
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommersiel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommersIELT brug
Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommersIELT formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegnengenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
Det Google- "vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på <http://books.google.com>

M. A. Allard.
— work book. —

M. A. Allard.

- work book. -

Professor Georg Sverdrup.

Georg Sverdrup

Professor Georg Sverdrups
Samlede Skrifter i Udvælg.

Udgivne ved
Andreas Helland.

Andet Bind:
Om Menigheden.

Minneapolis, Minn.
Frikirksens Boghandels Forlag.
1910.

I Hovedkommisjon for Norge og Danmark hos
G. Aschehoug & Co.'s Forlag, (W. Nygaard)
København.
Kristiania.

OMUL

BX

8055

.L8

S9X

1909

v. 2

Professor Georg Sverdrup:

Afhandlinger og Foredrag

Om Menigheden.

Udgivne ved
Andreas Helland.

Minneapolis, Minn.
Frithjofs Boghandels Forlag.
1910.

Entered according to Act of Congress, A. D. 1910
By

The Free Church Book Concern,

In the office of the Librarian of Congress, at Washington, D. C.

Forord.

Idet andet Bind af Professor Georg Sverdrups samlede Skrifter i Udgang under Titelen „Om Menigheden“ fremlægges for Offentligheden, vil det være nødvendigt at forudstille nogle orienterende bemærkninger.

Professor Sverdrup kunde i ganske særegen Forstand gjøre Apostelen Paulus's Ord til sine: „Men jeg taler om Kristus og Menigheden“ (Ef. 5, 32). Hele hans lange og trable Virksomhed havde dette som sit store Maal: Jesu Kristi Forherligelse ved Menighedens Lovbendegjørelse og Frigjørelse. Og det er vel kanste neppe nødvendigt her at tilføje, at han af inderste Hjerte troede og behændte: „Men dette er den Helligaands Gjerning.“

Imidlertid var Professor Sverdrups egentlige Arbeitsfelt Prestestolens snevre Omraade. Det nedlagde han i sine mange Disciples Hjertes dhrebare Frø, som har baaret og sikkert endnu mere skal bære hellige Frugter. Saaledes optaget var han af Arbeidet ved Prestestolen, at der forholdsvis sjeldent løbenedes ham Tid til længere skriftlige Arbeider om de vigtige og vidtrækkende Sandheder, hvorom saa mange har modtaget mundtlig Undervisning fra hans Læber. Han maatte derfor væsentlig indskrænke sig til at gribe til Pennen da, naar det gjaldt om at belyse og afhjælpe forhaanden værende Vanskeligheder og afvende truende Farer for Kristenlivet. Men da kunde han ogsaa som ingen anden iblandt os laste Guds Ords Lys over Døgnets kirkelige Strid og Strev. Der vil uden Tvil være dem, som i de her anførde høre Omstændigheder vil se en Mangel; andre vil dog agte det for en Forbel.

De nemlig som gaar til Læsningen af dette Bind af Professor Sverdrups Skrifter med den Tanke der at skulle finde en abstrakt, videnskabelig Uldredning af Spørgsmaalet om, hvad den kristne Menighed er osv., vil rimeligtvis til en vis Grad komme til at føle sig stusset. Hvad de derimod vil finde, er populære Uldredninger af en Række af principielle Spørgsmaal bedrørende Menigheden, og ved Siden deraf et betydeligt Antal af Indslag i den kirkelige Diskussion. Men der er dette eindommelige ved disse Ind-

Iæg, at Forfatteren altid deri søger at vende Blæket bort fra det rent tilfældige og sieblækkelige og hen til det vedvarende og principielle. Hæri har disse Indlæg sin aller største Betydning, og heri adskiller de sig fra saa mange andre Indlæg i de religiose og kirkelige Spørgsmaal, idet de faste Ordets og Historiens Lys over de forhaandenbarende, tildels rent lokale Tilstande og Vanskeligheder. Derved er de ogsaa i høi Grad stillet til at fremhæve den saa overmaade vigtige Sandhed, at Guds Ord har Svar paa alle Spørgsmaal paa Kirke- og Kristendomsvets Omraade for den, der under den Helligånds Vedelse søger dets Svar, og at selv Døgnets Kamp og Vanskeligheder har alment Kirkelig Betydning og derfor ikke bør betragtes bare som ubetydelige og rent tilfældige Hændelser af udelukkende lokal Interesse og Værd. Vedet af det her antydede Grundsyn søger Forfatteren gjennemgaaende at løfte sine Tilhøreres og Læseres Blit opad for at hjælpe dem til et vidt og Hart Udsyn over Herrens Vilje og Veie.

Det har ikke været uden sine Vanskeligheder at forsøge at samle disse mange Ufhandlinger, der udgør dette Bind, i passende Grupper, og jeg er albeles ikke sikkert paa, om det endog tilnærmelsesvis har lykkes mig. Det her medtagne Udvælg omphander jo ogsaa et Tidstrum af 38 Aar, og det er selvfolgtlig, at der tildels vil forekomme Gjentagelser. Det har ogsaa været mig om at gjøre mest mulig at rette mig efter den kronologiske Rækkefølge, for at Forfatterens eget Syn gjennem disse mange Aar des bedre lunde komme til sin Ret. Dog har jeg anset det bedst i visse Afsnit at sammenstille Stof fra forskellige Perioder af hans Virketid.

Af hvad der ovenfor er sagt vil det forståes, at det ikke har været godt muligt at undgaa, at Personer og Kirkesamfund er nævnt, og det tildels med Dadel eller Artikler. Hvor jeg ansaa det nødvendigt at tage vedkommende Stykker med, har jeg ikke foretaget væsentlige Forandringer. Hæri har jeg ogsaa i dette Bind fulgt og agter fremdeles at følge det Princip, som jeg udtalte i Forordet til første Bind (Side VIII).

Det er nødvendigt her at gjøre opmærksom paa, at der i dette Bind er optaget fra „Folkebladet“ et større Antal af Artiller, der ikke bærer Professor Sverdrups Underskrift, men som fra Tid til anden har staaret som Redaktionsartiller i nævnte Blad. Som bekendt strib Professor Sverdrup i Aarenes Læb en Redaktionsartiller for „Folkebladet“, og det er først efter at jeg ved egne og andres Undersøgelser har overbevist mig selv om hans Forfatterslab, at jeg har taget et Udvælg af disse Artiller med. Der er da naturligvis altid en Mulighed — om end som jeg tror, en meget fjern Mulighed — for, at der her kan have indneget sig Fejl. Disse Artiller er i hvert enkelt Tilsætte merket som Redaktionsartiller for derved at antyde, at de mangler Forfatterens Underskrift.

De historiske Notiser, som jeg har anset det for absolut påkrævet at give, har jeg sat ind paa vedkommende Sted enten som indledende Bemærkninger til de enkelte Afsnit, eller i Form af Noter under Teksten. — De af

Forsatteren selv valgte Overstifter er paa faa Undtagelser nær bibeholdte. Hvor Grupper af Artikler omhandler samme Sag, har jeg tilføjet saadan Fællestitel, som Indholdet synes at antyde som den naturlige.

Det Billede af Forsatteren, som ledsgør nærværende Bind, blev taget i 1895 og ansees for ét af de bedste fra den Tid.

Med Hensyn til Udgivelsen af Verket beder jeg at oplyse, at der er foretaget en Forandring i den i Subskriptionsindbrydelsen bebudede Rækkesølg, idet det tredie Bind vil komme til at bære Titelen: Augsburg Seminarium og Den lutheriske Frifirke.

Med Ønske om Guds Velsignelse derover udsendes dette det andet Bind af Professor Georg Sverdrups samlede Skrifter i Udvælg til vojt Kirkefolk paa begge Sider af Havet.

Augsburg Seminarium, den 25de Januar 1910.

Andreas Helland.

Indhold.

(De med en * betegnede Stykker er Redaktionsartikler).

Første Afsnit.

1. Hvorom gjælder det?.....	1—4
2. Menighedens Hellighed	5—17
P1 5—12 { Det egentlige Hovedspørgsmål i Frikirken.....	5
12—17 { Hvad er Menigheden?.....	8
Om Menighedens Hellighed.....	12
3. *Menighedens Frigjørelse	18—25
21—25 En frigjort Menighed.....	21
4. *Menighedens Levendegjørelse	26—36
Levende Menigheder	26
Luther og Forfatningen.....	30
Lidt om Arbeidet for levende Menigheder.....	33

Andet Afsnit.

1. Hvilken Kirkeforfatning er den mest passerende for den evangelist lutherske Kirke?..	39—53
2. Det frie Kirkesamfund	54—100
Menigheden .. .	54
Stedsmenigheden .. .	59
Embedet i Frikirken.....	64
Prestembedet og Lægmandsvirksomheden.....	73
Dialonembedet i Menigheden.....	79
Menighedernes Samfund .. .	84
3. Er det muligt for norske Lutheranere at bygge en fristelig Frikirke i Amerika?..	101—119

4. Fri Menighed i fri Kirke.....	120—143
Kald og Ansvar.....	121
Menigheden og „den aabne Græsæring“.....	124
Børnelærdommen	128
Foreningsarbeidet	133
Menighedsstrijden	138
5. <i>*Samfunds magt og fri Menighed.</i>	144—156
Majoritetsherredømmet i Kirken.....	148
Majoritetens Misbrug	151
Kan frie Menigheder samarbeide?.....	155

Tredie Aftsnit.

1. <i>*Den gamle Kirkeorden</i>	157—181
Hvad er Meningen?.....	158
Hvorfor ikke svare?	159
Hvor gammel er „den gamle Kirkeorden?“.....	160
Paa Statskirklens Grund	161
Den gamle Kirkeorden og Presteuddannelsen.....	164
Har Menigheden lidt Slade?	167
Sagens Kjerner .. .	169
Den gamle Kirkeorden og Menighedsbhgningen.....	172
En Vending i Diskussionen.....	173
Liber Evangeliets Forklndelse? .. .	175
Liber ogsaa det kristelige Liv?.....	177
Menighed og gammel Kirkeorden.....	180
2. <i>*Wil J. ha' Menighed?</i>	182—192
Er det Hovmod? .. .	182
Wil J. ha' Menighed? .. .	186
Hvad er Menighed? .. .	187
Kristi Legeme .. .	190
3. <i>*Vore Menigheders bibelske Berettigelse og Guds Børns Forhold til en kristelig Menighed</i>	193—228
Nht Begreb om Menighed.....	193
Forsvar for Ugudelighed .. .	197
Skal Menigheden være ren eller ei? .. .	200
De troende i Menigheden.....	203
Bibelsk Begreb om Menighed.....	208
Lutherisk Begreb om Menighed.....	212
„Forholdstallet?“ .. .	214
Sagens Bigtighed .. .	216
Hvad er da Meningen? .. .	219
Votemidlet .. .	220
Luther og Menigheden .. .	222
Vør den synlige Kirke være synlig? .. .	226

4. „Kan man tjende de troende?“	229—252
Om „levende Menighed“	229
Er dette Hovedpunktet i Reformarbeidet?	231
Synlig — usynlig	234
Livskilderne	236
Levende Prester	238
Levende Fortrydelse	241
Liv i Arbeidet	244
Skriftens Vei	247
Lidt om Menighedens Udfænde	250
5. *Arbeidet for en levende Menighed	253—276
Lidt mere om Veien	253
Arbeide for Menighed	257
Paa fast Grund	263
„Den ene den anden“	264
Om gjensidig Hjælp	267
Hvem skal arbeide?	269
Presterne og Menighedsagen	273
Hvorledes arbeides der bedst for levende Menighed?	274
6. *En udvalgt Slægt	277—287
Menighedens Udwælgelse	277
Menighedens Liv, eller Kristi Legeme	279
Menighedens Frihed, eller Jesu Brud	281
Menighedens Arbeide i Verden, eller Nødvendigheden af dens høje Organisation	283
Ananias og Saffira, eller Menighedslemmernes Ansvar	286
 Fjerde Afsnit.	
1. Lægmandsvirkomheden s Jubilæum. 1796 —1896	289—291
2. Lægmandsvirkomheden	292—311
Willmarmødet og Lægmandsvirkomheden	292
Indbendinger mod den frie Lægmandsvirkomhed	295
Evolutionslærrens Anvendelse paa Lægmandsvirkomheden	297
Om sletterist Lægmandsvirkomhed	298
Presterne og Lægmandsvirkomheden	301
Lægmandsvirkomhed efter Ebne og Gave	303
Lægmandsvirkomheden i døde Menigheder	310
3. *Foreningskomiteen og „Lægmandsvirkomheden“	312—319
Om „Lægmandsvirkomheden“	312
Menigheden og Lægmandsvirkomheden	316

Femte Afsnit.

1. Barnedaabens Bethydning for Menigheden	321—330
Lidt om levende Menighed	321
Om Barnedaab	323
Om Barnedaab og Opdragelse	325
Daab og Stole	328
2. Om Konfirmationens Frigivelse	331—338
3. Konfirmationens Farer og Fordele	339—343

Sjette Afsnit.

1. Menighed og Menighedsliv	344—353
Menighed	344
Menighedsliv	348
Næring og Organer	351
2. Betingelserne for Menighedsdannelse	354—361
Frivillighed	357
3. Missionens Bethydning for Menigheden	362—370
4. De troendes Enhed	371—381
Den samme Fader	372
Den samme Frelser	375
Den samme Land	378

Rettelser.

Øggende Ørykfeil i **første Bind** bedes rettet:

Side 197, 5te Linje fra oven staar Badesterne, skal være Badestederne.

Side 214, 9de Linje fra oven staar Grabe, skal være Gave.

Første Afsnit.

Under dette Afsnit er grupperet nogle af de Artikler, der særlig vil være stillede til at largjøre den principielle Side af den kristne Menighed, eller med andre Ord at levele Svaret paa det over det første Stykke staende Spørgsmaal: „Hvorom gjælder det?“ Dette Stykke er derfor ogsaa særlig at anse som en Undledning til dette Bind, idet det haade stiller frem Spørgsmaalet fra et principielt Synspunkt, og tillige antheder dets praktiske Betydning for Løsningen af vor kirkelige Opgave som en evangelist lutherst Frilirke i dette Land. Det fremkom ogsaa paa et Tidspunkt, da „Konferensen“ gjennemgik svære indre Vrydninger, ved Siden af at den maatte udholde voldsomme Angreb udenfra. Men netop i denne Tid lutedes og modnedes den frikirkeelige Retning inden dette Kirkesamfund til klar Bevidsthed om sit Kald og sit Ansbart overfor vort Folk og dets kirkelige Opgave. — Det andet Stykke, „Menighedens Hellighed“, er en lidet Artikelrække fra Tiden umiddelbart før „Foreningen“ og faar netop af denne Grund forsøgt Interesse som et Vidnesbyrd om, at Forfatteren aldrig slap Hovedsagen af Sigte, end ikke i Foreningstidens rivende Strøm. — Det tredie og fjerde Stykke, „Menighedens Fririgjørelse“ og „Menighedens Levendegjørelse“, fremkom paa den Tid, da det mislykkede Foreningsforsøg ved Guds uforstihilte Maade satte som Frugt „Den lutherst Frilirke“. De i dette Afsnit medtagne Udtalelser af Professor Sverdrup offentliggjordes saaledes uden Undtagelse ved, hvad vi med fuld Ret kan betegne som vigtige Vendepunkter i vor Kirkles Historie. Paa ethvert afgjørende Trin af Udbvillingen traadte han frem med sit manende og advarende: Glem ikke, at det gjælder Menigheden. — Udg.]

i. Hvorom gjælder det?

[Kilde: Kvartalskrift for Den norske lutherske Kirke i Amerika. Redigeret af Prof. Sverdrup og Østfeldal. 3de Aargang. 1877. Side 110—112. — Udg.]

Hen Strid, som føres mellem Synoden og Konferensen, begynder at blive mere levende igjen. Ingen kan undgaa at se dette, nogle med Glæde, nogle med inderlig Sorg; nogle fryder sig over Striden, fordi de tror, at den skal tilintetgjøre Guds Kirke, nogle sørger over den af samme Grund. Nogle glæder sig over Striden, fordi de i den ser Tegnene til en bedre Dag for den unge Frikirke, nogle sørger over den, fordi den maa ende med Prestevældets Undergang. Vi spørger ikke efter disse Stemninger og Følelser; vi ved, at de maa følge den kirkelige Udvikling overalt og har fulgt den fra Kirkens første Dage. Vi tror ikke, at Striden kan stanse, saalænge Kirken er stridende, men vi spørger efter dette, hvad der strides om, hvad der kjæmpes for. Vi spørger os selv, om vi strider rettlig; vores Modstanderes Stridsmaade bærer de selv Ansvarret for, og vi er ikke satte til at dømmme dem. **H**vorom gjælder det? Er det en usig Trætte, saa vil vi stanse den; er det en usig Trætte, saa er det ogsaa en syndig Trætte, da vil vi angre den. Vor bestemte Overbevisning er denne, at det gjælder i denne Strid — **M**en i g h e d e n.

Der har endnu ikke i nogen længere Tid nogetsteds bestaget en Lutherisk Frikirke. Der har siden Kirkens første Tid kun været ganske faa og smaa, forfulgte og forhadte, kristne Frikirker. Vi staar derfor paa en vanskelig og farefuld Plads. Vi skal, unge og uerfarne, saa og forsbelige søge den lutherske Frikirkes rette Form. Er der nogen, som undres over, at der er Vanskeligheder og Ulenighed? Et stort Arbeide kan aldrig blive gjort uden mange og sterke Brydninger. Men den største Kamp mag komme mellem Prestemagt og Menighedsfrihed. Den gjennem Aarhundreder nedarvede Herreforstilling, som Kirkestyrke og Bisshoper og Prester har indehavt i Kirken, kan ikke vige for et sandt og inderligt Samarbeide mellem Menighed og Embæde, uden at det kostet Kamp. Det kan ikke komme til Ligevegt igen

uden farefulde Rivninger. S disse Rivninger lever vi, og vi bedrager os ikke, naar vi venter, at disse vil vedvare endnu en Stund. Det er vor Mening, at alt hvad vi sammenfatter i Ordet Wisconsinisme,*) er et Forsøg paa i Grifkirken at bevare den norske Statskirkes Prestemagt ved Hjælp af en Evangelistrie af Lærefætninger, som alle figter mod et Maal, at gjøre Menigheden til en viljeløs Masse i Prestens Haand. Det er mod den frie, levende Menighed, Læren om Verdensrestærdiggjørelsen er det voldsomste Angreb; det er mod Menighedens Selvopbyggelse, den wisconsiniske Lære om Lægmandsvirkomheden er rettet; det er mod Menighedens uhindrede og uformidlede Adgang til Maadestolen i Jesu Blod, Absolutionslæren er rettet; det er mod Menighedens Adgang til selv at prøvelanderne efter Guds Ord, Satser om, at den rene Lære er Guds Ord, kommer til at stride. Det er, fordi disse Lærdomme og Satser er til Hinder for den frie Menigheds Udvikling iblandt os, at vi lægger saa megen Kraft paa at bekæmpe den. Det er om Menigheden det gjælder, om hvad den er, og hvad Ret og Myndighed den har. Og fordi dette er vor Overbevisning, derfor kan vi ikke slaa af eller gaa paa Akford. Vi ønsker gjerne at forhandle om disse Ting med vore Modstandere, vi ønsker gjerne at prøve, hvorvidt vor Overbevisning er grundet. Vi ønsker ogsaa Anledning til mundligt at kjæmpe for den samme Sag, som vi skriver for. Men dette tror vi er den Fordel, som „den aaben Erklæring“†) har bragt os i Striden, at det er blevet mere og mere

*) Om Bethdningen af dette Udtryk, se nærværende Verk, 1ste Bind, Side 108. — Udg.

†) „Aaben Erklæring“ blev offentliggjort under Dato 20de Januar 1874, undertegnet af Professorerne Sven Østebø og A. Weenaas. Dens Hensigt var i korte og starpe Træk at fremstille, „hvad vi strider med, og hvorledes vi vil stride“, og dens Offentliggjørelse vakte i sin Tid en voldsom Modsigelse. Professor Weenaas tilbagefaldte et Par Aar senere i en Efterskrift til anden Udgave af sin Bog „Wisconsinismen, belyst ved historiske Hændsgjerninger“, „aabuen Erklæring“, forsaavidt han havde „medunder-tegnet“ den. Ganske fort Tid derefter offentliggjorde han saa i „Skandinaven“ en „fortfattet Nedgjørelse for min Tilbagefaldelse af „aabuen Erklæring““, og efter i samme Blad et Par Uger senere „en ret Forstaelsel af min Tilbagefaldelse af „aabuen Erklæring““. I denne sidste Artikel erklærer han, at han „nu som før tilstemmer det væsentlige i „aabuen Erklæring“, og at Tilbagefaldelsen fun er „en Tilbagefaldelse af min Understift under „aabuen Erklæring“ i den Form, hvori den er offentliggjort.“ — Udg.

Flart, at det, hvorom Striden dreier sig, det, hvorom det gjælder, det er intet andet end — Menigheden, den frie, levende, troende og vidnende Menighed.

Og om hvorledes vi kan arbeide bedst for Menigheden, hvorledes vi kan fremme dens Gavn, hvordan Jesu Blod og Død kan rettelig prædikes til Menneskers Frelse, derom er det vi ønsker at forhandle med alle dem, som staar paa den lutherske Bekjendelses Grund blandt vore Landsmænd i Amerika.

2. Menighedens Hellighed.

[Kilde: „Folkebladet“ for 13de og 27de Februar og 17de April 1889.
— Udg.]

Det egentlige Hovedspørgsmaal i Frikirken.

Af alle Spørgsmaal, som Frikirken har at løse, er kanske det vigtigste Spørgsmalet om Menigheden selv. Det er ikke meget diskuteret iblandt os, uagtet der selvfølgelig allesteds, hvor der er Menighed, bliver arbeidet baade meget og trofast paa Spørgsmalets Løsning. Der dannes jo Menigheder og organiseres Menigheder paa mangfoldige Steder, og Herren alene ved, hvor mange Vønner der opsendes, hvor mange Kampe der udkämpes, hvor mange Offere der bringes, hvor meget Arbeide der udrettes paa hvert enestie Sted, hvor en Menighed samles og opbygges. Men i vor offentlige Presse, endog i de kirkelige Blad, er det kun lidet der skrives om Menigheden; og Følgen er nok ofte den, at der arbeides paa en Maade paa et Sted og paa en anden Maade paa et andet.

Man kan læse igjennem Aargang efter Aargang af kirkelige Or-ganer og kanske ikke finde et eneste Stykke om Menigheden. Man kan reise til Aarsmøde efter Aarsmøde og kanske aldrig høre et eneste Ord til Oplysning og Veiledning om Menigheden. Den nævnes helst, naar der er Tale om at optage Offere og Kollektør til kirkelige Øie-med; og det kan være vel nok; men der er meget mere at sige om Menigheden, end at den skal betale. Det var for Menigheden Paulus ofrede et Liv fuldt af de største Anstrengelser og de smerteligste Li-delser; det var for at grundlægge Menigheder, han reiste og prædi-kede; det var for at styrke, befæste, veilede og opbygge Menigheder,

han skrev sine dyrbare Breve; det var Menighederne, som han ventede, skalde være Evangeliets Bærere, Guds Hus paa Jorden, Sandhedens Biller og Grundvold. Det var Menigheden, han saa hen til som Kristi Legeme og Brud; og han siger, at denne Hemmelighed er stor, naar han taler om Kristus og Menigheden.

Derfor er det kanske ikke for meget, om vi prøver at overveie de Spørgsmaal, som direkte vedkommer Menigheden, noget lidet. Og da der ikke er noget Kirkeblad iblandt os, hvor der kan siges at være Rum for en nogenlunde udførlig Behandling af denne Sag, saa tør det kanske undskyldes, at vi maa bede om Plads i „Folkebladet“, som altid har haft noget lidet tilovers for Menighedens Sag iblandt os. Der er kanske ikke saa meget Rum at saa der heller; men et og andet Stykke faar vel slippe ind nu og da.

Sagen er ikke Folket wedkommende, og et egte Folkeblad vil derfor ikke gaa den forbi i Taushed; men det er klart nok, at Folket har mange andre Interesser ogsaa, og der kan vel ikke gives saa meget Rum til hver Sag. Men en fri Menighed er i et frit Folk en Livskilde, som det frie Folk ikke uden ubodelig Skade kan miste eller undvære. Udtørres denne Kilde, saa visner Folkelivet ogsaa hen og bliver sygt og vekt og mat. Trællesind og Slaveaand følger ustanseligt i Materialismens Spor; og hvad andet kan der blive end Materialisme i en eller anden Form, grov eller fin, hvor den frie Menighed ikke længer er Salt i det frie Folk?

Man har prøvet ogsaa iblandt os at føre hele det kirkelige Arbeide ind i ganske andre Spor ved at sætte Spørgsmaalet om „Læren“ istedetfor Spørgsmaalet om Menigheden. Hvad denne skjæve Retning har kostet af Strid og Splid, det har nu Folket rigelig Erfaring paa. Og hvad ondt der har været forvoldt, vil vel først Fremtiden helt aabenbare. Men ogsaa bag Lærefstrukten har der luret en forsfjellig Opfatning af Menigheden og dens Sammensætning og Arbeide. Derfor er det sandsynligt, at først en grei Erkjendelse af Menighedens Væsen og Virke vil kunne bringe Øsning af den kirkelige Strid, som i saa lange Tider har herjet vort Folk og lammet dets velsignede Arbeide for en fri Kirkens Opbyggelse og Fremvejst iblandt os.

Derfor er det ogsaa af Hensyn til Foreningsagen vel værdt at tage Menighedsspørgsmaalet under fornhet og grundig Overveielse. Thi det begynder at vise sig, at Foreningsagen møder Vanskeligheder

paa viſſe Hold netop af den Grund, at man har forſtjellige Opſat-~~X~~
ninger af Menigheden.

Dertil kommer ſærſtilt, at der er Tegn til, at fanatiske og uſunde
Retninger udenfra vil bane sig Bei ind iblandt os. De uſunde An-
ſtuſer, som Pastor Strandberg og hans reformerte Landsfæller er
Talsmænd for, har let for at bringe Forvirring, ſaalænge ingen of-
fentlig Meningsudveksling om ſelvē dette Grundspørsgsmaal finder
Sted. Og derfor er det at haabe, at kommer Menighedsagen førſt
under Behandling, ſaa vil kanske mange tage Del deri, ſom har havt
langt bedre Anledning til at tænke over Sagen, end vi har. Men
nogen maa jo ſige det førſte Ord, og ſaa faar dette i Mangel af noget /
bedre tjene ſom en lidet Indledning.

Det faar ogsaa tjene ſom en Undſkyldning for, at diſſe Linjer
fremkommer, at der virkelig har været begjæret en Udvredning i
„Folkebladet“ af Menighedsagen, ſaa at det er ikke uopfordret, vi
tager fat paa en Sag, ſom vi nok ſer er baade for stor og for tung
for vore Evner og vor Tid, men ſom forhaabentlig andre vil intereſ-
ſere sig for at give ſaadan Udvredning, ſom vi ikke magter.

Hvad det gjelder om at faa rigtig betonet denne Gang, er Sagens
store Bethydning. Er Menighederne ret plantede og ret rodfæſtede,
ſaa bliver alt andet kirkeligt Arbeide forholdsvis let og ſolid og ſik-
kert. Men er Menighederne ſelv løſe og vakkende i ſin Sammenſæt-
ning, ſaa bliver der ſaa meget Spilde af Kræfter bare med at faa
Menighederne til at hænge sammen, at der næsten ikke er Tid eller
Kraft til noget egentligt andet Arbeide. Derfor er det for Fritirken,
ſom ikke kan trives uden Fremſtridt og Bekſt, et Livsspørsgsmaal at
faa dannet Menigheder, ſom i Sandhed svarer til ſit høie og hellige
Navn. Og kunde denne store Opgave rettelig løſes, ſaa vilde det
ikke alene være af ſtort og varigt Gavn for os og vore Efterkommere;
men ogsaa for Norge vilde det være af overordentlig Bethydning, om
Menighedens Væſen og Virke var ret levende fremſtillet iblandt os;
ſhi det varer ikke længe, før det samme Arbeide, ſom vi nu gjør her,
maa gjøres ogsaa der under meget vanfæliger Raaor end de, vi har
åt kjømpe med.

Derfor er Sagen alvorlig og stor; og ikke mindſt har Sagen ſaa
omfattende Bethydning, fordi alle Menighedslemmer, Mænd og Kvinder,
gamle og unge, maa være med i Opgabens Løſning, om det ſkal

blive vel gjort. Alle trænger derfor om at have et klart Syn paa Menigheden og et sikkert Greb paa det Arbeide, som maa gjøres, for at Menigheden kan faa sin rette Skikkelse iblandt os.

Hvad er Menigheden?

Det er nødvendigt for den, som vil have et sikkert Udgangspunkt for Besvarelsen af de mange Spørgsmaal, som staar i Forbindelse med Menigheden, først at gjøre sig bestemt Nede for, hvad Menigheden er.

Saadanne Spørgsmaal som disse: Hvem bør optages i Menigheden? Hvem bør udskødes af Menigheden? Hvilke Krav gjør Menigheden til sine Medlemmer? Hvad er Prestens Ret i Menigheden? og mange flere Spørgsmaal, som kan og maa baade opkastes og besvares iblandt os, kan kun da besvares paa en klar og tilfredsstillende Maade, naar det staar fast og klart for os, hvad Menigheden selv er.

Bor Børnelærdøm taler om, hvad Kirken er, men ikke direkte om, hvad Menigheden er. Desto mere taler det nye Testamente om Menigheden eller Menighederne. Nu kalder man det stundom Stedmenigheder eller „lokale Menigheder“; og det er ikke aldeles frit for, at det er med en Bismag af Vanværelse, at der tales om „de lokale Menigheder“. Vi faar derfor Lov til at bemerke, at her er Tale om „den lokale Menighed“. Og som det er en uomstødelig Kjendsgjerning, at det nye Testamente taler med den dybeste Erfrygt og helligste Allvor netop om de lokale Menigheder og kalder dem Guds Menigheder og Guds Tempel og Kristi Legeme og Kristi Brud, saa er det ikke for meget, om vi ogsaa med al Erfbædighed og Respekt taler om denne quddommelige Indstiftelse iblandt os og agter den saare høit for Kristi og Guds Skyld.

Før at faa et sikkert Svar paa Spørgsmaalet om, hvad Menigheden er, kan vi ligesaa gjerne med en Gang gaa lige tilbage til den første Menighed, den som dannedes paa Vinsefesten ved Landens Højde og Peters Prædiken. Om denne Begivenhed læser vi:

„De, som nu gjerne annammede Peters Ord, blev døbte; og der lagdes den samme Dag henved tre tusinde Sjæle til Menigheden. Men de var varagtige i Apostlernes Undervisning og Samfundet og Brødsbrydelsen og Bønnerne.“

N 3

Menigheden var der altsaa allerede paa Pinsefesten. Den havde ikke antaget nogen Konstitution, ikke valgt Embedsmænd, ikke organiseret sig paa nogen Maade ved udvores Bestemmelser og Beslutninger; alligevel var den der; thi de tre tusinde „lagdes den samme Dag til Menigheden“.

Det er da enfoldigt nok ud af dette Guds Ord at faa et Svar paa Spørgsmaalet: Hvad er Menigheden? Thi det kan jo ikke være andet end først Samlingen af dem, paa hvilke Aanden var faldt med synlige og let kjendelige Merker, og dernæst alle de som ved Peters Prædiken troede, blev døbte og holdt fast ved Apostlernes Undervisning, Samfundet, Brødsbrydelsen og Bønnerne.

Ifje anderledes er det med alle de andre Menigheder, som efterhaanden stiftedes ved Apostlernes og andre troende Menneskers Arbeide og Prædiken. Ogsaa de dannedes ved Aandens Virkegjerning, Ordet og Daaben og bestod ved at bruge Ordet og Nadveren.

Det figer sig selv, at om ikke længe kom ogsaa en fast Organisation i Brug i alle Menigheder, godthom ensartet overalt; men hver Menighed organiseredes for sig uden ved udvores Lov og Orden at være sammenbundet med andre Menigheder; thi de var forbundne ved den Helligaand.

Heraf vil det vel ses, at naar Guds Ord taler om Menigheder, saa taler det om saadanne Samfund, som paa hvert Sted var samlede ved Aanden og Ordet, Daaben og Nadveren, og som vedtog en Orden netop for disse Tings Skyld, det vil sige ordnede sig med det Formaal at have Ordets Forkyndelse og Sakramenternes Brug iblandt sig, for der ved at freljes selv og frelse andre med sig. Det var Samfund af saadanne, som, selv omvendte og troende, ogsaa vilde arbeide for andre Menneskers Omvendelse og Trøst ved de Midler, som Herren havde givet.

Derfor er det Ordets og Sakramenternes Brug, som konstituerer en Menighed i bibelsk Forstand. Det er Menighedens og Menighedslemmernes Kjendeteogn og Merke, at de hruger Ordet og Daaben og Nadveren til sin egen og andre Menneskers Frelse og Salighed.

Men, vil man kanskje spørge: Er da ikke Troen, den sande og levende Tro, det egentlige Kjendeteogn paa Menigheden? Kan det faldes en Menighed, naar den ikke bestaar af bare troende eller levende kristne? Herpaa giver Guds Ord aldeles bestemt og utvethdigt Svar.

Menigheden vedbliver at være Menighed ogaa da, naar nogle af dens Medlemmer er Hyklere, døde, sovende, vanstro og ugrundelige. Der kan være store sorte Pletter paa en Menighed, og dog ophører den ikke at være en Menighed, saalænge den bevarer Ordets og Sakramenternes Brug.

Den kan være en daarslig Menighed, men den ophører ikke at være Menighed. Ja, den kan med mange sovende Medlemmer dog være en ret og sand Guds Menighed.

Dersom nogen ikke kan læse dette i Guds Ord, saa læser han ialfald ikke ret. Thi Menigheden i Mørint var en Guds Menighed, „rig i alt, i al Lære og al Kundskab“; dog skriver Paulus om den, at „mange er skrøbelige og svage iblandt eder og en hel Hob sover“. Og for dem iblandt os, som læser Guds Ord med Alvor, er det vel næsten overflødig at nævne, hvad der staar i Johannes's Åabenbaring om Menighederne i Efesus og Pergamus og Thatira og Sardos og Laodicea, hvor meget der fattedes disse Menigheder i Tro, i Liv, i Kjærlighed, i Zver, og dog var de Menigheder, dyrebare og elskelige for Kristi Skuld.

Dersor er der Forskjel paa en ret Menighed og en fuldkommen Menighed, som der er Forskjel paa en oprigtig kristen og en fuldkommen friisten. Vil vi følge Guds Ord i dets Veiledning om Menigheden, hvilket alene kan give os en paalidelig Veiledning herom, saa faar vi sige, at det ophører ikke Menigheden, om den har enkelte døde Medlemmer; men det ophører Menigheden, naar den affasser Brugen af Ordet og Sakramenterne.

Ordet og Sakramenterne maa bruges, og de maa bruges efter sin guddommelige Bestemmelse. De maa bruges for at virke Omvendelse og Tro baade i og udenfor Menigheden, bruges for at bevare, styrke, nære og op holde Troen og Livet i Menigheden. Den som derfor forholder Ordets Hørelse og Sakramenternes Brug, han afføn drer sig derved fra Menigheden og ophører esterhaanden ganske at være et Menighedslem.

Det er altsaa selvfolgeligt, at ikke alle Menighedslemmer bliver salige; men det er ligesaal selvfolgeligt, at det er Menighedens Kald at virke med det Formaal og den Bon, at om muligt alle dens Medlemmer maatte blive ombendte, gjensøgte og salige.

Det er derfor ikke nogen svindhjælpende eller sjæledræbende Lære,

Skriften fører, naar den viser os Menigheden som et Samfund af dem, som bruger Ordet og Sakramenterne til sin egen og andre Menneskers Salighed, og viser os, at Menigheden kan vedblive at være Menighed, selv om den har enkelte døde Medlemmer. Men det er sandt, at alle Afsigelser fra Skriften's Fremstilling af Menigheden er stillet til at virke Søvn og Død.

Det er sørndyssende og forførende, naar man lærer, at Menigheden er en Forening for at holde Prest og Kirke og Gravplads. Disse Ting hører med til Menighedens Arbeide, men det er ikke Menighedens Væsen. Og en Mand kan være Medlem i en saadan Menighed, uden at der paahviler ham noget andet Krab fra Menighedens Side end at han betaler sine regelmæssige Bidrag til Menigheden. Det er ogsaa sørndyssende, naar man mener, at Menigheden er et Samfund til at opholde og bevare den rene Lære; thi derti ligger ikke noget andet Krab til Menighedslemmerne, end at de skal støffe sig en retroende Lærer. Det er ogsaa sørndyssende, naar man mener, at Menigheden bestaar kun af ombendte, og man maa gaa udenom Menigheden for at finde de uombendte. Thi da blir den frugt og siffer, som er inde i Menigheden, og han lader trøstig al Formaning til Bod og Omvendelse gaa sig forbi og sender den videre til dem, som er udenfor.

Bil man arbeide for en levende og aandelig Menighed, saa maa man tage et bestemt Standpunkt i Guds Ord, som fremstiller for os levende og aandelige Menigheder, i hvilke Ordet og Sakramenterne ved Guds Aands kraftige Virksomhed er de levende Kilder, hvoraf Menighedslemmerne faar Tro og Liv og Aand, om de bruger dem rettelig.

Denne bibelske Opfatning, at Menigheden er et Samfund, som samles ved Aanden og Ordet uden al ydre Lovtvang og uden alle ydre Tillokkelser, og som bruger Ordet og Sakramenterne til sin egen og andre Menneskers Frelse og Salighed, medfører, at Menighederne maa være frie, virksomme og missionerende.

En Menighed, som ikke er blevet til i Frihed, er ikke blevet til paa ret Maade efter Skriften. En Menighed, som ikke over Frihed og tager Maadegaverne i Brug, indretter sig ikke efter Skriften. En Menighed, som ikke missionerer, gjør ikke den Brug af Ordet og Sakramenterne, som Guds Ord kræver. Men selv om der i denne

Henseende er store Skrøbeligheder og svare Forsyndelser, saa er dog ikke alt Merke paa Menighed endda forsvundet.

Fra denne Betragtning af den lokale Menighed, som vi tror, er fast grundet i Herrens Ord, gaar vi ud i Besvareljen af alle Spørgsmaal vedkommende Menigheden. Er dette Udgangspunkt ikke bishøft, og har vi heri taget feil, saa vil mangt og meget blive feilagtigt i vor Opfatning af Menighedens Arbeide og Liv. Gjerne vil vi derfor bede alle, som forstaar Sagen, om at rette paa mulige Skjæbner straks. Thi intet kan være farligere eller skadeligere for alt vort frikirkeelige Arbeide, end at udbrede vrangle Forestillinger om Menigheden, dens Væsen og dens Virke.

Om Menighedens Hellighed.

Der spørges, om en Menighed er hellig, naar ikke alle dens Medlemmer er troende, omvendte, sande, gjensidte kristne. Og der er næppe noget Punkt, hvor vi faar høre saa mange haarde Domme om Menighederne, som netop her. Thi det er en unegtelig Kjendsgjerning, at mange hører til Menighederne, som ikke er levende kristne. Man peger paa disse og paa deres Liv og Omgjengelse, og deraf drager man den Slutning, at den Menighed, som de tilhører, ikke er hellig. Og deraf slutter man igjen, at det ikke er nogen Menighed, men et Babel, hvorfra gjensidte og levende kristne maa „gaa ud“.

Saadanne Domme kommer af den Tanke, at Menighedens Hellighed beror paa dens Medlemmers Hellighed. Det er efter denne Tankegang de hellige Mennesker, som gjør Menigheden hellig. Dersom saa mange hellige Mennesker forener sig, saa faar man en hellig Menighed; men paa anden Maade faar man ikke nogen hellig Menighed og derfor i Grunden slet ingen Menighed, men et Babel.

Denne Tankegang har et sterkt Gudfrygtigheds Skin og paa samme Tid tiltaler den netop derfor det hoffærdige Menneskehjerte; thi det er jo en stor Ophøjelse for den, som saaledes kan være en af dem, som helliggjør Menigheden.

Dersor er ogsaa denne Tankegang velskikket til at gjøre ret megen Skade og Forvirring.

Først og fremst er det til stor Skade for en alvorlig Betragtning af Helligheden selv. Thi er Menighedens Hellighed frembragt ved

Medlemmernes Hellighed, saa er det ikke stort bevidt med den. Thi selv om en Menighed fandtes, som kun bestod af levende kristne, saa vilde endog en saadan Menighed ikke blive helligjort af sine Medlemmers hellige Vandel og Omgjængelse. Thi den vilde altid være saare mangelsuld. Man maatte da sætte Menighedens Hellighed ned til et Lavmaal, som nødvendigvis vilde medføre Sløvhed og Slaphed i Syndskjendelsen og i Kampen for Helliggjørelse, og dermed vilde følge en tilsvarende Selvophøielse og Selvgodhed.

Dernæst er denne Tanke, at Medlemmernes Hellighed helliggjør Menigheden, forståelig, fordi den med Nødvendighed fører til Dømmeshyge og Strid og Partier og Splittelser. Thi det er jo sikkert, at Menigheden maa være hellig, ellers er den ikke Menighed, og da kan ikke jeg blive frelst uden at forlade den. Skal nu Menighedens Hellighed bero paa Medlemmernes Hellighed, saa blir det for mig, som vil frelses, en Saligheds sag at faa Rede paa, om de andre Menighedslemmer er hellige. Thi fra dem skal jo Menighedens Hellighed komme, og er nu ikke alle hellige, jaa maa enten disse vanhellige ud af Menigheden, eller ogsaa maa jeg forlade den for min Sjæls Saligheds Skyld. Saa begynder da Undersøgelsen af, hvorledes det er med de andre Medlemmers Hellighed. Og det varer nok ikke længe, før man finder et urent Menneske blandt Menighedsfolket. Og om en Stund finder man en til, og saa atter en og snart ser man ikke andet end lutter Hykler omkring sig. Finder man da nogle ligesindede, saa modnes snart den Tanke, at disse faa, som vi kender som vore, de er den rette Menighed, og kan de ikke udfille de andre, saa maa de udfille sig selv, og saa har man snart hele Partivæsenet med Dømmeshyge og Hjertekjenderi i fuld Flor. Den ene Kirketugtsag kommer efter den anden; den ene Splittelse følger paa den anden, og Menigheden bliver ved den stadig voksende Forvirring lettlig det „Babel“, som man vilde undgaa, et Stridens Hjem, hvor den ene ikke forstaar den andens Tongemaal.

Fremdeles gjør denne Betragtning Skade derved, at den ofte driver nyvakte Sjæle til at forlade en Menighed i Ubesindighed. De vækkes op, vaagner og ser sig om. De finder Vanhelliged i Menighedslemmernes Vandel og Omgjængelse; de forfærdes og tænker, at her er ikke Guds Menighed, def er bedst at fly herfra. Gaar de saa ud af Menigheden, fordi den ikke er hellig nok, saa har de derved

ofte gjort sig selv megen Skade, og altid har de berøvet Menigheden den aandelige Kraft, som skulde komme den til gode og som Herren havde givet, for at den skulle være Salt og Lys ogsaa inden Menigheden. De selv vil gjerne tage Skade deraf; Menigheden vil altid have Tab deraf. Og sørgetlig og hjerteſjærende er det mangen Gang, naar Guds Børn i en Menighed og en trofast Sjælesørger kanſte i lange Tider har sukket og bedet om, at Vækfelse maatte komme i Menigheden, da at maatte ſe paa, at de nyvakte forlader Menigheden, og dens Jammer bliver større ifstedsfor mindre.

Fremdeles gjør denne Betragtning, at Menigheden kun er ſaa hellig, ſom dens Medlemmer gjør den, stor Skade for de uomvendte Menighedslemmer. De taber Agtelsen for Menigheden; de føler ikke noget Ansvar af at tilhøre den. De befyrmer ſig ikke om, at deres hyndige Liv er en Skamplet paa Guds Helligdom, thi de regner, at Menigheden er ikke helligere end de ſelv er, og i deres raa Sind fatter de ikke ſin egen Skam. Thi de synes snart, at de er gode nok for det Selskab, ſom de er i. Og naar ingen minder dem om, at Menigheden er helligere end alle dens Medlemmer tilsammen, ſaa er det ikke at undres paa, om de holder ſit Hoved høiere og trumper Menighedens Hellighed med Fødder; og er der nogle ſtaffels Guds Børn i Menigheden, ſaa prøver de at finde ſaa mange Pletter paa dem ſom muligt for rigtig at forvisse ſig ſelv om, at de er fuldkommen hellige nok for Selskabet.

Endelig ſtal her kun nævnes en Ting til, ſkjønt meget kunde være at tilføie, og det er den Skade, ſom denne Betragtning gjør derved, at Presterne af den ofte ledes til at betragte Menighederne kun ſom et Missionsfelt. Og det er jo baade vist og sandt, at den Prest, ſom ikke betragter ſin Menighed ſom et Missionsfelt, han er en ganſe daarlig Prest; men paa den anden Side, dersom han kun ſer Menigheden i dette Lys, ſaa nærer han ikke den Agtelse for dens Hellighed og den Ridkjærhed for Guds Hus, ſom alene kan give ham det rette Udgangspunkt for Virksomheden ligeoverfor Menigheden. Presten trænger om fremfor nogen anden at være fuldt gjennemtrængt af Overbeviſningen om, at Menigheden er hellig; men dømmer han Menighedens Hellighed efter Medlemmernes Hellighed, ſaa fristes han snart til at foragte Menigheden og ſløves i Opsatningen af det Krav, ſom Menigheden stiller til ham, og ſom han stiller til Menig-

heden. Betragter Presten sig som staaende udenfor og over Menigheden, fordi han synes den er saa usfuldkommen og vanhellig, saa er det snart ude med hans Indflydelse og aandelige Myndighed i Menigheden.

Men dette kan være nok om den Skade og Forvirring, som fremkommer af en skjæv Betragtning af Menighedens Hellighed. Der kan nogen hver tilføje meget mere om denne Sag ud af smertelige Erfaringer, som daglig kan gjøres.

Menighedens Hellighed maa troes, fordi den ikke kan sees, og dog er den en sand og levende Virkelighed. Menigheden er hellig ikke ved sin egen, men ved Guds Hellighed, som er i den ved Naademidlerne. Den er en Samling af Mennesker, som har vovet at tage op til Brug for sig og sine Medmennesker det eneste hellige, som findes paa Jordens: Herrens Ord og Sakramenter. Dette Samfund er helligt, ikke fordi de Mennesker, som udgjør det, er hellige, men fordi Herren er der med sin Nand og Naade. Han bor i Menigheden ved Ordet og Sakramenterne, og hans Hus er en Helligdom. Det er han selv, som helliger Huset. Han selv er Hellighedens eneste Kilde og fra ham udgaar ved Ord og Sakrament Hellighed til Menigheden og dens enkelte Lemmer. Dersom Menigheden rettelig bruger Naadens Midler i Bod og Tro med opladte Hjerter for Nandens Naadevirkning, saa helliggjør Nanden den og danner ved denne sin Virksamhed Kristi Legeme og bygger selv det Hus, som sammenføjes af levende Stene. Saa at det er Menighedens Hellighed, som er den Helligaand i Ord og Sakrament, der gjør Medlemmerne hellige; ikke omvendt. „Alle mine kilder er i dig.“

Men dersom noget Menighedslem ikke bruger Ord og Sakrament til sin Frelse, ikke oplader Døren for ham, som banker, saa „begnyder Dommen fra Guds Hus“; thi Guds Hus maa være helligt, og Herren helliger sig og sit Hus ved at dømme dem, som ikke vil lade sig hellige. Men Herren tager sin Tid til at holde Dommen; han bier med Langmodighed ogsaa paa det ufrugtbare Træ i sin Bingaard og hugger det ikke straks om; og han bier ofte længe paa et Menighedslems Omvendelse og stærker det ikke straks af.

Dette er de helliges Tro. Saaledes tror vi, at Menigheden er hellig, selv om vi ser megen Vanhellighed hos dens Lemmer; thi saaledes lærer Herren os selv i sit Ord. Eller hvorledes skulde han

selv sige, at Dommen begynder fra Guds Hus, dersom der ingen Urenhed var deri, eller dersom der var lutter omvendte og sande kristne i Huset?

Denne Betragtning af Menighedens Hellighed er alene stiftet til at give den rette Frygt og Væren for den blandt alle dens Medlemmer. Den som vil være et sandt Menighedslem, dømmer ikke sin Hellighed efter andre Medlemmers Hellighed, men efter Kristi Hellighed, og naar han ser, hvor meget der flettes, saa søger han hen til Maadens Kilde i Ord og Sakrament for ved dem at „opvokse til ham, som er Hovedet“. Derved bevares han i Myndighed.

Bed denne Betragtning af Menighedens Hellighed vil den nyvalgte ikke kunne stræmmes bort fra Menigheden, selv om han ser Synd og Vanbro blandt dens Lemmer; thi er Gud der og Kristus og den Helligaand, saa er der Hellighed nok, og hans Vøn vil blive, at han selv dog maatte omgaaes værdig det Nald, hvormed han er faldet.

Bed denne Betragtning vil hele Ansvarets Thyngde kunne lægges paa det uomvendte Menighedslem. Thi han er det ufrugtbare Træ i Herrens Have, og Øksen er allerede lagt ved Roden af Træet; omvender han sig ikke, saa hugges det af og fastes i Ælden og brænder.

Bed denne Betragtning vil Presten styrkes til kraeftigt Virke. Thi han vil erkjende, at han er ikke uden Støtte i selve Herrens Nærerelse i Ordet og Aanden. Herrens Hus's Hellighed vil hylde ham med Midførhed til at søge at vinde alle Sjæle for deres Frelser og til at advare alle for den indbrydende Dom. I selve Menighedens Hellighed er der for ham baade Ansvar og Kraft. Han drives til at arbeide med Æver for Menighedens Opbyggelse og aldrig at se gjenem Fingre med dens Brøst og Mangler; og naar han straffer og formaner, saa er det ikke bare, fordi han saa gjerne ønsker at frelse Sjæle, men det er ogsaa, fordi Menighedens Hellighed kræver det af ham, at han ikke rolig ser paa, at den besmittes.

Saaledes er en alvorlig og kristelig Betragtning af Menighedens Hellighed stiftet til at danne et fast Udgangspunkt for Arbeidet i Menigheden og give det den rette Thyngde og den rette Myndighed.

Men skal da alt syndigt Væsen taales i Menigheden, og skal ingen vanhellig udstødes af Menigheden?

So, der skal nok Kirketugt til; men ikke for derved at helliggjøre Menigheden. Kirketugt har Hensyn til andre Ting; den kommer af Menighedens Hellighed, den frembringer ikke Menigheden eller dens Hellighed. Men derom en anden Gang. Først maa andre Spørgsmål vedkommende Menigheden behandles.

3. Menighedens frigjørelse.

[Kilde: Redaktionsartikler i „Folkebladet“ for 23de og 30te December 1896. — Udg.]

Havde Menighederne været virkelig *fr i e* Menigheder, frigjorte af Guds Land, saa havde det været umuligt for Samfundene at komme saa langt og hastigt paa Afveie, som skeet er.

S „Konferensen“ var der nogen, som „holdt igjen“ og førte Menighedens og Lægfolkets Sag ved enhver Anledning; derfor gif det ikke saa fort med Menighedens Umyndiggjørelse. Men bi bare, indtil Den forenede Kirke blev til. Da sik de, som i lange Tider havde værgret sig over „den nye Retnings“*) frihjælde Arbeide, saadanne Bundsforvante, som de længtede efter. Og i Øabet af nogle saa Mar har Den forenede Kirke sejlet alle de andre Samfund langt agterud i Samfundsvalde og Tyranni over Menighederne.

Grunden hvorfør det går meget lettere, end man kunde tro, at trælbinde Menighederne ved Samfundsmagt, ligger uden Twil deri, at Menighederne ofte er umyndige i aandelige Ting, verdsriggjorte, statskirkelige; de har ikke Land nok og derfor ikke Mød nok til at hevde sin Frihed.

Hvorledes skal det da blive bedre?

Der hævdes en Menighedernes Frigjørelse iblandt ~~af~~, som vte-

*) Udtrykket „den nye Retning“ blev allerede fra Slutningen af Schtiaa-rene af Betegnelsen for den Del af Presterne og Lægfolket inden „Den norske Konferense“, som optog Kampen for Menighedernes aandelige Le-bendegjørelse og Frigjørelse. Dens Arnested var Augsburg Seminarium, dens Arvtager er „Den lutheriske Frifirle“. — Udg.

sentlig er det samme, som vi ogsaa kalder Vækfælse. Det er det samme, som paa Mødet i Fargo udtryktes i det tilspidsede Spørgsmaal: „Vil I ha' Menighed?”, som siden ikke har villet forsvinde fra vor Kirke.

De fleste Menigheder iblandt os lader nemlig under en Verdslig-gjørelse og et udvortes Formvæsen, som dels er en ørgelig Arb fra Statskirken, dels er en Frugt af den eiendommelige kirkelige Udvikling her i Landet, især af Samfundsstellet, saaledes som det nu drives.

Arven fra Statskirken, hvad denne Side af den kirkelige Udvikling angaar, er vistnok kendt og forstaet af mange tænkende Mennesker iblandt os. Vi skal kun nævne nogle Hovedpunkter i den Fortvælling, som Statskirken har medført for Menighedslivet.

Den statskirkelige Ebang og Lov tager alle ind i Menigheden, som altsaa bygges ved rent udvortes Midler, og derved fra selve sin Begyndelse er et andet Slags Samfund end det, som Guds Ord kalder med Menighedens Navn. Efter Skriften dannes Menigheden ved Ordets Prædiken og Daaben af dem, som gennem disse Midler drages til Gud og hans Rig. Statskirken danner Menigheder ved verdslige Lovbud og ødre Ebang.

Man siger, at dette hørftalder af sig selv i Amerika, og dermed er Menigheden frigjort. Og det er i en Forstand sandt, at de norske Lovbud gjælder ikke i Amerika, men dermed er ingenlunde Menigheden befriet fra de vrage og ssjæve Begreber om Menighed, som Statskirken har frembragt i Folkenes Sind og Tanke. Og mange Gange blir det, som i Statskirken gjordes af Ebang, her hos os eftergjort af Vane og Skif. Folkestiffen er en sterkere Magt end Lovnen til at twinge Menneskene, og den gamle Vane hersker længe efter at Lovtvangen er hørftaldt, især naar mange ivrige Prester arbeider af al Magt paa at opholde den gamle Vane og Skif, at alle skal høre til Menigheden.

Den anden mørke, statskirkelige Skygge, som har fulgt med vort Folk og hviler over dets Kirke- og Landsliv endnu, er det ulykkelige Misforhold mellem Prest og Menighed, som er fostret af Aarhundreders Misbrug. Presten var den f on g e l i g e Embedsmand, og mange Steder i Menighederne har verdsligfindede Prester med Ever

vedligeholdt den Opsatning af Prestens høje Stand og Stilling, som fulgte med den norske Embedsværdighed.

Disse to store Feil er nær sammenhængende; thi en Settlements-Menighed uden Erkjendelse af Menighedens Væsen og rette Art og en voerdig og højtidelig Prest, som lever efter den norske Embedsmands Skik, hører jo igrunden sammen.

Men til dette statskirkeelige Væsen kommer nu ogsaa de eiendom-melige Vanskeligheder, som vi arbeider under i Amerika. De smaa, begyndende Menigheder er sat i store Fristelser og paa vanskelige Prøver. Mange falder og ikke saa blir liggende.

Det gjælder nemlig om at blive saa mange som muligt i Menigheden. Det skal Penge til Kirke, Penge til Prest, Penge til Religionsskole, Penge til Presteskole, Penge til Samfundskaassen, Penge til Missionen. Der behøves Mænd, som kan hde noget, helst hde noget klæffligt. Hvad er der at gjøre? Det første er at saa saa mange vi kan, ind i Menigheden; det andet er at holde dem i godt Lag og Lune, naar vi har faaet dem ind.

Men paa den Maade faar man en verdslig og kjædelig Begyndelse til en Menighed, og den sjæve Begyndelse binder ofte Menigheden og lammer den i dens Virke for lange Tider.

Det vilde føre for langt at opregne alle de Fristelser til Verdslighed, som ligger paa Menighedens Vei; vi skal kun tilføje, at det staar sørgerligt til næsten overalt med det uforståede Troens Vidnesbyrd fra de kristne i Menigheden. Saa tilbageholdne blir de kristne paa Grund af de mange Hensyn, som skal tages til Verden i og omkring Menigheden, at man i mangfoldige Menigheder er nødt til at spørge: Hvor er dog de kristne i denne Menighed?

Det er fra dette Verdslighedens Lag, vores Menigheder trænger Frigjørelse.

Dertil behøves en Forkryndelse — af Prest eller Lægmand — som gaar mere direkte paa selve Sagen og paa den virkelige Tillstand i Menighederne, end vanligt er.

Det trænges, at det Trælleaag, som ligger over saa mange Menigheder og Sjæle, rives af og tages bort, derved at det blir erkjent, at ingen Menighed er kristelig, fordi om den har Navnet, og intet Menneske er kristent, fordi han hører til en Menighed. Denne Indbiflning er en Mare over det aandelige Liv paa saa mange Steder. Hvor-

for ikke komme frem til Oprigtighedens og Sandhedens Frihed, som bestaar i at se og erkjende Tingene just saaledes som de er? Befrielse fra Selvbedrag er isandhed en Øinenes Opladelse, som er saare værdifuld.

Men dermed hænger det noie sammen, at Forstjellen mellem omvendte og uomvendte, troende og vanstro, blir mere kjendelig i Menigheden og dens Arbeide. Det Verdslighedens Tag, som ligger over de troende i vore Menigheder, af Hensyn og Hensyn og efter Hensyn, maa sprænges.

Der maa blive et rent og klart Vidnesbyrd fra de troendes Mund, saa det kan fornemmes, at de ikke har Verdens Land længere, men den Land, som er af Gud. Der maa blive en synlig Menighed, der kan kjendes paa det „Lys af Kjærlighed“, som er Guds Børns rette Merke og Kjendetegn.

Der maa arbeides henimod det Maal, at det erkjendes, at den kirkelige Arbeidsstyrke ikke er Presterne alene, men alle de troende Mænd og Kvinder i Menigheden, og Presterne kun da, naar de er troende. Der behøves en hel og fuld Kristenvirksomhed, omfattende baade Presternes og Lægfolkets Arbeide.

Lad os være faa, men lad os være sande, saa er vi ogsaa fri. Kun Guds sande Børn er delfstikkede til at udføre Faderens Vilje. Tilvisse kan Trællene gjøre Arbeide, men ikke paa rette Maade og med rette Land.

Der blir aldrig frie Menigheder, før der blir levende Menigheder. Kun Guds Land kan befri fra Verdslighedens og den udvortes Kirkeligheds Tag. Men blir der Land i Menighederne, saa kommer Friheden af sig selv. Da vil ogsaa Trældommen under Samfunds-heredømmet falde bort.

En frigjort Menighed.

Uden Land findes ingen Frihed i Kirke eller Menighed. At antage, at man kan frembringe Frihed i Menigheden ved Love og Konstitutioner, er en Bildfarelse eller Feiltagelse af samme Art, som naar en Mand vilde indbilde sig, at han kunde faa Dampkraft, bare han havde en Dampkjedel, eller at han kunde faa Hvede i det uendelige, bare han havde en Tærskemaffine. God Konstitution og gode Love er

nyttige, om Friheden er der; men hvis Friheden ikke er i Menigheden, saa kan Loven ikke frembringe den. Lov skaber ikke Frihed; men er det det rette Slags Lov, saa tjener den til at give Friheden Anledning til Arbeide og kan endog tjene til at bevare og beskytte Friheden.

Den norske Statskirke er der for Tiden ganske stor Frihed for Lægmandsvirksheden, fordi Loven beskytter den. Der er langt, langt større Frihed for Lægmandsvirksheden end i de aller fleste Majoritets-Menigheder*) her hos os. Det viser, at Friheden kommer af Land, ikke af Kirkeforsatning. Det viser ogsaa, at Loven kan tjene Friheden ved at beskytte den; og ombendt, at gode Love kan blive aldeles uwirksomme, dersom der ikke er Land i Menigheden.

Den første Hovedbetingelse for en frigjort Menighed er altsaa Land, Guds Land. Og er da Forsatningen tilstrækkelig rummelig, saa ikke alt aandeligt drives ud af Menigheden, saa kan Friheden også faa gjort sin Gjerning.

Er der Land i Menigheden, saa vil den første store Virkning deraf blive en levende Midkærhed for Sjælenes Frelse. Det er den første og vigtigste af alle Livshtlinger og Frihedsrørelser i Menigheden, selve den guddommelige Kjærligheds brændende Ære for Sjælenes Frelse. Naar de, der selv er frigjorte fra Dødsjævnens Baand, reiser sig i denne Kraft, den samme Kraft hvormed Kristus opstod fra de døde, og begynder at virke for, at flere skal vækkes og vaagne, da er Friheden begyndt for Alvor. Da brister Baand, da fastes Hensyn til side, da gjælder kun dette ene Hovedspørsgsmaal: Kan vi faa de sovende vakte, kan vi faa de døende frelste, kan vi faa de bundne fri, kan vi faa nogen med os paa Veien til det evige Liv?

Er der Land i Menigheden, da falder Formwæsenets Baand bort. Da blir det ikke med den stive Vane at gaa til „Messe“ tolv Gange om Aaret eller endog en Gang hver Uge, og at gaa til Ulters to Gange om Aaret. Da vil der blive Guds Ords Brug i Frihed og i den størst mulige Udstrækning. Der vil blive Bibellæsning og Psal og Sang

*) Under de starpe Vridninger inden Den forenede Kirke fra 1891 af blev det almindeligt at betegne de to stridende Retninger som „Majoriteten“ og „Minoriteten“, betegnelser der naturligvis nærmest kun antyder disse Retningers numeriske Styrke. „Minoriteten“ inden Den forenede Kirke svare til „Den nye Retning“ inden Konferencen. Ogsaa efterat Bruddet var indtraadt i 1893 bibeholdtes disse Benævnelser i flere Aar. — Udg.

baade i Højs og Kirke; og Frihed og Glæde vil raade, hvor der sæt var Evang og Trællesind og Vanens knugende Baand.

Er der Land og Frihed i Menigheden, saa det er blevet en Hovedsag af overvældende, alt opslugende Interesse at vinde det evige Liv og faa alle frelse, som frelles kan, da brister Pengejerrighedens og Nydelseshygvens Herredømme over Sjælene. Da lever man ikke for Pengene, ikke heller for Nydelerne, som kjøbes for Penge; nei, da lever man for Gud og for Kristus og for Menigheden. Da prøver man at tjene Penge for at have noget at meddelle, for at have noget at fremme Guds Riges Sag med. Da sparer man og fornegter sig selv de verdslige Fornsielser, fordi man har større Glæde i at gjøre det gode end at nyde det behagelige. O, om Folk vidste, at det er sandt, hvad Herren siger, at det er saligere at give end at tage! Deri er Frihed, naar alt er Herrens, og jeg faar kun, hvad han giver, og giver kun, hvad jeg faar af ham.

Er der Land i Menigheden, saa er ogsaa Kasteforskjel og Rang og Embedsstørhed tilende. Der er kun en Stand, som har Værdi, det er Maadestanden; og der er kun et Kaar, som eftertragtes, det er Barnekaaret hos Gud. Der er vel faa Ting, som har været mere iveauen for sand Kristendoms Fremme iblandt os, end den uløffelige Kasteforskjel mellem Prester og Lægfolk. Skriften lærer os, at der er Forskjel paa Maadegaver, men Landen er den samme; der er ogsaa Forskjel paa Tjenester, men Landen er den samme. Dersor er ikke Kristendommen slig, at for Lægfolket er det nødvendigt at være alvorligt, strengt, afholdende, opfrende, for at Presten og Prestefolk kan leve som „Storfolk“ og slippe fri fra Kristendommens alvorlige og strenge Korsifikelse, Forsagelse og Selvfornegelse. Prest og Lægfolk er samme Slags Folk og samme Slags kristne, hvis de ellers er kristne; der er de samme Glæder og samme Smærter for begge, samme Maade og samme Krav til begge.

Den frie Menighed ved dersor ikke om nogen Rangsforksjel mellem Prester og Lægfolk; den kjender kun til Forskjellen mellem det forskellige Arbeide, de forskellige Gaver og den forskellige Tid og Anledning, som er givet de enkelte kristne. Det er, som Skrefsrud pleiede at udtrykke sig: Vi gjør ikke Forskjel paa Prester og Lægfolk, vi kjender kun en missionerende Menighed.

Dersom der blir saa mange Arbeidere i Menigheden, som der er

troende Menighedslemmer, og Presten faar tilbage sin rette skriftmæssige Plads i Menigheden, at være den, som ganske sørskilt har det høverb at forbinde og tilskynde de troende, at undervise de uvidende, at påminde og formane de usikkelige, at falde og indbyde dem, som vandrer uden Gud i Verden, til at komme til Guds Rige, da begynder der at blive Menighedsliv og Menighedsfrihed. Der er nogle Steder ogsaa iblandt os, hvor der viser sig ganske kraftige Tegn til, at man har faaet Syn og Skjøn paa disse Ting. Og det ser ud til, at netop i saadanne Menigheder gaar det bedst i enhver Henseende.

Dog dog er det denne Menighedens apostoliske Skikkelse, som er faa forhadt af alle de humanistiske Prester, gamle og nye, fordi den berører Presterne den verdslige og kjødelige Høihed, som de har ranet til sig gjennem Aarhundreders Misbrug. Derfor har ogsaa Augsburg Seminarius været faa forhadt af saa mange, fordi det har strævet saa troligt med at uddanne Prester, som kunde være i Overensstemmelse med den frie Menighed og virkelig due i dens Arbeide. Og nu, da det ved Guds uforkhylde Raade har lykkes for Augsburg at udfsende en liden Skare af frigjorte Prester, som rundt i Menighederne arbeider for Liv og Frihed, nu er Stormløbet begyndt for Alvor, og Hærskriget lyder fra den store Majoritet: Bort med dem, bort med Augsburgerne!

Man betænker ikke, at naar man har taget de frisindede Prester ud af de høie og store Samfund, saa har man ogsaa revet af dem Vaand og taget fra dem sinørende Hensyn, saa de udjagede snart vil blive fuglefri og blive i stand til at gjøre saameget kraftigere Arbeide for Menighedens Sag.

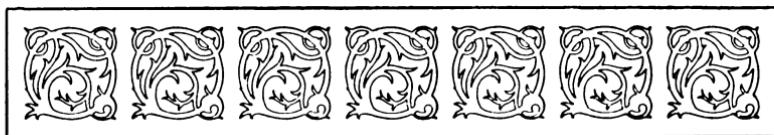
Aldrig har en stor Sag været fremmet uden stor Videlse. De som forarges over Trængslerne, kan ikke raades bedre, end at de prøver sig selv, om de virkelig har taget Korset op og vandrer i Jesu Fodspor.

Og denne Sag er for Eiden vort Folks og vor Kirkes største Sag, at Menigheden kan vinde sin rette Skikkelse iblandt os. Lykkes det, saa vil de Videlsær, som kommer over os, være for intet at agte mod den Belsignelse for Slegt efter Slegt, som vil flyde af Menighedens rette Frigjørelse. Bygges Staden paa Bjerget ret fast og høit, lyfende vidt om Land ved Guds Ord og Jesu Kristi Kjærlighed, saa skal vijselig Lyset bære Belsignelse med sig til Sjælene baade nær og fjern, baade hjemme og ude i Hedningeland. Og ned igjennem lange

Tider vil Frugterne vise sig af den Gjerning, Herren gjorde ogsaa i vore Dage, at han førte sin Menighed ud til Landens og Troens, til Livets og Kjærlighedens Frihed.

Men vi er rede til at gaa „over Jordan“? Eller er vi bare den Slegt, som „falder i Ørkenen“? Hvad mener de troende i vore Menigheder?

4. Menighedens Levendegjørelse.

[Kilde: Redaktionsartiller i „Folkebladet“ for 23de og 30te November og 7de December 1898. — 11dg.]

Levende Menigheder.

Det vil være aldeles berettiget, om nogen spørger os, hvad vi mener, naar vi taler om levende Menigheder, og med hvilken Art vi benytter et Udtryk som dette.

Man laster og spotter allerede Ordet uden at tænke paa dets Mavor og Betydning. Vedre vilde det være, om man i Sindighed undersøgte, om der er noget ondt og farligt, ubibelsk og ufristeligt i dette Ord.

Vi ønsker ogsaa af mange Grunde at forudskille den Bemerkning, at vi paa vor Side ikke har rost nogle Menigheder og lastet andre. Vi har sagt, at Dommen tilkommer Gud og Guds Ord. Hvad Ordet dømmer som usundt og uegte, det er saa, enten det findes hos os eller andre. Og det gaar an at diskutere Spørgsmaalet om Menigheden uden at blive grov og raa.

Vi negter ikke, at vi finder Udtrykket „levende Menigheder“ velstillet til at udtrykke, hvad vi arbeider for. Vi mener oprigtig, at det er et sandere Udtryk for den synde Menigheds Art og Væsen end andre Ord, som har været benyttet i Kirken. Vi tror ogsaa, at det er et sandt Udtryk for den Helligaands Arbeides Maal med Ordet og Sakramenterne; det er hans Gjerning at levendegjøre. Vi tror ogsaa, at Liv er den første, vigtigste og væsentligste Egenskab ved Jesu Kristi Legeme, som er Menigheden.

Vi ønsker ikke med Ordet „Levende“ at udelukke andre Ord, som striftmæssigt bruges om Menigheden, saasom hellig, ren, aandelig o. lign.; vi mener at sige, at alle disse Egenskaber tilkommer Menigheden kun naar den er levende, og fordi Guds Vand gjør den levende. Det er Livet fra Gud, Vandens Liv, som gjør Menigheden til Menighed, og som gjør den hellig, ren og aandelig.

At Ordet er berettiget om Menigheden efter Skriften, fremgaar af alle de Steder, hvor Menigheden kaldes Kristi Legeme. Thi der er vel ingen, som vil paaftaa, at Kristi Legeme er et dødt Legeme? Imellem Legeme og Lig er der intet andet end Livet, som gjør Forskjellen. Vi kan ikke forklare Ordet Legeme, uden at vi maa benytte Ordet Liv; thi hvad er et Legeme uden saa meget af Materien, som gjennemstrømmes af samme Liv?

Endda klarere bliver Bidnesbrydet om, at Menigheden er levende, naar der paa mange Steder tales om, at den er et Legeme, som vokser i Kraft af sin Forbindelse med Kristus og ved alle de enkelte Lemmers Samvirken (Ef. 4, 1—16). Thi et dødt Legeme kan umulig vokse.

Ligeledes kræver saadanne Ord som at Menigheden er et aandeligt Hus, bygget af levende Stene, Livet i Vandet, for at der skal være Mening i dem. Ligeledes saadanne Ord som at Kristus er Vintræt og de troende er Grenene, eller at Menigheden er en Plant eller en Plantning, opvokset af Ordets Sæd, vandet ved Maadens Strømme.

Ganske særskilt tager vi ogsaa til Indtægt Ordet til Menighedens Engel i Sardes: Jeg ved dine Gjerninger, at du har Navn af, at du lever, endog du er død. Thi dette viser, at den Førsamling, som falder sig med Menighedens Navn, gjør dermed Fordring paa at være levende. Vi ser ogsaa, at Herren ikke indrømmer denne Fordrings Berettigelse for Sardesmenighedens Vedkommende, og at dermed er egentlig Menigheden ophørt at være Menighed. Det hindrer ikke de troende fra at blive freste; men uagtet der er to eller tre troende i Sardes, saa er alligevel Menigheden død, og sker deri ingen Fordring, saa er det ude med den.

Ta, siger man, alt dette er sandt og ret; men det vedkommmer den „uhyrlige Kirke“; Kristi Legeme er et yderst mystisk Udtryk, som ikke

Kan være ment om nogen udvortes Menighedsorganisation; det er om den „usynlige“ Menighed.

Men nu er jo for det første den synlige og usynlige Menighed den samme Menighed, saa at hvis „Legemet“ er den usynlige, saa er det med det samme ogsaa den synlige Menighed.

Dernæst fjender Skriften ialfald ikke mere end en Menighed, enten man vil kalde den synlig eller usynlig eller begge Dele.

Og for det tredie og sidste er det let at se, at naar Paulus skriver om Kristi Legeme og Lemmer, saa mener han virkelig de troendes Førsamling eller Menighedsorganisationen paa hvert enkelt Sted. Det er simpelthen til „Guds Menighed“ i Korint med dens Medlemmer, han skriver: „Men I er Kristi Legeme og Lemmer, enhver for sin Del.“ Han kan jo ikke mene de troende rundt omkring i hele Verden. Han mener netop Menighederne og de troende Menighedslemmer i Korint og ingen anden.

Dette er altsaa vor bibelske Ret til at tale om „levende Menigheder“. Og vi anser os forpligtede til at arbeide for dem, fordi det er aldeles klart, at kun saadanne levende Menigheder er berettigede og virkelig sanktionerede af Guds Ord. Hvor Menigheden ikke er levende, der retter det nye Testamente uafsladelig Formaningen til den og dens Medlemmer: Baagn op du, som sover, og staa op fra de døde! Vær modkær og ombend dig!

Altsaa fordi det nye Testamente vil have Liv og bestandig modarbeider Død, derfor tror vi ogsaa, at det er et helligt Skald og Pligt at arbeide for „levende Menigheder“. Man figer, at det skal gaa os galt, at*) vi intet udretter etc. etc. Nuvæl, kan vi arbeide for det samme, som Guds Vand drev Apostlerne til at arbeide for, saa er vi fornøjet med vor Lod.

Vi slutter da ogsaa dette, at der som der har været levende Menigheder, saa er Sagen ikke umulig eller upraktisk.

Hvad er da levende Menighed? Intet andet end hvad de apostolske Menigheder var, en Samling af Mennesker, som ved Fødsel af Vand var blevne delagtige i Guds Rige, og som i Kraft af dette nye Liv saa Tilværelsen i et ganske nyt Lys, arbeidede for ganske nye For-

*) Vor Kilde har „om“ istedetfor „at“; men dette maa vistnok være en Tryksfejl. — Udg.

maal og opfattede sit Ansvar paa en oldesles nn og fra andre Folk
forskjellig Maade.

Saa længe har Pavekirken og Statskirken holdt Menigheden borte, at det er overmaade vanskeligt at vække endog et svagt Begreb om, hvad Menigheden er.

Hine Mennesker var ombendte, og de levede og virkede paa en Maade, som var Verden modsat, og Verden sandt dette „ombendte“ Levesæt at være et ganske bagvendt Levesæt. Havde Verden og dens Lyst og Glæde før været Livsmaal for dem, saa havde de nu vendt Verden Ryggen, og Gud og Guds Rige og dets Salighed og Hærlighed var blevet dem Livets Maal. Havde de før strebt efter at herske, saa var det nu deres Bestrebelse at tjene. Havde de før elsket sig selv og sit eget, saa havde de nu Icert at elses Gud og føge Næstens Bel og Gavn. Havde de før røvet og plyndret for at faa meget, saa arbeidede de nu for at funne give og meddelse. Var det før om at gjøre at erobre Verden for at vinde dens Ere og Lyst, saa var det nu Op-gaven at udbrede Guds Rige, for at alle skulde blive delagtige i Troens Fred og Glæde.

Kort, i enhver Henseende og paa alle Maader var Menighedens Liv og Kald ombent og modsat Verdenslivet, derfor var det ogsaa bagvendt i Verdens Fine. Derfor var det heller ikke mere usynligt, end at det opvalte baade Had og Forskælgelse. Thi som de kristne kendte hinanden, saa kendte ogsaa Verden dem ganske godt.

Ja, siger man, det var dengang; men nu er Verden kristnet, og vi lever midt i et kristent Land, nu kan der ikke mere være Tale om saadan Forskæl og Modsetning.

Desværre, det er nok ikke Verden, som er blevet kristelig; det er Kirken, som er blevet verdslig. Og et nærliggende Bevis er dette, at paa mange Steder, hvor man taler om „bibelfst berettigede“ Menigheder, er Tilstanden saadan, at dersom et Menneske vil være en kristen og leve som en kristen, saa blir samme Menneske forfulgt og spottet af verdslige Menighedslemmer, ikke sjeldent ogsaa af verdslige Prester.

Er det da virkelig galt, naar Dagene er onde, og det lider mod Natten, at løfte Øie og Sind op over Forvirringen og Forkvallingen og rette Bliffet paa det sande og virkelige Billede af Menigheden, som det nye Testamente giver os?

Er det galt at Isde Ordets Lys falde fuldt og helt ind over vor egen Tid og vores egne Sjæle, saa vi virkelig faar bibelske Tanker om Menigheden? Eller er Bibelen kun en stjøn Fantasibog med vakte Drømme, der forsvinder for den haarde Virkelighed og den klare Verdenstænkning?

Ja nei; Bibelen er Lyset fra Gud, som skal sprede Verdens Drømme; ikke omvendt. Og i dette Lys staar virkelig Menigheden som et nysskabt Landens Folk med Tro i Hjerte, med Lys i Øie, med Hjørlichkeit i Virke, med Magt til at rense sig selv, med Menneskenes Frelse og Himmelens Herlighed til Maal.

Den levende Menighed lever af Ordet og ved Landen. Jesus er dens Hoved, og den følger hans Spor, og den renser sig selv, ligesom han er ren. Den er den gjenløste og gjenreiste Menneskeslekt, som stevner paa sin Vandring mod Faderhuset heroverentil og vil samle med sig ind til Faderen alle, som kan samles.

Men dersom det er muligt, at et Menneske kan blive og være en kristen, hvorfor er det umuligt, at der kan blive og være en kristen Menighed?

Lad os tro paa Gud og hans Ord og kjæmpe for Livet i hver Sjæl og i hver Menighed.

Luther og forfatningen.

Med Reformationen var visse nye Livsbetingelser givet. Det gjaldt om, at dette Liv skulde faa Lov at vokse sin egen Best og finde sin egen, eiendommelige Livsform.

At det nye Liv ikke uden at lide Skade kunde fastes ind i det gamle Forme, er noget, alle nu ved og ser.

Men Livets Forkvalning foregaar ofte saa umerkelig, at der skal et gløgt Øie til at se den Fare, som truer. Desuden er det saa med os Mennesker, at vi ofte er ræddere for en rent ydre Forandring i Form og Udseende, end for at lide Skade paa selve Væsenet og Indholdet. Det er da gammelt og historisk nok til, at det kunde være kjend af dem, der er de styrende i Kirken. Men Kirkens eller rettere Menighedens Liv — thi nogen anden Kirke end Menigheden er der ikke — er ikke et Formliv. Menigheden er ikke et dødt Stof som Træ eller Marmor eller Jern, som tilhugges eller støbes.

Menigheden er de ombendtes og troendes Forsamling. I denne er det Livet, som er det bestemmede; Formen er det tilfældige, i mange Henseender det rent uøenslige. Det er da bibelsk, om noget er det. Ja, siger man; men der maa da være en Orden; thi Gud er en Ordenens Gud. Meget sandt. Men hvilken Orden?

Livet i Gud er et og det samme Liv, det er sandt. Men er det ogsaa sandt, at dette ene og samme Liv kun kan høre sig paa en og samme Maade? Gud er en Ordenens Gud, det er sandt. Men er han Ensformighedens Gud? Har den Gud, som er Naturens Herre og Skaber, givet Skabningen talløse Livsformer, men forestrevet det aandelige Liv i Mennesket, hvis Herre og Skaber han dog ogsaa er, kun en eneste Livsform?

Fundet
Har Gud givet sin Umagt tilfjende ved at skabe et overmaade rigt Naturliv, men givet sin Vanmagt tilfjende ved at skabe et overmaade fattigt Aandsliv? Det var ialfald ikke Luthers Mening. Og har Luther givet klart tilfjende, hvad han forstod med en sand Menighed, saa har han ogsaa ladet os vide, hvad han troede om de rent ydre Anordninger.

Fundet
N.B.
I sit Skrift af 1526 om „Den tyske Messe“ siger han specielt om Søndagsgudstjenesten: „Her [d. v. f. i Wittenberg] beholder vi Mess-fællerne, Alteret, Lysene, saa længe de holder ud, eller vi finder for godt at forandre det. Men om nogen her vil fare anderledes ad, saa lader vi dem gjøre det. Men i den rette Messe mellem bare sande kristne burde ikke Alteret vedblive, som det er, og Presterne burde altid vende sig til Folket, som Kristus uden Evil gjorde det ved Nadderen. Nu, det faar blive til sin Tid.“

Saa holdes Prædiken over Søndagens eller Festens Evangelium. Og jeg synes, at hvor man har den tyske Postille for hele Naret, der vilde det være det bedste, at man bestemte, at hele Dagens Prædiken eller et Stykke af den blev forelæst for Folket af Bogen — ikke alene for de Presters Skyld, som ikke kan gjøre det bedre, men også til Beskyttelse mod Sværmerne og Sekterne; det samme har vi seer og sporet ved Homilierne under Froprædiken, at det også er foregaaet omrent paa samme Vis.

Forsvrigt, naar ikke aandelig Forstand og Aanden selv taler gennem Presterne (jeg vil ikke hermed sætte Aanden Maal; den lærer

Perh. også om int. Fælten?

nok at tale bedre end alle Postiller og Homilier), saa kommer det dog tilslut dertil, at enhver prediket, hvad han vil, og der saa igjen istedenfor Evangelium og Udlæggelse af det bliver prediket om blaa Ønder. Thi en af Aarsagerne til, at vi beholder Epistlerne og Evangelierne, som de staar i Postillerne, er den, at der er saa saa aandrigt Prester, som kan behandle en hel Evangelist eller en anden Bog med Kraft og Nytte.

Vi sammenfatter det alt: Denne og al anden Ordning er at bruge saa, at hvor der opstaar Misbrug deraf, afflaffer man den straks og indfører en anden, ligesom Kong Ezekias brød istykker og afflaffede Kobberstangen, som dog Gud selv havde befælet at gjøre — af den Grund, at Israels Børn misbrugte den. Thi Ordningerne skal tjene til at fremme Troen og Kjærligheden og ikke til at skade Troen.

Naar de nu ikke længer gjør det, saa er de alt døde og borte og gjælder ikke mere, ligesom naar en god Mynt er forfalsket, saa bliver den for Misbrugens Skyld inddragten og forandret, eller som naar de nye Sko bliver gamle og klemmer, saa bruges de ikke mere, men bliver fastede og der fjøbes andre. Ordningen er en udbortes Ting; den være saa god, den være vil, saa kan den lede til Misbrug. Men da er det ikke mere en Ordning, men en Norden. Derfor staar og gjælder ingen Ordning noget af sig selv, som de pavelige Ordninger hidtil har været agtede; men al Ordnings Liv, Værdighed, Kraft og Dyd er den rette Brug; ellers gjælder og duer den slet ikke noget. Guds Land og Naade være med os alle, Amen!"

Luther saa naturligvis, at var det nødvendigt at gaa tilbage til den apostoliske Salighedslære, saa var det ikke mindre nødvendigt at gaa tilbage til det apostoliske Menighedsbegreb og den dertil svarende Forfatning. Det ene maa svare til det andet.

* Ulhken er nok den, at Forfatningsspørgsmaalet inden den lutheriske Kirke ikke har holdt Skridt med Lærespørgsmaalet saa godt, som det gjorde, da Luther fuldkastede og forkastede den katholiske Kirkes Lære og Forfatning i det følgende Aarhundrede.

Men er det da galt at forsøge paa at gjøre noget nu, som burde have været gjort før? Eller skal man virkelig nære saa stor Agtelse for det rent udbortes ved Kirken, at man ikke tør driste sig til at sætte et Spørgsmaalstegn ved et og andet vedrørende den ydre Ordning?

Skal det fastslaaes som et ufravigeligt Princip, at har man ikke noget at udsette paa Øeren, saa skal man lade det bestaaende være, som det er?

Vilde det være Lutherisk?

Lidt om Arbeidet for levende Menigheder.

Man spørger, hvorledes skal vi gaa tilverks for at arbeide for Menighed i bibelsk Betydning?

Og selvølgelig er det et vigtigt Spørgsmaal i denne Forbindelse, som kræver sit Svar. Vi kunde nok have Lyft til at lægge til, at man først maa betænke, hvem der skal arbeide; men saa maa vi nu tage en Ting ad Gangen alligevel, og da ligesaa gjerne dette om Arbeidet.

Før det første vil vi da saa Lov til at sige, at dette Arbeide er af det Slags, som maa gjøres hele Tiden og uafbrudt. Ligesom ei Menigheds arbeider for det legemslige Liv fra Buggen til Graven, det hele Legeme arbeider for Livets Opholdelse og Bevarelse, saaledes er Arbeidet for Menighedens Liv og for levende Menighed et uafbrudt Arbeide fra den Tid Nanden blev udgydt og indtil Kristi Tilskommelse. Dette Arbeide kan ikke gjøres alt med et Aftale, det maa drives hele Tiden. Livet i Menigheden maa stadig næres, og det har saa mange Hænder, at der ogsaa stadig maa kjæmpes til Livets Forsvar. Arbeidet er ogsaa til enhver Tid saa vigtigt for Menigheden i sin Helhed og for de enkelte Sjæle, at det er nødvendigt altid at ihukomme det apostoliske Ord, at n u e r den velbehagelige Tid og i d a g er Frel-sens Dag, og at vi maa k j ø b e den heilige Tid, efterdi Dagene er onde.

Før det andet er det rigtigt at sige, at der er Forskjel paa Tider ogsaa, og at vo^r Folk har en føregen Stilling og en føregen Anledning just i vor Tid og i vor Land til at arbeide for Menighedens Liv og Frihed. Just nu, naar vi er flyttet ud af Statskirken, gjælder det at nytte det heilige Sieblif til at finde Friirkens rette Form og Arbeidsmaade.

Med disse to Forudsætninger for Øie vil alle velvillige Læsere forstaa, at hverken arbeider vi for noget nyt, men tvertimod for det gamle, apostoliske Menighedsliv, ei heller mener vi et Arbeide, som kan eller skal gjøres paa et Par Dage og dermed være færdigt, men nekot et Arbeide, som varer hele Maadetiden tilende.

Det rette Arbeide for levende Menighed har hos os sit Udgangspunkt i Barnedaaben. Der kan umulig blive ret Skif paa en Lutherst Menighed, dersom vi ikke tager sikker Fæste der. Med Land og Daab begyndte Menigheden; og der begynder den ogsaa hos os i vores Dage for hvert enkelt Menneskes Bedkommende.*)

Men faar vores Børn ved Daaben Livet i Gud, Aandens Liv, saa de blir levende Lemmer paa Jesu levende Legeme, saa er det klart, at Daaben medfører den høje og hellige Forpligtelse, at Livet skal næres og bevares ved Livets Ord i og gjennem Menigheden.

Og her begynder et Arbeide, som tydelig nok kræver baade Mænds og Kvinders Deltagelse. Skal de smaa ikke sulde ihjel aandeligt, ikke heller rives bort fra Kristi Legeme ved Bold og Magt eller ved Satans List og Svig gjennem Verdens Forsørelse, saa maa alle Menighedslemmer baade kjende sit Ansvar og være paa Vagt og lægge Arbeide til i rette Tid og paa rette Maade.

Dette er det Sted, hvor det fremfor alle Ting gjælder om at kjøbe den beleilige Tid og begynde tidligt og holde paa sent, ja „uden Afladelse“. Dette er Arbeidet fra Slegt til Slegt gjennem de svindende Tider.

Foran Forældre og Slegtinge, foran Prester og Lærere, foran den hele kristne Menighed og alle enkelte Menigheder staar den Herre Jesus og byder: Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke, thi Guds Rige hører saadanne til. Mon de alle tænker paa, hvad frebet staar, at Jesus blev v e d og talte saaledes?

Bitr der virkelig gjort alt, som gjøres skal for Børnene? Er der et levende Kristendoms Eksempl i alle Hjem, hvor Børnene er døbte? Er der Levende Undervisning og Kristendom i alle Menighedsfoler? Er Konfirmationsundervisning og Konfirmation overalt, hvad den skulle være? Og er Frugterne saadanne, som et Troens og Kjærlighedens, Haabets og Bønnens Arbeide har løftet om at opnaa?

Lad de Prester, som paastaaer, at alt er i god Orden med vores Menigheder, tænke sig lidt om. Ser Børnene kun kristelige Eksempler i Menighederne? Og er der baade sund Kæring og gode Hegen om „Lammene“ i Hjorden? Og er ikke Konfirmationen, som den

*) Forfatteren har ogsaa andetsteds udtalt sig om Barnedaabens, saas vel som Konfirmationens Bethydning for Menigheden. Nogle af disse Udtalelser er optagne i femte Afdnit af nærværende Bind. — Udg.

drives, en oprørende Krænkelie af Sandhed og Hellighed i de mangfoldigste Tilfælde?

Vi behøver ikke at sige mere, for at alle kan se, at her er Rum for Arbeide, mere Arbeide, bedre Arbeide, alvorligere Arbeide og sundere Arbeide end sædvanlig drives i Menighederne. Der er faa kristelige Hjem, og der er Sløvhed og Slaphed i det kirkelige Arbeide paa dette Punkt.

Vi havde nær sagt: Vas paa Børneue og Menigheden vil passe sig selv. Men kanste det vilde ikke være rigtigt. Dog er faa meget sandt, at i det nye Testamente finder vi, at det ofte var Børnenes Nød og Hjælp, som drog Forældrene til Jesus. Og funde vi alle vaagne op og se Anharet for Børnene, saa blev vi ikke længere bitre Fiender af „levende Menigheder“. Nei vi skulde med Graad suffe til Herren om Landens Udgrydelse, at vi ikke skulde hindre de smaa Børn fra at komme til Jesus ved vort aandløse Eksempel og vor aandløse Tale.

Derfor trænges der ogsaa et kraftigt Arbeide blandt de gamle for levende Menighed. Thi skal de gamle begynde med Børnene, saa maa de selv have begyndt at vandre paa Livets Vei. Thi en blind kan ikke lede en blind; og den som ikke forstaar, hvad Menighed er, kan ikke lede Børnene paa ret Vei i denne Sag.

Men dette Arbeide, som de gamle maa gjøre, og som maa gjøres blandt de gamle, er fornemmelig Arbeidet med Sandhedens levende Erfjendelse, som står ved Guds Ord. Skal Menigheden komme paa Fode, saa maa Ordets Lys faa skinne frit og uhindret ogsaa over denne Sag. Og da gjælder det ikke om at føge Beroligelse hverken i Judas eller i Ananias og Saffira; men da gjælder det om at vaagne op til alvorlig Bekymring for Sjælenes Frelse og Menighedens Liv. Og da gjælder det om at være Ordets Gjørere og ikke alene dets Hørere, hvorved vi kun bedrager os selv. Naar vi da ser, hvorledes Menigheden var og skal være, saa lad os vende om og „gjøre de første Gjerninger“, hvilket dog netop vil sige at begynde forfra, siden vor Udvikling har været saa sjælv og ført os saa langt bort fra den „levende Menighed“.

Det er umuligt at lægge nof Vegt paa denne Side af Sagten: En ren Forkydelse om Menigheden og en oprigtig Grunden paa Guds Ord i denne Sag. blir ikke Prester og Menighedslemmere hjertelig enige om denne Sag, at Ordets Lys skal faa skinne, og Dr-

dets Lys vil vi følge baade i Menighedsager og i alle andre Sager, saa kan ikke Jøsefs Skade læges, ei heller kan Davids forfaldne Hytte reises af Grusæt.

Det er sandt, at vi kan ikke vente Aarhundreders Misbrug rettede paa en Dag; men tager Hælbredelsen Tid, saa er det desto mere nødvendigt, at den begynder straks. Og er det Lyset fra Gud, som skal læge Menighedens Brøst, saa lad Lyset faa sinne frit og klart jo før des bedre.

Men at udbrede falsk Øplysning om Menigheden vil komme tilbage med knusende Dom over dem, som gjør det.

Rækker da ikke en Prædiken hver tredie Søndag eller endog hver Søndag til, saa er det rigligt at drive paa ned „Samtalemøder“ og med Bibelæsning, at samles til Øvn og Guds Ords Betragtning, indtil Menighedens Væsen og Ordning staar klar som Dagen for alle Menighedslemmer i Ordets Lys.

X Man siger, at vores Menigheder vil blive for små til at holde Prester, dersom vi skal følge Bibelsens Krav. Men man se sig for en Smule, hvorledes man taler; thi blir Verden herskende i Menigheden, saa vil snart den Tid komme, da man maa lede efter de troende Prester og troende Menighedslemmer udenfor den saakaldte lutheriske Kirke. Og man faar betænke, at skal vor Kirke have Fremtid, saa maa den have Levedygtighed; men denne beror paa Landslivet selv, ikke paa Formen. Og først vil det være gavnligt at merke sig, at vor Ungdom ikke vil kunne bevares inden tomme, hule Formers Ramme; de unge begjærer Land og Sandhed, om de skal drages ind i Menigheden.

X Det er paa høi Tid, at dette Arbeide drives med Kraft, og vi er vis paa, at den Sandhedssæd, som nu udstrøes om Menigheden og dens Væsen og Arbeide, skal bære velsignede Frugter blandt vojt dyrekjøbte Folk for lange Tider.

Undet Afsnit.

I de i dette Afsnit optagne Opfatter og Afhandlinger har Forfatteren givet Svar paa det Spørgsmaal: Hvorledes kan vore Menigheder faa en saadan Form, som svaer til den kristne Menigheds sande Væsen? Med andre Ord: Hvorledes faar vi en fri Menighed i en fri Kirke?

Det første Stylte — Hvilen Kirleforfatning er den mest passende for den evangelisk lutheriske Kirke? — har saavidt bides aldrig før været trykt. Det er uden Tvil et Foredrag, rimeligvis holdt i den theologiske Forening i Kristiania, og striver sig fra 1869 — se nedenfor Side 39, Note — altsaa meddens Forfatteren endnu var theologisk Student ved Kristiania Universitet. Saavidt mig bekjendt er det det ældste literære Bidrag fra Professor Sverdrups Haand, som vi nu besidder, og er af særlig Interesse for Vedsmøllen af hans Shn paa Menigheden og Kirleforfatningen allerede i en saa ung Alder. Der er ingen Titel; denne har jeg hentet fra et Udtvrt i selve Foredraget (Side 40).

N/3

Det andet Stylte — Det frie Kirlefamfund — er en sammenhængende Række Artiller i Konferentsens Organ „Lutheraneren og Missionssbladet“. I 1897 udkom disse Artiller i Separataftvrt, udgivet af Pastor K. B. Virkeland, der ledsgedde dem med følgende Forord: „Denne Afhandling er strevet for tyve Aar siden. Den er et ordret Aftryk af Konferentsens Organ „Lutheraneren“ for 1877 og 1878. Den er saaledes ikke ganske ny. Men det tør hænde, den vil læses med større Interesse, netop fordi den striver sig fra saa tidlig Dato. Desuden behandler den et Emne, som ikke blir gammelt for Guds Folk. Det bedes bemerket, at det er med Forfatterens Tilladelse og Visstand, nærværende Afhandling udgives i denne Form.“ I nærværende Verk er Afhandlingen udgivet efter dette Separataftvrt, der altsaa dannede en af Forfatteren selv gjennemset Udgave, dog under stadig Sammenligning med Originaludgaven i „Lutheraneren“.

Det tredie Stylte — Er det muligt for norske Lutheranere at bægge en kristelig Frikirke i Amerika? — fremkom nærmest som et Svar paa de voldsomme Angreb, som imod Slutningen af Sktigarene fra viste hold i Norge gjordes paa Konferentsen og Augs-

burg Seminarium. Afhandlingen er et illustrerende Eksempel paa, hvorledes Forfatteren aldrig tabte det af Sigte, der er og altid maa være Hovedsagen: Opbyggelsen af virkelig fristne Menigheder.

Det fjerde Stykke — Fri Menighed i fri Kirke — der er et „Svar på de 30's Erklæring“, er vistnok sterkt farvet af de forhaandenberende lopale Forhølde, og vilde af den Grund maaske synes at passe bedre ind paa det Sted, hvor det er Hensigten at indtage saadan Artiller og Afhandlinger, der direkte angaar vort Kirkelivs Historie i dette Land. Denne Artikletække er dog taget med her, fordi det ogsaa deri hensigtsligt dreier sig om Menighedens Opbyggelse og Bevarelse. Den har ogsaa i rent historisk Henseende saa meget større Interesse, som det er forholdsvis lidet vi besidder fra Forfatterens Haand fra denne Tid. — „De 30's Erklæring“ var en „Erklæring afgivet af 30 Medlemmer af Konferentsens Arntsmede i Eau Claire“ i 1882 og findes offentliggjort i „Folkebladet“ for 10de August samme År. Erklæringen indeholder tre Hovedpunkter, nemlig: 1. Hvad vi har billet og vil. 2. Hvad vi tror os forpligtede til at befriempe. 3. Hvad vi nu maa træve.“ Som Svar paa første Punkt ansøres Konferentsens Konstitution, Art. 2, Kap. 2 a, b, c, d og e — om Konferentsens Formaal — hvori Understriverne erklærer sig enige. Under andet Punkt erklærer det, at Understriverne tror sig forpligtet til at befriempe „en ny og fremmed Landsretning, som mer og mer drager Konferentsen bort fra det formaal, den selv i Overensstemmelse med Guds Ord og vor lutherske Bejendelse har sat sig i sin Konstitution.“ Denne „nue og fremmede Retning“ har — erklærer det videre — aabenbaret sig „1. Ved Ligeghedsprincip for Læsereformhandlinger. 2. Ved at modarbeide Frikonferencen. 3. Ved et for Konferentsen nyt og ejendommeligt Begreb om Menighedsfrihed. 4. Ved en hidtil ukjendt Henshælsched“. Efter hver af disse Anslagter følger de formentlige Beviser. Endelig fremsættes, „hvad vi nu maa træve“, hvilket er, „at Samfundet ikke anerlænder og støtter en saadan Retning“, hvad det bl. a. har give Udtalt for derbed, at det „paa det bestemteste træber, at Profeslorerne Everdrup og Østdal ikke længere fortsetter Udgivelsen af „Folkebladet“, da dette efter vor Mening er nævnte Retnings mest udprægede Organ“. — Artikelsætten „Fri Menighed i fri Kirke“ fremkom først i „Folkebladet“, men blev straks derpaa udgivet i Separatavis, ledsgaget af følgende Forord: „Naar disse Artiller igjen optrædes, saa trænges der en Bøn om Undskyldning for deres Form og Sprog, som efter Forholdenes Natur er Hastverksarbeide. Det er let ogsaa der at finde meget at rette; men selve Grundtanken, at den frie Menighed maa være Maaret for vort Arbeide, det kan vi ikke vide fra, og for denne Tanke beder vi om en bestedten Plads i Folkelets Hjerde og Menighedens Bøn. Og om „Folkebladet“ er bleven denne Retnings Organ, saa tror vi ikke, at det er en saadan Forbrydelse mod Christeligheden, at det for den Sags Skyld bør nedlægges; blandt de mange Røster, som høres i vort Folk, er den frie Menigheds kanske ligesaa berettiget som de fleste andre.“

Det femte og sidste Stykke i dette Affnit — Samfunds magt og fri Menighed — peger paa en af de aller største Farer for Krimenigheden, nemlig de menneskelige Institutioners Tendens til at opklare sig til Herrher over Herrens egen Indstiftelse. Menigheden. Den ydre Foranledning til, at Forfatteren stred disse Artikler, er tilstrækkelig klart antydet i Artiklerne selv. — Udg.]

I. Hvilken Kirkeforfatning er den mest passende for den evangelisk lutherske Kirke?

[Kilde: Et Manuscript. Rimeligvis et Foredrag holdt i den theologiske Forening i Kristiania i 1869. Om den sandhedslyse Foranledning, se Noten nedenfor. — Udg.]

Det Problem, hvormed vi her skal beoccupere os, er et af de brændende kirkelige Spørgsmaal, ikke alene inden den norske Kirke, men inden hele den lutherske Kirke. Rundt om i de lutherske Lande rører der sig en mægtig Trang til paa den ene Side at affaste det for Kirken uoverdige og alt kirkeligt Liv hemmende Lag, som Staten har paalagt den, og paa den anden Side at skaffe Menighederne igjen den dem hørende forholdte Ret. Som Mobsætning hertil er der da optraadt paa den ene Side Maend, der har kjæmpet for, at Kirken ganske skulde gaa op i Staten, paa den anden Side Maend, der med utrættelig Zver har kjæmpet for det hierarkiske Princips Gjennemførelse i den lutherske Kirke. Os er Spørgsmalet og dets Krab paa Svar just i disse Dage rykket i en ganske særegen Grad ind paa Livet ved de Bestrebelser, som fra Strelhjens Side er gjort for at skaffe vor Kirke en ny Forfatning, men især ved Storthingsdebatterne om det paatænkte raadgivende Kirkemøde og dettes Skjæbne.*). Der foreligger her en faktisk Erklæring fra Norges Storthing om, at det ikke vil høre Kirkens Menighed i Kirkens egen Sag; saa er det vel paa Vide, at

*) Den Debat som det her sigtes til, færtes i Storthinget under deis Sammenbær i 1869. Se nærmere herom i Forfatterens interessante Skildring i hans „Minder fra Norge“. (Samlede Skrifter I, 206). Det ser af det ovenfor henhtede Udtale, „i disse Dage“, ud til, at nærværende Foredrag er holdt lige efter „Reformsagen“s Afgjørelse i Storthinget, altsaa endnu i 1869. Det er ogsaa sandsynligt, at det netop var „Reformsagen“s Strandning, der gab Anledning til, at Foredraget blev holdt. — Udg.)

Kirken vaagner op og betænker, om den kan forsvare for Kirkens Herre, at den overlader sin Sag til en slig Harmynder. Naar vi da her skal uttale os om, hvilken Kirkeforsatning der er den mest passende for den evangelist Tuetherske Kirke, saa sjønner jeg ikke andet, end at det er en absolut Nødvendighed for os at undersøge 1) Hvad det nye Testamente lærer om denne Sag, og 2) Hvad vores Bekjendelses-skrifter uttalser sig for. Tillige maa jeg anse det for overmaade lærerigt, om der kunde leveres en Oversigt over Kirkeforsatningens Udbivling i de tre store Grene af den kristne Kirke; men hverken ser jeg mig i stand hertil, og heller ikke har jeg saamegen Tid til min Raadighed, at det vil være muligt at gjøre dette.

Gaar vi nu ind i de nytestamentlige Principer for Kirkens Ordning og den nytestamentlige Praksis i saa Henseende, saa træder der os straks den Sandhed imøde, at Kirken er et Rige, den er Guds Rige. Kristus er kommen til Verden for at oprette Guds Rige, samle Borgere til dette, idet han ved sit eget Blod forhverver sig et Eiendomsfolk. Han er selv, efterat han har sat sig ved Guds høire Haand, dette Riges Hoved og Konge; og Vaendet, som forener ham med hans Folk og som sammenbinder hans Folk indbyrdes, er ingen anden end den personlige Helligaand, som han sender i sine troendes Hjerter. Dette Rige er saaledes af en rent aandelig Beskaffenhed og har som saadant ogsaa sine aandelige Fiender, med hvem det ligger i uafbrudt Kamp; men dette aandelige Rige optræder i sine Lemmer tillige som et synligt Samfund, der i Liv og Tale søger at realisere den Tro, paa hvilken det selv er bygget, at Kristus er kommen til Verden for at gjøre Shndere salige, eller med andre Ord for at oprette Guds Rige. Det bliver altsaa dette Samfunds Opgave ved en levende Samvirken af alle sine Lemmer, enhver efter den Gave og Evne, Gud har givet ham, at arbeide paa sin Beskt saavel i intensiv som ekstensiv Henseende. Intensivt ved alle Lemmers stadige Frembesst i Hellighed — ekstensivt ved stadig Optagelse af nye Lemmer. I dette Arbeide ser vi alt-saa, at alle ikke alene har Ret, men Forpligtelse til at deltage; og for at dette Arbeide ikke skal være et uordentligt, med vilkaarlige Midler og med usikert Resultat, saa har Kirkens Herre givet den sit Ord og befalet den at gaa ud og prædike dette for den ganske Verden, saa vil han være med den alle Dage. Han har endvidere givet den sine Sakramenter, hvorigjennem han giver sin Aand, han har endelig givet

Kirken Retten til at tilgive Menneskene deres Synder og at beholde dem deres Synder. Disse Midler har nu Kristus givet den hele Kirke, ikke nogle enkelte inden Kirken. Talfald er det mig en Umulighed at indse, at Kristus paa noget af det Steder, hvor der tales om disse Gavers Overdragelse, alene har med Apostlerne som Apostle at gjøre og ikke meget mere med Apostlerne som Repræsentanter for Menigheden. Arbeidet er altsaa fælles for alle og Midlerne fælles; men enhver skal arbeide efter den Maadegave, som han er givne, paa Legeomets Bekjæftelse til dets Opbyggelse i Nærighed efter Pauli Ord til Efeserne i Ef. 4, 11—16. Heraf kunde nu synes at maatte fremkomme den vildeste Norden i Samfundet, og det vilde ogsaa ganske vist blive saa i det Sieblif, at ikke alle de, som i det udvortes hørte til Samfundet, ogsaa i Realiteten var gjennemtrængte af Samfundets Enheds-aand, den Helligaand. Og i den konkrete Virkelighed vil det nu ikke alene være saa, at der bestandig vil være dem, der udvortes befjender sig til Samfundet, medens de efter sit Væsen er dets Fiender, men tillige saa, at de der inderlig hører til Samfundet, dog ikke helt er gjennemtrængte af dettes Aand, og det vil derfor altid være en Nødvendighed, at den absolute Frihed, der ideelt herscer inden Kirken, kan reguleret ved den Kirken i dens Helhed og alle dens enkelte Lemmer iboende Helligaand, ogsaa faar sit ydre Regulativ ved en bestemt udvortes Orden, og dette vil i desto højere Grad være Tilfældet, jo længere Kirken fjerner sig fra den ideale Tilstand, enten derved at den rummer inden sine udvortes Grænser mange, der inderligt er fremmede for den; eller derved, at de den inderligt tilhørende Lemmer bliver mindre gjennemtrængte af Kirkens Aand. Vi skal se, hvorledes paa Basis af disse almindelige Love Kirkens Ordning udviklede sig i den apostoliske Praksis.

Fra først af finder vi, som vi må vente det, ingen ydre Ordning af Kirken. Kirken udvikler sig ganske normalt, idet de af Kristus bestikkede Apostole danner et Centrum, hvorfra Ordet og Maademidlerne og i og med dem Aanden gaar ud i stedse videre og videre Kredse; og Aandsgavernes forskjellige Fordeling er det Princip, som anviser enhver hans Blads i dette Samfund, hans Blads som Lem paa Kristi Legeme. Men den Ufuldkommenhed, som klæber ved alt menneskeligt, gjorde sig snart gyldende, og det første Punkt, hvor dette viste sig, var i Vestrylsen af Menighedens Fattigpleie. Her troede den

hellenistiske Del af Menigheden sig forurettet, og de flagede derfor til Apostlerne. Disse sammenkaldte da Menigheden og bad den vælge Mænd, til hvem den vilde betro det Hverb at sørge for de fattige. Dette skede, og Apostlerne biede disse Mænd ved Bøn og Haandspaaleggelse, for at ikke det udvortes Embede skulde være uden den tilsvarende Landsgave; thi Bønnen ved Vielsen af disse Mænd er naturligvis Bøn om Landens Udgrydelse over dem, og Haandspaalæggelsen er den symboliske Betegnelse af Forbønnen. Saaledes har vi da det første Menighedsembete, Diaconatet. Ikke længe efter finder vi et andet Kirkeligt Embede: Presbyteriet. Dettes Oprindelse er os ubekjendt; men det er vel ikke usandsynligt at antage, at Anledningen til dets Oprættelse har været en lignende som ved Diaconatet, ligesom der er al Sandsynlighed for, at Presbyterne fra først af har været valgt af Menigheden ligesom Diaconerne. Talfald finder vi i den efterapostoliske Tid, at dette var Tilsæddet. Om disse Presbyteres Gjerning ved vi tilstrækkelig til at kunne gjøre os et nogenlunde klart Begreb derom. De nevnes første Gang i Ap. Gj. 11, 30, hvor den Gave, som Menigheden i Antiochia havde skudt sammen til Menigheden i Judea, overlevers til Presbyterne. Vi troet hetaf at have Ret til at slutte, at Presbyterne har haft Bestyrelsen af Menighedens økonomiske Forholde. Men at dette ikke har været Hovedsagen, fremgaar klart af Ap. Gj. 20, 28 ff., hvor Paulus paalægger Presbyterne i Efesus, at de skal tage være paa sig selv og paa den Hjord, i hvilken den Helligaand satte dem til Tilsynsmænd, for at de skulde vakte Guds Menighed; og dette skulde de gjøre, fordi svare Ulve vilde komme i Menigheden og ikke staane Hjorden. Ja, fra deres egen Midte skulde disse Ulve fremgaa. Det er herefter klarligen Presbyterernes Gjerning at øve Tugt, saavel paa sig selv som paa Menigheden, at sørge for, at Stælene virkelig fødes med Guds Ord, og at bidrage til at hindre Brænglæreres og Forsøreres Virksamhed. At det imidlertid ikke er Paulus's Menning, at Presbyterne alene skal have Tildelelse til at lære i Menigheden, men at det egentlig er deres Gjerning at paase, at det Ord, som tales, virkelig er Guds Ord, fremgaar klart af Steder som 1 Kor. 12 og 14. Det er aldeles indlysende, at det at tale til Menighedens Øphængelse har været en ganz fri Sag, omend Presbyterne ogsaa har haft det Hverb at lære, som det kan sees af 1 Tim. 3, 2 og Tit. 1, 9. Imidlertid er det vel gaaet saa, at man

esterhaanden valgte ind i Presbyteriet de Mænd, som viste sig at være vel stillet til at tale Ordet, og saaledes er det vel lidt efter lidt blevet ja, at Presbyterne ikke paa Grund af nogen Ret, men paa Grund af stiltiende Overenskomst, er blevne den ordentlige Lærerstand i Kirken.

Endnu staar det tilbage at tale om Presbyternes Indvielse. Den stede ligesom Diaconernes ved Ven og Haandspaalgelæss. Og Hensigten hermed var naturligvis den at nedbede den Helligaand over dem, hvem Menigheden betroede den Gjerning at vogte Herrens Hjord, men ingenlunde den at give dem nogen eksklusiv guddommelig Ret i den ene eller anden Henseende udenfor den de allerede ved Menighedens Valg var i Besiddelse af. Foruden disse to Embeder, der fandtes i enhver Menighed, har vi endnu en kirkelig Myndighed. Vi figter til Apostelkonventet, det første Eksempel paa en Synode; og her ser vi ikke alene Apostlerne optræde handlende, men ogsaa Presbyterne og hele Menigheden i Jerusalem.

Hhermed slutter Esterretningerne i det nye Testamente, og ser vi nu tilbage paa denne Udvikling, som maa betragtes som normal og som normerende, saa viinder vi af denne det Resultat, at 1) enhver Organisation af Menigheden, der ikke gaar ud fra alle Menighedslemmers Rigebertettigelse til Arbeidet paa Kristi Legemes Best ved Ordet og Maademidlerne, er uevangelist. 2) Denne fælles Ret kan kun udøves gjennem en Rørhed af menighedsvalgte Mænd. 3) Disse Mænd har ingen anden Ret end den som ligge i Menighedens Valg. 4) Kirkens Enhed kan kun repræsenteres ved en Synode, hvor saavel Embedet som Menigheden er repræsenteret, ikke ved nogen enkelt Person.

Vi gaar nu over til i al Rørhed at betragte, hvad det nye Testamente lærer om Forholdet til Staten, og hvad der som Følge heraf var apostolisk Praksis. Vi hørte, at Kirken var Kristi Rige, at Kristus selv var en Konge. Hvorledes stiller dette Rige sig til Rigerne paa Jorden? Vi har Grundsetningen for dette Forhold i Kristi Ord til Pilatus: „Mit Rige er ikke af denne Verden“; og dette Ord har saa meget større Bethydning i denne Sag, da det juist er Kristi Vidnesbyrd ligeoversor hans verdslige Øvrighed. Kristus befjender frit, at han er en Konge; men hans Rige har aldeles intet at skaffe med de øvrige Riger paa Jorden. Han vil ikke omfylde dem, ikke heller vil

han hersfe over dem. Deres Sfære og hans Sfære er saa absolut adskilte, at det ene ikke kommer det andet ved. Absolut uafhængige af hinanden skal derfor paa den ene Side staa Kristi Rige, paa den anden Verdensrigerne, og det ene skal ikke gjøre noget Indgreb i det andets Rettighed. I fuld Oberensstemmelse hermed holdt den første Kirke sig ganske udenfor al Forbindelse med Staten, i fuld Oberensstemmelse hermed formanede den atter og atter sine Lemmer til Lydhed mod den verdslige Øvrighed. Thi var end deres rette Konge, Kristus, ved Faderens høje, saa var dog ogsaa, saalænge de levede paa Jordens, den verdslige Øvrighed deres Herre; de to Ting kom ikke hinanden ved, undtagen forsaavidt som Øvrigheden ogsaa var af Gud og derfor sthldtes Lydhed som en guddommelig Institution. Heraf vinder vi det Resultat: Kirken og Staten er absolut uensartede, og den ene organiserer sig derfor absolut uafhængig af den anden.

Saaledes var Forholdet i den apostoliske Kirke; men det er alle vel bekjendt, hvilken Retning Udbviklingen senere tog. Kirkens Organisation blev baseret paa Alerus's særegne guddommelige Forret istedetfor paa Menighedens almindelige Ret. Istedetfor Kristi enegyldige Midlerembede optkaadte Presteembedet, der usurperede for sig den Magt, som Kristus alene har. Og denne Presteembedets Usurpation naaede sit Højdepunkt i Pavemagtens Krav paa at være Kristi Statholder, der havde Magt og Myndighed til at lufte og at oplade Himmeriges Riges Dør for hvem han vilde. Salighedens Betingelse var ikke længere Troen paa Kristus og hans Blods forsonende Kraft, men det var Troen paa Pavenes Magt som Kristi Statholder. Dette er klart nok utalt af den Pave, i og med hvem Pavemagten kulminerede, nemlig Bonifacius VIII, og Paverne har gjentaget det atter og atter lige ned til Pius den IX, der siger: „Jeg er Veien, Sandheden og Livet.“ Og hvorledes gif det med Kristi Ord: „Mit Rige er ikke af denne Verden“? Man kan ikke karakterisere den katholske Kirkes Udbvikling i denne Henseende bedre end med Rudelsbachs Ord i hans Indledning til Johann Caulers Biografi: Den romerske Kirke, siger han, sank for den tredie store Kriftelse, der i Orkenen traadte vor Herre og Frelser imøde, da Satan nærmede sig ham og sagde: „Alt dette, alle Verdens Riger og deres Herlighed, vil jeg give dig, naar du falder ned og tilbeder mig.“ Saa var det. Paven vilde ikke lade sig nøje med alene at have den kongelige Magt at forkynde Guds

Ords Sandhed. Og det var jo ganske umuligt, thi det Kongedømme havde han længe siden nedlagt; men han vilde ogsaa være en af denne Verdens store, der lader sig kalde naadige Herrer, og han vilde være den største iblandt dem. For ham skulde Keisere og Konger høie sig; de skulde være Konger af hans Maade, ikke af Guds. Men saa funde det ikke gaa. Den antikristelige Stilling, som Paven paa denne Maade havde indtaget, maatte finde Modstand, saasandt Kristi Ord var sandt, at Hølvedes Porte ikke skulde faa Overhaand over hans Kirke. Modstanden begyndte i det sjulte; men den blev stedse sterkere og sterkere; altid hyppigere og hyppigere blev de profetiske Røster, som varslede Herrens Dom over den faldne Kirke, altid ivrigere og ivrigere blev deres Røster som spurgte: Vægter, hvor langt liger Natten? Og Jions Vægter, som ikke slumrer og ikke sover, han lod dem ikke spørge forgjæves. Hans Morgen kom efter den lange Nat. Reformationens Morgenrøde brød frem over Kirken, og Lyset fra det Høje besøgte os paanh. Luther fremstod med den gamle og dog for mange saa nye Lære, at Kristus og han alene er den, der har forligt Gud med os, og at vi derfor alle har fri Adgang til Faderens Maade, uden at behøve Midlere paa Jorden. Hermed var Geistlighedens Paastand paa en guddommelig Forret fuldkastet, og Læren om det almindelige Prestedømme stillet frem i Dagen, medens paa den anden Side Kirkens verdslige Magt var tilbagevist som noget, der var dens Væsen ganske fremmed. Thi det at Syndere bliver frelsste af Guds Maade, har ligesaalidt med den verdslige Magt at bestille, som Snygekunsten. Og for at ingen skal være i Evil om, at Luther selv virkelig trak disse Konsekvenser af sin Lære, saa skal vi tillade os at anføre nogle Steder, der kan tjene som Eksempel. Saaledes skriver han til Menigheden i Prag af Bohmiske Brødre (1524): „Bed vi da ikke, at Prester indenfor det nge Testamentes Tid, de gjøres ikke, men de fødes, de vies ikke, men de skabes; thi Kristus er Prest, og saa er alle kristne, der er høbte paa ham, ved selve Daaben Prester.“ Og i sin Bog om Kirkens babyloniske Fængselsstab (1520): „Derfor skal enhver, der vil være en kristen, være vis paa og vel overveie hos sig selv, at vi alle sammen er Prester, det er: har lige Ret til Guds Ord og Sakramenterne.“ Og om Forholdet til den verdslige Magt siger han: „Vort Evangelium og vor Lære ser med al Glid til, at man fremfor alt vel adstiller de to Regimenter, det geistlige og det verds-

lige, og paa ingen Maade blander dem sammen; saa hvor der er Personer, der regerer Raadhuset og Staden og efter andre, der forvalter Presteembederne og Kirkerne, der skal ingen Part gibe den anden ind i hans Embede, men enhver lade sit Embede være sig bundet paa Samvittigheden."

Dette maa være nok paa dette Punkt; vi gaar nu over til en Undersøgelse af, hvad der i den Lutheriske Kirkes Befjendelsesskrifter er udtalt angaaende disse Punkter. For det første angaaende Menighedens Organisation, saa har vi i den augsburgiske Konfession kun tre Udtalelser, som her kan komme i Betragtning. Det er Art. V, Art. XIV og Art. XXVIII. I Artikel V heder det: For at vi skal komme til denne Tro, er det Embede at lære Evangeliet og meddele Sakramenterne indstiftet. Og i Art. XIV: Om den kirkelige Embedsstand lærer de, at ingen bør i Kirken offentlig lære eller forvalte Sakramenterne, medmindre han dertil er rettelig kaldet. Og det Sted i Artikel XXVIII, hvortil vi her figter, er: „De lærer nemlig, at Nøglemagten eller Bispernes Magt ifølge Evangeliet er en Magt eller af Gud given Befaling og Fuldmagt til at forkynde Evangeliet, at forlade og beholde Synder og forvalte Sakramenterne.“ Disse Ørtinger kan synes at komme i en temmelig betenklig Strid med, hvad der tidligere er sagt om det almindelige Prejtedømme, men vi skal snart se, at dette ingenlunde er Tilfælde. Det kan nemlig umulig med disse Satsen være Reformatorenes Mening paam at slabe en geistlig Stand, der skulle have guddommelig Fortret til at forkynde Ordet og forvalte Sakramenterne paa den ene Side og til at beholde og forlade Synder paa den anden. Thi dersom kun en enkelt Stand havde Ret til at forkynde Ordet og forvalte Sakramenterne, hvor blev der da af Reformationens formale Princip: Skriftenes enegyldige Autoritet? Hvortil fandt det nytte at give Menigheden Bibelen i Hænde, naar den ikke havde Lov til at benytte den? Og dersom en enkelt Stand havde Eneret til at forlade Synder, hvor blev der da af Reformationens reale Princip, at den retfærdige af Troen skal leve? Hvortil fandt det nytte at opstille den Sats, at Troen er Syndsforsladelsens Betingelse, naar i Realiteten Syndsforsladelsen overlodes til en enkelt Stand? Hvortil fandt det nytte at

erklære Kristus for eneste Midler, naar alligevel en priviligeret Stand skulde staa imellem Kristus og Menigheden? Vi føres saaledes med Magt tilbage til det almindelige Prestedømme. Dette er det eneste Embede, der har guddommelig Indstiftelse, og dette Embede er givet Menigheden, men ingen enkelt Stand. Maar det nu alligevel heder, at dette Embede kun kan betjenes af dem, som dertil er rettelig kaldede, saa er det aabenbart, at dette er af den Grund, at hvad der er følles for alle, det kan ingen tilslive sig uden dertil at være overdraget Retten. Forholdet bliver altsaa dette: Embedet at prædike Ordet, forvalte Sakramenterne og forlade eller beholde Synder er givet alle kristne, og kun gjennem deres Overdragelse enkelte. Denne Overdragelse sker ved hvad vi kalder Ordination, der altsaa intet andet er end den enkeltes Indsættelse i den Ret at udøve det almindelige Prestedømmes sakramentale Gjerning. Heraf følger nu, at Menigheden selv har Retten til at vælge sine Prester enten direkte eller gjennem sit Organ; men da dette Embede ikke er alene tilhørende Lokalmenigheden, men den hele Kirke, saa maa dette at Menigheden har Valget, ikke forstaaes derhen, at det skulde være en absolut Nødvendighed, at Lokalmenigheden alene skulde vælge sine Prester. Evertimod er det nødvendigt, at Kirkestyrelsen og Lokalmenigheden er samvirkende ved saadant Valg. Her kunde imidlertid opkastes det Spørsgsmål: „Skal da virkelig det almindelige Prestedømme overlades til en enkelt Stand?“ Hertil kan svares haade ja og nei. Sagen er nemlig den, at det almindelige Prestedømme har som ethvert Prestedømme sin sakramentale og sin sakrficielle Side. Ved den sakramentale Side forstaar vi det, at Presten giver noget fra Gud, altsaa prædiker Ordet og meddeler Sakramenterne og forlader Synder; ved den sakrficielle Side, at Presten giver, ofrer noget til Gud, altsaa her: ofrer sig selv, fremstiller sit Liv som et helligt, Gud velbehageligt Offer. Nu, for den sakramentale Virksomhed kræves nødvendigvis et Objekt, en til hvem jeg meddeler Guds Raadgaver. Men man vil saaledes ved det almindelige Prestedømme, at alle paa engang var Subjekt og Objekt for Virksomheden, idet alle gav til alle; men dette ses let vilde føre til en total Forvirring i Menigheden, og det er derfor visseelig, tør jeg sige, en Nødvendighed at overlade denne sakramentale Del af Embedet til en bestemt Stand, der saaledes paa Guds Begne handler med Menigheden, naturligvis

kun fordi Menigheden selv har givet den denne Magt. Men den sakrficielle Side af det almindelige Prestedømme, derom er aldeles ikke handlet i Konfessionen. Er da denne Taushed at betragte som en Venegelse af dets Eksistens? Vi mener nei. Den lader sig ikke saaledes tie ihjel. Ikke heller er dermed sagt, at ogsaa den sakrficielle Del af Prestedømmet er overladt Embedet. Nei, det tilhører Menigheden. Men skal dette kunne udøves, saa maa dertil en Menighedsrepræsentation ved Siden af Embedet. Vi vil for Kortheds Skyld kalde den Menighedsraad. Allerede Brenz fandt en saadan Institution nødvendig og indførte den i den af ham ordnede Kirkeorganisation i Hall i Schwaben. Dettes Gjerning skulde altsaa være den at fremstille Menigheden som et helligt Offer for Gud. Men dette maatte da ske paa den ene Side ved at paase, at virkelig de sakramentale Naadegaver, Ordet og Sakramenterne, uorfalsket gaves Menigheden, fordi disse danner det objektive Grundlag for Menighedslivets sande Udbivlling, altsaa ved at øve konfessionel Tugt paa Embedet, og paa den anden Side ved at vaage over et rent Menighedsliv, altsaa ved at øve Kirketugt paa Menigheden.

Herved er Lokalmenighedens Organisation afsluttet, og vi gaar nu over til Lokalmenighedens Forhold til Kirken, eller rettere Lokalmenighedens Forhold til Kirkestyrelsen. Kirkestyrelsen har den lutherske Kirke altid betragtet som et Adiaforon, men hermed er ingenlunde sagt, at den kan være en hvilkensomhelst. Den lutherske Kirke anerkjender nemlig ingen Kirkestyrelse, der med guddommelig Ret kan gjøre Krav paa at være dette. I Anhaugen til de schmalkaldiske Artikler siges det ligefrem, at der efter guddommelig Ret ingen Forskjel er paa Bisshoper og Prester, altsaa har hverken Bisshoperne eller Paven nogen Ret til at kræve nogen Overhøihed over Kirken. En Ting er imidlertid sikkert, at den lutherske Kirke dog virkelig kræver en Kirkestyrelse. Den vil ikke paa independentiss Bis overlade Lokalmenigheden al Magt i dens Unliggender, af den Grund, at den betragter den hele Kirke, der slutter sig sammen om en Bekjendelse, som et organisk Legeme, hvor der nødvendigvis maa være en Magt, der paaser, at ikke det hele lider ved Misligheder paa enkelte Steder. Men hvad bliver nu Kirkestyrelsens Gjerning? Det maa vel nærmest være den, at paase at ingen ansættes i geistligt Embede uden at have den fornødne Qualitet og uden at føre ren Lære. Dernæst med til-

børligt Hensyn til Lokalmenighedens Ret at indsætte saadanne Mænd i deres Embeder, altsaa udnevne og ordinere dem. Fremdeles at paase, at vedkommende Prester ogsaa i Fremtiden fører ren Lære og rent Liv, og i Tilfælde af Forseelser paaminde dem, og om dette ikke frugter, afsætte dem. Endelig at sørge for, at ingen ordineret Prest mangler det fornødne til Livsophold. Men nu er det store Spørgsmaal: Hvem skal denne Magt gives? Der kan, dersom man er enig i, hvad der tidligere er udviklet om det almindelige Prestedømme og om Menighedens derpaa byggede Ret, aldeles ikke være nogen Evil om, at denne Magt kun kan være deres, hvem Menigheden — naturligvis ikke Menigheden uden Embedet, men Menigheden om Embedet — overdrager denne Myndighed. Her maa altsaa Valg til. Der maag efter dette staa, hvad vi for Kortheds Skyld vil kalde et Konsistorium, hvis Lemmer er valgte enten direkte af Prester og Menighedsraad eller gjennem Synoder, i Spidsen for Kirken.

Er imidlertid Kirkesamfundet saa stort, at et saadant Konsistorium ikke letteligen kan have det fornødne Kjendssab og Tilshyn med Lokalmenighederne, saa bliver det en Nødvendighed mellem det og Menighederne at have et Mellemled, og dette bliver da naturligt Bisshoper, der som visiterende Tilshyndmænd nærmest har at undersøge de kirkelige Tilstande inden Lokalmenighederne, og Stiftskonsistorier, der har at bestille Lokalmenighedens Embedsmænd, naturligvis med Undtagelse af Prester, i Forening med Menighedsraadet. Det ligger i Sagens Natur, at disse Mellemled i Kirkeorganisationen er valgte paa samme Maade som Konsistoriet. En Ordning som denne tror jeg at have draget de berettigede Konsekvenser af Reformatorenes Grund sætning om det almindelige Prestedømme.

Men hertil kommer endnu en Ting til; det er Synoderne. Hvad Plads er der til dem? De faar den lovgivende Myndighed inden Kirken samt Retten til at paatale Misligheder i Konsistoriets Embedsførelse. De er følgelig ikke af permanent Natur, thi det behøves ikke; men sammenfaldes til bestemte Tider af Konsistoriet. Men hvor bliver der saa af Statens Overhøihed over Kirken? Hvor bliver der af Fyrstens Summebiskopat?*) Det er absolut udelukket, og Staten er paa denne Side vist tilbage til sin egen Sfære: den borgelige Dr-

*) En Overbisops Magt og Værdighed. — Udg.

dens. Men, vil en sige, er det virkelig muligt, at det skulde være Konsekvensen af de lutherske Principer? Vi svarer hertil ganske trægt ja; og vi paastaar endnu mere: Dette er ganske klart udtalt i selve den augsburgske Konfessions 28de Artikel, naar det heder: *D e r f o r s k a l m a n i k k e s a m m e n b l a n d e d e n g e i s t l i g e o g d e n v e r d s l i g e M a g t.* Man maa ikke her komme med den Fortolkning, som er den gangbare blandt Tysklands Jurister og Profanhistorikere, og som ogsaa er bleven forsvaret i det norske Storting, at denne Sats kun er rettet mod Bisshopernes Overgreb paa den verdslige Ørigheds Omraade, men ikke det omvendte, den verdslige Ørigheds Overgreb paa det kirkelige Omraade. Det indrømmes villig, at denne Sats efter Konteksten nærmest er rettet mod Bisshopernes Overgreb; men de Maend, som vil forsvare den verdslige Ørigheds Magt over Kirken, de burde bogte sig vel for at øøre ved dette Sted; thi det er i Sandhed et tweegget Sverd, der hugger til begge Sider. Og det er ingen Banskelighed at opvise en hel Raekke af Steder hos Reformatorerne, der vidner om, at de virkelig har havt den Mening, at Fyrsterne og Staten ingen Ret har til at herske over Kirkerne paa den ene eller anden Maade. Man behøver blot at erindre, at Luther har skrevet et Skrift med Titel: *Unterricht dasz geistlich und weltlich Regiment recht unterschieden werden sollte.* (Walch X, 294)*). Og Reformatorerne Grund for dette sit Standpunkt er den samme, som Kirkens Maend til alle Tider har fremført, den nemlig, at Troen er en fri Sag, som ikke ved Magt lader sig paa-tvinge. Men den verdslige Ørighed har ikke andet Middel end den udvortes Magt og kan derfor aldeles ikke hjælpe Kirken, der har til sin Opgabe at virke Troen ved Guds Ords Preædiken og Sakramenternes Meddelelse.

Men er nu dette Konfessionens og Reformatorerne Stilling til Sagen, saa maa det jo siges om den lutherske Kirke, at den ikke er bliven sine Principer tro. Og ganske vist, siger ikke vi selv os det, saa gjør vore Modstandere, Katholikerne det; men det er vor Trøst, som vil være vor Bekjendelse tro, at vi ikke er de første som udtalte dette, men at Kirkens bedste Maend med Luther i Spidsen har aflagt det

*) „En Undervisning om, at der maa gjøres rettelig Forstjel mellem det geistlige og det verdslige Regimenter.“ — Udg.

samme Bidnesbryd ned gjennem Tiderne. Men hvordan gif det da til, at den lutheriske Kirke ikke sit sine Principer gjennemførte i denne Retning? Vi skal i al Korthed føge at vise dette og derpaa gaa over til at undersøge, hvorledes under vores Forholde en kirkelig Organisa-
tion maatte være, samt ved hvilke Midler den skulde naaes.

Hvad der i Reformationens første Tid var Grunden til, at Reformationens Principer med Hensyn til Kirkeorganisationen ikke blev gjennemførte, er paa den ene Side at føge i Tidernes Vinagtighed og paa den anden i den Omstændighed, at Reformatorerne selv havde altfor meget med Kampen for den rene Lære at gjøre til at de kunde befolkstige sig med denne Sag, saaledes som det var nødvendigt. Med Hensyn til, hvad der ligger i Tidernes Vinagtighed, saa vil jeg her især fremhæve to Punkter, nemlig: Den katholske Kirkes Praksis, med Sverdet at udrydde Kjætterne, hvilket gjorde det nødvendigt, at Fyrsterne beskyttede sine protestantiske Undersættere mod Over-
greb, hvormed da let fulgte en vis Overhøihed over Kirken; og paa den anden Side Menighedernes Umyndighed, der gjorde, at de mis-
forstod den evangeliske Frihed og dermed Kirkefriheden saaledes, som om den gav dem Frihed fra den Øvrigheden tilkommende Lydig-
hed, hvorved Fyrsterne ved Almuens Sammenblanding af aandeligt og verdsligt selv sit et Baaskud til at sammenblande disse Ting. Dog blev ikke straks al Magt i Kirlesager tillagt Fyrsten. Der begyndte at udvikle sig kirkelige Forfatninger i de tyske Lande med Konsistorier i Spidsen og med Synoder; men Ulykken var, at Konsistorierne var fyrstevalgte og Synoderne for det meste kun bestod paa Papiret. Men sit egentlige Grundskud sit den kirkelige Uafhængighed af Sta-
ten ved Fyrsternes Krab paa Summepiskopatet, en Fordring, som de støttede paa den Sats i Augsburgerfreden, at Bisshopernes Jurisdik-
tion skulde være suspenderet for deres Vedkommende, som befjendte sig til den augsburgske Konfession, indtil en almindelig Udgivning af Stridsspørgsmålene kunde ske. Dette fandt Fyrsterne var en bekvem Anledning til at tage i Brug det saaledes ledigt staende Embede, og fra nu af paaberaaber de sig bestandig sin jus episcopale inden Kirken. Og Fyrsternes egen Herfshyge og deres Juristers spidsfindige Deduktioner for at forklare og forsvare det bestaaende, hvorved der fremkom de monstre Episkopal-, Territorial- og Col-
legial-Theorier, førte snart det paabegyndte Verk videre frem, indtil

Kirken ganske var blevet en Side af Statslivet, ikke forstjellig i Statens Øine fra Postvæsen eller Toldvæsen eller hvilket som helst andet Væsen.

Inden vor Kirke har Gangen været ganske den samme, og Spørgsmaalet er, hvor staar vi nu? Forholdet er hos os det, at Kongen har Retten til at indsætte Prester paa samme Maade som han udnævner civile Embedsmaænd. De verdslige Domstole har at dømme ligesaabel over Presters Leere og Liv som over Fogdens Regnskaber, og Storthinget har at give kirkelige Love ligesaabel som borgelige. Der hersker altsaa den fuldkomne Sammenblanding af geistligt og verdsligt Regimenter, og hvad Frugter det maa bære for Kirken, kan paa Forhaand ifjønnes, selv om ikke daglig Erfaring viste det. Jeg skal kun paape en af disse Frugter, som jeg betragter som den værste, langt værre end den, at Menighederne plages med uduelige og uguadelige Prester, den nemlig, at det at høre til Kirken bliver en udbortes Sag istedetfor en Hjertesag. Det er blevet saa, at man fødes paa engang ind i Staten og i Statskirken. Dette er det største Ønde, et Ønde hvorunder Staten lidet ligesaa meget som Kirken. Men nu er Spørgsmaalet, hvad der da skal gjøres for at rette paa dette. Svaret er ikke tvilsomt for dem, som vil være den lutherske Bekjendelses tro. Vi maa arbeide for at tilintetgjøre al Sammenblanding af den geistlige og verdslige Magt. Vi maa arbeide for at staffe Menighederne deres Ret tilbage ved Oprettelsen af Menighedsraad; og vi maa arbeide paa at faa i stand en Kirkefrydelse uafhængig af Statsmagterne, og vi maa arbeide paa at faa Synoder. Man vil maaesse spørge: Skal da Staten aldeles ikke have noget med Kirken at gjøre, skal man kanske have Lov til at bryde den lovlige Orden med det Baaskud, at Kirkefriheden fræver det? Det være langtfra. Giver Keiseren, hvad Keiserens er. Staten maa naturligvis have Ret til at paase, at ikke Kirken foretager sig noget, der strider mod lovlig Orden. Den har at hindre Kirken i at udbortes Evang mod Dissenterne, ligesaabel som at beskytte Kirken mod Dissenterne. Men, funde man kanske ville sige, der kan da vel ikke være noget i Beien for, at Staten støtter Pluralitetens Kirke med Pengemidler f. Eks. Deraf kan jo Kirken blot have Gavn og ikke Skade. Jeg vil svare dem, der taler saa: Giver man Djævelen en Finger, saa tager han snart hele Haanden. Har Staten Retten til at

bevilge eller negte Kirken Penge, saa har den faktisk al Magt. Kirkefesthrelsen er da ganske afhængig heraf, og for Følgerne af en saadan Ordning kan man ikke indestaa.

Saa er da det Resultat, hvortil vi er komne dette, at skal ikke det nye Testamente og den Lutheriske Verkendelse staa som høittalende Vidner imod vort Kirkesamfund, og skal ikke det kirkelige Liv stivne i døde former uden Indhold, medens det kristelige Liv søger sin Mæring paa egen Haand, saa er der intet andet at gjøre end med Begeistring at løfte Kirkefrihedens og Religionsfrihedens Banner og med den fulde daadskraftige Overbevisning om den gode Sags Seier ikke at vige fra Kamppladsen, førend Seiret er vundet. Den maa vindes, før det end kun i Nederlag.

2. Det frie Kirkesamfund.

[Kilde: „Lutheraneren og Missionssbladet“ 1877 No. 20, 22; 1878 No. 2, 3, 7, 10, 23, 25. Separataftryk i „Gammelt og Nyt“, første Hefte 1897.—Udg.]

Menigheden.

Det er allerede lang Tid, siden de norske Kirkesamfund begyndte sin Virksomhed i Amerika, og der er allerede mange Erfaringer, baade bitre og glædelige i den Tid; og Folket har lært meget af denne Skole, som ikke let glemmes. Thi det som har kostet Graad og Taarer, det som mangen Gang har sønderrevet de ømmeste Baand, stundom mellem Prest og Menighed, stundom mellem Brødre i den samme Menighed, stundom mellem Mand og Hustru, Forældre og Børn, det skrives ind i en Mands Hjerte paa en saadan Maade og med en saa bitter Smerte, at det ikke udslettes, saalænge der endnu' er Liv og Land.—Men dersom dette er saare dyrebare Ting, som ingen alvorlig Mand sætter sig udover eller gaar forbi, saa er der et endnu dybere Segl, som er sat paa Guds Menighed, det er Blodet, som er strøget paa dens Dørstolper, Jesu Kristi dyrebare Blod, hvormed den er kjæbt for Gud til at være hans frie, rene, ubesvittede Brud. Og Gud har derfor ikke ladet sin Menighed uden Veiledning i sit hellige Ord; men det Folk, han har erhvervet sig, det underviser han ogsaa om Veien, hvorpaa det skal gaa. Vi har derfor, naar vi skal betragte disse Ting, først at søge tilbage til Guds eget Ord, og derefter vil vi bedømme, saavidt det er os muligt, ogsaa de Erfaringer, som allerede er gjort i Amerika og de Resultater, hvortil Udviklingen er kommet. Vi vil begynde med det, som er det første, og som ogsaa er det sidste i Kirkesamfundet, Menigheden.

Gud er selv Menighedens Grundlægger, han er dens Fader, han er dens Skaber; Sønnen er dens Forløser, dens Konge, dens Hoved, dens Brudgom; Aanden er dens Liv, dens Frihed, dens Talsmand, dens Pant. Menigheden selv er en Samling af Mennesker, som Gud har retfærdiggjort formedelst Troen paa hans Søn, gjenfødt til Aandens Liv og givet Varneret og Barneliv, Arveret i Himmel med Sønnen og Kjærlighedens evige Liv i Aanden.

Men naar vi saaledes taler om Menigheden som Samfundet i den Helligaand, de helliges Samfund, og dette Samfunds Herlighed, saa er dette af de usynlige og evige Ting, som er Gjenstand for Tro, ikke for Beskuelse. Men der kan intet være Gjenstand for Tro, som ikke er aabenbaret. Ingen kan tro paa Gud, hvis Gud kun er usynlig. Men fordi Gud er aabenbaret i Kjød, fordi den enbaarne Søn, som er i Faderens Skjød, har aabenbaret ham, derfor er det muligt at tro. Det usynlige, som Troen forslader sig paa, er ogsaa synligt ved sin Nabenharelse. Apostelen Paulus siger ligefrem, at Guds usynlige Væsen, hans evige Kraft og Guddommelighed, bestues fra Verdens Skabelse af. Saaledes ogsaa med de helliges Samfund, Menigheden. Den er usynlig, fordi dens Liv er ssjult med Kristus i Gud, den er synlig, fordi dens Liv, Guds egen Helligaand, gives den ved synlige Midler, Ordet og Sakramenterne; synlig, fordi den bestaar af virkelig synlige Mennesker; synlig, fordi den har kjendelige Egenskaber og endog er et stinnende Lys i Verdens Mørke, en Stad paa Vjerget, som ikke kan ssjules.

Menigheden er altsaa baade usynlig og synlig, ligesom Gud selv er usynlig og synlig (se Joh. 14, 9: Den som har set mig, har set Faderen). Ligesaalidt som nogen funde tro paa Gud, om han ikke var aabenbaret, ligesaalidt kan nogen tro de helliges Samfund, hvis det ikke er aabenbaret. Gud har aabenbaret sig i sin Søn, som selv er Guds Ord; Menigheden aabenbarer sig i troende Mennesker, som lever af Ordet og Sakramenterne et aandeligt Liv, rigt paa Barmhjertigheds Frugter. Og som Guds Nabenharelse i Sønnen er i Fornedrelse, i Ringhed, i Fattigdom, i Tidens og Rummets Grænser, saaledes er ogsaa Menighedens Nabenharelse i Skrøbelighed, i Uanseelighed, i Foragt, bundet til bestemte Tider og bestemte Steder. Men vi maa fastholde, at ligesom det er den samme ene sande Gud, som er usynlig og aabenbaret, saaledes er det ogsaa den ene og samme Guds Me-

nighed, som er usynlig og synlig, thi saa siger Guds Ord: *I er Verdens Lys; en Stad som ligger paa et Bjerg, kan ikke skjules.*

Men vi lægger straks til, at som der er Ligthed mellem Guds Aabenbarelse og Menighedens Aabenbarelse, saa er der ogsaa Forskjel. Thi Gud har i Sønnen aabenbaret sig paa en fuldkommen Maade baade ved det fuldkomne Ord og den fuldkomne Kjærligheds Handling, Menigheden derimod kan kun ved Ordet og Sakramenterne aabenbare sig selv paa en fuldkommen Maade, og selv der vil den ofte ikke gjøre, hvad den dog ved Guds Maade kan.

Derimod er dens Kjærlighedshandling aldrig fuldkommen. Den har Synd i sit Kjød, og selv i dens bedste Virksomhed vil denne klæbe ved Menighedens Gjerning; dersor maa Menigheden som hver enkelt kristen daglig bede: „forlad os vor Skjeld!“ Saaledes vil den synlige Menighed ofte frembyde et Skue, som ikke alene er skrøbeligt og ringe, men ogsaa besmittet af Synd. Dens Hærslighed er ikke alene skjult; men den er desværre ofte formørket ved hæslige Pletter. Til disse Pletter hører alle de „døde Lemmer“ af Menigheden, men ogsaa de levende Lemmer maa mangen Gang flagge over sig selv, at Mørkets Magt er stor i deres Kjød.

Den hellige Skrift taler om Menigheden paa to Maader. Den taler om een Menighed og mange Menigheder. Det er om den ene udeelige Menighed, Jesus Kristus taler, naar han siger til Peter: Du er Peter, og paa denne Klippe vil jeg bygge min Menighed (Matt. 16, 18). Det er om den, Paulus skriver til Efeserne: Og satte Kristus til Hoved over altting for Menigheden, som er hans Legeme, hans Fylde, som opfylder alt i alle (Ef. 1, 23). Og efter: Kristus elskede Menigheden og hengav sig selv for den, for at han kunde hellige den, idet han rensede den formedelst Vandbadet i Ordet, for at han selv maatte fremstille sig en herlig Menighed, som ikke har Blot eller Rynke (Ef. 5, 25—27. Sammenlign Kol. 1, 18. Ap. Gj. 20, 28). Men Guds Ord taler ogsaa om mange Menigheder, en Menighed i Jerusalem, en Menighed i Rom, Menigheder i Makedonien, Menigheder i Lilleasien. Og hver enkelt for sig kaldes Guds Menighed (1 Kor. 1, 2). Er dette to forskjellige Ting, to Slags Menigheder? Det være langt fra; de kunde da ikke kaldes med det samme Navn. Det er den ene Menighed, som viser sig paa forskjellige Steder, som Ap. Gj. 20, 28 paa det tydeligste viser. Det er det ene og samme Kristi

Legeme, somaabenbarer sig selv paa forskjellige Steder. Gud har sendt Sønnen en Gang, i et Folk, i et Land, men Sønnen har sendt sine Sendebud til at prædike allevegne og allestedts hans eget Ord om Omvendelse og Syndernes Forladelse til at samle paa ethvert Sted dem, som bliver indpodede i det sande Vintræ, dem som bliver Lemmer paa hans Legeme. Alt hvad der siges om den ene hellige Menighed, det er ogsaa sagt om hver enkelt Menighed paa ethvert enkelt Sted. Den hele Menighed, som vi gjerne kalder „Kirken“, et Ord som den hellige Skrift aldrig bruger, er usynlig og synlig, den enkelte Menighed er netop det samme: dens Hellighed er sjælt og desværre ofte ved Synden formørket, dens Lys er dog ogsaa skinnende ved Ordet, ved Sakramenterne, ved troende Menneskers opofrende Kærlighed til arme fortalte Sjæle. Kirken er derfor ikke et høiere Slags Samfund end Menigheden, men den er Samlingen af alle virkelige Menigheder, den er paa ethvert Sted, hvor der er en Menighed, men den er heller ikke noget andet Sted. At Skriften bruger det ene og samme Ord overalt, er Bevis nok for, at den ikke skjælder mellem Kirken og Menigheden. — Vort Hoved, Kristus, eraabenbaret en Gang for at bære alles Synd; hans Legeme, levende og virksomt ved Landen,aabenbaret overalt hvor Ordet prædikes, og til alle Tider. Riget udbredes, indtil det sylder den ganske Jord.

Vi vil af al Magt fastholde dette, at det er den ene og samme Menighed, som er usynlig og synlig; og vi tror, at det er af den yderste praktiske Bethydning. Vi ved nok, at Spotterne figer, en Ting kan ikke være både synlig og usynlig, det maa være to forskjellige Ting. En Daare figer ogsaa i sit Hjerte: der er ingen Gud. En Daare figer ogsaa: Gud er usynlig, han kan ikke væreaabnenbaret i Kjød. Men Guds Ord, som figer: „Vort Liv er sjælt med Kristus i Gud,“ det samme figer ogsaa: „Vader saa eders Lys skinne for Menneskene, at de maa se eders gode Gjerninger.“ Hvorfor fremhæve dette? Fordi denne Tale om synlig og usynlig Menighed desværre er blevent Aarsag til ikke lidens Lunkenhed og Ligegyldighed iblandt os. Der er f.eks. en Mand, som ikke hører til nogen Menighed, han hører efter sin egen Indbildung til de troendes Samfund; men i en synlig Menighed vil han ikke være; thi den er saa besmittet, saa uren, saa blandet. Saal bliver han udenfor; det er ikke om den synlige Menighed at gjøre, hangaard ikke i Kirke, han nyder ikke Sakramentet, det er alt sammen urent

ved Sammenblandingen. Saaledes fortabes en Sjæl, og saaledes taber Guds Menighed en Arbeider, fordi han vilde have den usynlige Menighed og dens Herlighed, men ikke den synliges Skam og Vandære. Der er en Mand, som er Preist i en Menighed. Han arbeider med den Forestilling, at den Menighed, som har kaldet ham til Preist, det er bare den synlige Menighed, en anden Sag er den usynlige Menighed; hans synlige Menighed er kun en ydre Kreds, udaf hvilken muligens en eller anden kan optages i den usynlige Menighed ved Kroen. Saa bliver han ligegeyldig om, hvorledes Menigheden ser ud, saa bliver Menigheden ligegeyldig om sig selv; saa mister Saltet ved Ligegyldighed og Sovn sin Kraft; hvormed skal da det saltes? Nei, denne Sovnaagtigheds og Lunkenheds Land, som vi alle bærer med os fra Statskirken, den maa ud. Vi maa give Agt paa, at det er hver enkelt Menighed, som er Guds Menighed; hver enkelt Menighed, som er kjøbt med Jesu Blod; hver enkelt Menighed er en af de syv Guldhyllestager, som Johannes saa. Hver enkelt af dem skal være Kristi Legems Nabebarelse i Verden. Bliver dette ret levende for os, hvor skulde ikke Alvor og hellig Værelse komme over os alle, som er i Menigheden, og et tungt Ansvær falde paa os for den daarlige Skifte, som vores Synder har givet Guds Menighed. Vi ved, at vi kan ikke ransage Hjerter og Nyrer, og visseelig vil mange komme ind, som ikke har Bryllupsklaedningen paa; men det skulde vel ikke blive saa let en Sag for nogen at løbe rundt paa Butikkerne i Byen og stiftse Menighed ved at samle Butiksvenenes Navne i en Bog, fordi han kjøbte Klæder paa et Sted og Mel paa et andet Sted og Tobak paa et tredie Sted. Mange vil visseelig komme efter Indbrydelsen: kommer alle! og mange vil være Menigheden til Skam sidenefter; men da vilde vel ogsaa en og anden stanse og betænke sig, naar det blev saa, at det at gaa ind i Menigheden var det samme som at sige: „Fra nu af vil jeg være Jesu Kristi Bidne, han har jo kjøbt mig ved sit Blod.“ Ingen kan forebygge Gylderi, men en levende Prædiken om Menighedens rette Væsen kan dog ved Guds Naade forebygge megen Letfindighed og Ligegyldighed baade blandt Prester og Menighedslemmer.

Stedsmenigheden.

Det var ganske umuligt at pege paa nogen „beleiligere Tid“ til Dannelsen af en virkelig Frikirke end den, i hvilken Nørskerne kom til Amerika. Det er overslødigt at minde om, at den norske Kirke fra Begyndelsen af dette Jahrhundrede og lige ned til vore Dage har havt en Besøgelsestid, som den ikke, saavidt Historien fjender til, har haft nogensinde før. Og saa mørkt og dødt, som det desværre endnu er mange steds blandt vort Folk, saa er der dog neppe nogen eneste Familie i hele det norske Folk, som ikke paa en eller anden Maade er kommen i Berørelse med „Bækelsen“ eller de „vakte“. Nogle har været grebet af Guds Land, og har gjennem dyb Syndensdært Frelseren at fjende som sin Frelser; andre har fulgt med Strømmen og uden selv at komme til nogen personlig Erfaring af Livet i Gud har de dog anerkjendt de „vattes“ Kristendom som en levende Frugt af Landens Gjerning, og mangengang har de i Stilhed suffet for sig selv: „O, at jeg var som en af dem! Min Sjæl dødisse retfærdiges Død, mit Endeligt vorde som deres.“ Har de end manglet fuld Oprigtighed til at erfare baade Syndens og Raadens Dybheder, saa har dog ikke „Bækelsen“ gaaet dem forbi aldeles uberørt. Nogle har vel ogsaa i Hylteriet fulgt de „vakte“, og de er mangen Gang desværre bleven saadanne Skampletter, som har forarget Guds Børn og har gjort, at Guds Navn og hAns Lands Gjerning er blevet bespottet af Vantroens Børn. Nogle har fattet et grundigt, næsten djævelsflig Had til dette Guds Verk, og de har ikke alene spottet, naar Hyllernes Skam blottedes; men de har ogsaa kaldt Vedrøvelsen efter Gud og Glæden i Herren Sværmeri og Galstab. Men næsten ingen har faaet fuldstændig sove i Rø, ganske uberørt af denne mægtige Bevægelse. Næsten alle har paa en eller anden Maade været med eller mod. Men det er da en aabenbar Sag, at en saadan Afgjørelsens Tid som denne var en føregen Herrrens Time, som han selv havde udseet til, at der kunde dannes en fri Menighed, som var gjennemtrængt af en levende Bevidsthed om, hvad Kristentro og Kristeliby er. Det var en Herrrens Time, i hvilken der skede et Valg og en Afgjørelse i saa mange Hjerter; og i en saadan Tid kunde ogsaa den Udsondring gaa for sig, som maatte til, for at den frie Menighed kunde

dannes af dem, som frivilligen vilde bekjende Kristus. Massekristendom og Massemenighed var dømt ved Vækkelsen, og naar den frie Menighed dannedes, saa vilde naturligt de trække sig bort, som i sit Hjerte hadde og fulgte al levende Kristendom. Og derved blev den selvstyrte Menighed ifstand til virkelig at blive styret af Kristi Land, om den maatte trælle mange døde Lemmer; thi selv disse havde dog i en vis Forstand højet sig for Guds Ord, som mange af dem gjerne ønskede skulde høje deres Hjerter til en fuld Sandhedens Erfjendelse, at ogsaa de kunde blive Guds Børn.

Heller ikke kan vi være blind for, at det var en særskilt Herrens Maade, at han just i den Tid, da efter hans Raad de frie norske Menigheder skulle dannes, førte os ud til dette nye Land, hvor vi maatte begynde ganske fra nyt af. Vi kom til et Land, hvor Menighedens Frihed blev respekteret af Staten, hvor det stod enhver frit for, uhindret af Landets Love og ufrænket i sine borgerlige Rettigheder, at være i eller udenfor Menigheden. Vi kom til et Land, hvortil vi intet bragte med os uden Guds Ord og vor gode Bekjendelse; hvor der ikke var nogen gammel Kirkeeiendom at trættes om, ingen Kirkefestrelse at spørge om Lov, ingen Prestestand som kunde begynde med straks at øge at bevare de gamle Standsrettigheder, saa godt det lod sig gjøre inden Frikirken. Norskerne stod i stor Fattigdom i det fremmede Land; men saa havde de Prærien foran sig, og der spurgtes kun om Herrens Besignelse og anstrengt Arbeide, for at der kunde blive en blomstrende Have haade i det timelige og aandelige. Vi takker Herren, at begge Dele har ledtaget os indtil denne Dag; og naar det tør siges, at der nu ialfald til nogen Grad kan tales om et frit Kirkesamfund blandt Norskerne, saa skyldes det Herrens underlige Førelse, at han paa samme Tid, som Vækkelsens Ild gift igjennem Norge, førte saa mange norske Mænd og Kvinder, som var grebne af hans Land, over Havet til et Frihedens Land, hvor Menigheden skal vokse i Ro den Besitt, som Herren gav Maade til. Det har været den norsk-amerikanske Menighed til Gavn, at Herrens Ord i det gamle Land havde vælt Sjæle haade til levende Kjærlighed og bevidst Modstand mod Kristus; thi for en Frikirke at begynde i den Dunkenhed og Søvn, hvori Statskirken har det allersredeligst og mageligst, det er det forfærdeligste af alt.

Det kom altsaa ganske som en usorskyldt Gave til de Menigheder,

som stiftedes i Amerika, at der ved selve Menighedsstiftelsen maatte blive en saa fuld Frivillighed, som de menneselige Saar næsten tilsteder. Det kan visseelig ikke negtes, at trods „Vækkelsens“ store Adskillelse mellem „levende kristne“ og „døde Verdens Børn“, og trods alle de forandrede Forhold, saa virkede dog ogsaa i Amerika „Stik og Brug“ førdeles meget til, at Folk gif ind i Menigheden. Det er ogsaa sandt, at ingen kristen kan lade være med Bedrøvelse at tænke paa de mange, mange norske, som i det fremmede Land ganske har forladt sin Kirke, og at derfor de, som alvorlig ønskede at fremme Menighedens Bel, gjerne vilde have saamange af sine Landsmænd ind i Menigheden som muligt. Det maa ogsaa indrømmes, at der baade fra mange Presters og Menighedslemmers Side var øengstelig Frygt for Prestelønnen og Udgifterne, som bragte dem til at bruge adskillige ukirkelige Midler for at saa Folk til at gaa ind i Menigheden. Og endelig kom naturlig den hele ensomme Stilling i det fremmede Land til som en kraftig Drivfjær til paa alle Maader at slutte sig sammen.

Dog maa det siges, at der som en Regel herskede en fuld Frivilighed ved Menighedsstiftelserne. Det er Herrens Bud, at vi skal „nøde dem til at gaa ind“, og det er derfor ikke vor Sag at undersøge, om de som gaar ind, har Bryllupsflædningen paa eller ikke. Herren vil selv undersøge det i sin Tid. Men den „Nøden“, hvorom Herren taler, er ikke nogensomhelst ydre Evang; men det er som naar en venlig Mand nøder en fremmed reisende til at tage ind i sit Hus, ved at vise saadan Venlighed, at det er umuligt at afflaa hans Indbydelse. Vi maa sige, at saa vigtigt som det er, at der er fuld Frihed ved Menighedsstiftelsen, saa nødvendigt er det, at der er en ret indstændig „Nøden til at gaa ind“ ved Guds Ord. Ordet maa det være, som skal samle en Menighed. Endog iblandt de norske Udvandrere, som dog alle engang var optagne i Guds Kirke ved Daaben, vilde det have været meget bedre, om man aldrig havde organiseret nogen Menighed eller samlet Menighedslemmer paa nogen anden Maade eller ved noget andet Middel end ved Guds Ords Prædiken, offentligt og privat. Thi endog døbte Mennesker er mangen Gang desværre i en saadan Tilstand, at det er bedre baade for dem selv og for Menigheden, at de „staar udenfor“ og er Gjenstand for Menighedens Paavirkning paa den Maade, end at de er indenfor og kanske der

sover den dybeste Søvn, netop fordi de er „i Menighed“. Mange Gange har vel ogsaa altfor haftige Optagelser i Menigheden snarlig medført aabenbar Forargelse i Menigheden, og saa har man maattet grike til Kirketugt og Uldstødelse; og saa nødvendigt som dette Middel er, saa ved vi dog desværre, at dets Anvendelse er forbunden med saa store Farer baade for Menigheden som tugter, og den som tugtes, at det i mange tilfælde og i mange Menigheder var bedre, om man kunde undgaa det. Vi lægger derfor den største Vigt paa dette, at Menigheden maa samles ved Guds Ord, og at Ordets Nøden og Dragen og Løffen er det eneste, som skal bruges for at faa Folk ind i Menigheden. Om Guds Land faar virke dette Forsæt hos en Mand, at han begjører Optagelse i Menigheden, saa er han en virkelig Forsegelse af Menigheden, selv om han ikke er kommen til Troens Fred med Gud, uden dette er han kun en Forringelse af Menighedens sande Styrke. Vi vil her kun lægge til, at der langtfra overalt er den Trofast til at „nøde dem til at gaa ind“, som der burde være. Der mangler forseidelig meget paa, at alle Prester og alle Menighedslemmer i saa Maade kan sige med Paulus, „Kristi Kjærlighed twinger os“ til at bære Kristi Døds Bidnesbyrd frem for alle uden Forskjel. Herren sende os i alle vore Kirkesamfund og i alle vore Menigheder ret mange raabende Røster, som nøder dem til at gaa ind, saa at Herrrens Hus kan blive fuldt.

Derimod kan det ikke stjules, at der er adskillige Menigheder i Amerika, som er blevet stiftet paa en ganske anden Grundvold end ved Guds Ords Prædiken. Der er endog indenfor den lille Kreds, hvor vi er kjendte, Menigheder, hvis Tilværelse vi frygter for skyldes Partisind og Hat og rent kjødelige Bevæggrunde. Og der er mange Menighedslemmer indført i Mandtalslisterne, som aldrig havde været der, om ikke rent udvortes, rent kjødelige Fordelige havde været brugt som Løkemiddel for at faa dem ind. Der har ikke allesteds været den rette Agtelse for Folnets Frihed og ikke heller den rette Erbødighed for Menighedens Renhed. Det er derfor naturligt, at saadanne Menigheder vil høste, som de har saaet. De har stundom haft en raff Vækst, fordi Videnskabelighed og Fanatismus er ret sterke Kæmper til hastig at drive en Menighed op til en vis Høiude; men de har Dødsspiren i sig, og om ikke Herrrens Land faar indblæse en an-

den Varme end Lidenskabens i dem, saa fortører Fanatismens funstige Gld dem snart.

Det første, som altsaa er vigtigt for en Menighed, er at den er stiftet paa en ret Maade. Og vi maa glæde os over den uendelige Herrens Raade, som saa forunderligt har banet Veien for den frie Menigheds Stiftelse, saa at det tør siges, at der er mange Menigheder i alle Samfund i Amerika, som har været sparet mange, mange Gjenbordigheder, fordi der har været saa Misligheder ved Stiftelsen. Det var jo venteligt, at Overgangen fra Statskirke til Frikirke selv i de heldigste Tilfælde maatte medføre store Banskeligheder, og vi faar ikke undres, om nogle maa lide meget for sin Uforstand; men der er i Virkeligheden stor Grund til at takke Herren, fordi han har sparet os saa meget, som han har gjort.

Det som har været Banskeligheden, har naturligvis været dette, at nogle har villet optage for mange, andre for saa. Wisconsinerne, som begyndte med at være Grundtvigianere og derfor tillagde Daaben en falsk Betydning, og som endte med at prædike Verdensretfærdiggjørelse og derfor tillagde Abolitionen en falsk Betydning, har naturligen ved selve sit Lærestandpunkt været drevet til en yderliggaaende Slaphed ved Menighedsstiftelsen. Det er nemlig netop det samme, enten man lægger katholisk Betydning i Daaben eller Absolutionen, nødvendigvis drives man derved ogsaa til praktisk at følge et katholisk Menighedsbegreb. Man kan derfor være ganske vis paa, at hvor Verdensretfærdiggjørelsen prædikes, der mangler Menighedsbevidstheden i høj Grad Liv og Kraft. Vi haaber dog, at dette ikke ofte er Tilfældet.

Paa den anden Side har Ellings Samfundet*) vistnok i sin Tid gaaet til en anden Yderlighed. Den „gamle Konstitution“ var visselig ikke i nogen fuld Overensstemmelse med Guds Riges Orden i dette Stykke. Der var vistnok ikke særdeles Banskeligheder forbunden med at blive optaget i en Menighed der fremfor noget andet Sted; men det som var Feilen, var dette, at de som optoges i Menigheden, ved selve Optagelsen stempledtes som „ombendte eller paa Omvendelsens Bei“, og dette havde naturligt en skadelig Indflydelse paa Menigheden.

*) Det af den bekjendte Lægmand Elling Eielsen stiftede Samfund, „Den evangelist-lutheriske Kirke“. Se forsvrigt Samlede Skrifter I, 223. — Udg.

dens rette Beslut. Thi vi ved alle, hvor snart det naturlige Menneske er til at tage Christ af alle saadanne udvortes Ting. Og der er neppe tvil om, at adskillige Menigheder just ved denne Indbildung om, at de var kristne fremfor andre Menigheder, har tabt adskilligt Alvor og Oprigtighed.

Med disse Guds Førelser og disse særegne Farer for Øie tror vi dersor, at den bedste Menighedsstiftelse er den, som paa en Gang er en Udsondring af alle dem, som enten lever i fuldkommen Ligegyldighed eller i ligefrem Fornegtelse, og tillige en Samling af alle dem, som ved Guds Ord og intet andet lader sig frivilligen nøde til at gaa ind. Lad det kun tage Tid at faa en Menighed opbygget, men lad det ogsaa være vel forstaet, at det er hverken Preest eller Menighed, som skal bedømme, om de som gaar ind har Bryllupsklædningen paa. Dersom der paa et Sted længe ingen Prædiken har været, saa lad en kraftig og alvorlig Vælfællesprædiken lyde gjerne en lang Tid, førend der organiseres Menighed. Lad Ordet have Tid til at øve sin Virkning baade til Sønderknuselse og Gjenstridighed, om saa skal være, førend der stiftes Menighed. Og husk paa, at det ikke er nødvendigt, at der maa være en Preest, som skal prædike paa et saadant Sted; men bor du der, og Herren har givet dig at kjende din Frelser, saa begynd straks, hvor du end er, at samle Folk til Opbyggelser og Guds Ords Læsning. Det er den første Begyndelse til en Menighedsdannelse. Der er Menigheder, som hastig er gaaet under, fordi dette var forsømt, førend Menigheden stiftedes. Men fremfor alt lad os være varsom, at det ikke er Partisindets Bitterhed, som samler Menigheden istedetfor Kristi Kjærlighed.

Embedet i Frimenigheden.

Der er vel neppe noget Spørgsmaal inden den kristne Kirke, som har voldt saa mange Banskeligheder og saa megen Strid som Spørgsmaalet om det kirkelige Embede. Personlige Lidenskaber, Æver og Ridkjærhed uden Forstand, kjædelig Hovmod og aandelig Umhyndighed har jevnt og stadig gjort sin Indflydelse gjældende til at faste Forvirring ind i en Sag, som vedrører ikke alene Guds Riges Opbyggelse i Aanden, men ogsaa mange personlige Interesser af rent timelig Natur. Det var uundgaaeligt, at naar Presterne er Menne-

sser, saa er de Timelighedens Haar underlagte, og naar de timelige Interesser kom i saa uopløselig Forbindelse med Arbeidet for Guds Rige, saa maatte der blive mange Rivninger. Det frie Kirkесamfund har ingen Adgang til at slippe fra denne Banselighed. Thi vel kan Statskirken have gjort Spørsgsmaalet mere indvilet og umuliggjort dets rette Løsning; men den egentlige Kamp om Embedets rette Plads begynder dog først egentlig indenfor Frikirken. I Statskirken er Embedet nu engang sat i en fuldkommen sjæv Stilling, og der er ingen, som venter eller kræver, at det skal være anderledes; men i Frikirken kommer Kravet, at Embedet skal være paa sin rette Plads, og da dette er en saare besværlig Plads, saa kommer Kampen baade fra ksjædelige Prester og døde Menigheder mod Embedets Besvær og dets Myndighed.

Der findes intet i Guds Ord, som giver det ksjædelige Sind noget Medhold. Og uagtet baade Bisper og Paver har arbeidet for at for tolke Guds Ord til sin ksjædelige Fordel og til Gunst for et hovmodigt Embedsaristokrati, saa er det dog lige sikkert, at der ikke er Rum i Guds Ord for en stor, mægtig Prestestand, som kræver en særegen guddommelig Myndighed og en eiendommelig Stilling mellem Menigheden og Gud, forskjellig fra enhver anden kristens. Men dersom Guds Ord ikke hjælper nogen Embedstand, saa fremhøver det desto skarpere Nødvendigheden af Embedet, af Ordets Ejendomme, af Forkyn delsens Gjerning, som skal udøves af Menigheden gjennem saadanne kristne Mennesker, som dertil er skikkede ved den Maadegave, som Herrens Land har givet dem. Ligesaal langt dersor som den katholske Presteforgudelse er fra Kristentroen og Sandheden, ligesaal langt er ogsaa Køkernes Presteløshed fra Guds Menigheds sunde Form.

Vi ser saaledes snart, at her er Sandhedens Vej saa træng, saa skarp som en Knivseg. Og det er klart, at her maatte komme Brydninger. Disse har i Amerika antaget en saadan Form, at der paa den ene Side har været gjort den Paastand, at Prest og Menighed er bunden til hinanden som Mand og Hustru, naturligvis da med den Forstaaelse, at Presten er Manden, og at han har adskillige Fordele derved, som Hustruen eller Menigheden ikke har. Ligeledes har der da ogsaa fra somme Hold været gjort de største Anstrengelser for, at den saakaldte „Lægmandsvirkomhed“ kunde udryordes af Menigheden. Paa den anden Side har der været fremsat den syndige Pa-

stand: „Presten er Menighedens Tjener“, og dermed har man troet at have afgjort den hele Sag uden videre Besvær. Begge disse Anskuelser, som faktisk kan sammenfattes i dette Spørgsmaal: „Er Presten Menighedens Herre eller dens Tjener?“ er lige usikkert til at give Embedet den Bethydning og Stilling, som Guds Ord tillægger det.

¶ Statskirken kommer straks Embedet og Presten i det mest forherte Forhold til Menigheden derved, at Presten er „kongelig Embedsmand“ og ansættes af Kongen uden nogenlags Medvirkning af Menigheden. Der kan ikke tænkes nogen Maade, hvorved man kunde komme længer bort fra, hvad der er kristelig Sandhed i dette Stykke, end denne. Den er absolut løsrevet fra al Rød i Guds Ord, den er saa ganske borte fra al Forbindelse med Menighedslivet, at der ikke kan være noget andet at vente, end at den maa gjøre Skade. Og Skade gjør den. Thi Presten kommer til Menigheden som en fremmed, bliver der som en fremmed, og „forflyttes“ til et „federe“ Kald, uden at Menigheden faar noget andet Indtryk deraf, end at den nu har været Livsophold for Manden en Stund, indtil han kunde faa „noget bedre“. At dette ikke er en Følelse, som er gunstig for Embedets Gjerning og Frugt, det kan enhver indse. Og hvis nu Presten ogsaa selv er en Mand, som arbeider som en „kongelig Embedsmand“, hvad han efter Statskirkens Krab burde gjøre, saa er det klart, at en saadan Mand først bliver Kongens Tjener, saa Kirkens Tjener, og saa kanske, om det lader sig gjøre, en lidet Smule af Menighedens Prest. En anden Sag er det, at der gives en og anden Prest i Statskirken, som uafhængig af alle Menneskebud indtager den Blads, som Guds Ord anviser Presten; men det er faa, og de er aldeles ikke egte „Statsprester“. Den som vil være en god „kongelig Embedsmand“ i Prestefaldet, han maa først gennem en gudløs Skolegang og derpaa gennem et høyerst twilsomt Studenterliv afflibes alle skarpe Kanter, al selvstændig Overbevisning, al kjernefuld Sandhedspræfjendelse, og saa, naar han har lært at bukke og bøje haade sig selv og Sandheden, saa er han „færdig“ og kan føre sit Embede af Kongens Raade med ligesaa megen Anstand som Skriver og Foged. Den som er blevet tilstrækkelig glat, kan da ogsaa gjøre sikkert Regning paa, at Befordringsstigen vil være taalelig let for ham at gaa opad Trin for Trin, indtil han faar et „roligt Kald“ paa sine gamle Dage. Men

det hele er efter sit Væsen et fuldendt Brængebillede af Guds Menigheds Orden og Maade og derfor kan skiftet til at bringe Prester og Menighed i et falskt Forhold til hinanden. Selv hvor Presten, som undertiden haender, er en oprigtig Mand, og Menigheden har nogen alvorlig Tanke, selv der virker dette forbendte Forhold, at Presten er kongelig Embedsmann istedetfor Menighedens Embedsmann, i høi Grad stadelig for et ensoldigt Samarbeide for Guds Riges Opbyggelse.

I den frie Kirke bliver der naturligvis straks rettet paa den Sag; thi den retter sig med Nødvendighed. Talfald er det gaaet saaledes blandt de norske i Amerika, at da ingen sendte dem Prester, saa maatte Menighederne vælge dem selv. Det er forsaavidt vort Held, at den norske Kirke er Statskirke, og at Kongen der sender Prester til Menighederne. Thi havde det f. Efs. været saaledes, at en kirkelig Myndighed i Norge havde udsendt Prester, saa havde den naturligvis ogsaa sendt Prester for Udvandrerne, og det kunde taget en lang Tid, førend det var kommet i sin rette Orden. For den norske Konge kunde der ikke være nogen Adgang til at sende Prester til et fremmed Land. Alligevel var det ikke ganske frit for, at baade Folk og Prester i Begyndelsen betragtede sig som en Gren ikke alene af den lutherske Kirke, men ogsaa af den norske Statskirke, og endnu den Dag idag kaldes ofte Den norske Synode simpelthen „Statskirken“. Der fortelles ogsaa, at en Menighed blev organiseret et Sted i Amerika med den bestemte Forstaelse, at den skulde høre direkte under det norske Kirkedepartement, hvilket nockom viser, at det ikke straks gik op for alle, at det virkelig var en Frikirke, som holdt paa at danne sig.

De Eider er imidlertid næsten forbi, og det er blevet en anerkjendt Sag, at Menigheden hos os har Valgretten og har den alene. Bist-nok bruges det temmelig hyppig især i Den norske Synode, at Kalds-retten overlades til enkelte Personer eller til Kirkeraadet; men det anerkjendes dog gjerne, at dette er en Nødstilstand, som ikke burde være. Vi for vor Del kan aldeles ikke finde, at saadan Nød er twingende, og vi tror neppe, at der i hele vort Samfund findes nogen Menighed, som vil gjøre det, og vi er forvissede om, at ingen burde gjøre det. Thi vel kan det volde Vanskeligheder for en Menighed at faa Prester, naar den skal falde selv; men vi er ogsaa sørdeles betæn-

Felige, naar vi hører, at nogen vil tage Arbeide og Ansvar fra os; thi vi ved, at de altid tager Friheden med. Derfor befjæmper vi alle, som vil tage denne „Byrde“ fra Menigheden, fordi den ikke kan tales, uden at Menigheden til samme Tid lider Tab paa sine dyrebrødre Rettigheder.

Et virkelig Menighedsvalg er saaledes den Maade, hvorpaa vores Prester kaldes, og der er vel ingen, som nogensinde har prøvet paa at negte, at dette er et ret Kald. Men dermed er langtfra Spørgsmaalet løst, om Presten er Herre eller Tjener i Menigheden. Den Omstændighed, at han i fuld Overensstemmelse med Guds Ord er menighedsvalgt, afgjør endnu ikke hans fremtidige Stilling. Det har vist sig, at Frikirken har med menighedsvalgte Prester funnet gaa til de største Øderligheder paa begge Sider. Høremmelig ligger det nær, at hierarkiske Tendenser udfolder sig i Frikirken.

Der er to Maader, hvorpaa Prestebældet let trænger ind i Guds Kirke, hvor den er ganse overladt til sig selv. Presten og Presteskabet kan stræbe efter Magt enten af de usleste Bevæggrunde eller af de ødelæste Grunde uden ret Indsigt i Menighedens Væsen. Der er nemlig Prester, som søger Magt for „slet Bindings“ Skuld. Deres Tal har desværre altid været stort. I Frikirken har disse en fortærfelig Anledning. De bruger som sit Middel den førgeligste Art af Politik. De stifter Samfund, hvor Presteoverenskomster sikrer dem mod den Mulighed, at Menigheden kan faa nogen anden Prest end den, som Presterne er enig om sig imellem. Naar de saaledes er tryg fra den Side, saa sikrer de sig imod, at Menigheden kan affætte dem ved at faa Menigheden til at gaa ind paa saadanne Bestemmelser om Prestens Uffættelse, som faktisk gjør denne umulig. Saalidt sikrer de sig ved personlige Midler nogle „faste Mænd“ i hver Menighed, og saa begynder Fordringerne at stige efterhvert. At det paa denne Maade kan drives temmelig langt er tydeligt nok for alle, som ved, hvorledes det staar til blandt store Dele af vort Folk. Naar da en saadan Prest til samme Tid stanser al „Lægmandsvirksomhed“ i Menigheden, søger at dæmpe al Vækelse, hvor den spores, og med halvt tillukkede Øine gaar forbi Dans og Drif og Udvævelser i Menigheden, saa at til sidst Folket s Religion bestaar i at gaa til Kirke og betale Presten, saa er det klart, at Folket i Søvne taber sin kristelige Frihed, fordi de ikke har noget Brug for den.

Men vender vi os med den høderligste Affly fra denne Slags Embedsførelse, som desværre i Frikirken er som en tærende Gift, der snarlig fører Folket dels i Sekternes Hænder, dels til den frække Guds-fornegelse, saa er der en anden Art af Prestevælde, som jer saa godt ud, at vi næsten fristes til at ønske mere af det, end der findes i Amerika. Der er nemlig Prester, som gjennemtrængte af Bevidstheden om sit store Ansvar og sit hellige Kald arbeider med utrættelig Zver for Gjældenes Frælse, men som glemmer Menighedens eget Ansvar og Menighedens Kald til at arbeide med de Gaver, som Herren har givet den ved sin Land. De går ud fra, at Menigheden ikke er nogen Menighed, uden den bestaaer af bare eller næsten bare levende Guds Børn. Og for at kunne vide, hvem der saaledes er Guds Børn, sjæler de et Mønster af disse efter sin egen Erfaring og maaler saa andre med dette Maal. Naar det da viser sig, at denne Uniform ikke passer paa alle, saa bliver der altsaa kun en daarlig Menighed, og Presten bliver ivrigere og ivrigere for ved sin Indflydelse a lene at komme Ensformighedens Maal saa nær som muligt. Ogsaa denne Art af Hierarker har et afgjort Fiendskab til Menighedens Frihed, til Lægmandsvirksomhed, til al Virksomhed i Menigheden, som ikke ledes af dem selv. De arbeider visseligen for det kristelige Liv efter sin Forstand derpaa; men da de hindrer Livets rette Bevægelse, saa dræber de gjerne Menighedens Liv ved en kve-lende Ensformighed. For denne Slags Bestræbelser giver Frikirken ogsaa et saare vidt Rum, og den indbyder til dette Slags nidkjære Arbeide, fordi det til en Tid synes særdeles frugtbart og opbyggende. Det er imidlertid paa den Bei især, at den katholske Kirke er kommen til sit fuldkomne Prestcherredømme.

Disse twende Arter af Prestevælde kunde synes aldeles at sløde hinanden fra sig, og umuligt kunne enes. Erfaringen viser dog det modsatte. Frikirken har til alle Tider haft begge Arter, og det er Begjærligheden efter Magt, som forliger de skarpeste Modsatninger. Der gives visse Grundsatninger, i hvilke disse twende Slags Prester enes fortæffeligt. De kan nemlig meget godt forliges om „Embedsbegrebet“. De er begge enig i, at det er direkte fra Gud, thi den ene ser deri en Støtte for sin timelige Fordel, den anden ser en Hjælp for sit aandelige Arbeide deri. De er begge enig i, at Prestens Vilje burde saameget som mulig være Lov i Menigheden, thi derved kunde

de begge ullaer lettest fremme sine Planer. De er begge enig i, at al aandelig Virksomhed, som de ikke kan kontrollere, er yderst farlig af hver sine Grunde. Og saaledes flettes der af disse to Slags Prester nogle merkelige Reb og Vaand, hvormed de vil binde Menigheden. Men i Virkeligheden er det først, naar de faar affsaaret Menighedens sande Gudsforhold, at de begge naar sit Maal. Som en Samson med afslippet Hovedhaar føres da Kjæmpen lettelig i Trældom.

Trifirken er saaledes i den aller største Fare for at thranniseres baade af verdslige Prester og af ensidige om end alvorlige Mænd. Og Loeren om, at Forholdet mellem Prest og Menighed er som Mandens til Hustruen, er viselig i mange Henseender tiltalende nok, men den savner Grund i Guds Ord og den fører derfor til Trældom. Men Trifirken har ogsaa en anden Fare, som er udtrykt i den Sætning: Presten er Menighedens Ejener. Sætningen er rigtig nok, hvis den er rigtig ment, det vil sige, hvis den er Udtale for den ensoldige Guds Ords Sandhed, at al Prestens Gherning er en Forligelsens Ejene til at drage Sjæle til Gud, en Ejendom i Menigheden og for Menigheden, en Ejendom i h a n s Godspor, som kom for at tjene alle. Men der er en anden Opsattelse af dette Ord, hvorefter det simpelthen betyder, at Presten skal gjøre, hvad Menigheden besaler, enten det er det ene eller det andet; i denne Betydning bliver Sætningen slet og ret en Formegteske af, at Presten er Herrens Ejener og kun kan gjøre, hvad Gud har befalet, til Menighedens Ejendom.

Denne Opfattelse, at Presten i enhver Henseende staar i samme Forhold til Menigheden som en leiet Ejener til den, som leiede ham, skaber med Nødvendighed L e i e s v e n d e, som villigen bøier Sandheden og Retten for en Bid Brød. Og dog tør der være mere af denne Slags Menigheder, som med Glæde leier en Leiesvend, end nogen funde tro. Det er en forsærdelig Fare for Trifirken; thi hvor Menigheden ikke alene styrer sine egne Unliggender, men ogsaa mestrer Guds Ord og faar Presten til at bistaa sig i at gjennemføre Ting, som er ufristelige i sin inderste Rød, der bliver hele Menigheden uden Salt og snart et aldeles raaddent Træ, som maa falde under den raske Udbivling, som de frie Forholde medfører. Naar Ilben kommer, saa flyr Leiesvenden, og Faarene sønderbris. Det er vel vanskeligt at negte, at der i Trifirken findes adskillige Ting, som snart kan forføre Menighederne til saadan Betragtning af Prest og Em-

bede. Bliver først verdslig Mand og Tone raadende i en Menighed, og Presten ikke desto bestemmere fastholder sit Embede som en Guds Tjeneste, saa kan snart det ene Hensyn og snart det andet Hensyn gjøre ham til en Slave istedetfor en Tjener, og Menighed og Prest er begge snart lige langt fra Herrens rette Vei, sig selv til Fortabelse og Guds Menighed til Forargelse.

Der er intet, som er saa hjertesjærende som disse Brængebiller af Guds Menigheds Orden i Frikirken, fordi der er intet, som er saa elsfeligt og lifligt baade for Gud og alt Folket som en ret kristelig Menighed, hvor Brodersamfundet trives, hvor Guds Ord har sin rette Plads, hvor Herrens Mand styrer baade Hjorden og Hjorden, saa at de tilsammen gaar ud og ind og finder Høde. Hvo der dog havde Mand og Maade til at male et saadant Billede deraf, at det kunde smelte alle de kolde Hjarter baade hos Prester og Menigheder, saa at de ikke længere stod Herren imod, som dog saa gjerne vil danne en ret Menighed iblandt os! Men dersom Billedet ikke skal staa paa Papiret alene, men blive en levende Kjendsgjerning rundt omkring os og i os, saa maa Presterne høre op med at staa i Veien for Menighedens aandelige Frihed og Menighederne høre op med at staa Embedets rette Forvaltning i Veien. Desværre, vi maa klage over begge Dele blandt vort elskede Folk.

Embedet er Guds Tjeneste. Det er Gud selv, som sender de rette Prester i Forligelsens Tjeneste. Han sender dem med Mandens Gaver, han dueliggjør dem til at vidne om Livets og Dødens Vei, til at raabe af Struben om Synd og Lovke og falde Syndere til Frelseren. Guds Ord skal ikke alene komme i en trykt Bog til Mennescene, men efter Herrens Orden skal det ogsaa frembæres af Bidner, som selv har erfaret, at Lærdommen er af Gud. Gud lægger selv Gjerningen paa sine Tjeneres Hjarter og Skuldre; og med hans Kraft skal selv den ringeste af hans Bidner tale. For han er Presten ansvarlig, i ham er ogsaa Prestens Styrke. Og den Mand og den Menighed, som ikke først og fremst erfjender dette, at Embedet er Guds Ord's Forkyndelse, og at Gud selv er den, som vil kræve Regnskab for, hvorledes Presten udfører sin Gjerning, den Mand er ingen Prest, og den Menighed ingen kristelig Menighed. Dersor er det dette Spørgsmaal, som er det aller vigtigste for enhver Prest og enhver Menighed: Er det, som tales og prædikes, Guds

Ord i dets sønderknusende Strenghed og levendegjørende Kraft? Om dette er saa, da bøt dig, du Synder, og lad dig opreise, du sønderknuste, thi det er Herren, som taler til dig gjennem sin Ejernes Mund! Men er det ikke saa, da lad det blive saa; Herrens Maade er færdig, og han er villig til at sende dig den paanh, om du bare vilaabne Hjertet for ham.

Embedet er Menighedens Ejeneste i dette Guds Ord. Her er den anden Side af Sagen. Menigheden har Ret til at fordre, at Presten virkelig i Land og Sandhed skal „betjene“ den med Herrrens Ord. Kristi Legeme skal volse ved det samme Ord, hvorved Guds Liv er valgt. Ikke for sin Fordel eller sin Ege skal Presten prædike, men til Menighedens Opbyggelse. Saa uafhængig af al Menneskefrygt og Menneskegunst, som Presten skal være i Embedets Forvaltning, saa ydmig og villig til at tjene skal han være, naar det gjælder at prædike Ordet i Tide og Utlide. Altid villig til at formanne de gjenstridige, til at belære de vildfarende, til at trøste de bedrøvede og bære over med de skræbelige, maa han ikke bæve tilbage for at blive den ringeste af alle. Det er med Prestens Embede paa samme Maade som med en kristens Stilling i Verden, der er en Landens Høihed og Kraft deri, fordi det er Guds Land, som sender ham til at raabe i Kristi Sted: „Vader eder forlige med Gud!“ Men der er ogsaa Landens Ydmighed og Fattigdom, fordi der er Modsigelse af Syndere, Sorg af vildfarende, Beskjæmmelse af hovmodige at lide uafbrudt. Men igjennem alt er det Kjærligheden, som giver Kraft og Visdom, Udholdenhed og Taalmodighed til Ejenestens Gjerning.

Det er altsaa nødvendigt at fastholde med usvigelig Troskab, om Prest og Menighed skal staa i ret Forhold til hinanden, at Embedet er Guds Ejeneste i Ordet og Menighedens Ejeneste i det samme Ord. Om det ene misforstaaes eller det andet glemmes, saa bliver Forholdet forbrent. Lad Presten staa mandig og uforfærdet paa Guds Sandhed og Menigheden bøsie sig under Ordet; og lad Presten altid være bøjet til at tjene alle og Menigheden ret ivrig til at forlange hans Ejeneste med det Ord, som Herren har betroet den, saa staar det vel til i Guds Hus, som er hans Menighed. Da skal Herrens trofaste Forjættelse, at hans Ord skal være Føde for hungrige, en Hammer til at knuse Hjarter, en Valsam til at læge de saarede, bevise sig som levende Sandhed i Menigheden, og der skal være et Kjærlighe-

dens Samfund, som med uimodstaelig Magt skal drage alt flere og flere ind til sig og til Gud.

Er dette nu Embedets rette Forhold til Menigheden, at det er Ordets Forkyndelse, som Menigheden ved sit Valg overdrager til den, som Gud har sendt og sender, og at det er baade Guds Tjeneste og Menighedens Tjeneste i Ordet, saa spørges der: Er nu Menigheden bundet til kun at opbygges af Presten, eller er det dens Pligt og Ret ogsaa at opbygge sig selv? Med andre Ord: Er Lægmandsvirksomheden ophøvet ved Menighedens Prestevalg, eller er den stadfæstet? Vi vil i det følgende noget nærmere omtale denne Sag, som er saa saare vigtig i disse Dage.

Presteembedet og Lægmandsvirksomheden.

Det nye Testamente vidner tydeligt om, at de første Kristne Menigheder baade havde et særeget Læreembede og en fri Forkyndelse af Herrens Ord i sin Midte. Til Efeserne skriver Paulus: „Han satte nogle til Apostler, nogle til Profeter, nogle til Evangelister, nogle til Hyrder og Lærere til de helliges fuldkomne Bredelse til Tjenestens Gjerning til Kristi Legemes Opbyggelse“ (Ef. 4, 11. 12). Der er ingen, som kan negte, at her tales om Personer, som ved sine Gaber var duelige til at være Menighedens Embedsmænd. Kristus selv gav dem Gaberne, opvakte dem i Menighedens Midte, Menigheden valgte dem (Ap. Gj. 6, 5; 14, 23) under Guds Aands kraftige Medvirken (Ap. Gj. 20, 28) og lagde Hænderne paa dem (Ap. Gj. 13, 2). Til Kolosserne skriver den samme Apostel: „Lader Kristi Ord bo rigelig iblandt eder i al Wisdom, saa at I lærer og paaminder hverandre med Salmer og Lovsange og aandelige Viser“ (Kol. 3, 16). Og der er altsaa ingen, som kan negte, at her er Tale om alle og enhver uden noget Hensyn til Menighedens Valg eller nogetslags „høre Rald“. Alle som har Kristi Aand, er her formonet til at prise Herrens Navn for Frelsen, saaledes at det kan være dem til Opbyggelse, som hører derpaa.

Det er derfor en Hovedsag for Kristi Kirke at have et ordnet, ved Menighedens Valg besat Embede i sin Midte. Det er et ligesaa alvorligt Krav til Menigheden, at dens Lemmer skal vidne om sin Frelser af troende Hjerter og Livets Erfaring.

¶ 1 Her i vore Frimenigheder altsaa, hvor ikke gammel Skif og Brug alene kan afgjøre, hvad der er Ret, men hvor Guds Ord altid paamphaa være Grundlag for vor Menighedsorden, her sjømmer det sig fremfor alt at legge den alvorligste Vegt paa begge disse Ting. Men hvad vi rettelig bør give Agt paa er dette, at ikke Embedet forhindrer den frie Forkyndelse af Ordet, og den frie Forkyndelse ikke magtstjæler Embedets Virksomhed.

Der er en logisk Slutningsrække, som altid vil blive gjort gjældende mod Lægmandsvirksomheden i Frimenigheden. Den er saadan: „Menigheden har Retten til at forkynde Ordet og forvalte Sakramenterne. Da ikke alle kan udøve denne Ret, overdrages den til en enkelt Mand (Presten) ved Menighedens Valg. Derved bliver den valgte Enebesiddher af Retten, og derfor kan ingen anden hverken prædike eller forvalte Sakramenterne. Enhver som prædiker eller lærer, undtagen Presten, er altsaa en Thy og en Nøver.“ Der er en anden ligesaa logisk Slutningsrække, som altid vil blive brugt for at tilintetgjøre Embedets særegne Stilling i Menigheden. Det er denne: „Guds Folk er et Folk af Prester, kaldt til at forkynde Herrens Skyder; da ingen kan fratauge Guds Folk dets Kald, saa er Prestevalget ingen Overdragelse af Forkyndelsen til en enkelt Mand; men naar en vælges førstilt, saa er det kun, for at han skal være færdig til at prædike, naar Landen ikke kommer over nogen anden, og for Ordens Skyld bør han udføre de „ministerielle Forretninger“. Derfor, om Presten prædiker og lærer i Menigheden som den, der har Ret og Pligt dertil bestandig og som daglig Kaldsgjerning, da er han en af dem, der vil herske over Herrens Hjord.“

¶ 3 Begge disse Slutningsrækker ser fortræffelig ud, og dog ender de begge med at komme i Strid med Guds Ord. Det er imod Guds Ord, at en enkelt Mand ganske alene skal have Retten til at vidne og lære i en Menighed; thi hvor bliver der da af den Formaning, at de frijstne skal „lære og paaminde hverandre“? Det er imod Guds Ord, at den, som er valgt til Lærer i Menigheden, ikke derved har faaet en særegen Kaldsgjerning, som de øvrige Menighedslemmer ikke har; thi hvor bliver der da af Guds Ord, at Kristus satte nogle til Apostle o. s. v.; og af det Bud, „at de som prædiker Evangelium, skal leve ved Evangelium?“

¶ 4 Feilen i begge disse modsatte Slutningsrækker er den, at de ikke

stjerner skarpt mellem de to forskjellige Ting, Menighedens Opgave og Pligt og den enkelte kristens Opgave og Pligt. Det er den hele Menigheds Opgave at forkynde Guds mangfoldige Visdom (Ef. 3, 10); det er hver kristens Pligt at forkynde hans Dyder, som faldte dem fra Mørket til sit underfulde Lys. Den enkelte kan ikke rive til sig Menighedens Gjerning, og Menigheden kan ikke fratauge den enkelte hans Gjerning. Om en Stat eier en fælles Ejendom, saa kan ingen Enkeltmand tage den som sin; men ombendt har ingen Stat Ret til at beraeve den enkelte hans Ejendom. Hvad der er Fællesejendom, kan vi overdrage til en Embedsmand at bestyre for os; men hvad der er vor private Ejendom, det bestyrer vi selv hver for os.

Naar altsaa en Menighed vælger en af Herren dueliggjort Mand til sin offentlige Lærer, saa bliver han derved udsondret til en sær-egen Kaldsgjerning, han bliver Menighedens Embedsmand, og han skal have det til sin Livsopgave, og derfor ogsaa til sin Levevei, at være Evangeliets Forkynder, Sakramenternes Forvalter, Guds Tje-ner, som uhindret kan ofre sig for Guds Ords Studium og dets Udbredelse. Han skal daglig trænge ind i alt Guds Raad og blive en ret skriftslog, opkært for Guds Rige, dygtig til at frembære gammelt og nyt af sit Forraad. Han skal være et Guds Redskab til at fremholde af Guds Ord Jesus, den korsfæstede Fræsler, Kristi Bruds rette Skikkelse, og den enkelte kristens rette Væsen. Han skal være Menighedens Hørde, som fører den paa de rette Græsgange, Menighedens Bogter, som ved Guds Ord kjemper mod Synden i den og Forsørslen trædt omkring den. Han skal saa at sige være Menighedens Samvittighed, idet han med Guds Ord skal revse Synden og opmunstre Troen, være en altid levende Mindelse om, hvad Menigheden er, og hvad en Kristen er. Men det er saa langt fra, at han skal være den eneste, som lever og virker i Menigheden, at det twertimod er stor Fare for, at han ikke er, hvad han skal være, om han bliver alle i Liv og Arbeide. Som et Hjerte ikke kan slaa Livets Slag i et dødt Legeme, saa kan saare vanskeligt en Prest være ret Prest, om ikke hans Virksomhed og Arbeide søger af sig Virksomhed og Arbeide rundt omkring ham.

Det er altsaa Menighedens store Fællesarbeide med Guds Ord indad og udad, som nærmest er Presten anbetroet; men det er saare langt fra, at dermed alle de enkelte Menighedslemmers Kristenpligt

er lagt over paa ham. De Kristnes Pligt hver for sig at vidne om Frelseren i Ord og Gjerning bliver ligefuld t hvilende paa dem. Der gives Prester, som gjerne vil være alene om Virksomheden og Livet i Menigheden, som gjerne vil have sin Menighed til en død Masse, der hverken lever eller virker; thi det er det mageligste for Presten. Og der er Menighedslemmer nok, som gjerne vil have Presten til baade at leve og virke for sig; thi det er mageligt for dem. Men det er ialfald en ren Katholicisme og burde ikke finde Talsmænd inden den Lutheriske Kirke. Den hellige Skrift beskriver os de enkelte Kristne baade som levende og arbejdende, vidnende og profeterende, og det gaar aldeles ikke an at lade alt sammen udføre for sig af en lønnet Prest paa Embeds Begne.

Det staar altsaa fast, at Menighedens Prestevalg opnæver ikke de Kristnes Virksomhed for Kristi Legemes Opbyggelse, men det stadfæster den. Prestevalget sætter i Menighedens Midte et levende Centrum for Menighedsarbeidet og rundt om Presteembedets Arbeide samler sig de enkelte Kristnes Opbyggelsesgjerning. Embedet er som Arbeidets faste Stamme, der uafbrudt er virksom for at frembære Næring til de øvrige Arbeidsgrene. Embedets Gjerning er regelmæssig og fast forestrevet og bestemt ordnet, de enkelte Kristnes Gjerning er mere afhængig af Anledning og Tilsælde, af Vandens enkelte Gaver og Tilsynshandlinger. Menighedens Sag er det at vaage over, at Embedets Gjerning drives med Ridkærhed og de enkelte Medlemmers Virksomhed fører til Opbyggelse og ikke til Forstyrrelse i Guds Forsamling.

Men hvor langt strækker sig da de enkelte Kristnes Bidnepligt? Kan der sættes nogen Lov og Regel for den? Guds Ord giver denne almindelige Regel: „Alt se til Opbyggelse“. Og Ordet vidner, at enhver skal bruge sin Gave til Menighedens Opbyggelse i den ene og samme Vand. Det er overmaade farligt at trække andre Grænser. Naturligvis siger det sig selv, at den enkeltes Pligt kan under overordentlige Nødstilstande gaa saa langt, at han ligefrem maa søge at gjøre Embedets Gjerning, sjønt dette i frie Menigheder næsten er utsænkligt af den Grund, at Menigheden da vil gribe ind og søge Nøden afhjulpet paa regelmæssig og ordnet Maade. Men under almindelige Forhold, naar Embedet føres i den rette Vand og efter Guds Ord, saa er der ingen anden Regel at give end den, som er sat

ved Gavernes Forstjellighed og Vandens Enhed i Forbindelse med de forskjellige jordiske Kaldsgjerninger. Der kommer nemlig en nødvendig og berettiget Begrænsning i de enkelte Menighedslemmers Opbyggelsesarbeide derved, at de har hver sin daglige Gjerning med jordiske Ting, hvorved de maa og skal føge sit daglige Brød og de fornødne Midler til at underholde Embede og Menighed hos sig.

Vi kan dog ikke undlade at nævne, at baade Menighedsmøder til Menighedens Bestyrelse og Opbyggelsesmøder til Menighedens Best i Troen er saa naturlig og regelmæssig en Form for Gavernes Anvendelse, at det er saare vanskeligt at tænke sig en fri Menighed uden dem. At Menighedsmøder er væsentlig Lægmandsvirksomhed, er der ingen syndeligt Evil om, om der end gives mange Menigheder i Amerika, hvor ogsaa Menighedsmøderne kun er en Form for Prestens Enevirkdom. Menighedsmøderne er dog af sig selv blevet uundgaaelige overalt. Opbyggelsesmøder, hvor Lægfolk baade beder og formaner, synes derimod at være Gjenstand for bittert Had fra mange Presters Side. Og dog er det aldeles ufatteligt, hvorledes nogen kan finde Rum for Vandens Gaver uden at saadanne Sammenkomster holdes. Enten Presten er med eller ikke; ja, om Presten er imod, saa synes det aldeles nødvendigt for en virkelig Menighed at føge at benytte alle sine Kræfter ogsaa paa denne Maade. Det er ialfald sikkert, at de første kristnes Sammenkomster væsentlig var af denne Karakter, og det er en Kjendsgjerning, at til alle Tider i Kirkens Historie, naar der har været noget aandeligt Liv, saa har Tran-gen til disse Sammenkomster været saa sterk, at hverken Prestebud eller Politilove har funnet hindre dem. Fra saadanne Sammenkomster har Herrens Bidner været hentet frem for tyranniske Dommere og været landsforviste og fastet i Fængsel og ihjellslagne; og dog har altid paany Guds Folk fundet Tid og Sted til at samles i den Hensigt at bede med hverandre og for hverandre, og styrkes ved den broderlige Formaning og Belærelse. Underligt vilde det i Sandhed være, om kristne Mennesker, naar de samles, ikke skulde have Lov til at samles om Guds Ord og samtale med hinanden og belære hinanden om Herrens underlige Gjerninger! Vi maa tilvisse glæde os for hver Menighed, hvor saadanne Sammenkomster holdes, og vi maa sørge og klage over hver Samling af Mennesker, som talder sig Menighed, og

dog ikke har nogen Mandens Gave, som den paa denne Maade kan anvende til sin Opbyggelse.

Det kan dog ikke sjules, at ligesom der er Prester, som ikke er rette Hørder i Menigheden, saa er der ogsaa Lægfolk, som taler Guds Ord af rent kjødelige Bevæggrunde. Men dersom enkelte Presters Ugudelighed ikke giver os Ret til at afskaffe Embedet, saa giver heller ikke enkelte Lægprædikanter Udskejtelser os Ret til at forbyde Ordets frie Forkydelse i Menigheden ved Lægfolk. Lad os gjøre, hvad vi kan, for at opflamme Naadegaverne og fremme deres rette Brug, og naar vi har gjort, hvad der staar til os for den Sag, saa har vi derved ogsaa skaffet os Myndighed til at paatale Misbrugene. Men den som intet gjør, for at Menigheden skal kunne opbygge sig og arbeide og virke i enhver Retning for Kristi Riges Udbredelse, lad ham selv tie hellere end at forsøge at lægge Mundkurb paa andre.

De norrø-amerikanske Menigheder er utsat for Fare af Personer, som søger at trænge sig ind i Presteembedet uden at have de aller første Betingelser derfor. Naar saadanne kommer i Embedet, er de saare tilbøielige til en utidig Herskeshyge og til at ville hindre al Lægmandsvirksomhed. Paa den anden Side er der Fare af saadanne Lægfolk, som af Dovenstab eller Hovmod eller for Bindings Skyld vil reise omkring og holde Opbyggelser istedefor at arbeide med Hænderne. Vinder disse først nogen Tilslutning, vil de gjerne foragte al Menighedsorden og søge at vække Mistanke mod Presterne, hvor de kommer hen, kanskje for at blive valgt til Prester i de bagtaltes Sted. Mod begge disse Farer er der et Middel. Det er Menighedens Liv og Frihed. Alvorlig Gudsfrigt og mandig Uafhængighed i Menighederne og et sandt, oprigtigt Samarbeide mellem Prester og Lægfolk, det er Vernet mod de Nordener, som daarlige Prester og daarlige Lægprædikanter vil anrette i vores frie Forholde. Det er en Sag, som vi bør kunne enes om alle i Frikirken, at Menighedens Myndighed bør kunne sætte Grænse, hvor det gjøres nødvendig, baade for Embedets Overgreb og for Lægmænds Vilkaarlighed. Men Menighedens Regel er denne: Alt ske til Opbyggelse!

Diaconembedet i Menigheden.

Det er umuligt for os at gaa over fra den enkelte Stedmenighed i Frikirken til at tale om Menighedernes Forening i Samfund uden først førsiktigt at omtale et overmaade væsentligt Embede i Menigheden, nemlig i Diaconatet. Det er allerede trængt saaledes ind i den kirkelige Bevidsthed iblandt os, at vi næsten ikke kan tænke os en Fri-menighed organiseret, om den ikke har sine Diaconer. Dog er der hidtil stivet saa lidet om denne Gjerning og tilveiebragt saa saa Oplysninger om, hvorledes den øves i de forskjellige Menigheder og inden de forskjellige Samfund, at man i Regelen maag lade sig nøje med de korte og tørre Lovbestemmelser i Menighedskonstitutionerne, naar man skal danne sig en Forestilling om, hvilken Plads Diaconerne egentlig har i vore Menigheder. Sikkert er det dog, at der paa den ene Side i mangen Menighed i Amerika udøves mangen trofast Diacongjerning i det stjulte og for Gud, medens paa den anden Side Diaconatet mangesteds kun saare ufuldkomment udfylder den Plads, det burde have.

Det hører til den kristne Menigheds Synodserkjendelse, at den baade ved og føler med Smerte, at den er ufuldkommen i al sin Gjerning; men naar vi førsiktigt maa fremhæve, at der ofte mangler meget i, at Diaconatets Gjerning ffjøttes med den rette Ømhu, saa mener vi derved mere end den Ufuldkommenhed, som klæber ved al Menighedens Gjerning paa Jorden. Der mangler vistnok ofte den rette Erkjendelse af, hvad Diaconernes Gjerning er, baade hos Menighederne som vælger, og hos de Mænd som vælges til dette Embede. Derfor vælges vel ikke altid de Mænd, som Herren har givet Gave til at udføre denne Tjeneste; heller ikke kan Gaverne ret blive udviflende, uddannede, fremlokkede, hvor der mangler en klar og grundig Indsigt i Tjenestens egentlige Betydning. Tildels har dette sin Grund deri, at dette Embede ikke er kjendt fra Hjemlandets Kirke, heller ikke er gjenoptaget ved en selvstændig Udbivling indenfor norske Menigheder, men helst maa betragtes som oversørt fra amerikanske Menigheder til vore. Det turde derfor være til noget Gavn at forsøge at give nogle Oplysninger om, hvad dette Embede er, og hvorledes det bedst kan blive til Velsignelse for Menighedslivet.

Diacon bethyder en Tjener, og Navnet er saaledes simpelt og ho-

nygende for vort Kjæd; men det har en forunderlig Viselighed og Skjønhed for den kristne, for hvem det er et Gresnavn, siden Guds Søn frivillig tog det paa sig og kom ikke for at lade sig tjene, men for at tjene og give sit Liv til en Gjenløsningsbetaling for mange.

Det er alle kristnes Storhed at blive maas og alles Tjener for at vinde dem for det evige Liv, om det var muligt. De vandrer der ved i sin Herres Fodspor, de efterfølger ham i Lydighed og Lidelse, de elsker med ham, arbeider med ham, kjæmper med ham, hengives med ham, for at Forligelsens herlige Velsignelse kan baade ved Ord og Gjerning blive bragt nær hen til saa mange Hjerter som muligt. Særlig hører det de kristne til at øve Kjærlighedens Tjeneste, hvor Nød og Jammer har gjort det syndefulde Jordeliv ret elendigt, hvor Synden har bragt stor Trængsel og Lidelse, og hvor Lidelsen ofte har bøjet Hjerterne, saa at de er modtagelige for den rette Lægedom baade mod Synd og Nød og Død, vor Herres og Frelsers dyrebare Evangelium. Ligesom Frelseren selv ikke fik Indgang hos dem, som var mætte og rige og havde Overslod og fattedes intet, men var desto mere velkommen for dem, som led og plagedes, saaledes er ogsaa Kristi troende førstilt blevne de lidendes og fattiges og forskudtes Tjenere, om de ellers er blevne tro i det Kald, hvormed de er kaldte.

Fortællingen i Ap. Gj. Kap. 6 viser os tydelig, hvorledes Diaconembedet blev oprettet. Og det fremgaar ganske klart af denne Beretning, at Diaconerne blev valgt af Menigheden til at udføre en Tjeneste, som ikke paa nogen Maade var af en anden Art end den, som alle kristne er skyldige til at vise hinanden. Men vi finder her det samme Tilfælde, som vi tidligere har berørt, da vi talte om Presteembedet og Lægmandsvirksomheden. Alle kristne skal være Prester og Bidner, og dog maa Menigheden i sin Helhed have sin Prest, der er en Udsøver af den hele Menigheds Bidneypligt; ligesledes skal alle kristne være Tjenere eller Diaconer i Jesu Kristi Fodspor, og dog vil Menigheden som et hele kun kunne udøve sin Tjenerpligt gjennem særegne Diaconer, valgte dertil. Det er ogsaa merkeligt, at Fortællingen i Ap. Gj. Kap. 6 viser os, at dette Embete har sin Grund i Kun og Missforståelse, at det altsaa er betinget af Ufuldkommenhed hos de kristne; deraf kan vi da bedre forstaa, hvad Apostelen mener i Ef. 4, naar han siger, at Gaverne og Embederne i Menighederne skal tjene til „de helliges fuldkomne Bereedelse“. Gjennem sine Embeder

og Embedsmænd øver Menigheden Selvkontrol, Selvrenselse, Selvopbyggelse.

Det, som truede med at bevirke en Splittelse i den første Menighed, og som fremkaldte Diaconembedet, var en Klage over, at de græsstødte Enker blev tilsidesatte ved den daglige Uddeling. Åabenbart altsaa et Spørgsmaal om den rette Hjælp til trængende. Og Ejeneften, som skal paahvile Diaconerne, siger at være: at tjene ved Verden. Vi minder om, at den første Menighed havde sin Ejendom fælles. De spiste sammen, og disse Fællesmaaltider skulle altsaa forestaaes, ordnes og besørges af Diaconerne, som ogsaa skulle se til, at ingen blev forurettet paa nogen Maade. Deraf fulgte vel straks med Nødvendighed, at hvis nogen af Menigheden ikke kunde komme til Fællesmaaltidet, fordi Sygdom eller Nød hindrede ham, saa maatte Diaconerne tilse, at ogsaa saadanne blev bespiste og hjulpne. Sal-fald finder vi, at senere i Kirkens Historie, da Fællesmaaltiderne op-hørte, sag var den ligefremme Omhjørg for de fattige og syge Diaconernes Embedsgjerning. Det siger sig imidlertid af sig selv, at ligeaallidt som Presteembedet udelukker Lægmandsvirksomheden, ligeaallidt udelukker Diaconembedet den private Godgjørenhed. Vi maa her huske paa, at paa disse Tider var Verden fuld af fattige, og især var de store Byer i en utrolig Grad bebyrdede med nødligende og hjælpeløse.

2 Apositerne forestriver i Ap. Gj. 6, 3, at Menigheden skal vælge Mænd, som har godt Bidnesbyrd, er fyldte af den Helligaand og Bisdom. Og vi finder, at Virkningen af denne nye Orden i Menigheden, som bragte Klagen til at stanse og gav Apositerne Anledning til udelukkende at ofre sig for Ordets ForkynELSE, var stor og velsignet. „Guds Ord havde Fremgang og Disciplenes Tal formeredes meget i Jerusalem og en stor Hob af Presterne antog Kroen.“ Vi finder ogsaa, at nogle af Diaconerne tog levende Del i Ordets ForkynELSE. Vi kan heraf slutte, at Apositerne har betragtet dette Embede som et overmaade væsentligt og vigtigt Led i Menighedens Udbivling. Det er åabenbart, at de begjærer Menighedens bedste Mænd, og at de i de valgte finder en stor Støtte i sin Gjerning, og at Menigheden høster en stor Frugt af saaledes at faa de rette Mænd paa sin rette Blads.

3 Senere, da Kirken bestod af mange Menigheder, og de øvrige Menigheder efterlignede Menigheden i Jerusalem i dens Organisa-

tion, finder vi i 1 Tim. 3, 8—13 en Beskrivelse af, hvordan en ret Diafon bør være. Paulus skriver derom saaledes: „Ligeaa bør det Menighedens Tjenere (Diafoner) at være ærbare, ikke tøtungede, ikke hengivne til megen Vin, ikke til slet Binding, holdende fast ved Troens Hemmelighed i en god Samvittighed. Men disse skal og først prøves, siden maa de betjene Embetet, hvis de er ustraffelige. Ligeaa bør deres Hustruer at være ærbare, ikke bagtaleriske, men aarvaagne, tro i alle Ting. En Menigheds Tjenere bør være een Kvindes Mand og vel forestaa sine Børn og sit eget Hus; thi de, som tjener vel i Menigheden, de baner sig selv en god Vej og erhverver sig stor Frimodighed i Troen paa Kristus Jesus.“ Disse Ord, som burde læses og betænkes atter og atter i vore Menigheder, som hvert Aar vælger Diafoner, giver den fortrinligste Veiledning til at vælge de rette Mænd, og vi ved alle, at i den frie Menighed kommer det ikke an paa mange Embeder og høie Titler, men de rette Mænd paa den rette Plads.

Betrugter vi nu vores egne Forholde og vores Menigheder, saa er det underligt at se, hvorledes vi paa mange Maader finder Apostlernes Erfaring stadsfæstet, at ikke mange rige, ikke mange mægtige, ikke mange vise efter Hjælp er kaldte. Ogsaa hos os er der tildels Fattigdom og Nød i Menighederne. Og dog er der en uhøre Forstjel, idet vi i dette Land ikke kan have nogen Forestilling om den fuldkomne Hjælpelshed, som Tuisinder af fattige paa Apostlernes Tid var stedt i. Hvad vi ser af Fattigdom her, er for intet at regne mod den Nød og Jammer, som de store Stæder i Romerriget gjemte inden sine Mure. En naturlig Følge deraf er denne, at vores Diafoner har forholdsvis lidet Arbeide med den ligefremme Fattigpleie, men derimod er særlig henvis til at tænke paa de syge, døende og ansegtede som den Arbejdsplass, Guds Ord peger paa for dem.

Vi maa ogsaa merke os, at i de apostoliske Menigheder var der **v** gjerne et udvalgt Presbyterium ved Siden af Diafonerne. Vi vælger ikke flere Presbyter, men kun en Prest, og deraf vil det følge ganske naturligt, at vores Diafoner, der gjerne sammen med Presten danner Menighedsraad, ogsaa faar med adskillige Sager at gjøre, som vel i den første Tid nærmest tilhørte Presbyterne. Deri er der intet urigtigt. Thi de, som er duelige til Diakonembetet, er ogsaa duelige til Presbyterembetet, og hvor Fattigpleien træder saa tilbage som i

vore Menigheder, der vilde det ikke være nødvendigt at have et eget Menighedsembede udelukkende for den Sag.

De fleste Bestemmelser for Diaconernes Virksomhed i vore Menigheder gaar ud paa, at Diaconerne er Prestens Medhjælpere i Menighedens aandelige Pleie, at de skal besøge fattige; syge og ansegtede, at de saaledes skal være Menighedens valgte og beskikkede Ejendomme til paa Menighedens Begne og med Ansvar for den at udføre en saadan Gjerning, som privat paahviler ogsaa hver enkelt Kristen. Men da den enkeltes Belgjørenhed og Hjælp i allelags Nød altid har noget tilfældigt ved sig og ikke kan paaregnes at strække til overalt, ja vel endog kan mangle den rette Visdom og Indsigt, saa maa Menigheden ogsaa som offentligt Samfund strebe til at faa Ejenergjerningen rettelig udført ved valgte Mænd.

Dersom der nu i de apostoliske Menigheder frævedes en stor Ømhu ved Valget af Diaconer, saa er vel dette ikke mindre Ulfældet i vore Dage. Eller mon vore Menigheder er længer kommen i Kristentro og i Dualighed til at tjene den ene den anden? Vi maa vel heller klage, at Synd og Utrossab i Arbeidet snarere har tiltaget i Menighederne. Det medfører et stort Ansvar at have de apostoliske Menigheders Frihed og Valgret; thi om vi ikke vælger med Indsigt og den Helligaands Veiledning, saa hindrer vi Guds Rige fra at komme til os, idet vi forhindrer Gavernes rette Anvendelse til Arbeide i Menigheden. Men om vi rettelig agter Herrens mangfoldige Gaver og Landens Gjerninger i de forskjellige, saa ved vi, at smaa Midler kan udrette forunderlige Ting i Guds Rige, forudsat at de bruges paa rette Sted og til Herrens Ejendele.

Det er en alvorlig Ting i den frie Menighed at vælge alle sine Embedsmænd, og det er en saare besværlig Sag at være Embedsmand i Trimenigheden. Særlig gjælder dette Presten og Diaconerne. Hvad der især skulde være Diaconens Bestræbelse er Jesu Efterfølgelse som Hjælper og Trøster i de mangelags Nød, som Menighelivet frembyder. Dersom Fattigdommen ikke netop i disse Dage er den styrke udbortes Nød inden vore Menigheder, saa er det dog langtfra, at Livet derved er blevet befriet fra Jammer. Æ de tuisinde former træder Syndens Jammer os imøde ogsaa blandt os. Der er Sygdom, der er Drifsfældighed, der er Familiuenighed, der er Banstro og Fortvilelse, der er Ansegter af alle Slags. Hvo kan

tælle alle Formerne for Sorg og Nød, hvo kan tælle de Taarer, som flyder, ofte hvor ingen aner det? Men at komme ind i Sorgens Hus og Nødens Bolig og faa Raade til at aftørre en Taare, trøste et Hjerte, veilede en vildfarende, formane en usikkelig, det er den liflige Gjerning, som Menigheden paalægger sine Diaconer. Herren give, at der var mange duelige til denne Gjerning, mange tro i dens ofte tunge Udsøvelse.

Før Prestegjerningen er Diaconatet en uundværlig Støtte i vore Menigheder. De kan underrette om Sygdom og aandelig Nød her og der, de kan være hos de syge, naar Presten ikke kan. De kan hjælpe til ved Opbyggelser, de kan lede Gudstjenesten, naar Presten er forhindret. De kan bede med ham og give Raad og Hjælp, hvor en enlig Mand ofte kan være baade raadløs og hjælpeløs. Det falder straks i Øinene, at det er netop det samme nu som i den apostoliske Tid, at hvis Presten skal være Indehaver af alle Embeder og udføre alle Gjerninger i Menigheden, saa bliver hans Hovedgjerning forsømt; han faar saa mange Gjøremaal, at det ene hindrer det andet. En saadan Tilstand er lige usund for Menighed og for Prest; desværre vil Menighederne mangesteds gjerne have det saa, og endnu flere Steder vil Presterne gjerne have det saa. Men mange er ogsaa de tro og indsigtsgfulde Prester, som erkjender, at Menighedens Frihed og Liv og Prestegjerningens eget tunge Ansvar kræver en Arbeidets Deling. Maatte de blive flere og flere iblandt os, saa skulde de ved jævnt Arbeide ogsaa for denne Sag erføre, at Menighederne heller ikke i vore Dage mangler Randons Gaber til sin egen Opbyggelse. Men hvor der intet gjøres for at prøve Menighedens Kræfter, der kan man være sikker paa, at Kræfterne og Gaberne gjemmer sig; men Menigheden vil faa Ansvar, fordi den grov sit Pund i Jorden.

Menighedernes Samfund.

Af alle de Opgaver, som den frie Kirke i Amerika har at løse, er der kanske ingen, som er saa vanskelig som den at finde den rette Form for Menighedernes indbyrdes Forbindelse. Det er noget, som alle er enige om, at de enkelte Menigheder maa slutte sig sammen til Samfund. Det har dels sin Grund deri, at de har én Herre, én Tro, én Daab, én Gud, én Land, og denne indre Forbindelse driver dem

til ogsaa at danne ydre Samfund; dels kommer det deraf, at der er enkelte kirkelige Gjøremaal, som vanskelig, vi kunde gjerne sige umulig, kan fremmes uden ved flere Menigheders forenede Kræfter. Men paa den anden Side har det gjennem hele Kirkehistorien vist sig, at „Kirken“, hvorved vi da forstaar det ydre Samfund af mange Menigheder, næsten bestandig har været en saadan Fiende af Menigheden og dens Frihed, at det maa raade os til den yderste Forsigtighed i vor Fremgangsmaade i dette Stykke, at vi ikke atter falder under det gamle Trældomsaag. Dertil kommer, at vi i dette Stykke langt fra har den samme klare og bestemte Veiledning i Guds Ord, som naar Talen er om den enkelte Menigheds Bæsen og Ret.

Vi har allerede paapegt, at Ordet „Kirke“ er ufkjendt i det nye Testamente. Det vilde være urigtigt, om nogen deraf vilde drage den Slutning, at saa var der heller ingen Kirke i Apostlernes Dage, og derfor burde vi heller ingen Kirke have. Det nye Testamente bruger, som vi allerede dengang paaviste, Ordet „Menighed“ baade om den enkelte kristne Stedsmenighed, der dannedes overalt, hvor Guds Ord predikedes, og om den hele store Skare af kristne, ligegyldig hvor de fandtes. Paa saadanne Steder som f. Eks. Matth. 16, 18: „Paa denne Klippe vil jeg bygge min Menighed“, bliver derfor Ordet Menighed omtrent det samme som Kirken, der i vor lutherske Befjendelse beskrives saaledes: „Kirken er de helliges Forsamling, i hvilken Evangeliet rettelig forkyndes og Sakramenterne rettelig forvaltes“ (Aug. Konf. Art. 7). I denne Bethydning har der naturligvis altid, og kanske især i Apostlernes Dage, været én hellig, almindelig, kristelig Kirke. I den apostoliske Tid, da Menigheden stod i den første Kjærligheds Glød, var alle Menigheder inderlig sammenbundne ved en levende Kjærlighed baade til hinanden indbhydrdes og til Hovedet, Kristus, saa at de mere end nogensinde siden var et Folk med „ett Hjerte og én Bei“. Der har neppe nogensinde været mere og inderligere Samfund mellem alle kristne end netop da.

Tænker man derimod ved „Kirken“ paa en ydre Organisation af flere Menigheder under en selles udvores Forfatning, saa maa det ligefrem og aabent indrømmes, at vi ikke finder nogen saadan i den apostoliske Tid. Der er ingen Pave, ingen Formand, ingen Synoder eller Aarsmøder. Der er ingen Bestyrelse, ingen Konstitution; der er idethelelaget intet organiseret Kirkesamfund udenfor eller over

Menigheden. Menigheden er den eneste Organisation, som findes. Naar man i den aller sidste Tid i et høifirkeligt Blad i Norge har begyndt at tale om en „Gællesbestyrrelse“ i Jerusalem, som havde Magt og Myndighed i alle de første kristne Menigheder, saa er det en saa aldeles ubevistelig Raastand, at det vilde være en Fornærmelse mod vore Læsere, om vi vilde begynde at godtgjøre, at der ingen saadan Bestyrrelse var. Enhver som har læst sit nye Testamente ved, hvorledes det gik til. Apostolerne reiste omkring og predikede og grundlagde Menigheder, og disse Menigheder ordnede sig omtrent paa samme Maade overalt med sine Presbyter og Diaconer. Og den Apostel som var Stifteren, han bar dem paa sit Hjerte, og saa han nogen Fare nærmede sig de dyrekjøbte, saa var han sikkertlig hos dem enten med Tale eller Brev for at verne om Herrens Arv og bevare Sjælene fra Forsørelse. Men der er intet Tegn til, at det var noget andet end Kjærlighedens rene, frie Drift, som bevegede ham til at tale eller Menigheden til at høre. Apostolembetet giver ingen Magt eller Myndighed uden den, som ligger i Guds Ords egen Sandhedsmagt. Den Magt har Paulus, den Magt har Petrus, den Magt har ethvert, end det ringeste tro Bidne paa Jorden, og som Husholdere over Guds Gaver skal de agtes; men den Magt har ingen Konstitution eller Forfatning givet dem, ei heller kan nogen menneskelig Lov tage den fra dem. Nogen anden Magt eller Ere eller Ret eller Frihed har Apostolerne aldrig krævet og aldrig havt. Hvor Landens og Ordets Magt er stor og levende som i Apostolerne, der er det baade overslødigt og urigtigt at legge noget til eller tage noget fra ved meneskelige Anordninger og Forfatninger.

Den apostoliske Kirke er altsaa Menighederne rundt omkring i Romerriget, forbundne ikke ved en høre Forfatning, men ved Ordets og Troens, Sakramenternes og Landens Enhed. Heraf kan der med Bestemthed drages den Slutning, at Kirken ikke er en Orden, som er høiere end Menigheden, at den ikke er en Myndighed, som er over Menigheden, at den ikke er et Samfund af en høiere Art end Menigheden; thi om den det var, saa maatte den findes fra Begyndelsen af. Den senere Kirchistorie kan ikke tillægge noget nyt af høiere Art, end det som allerede fandtes, den kan kun udvise og udfolde, sammenhænge og forene, hvad der allerede var fra Begyndelsen af. Kirkesamfundet kan kun være Menighedernes Samfund, Kirke og Me-

nighed er af samme Art, og Forskjellen er kun den, at vi ved Kirken forstaar en Forening af flere Menigheder. — Derimod vilde det være ganske urigtigt, om nogen vilde tænke, at siden de apostoliske Menigheder ikke dannede noget udvortes Samfund, forenet ved visse Samfundslove, derfor er det en overflødig og derfor skadelig Tæng for Menighederne at forene sig paa en saadan udvortes Maade.

Vi finder allerede inden de apostoliske Menigheder tydelige Tægn til, at en Forbindelse mellem Menighederne er baade ønskelig og nødvendig, og at den derfor maa komme som en moden Frugt af Udviklingen i sin Tid. Vi nævner her kun et Par Eksempler for ikke at blive for vidtløftige. Det første merkelige Træk er den Budsending fra Menigheden i Antiochia til Apostlerne og de ældste i Jerusalem, som vi læser om i Ap. Gj. Kap. 15. Det var om selve det store Spørsgsmaal, de Hedningekristnes Forhold til Moseloven, det gjaldt dengang. Menigheden i Antiochia var delt og uenig om denne vigtige Sag, og den fandt, at den vilde vinde en større Sikkerhed, om den fik høre andres Staad. Fornemmelig vilde den høre fra Jerusalem, hvorledes man der i selve den gamle Pakts Centrum tænkte om den gamle Pakts Ceremonier. Der blev holdt Menighedsmøde i Jerusalem, og efter megen Twist tog nogle af Apostlerne Ordet, og deres Mening blev den raadende og af Menigheden vedtagne, hvorfor ogsaa Menigheden sendte Mænd med Bud herom til Søstermenigheden i Antiochia. — Et andet Eksempel paa, hvorledes Menighederne trængte til hinanden's Støtte og Hjælp, har vi i den Pengeindsamling, som under Paulus's Ledelse foretages i Menighederne til Hjælp for Brødrene Judea. Vi finder den omtalt i 1 Kor. 16 og 2 Kor 8-9. Vi ser af disse to Eksempler, som er de mest fremtrædende og bedst kjendte, at der allerede i den apostoliske Tid var Trang i Menighederne til gjensidig Hjælp baade i det aandelige og det timelige. Apostlerne selv maatte i denne Tid være et Bindeled mellem de enkelte Menigheder og knytte dem sammen. Naar det ikke straks kom til en udvortes og formel Sammenslutning, saa var det, fordi der var saa mange baade indre og ydre Grunde, som gjorde en saadan konstitutionsmæssig Forening umulig. For det første havde nemlig hver Menighed saa uhyre meget Arbeide med sine egne Anligggender, at Tiden ikke vilde række til meget mere, og for det andet faar vi erindre, at der var ikke saa let Kommunikation mellem de enkelte Dele af Verden i

den Tid som nu. For en Menighed i Jerusalem at faa Bud til en Menighed i Rom vilde i heldigste Tilfælde tage ligesaa megen Tid som at faa Bud herfra til Norge, uden at tale om, at Forsølgelsen kunde hindre det aldeles; og saadanne Forholde maatte naturlig bidrage meget til, at det hverken gif let eller snart med at istandbringe en varig Forbindelse mellem Menighederne indbyrdes.

Vi tror derfor at turde paastaa med fuldkommen Bestemthed, at det er fuldstændig uberettiget at ville paastaa, at Menighederne ikke bør danne udvortes Samfund, siden vi ikke finder noget saadant i den apostoliske Tid. Paa den anden Side fremhæver vi med ligesaa stor Sikkerhed, at det er aldeles uberettiget at giøre „Kirken“ eller den udvortes Forening af Menighederne til et Samfund af højere Art, af en anden Natur, end Menigheden selv. Og vi vil i al Korthed vise, hvorledes den Anskuelse, at Kirken er forstjellig fra og over Menigheden, har været en fordærvelig Løgn i Guds Kirke, som har fordærvet baade Kirken og Menigheden der, hvor den er blevet raaende i Kirkens Forfatning.

Det varede nemlig ikke længe efter Apostlernes Dage, førend høre Forsølgelser og indre Trængsler drev de kristne til at søge en nærmere Sammenslutning mellem sig selv indbyrdes; og fornemmelig for Lærestridighedernes Skyld begyndte man at holde Kirkemøder, der skulde søge at bringe Klarhed og Ro i de omstridte Punkter. Men baade ved Forsølgelserne og i Lærestridighederne og paa Kirkemøderne var det Bisshoperne, der dengang var omtrent det samme som hvad vi kalder Prester, som især blev fremtrædende. Bisshoperne vilde Forsølgerne helst dræbe for at slaa Hyrden og adsprede Hjorden, Bisshoperne deltog især i Lærestriden, Bisshoperne kunde lettere end noget anden møde ved Kirkeforsamlingerne. Det blev saaledes en naturlig Følge, at alles Nine blev rettet paa dem, og de sik en fremragende Stilling ikke alene inden sin egen Menighed men ogsaa trindt omkring i alle Menigheder. De blev Kirkens Repræsentanter paa en Maade som ingen anden. De blev „ledende Mænd“ i Kirken og Kristendommens Kalsmænd ligeoversor Hedenkabet. De sad ofte inde med megen Verdom og havde ofte haft en lang Studietid, og derved sik de den Indsydelse, som altid følger med Indsigts og Klarhæn.

Alt dette var viiselig fuldkommen i sin Orden, og en nødvendig

Sag for Kirkens Besit udad og indad. Men der dukkede snart op den Tanke, at Bisshoperne ikke alene var Kirkens Repræsentanter, men at de egentlig var Kirken selv. Under de mange vanskelige og indviklede Forholde, hvori Menighederne var stedt ved Lærestridigheder og andre Forargelser, blev det et bestandigt Spørgsmaal: hvem skal afgjøre Trætten, hvem skal dømme i Sagen, hvem kan tale med Myndighed, saaledes at der igjen bliver Ro og Fred, og Sandheden kan have Fremgang mod Løgnen? Og det laa nær nok at svare: „K i r- t e n“, og spurgte man da, hvor Kirken var, saa svaredes: det er Bisshoperne eller Bisshopernes Forsamling. Og saaledes banede den Anfuselse sig snart Bei, at Kirken var en Myndighed over Menigheden, og vilde man finde denne Kirke, saa maatte det være i Geistligheden. Kirken blev saaledes et nyt Samfund over Menigheden, og den kom naturlig til at bestaa af de lærde og indviede i Modsetning til de uoplyste og læge. Det er Begyndelsen til det System, som endte med Pavedømmet.

II e
Det blev dog kun ved Tanken, saalænge der endnu var nogen virkelig kristen Menighed. Thi Livet var endnu sterkt nok til at hindre de fordærvelige Følger af saadanne Anfuselser. Men saa kom den Tid, da Romerriget maatte bøje sig for Korset, og Konstantin gif over til Kristendommen. Den bitre Frugt, Kirken høstede deraf, var, at Menigheden blev ødelagt. En stor, ustanselig Strøm væltede Hedningemasserne ind over Kirken, og da man skulde se til, hvad man havde vundet, saa var hele Kirkeageren oversaaet med Grus og Sand og store Stene, kun her og der spirede et lidet Græsstrå tørt og bissent mellem Stenene. Men iftedefor de liflige, smaa Herrrens Plantninger, som Kristendommen havde ståbt rundt omkring i Romerriget, iftedefor de levende Menigheder, der var byggede af levende Stene, reiste der sig store, stolte Kirkebygninger af døde Stene, hvor de store hedenske Masser kunde komme sammen for at „paabirkes“ af Ordet, som Geistligheden talte. Menigheden var forsbunden, og over dens Grab var rejst herlige Mindesmerker; det som fra nu af kaldtes med Menighedens hellige Navn, det var efter sit store Flertal en død Masse, i hvilken Geistligheden missionerede. Hvad Menigheden før havde været i Forhold til Hedningeverdenen, det blev nu Geistligheden i Forhold til de „døde Menigheder“.

II 2 *48 m
Læge.*
Fra denne Tid af er Fordærvelsen ustanselig. Fra nu af er det

en afgjort Sag og en paatagelig Kjendsgjerning, at „Kirken“ er ett og Menigheden noget ganske andet. Kirken er Geistligheden, Menigheden er slet ikke. Man ophører snart at tale om den. Den er død og begraven, Geistligheden har arvet al dens Magt, al dens Ret, al dens Herlighed, al dens guddommelige Sandhed og Kraft. „Folket“, det er blevet „Vægfolk“. Det er overflødig at minde om, hvorledes det gif videre paa den slibrege Vei, indtil Geistlighed og Lægfolk ved dette falske Forhold begge var lige langt fra Kristendommen og dens Kraft. Kun det maa altid erindres, at det tyngste Ansvar falder her som altid paa de Blindes bline der e.

11. Den lutheriske Reformation klarede ogsaa dette Spørgsmaal om Kirken og Menigheden. Og for Luther blev det en afgjort Sag, at Kirken var ikke noget andet end Menigheden. Og havde det ikke været for Herrens Raade, som efter satte Ordets Lys paa Lysestagen, saa skulde vi endnu ikke have kjendt Menighedens Navn, men fremdeles holdt paa med det gamle katholske Virvar om „Geistlighed“ og „Lægfolk“, som endnu spøger i saa mange Folks Hjerne og Hjerte den Dag idag.

Men saa klare og bestemte som Reformationens Grundtanker var i dette Stykke, og saa ligefremt og bestemt som disse er udtalt i selve Bekjendelsesskrifterne, saa magtede den lutheriske Kirke saare lidet at gjennemføre den udtalte Sandhed i Livet. Det er til siden Nytte her at spørge: hvorfor? Der er mange Ting, som taler til Undskyldning for den Svaghed, som den lutheriske Kirke gjorde sig skyldig i, og kanske ingen af os havde haft større Mod; men den nøgne Sandhed er denne, at den lutheriske Kirke fastede sig i Fyrsternes Arme, og Fyrsterne tog med Glæde imod den Forsegelse af deres Magt, som de derved fik; og hvad der ikke blev givet dem godvillig, det tog de siden trods Kirkens Protest.

13. Paa denne Maade gif det til, at efter en kort Opblussen af Tanke om Menighedens Frihed og om Kirkens sande Væsen, saa sank igjen Menighedsbevidstheden ned i Søvnens og Forglemmelsens Dyb, og efter opsteg den gamle Forestilling om „Kirken“ som en Myndighed over Menigheden, kun med den Forstjel, at det nu blev Kongen og de Kongelige Embedsmænd, som var Kirken og udøvede dens Magt, medens det før var Paven og Biskoperne, som var Kirken og havde ranet Menighedens Magt.

ii Vi har derfor lid den Grund til at rose os i denne Henseende fremfor Katholicerne. Thi naar galt skal være, saa er der dog mere tilfelig Tanke i at have en Pave valgt af Kirkens Mænd til at styre Kirken end at have en Konge, som ofte ikke har mere Interesse for Kirken end en Tyrk til at indtage en saadan Plads. Det er en anden Sag, at kanske Kongerne ikke altid har mishandlet Menigheden saa meget som Paverne; det kommer ikke deraf, at Kongebælde er mere berettiget inden Kirken end Pavebælde; men det kommer deraf, at i de protestantiske Lande gaar det ikke vel an at behandle Folket paa samme Maade som der, hvor Katholicismen har gjort det til en uvidende Måsse, og den lutherske Lære har en Modvægt i sig mod altfor store Overgreb. Men forresten har Kongemagten endog temmelig hyppig behandlet Menigheden paa en Maade, som slet ikke giver Pavevægten synderligt efter. Midt i vor Begeistring for den lutherske Kirkes klare Hævdelse af Guds Sandhed maa vi slaa vore Øine til Jorden med Blusel, naar vi tænker paa, hvorledes det er bevænt med Menighedens Frihed og Ret i de lutherske Lande. I Norge har vi et temmelig slaaende Eksempel derpaa i den Behandling, som blev Hauges tildel. Naar det siden den Tid er bleven bedre i vojt Fædreland, saa skylles det ikke Kongen men Folket.

ii Den Tanke, at „Kirken“ er over Menigheden, og at den kan befale over Menigheden efter Godtykke, er endnu den Dag idag den raaende hos de fleste norske Theologer, og det vil nok tage en god Tid, førend det bliver en fuldstændig afgjort Sag, som ikke længer kan disputeres om, at Kirken er de helliges Samfund, i hvilket Evangeliet rettelig forklyndes og Sakramenterne rettelig forvaltes, eller at Kirken er Menigheden, og at derfor Menighedernes Sammen slutning til hvad vi kalder et Kirkesamfund, altid er og vedbliver at være et Samfund af Menigheder. Der fremkommer ikke et høiere Samfund derved, at Menighederne forener sig, saa at Menighederne derved skulle føres i Troldom; men Menighederne skulle ved at danne Samfund forene sine Kræfter for derved at fremme sine Interesser, bevare sin Frihed og verne om sin Ret.

ii Ulykken er imidlertid denne, at baade Pævekirvens og Statskirvens Historie staar som vældige Skræmpler for os, naar Spørgsmålet er om at danne Samfund; ikke mindre er Den norske Synodes Historie et affækrende Eksempel for den frie Kirkes Samfunds dan-

nelse. Thi vel er Den norske Synode liden og dens Historie fort i Sammenligning med de to førnævnte Kirkeformer; men den er os til Gjengjeld saa meget nærmere, og den leverer det slaaende Bevis for, at fri Kirke (d. e. uafhængig af Staten) og frie Menigheder ikke altid følges ad. Intet Under derfor, om den lange Historie, som visser os „Kirken“, enten det nu er Pavækirken eller Statskirken, som Menighedens Undertrykker, endnu virker lammende paa Udviklingen af et frit Kirkesamfund. Men paa den anden Side maa vi inderlig glæde os over, at vi har denne Historie at se hen til og derfor er saare forsigtige og gjerne lidt sendrægtige i vor Udvikling; thi den dyrefjøbte Verdom, som ligger deri, den skal ved Guds Raade blive os en kraftig Veiledning i vort fremtidige Arbeide.

Vi kan samle Resultatet af vor Betragtning i de to Satser, at de kristne Menigheder efter sit Væsen maa danne Samfund og derfor altid har dannet Samfund; men at paa den anden Side Menighedernes Samfund eller Kirken ikke er en ny Myndighed over Menigheden, men den frivillige Forening af Menigheder til gjensidig Hjælp og Styrkelse.

Det er en Ting, som vi alle känner, at Forening giver Kraft; og der er vel ingen, uden at han maa indse, at dersom Guds Kirke paa Jordens kan opnaa større Kraft ved Menighedernes Forening, saa er det ikke alene Ret, men ogsaa Pligt for dem at danne Samfund.

Men Spørgsmålet er, hvorledes denne forøgede Kraft kan komme Menigheden til gode og ingen anden, hvorledes Foreningen kan blive saadan, at den virkelig virker til det samme Maal, som er Menighedens eget, nemlig Menighedens Opbyggelse paa Apostlernes og Profeternes Grundvold og Guds Riges Udbredelse over den ganske Jord; thi om disse to Ting dreier alt Menighedsarbeide sig, og hvis ikke Samfundet tjener dette Maal, saa har det ingen Bethydning for Menigheden.

Vi lægger dog straks til, at den Kraft, som er sterk nok til at gjøre Gavn, den er altid ogsaa mægtig til at anrette Skade. Skal derfor Samfundet være til Gavn, saa er det juist det samme, som behøves i Samfundet som i den enkelte Menighed, Herrens Ord og Herrens Vand maa være ledende og herskende i alt, ellers bliver alt til Skade istedetfor til Gavn.

Men naar nu Menighederne danner Samfundet, saa maa det først

og fremst være begrundet i Enhed i Tro og Bekjendelse, og dernæst maa der være visse kirkelige Formaal, som tilsigtes ved Foreningen. Uden en fælles Grund at staa paa kan intet Kirkесamfund bygges, og uden fælles Formaal kan det ikke have nogen Best.

Den fælles Grund, der skal forene os som Lutheriske Menigheder, det er den lutheriske Bekjendelse; det fælles Maal, som vi maa tilstræbe, det er Menighedens egen Opbyggelse og Ordets Udbredelse indtil Verdens Ende. Det er kun disse to Opgaver, som Guds Ord sætter for Menigheden, og Samfundet kan ikke tilsigte noget andet, ellers bliver der bestandig et forfeilet Arbeide, et feilagtigt Maal og en falsk og fordærvelig Stræben.

Men et Hovedspørgsmaal er endnu at pege paa, førend vi gaar videre, det er Spørgsmalet: Hvem skal danne saadant Samfund? Det er en saa indgroet og fastvokset Fordom hos mange Nørster, at det kun er Presterne, som er Arbeidere i Herrens Bingsgaard, og at „Lægfolket“ kun er en død Masse, at det for mange synes ganske naturligt, at ligesom Presterne skal gjøre alt andet Arbeide i Menigheden, saa er det ogsaa dem, som skal danne Samfund, dem som skal udgjøre Kirkesamfundet. Skal denne Overtro komme bort, saa maa der begyndes fra Roden; det maa prædikes atter og atter, at hver Kristen er Prest, at hver Kristen er kaldet til at være en Arbeider, at ingen er en Kristen uden at han tager den mest levende Del i Menighedens Opbyggelsesarbeide, eftersom Gud giver ham Aandens Gave og Troens Maal. Dersom det først bliver ret levende erkjendt ved Guds Aands Lys, at hvert Menighedslem er kaldet til at udrette en Tjeneste for Herren, at hvert Menighedslem for sig skalde være en levende Sten i Herrens Tempel, at hver eneste Kristen er et Herrens Vidne paa Jorden, saa skalde det snart ogsaa erkjendes, at det er Menigheden, som skal danne Samfund, om Samfundet skal være et kristeligt Samfund, ikke et katholsk Prestebælde.

Kun der, hvor Menighederne virkelig vaagner op og danner Samfund, kun der vil der blive et virkeligt Kirkesamfund, kun der vil der blive det rette Maal, kun der det rette Arbeide, kun der vil der være den Bredde og Tyngde i Arbeidet, som Guds Ord selv beskriver, kun der kan der i Længden blive Spørgsmaal om ufravendt at stræbe mod dette Maal: Guds Riges Komme i os og omkring os. Derfor er det

ogsaa kun der, hvor Menighederne virkelig danner Samfund, at der vil blive den rette Bestandighed og Faasthed i Samfundet.

Sagen er nemlig den, at hvor meget end en Forening af Prester paa en enkelt Tid kan være helt og holdent opfret for sit Kald, hvor meget det end kan lykkes et Samfund at have kun aandsdrevne Mænd til Prester, saa er det dog en øjrigelig Erfaring, at saadanne Tider baade er faa og korte, og at der derfor snart kommer Tider, da Her-skelyge og Binding og Gere bliver sterkere end Guds Land og Kristi Kald, nu hos færre, nu hos flere. Stundom rives da Samfundet istykker ved Kiv og Partier, stundom rives det hele afsted i en ustanselig Fordærvelsens Strøm. Der er et Samfund, som har forsøgt det, det er den katolske Kirke. Den gjorde snart den Erfaring, at Prestestanden udartede; saa greb den til Foreninger af Lægmænd i Munkeordener; men ogsaa de udartede paa samme Maade. Der er kun en enesten Forening, som har Forjættelse om at staa evindelig, naar den bygges paa Klippen, det er Guds Menighed; og om ikke Kirkesamfundet dannes af Menighederne, saa bliver det aldrig staende i Tidens Storme og mod Djævelens snedige Anløb.

Kort som den norske-amerikanske Kirkehistorie er, saa turde den for en indtrængende Jagttager dog allerede frembyde mange Beweiser for det fordærvelige i, at Samfunds dannelsen i alle Samfund næsten udelukkende har været en Prestesag. Dels drages Samfundene bevidst eller ubevidst henad den gamle Kirkevei, dels svever de i en uafbrudt Fare for at oprives og søndersplittes af personlige Liden-slaber og Prestetrætter. Der behøves formentlig ingen nærmere Vaa-visning enten af det ene eller det andet; lad hvert Samfund grieve i sin egen Barm og se, om det ikke er sandt.

Det er da sikert, at hvis vi norske Lutheranere i Amerika, saa faa som vi er, virkelig skal kunne danne et frit Kirkesamfund, saa maa det mere og mere komme dertil, at det er Menighederne, som danner Samfund. Det er dertil der maa arbeides sent og tidlig af Prester og Menighedslemmer, af læge og lørde, i et sandt Broderstab og en fuld Tillid. Og vi er overflødig mange nok, om vi virkelig kjender dette Maal som et Herrens Kald og gaar til Arbeidet med den Kraft, som Herren villigen giver dem, som følger hans Kald og sætter Livet ind derpaa.

Vi har allerede nævnt baade Grunden, hvorpaa et saadant Sam-

fund maa bygge, og Maalest som det stræber imod. Det er rigtigt her med det samme at sige, at naar det om Samfundet er udtalt, at det hviler paa den lutherske Bekjendelses Grund, saa er det, fordi Menigheden bygger paa Guds Ord og paa det alene, og den staar saaledes allerede ved Ordet og Sakramenterne i Samfund med den hele kristne Kirke over den hele Verden, som bygger paa den samme Grund. Men naar lutherske Menigheder skal danne Samfund med hinanden, saa er det selles Baand, som slutter netop dette Samfund sammen, den lutherske Bekjendelse. Alle kristne Menigheder er enige om den store selles Grundbold for hele Kirken, Guds Ord og hans Sakramenter; de lutherske Menigheder, som slutter sig sammen til et Samfund, er ogsaa enige om den Sandhed, at den lutherske Kirke har naaet den dybeste og fuldeste Erfjendelse af Guds Ords Indhold i sin Bekjendelse. Saalenge Kristi Kirke har været paa Jorden, har den altid haft Kamp med Løgn og Bildfarelse, og som det ligger i Troens Art og Natur, at den maa føde af sig Bidnesbyrd og Bekjendelse, saa hører det ogsaa nødvendigvis til den rette og sande Tro, at den ikke alene vidner for Sandheden, men ogsaa vidner mod Bildfælten, mod Løgningen. Det er saaledes, at ogsaa den lutherske Kirke gjennem sin Bekjendelse vidner baade for den Sandhed den har erfjendt, og mod den Bildfarelse som den har seet indenfor Kristenheten; og det er denne Bekjendelse, som er det lutherske Kirkesamfunds Foreningsbaand.

Det er derfor et nødvendigt Krav til lutherske Menigheder, som vil danne Samfund, at de virkelig med fuld Overbevisning tilstemmer den ensfoldige lutherske Bekjendelse. Naar man i Den norske Synode har villet gaa længer end dette og kræve Enighed ogsaa i Læresatser, som gaar meget længere end og tildels langt bort fra den lutherske Bekjendelse, saa er dette en Misvisning, som vel kommer af, at hele Samfundet er saa væsentlig et Prestesamfund, at det ikke kommer ihu, at Menigheden ikke kan gjøre til sin Bekjendelse og ikke kan antage Lærdomme, som en haandfuld Prester bliver enige om paa et Aarsmøde eller en Prestekonferense. Det som skal binde Menighederne sammen, maa være den gamle, i Kirkens levende Erfaring vel prøvede Sandhed, som gjennem Børnelærdommen er blevet ogsaa hver enkelt kristens personlige Erfaring og aandelige Ejendom. At ville binde noget andet Baand om Menigheden og Menighederne, det

bliver Trældom og indre Usandhed, hvor meget man end maaer udenpaa Løken: „Dette er den rene Lære“. Det hele er og bliver en fuldkommen Misforstaelse baade af Bekjendelsens Betydning og af Menighedens og Samfundets Væsen.

¹¹ Skal der altsaa blive et ydre Kirkesamfund, saa maa der være en bestemt og kjendelig Bekjendelse, som forbinder Samfundet, og der-som en Menighed ikke kan tilstemme denne, saa kan den heller ikke høre Samfundet til. Der mangler da den indre Enighed, som er nødvendig for, at en ydre Enhed skal kunne bestaa.

¹² Dersom det nu er givet, at vi maa være enige om den Lutheriske Bekjendelse, eller hvad der er netop det samme, vor Lutheriske Børnelærdom, saa er det dermed sagt, at det frie Kirkesamfund heller ikke har nogen Ret til at udelukke nogen Menighed fra sig, som holder alvorlig fast ved denne Bekjendelse, selv om Menigheden skulde være uvillig til at anerkjende Anskuelser og Lærdommene, som enten en enkelt Mand eller en Flerhed af Samfundet hyldede og ansaa for skriftmæssige. Der maa forsaa vidt i et Samfund, som skal kunne undgaa at blive et Parti, være en fuld Frihed og Ligeberettigelse til for hver Kristen, og hver Kristen Menighed at læse og fortolke Guds Ord efter sin Troes Maal og Landens Gave; en enkelt Mands eller en tilfældig Majoritets Anskuelse om et Lærepunkt bliver altid en Tvangstrøje, naar den ved Samfundsbaand skal gjøres bindende for alle. Det er nødvendigt, om Samfundet skal bevares i Sandheden, at der er Rum for den personlige Overbevisning, Rum for den personlige Erfaring, Rum med et Ord for Livet; og det maa dersor taales, om det end er en Ufuldkommenhed, som tilhører Stridskirkenes Åar, at der i et Samfund er forskellige Meninger i mange Ting, og at der er en aaben Adgang til Meningsudveksling, uden at den ene Part straks begynder med Kjætterdomme over den anden og Udstødelse af Samfundet. Ogsaa dette Forhold kan kun opnaaes ved et virkeligt Menighedsamfund; thi Prestesamfundene har altid vist sig fuldkommen usikrede til at bevare den Ligevegt, som Menigheden har derved, at den altid med Ro og Trossab hviler i Ordet og Sakramenterne, og spørger først og fremst efter Liv i Børnelærdommens Enfold, ikke efter høi og stor Lære. Den taaler dersor ingen Usvigelse fra Børnelærdommen eller Bekjendelsen; men til Gjengjeld er den ikke saa snar til at følde Kjætterdommen som den, der opfyldt af Indbildung om

sin egen Visdom spører Ræsætteri hos enhver, der ikke er af hans Mening i enhver Sag.

111 Ligesaa vigtigt som det er at være fuldt klar over Kirkesamfundets Grund, saa at den hverken gjøres for vid eller for fnæver, ligesaa magtpaaliggende er det at være fuldt klar over det Maal, som tilsigtes; thi kan derved kan vi bevares fra fordærvelige Retninger og de smerteligste Erfaringer. Og kan, naar vi har ret Maal, kan vi ogsaa med Klærhed følge de rette Midler. Det Maal, som vi sammen arbeider for, maa ogsaa afgjøre, hvad der skal være Sa m-fu n d s s a g og hvad der skal være M e n i g h e d s s a g.

Vi har sagt, at Malet er Menighedens egen Opbyggelse og Guds Riges Udbredelse over den ganske Jord. Vi kan ikke tage noget mindre eller noget fnævrere Maal.

Det er aabenbart, at alle Samfund vil paafaa, at de forfølger dette Maal; og dersom de ogsaa virkelig gjorde det, saa vilde altsaa al Kirkestrid bero enten paa rene Misforstaaelser eller paa Uenighed om Bagateller og unhyttige Spørgsmaal. Men desværre, vi finder ofte endog om Kirkesamfund, at „de siger det vel, men gjør det ikke“.

114 Det bliver derfor nødvendigt nærmere at forklare, hvad vi mener, naar vi siger, at Malet er Menighedens Opbyggelse til et levende Tempel for Herren, eller Menighedens Befst opad til sit Hoved, Kristus.

115 Det er ikke vor Mening, at Menighedens Opbyggelse til Guds Tempel er en udbortes Forfatning, hvorved Kirken omdannes til en velordnet Samling af Mennesker, som høier sig for visse udbortes Kirkelove, og ved en bestemt udbortes Orden sætter hver paa sin Plads fra den øverste til den nederste. Thi med al saadan udbortes Orden kan man vel faa en herlig Bygning i stand; men den mangler — alt; thi den mangler Liv. Gud bor ikke deri. Det er da ikke Guds Land, som sammenføjer de hele; men det er udbortes Bud og Skifte.

116 Heller ikke bestaar Menighedens Opbyggelse deri, at den sætter høiere og høiere Værdigheder i sin Midte, idet den begynder med Prester, som udgjør en høiere Slags Folk end „Lægfolk“, og derpaa sætter Bisshoper over Presterne, Erkebisshoper over Bisshoperne, og til sidst en Pave over det hele. Ogsaa det er en „Opbyggelse“, ja en ren „Oppaartning“, indtil det bliver „et Taarn, hvis Spidse naar op til Himmel“; men det vilde være ganske besynderligt at kalde det „Menigh-

dens Opbyggelse". Det er nok Vækst opad, men ikke til Kristus; det er Selvforgudelært.

¶ 1 Heller ikke består Menighedens Opbyggelse i, at Menigheden faar en Uniform paa sig, saa at Menighederne bliver som smaa Tropper i en Hær. Hvis denne Uniform ikke bliver andet end en udvortes Dragt, som ikke har noget med Manden at gjøre forresten, saa kan den nok tjene til at ifstandbringe et velordnet Parti, som tager sig godt ud for Mennesker; men naar Herren kommer for at mønstre Hæren, saa er der kanske ingen, som han kjender; thi hans Merke er ikke det udvortes, men det indre hellige Segl paa Guds Menighed: „Herren kjender sine“. Det er netop det samme, enten Uniformen er en vis Læreform eller den er en vis Livsform; enten den bestaar i en Læsse, som læres udenad, eller i en Bane, som indøbes.

¶ 2 Alle saadanne „Opbyggelser“ af Kirken og Menigheden bør vi meget mere betjæmpe. Menighedens Opbyggelse og Vækst er Ordets og Nandens Gjerning; den kan derfor ikke fremmes, men hindres ved al Mennesketanke og alt Menneskeverk, som ikke har sin Bund i Ordet og drives af Nanden.

¶ 3 Menighedens Opbyggelse til Guds Tempel og dens Vækst op til Hovedet er først og fremst virket af Guds Ord og hans Sakramenter, og af intet andet. Derfor maa det være Menighedens og Samfundets høieste Streben at bevare disse rene og usorfalskede. Troen er Maademidlernes rette Frugt, og den er den forunderlige Kraft, som udsondrer Menigheden fra Verden og forbinder den med Gud. Ved den bliver Kristus vor, og Guds Billede fornøjes derinde i Hjertet. Kristus vinder Skikkelse i os, og Menigheden bliver Guds Børns nye Slegt, der vistnok vandrer forsmerket og slagen, men ogsaa frigjort og frelst gjennem en trælbundnen Verden. Det er det altsaa, vi mener med Menighedens Opbyggelse, det er dens Formål, ved Troen og dens hellige Forening med Kristus, dens Vækst i Renhed og Dyder, dens Tiltagen i Frihed og Liv.

¶ 4 Ved denne Vækst foregaar der ved Ordets og Troens Kraft baade en bestandig Renselse og en bestandig Helligelse. Menigheden rennes fra Synden, ja udfiller ogsaa fra sig dem, som engang hængte ved Menigheden, men mere og mere tillukkede sit Hjerte for Herrrens Ord. Menigheden helliges, idet den alt mere nedfænkes i Ordet og trænger ind i dets Dybheder, gjennemtrænges af Guds Liv, for-

enes alt inderligere med Kristus og mere og mere fremstiller sig som Guds Børns Slegt, hvor der er Mandens Frihed og Mandens Kjærlighed i Lydhed.

1 Til denne indre Opbyggelse svarer den ydre. Menigheden bliver saaledes den Guds Bolig i Landen, den Guds Stad, som er fuldkommen skøn, fuldkommen ordnet, hvor der ingen Forstyrrelse er. Guds Hus er Ordenens Hjem, hvor hver kjender sin Plads, Guds Stad er Fredens Borg, hvor alt har sin rette Stik; Guds Folk er en Kjæmperad, hvor hver Helt staar paa sin Post og paa sin Vagt. Men Hovedsagen er altid denne, at den indre Opbyggelse i Land og Tro til Guds Folk maa være den første, og den ydre Form maa følge deraf.

2 Af ja, vil du sige, men det Maal naar vi jo aldrig i Forkrænkelsighedens Land. Og det er sandt, det er tungt; men deri ligger ogsaa Kraften og Seieren, at vi har et Kald, et Maal, en Krone som er løftet højt over Forkrænkelsighed og Grav og Død. Deri ligger Menighedens og Samfundets Styrke, at det dristig kaster sit Anker indenfor Forhænget. Der først er Havnen, der er Svilen, der er Kronen. Er ikke Maalet saa højt, saa duer det ikke for Guds Menighed. Den maa løfte Bliffket saa langt og saa højt, at det rækker ud over al Jordens Storhed og al Verdens Lavhed. Tager den sig et lavere Maal, saa forgaar den med Verden, saa fortabes den med Verden, saa falder den med det Maal, som den tilstræber hernede. Menigheden stræber mod det Maal at blive Guds Folk; men Johannes siger, at dette Maal naaes først da, naar det nye Jerusalem stiger ned fra Himmelten som en Brud, smykket for sin Brudgom; da skal Guds Paulun være blandt Menneskenes Børn, og han skal være os en Gud, og vi skal være ham et Folk.

3 Har Menigheden sat det rette Maal for sin egen Opbyggelse, saa har den dermed ogsaa det rette Maal for sin Virksomhed udad. Der som vi ikke kan slaa os til Ro, førend vi naar til det himmelske Jerusalem og først da ser Menighedens Opgræve løst, naar Gud bor i sit Folk i evig Herlighed, saa kan vi heller ikke stanse, førend Rigets Evangelium er prædiket for alle Folk. Bidere og videre frem, længere og længere ud maa Budskabet om Frelsen trænge, indtil Vidnesbyrdet om den forsæstede sylder Jordens, indtil det lyder fra Hav til Hav, fra Pol til Pol.

11 1
 Guds Rige omfryrter alle Verdensriger, det opfylder selv den ganske Jord. Ethvert kristent Samfund maa have i sig denne Guds Riges Art, ellers duer det ikke i Herrens Husholdning. Man laester ofte Arbeidet for „et stort Samfund“, og det er ret at laste saadant Arbeide, hvis det er et daarligt Arbeide, et Arbeide i Verdens Aaland og med Verdens Midler. Men det hører ogsaa til Gads Kald i Manden at arbeide i Kristi inderlige Kjærlighed for alle Menneskers Frelse. Det Samfund, som slaar sig til No med den Tanke, at vi er mange nok; det som i Særehed og Hovmod ikke vil have andre med sig end dem, som det kan merke med sit eget Merke og stemple som sine; det Samfund, som kun vil have dem med sig, som har en vis Størrelse og en vis Erfaring og en vis Lærdom, som det selv har taget til Maal og Merke paa Kristendom; det Samfund, som ikke vil udlaaste sit Garn saa vidt som Havel og drage Garnet, selv om der skulde være raadne Fissee med i Gangsten, det Samfund har ikke den rette Guds Kjærlighed og det fuldkomne Kristi Sind. — Op til Kronen og ud til Verdens End er laester det kristne Samfund, som den kristne Menighed sit Blif, og endda det ved, at Døden ligger mellem os og Kronen, og at Hedendom og Verdens Kulde ligger mellem os og Seierens Maal, endda er det roligt og usorfærdet — i Troen.

11 2
 Den som sætter sig lidet Maal, bliver liden; den som tager stort Maal, bliver stor ved sit Maal; men den som vover at sætte alt ind paa det evige Maal, som vover at opgive alle jordiske Maal for at naa det himmelske, han bliver større end alle. Vor Saliggjørelses Fyrste har gjennem Dødens Lidelse vundet et Navn over alt Navn, han er ogsaa den, som fører sine Børn til den samme Herlighed, om de vover alt, hengiver alt, opofrer alt for at vinde ham.

T. Nørrelot
at seet in fuel
at seet al stract. pp. 101-119.

3. Er det muligt for norske Lutheranere at bygge en fristelig frifirke i Amerika?

[Kilde: Aabtaal-Skrift. 6te Aargang. 1880, Side 180—190; 7de Aargang. 1881, Side 23—33. — Udg.]

Fet er almindeligt, at de statskirkelige Blad i Norge slænger Haansord efter os, som herover i Amerika prøver at virke for Guds Rige ved at samle os om Guds Ord og Sakramenter til frie Menigheder og Samfund. Og det kan gjerne være, at det er fortjent. Thi megen Bisdom kan vi ikke rose os af, og der var ingen i Norge, som lærte os noget om den frie Menigheds eller Kristi Kirkes rette Væjen og Form, saa at vi kom herover alle sammen temmelig uoplyste og uforstandige i de Ting, som hører et frit Kirkesamfund til. Saa det burde man ikke bebære os saameget, om vi ofte har handlet som de, der maatte prøve sig frem for at finde det bedste. Vi kunde da ofte i vores Beskræbelser have trængt et veiledende og opmunrende Ord af dem, som fra Norge af med saa stor Lethed har funnet laste og dømme vore Feil. Det har vi dog ikke faaet, og vi har derfor maattet vænne os til at tage de haarde Domme og de sterke Skjeldsord med en Smule Rolighed i den Overbevisning, at de, som ikke satte noget bedre istedet, kun har lidet Ret til at føre det store Ord om andre.

Der er nu hengaaet noget over 40 Aar, siden norske Menigheder og Samfund begyndte at danne sig i Amerika. Alligevel er alt det Arbeide, som her har været gjort, kun lidet kendt og aldeles ikke anerkjendt af de mere fremtrædende Mænd inden den norske Stats-

firke. Bare den Kjendsgjerning, at her nu er omtrent 1,000 norske Menigheder i Amerika med henved 300 Prester burde døg være nok til at vække en betydelig Opmerksomhed og fremkalde ialfald et Førsøg paa en nogenlunde upartisk Undersøgelse og Bedømmelse af den Udbvikling, som her er gaaet for sig. Det kunde ventes, at de som indtager ledende Stillinger i den norske Statskirke, vilde værdige vore Kirkeforholde en Smule Deltagelse for at finde ud, hvorledes det Folk, som har siddet uvirksomt og uselvstændigt inden Statskirken, ørgede for sig selv, naar de stod ganske overladte til sig selv i det fremmede Land. Det er vanskeligt at forstaa, hvorledes vor Stilling, vor Kamp og vort Arbeide kunde være dem ligegeyldigt, om de ellers havde noget ret Hjertelag for Folket.

Der hersker imidlertid en saa forhausende Vigegyldighed for den norske Frikirke i Amerika blandt de fremmeste Mænd i den norske Statskirke i Norge, at man vismok maa lede Verden rundt for at finde noget tilsvarende. Sverige, Danmark og Tyskland, der kunde nævnes ved Siden af Norge som Eksempler paa lutheriske Lande, har dog vist ganske anden Forekommenhed og Deltagelse for de udvandrede, end Norge nogensinde har gjort. Saa paafaldende er denne Kjendsgjerning, at vi uvisstaarlig maa spørge om Grunden dertil. Og hvor meget man striger paa vor Stridbarhed, som vi dog vel maa have haft med os fra Norge, paa vor Uvidenhed og Uduelighed, som vi vel maa have arvet sammensteds fra, saa kan dog dette ikke strække til til at forklare en saa udpræget Kulde og Hensynsløshed. Der maa være dybere Grunde som gjør, at man ikke vil vide af os og ikke vil tjendes ved os i den gamle Statskirke.

Det siger sig selv, at man i de ledende Kredse inden den norske Statskirke ikke har lift Den norske Synodes nære Forbund med Misourishynoden og dens dermed følgende Foragt for Statskirkens Mangel paa Enhed og Renhed i Læren. Heller ikke synes man godt om Elling Eielsens Virksamhed og hans udprægede Foragt for „Statspresterne“ og deres Uddannelse. Endnu mindre var man fornøjet med Konferentsens Selvstændighed og Zver i Skolesagen. Men naar der ikke er noget af alle vore mange Samfund, saa forskellige de end er fra hinanden, som har nogen ret Sympathi hos Lederne i den norske Statskirke, saa maa Grunden ligge i noget, som er følles for dem alle, og som er hjertelig hadet af de „fuldblods“ Statskirke-

mænd. Og naar Konferentsen i den sidste Tid er bleven mest tilføjet af den aristokratiske Skandalpresse, saa turde det være rigtig deri at se et Fingerpeg paa, hvad den inderste Grund er til den norske Vigehyldighed for vores Kirkeforholde. Thi det, som til nogen Grad er følles for os alle, men som er mest udpræget og fremhævet i Konferentsen, det er „den frie Menighed i den frie Kirke“. Og mon ikke her skulle være den inderste Grund for det besynderlige Forhold? Mon det ikke er Frikirken og den frie Menighed, som den norske Statskirkes Ledere baade hader og frygter?

Gjennem de statskirkelige Blad i Norge og gjennem Presternes Forhandlinger gaar der jevnt og stadtig især i den senere Tid, efterat den politiske Partikamp er blevet mere skarp og levende, en Aand, som aabenbart er baade fiendtlig og frygtagtig ligeoverfor alle Frihedsbestræbelser baade politiske og kirkelige. Der mangler ganske den rolige Ligevegt, som tilkommer dem, der ved, at hele Udviklingen er i Guds Haand, og at han styrer saa, at alle Ting tjener dem til gode, som elster Gud. Naar Statens Udvikling styrer mod det frie Folk og Kirkens Udvikling mod den frie Menighed, saa er deri ikke mere Fare for Guds Frelsergerning paa Jorden end i Despotiet i Staten og Papemagten i Kirken. Vi vil sige, at der er vel snarere Fremstridt i en Udvikling, som aabner Rum for Folsets og Menighedens Selvudviksel.

Men naar der fra Mænd i Hjemlandets Kirke, som vi maa agte som redelige og kristelige Mænd, uafsladelig høres Udtalelser som antyder, at alle de Forholde, hvorunder vi lever i den amerikanske Republik og i den frie Kirke, er skadelige for Kirken, er Ydste af Vantroen og Frikirkeriet osv., saa maa vi nok spørge os selv, om det virkelig er muligt at bygge en fri Kirke i et frit Folk og til samme Tid bevare Kirkens kristelige Karakter. Naar vi ser, at det skal være næsten en Ugydelighed at arbeide for Republikken, at det skal være en Vantroens Seier, naar Staten ikke længer holder Religionsstole, at det skal være skadeligt for Kirken, at Menighederne har endog den ringeste Indflydelse paa Prestevalget, at det skal være ganske utiladeligt, at Loegmænd vidner om sin Herre og Frelser i „offentlige Forsamlinger“, at det skal være meget farligt at drive Søndagskoler, saa begynder vi at se os omkring og spørge, om vi da virkelig kan have endog en Rest af Kristendom tilovers i Folket og Menighederne, da vi dog lever

N.B.

N.B. Viidt op i alle disse Ting, som i Norge betegnes dels som Vanthroens Resultater, dels som stridende mod den lutheriske Kirkes Tarb og Land og Bekjendelse. Og vi ser tydeligt, hvorledes der aabner sig en saadan Kløft mellem vores frikirkeelige Forholde og den egte statskirkeelige Raadsretning, at vi godt forstaar, hvorfors vi betragtes og behandles med saadan Kulde og Foragt. Thi alle de Ting, som for os er saa saare dyrebare, de er for de egte Statskirkeænd Tigesaa mange Mærker paa, at vi, bevidst eller ubevidst, arbeider paa Kristendommens Opløsning og Kirkens Ruin.

N.B. En saadan Stilling er det ikke formeget, om vi anstiller en lidet Selvprøvelse og spørger os selv, om virkelig Arbeidet for den frie Menighed i den frie Kirke er forenligt med Kristendommen. Vi maa spørge, om vi ikke, medens vi arbeider for Menighedens Frihed, undergraver Menighedens Trosslab mod Frelseren, og om ikke Menighedens Frihed tilfødt vil føre til, at Evangeliets Preddien forstumper ihlandt os, og vores Børn eller Efterkommere synker ned i Heden-slab? Thi noget mindre kan ikke være Statskirkeændenes Menig, naar det aabent udtales af de norske Menigheders Deltagelse i Præstevælget er skadeligt for Kirken og ikke rammer Kirkens Tarb, ja endog antydes, at det er en Vanthroens Land, som derigjennem kommer til Orde.

N.B. Det vil være ganse gavnligt for enhver af os at tage vores Kirkeforholde under grundig Overveielse, for at vi kan se med opladte Sine, hvorhen vi er komme. Og skulde det da vise sig, at vi holder paa at miste vor Kristentro i vort Arbeide for at bygge op en fri kirke, saa maa vi vel søge om Hjælp fra en eller anden Stat, som vil paataage sig at oprette en Statskirke for os. Men skulde det vise sig paa den anden Side, at vor Kraft til at bevare Kroen og den levende Kristendom ikke har noget med Staten, men kun med vort Forhold til Herren at gjøre, saa maa vi vel prøve at søge vor Hjælp hos ham alene for Fremtiden og arbeide, medens det er Dag, for at Guds Ord og Sakramenter kan blive vidt udbredt og dybt indplantet hos os, saa at Sæden kan slaa saadanne Rødder, at den ikke kan oprives af det første Bindpust, som blæser over os enten fra øst eller vest.

Der er nu først Republikken og den fuldkomne Udførelse mellem Stat og Kirke, som vi har herover i Amerika. Det er den store Forfjel i det ydre mellem Kirkens Raar i Norge og her. Vi har ikke i

vort folkelige Styre noget Kongedømme, og i vort kirkelige Styre har vi ikke nogen Konge til øverste Bisshop i Kirken, saa at han kan falte og valte med den kirkelige Orden og de kirkelige Embeder, som han vil. Det er aabenbart en stor Forskjel; men dermed er det ikke uden videre afgjort, at det er stor Skade eller Gavn for os.

Republikken som Statsform betragtet giver Folket et stort og mægtigt Kald og lægger dermed ogsaa et tungt Ansvar paa Folket. Den falder Folket til Selvstyre, og den vælter saaledes over paa Folket det Ansvar, som i de monarkiske Lande for en stor Del hviler paa Kongemagten. Folket maa selv sørge for Lovens Haandhævelse og Retfærdighedens Udbøvelse, selv maa det sørge for Landets Trivsel, Folkets Velvære, de naturlige Bestandsstilders Udvikling, Oplysningens og Videnskabens Fremme og de mangfoldige andre Gjøremaal, som hører med til et Folks sunde og kraftige Best. Skulde nu dette være til Hinder for Kristentroen? Det er umuligt. At Folket saar Kongemagtens Kald og Ansvar, det kan ikke være mere til Skade for Folkets Kristentro, end Regjeringens Vyrde er til Skade for Kongernes Kristentro. Folkestyret vækker Selvstændighedsfølelsen hos hver Mand, sjærper Ansvarsfølelsen, fremfalder Selvtænking og Be-stemthed; men det er ingrere gavnlig end skadeligt for Kristendommen, hvis første Krab er, at Menneskene skal vaagne op af Søgne, of-lægge al Glævhed og se sin egen Stilling i Sandhedens Lys. Det er desværre sandt, at naar Kongemagtens Kald og Ansvar kommer over paa Folket, saa følger ogsaa en Del af Kongernes Forfængelighed og Naragtighed med; men vi er efter vor Erfaring tilbøelig til at tro, at denne Plet i de republikanske Folks Liv er mere end oppeiet ved mange mørke Sider i de monarkiske Folks Karakter.

I midlertid er der ikke mange kristne Mennesker som tror, at enten den ene eller den anden Statsform er af hunderlig Betydning for Kristendommens Trivsel. De som har set lidt dybere i Sagen, de ved, at det naturlige Hjerte er sig selv ligt under Kongedømmet og i Republikken, og at hverken den ene eller den anden Statsform gjør Mennesker til kristne. Underledes stiller derimod Sagen sig, naar det bliver Spørgsmål om Kirkens fuldstændige Udførelse fra Staten. Thi da synes der at være mange som mener, at uden Statens Hjælp og kraftige Støtte kan Kirken ikke godt staar og ialtfald paa langt nær ikke udrette saa meget, som naar Staten træder understøtt-

tende til. Og her kommer vi til et Hovedpunkt i den Modsjæning, som finder Sted mellem Norge og Amerika. Her kommer vi til en Side af vort Kirkeliv, som er ganske ilde lift blandt Norges statskirkeelige Vedere.

X Hi sæt bare, at de norske Prester skulde miste sine twungne Indtægter, sæt bare, at de norske Kirkebygninger ikke længer kunde bygges ved twungen Skat paa Folket, sæt bare, at Skolesfatten i Norge ikke skulde bære Udgifterne med Religionsskolen, saa skulde der vel blive Krig i Norge, og mange vilde vel tro, at paa den Maade maatte det hele Kirkevæsen og hele Religionsundervisningen gaa aldeles istaa. Og det er ikke at undres paa, om mange baade blandt høie og lave i Norge ser med Skræf paa os, som herover arbeider uden nogen faa-dan Etatte af Statsmagten, og med Gru tænker paa, at den Tid kunde komme, da de selv maatte finde sig i alle de Sann og Vyrder og Trængsler, som vi dagligdags maa bære.

Nabebart ser det ud, som om vi her har alt Tabet paa vor Side; og vi pinder ikke engang den Medslidenhed, som ellers gjerne følger de fattige. Vi er fun en Gjenstand for Rædsel, fordi det føles, som om vi satte et Eksempel, som ganske Frihedsmaendene i Norge vilde kræve skulde efterlignes der. Men det er ikke derom vi taler, om vi taber noget i Venge eller Magt eller Velvære. Det kan gjerne være, at det er en hel Del lettere for Kirkens Mænd at stjære brede Remmer af anden Mands Hud med Statens skarpe Kniv og ubørlige Magt. Men Spørgsmaalet er fun dette, om vi og vore Menigheder taber noget af vor Kristendom og vor Indflydelse paa Folkets aandelige Liv, derved at Menigheden maa staa paa sine egne Ben, bære sine egne Vyrder, styre sine egne Sager og selv tage hele Ansvarret.

At det ikke er ukristeligt, at Kirkens Medlemmer selv faar bære Kirkens Udgifter, at de ogsaa i denne Henseende bliver en lidet Smule forsmerkede, det tør ganske de fleste være enige om, som har endog en lidet Gnist af Redelighed tilovers i sin Tænkemaade. At det er ret og billigt, at de som elsker Gud og hans Ord, selv paa egen Beboesting bygger sine Kirker, lønner sine Prester, underviser sine Børn i Ordet, derom vil vel ingen fornuftig Mand trætte med os. At endog Presterne maa finde sig i at have sine Indtægter „paa det ubivise“, det kan vel ikke være ukristeligt i deres Vine, som erindrer, at Menneskenes Søn ikke havde det, hvortil han kunde helde sit Hoved.

Meget mere er det vel det eneste kristelige, at Menigheden igjen bliver selvhjulpen i denne Retning, som den fra Begyndelsen af var, og vi maa meget mere paastaa, at hvad vi ved Kirkens Adskillelse taber af Penge, Magt og Velvære, det er en direkte Binding for Menighedens rette kristelige Maade at være paa. Den første kristne Kirke maatte for det første finde sig i saadanue Saar, for det andet maatte den lide en stadig Forfølgelse og Tab paa jordiss Gods for sin Kristendoms Styld; men endnu har vi ikke hørt nogen, som har bovet at paastaa, at den derved blev i noget Mon mindre kristelig.

Men mister vi da ikke ved Republikken og ved Kirkens Adskillelse fra Staten megen gavnlig Indflydelse over Folket? Der er mange i Amerika endogcaa, som i første Døeblik vil svare ja paa dette Spørgsmaal. Men ved nærmere Overveielse maa der svares nei, vi mister ikke noget af den gavnlige Indflydelse.

1 Først og fremst ser vi ogsaa i denne Sag hen til vor Herre og Frelser, Menighedens Hoved. Han vidste dog bedst, hvorledes han skulle grundlægge sin Menighed, og hvorledes han skulle faa den gavnligste Indflydelse paa Menneskene. Han som elskede Folket og ynskedes over Folket, han som satte sit Liv til for Folket, han vidste dog bedst, hvorledes han skulle naa det. Og med alt Snak om, at han ikke har efterladt os nogen Kirkeforfatning og nogen Regel for vort Forhold til Staten, saa faar man lade os beholde hans eget Eksempel som den sikre Regel, hvortil ogsaa vi baade kan og skal holde os. Og spørger vi, hvad han gjorde for at faa Indflydelse over Folket og „Tag paa Masserne“, som det nu hedder, saa finder vi hverken, at han forbant sig med den romerske Statsmagt eller den jødiske Styrke; heller ikke kaldte han Englenes Legioner til Hjælp for at oprette Guds Rige med Magt paa Jorden. Han gik sin Vej paa Jorden som den ringeste af de ringe, han biede sig ned over de høges Leie og de fattiges Usselhed; men han talte som den, der havde Myndighed, og han led som den, der vidste, at det var Beien til at overvinde Djevelens Magt og Menneskehjerternes Haardhed. Gennem Kjærlighedens Gerning og Sandhedens Ord vandt han al den Indflydelse, som var gavnlig til Sjælernes Frelse. Og det er sikkert, at haan den Vej maa ogsaa Guds Menighed vinde Indflydelse, ellers bliver det ikke en gavnlig Indflydelse. U Statiskirkens Evana har ikke frejet en eneste Sjæl fra en evig Fortabesse; ethvert Hjerte, som er blevsen

vundet for Guds Rige, er bleven overvundet ved Guds Ord og ved Jesu Kjærlighet.

Før det andet vil vi ogsaa i denne Sag kunne paaberaabe os Amerikas Erfaring. Her har aldrig været nogen Statskirke; men til Giengjeld har der heller aldrig været noget Land, som i den Grad har været et Kirkernes Land, et Land med saa rigelig Prædiken og saa kraftigt Arbeide for Guds Rige som Amerika.

Men er dog ikke Religionskolen i en daarlig Forsatning iblandt os? Det er den vist paa mange Steder, ialfald blandt vort Folk. Men hvis er Skylden? Er det Frihedens Skyld? Eller er det ikke meget mere vor egen Skyld, som ikke behypper vor Frihed rettelig? Det kan gjerne være, at det var mageligere ogsaa i denne Henseende at have Statens Hjælp; men er der ikke fuld Anledning for os til at opnære vores Børn i Guds Ord, saa meget vi vil? Har vi ikke Kundskaber og Dugelighed dertil selv, saa at Forældrene selv kan undervise sine Børn? Hvis er da Skylden? Mon det ikke er en sørgeelig Arb fra Statskirken, hvor vi gif slove og ligegyldige for vores Børns kristelige Undervisning, fordi vi stoede paa, at det offentlige Skolevesen sørgede for den Sag? Fulde noget være mere kristeligt, end at Moderen selv fortalte sine Børn om Guds Karelser med sit Folk og Kristi Liv og Lidelse, Død og Opstandelse? Og skulde det være formieget for en kristen Menighed, om den selv maatte sørge for at faa en Religionskolelærer? Det er ikke bedre, at Staten sørger for Religionsundervisningen, det er ikke kristeligere; men vi indrømmer villigt, at det er mageligere. Men det er gjerne et sikkert Mærke paa, at det er mindre kristeligt.

Vi vil derfor mere end gjerne indrømme, at vi har tabt meget i Magelighed og ydre Fordele for Kirken ved dens Adskillelse fra Staten; men til Giengjeld har vi vundet saare meget i Kirkens rette, kristelige Form. Det er efter bleven en lidet Smule Fortagelse for Kjød og Blod i at høre en Menighed til; og saa lidet som dette Kors er, saa har det dog allerede adskillige gode Virkninger med sig. Og vi tror bestemt, at de som er saa uvillige til at slippe Kirkens Bindelse med Staten, de er enten temmelig blinde for Kirkens sande Vel, eller ogsaa er de bange for den aller mindste Del af Jesu Kristi Kors.

Kirkens Adskillelse fra Staten, Ophævelsen af den tvungne Kirke-

stat og Prestetjende og Skolestat til Religionsskolen er saa langt fra at være en Vantroens Frugt, et Ugudelighedens Verk, at det meget mere hørte Guds Rige til fra dets første Begyndelse, at det ikke var et Rige af denne Verden og ikke fremmede sine Formaal ved denne Verdens Evangsmidler. Og saa langt fra at nogen skulde sørge over, at Staten opgav Evangen, skulde meget mere alle Jesu Venner glæde og fryde sig, om der var det mindste Tegn til, at dette unaturlige, stammelige og fordærvelige Forhold ophørte. Jesu Kristi Menighed trænger ingen Hjælp fra Statsmagten; den har sin Hjælp nær hos sig og sin Bogter, som ikke kummer.

Det er saaledes ingen Hindring for Opbygningen af en kristelig Kirke, at Staten ikke støtter os. Det er snarere en kraftig Fordel, ved hvilken vi sættes i stand til at bygge en kristelig Kirke uden nogen Forhindring og uden nogen Indblanding af fremmede. At en Statskirke kan være en kristelig Kirke, det er saare vanskelligt. En Kirke kan være kristelig; men dermed er det langtfra givet, at den også er det. Vi vender os derfor til den anden Side af vort Spørgsmål og undersøger, om det da også er kristelig Bygningsmaade at arbeide for den frie Menighed i den frie Kirke. Thi det er aabenbart det aller værste ved vore amerikanske Samfund efter Statskirkmændenes Mening, at vi ikke alene har en fri Kirke, men endog arbeider for frie Menigheder.

Når det nemlig udtales fra Norge, at „Konferensen, saaledes som dens Land udtaler sig i dens Organer, fun altfor ofte minder os om, at den hører hjemme i Humberg's Land“, saa kan det neppe være noget andet, som menes med „Humberg“, end netop vort Arbeide for den frie Menighed. Thi er der nogen Land i Konferencens Organer, saa er det den Land, som driver paa Menighedens Frihed. Er der noget Merke, som er fælles for alt, som strives i „Lutheraneren“ og „Akvartalskriftet“ (disse er det vel, som menes), saa er det deres Virksomhed for, at Menigheden ikke alene skal være uafhængig af Statsstyrelsen og Politiken, men at Menigheden også skal være fuldt delagtig i Styrelsen af sine egne og Samfundets Anliggender. Men er denne Land et Humberg's Kjendetegn efter norske statskirkelige Begreber, saa er unegtelig Modscætningen bleven dyb og ssjærrende; thi det, som efter denne Udtalelse er Humberg, det er for os en Guds Landes Gjerning, som vi prøver at hengive os til

N.B.

N.B.

i Frygt og Bæven. Og vi trøster os til at kunne vide, at vi hverken kæmper i blinde eller lever i et Selvbedrag, naar vi lever og arbeider i megen Skrøbelighed for denne hellige Sag. Vi tror, at det er Guds Bilje med hans dyrefjægte Folk, at det skal være og blive Nandens frigjorte Folk, som her nede paa Jorden ikke skal have nogen anden Skikkelse end den frie Menighed.

N.B. 3) Er Menigheden Frihed forenlig med sand Kristendom og Kirkens rette Udvittring? Det bliver altsaa det tredie og sidste Spørgsmaal i denne Undersøgelse. Det er ogsaa det vigtigste. Thi den republikanske Statsform og Kirkens Adskillelse fra Staten er ydre Be tingelser, som er satte for os, og som vi ikke kan faa forandret, om vi vilde aldrig faa gjerne; men frie Menigheder er det et stort Besvær at opbygge baade i Amerika og andetsted; og mulde det saa ovenforhabet være urigtigt og skadeligt, saa var det meget bedre at stanje straks og begynde paa en anden Maade. Det kunde godt lade sig gjøre at indrette sig saa, at vores hele Kirkevæsen blev en Presteslag, som Menighederne kun betalte for. Den katholske Kirke har det paa den Maade hertillands saavel som alle andre Steder i Verden, og det er et Eksempel, som vi har faa nær og levende for vores Dine, at vi vel maatte være ifstand til nogenlunde at efterligne det.

x Vi kan ikke afskaffe den amerikanske Republik, og vi kan ikke for ene Stat og Kirke i Amerika; men vi kan modarbeide Menighedens Frihed med al Magt, og vi kan komme meget langt henimod Tilintetgjørelsen af Menighedens Frihed. Det kommer her mere an paa, hvad vi gjør eller ikke gjør, og derfor er Spørgsmålet vigtigere for os. Thi samler vi os til frie Menigheder, saa faar vi selv hele Ansvarret baade for det gode og det onde, som derved maatte udrettes.

Hvor skal vi da finde Svar paa dette Spørgsmål: Er Menighedens Frihed og Selvstyre kristelig eller uchristelig? Hvem skal kunne afgjøre Sagen? Vi har tidligere henvist til vor Herres og Trelsers Færd paa Jorden og deraf klarligen erkjendt, at Statens Hjælp er fuldkommen overflødig for Kirkens Trivsel. Det visste os meget mere, at Kristi Samfunds oprindelige Kaar paa Jorden var en fuld Uafhængighed af al Menneskemagt og Statsmagt, et Nandens Virke blandt Syndere for deres Sjæles Frelse og evige Salighed, der ikke havde mere med den romerske Stat at slæffe end Winden, som blæser hvor den vil. Vi vender os samme steds hen, naar Spørgsmålet er

om frie Menigheder i fri Kirke. Vi søger hen til det nye Testamente for at erkjende, hvad der er kristeligt eller ukristeligt i enhver Henseende og ikke mindst, naar det kommer til det store Hovedspørgsmaal: Hvorledes skal Guds Rige fremtræde i Verden?

Bistnok hører vi en Mangfoldighed af Røster, som raaber til os: „Gaa ikke til det nye Testamente! der er ingen Regel at finde for Kirkens Forfatning og Styre!“ Men vi figer alligevel: Til Guds Ord vil vi gaa for at faa Endsigt i Guds Menigheds Væsen og Form. Vi ved nok, at det nye Testamente ikke er nogen Lovbog med Konstitutionsbestemmelser og Lovparagrafer for dette og hint Tilfælde. Vi ved nok, at det nye Testamente ikke er det øude Bogstavbærens Ord, men Herrens Ord med Land og Liv. Og vi venter derfor ikke i det nye Testamente at finde en Lovmæssig Forskrift for Menighedsorganisation og Menighedsliv. Men vi ved ogsaa; at Jesu nye Samfund baade blev grundlagt og fandt frem til en kjendelig Skikkelse allerede i den apostoliske Tid. Vi ved, at det Samfund, hvis Grundvold er Kristus, og hvis Bygmester er den Helligaand, allerede inden det nye Testamente blev strevet havde faaet sin Form i Verden med Træf, som er klart og tydelig fremtrædende i de apostoliske Skrifter.

Denne Landens Veiledning er det, vi søger i Ordet. Dette er for os Hovedsagen. Thi Jesus Kristus vidste vel bedst, i hvilken Form hans Legeme skulde fremtræde i Verden; og den Helligaand havde Magt til at danne det nye Samfund som Voks, i hvilken Skikkelse han vilde. Der var endnu ikke noget Samfund, Landen dannede Samfundet; og den Form, det saaledes fil, den tør vi dog vel antage for egte og Gud velbehagelig. Herrens Apostler og Evangelister, som ved Frelsens Evangelium skulde være Menneskefiskere og samle Syndere til Guds Rige, de var dog vel ikke ganzte ubidende om, hvilken Skikkelse var den rette for det Rige, hvis Tjenere de var? De havde dog vandret om med Frelseren i saa lang en Tid og dannet en liden Menighed omkring ham; de maatte vel have forstaet en Smule af hans Vilje ogsaa i denne Henseende. Vi kan indrømmre, at det nye Testamente beskriver Menighedens Begyndelse, og at derfor ikke alt kan være fuldt færdigt med en Gang; men vi maa bestemt paastaa, at de Grundtræf af Guds Riges Skikkelse, som findes i selve det nye Testamente, er fuldt paalidelige Rint med Hensyn til Kirkens rette Form i Verden. Og vi maa forbeholde os Retten til at

prøve alle senere Forandringer i Kirkens høre Fremtræden i Verden efter denne Grundregel.

Nu er det jo netop Sagen, at vi her i Amerika maa begynne igjen med Begyndelsen. Det er i Sandhed Spørgsmaal om at grundlægge en Kirkebhgning, og desto forsiktigere maa vi være, for at Grundvolden skal være god og paalidelig. Og saa meget vi end beklager, at den norske Kirke er Statskirke, og saa meget vi end maa lide af Trængsler, Søndersplittelse, Ullarhed og Misforstaaelser, netop fordi den norske Kirke er Statskirke og saaledes alle vi, som kommer fra den, er umyndige og uforstandige i den frie Kirke, saa er vi dog glade over, at vi kan saa begynde uhindret og frit fra Begyndelsen, netop fordi den norske Kirke er Statskirke. Thi den norske Stat, som styrer den norske Kirke, den kan dog heldigvis ikke styre os, som er Borgere af den amerikanske Republik, hverken i den ene eller anden Retning. Og saaledes er vi herover gansse løsrevne fra den norske Kirkestrelse og henviste til os selv. Og det faar vi sige, at naar vi ser, hvorledes den katholske Kirke, netop fordi den er en Fritkirke (d. v. s. uafhængig af Statsmagten), følger sine Udvandrere over til dette Land og kaster de samme Baard- og Reb paa dem her som i Europa, saa maa vi falde til, at den norske Kirkestrelse er saa bundet af Staten, at den ikke kan række ud sin twingende hand over os. Da vil vi heller have haade alle vores egne Trængsler og hele Statskirvens Forbitrelse, end vi vilde have det statskirfelige Uvæsen hængende over os i det nye Land.

Vi er henviste til at begynde aldeles forfra i alle Ting, som hører under Orden og Styre. Thi saa aldeles er den norske Statskirke en Statsindretning, at der findes neppe noget af dens udvortes Styre og Orden, som kan bruges i en ny Stat og et nyt Land. I denne Henseende er vi altsaa komne tilbage til den første Kirkens Tid, og vi maa, enten vi vil eller ikke, prøve at leve den første Tid om igjen i denne Henseende.

Derfor tror vi os destomere henviste til det nye Testamentes Fremstilling af Menigheden. Og vi kræver det som vor Ret, at de som vil dømme vort Arbeide for Menigheden, skal dømme det efter det nye Testamentes eigt sande Maal, ikke efter Statskirvens ynkelige Hensigtsmæssigheds-Maalestof.

Ser vi nu paa det Billede, som det nye Testamente giver os af

Menighedens Tillblivelse, saa vores vi virkelig at påstaar, at dette
Villede er en Fremstilling af frie Menigheder i fri Kirke. Man vil
vel spørre ogsaa over dette; men vi tror, at med saa hellige og al-
vorlige Ting vilde det være bedre at bevare ialfald en Smule An-
stændighed, selv om man ikke har bevaret noget Hjerte for Landens
Liv og Frihed.

I det nye Testamente er alt endnu fuldt af Land og selvstølgelig
fuldt af Frihed. Det vilde næsten være andløst at tage enkelte Ste-
der ud af det hele Testamente for at bevise, at Menighederne var frie
Menigheder, efterdi alt vidner derom. Alligevel er vi til nogen Grad
nødt dertil, fordi det nu engang er blevet Regel i Theologien, at det
er den eneste Maade, hvorpaa der kan føres noget Skriftbevis.

Kristen fremstiller for os et stort Maal for hele Guds Maades-
husholdning med den faldne Slegt, det er dette: „Jeg vil være eder
en Gud, og I skal være mig et Folk“. Det er dette Ord, som klinger
igjennem al Profeti i det gamle Testamente; det er dette Ord, som
til sidst skal lyde som Velsignelsens og Salighedens Ord over den nye
Himmel og den nye Jord og over det nye Jerusalem, som er Bru-
den, smykket for sin Brudgom (Joh. 14, 2). Dette er Skriftens
Bidnesbryd, at alt hvad Gud har gjort, det har han gjort, for at vi
skal være Guds Folk. Et Samfund af Guds frigjorte Børn har
Herren sagt efter fra den Dag han pegede paa Kvindens Sæd som
Verdens Frelse fra Slangens Ondskab. Og efterdi alt Guds Frel-
sesraad samler sig som til en Hovedsum i Kristi Død og Opstandelse,
saa er det atter og atter fremhævet i det nye Testamente, at Korsets
Død og Opstandelsens Liv netop er Midlet, hvorved Guds Folk eller
Menighed er baade frijøbt, forlæst, helliget, renset, født og grundlagt.

Menigheden er saaledes ikke af Mennesker og ikke ved Mennesker,
men den er af Gud og ved Gud og til Gud. Den er Jesu Kristi Le-
geme, hvis Hoved han selv er; og det er Jesu Kristi Land, som sammenfører og forbinde dens mange Lemmer til ett Legeme. Men
Jesus Kristus og den Helligaand er i sit Ord og sine Sakramenter,
og disse er i det nye Testamente Menighedens levende Enhedsbaand,
som skrevet staar: „De var varagtige i Apostlernes Under-
visning og Samfundet og Brødsbrydelsen og
Bønnene“ (Ap. Gj. 2, 42). Saaledes var de mange et Legeme,
fordi de var døbte til den samme Land; saaledes var de mange et Le-

geme, fordi de var delagtige i det samme Brød; saaledes var de mange et Samfund, fordi de draf af det samme Paktens Bæger.

I denne Menighed finder vi Apostlerne, der fremstiller sig selv som „Kristi Tjenere“ og „Guds Tjenere“, men ogsaa som „Menighedens Tjenere“ og „Medarbeidere“ til deres Glæde. Og det er Paulus's salige Jubel, at det er en Guds Tjeneste at tjene Guds Menighed, at kjæmpe for den, lide for den, elske den og ofres for den. Enhver, som kjender noget lidet til det nye Testamente, ved dette lis gesaa godt som vi.

Derfor er ikke Apostolembedet noget Herredømme i Guds Menighed, men det er en Tjeneste, Forlighagens Tjeneste, Sandhedens og Kjærlighedens Tjeneste. Deri ligger ikke nogen Fornedrelse for Apostolatet; thi Disciplene er ikke over sin Mester og Tjeneren er ikke over sin Herre; og saa siger jo Christen selv, at han er ikke kommen for at lade sig tjene men for at tjene og give sit Liv til en Gjensættningsbetaling for mange.

Menigheden er altsaa i Sandhed dyrefjøbt, og til den lyder det fremfor alt: „Vorder ikke Menneskers Trælle“. Den er ester sit inderste Væsen d e t f r i e S a m f u n d, fordi den er Nandens Samfund. Guds Nand søger ikke til Trældom, men til Frihed; og den frie Kvinde, Guds forløste Menighed, er ikke sat til at være Trælkvinde for nogen, enten det er Pave eller Konge. De Spørner, i hvil Hjerter Sønnens Nand er udsendt, de er ikke paany sat under For mynderskab, saa at nogen skulde have Lov til at sige, at de ikke er „modne“ eller „myndige“ eller „voksne“ for Friheden. Hvad Gud har frigjort, skal ikke noget Menneske trælbinde.

Men der vil nogen sige: det indrømmes villigt; alt dette er sandt om Menigheden, det vil sige Kirken; men det bliver en anden Sag, naar vi kommer ned til Menighederne, til hver enkelt Lokalmenighed. Og her faar vi efter stanse en lidt Stund for at se hen til det nye Testamente; thi her er det netop Livets alvorlige Virkelighed kommer ind med hele sin Thngde; thi der er jo ikke nogen Menighed eller Kirke uden netop ved Menighederne paa alle de enkelte Steder. Skulde vi altsaa i Guds Ord kun finde Nede paa, hvad Menigheden i sin Helhed er, men ikke paa, hvad de enkelte Menigheder er, saa var vi jo lige nær. Men det er ikke saa. Skriften giver Nede baade paa det ene og det andet; og naar vi taler

om fri Menighed i fri Kirke, saa mener vi dermed at have udtrykt, at den enkelte Menighed paa ethvert Sted har netop de samme Rettigheder og den samme dyrekjøbte Frihed som den hele Kirke.

Dette er ogsaa det nye Testamentes klare og utvethdige Bidnesbyrd. Naar nemlig Paulus uden videre kalder den enkelte Menighed: „Guds Menighed“, „Guds Hus“, saa ligger deri tilstrækkelig klart, at Samlingen af de troende paa hvært enkelt Sted er just saa meget af en Menighed med alle dens Rettigheder og Pligter, som alle de troende i Verden tilsammen. Hvad der gjør Menigheden til Menighed, er ikke Vallet af Medlemmer, ei heller at disse Medlemmer er spredte ad paa mange Steder; men det er Ordet og Saakrumenterne, om hvilke de troende samles paa ethvert Sted, som gjør denne Samling af Mennesker til en Guds Menighed.

Deraf følger altsaa, at hvor Ordet og Saakrumenterne er og bruges rettelig af Mennesker, der er Menigheden. Og deraf følger naturligvis, at Menigheden fun i Ordet og Saakrumenterne, i deres rette Brug, i Lydhed mod dem, i Tro, i Haab, i Kjærlighed har Menighedens rette Art og Natur, rette Magt og Myndighed. Menigheden er fun ved Ordet og Saakrumenterne Guds Menighed og om Menigheden ikke har Kristi Land, saa er den ikke Kristi Menighed, hvor meget den end i det udbortes stikker sig lige med en Menighed. Og hvor det bliver aabenbart, at Menigheden modstaar Guds Ord, der ophører den at være en fri Menighed i den frie Kirke; thi udensfor Ordet er ikke Menigheden, men Verden.

Den apostoliske Tid viser os altsaa et Samfund af Menigheder, der staar frit og uafhængigt ved Siden af hinanden og dog inderlig forbundne ved det samme Evangelium, den samme Daab, den samme Nadver, den samme Herre, den samme Land. Og her faar vi lægge til, at Evangeliet ikke i de Dage var nedskrevet i en Bog; men det var ombaaret af de levende Bidner, som kaldes Apostle. Og ser det derfor end i nogles Øine ud, som om Apostlerne dannede en Kirkestyrke eller et Kirkeraad, der herskede over Menighederne, saa er det en ikke lidet Misforstaelse, som imidlertid let lader sig begribe. Apostlerne var jo som Jesu Bidner og Ledsgagere Evangeliets Værere i Menigheden; til dem saa Menigheden hen som til Fredsbudskabets Værere, de trofaste Bidner, af hvis Mund Iød de livsfalige Ord, hvorpaa hele deres Tro og Liv var bygget. De var jo Biller i Bygningen, Grund-

bold for Guds Hus. De havde derfor ved sit Ord den samme Betydning for Menighederne, som det nye Testamente har for os, og saaledes havde de en Myndighed, som hos os tilkommer det nye Testamente. Men ikke misforstod Apostlerne denne Stilling, saa at de troede sig fælde til at være Herrer og Dommere i Guds Menighed, ei heller er det tilbørligt for os at misforstaa dem. Vi har ogsaa det nye Testamentes Myndighed og Magt over os; men der staar ikke skrevet, hvilken Person vi skal vælge til Prest, eller hvor længe han skal være hos os, før han flytter til et andet Sted, eller nogen saadan Ting; men der staar skrevet alt, hvad der er nødvendigt, for at vi i alle saadanne Ting kan handle viseligt. Digidan var det med Apostlernes Myndighed. Ogaa de forordnede med Aandens Myndighed, hvorledes Menigheder og Prester skulle omgaaes viseligen; men de lod Menighederne handle efter denne Regel, saaledes som de fandt det at være godt og forsvarligt. Ordets Magt og Myndighed blev hevdet og adlydt, fordi det var Guds Ord og ikke et Menneskes. Men Troens Lydighed mod Aandens Bidnesbryd var netop Frihedenes sikre Vern mod al Menneskemagt.

Det er derfor aldeles uberettiget og nedbærdfigende baade for Aanden og Menigheden og Apostlerne at gjøre Apostlerne til et Slags Kirkeråd, som styrede alle Menigheder og satte Embedsmænd for dem. ~~Mad der bandt de første kristne Menigheder sammen, var ikke et Kirkeråd, men det var det samme Evangelium og den samme Aand. Og vi kan for den Del gjerne sige, at det var Apostlerne, som bandt Menighederne sammen til en Kirke; thi de var Ordets og Aandens Redskaber og Ejendomme.~~

At den apostoliske Tids Menigheder hver for sig havde Ret og Magt til at styre sine egne Unliggender, vælge sine Embedsmænd osv., har saa ofte og saa grundig været godt gjort, at vi ikke behøver at gjentage det her. Luther har samlet hele Sagens Kjerner i de befjedte Ord i de schmalkaldiske Artikler: „Chi hvor Kirken er der er ogsaa Befaling til at prediche Evangeliet. Derfor maa Menighederne beholde Magten til at kalde, vælge og indvie Kirketjenere.“

Kommer vi nu tilbage til vor Stilling i Amerika, saa spørges det, hvorledes vi rettelig kan følge de apostoliske Menigheders Spor. Og da maa vi først se, hvori vor Stilling er forskellig fra deres, for at vi kan danne os en begrundet Menning om, hvor Ligheden skal begynde.

Den egentlige store Forsjel er denne, at vi har de nyttestamentlige Skrifter liggende for os og kan gaa direkte til dem. Det er for os A p o s t l e r n e s G r u n d b o l d, i hvilken Jesu Kristus selv er Hovedhjørnestenen. Vi trænger altsaa ikke andre Apostle eller nye Apostle; men det samme som Apostlerne var for de første Menigheder, det er deres Skrifter for os. Altsaa behøver vi ikke at vente paa, at der skal komme Apostle til os for at grundlægge Menigheder, men smaa og usle, forladte og forstødte som vi er, saa har vi dog Guds Besaling og Tilladelse til at danne Menigheder om det velsignede Ord og de libfælge Saakramenter. Ligefrem vi allerede er en Menighed, fordi vi er døbte til Kristi Død og delagtige i hans Legeme og Blod, saa er det vor hellige Ret at danne og grundlægge Menigheder, hvor vi bojsætter os, og inderctte os i alle Maader saa, som det er en Menighed tjenligt og verdigt.

Menighedsfriheden følger altsaa med fuld Klarhed af hele vor Stilling. Gud har ført os til den, vi har ikke taget den selv. Thi vi har maattet samle os selv til en Menighed, om vi ellers skulde faa nogen Menighed. Vi har maattet vælge og kalde vor egen Prest, om vi ellers skulde faa nogen. Vi har maattet optage Medlemmer, vælge Embedsmænd, ordne Gudstjeneste, bøgge Kirker selv; der var ingen, som gjorde det for os, enten man nu anser det for et Uheld eller Held. Men maatte vi gjøre det selv, og fulgte vi deri kunde apostoliske Menigheders Eksempel og de apostoliske Skrifters Regel, saa kan det vel neppe være enten ugudeligt eller ukristeligt. I Jesu Navn, med Herrens Ords Indvielse, i Tro og Bøn til Gud har vi ordnet vores Menigheder, kaldt vores Prester, døbt vores Børn, knælet ved Alterbordet, samlet os i Opstandelsens Haab om vores hensovedes Grabe, udsendt Missionærer til de levende. Er alt dette ukristeligt, fordi det er gjort af Menigheder, ikke af et „Kirfedepartement?“

Menighedsfriheden trænger intet andet Forsvar. Med rolig Bevidsthed om sin guddommelige Ret gjør Menigheden sin Gjerning i Landens Kraft. Og det som egentlig er Hovedsagen i den frie Menighed, og som vi ikke ofte nok kan gjentage, det er N e g a d e g a v e r n e s U d f o l d e l s e og rette Brug. Og her har vi Modstand ikke saa meget fra den gamle Statkirke, som vi hidtil har maattet forsvare os imod; men fra den døde Kirke kommer nu Modstan-

X

den. Missourianerne*) er vore gode Venner, saa længe det gjælder at befjærpe Statsmagten og hende Menighedens Valgret og Valgfrihed; men dermed er ogsaa Bensfabet ude. Efter missouriansk Opfatning bestaar Menighedens Frihed væsentlig i Frihed til at velge Prester; men i Prestevalget overdrager Menigheden i Grunden al sin Ret og Frihed, al sin Magt og Myndighed til Presten, saa at man kan næsten sige om en missouriansk Menighed, at den ikke er fri tiere end den er presteløs. Det er Nandløsheden, som bærer saadanne døde Frugter.

Men i Raadegavernes Forskjellighed og rette Brug feirer Nandens Frihed sin rette Triumph. Og her gjælder det ikke saameget Være som Liv, for at den frie Menighed skal blive en ret fristelig Menighed. Her er Rum for alles Arbeide og alles Hjælp, kun at de vil lade Kjærligheden raade og Nanden styre, saa at alt sør til Opbyggelse. Der er Gaver til at tale offentlig, og der er Gaver til at tale privat; der er Gaver til at bede, Gaver til at fornemme; der er Gaver til at besøge syge, triste bedrøvede, hjælpe ansegtede; der er Gaver til at klæde de nøgne, bespise de hungrike, vederkvæge de lidende; der er Gaver til at ordne Gudstjeneste og bønne Kirke, samle Penge og holde alt i sammelig Orden. Der behøves kun denne ene Ting, at alt sør i den rette Land. Og derfor er den frie Menighed en ret fristelig Menighed, fordi den har Rum for Nandens Gaver. Det behøves ikke, at alle disse Gaver tages i Brug af Menigheden ved Oprettelse af Embeder og Valg. Menigheden behøver ikke at kalde den, som skal holde Ven, til at gjøre det; han kan samle om sig, hvem han vil og bede med dem. Menigheden behøver ikke at paalægge denne eller hin Kvinde at besøge sin syge og nødlidende Søster; hun kan gaa til hvem hun vil i Kristi Kjærligheds Land. Men det behøves, at Menigheden baade opmuntrer og løffer til saadant Arbeide og saadan Birthomhed. Det behøves, at Presten baade tilskynder og fremhjælper denne Gavernes Brug og Anvendelse. Det behøves ogsaa, at der er særskilte Embeder for adskillige regelmæssige og nødvendige Grene af Menighedens Arbeide. Der behøves Diafoner og der behøves Diafonisser; der behøves Kirkeværger og Kirkefænere. Alle saadanne bør vælges af Menigheden.

*) Navnet betegner den med den thys-lutheriske Missourishnode efter hele sin Landsretning og kirkelige Syn nær forbundne „norske Synode“. — Udg.

N.B.

Men dette, at hver Mand og hver Kvind, som har Herren kjær, kan faa Lov og Rum til at tjene ham i Menigheden, det er Friheden. Derved bliver Menigheden i Sandhed Guds Folk og Herrens Ejenerinde. Derfor er den frie Menighed ikke nogen Hindring for Kristendommen; men den er den egentlige rette Form for Kristendommens Fremtræden i Verden. Og enhver Kirkebygning, som har knust den frie Menighed, enten det er en katholisk Frikirke eller en lutherisk Statskirke, den er i dette Stykke veget af fra Kristi Kirkes rette Grund og bør begynde forfra igjen. Og deri er vi her over i det foragtede Amerika saa saare lykkelige, at Gud har givet os Adgang til at begynde forfra, uden at vi først med megen Smerte maa rive ned, hvad der var bygget stjært i Fortiden. Og det er med hjerter fulde af inderlig Medfølelse, vi tænker paa de Lidelsser, som den norske Kirke maa gaa igjennem, naar den en Dag staar ved Valget mellem en kristelig Frikirke eller en vanlig Statskirke.

Den een Ting holder vi frem ved enhver Leilighed. Den frie Kirke kan ikke udrette sin Gjerning uden en alvorlig og grundig Presteskole, drevet i de frie Menigheders Land paa Børnelerdommens enfoldige Grundvold. Og hvor vanskeligt det end har vist sig hidtil for Menighederne at faa en saadan Skole bygget og bevaret, saa er det dog vor Forvisning, at det ikke er umuligt. Thi er end den mægtige norske Synode for Tiden næsten uden Presteskole, sag staar dog endnu Konferencens Presteskole, og bliver den iaar, som vi haaber til Gud, befæstet og styrket*), saa har den med Guds Hjælp en rig og varig Fremtid for sig. Hvad der er bygget gjennem saa megen Trængsel og under saa sterke Kampe, det faar en Rød i sig, som ikke oprykkes saa snart. Og med Børnelerdommen, Menighedsfriheden og Presteskolen er Konferencen et godt Stykke paa Vej til at bygge en fri Kirke i et frit Folk.

X *) Hermed sigtes til den dengang paagaende Indsamling til et permanent Stolefond for Augsburg Seminariet. — Udg.

4. Fri Menighed i fri Kirke.

[*Silde: „Folkebladet“, 1882, for 10de, 17de og 24de August og 7de og 14de September. Udgivet samme Aar i Separataftryk under Titelen: „Fri Menighed i fri Kirke. Svar paa de 30's Erklæring“. Se Anmerkningen ovenfor, Side 38. — Udg.]*

Ner er ikke noget nyt eller uventet i de Tredives Erklæring. Æ lange Tider har det været klart for mange af os, at der var to Retninger eller Sider eller Partier i Konferencen. Længe har vi jo ogsaa forstaet, hvad det var, som skulle os ad, og hvorfor der var saa sterk Vrydning inden Samfundet.

„Erklæringen“ prøver at forklare, hvilke Fejl og Mangler der findes hos „den nye Retning“. Vi skal ikke gjøre Gjengjeld. „Den gamle Retning“ har nok at svare for alligevel. Men vi vil prøve i nogle faa Artikler at udvise vores Anstuelser om den norske Frikirkes Kald og Ansvær, Kamp og Arbeide i dette Land. Thi det kommer ikke an paa Fejlene og Manglerne, dem vil vi gjerne befjæmpe sammen med de 30; men det kommer an paa Maale og Arbeide for Maale. Og er de 30 enige med os om Maale, saa de vil arbeide sammen med os for at komme frem, saa skal vi snart blive enige med dem om Manglerne, saa at vi sammen befjæmper og afskjærer dem.

Thi i Guds Menighed er der ikke Spørgsmaal om Personer og personlig Anseelse eller Ere, men om Kristi Forherligelse ved Sjælernes Frelse; og hvad der fremmer dette Maal, det maa være Hovedsagen for os, selv om det skulde være vor dybeste Ædmighed. Hvad der hindrer dette Maal, det maa vi nedbryde og knuse, om det saa var vor største Forængelighed.

Derfor vil vi ikke svare paa de personlige Forurettelser, som „Erklæringen“ indeholder, men kan fremholde vor Forstaelse af „den nye Aandsretning“ og vise, at den ikke er i Uoverensstemmelse med Guds Ord og den lutherske Bekjendelse.

Brydninger i et Samfund anser vi for at være saare gavnlige og nødvendige. Konferentsen har været saa lykkelig, at den ikke har savnet dem. De er som salt Sjøskum under en raff Seilads, de ffjærer Modet og giver Kræfterne Anledning til Øvelse. Og hvis Brydninger ikke ender med Brud, saa er det kan et Merke paa, at vi er Samfund, ikke Parti. Thi Partiets Merke er at holde sammen i ondt, Samfundets Merke er at holde sammen i det gode.

Med disse indledende bemerkninger går vi da over til vojt Svar paa „Erklæringen“.

Kald og Ansvar.

Konferentsens Konstitution synes at være det Grundlag, paa hvilket de 30 bygger sin Vedommelse af „den nye Aandsretning“. Og det kan vi ligesaa godt sige straks, at Konferentsens Konstitution er vist al Ere værd; men den duer ikke til at dømme Anderne efter. Den er heller ikke givet til det Brug. Det kan jo helt einfoldigt skønnes deraf, at der nu i lang Tid har været Tale om at faa en ny Konstitution, og Pastor J. Olsen, som nu er Formand for Konstitutionskomiteen, har ikke anset det urigtigt for et frit Samfund at forandre sin Konstitution. Utsaa kan Konstitutionen ikke være den urofelige og usvigelige Prævesten, efter hvilken Anderne prøves og dømmes; men det maa være Guds Ord. „Den nye Aandsretning“ anser det ialfald for et billigt Grab til Brødrene, at de dømmer den efter Guds levende og usvigelige Regel, ikke efter Bud og Anordninger.

Konferentsens Konstitution er imidlertid, hvor den taler om Konferentsens Formaal, saa vid og rummelig, at der ikke er nogen Fare for, at enten den ene eller den anden Retning i Samfundet skulde finde sig missfornøjet med den i det Stykke. Den giver alt det Rum, som nogen behøver, og det er en Konstitutions Dyd. En Konstitution er ikke i et frit Samfund bestemt til at være en Hindring for Friheden, men en Støtte og et Vern for Friheden. Derfor er den Konstitution den bedste, som aabner det videste Rum for Folkets eller

Samfundets Arbeide og til Gjengjæld sætter det sterkeste Vern mod Forstyrrelsen af Arbeidet. Og det kan siges til Konferentsens Ære, at dens Konstitution giver vidt Rum til Arbeide; kanske der kunde klages en Smule over, at den beskytter ikke tilstrækkeligt mod Forstyrrelsen af Arbeidet.

Men Konferentsens Kald fra Herren, det Vand, som den en Gang skal gjøre Regnskab for, det Virke, som Gud har givet os iblandt vor Folk, det kan vi ikke finde saa bestemt og tydeligt udpeget i Konstitutionen, at vi kan slaa os tilro med den Tanke: Vi handlede efter Konstitutionen og brød den ikke, saa er vel vort Regnskab med den levende Gud i Orden. Paa Regnskabsdagen bliver vort Virke og vort Samfunds Virke ikke dømt efter Konstitutionen, men efter Herrens Ord.

Derfor maa Brødrene tilgive os, om vi figer saa dristigt et Ord: Se høiere op, om du vil finde dit Kald og dit Ansvar, end til Konferentsens Konstitution. Se til Herrens Ord og til hans Førelser med sin Kirke og prøv saa at kjøbe den beleilige Tid til at arbeide for det Maal, som Herren selv peger paa i Ordet og i Kirkehistorien.

Den norske Frifirke i Amerika har sit Kald og sit Ansvar. Det vilde være ubesindigt at negte det. Og vi faar prøve at følge Kaldet ved Herretis Aands Lys.

N.B. Hvad er det? Ja, derom kan vi vel ikke være uenige. Det er vel intet andet end Guds Riges Opbyggelse iblandt os paa den Magde, som Ordet og Historien lærer os at være den bedste. Men her er det netop, at Uenigheden kommer ind. Vi er alle enige om, at Guds Riges Opbyggelse Befæstelse og Udbredelse er vort Kald og vort Virke; men hvorledes det bedst skal gjøres, derom er det ikke saa let at blive enige.

Og dog, naar vi ser tilbage til Apostlernes enfoldige Fremfærd og finder, at de ved Ord og Sakramenter samlede frivillige Kredse til Menigheder og siden lod disse Menigheder styre og raade sig selv i Jesu Aand og Kraft, medens de fulgte dem med Kjærlighedens Forbøn og Formaning, saa burde vi ikke twile om, at saaledes bør vi ogsaa gaa frem i vort kirkelige Grundlægningsarbeide.

Naar vi saa betragter den katholske Kirkes ørgelige Prestebælde og den lutherske Kirkes yngelige Fyrstetrældom og dens beflagelige Læredisputatser mellem de høilærde thske Professorer, saa burde vi

vist ikke twile paa, at Kirkehistorien leder os til den samme Vej som det apostoliske Ord: til den frie Menighed.

I Jesu og Apostlernes Fodspor og med de europeiske Kirkers affrækkende Eksempel for Sie vover vi at sige det: Har Gud givet os Anledning til i det frie Amerika at begynde forfra igjen med Kirkebygning, saa lad os lægge ret Grundvold. Og saa bestemmer vi nærmere vort Kald og siger: Det er den norske Kirkes Kald i Amerika at opbygge Guds Rige iblandt os ved at stiftre og udfolde frie Menigheder med fuldt Selvstyre.

Den frie Menighed, som gjennem Embedets Betjening opbygger sig selv med Ordet og Sakramenterne, som renser sig selv ved Formaning og Tugt, som voljer og udvider sig ved Kjærlighedens Loftende Magt og sender Missionærer ud til Hedninger og Jøder, er ikke den Begyndelsen i et sandt frifirkeligt Arbeide? Eller kan nogen finde enten i Guds Ord eller i Kirkens Historie nogen sund eller alvorlig Indbending mod at begynde med den frie Menighed?

Vi anser det derfor som givet, at man vil indrømme, at der er Begyndelsen. Vort Kald, udpeget for os gjennem Herrens Ord, gjennem Kirkens Historie og vort Lands opståede Frihed, er klart som Dagen. Der burde ingen kristen tage Fejl derpaa.

Men hvor Kaldet begynder, begynder Ansvarret. For Gud og Mennesker er det helligt og alvorligt. Herren kæbte os til at være hans Folk, og han er nidkjør for sin Ere og sin Ret. Sandelig, vi skylder Herren at være hans og ikke Menneskenes Trælle.

Verden gaar jublende frem paa sin Frihedsbane; den lokker Sindene ved sine Løfter om Frihed. Guds Menighed skulde vel ikke staa tilbage; men det frie Samfund, som Verden aldrig giver, fordi den maa styrres ved Lov og Evang, det skulde Guds Menighed byde de trætte og forslique Menneskelse, fordi den styrres og drives ved Kjærlighed. Sandelig, vi skylder vore Brødre efter Kjældet at vidne for dem, hvor det frie Samfund i Sandhed er at finde.

Og de gamle Statskirker, som i lange og kunde Tider har suftet under Laget, og hvis Ryg er blevet bøjet under ydmhgende og nedværdigende Byrder, — har vi ingen Pligt, intet Ansvar ligeoverfor dem? Tilvisse, vi burde løfte højt Menighedsfrihedens Jane for dem og tilraabe dem et opmuntrende Broderskabets Ord. Om de store og mægtige i Statskirkerne vil se sjævt til os for den Sags Skyld, mon

ikke Folket skulde glæde sig, fordi der langt i det fjerne viste sig et Frihedens Haab ogsaa for dem? Har vi Lov til at kaste Broderskabs Ansvaret fra os?

Det er sandt, det er tungt og besværligt at have Frihedens Kald og Frihedens Ansvaret. Det er mageligere at lade det ligge, men det er ikke trygt at se sin Opgave, at se hvad Herren kræver, og — — gaa forbi.

Derfor kan vi ikke lade være at kjæmpe mod alt det, som hindrer og kuer Menighedens Frihed. Men mod Menighedens Frihed strider alt det, som strider mod Menighedens Liv i Gud. Derfor har vi kjæmpet og vil vi med Guds Hjælp vedblive at kjæmpe mod hele den store, veldige kirkepolitiske Magt, hvis Kunstmæssigt det er og har været at bygge Kirke med Gudfrygtigheds Skin, men uden dens Kraft, mod alt, som vil hindre Livet og hvæle Livsrørelserne; mod alt, som vil lægge Vaand og Trældom over det Folk, som Gud har kjæbt til Frihed.

Er vi nu enige i dette Maal, kan vi dele denne Opfatning af vores Kald og vores Ansvaret, saa kan vi gaa videre.

Menighedsfriheden og „den aabne Erklæring.“

„Den aabne Erklæring“*) regnes af de 30 som Udgangspunkt (1874-82) for „den nye Retning“, og den kommer saaledes efter otte Aars Forsøg igjen under Behandling. Heldigvis hande den saa meget Solt i sig, at den ikke har lidt noget ved at ligge saa længe.

Med Rette gjør de 30 Undstykning, fordi de ikke tiidligere har optraadt mod den; thi det synes jo paafaldende. Men det bliver deres Sag; vor Sag derimod at vise, hvilken Sammenhæng der er mellem „Aaben Erklæring“ og det hellige Kald, som vi tror, at Herren har givet baade os og Konferensen og hele den norske Frikirke i Amerika, det Kald, som efter vor Overbevisning er frei Menighed i fri Kirke.

Det er altsaa ikke vor Opgave denne Gang at bevise Sandheden af de enkelte Punkter i „den aabne Erklæring“. Det har jo Prof. Weenaaas gjort saa grundigt, at det vil tage nogen Tid at gjøre

*) Om „Aaben Erklæring“ se ovenfor, Side 3, Note. — Ndg.

Autograph: Jan 20, 1874

det til intet.*). Og vi ansører her kun en Udtalelse fra „Wisconsinismen“, som viser, hvor sikkert Prof. Weenaas føler sig i sin Sag. Den læses i „Wisconsinismen“, 2det Oplag (som jo er, hvad Weenaas vil staa ved) Side 131:

„Og jo dybere man erkjender dette (at Kristendommens Grundvæsen er Frihed i Sandhedens Erkjendelse), og jo bedre man lærer at forstå den underlige Sammenhæng mellem den wisconsinske Slaverilære og Wisconsinismens Landsretning, hvilket raadne Frugt den er, desto mere skal enhver Ven af Sandhed og Ret blive fortrolig med vor „Aaben Erklæring“, og ikke alene finde den berettiget, men ogsaa nødvendig som et samlende Kampraab til Kirkens Venner, ligegyldigt hvilket Samfund man tilhører, at staa paa Vagt mod en fælles Fiende, som truer med, om den faar fuldt Raaderum, at nedbryde vor Lutheriske Kirke og bringe os Mennesketrældom og Landslaveri med alstens Satsvæsen og Formvæsen, istedetfor den hellige Buggegabe, som vi har taget med os herover fra vort gamle Hjem, med ensoldig Børnelærdom og trofylldigt Samliv til indbyrdes kristelig Opphægelse i uskønitet Gudsfrigt.“

Denne Weenaas's Udtalelse vil vi henstille til grundig Overveielse af de 30; for os er den fuldkommen tilfredsstillende.

„Den aabne Erklæring“ er nemlig intet andet end et skarpt Sverdsslag mod den Kirkefiende, som vi i forrige Artikel pegede paa, og som vi i daglig Tale talder „Kirkepolitit“. Vi skal prøve at belyse dette lidt nærmere.

Kirkehistorien viser os to former af Kristendommens Udtalelse og Fordærrelse: Pævekirken og Statskirken. Det som er fælles for begge, er at omdanne Kristi Kirke fra et frit Samfund af levende Lemmer til en Evangælsindretning, idet Pævekirken væsentlig øver aandeligt Thranni, Statskirken væsentlig udvortes Evang for at naa sit Maal. Begge disse Kirkeformer er derfor nødt til at give Afkald paa den indre Sandhed, det egte kristelige Samliv med Gud, og til Gjengjeld lægge desto mere Vegt paa det nydre Samfund og Forbindelsen med det. Den katolske Kirke siger derfor: Dersom du ikke er med os, bliver du straffet i den tilkommende Verden.

*.) Der sigtes til Professor A. Weenaas's Skrift, „Wisconsinismen, behøft ved historiske Kjendsgjerninger“. 1874. — Udg.

Statskirken siger: Dersom du ikke er med os, saa bliver du strafset i denne Verden. Men Guds frie Menighed peger paa Frelseren og siger: Er du ikke i ham, saa bliver du udfaslet som en tør Gren.

Den Udhuling af Kristendommen, som saaledes Pæbekirken og Statskirken lidet under, bestaar da egentlig deri, at Kristenslivet bliver en ligegeyldig Sag, forudsat at man hører til det store, mægtige udvortes Samfund og følger dets Regler. Og denne Grundsfjævhed giver sig snart tilkjende i Læren, Forhndelsen og den kirkelige Praksi. Visse Stykker i Kristendommen maa enten forvanskes eller forties. Ellers vilde Modsætningen mellem Virkeligheden og Ordets Krab blive altfor stærrende. Pæbekirken bruger mest Læreforvanskninger, Statskirken hjælper sig ud med Fortielsen og Slapheden. Men i dem begge forsvinder den frie, levende Menighed under den store døde Mæsle af Navnkristne, som egentlig hører hjemme i Pæbekirken og i Statskirken.

Denne hule Kristendom, som roser sig af ren Lære og imens lader Livet gaa sin sjæve Gang, bare Kirken faar sit, er den egte Kristendoms farligste Fiende. Det er Skinnet, det loffende, forsvarende Skin i en feig, utrættelig Kamp mod Livets Alvor. Men bag det glimrende Skin, bag de store Menneskemasser, som tilshyneladende hører Kristi Kirke til, griner Antikristens selvshge Ansigt. Og Jesu Kristi Stridsmænd maa være paa Post aarle og silde for ikke selv at overlistes af den Søvnagtigheds Aand, som er Forløberen for alle andre Forsørelser.

Men hvad har alt dette med „Naben Erklæring“ og Menighedsfriheden at skaffe? Saare meget. Thi det er mod „den hule Kristendom“ den aabne Erklæring er rettet, og den hule Kristendom er Menighedsfrihedens farligste Fiende. Thi en fri Menighed uden det egte kristelige Livsalvor, uden Hellighedens Salt i sig, den bliver en politisk Klub eller en hydig Prestetråd; men begge Dele er lige fjernet fra Guds Menigheds sande Bøsen.

Den hule Kristendom, som vilde snige sig ind i den norske Frikirke i Amerika, er i Folkemunde blevet kaldt „Wisconsinisme“. Det maa være klart nok for de 30, hvad der menes dermed. Og de 30 kan ikke mistankes for at have nogen Kjærlighed til den. Og naar „den aabne Erklæring“ huggede saa skarpt til det ugudelige Bøsen,

som holdt paa at gro sig stort i vor Frikirke, saa var det ikke i Strid med Konferentsens hele Stilling, men meget mere i Overensstemmelse med den.

N.B. Og havde nogen funnet forudse, at den wisconsinske Lære om en Retfærdiggjørelse uden Hensyn til Tro og en Absolution uden Hensyn til Tro endelig skulle frones med en Lære om et Naadevalg uden Hensyn til Tro, saa havde sikkertlig „aabnen Erklæring“, dengang den udkom, haft en lettere Vej til Anerkjendelse. Men at den nu, da det utrolige er skeet, da det wisconsinske System er kommet til fuld Udfoldelse, skal angribes paant, det er næsten mere end man kunde vente.

Chi nu er der jo ikke længere nogen Evil om, hvad Vei Wisconsinmen peger. „Uden Tro“ eller „uden Hensyn til Tro“, er jo dens klart udprægede Stikord. Den er blevet saa fræt, at den ikke længere sjuler sig. Og Kamp imod saadant Væsen skulle ikke være tilladt! Guds Menighed skulle finde sig i, at Troen tilside sættes i Absolutionslæren, i Retfærdiggjørelseslæren, i Naadevalgs-læren! Hvad skulle der saa blive af den levende Menighed, naar den havde indsuget denne sørndyssende Drif?

Det er ikke vanskeligt at sige. Menigheden vilde lidt efter lidt sogne af i sjøde Drømme om, at den rene Lære var nok, og at Troen kun var at holde Læren for sand, og Livet kun var at høre til den retroende Menighed. Da fik magelige Prester gode Dage, og verds-lige Menighedslemmer kunde slippe fra den Samvittighedens Braad, som Ordet om Omvendelse og Bod trykker i Hjerterne.

Derfor, lad det være saa, at „Aaben Erklæring“ er noget skarp, lad være, at den ikke er politisk klog, den er ikke destomindre et Slag mod Menighedsfriheden værste Fiende. Oliver Spørgsmaalet derfor, om den trækker os bort fra vor rette Stilling, eller om den hugger os et Stykke frem i den Retning, hvor vor Vei ligger, saa kan vi ikke svare andet, end at den var et Slag, hvor Slag trængtes, den var et Hug, hvorved det lyhnedede fremover Veien, vi skulle gaa.

Konferensen mistede Venner ved „Aaben Erklæring“. Derfor var den ikke klog. Det kan gjerne være; men hvis Venstebab har Konferensen mistet? De mægtige Sknodelprester var uvenlige not alli-gevel; de store i den norske Statskirke funde umulig blive Frikirkens Venner i Længden. Hvad Konferensen mistede, var nok helst Poli-

tifernes Vensteb, og dermed tabte den fun, hvad den havde mere Stade end Binding af. Guds Menighed staar sig bedst paa at være Guds Ven alene og være befriet for Menighetsgunst. Konferentens har vist sig at eie Venner nok, takket være Herren, som har lagt enfoldige Hjerters Kjærlighed til vort Samfund, hvor de beregnende Politikere gav op.

Menighedsfriheden har altid ikke taot, men vundet ved „Aaben Erklæring“. Den lurende Ziende er trukket frem i Dagen; dens vremelige Ansigt er holdt op i Lyset, og — den har stammet sig. Det er meget vundet, naar Mørket stammer sig over, at det er fort. Men det faar vi erindre, den aabne Erklæring er presentlig negativ; det positive, det er de otte Aars Arbeide, som følger bagefter.

Lad mig til Slutning tage et Villedø fra det daglige Liv, sfig vi kjender det blandt os.

En Rydningsmand eller Nysetler kommer ind igjennem Urskoven. Paa en liden Bakke staar et af de gamle, hule Træer med Indianernes Ildsted nede ved Roden og med nogle faa friske Skud i Toppen. Nysetleren slaar sig ned ved Træets Rod, og Ildstedet og Skyggen faar gjøre Tjeneste endnu en Stund. Børnene leger ved den gamle Stamme, og Hvile og Ro ligger over det hele. Men en Dag reiser Manden sig; med rafse Øksenhug falder han det gamle, raadne Træ. Det falder bragende, mens Børnene springer forfærdede til side og Smaafugl og Ekorn svætter op. En og anden Snog glider rafv gjennem Græsset. Husmoderen ser sig forbløffet om efter en ny Arne; men med et roligt Smil over Forsytrelsen slaar Manden Øksen i Stubben og siger: „H er b y g g e r v i m e d G u d s H j e l p v o r H y t t e“.

Det er „Aaben Erklæring“. Den rydder Grunden for den frie Hjem.

Børnelærdommen.

Uvilkbaaelig høier et kristeligt Sind sig dybt ved Tanken paa Fædrenes Omhu for den kristelige Sandheds enfoldige Overleverelse gjennem Børnelærdommen fra Slegt til Slegt.

„Den nye Retning“, som er anklaget for at være ligeegyldig for „Læreforhandlinger“, har prøvet at vise den tilhørlige Erbødigheb ligeoverfor dette Fædrenes og Kirkens Arbeide. Kanske der ikke er

nogen Landsretning i Amerika, som saa alvorligt og indtrængende har fremholdt den usatterlige Værdi af den klare og enfoldige Lære-fremstilling, som vor norske-lutherske Kirke eier i Luthers Katekismus og Pontoppidans Forklaring. Disse to tilsammen falder vi nemlig Børnelærdommen. Naturligvis vil enhver tænkende Læser vide, at Katekismen staar først, fordi den er først og fremst Børnelejr-dømmen, Forklaringen staar sidst, fordi den aldrig kan og aldrig hør sættes over Katekismen. Det hør ogsaa bemerkes, at vi ikke er Bogstavtrælle, saa at vi skalde tro, at „Børnelærdommen“ har taget nogen Skade ved at klædes i „Udtogenes“ lettere Form. Kun det Wegels'fe Udtog vil vi have undtaget som afvigende fra den gamle Bisops Land i nogen Maade.*)

Nu er det langts fra os at ville antyde, at de 30 eller nogen enkelt af dem er imod Børnelærdommen eller endog imod, at Børnelærdommen fremhæves saa sterkt. Og dog er dette det eiendommelige for „den nye Retning“, og derpaa hviler dens Betragtning af de saakaldte Læreforhandlinger. Til en rigtig Bedømmelse af denne Betragtning hører derfor først en ret Burdering af Børnelærdommen.

Men den kan burderes for høit? Det skulle da være, at nogen over den vilde glemme eller tilside sætte Skriften, som f. Exs. Tilsællet er med den grundtvigiske Retning, som ialfald sætter enkelte Stykker af Katekismen langt over „det skrevne Ord“. Men vi kan ikke mistænkes for noget saadant, vi som i vor theologiske Undervisning næsten udelukkende bestrygter os med den hellige Skrift og Kirkens Historie.

„Børnelærdommen“, som har været for os alle Modermælken, som vor dhrebare Kirke har næret os med fra den Stund vi kunde stamme Fader vor over de smaa sammenknættede Hænder, kan vi ikke godt skatte for høit. Hvor end vort Hjerte har været og vor Bugge har havt sin Gjønge; i hvilken Dal eller ved hvilken Strand vi end har leget i Barndommens glade Aar; om vores Forældres Hus var stort eller lidet, rigt eller fattigt; om der raadede Gudsfrøgt eller Vantrø i Hjemmet — Børnelærdommen har dog været den samme for os alle. Til Barnehjerterne har den talst det samme enfoldige Sprog saa

*) Om Forfatterens Bedømmelse af Wegels' „Udtog“, se Samlede X Skrifter I, 183—185. — Udg.

fortroligt og dog saa alvorligt, som en Faders Røst er, naar det gjælder et Barns evige Bel.

Bar det urigtigt at agte den høit?

Den, som ogsaa nu, da vi er spredt og adskilte i dette store, hellige Land, taler til os det samme Sprog med den samme Mening! Den, som ogsaa nu, da vi er fastede ud i det brogede Verdensliv, har et Bud til os alle fra Hjemmet, om at samle vore tanker og vores Sind til Omvendelse og oprigtig Bod. Den, som endnu trods Sønderrielsen er føelles baade for den ene og anden Synode, og som danner den uroffelige Grundbold for vort Haab om Forening!

Bar det urigtigt at agte den høit?

Den, som paa Lærens Omraade er den ødlestede Frugt af den hele kristne Kirkes Arbeide! Den, som fremfor alt er Frugten af den Lutheriske Reformations folkekjære Verk! Den, som har været Midlet til at sprede Ordets Lys i de store Folcemasser, som den katolske Kirkes „rene Lære“ lod ligge i Mørke og Ubidenhed! Den, som har været vort elskede Folks Vern og Hegn mod de falske Læreres sjæle Ord og de vantro Forføreres smigrende Tale!

Det er vist ingen Brøde i barnlig Ydmighed at agte den høit, agte den høiere endog end vore egne klogt sammensmedede Satser.

Dg de kunstig udarbeidede Satser, som paa hemmelige Prester-møder er vedtagne koniske i god Tro og oprigtig Lver for Lærens Renhed, hvor fremmede og kolde er de ikke for Herterne, sammenligget med Kodrenes Ord til Børnene, som var saa levende i vor Sjæl den Stund vi stod for Herrens Alter og lovede vor Gud Trofast og Bestandighed indtil Enden.

Men især lægger vi i den nærværende Kamp Vegt paa Børnelærdommen, fordi den fylder Menighedsfriheden med Land og Liv. Man taler om „ubunden Frihed“, om „Tøilesløshed!“ Der gror ikke nogen Tøilesløshed paa Børnelærdommens hellige Grund. Er den indskrevet i Folkets Hjerte og Menighedens Sind, saa er Frihedens Vej, hvor trang den end er, dog træng og forsvarlig.

Snarere er det en Missbrug af Friheden, naar Presterne opstiller Satser, som uprøvede og omtvistede dog skal være Regel og Rettelignor for Menighedens Tro og Samfundets Lære. Snarere er det et Overgreb, naar nogle saa Mænd i forfruede Ordelag fastsaaar Læresatser, som Menighederne kun kan antage og strø Sand paa.

Kampen imod Sætserne søger sin Verettigelse netop her. „Den nye Retning“ har intet mod Sætser, som opstilles til Diskussion. Det er den frie Menigheds Ret at diskutere, hvad den vil og saa ofte den vil. Men det, som er og bliver uregigtigt, det er at opstille Sætser, som skal tvinges ind paa Menighederne ved Synodalbeslutninger og saaledes formindsker og indkniibe den Grundvold, hvorpaa den frie Menighed bygger.

Dg deri er det Ulykken har været. Paa Sætsernes skarpe Spidse skulde Læren ligge; ovenpaa den skulde Menigheden bygges; og naar Menigheden vilde øøre aldrig saa lidet paa sig til selvstændig Tanke, Tale eller Handling, saa lød straks det advarende Raab: Vær stille! Øør dig ikke, ellers falder du ned i Branglere og bliver delagtig i Hjætternes gruelige Bildfarelser! Saalid Menigheden der ude af Stand til at øøre Haand eller Hod, fordi den mindste Bevægelse vilde vælte den høie Bygning, som stod og vippede paa de „renlærende“ Sæters Top.

„Læreforhandlinger“ er portræffelige, naar de føres i den rette Aand. Det er vel ubestedent at sige, at det ikke har været tilfældet som en almindelig Regel. Men det er nu sandt alligevel. Har Læreforhandlinger været førte inden et Samfund, som f. Eks. Den norske Synode, saa har det mest været med det Resultat og ofte med det Formaal at lægge et uffendt Tag paa Menighederne Nakke. Har Læreforhandlingerne været først mellem to Samfund, saa har det ofte været med det Maal at opføje sig selv paa den anden Parts Bekostning. Men det er ikke den rette Aand. De raa Trechter og det vanhellige Sind, som under saadanne Diskussioner kommer frem, har lidet Velsignelse med sig for Guds Kirke.

Men dersor er vi langt fra at miskjende Betydningen af Konfrentsens Kamp mod Den norske Synode. Kun at vi ikke deri væsentlig ser en Lærediskussion. Vi ser en Livets Kamp deri, en Menighedens Kamp for at tilbagelæggaa baade de fordærvelige Lærdomme selv og deres stadelige Indflydelse paa vojt Folks aandelige Liv. Vi har den dybeste Erbødighed for denne Kamp, og vi tror, at vi fortsætter den med Troskab den Dag idag, netop naar vi sætter Børnelærdommen højt og Sætserne lavt, netop naar vi sætter Menighedens nedarvede Tro og Være mod de importerede insle Sætser, der kun er stiftede

til at være en Evangelistie for det Folk, som bevæger sig let og frit i sin egen hjemmelavede Dragt.

Lad os tage Sagen enkelt og trostfyldigt. Den er ikke saa forfærdelig vanskelig endda, og vi behøver neppe at rive hverandre istykker for den Sags Skyld. Vi ønsker „Børnelærdommen“ for baade at være „soleflor“ og „renlærende“. Vil nogen prøve at fortænge den med selvlavede Satser, vil nogen sætte sig udover den i indbildt „Klarhed“ og „Menlæreri“, vil nogen opføje sig selv paa Bekostning af Menighedens Enfold, saa tror vi, at saadanne bedst kan gaa for sig selv, og der bør ikke være Anledning for dem til ved idelige Diskussioner og Trætter at udbasunere sin egen Bisdom og forstyrre andre Folks fredelige Arbeide for Menighedens Opbyggelse. De ulykkelige Mennesker, som ikke er fornøjet, uden de kan faa trætte om Ting, som den kristne Kirke forlængst er enig om, kureres bedst for sin Lidenhedsfab ved at lades alene.

Men det, som er Hovedsagen i Kampen, det er at faa Menigheden med. Staar Menigheden som en Mur imod de nye thyske Læresatser om Slaveri og Søndag, om Absolution og Retfærdiggjørelse, om Raadevalg og Ombendelse, saa kan det ikke nytte at hyde dem frem. Er det ikke dette, som er stæet i Raadevalgsstriden? Og har ikke Børnelærdommen der vist sig tilstrækkelig til at tilbageblaa de nye Lærdomme? Menigheden er kun da i stand til at staa fast, naar Børnelærdommen er dens Grundvold. Naar Presterne faar løftet den op fra Grunden ved latinske Citater, thyske Perioder og den ofte misbrugte „Grundtekst“, da er Menigheden solgt, og enten sprænges Samfundet eller ogsaa forspildes Selvstændigheden. Skal der derfor være Tale om en rigtig folkelig og duelig Kamp mod det ulykkelige Misjouriøsen, saa maa Kampen føres ned til Børnelærdommen, saa Menigheden kan tage den i sin Haand. Møder de nylidste Prester allestedts en selvstændig Menighed, saa bliver det smaaat med deres Magt til at forvirre Folket med thyske Lærdomme.

Vi tror ikke, at vor Kirke har tabt noget ved den Forandring, som saaledes er foregaaet med Hensyn til „Læreforhandlinger“.

Menigheden er bleven mere anerkjendt som den Myndighed, der har Ret til at prøvelanderne.

Menigheden har funnet tage Sandheden i Forsvar med stærre

Kraft ved at holde Børnelærdommen frem, end Presterne kunde ved
lærde Diskussioner og Latiniske Citater.

Menigheden har faaet en større Ugtelse for Lærens Renhed og
Enhed, siden det er blevet klart, at Lærens Renhed og Enhed bestaaer
i den s. Trossab mod Børnelærdommen, ikke i Presternes haarfine Satser.

Menigheden har faaet lysere Forhaabninger om Fred og Sam-
arbeide mellem Samfundene, siden det er blevet klart som Dagen, at
Samfundenes Enighed kun kan bygges paa den Grundetnighed, som
allerede er tilstede, Menighedernes Enighed om Børnelærdommen.

Foreningsarbeidet.

Vi tror at kunne satte os ganske fort om vort Standpunkt lige-
overfor Foreningsarbeidet. Det har saa ofte været Gjenstand for Dis-
kussion, at de 30 burde og kunde vide, at „Fred og Enighed paa
Sandheds Grund“ er et af de Formaal, som vi altid baade har taft
for og efter ringe Evne virket for.

Det staar ikke til os at paapege, hvilken Forandring der er fore-
gaaet i Samfundenes indbyrdes Forhold i de sidste 10 Aar, endnu
mindre er det muligt at vise, hvor meget „den nye Retning“ har
bidraget til denne Forandring. Der er mange Aarsager, som har
samvirket til at læge Saar og sammenknytte Hjerter; men til Her-
rens Pris maa det vel siges, at der er foregaat store Forandringer
til det bedre i denne Henseende. Og det kan vi vel faa Lov at legge
til uden For nærmelse mod nogen: det glæder os, at de 30 har saa
megen Nidkjærhed for denne Sag.

Vi mødes altsaa nofsaa venligt paa dette Punkt, og om vi skilles
en Smule ad, naar Spørgsmaalet bliver om den korteste og sikreste
Wei til Malet, saa er det ikke værdt for den Sags Skyld at være
uretfærdige eller ufhjærlige mod hinanden.

Vort Program for Foreningsarbeidet er atter samlet i de tre
Merkesager i vort Samfunds Arbeide: Menigheden, Bør-
nelærdommen og Presteskolen. Atter og atter kommer vi tilbage til disse ensfoldige Ting.

(12) Menigheden er Grundbolden i Kirkesamfundenes Organi-
sation, og enhver burde kunne indse, at i en god Bygning maa Grund-

volden først sammenføies, før der kan blive Tale om at sammenføie Overbhgningen.

Det som egentlig forekommer os at være Hovedgrunden til Sønderrivelsen af vor lutheriske Frikirke i dette Land, er netop, at man har lagt for lidet Vegt paa Menigheden og dens ved Børnelærdommen nedarvede Lutherdom, og derimod formegen Vegt paa enkelte Personers, fornemmelig en Del Synodepresters, Sermener.

Røgle saa Personer har sat sig paa Dommersædet iblandt os og har ikke villet anerkjende som Lutheriske Menigheder andre end de, som wilde høje sig for dem og deres Satser. Den Menighed eller den Person, som ikke i alle Dele kunde være enig med dem, der behagede at kalde sig selv renlærende, blev stemplet som ulutherisk, ja endog uchristelig. Saaledes sneg Partisindet og Lærethranniet sig ind, og Sønderrivelsen og Menighedsplittelser blev Følgen.

Men er ikke dette i Grunden, hvad man paa godt norsk kalder Synkvervning? Sagen forholder sig ombendt. Vore Menigheder er som almindelig Regel strengt Lutheriske, taftet være Børnelærdommen og den norske Bøkkelse. Hvad der flettes, er ikke ren Lære, men træftigt Liv. Derimod kan der reises sterke Evil om en Del Synodesatser's Egthed, naar de skal veies paa Skriftens Gulvægt. De mest hørliggaaende Synodeprester maa siges at have gaaet saa langt i sin Æver for sine Satser, at de er kommen udenfor Grænsen af fund Lutherdom. Men den egentlige Ulykke stikker ikke allermest i disse forsruede Lærdomme selv, men deri, at der frøbes en ubetinget Underlastelse under dem. Principet, det fordærvelige, partiskabende Princip er det, som Formand Preus udtalte i de betegnende Ord om de norske Theologer: „Hoved sagen er, er de enige med os“. Deri aabenbarer sig Eksklusivismen og Sektaanden, som altid maa sønderrive Guds Kirke og altid har vist sig ustillet til at sammenbinde.

Imod dette Princip, som i sin fulde Konsekvens fører til Prestekonferenternes Ufeilbarhed, sætter vi baade for Sandhedens Skyld og for Fredens Skyld Menighedernes Ret til at prøve og dømme Landerne.

Menigheden har i den protestantiske Kirke den Pligt at prøve Læren og bedømme den. Menighedens Regel og Nettetsnor er Guds Ord; efter det skal den prøve og dømme. Deri ligger vor Betryggelse

imod forhastet og ubevidst Forandring i vor Læreform. Thi Menighederne er sterkt konserвативе, og det behøves vel, for at Guds Kirke kan bevare sin Sammenhæng med den Kød, af hvilken den er opvokset.

Fredsarbeidet iblandt os maa derfor væsentlig gaa ud paa at støtte Menigheden den Anerfjendelse, som tilkommer den efter Guds Ord og vor lutheriske Kirkes Grundsatninger. Bliver det først klart baade for Menigheder og Lærere, at Menighederne er lutheriske, naar de staar paa den lutheriske Bekjendelses Grund, saa vil det tage bort en hel Del unsødig Bitterhed fra Striden. Da kan jo Menighederne anerkjende hinanden, da kan de have Skole sammen, Kirkegaard sammen, Kirke sammen, tilslut endog Prest sammen. Og bliver det først klart, at det ikke er Menighederne, hvis Lutherdom skal bedømmes af Synodepresterne, men det er Presternes Lutherdom som skal bedømmes af Menighederne, saa begynder det jo at blive et svært ubetydeligt Spørgsmaal, hvad Nils eller Hans lærer; men derimod det epe store Høghedsprøgsmaal, hvor Menigheden tror og beskjender. Da synker Presters og Professorers haarsfine Læredisputatser ned til rene Ubetydeligheder, medens Menighedernes Bekjendelse løftes op i Højscædet, hvor dens Plads er. Og da kan en og anden Læreforskjel mellem Prest og Prest ikke volde saamegen Fortræd. Menigheden ved jo, at dersom nogen Lærer gaar ud over Bekjendelsens Grænser, saa har den Magt og Ret til at udstille en saadan fra sig selv. Et først Menighedens Myndighed ret klar og afgjort, saa kan man gjerne holde paa med Satser og Lærediskussioner; thi da dømmes ikke længer Menighedens Rettroenhed efter Satserne; men Satsernes Rettroenhed bedømmes af Menigheden.

Altfaa tror vi, at Menighedens rette Anerfjendelse er et vigtigt Strid til Forsoning og Fred. Menighederne har ingen Fordel af Strid og Splittelse. Og kunde al den Kamp og Møie, som vor Fri-kirke har gjennemgaaet, til sidst ende med, at Menighederne tog tilbage den Ret og Magt, som de burde have, saa skulde det altsammen være snart glemt i Glæden over, at den frie Menighed var født i Trængsel og Nød.

Men det vil jo alle let indse, at her maa Børnelærdommen komme med ind som et nødvendigt Led i Fredsarbeidet. Thi er Menigheden den rette Myndighed i Bedømmelsen af Læren, saa

er det jo klart, at den vil kræve, at den gamle nedarbeede Læreform bibeholdes, indtil den med klare Grunde af Guds Ord bevises at være falsk. Vi har saaledes allerede et fælles Grundlag at bygge paa. Vil vi Fred, saa lad os tage, hvad vi har. Det kan siges med fuld Tryghed, at de missourianiske Satser bliver aldrig for os, hvad Børnelærdommen nu er. Satserne skal efter Synodisternes Mening bise, hvorledes Bekjendelsen skal forstages. Vi tror, at Bekjendelsen er klar nok „i sig selv“. Men skal der endelig nogen Forklaring og „ret Forstaelse“ til, saa er viist Børnelærdommen saa god Forklaring og „Forstaelse“ som nogen. Talsald er det den Forstaelse, Menighederne vil holde sig til.

Menighederne er altsaa lutheriske i Kraft af sin Børnelærdom og kan uden videre begynde at arbeide sammen. De kan ogsaa kræve af Presterne, at de skal høje sig for Børnelærdommen og paa Børnelærdommens Grund arbeide sammen. Der behøves ingen Frikonferentie for at undersøge, om Menighederne er enige i Tro og Lære. De ved paa Forhaand, at saa er det. Og Lægmandsmøderne har jo ogsaa godt gjort det. Og naar Menighederne af de forskjellige Samfund begynder mere og mere at arbeide sammen i Skolen, i Missionen, i Presteuddannelsen, saa vil nok lidt efterhvert Uenigheden mellem Presterne lægge sig.

Men alt dette er jo endnu ikke paa langt nær anerkjendt af alle.

Der kræves stadiat og ihærdigt Arbeide for, at Menighederne skal anerkjendes som lutheriske, naar de staar paa Bekjendelsens Grund.

Der kræves Arbeide for, at Børnelærdommen skal anerkjedes som en fuld og tilstrækkelig Forstaelse af vor lutheriske Bekjendelse.

Dg der kræves nidsjæle Beskræbber fra alle Kanter for at undgaa Menighedsplittelser og for at fremme Menighedernes Samarbeide i de firkelige Hovedformaal.

Men netop fordi ikke alle disse Ting er anerkjendt, derfor er vi af al Magt for Afholdelsen af Frikonferenter. Men ikke for at diskutere haarfine Lærespørgsmaal, saa fine at man aldrig bliver enig om, hvad der egentlig strides om, meget mere for at diskutere det store, vigtige Spørgsmaal: Hvorledes skal vi norske og danske Lutheranere i Amerika kunne bygge en egte, kristelig Frikirke, som kan bevare det redelige Alvor uden at udsættes for ide-

NB.

I lige Søndersplitteiser? Og vil man da sige: „Det kan ikke diskuteres, før vi faar vide, hvem der er Lutheranere“, saa svarer vi: Nuvæl, saa diskuterer vi om det ligesaa ensfoldige som betydningsfulde Spørgsmaal: Hvad gør os til Lutheranere? Er det ikke vor lutheriske Tro og Betjendelse? Og vil man ikke diskutere døt, saa faar vi taalmodigen bie, indtil Historiens ubønvhør-lige Tugt har lært vore Venner i Den norske Synode, at der er flere Lutheranere i Verden end de, som har faaet Partifindets Evangelistre spændt paa sig i en tykt Skole.

(5) Det tredie Punkt i Foreningsarbeidet er Præstefolen. Og vi tror, at „den nye Retning“ har lagt for Dagen oprigtig Kjærlighed til den.

Det som kanskje gjør den største Fortræd i vort kirkelige Arbeide, er Præsternes forskjellige Uddannelse og Skolegang. Tire norske Præstefoler i Amerika, en tyss og en eller to engelske, det norske Universitet i Norge, Missionskolen i Stavanger og Lægprædikanternes Kreds er nu de Kilder, hvorfra vore Menigheder faar Præster. En-hver vil indse, hvor umuligt det er, at alle disse forskjellige Elementer straks kan arbeide godt sammen. Meget mere maa man undres over, at det ikke gaar meget værre, end som skeet er.

NB
Derfor er Fællesseminarium for Præsteuddannelse, hvad der efter vor Mening behøves. Det maa komme dertil, at vi samler Kref-terne om en eller høist to Præstefoler. Og vi tror, Konferentsens kraftige Arbeide for Skole og Skolefond har været et ligesaa sandt Foreningsarbeide som noget andet.

Men der er en Ting, som trænges, for at Menigheden skal komme til sin Ret, Børnelærdommen paa sin Plads og Fællesseminariet bygges paa solid Grund, det er mere A n d, end der for Dieblifiket findes iblandt os. Og til alle, som er med og arbeider og beder for kraftig aandelig Vækelse rundt omkring i alle Menigheder, til alle, som tror fuldt og fast, at Guds Land er det rette Foreningsbaand, til alle, som vil Menighedens Bel og Guds Børns Fremveksel til Mands Modenhed, til Kristi Hyldes voksnede Alder, til Enighed i Troen og Guds Søns Erfjendelse, til alle disse røffter „den nye Retning“ med Glæde Broderskabets Haand og beder dem at holde ud. Bliver der først ved Guds usoriholde Maade mere Kristenliv haade blandt Præster og Lægfolk, saa bliver der nok al den Enighed, som behøves.

Maatte vi bare blive bevarede fra at synke ned i den politiske Enighed og Fred, som Guds Ord kalder aandelig Død og Søvn! Værre kunde vor elsfede Trifirke ikke fare, og haardere kunde den ikke straf ses; Herren spare os for saadan Dom!

Det er imidlertid ikke muligt at tænke paa nogen hold og varig Forening mellem vore stridbare Samfund, uden man vil tage Tiden tilhjælp. Det vil gaa langsomt i bedste Fald. De som vil have Fred og Forening med en Gang, forstaar nok lidet Historiens og Udbviklings Love. Man kan sjære dybe, gabende Saar paa utroligt kort Tid; men det tager længe, før de gror igjen. De som i sin Tid har været saa ræske til at splitte Menigheder og Samfund, bør derfor ikke forarges saa svært, om de maa bie, indtil Herren sammenfører i Maade, hvad Mennesker har adskilt.

Menighedsfriheden.

Det var vel neppe nogen, som kunde have tænkt, at endog Menighedens Frihed skulde blive Gjenstand for Angreb. Meget mangler det paa, at denne Kristendommens ødelæste og sjælløse Frugt er kommen til fuld Udbvikling iblandt os; og det kunde synes, som om det den mest trængte, var Solskin og Lys og Varme for at gro og vokse. Men Herren ser bedst, hvad hans Plantning tiltrænger, og han sender selv Vind og Stormbryger over Sæden. Det er et gammelt Ord, at der bliver fastere og bedre Kjerner og Marv i den da.

Hvad forstaar vi da ved fri Menighed?

Menighedens Frihed er vel først og fremst, at den er dørefriest for Gud, saa at denne Verdens Gud ikke længer herffer over den. Dette er den klippefaste Grundbold, paa hvilken Menigheden er bygget. Kristus er den Grundbold, som er lagt, og ingen kan lægge nogen anden. Hans Død og Opstandelse er den Seier, ved hvilken Friheden er bunden; og at tale om nogen fri Menighed uden paa denne Befrielses Grund, det vilde være som at tale om et frit Israel uden nogen Udgang af Egypten og uden nogen Obergang over det røde Hav. Denne faste Klippe staar Menigheden paa, og der kan ikke blive Tale om nogen Menighedsfrihed, saa længe Menneskene endnu enten drives af Begjærlighedernes Svøbesslag eller tinges med Lovens haarde Nag. Lasternes Trældom og Lovens Evang er begge usørenlige med den frie Menighed.

Derfor er det andet store Grundtræk i Menighedens Frihed den

Helligaands Udgydelse i Hjertene, ved hvilken Frihedens fuldkomne Lov bliver indfrevet i Menighedsjælene. Guds Kjærighed udøst i vores Hjerte er det himmelske Livspust i „den nye Skabning“. Dermed bliver der den rette aandelige Livsrørelse, den rette Landens Drift i den frie Menighed.

Her er altsaa de to Søiler, som bærer det nye Tempel, der kaldes Jesu Kristi Legeme: Jesu Kristus og den Helligaand. All Bygning, i hvilken disse to guddommelige Personer ikke bærer alle Ting, er ikke af Gud. Ethvert Samfund, stort eller lidet, i hvilket Jesus Kristus ikke er Grundvolden og den Helligaand ikke er Samfundsbaandet, er ikke nogen fri Menighed. Der kan ikke lægges nok Vegt paa denne første store Forudsætning; thi uden den opløses hele det frirkirkelige Arbeide i et udbortes Partivæsen af mere eller mindre kjødelig Art.

Chi hvor man enten opstiller visse Læreformer eller visse Livsformer som Menighedens egentlige Kjendetegn, der har man jo straks forbigaat Hovedsagen, som er Landens frigjørende Samfund med Frelseren, og til Gjengjæld lagt Hovedvegten paa visse udbortes Baand, hvormed man vil binde Menneskene. Man opnaar dermed tilvisse at danne sterke Partier; men man faar ingen fri Menighed.

Chi den bygges og forbindes ved Naademidlerne. Ordet, Daa-ben og Nadveren er den kristne Menigheds rette Kjendetegn, og ved dem forbindes synligt med usynligt, Kristi Legeme med sit Hoved.

Derfor er Frelseren, Landen og Naademidlerne det nye Samfunds andre Grund. Af disse fødes dets Lemmer, ved dem underholdes Li-vet, fra dem udgaar den verdensomfattende Kjærighed, som driver den frie Menighed til Arbeide og Hengivelse.

N.B. } Oliver det derfor Spørgsmaal om, hvorledes en fri Menighed dannes, og hvor den findes, saa at vi kan pege paa den, saa er Svaret let not. Alle som oprigtig ønsker at bruge Naademidlerne til sin Sjæls Frelse, og som drages sammen og famles om dem, de skal og bør optages i den udbortes Menighed. Der kræbes hverken bestemte Lærdomme efter bestemte Livsformer, saaerne efter enkelte Menneskers Smag og Behag, for at kunne optages i den frie Menighed; men der kræbes, at Hjertet drages til Guds Naade ved Ordets venlige Indbydelse til alle. Der kræbes det Allor, som vender Verden Ryggen og søger Herren oprigtigt. Der kræbes det Sind, som gjerne vil tilbage til Faderens Hus, selv om det skulde være som den ringeste Eje-

ner og Daglønner. Hvor derfor saadanne Mennesker samles om Guds Ord og hans Sakramenter, der er en synlig Menighed.

Frihed vinder Menigheden, jo mere dens Medlemmer ved Naademidlerne ledes ind i Samfundet med Frelseren, og jo større Landens Magt bliver over Hjerterne, saa at Landen driver dem til al god Gjerning. Jo mere Menigheden samles alene for de Goders Skyld, som Naademidlerne har at bringe, jo mere allehaande udvortes Hensyn sættes til side, jo mindre der er af menneskelig Tilløkkelse eller menneskelig Tvang, desto sandere og sundere bliver Menighedens Frihed. Og jo sterkere Vækkelse, jo kraftigere aandeligt Liv, jo mere Kjærlighed til Sjælenes Frelse, desto mere virkelig Frihed i Menigheden.

(3) Ordet og Landen maa altsaa skabe Menighedsfriheden. Menighedens eller Samfundets Konstitution kan ikke skabe den, om den var aldrig saa god. Men den kan og skal verne om den. Thi nu kommer det næste store og vanskellige Spørgsmaal: Hvorledes udøves og praktiseres Menighedens Frihed? Hvad Ret og Myndighed har et saadant lidet Samfund, dannet rundt Herrens Ord og Sakramenter?

Menighedens Frihed øves i Herrens Tjeneste. Landens Gaver og Kræfter tages i Brug alle sammen. Ingen faar ligge ubrugt, intet Fund maa graves i Jorden, om det kan undgaaes. Alle sammen, derpaa ligger Begten. Mænd, Kvinder og Børn, unge og gamle, alle skal være med, det er Frihedens og Landens Krav. Det skal Menighedens Orden og Konstitution sørge for, at der er Rum for alle. Det behøves ikke, at den opretter særskilte Embeder for alle; det behøves ikke, at den endelig indsætter hver enestie en til en bestemt Gjerning; det vilde etter blive en ny Tvang. Men den skal ordne det saa, at ingen er forhindret fra at bruge det Fund. Herren har betroet ham. Og den faar vel ogsaa indsætte bestemte Personer, som kan opmuntre og opballe alle til Deltagelse, saa at naar Arbeidet kommer, saa er ogsaa Hænderne i Veredssab til at optage det.

X Der findes ikke værre Banslabning af fri Menighed end den, som Misforiturene har fremavlet. Der bestaar Menighedens Frihed væsentlig i at overdrage alt Menighedsarbeide til Presten, saa at Menigheden i Grunden kun har Frihed, hver Gang den ikke har Prest. naar den vælger Prest, saa overdrager den det meste af sin Frihed og Ret til ham.

Det er Menighedens Frihed at vælge den til Prest, som den hol-

N.B. der duelig til Prest. Selv kan den i Guds Ords Lys bestemme, hvad den bør kræve af sin Prest. Og vi giver Menighederne et Raad i al Beskedenhed: Lad hverken Kirkeraad eller Formand eller nogen anden kalde Prest for Menigheden; men kald selv og spørg ikke først „om Presten er at faa“, men spørg først, om Menigheden er tjent med at faa ham, kald saa, og bi vaag Svar! Det er den ensoldigte Bei og i Længden den tjenligste Bei.

Men det er langt fra Menighedens Frihed at overdrage sin Ret og Myndighed til Presten. Det er bort imod Menighedens Frihed og bort imod Guds Ord. Menigheden vælger til Prest den Mand, som Gud har givet Evne og Duelighed til at vidne om Salighedens Bei, og har ikke Gud givet ham denne Ejendom og overdraget ham denne Myndighed, saa kan viist ingen Menighed gjøre det. Men Menigheden kalder ham til at øve denne Gudstjeneste i sin Midte til sin Opbyggelse, til sin Besærelse og Bestyrkelse i Troen. Presten har sin Duelighed og Myndighed fra Gud, hvis han har nogen; han har sin Birkeplads, sit udvortes Embede ved Menighedens Kald.

Altsaa tager ikke Menigheden noget fra sin aandelige Frihed og Ret ved at kalde Prest; den lægger jo meget mere noget til. Den giver intet bort, den faar noget mere af Herrens Haand. Den drager nhe aandelige Kræfter ind i sit Arbeide og forsøger sit Pund i Herrens Ejendom.

Menigheden beholder altsaa hele sin aandelige Arbeidskraft og hele sit Ansvar for Gud. Og dertil er altsaa Menighedens Orden bestemt, at den skal give Rum for alle Evner og Kræfter i Menigheden. Der er jo nok at gjøre. Ungdommen skal undervises, Skoler skal ordnes, Kirker skal bygges, Gudstjenesten skal hømmeligen udføres med Vøn og Sang, syge skal besøges, nødlidende hjælpes, ansegtede trøstes, Missionens Sag skal fremmes, usikkelige skal tugtes. Mon Presten skal gjøre det alene? Mon alle de andre skal grave sine Pund i Jorden og bare bruge sine stjønne, herlige Gaver i Mammons Ejendom?

Nei. Det er ikke Menighedens Frihed. Vi faar være med alle sammen i vor Frelsers Arbeide. Vi faar være med at tale og vidne, at præse Gud og bede til ham med al Vøn og Begejring; vi faar være med at synge og formane, at arbeide og lide; vi faar være med at elske i Gjerning og Sandhed den dyrebare Frelser, som elskede os indtil Døden. Det er Menighedens Frihed. Aldrig havde vi troet,

at dette var et Begreb om Menighedens Frihed, som var „nyt og fremmed for Konferentien“. Og Gud være lovet, det er ikke saa aldeles fremmed endda i vort Samfund. Det har mange Venner, og Herren vil lægge flere til.

Men endnu er der et Stykke igjen. Vi siger fri Menighed i fri Kirke. Og der er nogen Mening med det ogsaa. Menighedens Frihed maa række ogsaa til Menighedernes Forbindelse til Samfund. Vi mener, at ligesom den enkelte Menighed øver sin Frihed ved alle Medlemmers Deltagelse i Herrens Gjerning, saa øver Samfundet sin Frihed ved alle Menigheders Deltagelse i den fælles Gjerning.

Det er ikke saa uhyre vigtigt for os, at Menighederne kan sige nei til Samfundsbeslutninger. Alle Mennesker ved jo det paa Forhaand, at Menighederne kan sige nei. Hvem i hele Verden skulde kunne tvinge en Menighed til at efterkomme en Samfundsbeslutning, naar den ikke vil? Det er næsten latterligt at beslutte en saa selvstændelig Ting.

Men fri Menighed i fri Kirke betyder, at Menighederne virkelig repræsenteres paa Aarsmøderne, at Aarsmødernes Beslutninger virkelig bliver Udtale for Menighedernes eget Ønske, at Menighederne gjennem sine Repræsentanter paa Aarsmøderne overveier, forhandler og beslutter saa, at ingen Menighed behøver at sige nei. Der er svært lidet Land i at sige nei til det, som Menighederne i Gudsfrugt og Øn har samraadet sig om. Der er ganske anden Land i at sige ja af ganske Hjerte og saa lægge Haanden paa det fælles Arbeide med god Vilje og inderlig Øn til Herren om, at det maa ikke lykkes. Maar den Land trænger igjennem, og Menighederne virkelig ved en jæv og kraftig Repræsentation udtaler sin bedste Overbevisning gjennem Aarsmødernes Beslutninger, og saa Menighederne glæder sig over at saa være sammen i det lange Tag for Guds Rige paa Jorden, for Missionen, for Presteskolen, for Udsendelsen af Evangelietts Bud til vores adspredte Landsmænd i Vesten, da begynder det at blive fri Menighed i fri Kirke, og da tænker jeg, at vi alle vil se, at det er en Guds Velhignelse at staa sammen i Nællerne som Jesu Kristi Stridsmænd.

Men det hører med: Kan nogen for sin Samvittigheds Skyld ikke være med i en eller anden Gjerning, enten i Menigheden eller i Samfundet, ham skal vi ikke fortrædige. Lad ham i Fred. Han kan blive til større Gavn, end nogen tror.

Det er vist ikke noget fremmed for Konferensen i dette. Og er det fremmed, saa give Herren, at det snart maatte blive højndt.

Særsfelt nævner de 30 Fondsarbeidet som et Brud paa Menighedens Frihed. Det er saa betydningsfuldt, at vi vil sige et sidste Ord derom. Fondsarbeidet blev optaget efter de alvorligste Overveielser af Fakultetet, Direktionen og Board of Trustees for Seminariet. Hvorledes blev det gjort? Simpelthen som en Appel til Menighederne i Seminariets yderlige Nør. Det var et Spørgsmaal til Menighederne, naar vi ingen anden Udbetning vidste. Men det var urigtig i haard Nør at bede om Hjælp for vor Presteskole? Jeg kan ikke se det, og jeg klammer mig ikke for at gjøre det om igjen. Endnu engang beder jeg alle Menigheder, som ikke har samlet Fond: Vær med! Det er godt at være med i at bygge en Skole for Herrens Ejendomme ogsaa for den Tid, som kommer efter os.

* * *

Saa et lidet Ord til Slutning. „Den nye Retning“ er beskyldt for Hensynsløshed mod Såmfundsbrødrene og andre Såmfund. Det kan være altfor sandt, at vi ikke har sparet paa sterke Ord. Og det er ondt og tungt, at saa skal kunne siges med Rette. Men to Ting skal tages med: Først at der i dette Land er et betydeligt Antal af aandelige Løsgjængere, som fortjener at faa et ordentligt Rap over Fingrene, naar de vil blande sig op i Guds Menigheds Arbeide og faste Stene paa dem, som arbeider. Dernæst, at det vilde være godt for hver og en at gribte i sin egen Varm, før han flagede paa andre. Thi vi har visselig maatte døse sag hensynsløs Behandling som nogen i dette Land; og dersom nogen twiler, saa kan han læse „Skandinaven“ for 25de og 26de Aug. dagl. Udgave, og han vil vist ikke finde nogen udøgt Hensynsløshed fra den anden Side.*)

Jøvrigt er det os en Glæde at kunne takke for den visselig velmente Grettecættelse. Den nye Retning vil arbeide sig længere frem og vinde flere Venner ved at vise større Maadehold i Ord og større Kraft i Handling. Vi har gode Forfætter, maatte de ikke blive bestjæmmede!

*) Her figtes til en Artikel betitlet „Aarsmødets Usgjørelse af Pastor Opsals Sag“, undertegnet „En Ven af Sandhed“. Artikelen er et illustrerende Eksempel paa en Kampmaade, som nu glædeligvis er meget sjeldan. — Udg.

5. Samfundsmagt og fri Menighed.

[Kilde: Redaktionsartikler i „Folkebladet“ for 6te Januar 1897; 20de og 27de April og 25de Mai 1898. — Udg.]

At vore Kirkesamfund som en almindelig Regel er bleven betragtet som en Øbrighed, der kunde haade kræve og opnaa Lydhed af Menighederne, derom vidner sterkt de almindelige Udtryk: at „gaa u n d e r et Samfund“; „vi er u n d e r Synoden“, og lignende.

Kjendsgjerningerne viser da ogsaa, at man ikke alene har næret en saadan feilagtig Forestilling, men endog har prøvet paa egte papistisk Bis at give den en guddommelig Sanktion.

Gud, siger man,aabenbarer sin Vilje gjennem Midler. Saaledes i Menigheden gjennem Menighedsmøder, i Samfundet gjennem dets Aarsmøder. Dersor er en Samfundsbeslutning en Maade, hvorpaa Gud giver sin Vilje tilkjende. Den som ikke lyder Samfundsbeslutninger, modstaar Guds Vilje. Saaledes kommer man da til det Resultat, at vore Aarsmøder er præcis det samme som de katholske Concilier eller Methodisternes Bispegemøder. Man faar gjennem disse Midler Guds Vilje at vide; at modstaar dem er Synd. Den som altsaa mener, taler eller handler forskjelligt fra Majoriteten, overtræder en guddommelig Anordning.

Paa den Maade præges det altid dybere i Folkets Bevidsthed, at Samfundet er en guddommelig Myndighed paa Jorden; og dersom der er nogen Evil tilovers, saa vil Udstødelse og Vanlyssning snart overbevise de twilende. Og mer og mer vænner man sig til hele det papistiske Lænkesæt og den dertil svarende Sprogbrug.

Man kommer til at betragte det ved Konstitution, Aarsmøder og Embedsmænd organiserede Samfund eller Parti som *Ø i r k e n*; og hvad er da Kirken? Jo, for denne papistiske Betragtningsmaade er „Kirken“ noget uendelig høiere end Menigheden, Kirken er det hemmelighedsfulde, hellige Middel, hvorigennem Gud fremdelesaabenhbarer sin Vilje, Presterne er dette Samfunds Ejendomme, de stiger fra dette store og ophøiede Samfund ned til de smaa og urene Menigheder med Bud fra Samfundet, at nu har man bestemt dette eller hint, nu er da dette Guds Vilje, og Menighederne har faaet en ny Pligt, Samfundspligten, hvis Forsommelse er en Hovedsynd.

I den papistiske Kirke kaldes denne Abenbarelse af Guds Vilje „Traditionen“. Og Papisterne har den Tro, at denne Tradition er ufeilbar og en Regel for Tro og Liv, som allermindst er lige saa god som Bibelen; i Virkeligheden er den jo saa meget bedre end Bibelen, som den har mere direkte Anvendelse paa de nærværende Forhold og Tider. Hos os har vi oplevet det overrassende og forbausende, at Den forenede Kirke, efterat den i fem Aar havde begaact det ene Fejtrin grovere end det andet, sanktionerede selv alle sine Handlinger og Beslutninger ved en Beslutning fattet i 1895, hvorefter „Kirken“ var skyld- og syndefri i sin offentlige Færd.*.) Man har i Den forenede Kirke altsaa endda ikke bovet aldeles direkte at opstille den lære, at Kirken ikke kan feile; man har kun besluttet, at Den forenede Kirke ikke har feilet. Alle vil imidlertid se, at Forfællen er overmaade lidet og praktisk talt forsvindende. Thi de fem Aars Uftholdighedsstand blir jo faktisk bindende Lov og Regel for alle kommende Tider;

*.) Den forenede Kirkens Aarsmøde 1895 nedsatte en Komite paa fem Medlemmer „for at tage under Overveielse, hvorvidt Den forenede Kirke siden dens Organisation har fattet nogen Beslutninger eller begaact Handlinger, som i mere eller mindre Grad er blit Medaarsag til den sørelige Strid, og fremkomme med Indstilling derom til dette Aarsmøde.“ Følgende Indstilling indleveredes til og tilstemtes af Aarsmødet: „Undersøgelseskomiteen kan ikke finde, at Den forenede Kirke har fattet Beslutninger eller udspætt officielle Handlinger, der gjør den skyldig i den syndige Strid i Samfundet. Aarsmødet opfordrer Samfundets enkelte Medlemmer til at prøve sig selv, om de har forsyndet sig i Striden med den saakaldte Minoritet, og om nogen finder, at han har syndet i denne Sag, formanes han til at forslige sig med sin Modstander, medens han er med ham paa Veien.“ For Kirkes Aarsb. 1895, Side 192. — Udg.

og da disse fem Aar har lagt Grundvold for en sjæv Udvikling, saa vil dens Gang ikke mere kunne rettes, efterat den nu paa den højtideligste Maade er sanktioneret.

Skal dette Væsen fortsættes? Skal vi virkelig slaa ind paa Pavekirvens Bei og sætte Kirken og dens Beslutninger op som en Authoritet ved Siden af Guds Ord? Skal vi tillægge en Samling af Mennesker Ret og Magt til at sætte nye Regler for Synd og ikke Synd, og dømmme og fordømmme Personer og Menigheder, som ikke er enige med dem?

Det Svar, som man almindelig møder os med, er dette: Det staar ikke paa; det er Overdrivelse; og om det endog var sandt, at Den forenede Kirke gjør sig saa stor og bred, saa er der ingen Fare, vi lever i et frit Land og i et oplyst Aarhundrede, og Menighederne er saa glade i Friheden, at de lader ikke Kirken herske over sig.

Dette Svar kunde synes rimeligt; men det er dog langtfra tilfredsstillende.

Katholikerne lever i et ligesaa frit Land og et ligesaa oplyst Aarhundrede som vi; alligevel vokser Pavekirvens Magt over Menighederne fra Aar til Aar; der forsøges en Smule Opposition, men den knuses hver eneste Gang.

Kunde Pavekirken lidt efter lidt stjæle Lyset og Friheden fra de øjensynlige Menigheder, som dog stod saa høit, hvorfor skulle ikke Friheden kunne stjæles fra vores statskirkelige Menigheder, som ofte har saa lidet Land og Selbftændighed?

Ja, siger man, men vi lever i Amerika, og her er Folket vaagent og lader sig ikke overslætte. — Ja, sikkert lever vi i Amerika; men hvor vaagent Folket er, derom er vel Meningerne noget delte. En Ting er ialfald sikkert, og det er, at endog fremfor andre Lande og Folk er vi her hos os baade villige og vante til at tilbede Majoriteten og at bøie os i frybende Underdanighed for den Magt, som fremkommer derved, at mange slaar sig sammen. Vi føler os alle store, naar vi blir med, hvor der er mange og mægtige. Og saa Steder er Folk saa villige til at opgive sin Frihed for at opnaa Magt som netop her blandt os.

Saalænge derfor vor Kirke og vore Menigheder er saa verdslige, at de driver sit Stel efter samme Methode som Politikerne, saa er der ikke Tale om, at den sjæve Udvikling vil stanse eller Undertrykkesen

ophøre. Verdsligt Folk reiser sig ikke mod kirkeligt Samfunds vælde, saa længe det udøves med verdslig Majoritet. Det er en Strøm, som glider nedover, og der er ingen Fare for, at Strømmen eller nogen enkelt Vanddraabe i den skal vende sig mod sig selv. Den kan simpelthen ikke. Saaledes kan heller ikke de, som først er revne med af den kirkelige Storheds og Ufeilbarheds Tanke, efter blive frisindede og stille sig paa Menighedens Side, uden at der sker en aandelig Forandrings med dem. Maar først „Lederne“ har faaet „Maskinen“ i stand og igang, saa gaar det, og det gaar længe saa trægt, at det gaar an at sætte sig paa Sikkerhedsventilen og damppe affted.

Det behøver derfor ingen at trøste sig med den Tanke, at vort Folk er saa vaagent, at papistisk Samfunds vælde kan ikke staa sig blandt os. Bavedømmet har staaret sig længe blandt dygtigere Folk, end vi er. Og vort Folk er ikke vaagent for Menigheds friheden, med mindre Guds Land vækker det op. Den forenede Kirkes Uretfærdigheder vækker ikke Folket. Idethelegetag virker ikke Ondskab vækkende i det aandelige. Der maa Guds Lands Gjerning til for at virke vækkende. Det er sandt, at Landen kan tage Anledning af de store Uretfærdigheder, som begaaes, og rygte enkeltes Sambittighed; men som en almindelig Regel virker Ondskab og Uret i Kirken løvndyssende.

I Frankrig efters Reformationen var der en lutherisk Vækelse en Tid. Den gik frem, indtil „Kirken“ begyndte at myrde og brænde „de religiøse“, som man kaldte dem. Og hver Gang en uskyldig Mand eller Kvinder var brændt, saa tænkte de valte: Folket vil vaagne, det ødle franske Folk vil vaagne, og Uretfærdigheden vil blive stanset! — Men nei! Folket vaagnede ikke; den rasende „Kirke“ holdt paa, og det sovende Folk grebes af Blodtørst istedetfor af retfærdig Harme over Blodsudghyldelsen.

Det er ikke værdt at bedrage sig selv. Verdslige Mennesker og verdslige Menigheder reiser sig ikke til Forsvar for dem, som ligger under og lider Forjælgelse. Ma nei; kjædelige Prester og kjædelige Menighedslemmer vil heller være med de sterke end med de svage. Der maa aandelige Mænd til for at lide for Friheden Sag.

Derfor har vi sagt det og siger det igjen, at fra Samfundsaaaget og Kirkevældet kan vi kun befries ved at frigjøres fra Verdsrighe d. blir vores Menigheder valte, levende, frigjorte, saa vil Samfunds vældet falde bort af sig selv. Aandelige Menigheder har en

øm Samvittighed, man kan ikke indvifie dem i de kirkelige Partiers Fanatisme og Uretsfærdighed.

Derfor er vi visse paa dette, at ligesom Luther kun behøvede at prædike Evangeliet og vække det aandelige Liv for at rygte hele Bøvemagten, saaledes er det dette, som er det ene fornødne ogsaa blandt os, at der blir Aand og Liv, Vækelse og sand Kristendom i Menighederne, saa vil alt andet tillegges.

Efter Skriften er Menigheden den højest Samfundsform. Den modtager hverken Bud eller Forbud af noget Menneske eller nogen Øvrighed. Den lyder kun Guds Ord. Den bindes ikke af nogen Pligt og løses ikke fra nogen Pligt ved Kirken og dens Anordning. Den har sit Ansvar aldeles direkte i Forhold til Gud og hans Ord. Kirken kan ikke paalægge Pligter; Kirken kan ikke frifrage fra Pligter.

Derimod er der ingen Hindring for, at Menighederne kan samarbeide i det gode til Guds Riges Fremme. Men det maa alt ske i Frihed og Kjærlighed, ellers er det ikke Guds Gjerning. Menigheden er suveræn; den handler kun saa, som den selv bestemmer, med Ansvar for Herren.

Menigheden kan betjene sig af „Samfund“, om den finder det hensigtsmæssigt; den kan ikke beherskes af Samfund, uden at den tager noget af sin kristelige Karakter.

Det gælder derfor om at komme ind i den rette Orden igjen. Der maa begyndes saa at sige forfra. Menighed og Samfund maa „bytte Plads“. Det øverste maa komme ned til at blive en Tjener for Menighederne, ikke en Herre. Menighederne kan have Samfund og Komiteer og Skoler og Barmhjertighedsanstalter og Selskaber til tjenende Organer at arbeide igjennem; men Herre og Øvrighed kender Menigheden ikke, uden i Gud og hans Ord.

Majoritetsherredømmet i Kirken.

Pastor Kildahl leverede i „Folkebladet“ for 30te Mars et længere Indlæg til Forsvar for det absolute Majoritetsherredømme i Kirken, saaledes som dette øves i Den forenede Kirke gjennem hvad han kalder „det repræsentative System“. Det er tydeligt, at Kildahl intetsteds tænker sig Muligheden af noget andet eller bedre end Den forenede Kirkes Styrresæt, det er dette, han forsvarer som det rigtige, fordi det er „repræsentativt“.

Dette Systre er et absolut Majoritetsherredømme; der er ingen Beskyttelse for Minoriteten hverken i den enkelte Menighed eller i Samfundets Aarsmøde. Kun med denne Ejendommelighed, som forværre og forvirre, at to smaa Menigheder kan overstemme en Menighed, som kanst er fem Gange saa stor som de to smaa til sammen. Majoriteten paa Aarsmødet har nemlig intet at gjøre med Antallet af stemmeberettigede i Menighederne.

Dette System er efter Kildahls Mening det fuldkomneste, fordi naar Menighederne har været, saa er de repræsenteret, og naar de er repræsenteret, saa er Repræsentanternes Mening ogsaa Menighedernes Mening.

Vi bemerker her straks en stor Udeladelse. Gud og hans Søn og hans Vand er aldeles udeladt af Kildahls Betragtning af Kirkeforfatningen. Den hele Betragtningsmaade og Opfatning er aldeles udvortes og verdsdig. Det kan ikke tænkes, at Guds Vilje kunde være forskellig fra Majoritetens Vilje.

Dernæst, naar Kildahl gaar ud fra den Synsmaade, at Majoriteten ved Aarsmøderne er Menighederne, i den Forstand nemlig at naar Majoriteten har bestemt noget, saa er det Menighederne, som har bestemt det, saa er det simpelthen Spidsfindighed og Sofisteri, hvilket Kildahl meget godt ved.

Chi naar f. Eks., som let kan hænde i Den forenede Kirke, 100 Repræsentanter fra 60 Menigheder stemmer for en Sag, og 99 Repræsentanter fra 70 Menigheder stemmer imod samme Sag, hvorledes kan da de 60 Menigheders Vilje ogsaa være de 70 Menigheders Vilje? Eller repræsenterer de 100 Repræsentanter alle Menigheders Vilje og de 99 repræsenterer ingen Menigheder?

Og naar faktisk mange Menigheder ikke er repræsenterede, hvorledes kan da Majoritetens Bestemmelse være ogsaa disse Menigheders Bestemmelse?

Nei, Kildahls Paastand, at Aarsmøde-Majoritetens Bestemmelser er Menighedernes Bestemmelser, er aldeles uholdbar, fordi den er uredelig.

Den er ogsaa uholdbar, fordi den er urimelig. Hvis f. Eks. to smaa Menigheder med til sammen 20 stemmeberettigede sender fire Delegater, og en stor Menighed paa 200 stemmeberettigede sender to Delegater (flere kan den ikke sende), saa kan altsaa de to smaa Menig-

heder stemme for en Sag, som den store Menighed stemmer imod; alligevel skal det efter Kildahls Mening forholde sig saa, at en saadan Beslutning ogsaa er den store Menigheds Beslutning! Hvilket er Nonsense.

Da er dog Den forenede Kirkes Aarsmøde almindeligvis en hel Del redeligere i sine Udtalelser, det indleder gjerne sine Beslutninger med „Samfundet beslutter“ eller „Aarsmødet beslutter“. Man finder aldri: „Menighederne beslutter“.

Nei; Aarsmødets Majoritet er ikke Menighederne. Naar man gjør denne Paastand, saa gjør man den kun med den Tanke derved at forpligte og forbinde Menighederne til at adlyde Majoritetens Beslutninger. Og for at faa det til at se ud, som om det, som ikke er Menighederne, dog skal være Menighederne, saa falder man tilbage paa „det repræsentative System“. I Virkeligheden er det Majoritetens Vilje, som er Lov over Menighederne. Thi enten en Menigheds Delegater stemmer for eller imod, og enten Menigheden i sin Helhed stemmer for eller imod, saa er Menigheden efter Kildahls Paastand bundet ved Aarsmødets Majoritets Afgjørelse.

Og denne Majoritet har efter Kildahls Fremstilling altid Ret. I hans femspalte Artikler er der ingen Anhænding af, at Majoriteten har taget feil, kan tage feil eller vil tage feil mange Gange. Som vi sagde før: Gud er udeladt af denne Kirkeforfatning. Og derfor er ogsaa Samvittigheden udeladt af denne Kirkeforfatning. Det antydes endog, at i grunden er det bare Fritænkeri at have sin egen Overbevisning. Det er bedst, at Majoriteten raader i alt, og at den enkelte Menighed og den individuelle Samvittighed tier. Vi vores at paastaa, at om 100 Menigheder stemte for det, som var galt, og én Menighed alene for det, som var ret, saa havde de 100 ingen som helst Ret til at herske over den enes Samvittighed.

Men sæt nu, at Kildahl havde Ret, at naar nogen er valgt til at repræsentere Menigheden, saa er Menighedens Forstand, Øslelse og Vilje samlet i ham. Ja endog de Menigheder, som ikke sender Repræsentanter til Aarsmødet, de er dog repræsenteret gjennem Majoriteten, fordi de funde have valgt Repræsentanter, men forsømte det. Lad os nu ind i denne Tankegang bare for Argumentets Skyld, hvad blir da Konsekvensen?

Konsekvensen blir denne, at det allermest praktiske vilde være, at

Menighederne alle tilsammen valgte kun en Repræsentant eller Pave, og i ham var da Menighedernes Forstand, Følelse og Vilje samlet, fordi han var valgt, og naar Formanden talte, saa var det Menighederne, og naar Formanden besluttede, saa var det Menighederne, og naar Formanden diskuterede med sig selv, saa var det Menighederne, fordi han var valgt af dem. Paa denne Maade kunde Sagerne afgjøres lettere, snarere, billigere og sikrere, og dog var det bestandig Menighedernes Afgjørelse; thi de havde selv valgt sin ene store Repræsentant!

Sa, „det repræsentative System“, som er en katholsk Opfindelse i Kirken, har virkelig ført til Pavedydmet.

Nuværl; kan Kildahl vise af Skriften, at Gud har forordnet dette repræsentative System, saa skal vi høie os og erkende, at vi har taget aldeles feil paa Menighederne og deres Ret. Men vær aldeles vis paa, at i Menighedsagen høier vi os ikke for nogen anden Authoritet.

Men kan da nogen bedre Orden tænkes? Eller maa ikke Majoriteten herske? Vi skal senere prøve at vise, at det er baade nødvendigt og muligt, at Majoritetsherredømmet afløses af Menighedsfriheden. Det var jo Meningen med Den forenede Kirkens Konstitution, at Menighedsfriheden skulle hevdes ogsaa gjennem den. Men vi har faaet smertelig Erfaring for, at Konstitutionens Bogstav og Vand ikke er noget Vern mod Majoritetens Overgreb.

Majoritetens Misbrug.

Naar Pastor Kildahl i sit Forsvar for Den forenede Kirkens Forfatning prøvede at faa det til at se ud, som om Aarsmødets Beslutninger — fattede med Majoritet — var Menighedernes egne Beslutninger, begif han to store Fejl i sin Argumentation. For det første saa han bort fra Den forenede Kirkens Konstitution; for det andet sprang han aldeles over, hvad vi vil kalde Majoritetens Misbrug, som har fremkaldt den stædig voksende Mistillid til hele Samfundsstellet.

Den forenede Kirkens Konstitution opretter nemlig virkelig et Samfund af Menigheder, som har visse bestemte „Samfundssager“ at stelle og styre med. Og hvorledes disse Samfundssager skal styres og stelles, det afgjøres ikke af Menighederne paa deres Menighedsmøder, men det afgjøres af Samfundets Aarsmøde. Dette Aarsmøde be-

stemmer, hvad der skal gjøres i Samfundssagerne, hvad det skal koste at gjøre det, og hvorledes man skal tilveiebringe det, som det koste. Menighederne belæres og undervises om, at Samfundets Beslutninger og Bevilgninger er bindende for dem, saa de alle er skyldige og pligtige til at være med.

Denne Konstitution er selvstændig en Kontrakt, som kun er bindende for dem, som går ind paa den. Men ved denne Kontrakt har da de, som går ind paa den, overladt en vis Magt og Myndighed til Samfundet, og ligesom en Mand ikke kan både give bort en Ting og alligevel beholde den, saaledes kan ikke en Menighed i Den forenede Kirke både give fra sig Magten til at handle uafhængigt og suverænt i Samfundssager og alligevel beholde denne Magt.

Dette er ikke uden videre nogen urettig Fremgangsmaade. Og trods Kildahls Forsikring, at han ikke kan indrømme nogen anden Mand Ret til at have en Mening, som er forskellig fra hans, vil vi dog gjenstige, at vi for vor Del indrømmer, at Menighederne er berettiget til at indgaa en saadan Kontrakt med hinanden som den ovenfor omtalte, naar de finder det tjenligt, og saa længe som de finder det tjenligt. Vi paastaaer, at Guds Ord forbryder ikke en saadan Kontrakt absolut og under alle Omstændigheder; men det befaler heller ikke, at en saadan Kontrakt skal oprettes. Vi fastholder derfor, at det hører med til Menighedernes Frihed, at de kan oprette en saadan Kontrakt, om de vil, forudsat at de ikke binder sig længere, end Guds Ord og en god Samvittighed tillader.

Den forenede Kirkes Konstitution hjemler fremdeles Aarsmødet Ret til at afgjøre de saakaldte Samfundssager med Majoritet af de Prester og Delegater, som er tilstede ved Aarsmødet, enten disse er mange eller faa. Der findes ikke nogen Beskyttelse for en Minoritet i Konstitutionens — Bogstav. Om der ikke mødte op mere end 100 Prester og Delegater ved Aarsmødet, saa kan de 51 af disse afgjøre alle Sager efter sit bedste Skjøn uden nogetsomhelst Hensyn til de 49 eller færre, som maatte udgjøre Minoriteten.

Dette er vistnok et yderliggaaende Majoritetsherredømme; men ogsaa om dette vil vi sige, at det er ikke absolut urettigt, om det end er meget u forsigtigt at overlade saa meget til en ofte rent tilfældig Majoritet.

Havde derfor Den forenede Kirkes Aarsmøde optraadt viseligt og

Iadet Broderfjærighed og Erbædighed for Samvittighedsfríheden formilde Majoritetens Høvelfermagt, saa havde neppe nogen Forandrings fundet Sted i Folkets Tanke og Dom. Der er ingen Evil om, at de, som forfattede, og de, som antog Den forenede Kirkes Konstitution, mente at kunne regne paa en Kristelig Mildhed og Hensynsfuldhed i Anvendelsen af Majoritetens Magt. De fandt ikke noget saadant. Ikke alene blev Majoriteten brugt til det høerste; men den blev ogsaa misbrugt i høi Grad baade ved Aarsmøderne og gjennem alt det vidtløftige Arbeide, som drives ved Samfundets Embedsmænd og Komiteer hele Aaret igjennem.

Det vilde føre for langt her at opregne alt, som kommer under dette Navn: Majoritetens Misbrug. Vi skal kun nævne et nærliggende Eksempel, hvortil Væserne i sit stille Sind kan føje en Mangfoldighed af samme Art. Samfundet splittede i 1893 Augsburg Seminarium ved at flytte bort tre Professorer og lade syv sidde igjen uden engang at spørge dem, om de vilde flytte med, og ved at flytte bort omrent 30 Studenter af 150. Paa Grundlag af denne Splittelse splittedes Trefoldigheds Menighed og St. Lukas Menighed i Minneapolis i stor Udstraækning ved Hjælp af og under Ledelle af Samfundets Embedsmænd, uagtet begge Menigheder hørte til Samfundet, men holdt med Minoriteten. Paa Grund af den saaledes fremkaldte Forvirring og Ugrieve fastede Aarsmødet i 1895 Delegaterne fra Trefoldigheds Menighed ud, fordi de holdt med Minoriteten. Af samme Grund udstødte Aarsmødet i 1896 12 Menigheder, som ikke havde gjort andet galt, end at de havde handlet imod Majoritetens Ønske.

Dette og de mangfoldige lignende Misgreb menes med Majoritetens Misbrug. Og denne Opræden gjorde Den forenede Kirke ikke bare til et Samfund, hvor Majoriteten herskede, men hvor den imod sin egen og alle andre frie Samfunds Grundlov og Væsen ikke vilde indrømme Minoriteten den eneste Ret, som var tilovers for den, Retten til at arbeide sig frem til en Gang at blive Majoritet, om det var muligt.

Majoriteten i Den forenede Kirke tog til sig en Magt, som i alle frie Samfund er absolut utiladelig, Magten til at udelukke en Minoritet af Samfundet og stenge for dens Arbeide. Derved er Samfundet ophørt at være frit. Thi hvor ikke Minoriteten har Lov til at

arbeide for sine Anskuelser med det Haab engang at se dem trænge igjennem til Samfundets Vel, der er der kun Frihed for den ene Side, ikke for den anden. Endogaa i de mest korrupte politiske Samfund ansees det for utiladeligt at knuse Minoritetens Arbeide ved at jage den ud og berøve den Stemmeret. Den faar beholde dette ofte meget svage Haab, at den ved ihærdigt Arbeide muligens kan blive Majoritet.

Den forenede Kirke valgte at fordrive Minoriteten. Og nu vil Kildahl laste den, fordi den ikke vil indrette sig paa samme Maade som Majoriteten! Sagen er, at Den forenede Kirkes Misbrug af Majoriteten haraabnbarer selve Systemets Mangler paa en saa kraftig Maade, at alle mere tænkende Mænd og Kvinder i vort Kirlefolk vil prøve at hindre en Gjentagelse.

Den forenede Kirkes Misbrug af Majoritetsherredømmet er blevet desto mere iøinfaldende, som den ved Hjælp af sin Korporation har faaet Magt over Ejendom af betydelig Værdi. Thi dermed følger, at Majoriteten kan tage ogsaa Ejendom fra Minoriteten paa den Maade, at den støder Menigheder ud af Kirkesamfundet, og paa samme Tid kommer de da ogsaa ud af Korporationen og Ejendommen. Dette er en hel Del mere verdsdig Magt end Statskirken har. Statskirken kan nemlig ikke udstøde Menigheder og saaledes ikke berøve dem deres Andel i den fælles Ejendom. Den forenede Kirke har et dobbelt Ansigt; som Korporation har den Ejendom, men ikke Ret til at berøve nogen deres Andel i Ejendommen; som Kirkesamfund har den ingen Ejendom, men til Gjengjæld Ret til at udstøde Minoritetsmenigheder. Naar den udstøder Minoriteten, er den Kirkesamfund; men naar den holder Ejendom, er den Korporation. Alle kan se, hvordan det virker. Hvad Korporationen ikke kan gjøre, kan Kirken gjøre; og paa den Maade kan Ret blive Uret, og Uret kan ogsaa blive Ret.

Stor er Majoritetens Magt, og store er dens Misbrug. I dette Tilfælde er de saa store, at det er blevet nødvendigt at beghynde paa en anden Maade, at sætte Menighedernes Frihed øverst, saa faar det gaa med Samfundets Vælde og Magt, som det bedst kan.

Men kan da frie Menigheder arbeide sammen?

Kan frie Menigheder samarbeide?

Banskeligheden er efter vort Syn paa Sagen ikke saa stor med Samarbeidet som med Friheden. Kan Menighederne blive frigjorte, saa kan de samarbeide.

Vi gaar nemlig ud fra den kristelige Opfatning af Menighedens Frihed, at det er Guds Land. Hvis altsaa en Menighed har Herrens Land, saa har den Frihed.

Men naar der ikke er mere end en Land, som virkelig kan frigjøre alle Menigheder, saa blir Menighedernes Frihed ogsaa deres Forbund. Thi har de samme Land, saa er de forbundne til et paa samme Tid, som de er frigjorte, og ved samme Middel, som har gjort dem frie.

Vi tror ogsaa, at med Guds Land gives Guds Kjærlighed, og at det derfor ikke kan være umuligt, at virkelig frie Menigheder kan bevare Landens Enhed i Fredens Baand.

Dersom vi altsaa vil en virkelig lutherisk Frikirke, saa blir det aldeles nødvendigt at begynde med det alvorlige Arbeide for Friheden. Efter vor Mening er det rent kirkelige Samarbeide det andet, ikke det første. Thi det første er Landen og Landens Frihed.

Vi kan derfor gjerne sige, at det faar gaa med det kirkelige Samarbeide som det kan, bare det gaar med det aandelige Arbeide i Menigheden, som det skal.

Men vi paastaar, at hvad der gifte an i Apostlernes Dage med Hensyn til Samarbeide mellem frie Menigheder, det maatte gaa an ogsaa nu. Eller skal vi inderstømme, at Bøvekirken har Ret i sin Opfatning af Kirkens Forfatning?

Den Forudsætning, hvorpaa frie Menigheders Samarbeide bebor, er Menighedernes Selvstændighed, hvormed vi mener, at Menighederne baade har den Sandfigt og den Interesse, som sætter dem i stand til at behandle og afgjøre for sit Vedkommende, hvad der er rigtigt eller tjenligt i kirkelige Sager.

Tag for Eksempel Hedningemissionen. Det er endnu kun ganske saa Steder, hvor den er blevet en virkelig Menighedssag. Vi skal ikke indlade os paa Grunden til dette førgelige Fænomen. Vi tror, at dersom den frikirkelige Grundlægning gennemføres, at denne Følelessag som enhver anden kirkelig Følelessag tages op paa Menig-

hedsmøde og behandles der paa kristelig Maade, saa vil der af sig selv blive Samarbeide og Fælleskab i Sagen. Hver Menighed for sig har samme Anledning til at blive fjendt med Missionen, interesse sig for Missionen, arbeide for Missionen som et samlet Arsmøde. Ser Menigheden noget godt, som kan gjøres, eller noget galt, som kan aghjælpes, er der da ikke Anledning for hver enkelt Menighed til at virke efter sin Evne og Indsigt? Eller hvor er den Missionær eller den Missionskomite, som ikke i et frifirkeligt Samarbeide vil forstaa, at Brødres og Søstres Hjælp og Maad maa agtes højt og helligt?

Hvis Menighederne bare begyndte at tage de kirkelige Opgaver for sig med Land og Alvor i den oprigtige Hensigt at bidrage til deres Løsning med al Over og Kundskab, saa er der ingen Evil om, at hvor der blir Selvstændighed, vilde der ogsaa blive Samarbeide.

Om vi bare holder os til Hedningemissionen, saa er det sikkert, at alle frie Menigheder vil blive Missionsmenigheder og altsaa samarbeide for Hedningemissionen. Derfor er det vel ikke Meningen, at de alle vil arbeide for Hedningemissionen paa samme Sted. Gud glæder sig i Mangfoldighed og lægger Kjærlighed til alle Folk og Slegter og Tungemaal i sit Folks Hjerte, saa Interesserne spredes til mange Steder, medens de samles om det ene Maal, at Guds Riges Evangelium udbredes over al Jorden.

Der vil Kundskab og Arbeide til for at blive selvstændig. Ubudenhed gjør umhændig. Lad os alle som en og hver for sig arbeide for, at vi bliver i stand til at have en selvstændig Mening i de kirkelige Sager, og det skal vise sig, at Friheden ikke hindrer det Samarbeide, som udspriinger af Selvstændighed.

Tredje Afsnit.

[Alle de i dette Afsnit optagne Artikler fremkom oprindelig som Artikler i „Folkebladet“, de fleste i Slutningen af Nittiaarene. Marsagen var ogsaa her de dybe Uoverensstemmelser i Opfatningen af den kristne Menigheds Væsen og Fremtræben i Verden, som har gjort sig gjældende i hele den norsk lutherske Kirkes Historie i dette Land. Anledningerne var, som man vil se, forskellige dels officielle dels inofficielle Udtalelser fra kirkeligt Hold. Den forstaelsesfulde Læser vil dog altid merke Forfatterens stadige Stræben efter at påpege de for det tilhældige til Grundliggende Principer. Dersor har jeg troet, at disse Artiklerækker burde medtages her, selv om flere af dem kan synes at have et saa lokalt Præg, at de maaest mere passende kunde optages i det Bind af nærværende Verk, hvor det er Hensigten at meddele en Del Udtalelser af Forfatteren om vor Kirkes Arbeide og Kamp. — Anledningen til de enkelte Artiklers Offentliggørelse er saavids klart udtalt i Artiklerne selv, at Læseren uden Vanskelighed vil forstaa den. De Ophænninger som ansaaes nødvendige, er tilføjede som Noter under Teksten. — Udg.]

I. „Den gamle Kirkeorden.“

[Kilde: Redaktionsartikler i „Folkebladet“ for 21de Juli, 4de August, 20de og 27de Oktober, 1ste og 15de December 1897; 19de Januar, 16de og 23de Februar og 2den Mars 1898; 21de August 1901. Den sidste Artikel er, som man ser, af betydelig senere Dato end de andre, men tages med her, da den handler om samme Sag. — Udg.]

Hvad er Meningen?

Lutheraneren" maa antages at have en ret og rigtig Gjengivelse af, hvad Formand Høyne skrev i sin Indberetning til Den forenede Kirkes Aarsmøde. Havde vi ikke læst det i et Blad, som er „Sandheden tro i Kjærlighed“(*), saa skulde vi have sagt, at det gaar dog an at „gjøre en Skjelm Uret“ ogsaa. Men nu staar det at læse i „Lutheraneren“, og da maa vi antage, at det er paa det allernærme-
ste rigtigt.

Efter Referatet i No. 25 har Høyne sagt:

„Vi vil ikke finde paa noget nyt. De gamle Midler — Ord og Sakramenter — og den gamle Kirkeorden er god nok. Der er endnu ikke opreist nogen Profet blandt os norske Lutheranere, som kan give os bedre Midler og bedre Orden.“

Dg atter:

„Den forenede Kirke staar fast paa Guds Ords og den lutherske Bekjendelses Grund og toner rent Flag. Den gamle lutherske Lære og den anerkjendte Kirkeorden vil den trolig verne om.“†)

Det synes ogsaa at fremgaa af de paafaldende Forhandlinger om dette Punkt i Aarsmødet, at de forsamlede Prester med stor Glæde greb det nye Stikord, som nu er givet Den forenede Kirke for dens Arbeide og Kamp: „Den gamle Kirkeorden“.

Men hvad er Meningen dermed? „Den gamle Kirkeorden“ stilles paa et Sted i Indberetningen Side om Side med Ordet og Sakramenterne; paa et andet Sted stilles den Side om Side med den gamle lutherske Lære. Det maa da visselig være noget overmaade vigtigt, hvilket ogsaa synes at fremgaa af den høitflingende Vensel-nelse: „Det rene Flag“.

Vi vil ikke forsøge at gjætte, hvad det er, Den forenede Kirke mener med „Den gamle Kirkeorden“; vi skal kun indskrænke os til at bede „Lutheraneren“ oplyse os, hvad der menes med denne gamle Kirkeorden, som i Den forenede Kirke stilles aldeles paa samme Linje med Ordet og Sakramenterne og med „den gamle lutherske Lære“.

*) „Lutheranerens“ Motto. „Lutheraneren“ er det officielle kirkelige Organ for Den forenede norsk lutherske Kirke i Amerika. — Udg.

†) De her efter „Lutheraneren“ anførte Citater findes i Den forenede Kirkes Aarsberetning, 1897, Side 18 og 27. — Udg.

Hvis nemlig denne nye Tilføjelse til det, som er Kirkens dyrebare Ålenodie og Ødelsarb, er berettiget, saa har ialfald hele den lutherske Kirke indtil Aarsmødet i St. Paul 1897 svævet i en stor Uvidenhed og levet i tykt Mørke, naar den aldrig før nævnte Møde har vidst om, at det var noget andet, som i Vigtighed og Betydning for Kirken kunde sættes ved Siden af Ordet og Sakramenterne, eller endog ved Siden af den gamle lutherske Lære.

Svad menes med „den gamle Kirkeorden“?

Hvorfor ikke svare?

Vi tillod os for to Uger siden at spørge „Lutheraneren“, hvad der menes med „den gamle Kirkeorden“, som nu i Den forenede Kirke er blevet saa betydningsfuld, at den stilles Side om Side med Ordet og Sakramenterne og med den gamle lutherske Lære.

„Lutheraneren“ svarer paa Spørgsmaalet paa en Maade, som igrunden ikke er noget Svar. Den siger først, at Forfatteren af Spørgsmaalet i „Volkebladet“ „ved rimeligtvis saa godt som nogen iblandt os, hvad man forstaar med gammel luthersk Kirkeorden“. Dette er ikke, hvad det kommer an paa.

Vi ved, hvad vi tænker paa, naar Formand Hohme og Den forenede Kirkes Aarsmøde taler om „den gamle Kirkeorden“. Hvorvidt den er luthersk, er en anden Sag. Men vi ønsker i denne som i enhver anden Sag at være saa retsfærdig som muligt; derfor ønsker vi højest, før vi siger noget om „den gamle Kirkeorden“, at høre hvad Den forenede Kirkes Organ mener med dette Stikord. „Lutheraneren“ vil gjøre baade sin egen Sag og os en Tjeneste ved en bætfrem Forklaring af, hvad der menes med „den gamle Kirkeorden“. Hvorfor være saa tilbageholden i denne Sag? Formand Hohme og Aarsmødet ansaa den dog for meget vigtig. „Den gamle Kirkeorden“ er jo et af de store Goder, som Den forenede Kirke allerede har ved Siden af Ordet og Sakramenterne og ved Siden af den lutherske Lære. „Den gamle Kirkeorden“ vil Den forenede Kirke verne om, siger Formanden.

Baade af Formandens Udtalelse og af Aarsmødets Diskussion og af „Lutheraneren“s Bemerkninger fremgaar det, at det er særskilt „Frikirken“, som man anser for en Fiende af den gamle Kirkeorden.

Frikirken ønsker, saavidt vi ved, den apostoliske Orden i Menigheden; kanſte den er før gammel?

Af de to Ting, som „Lutheraneren“ peger paa og som skal findes førſtilt i „Frikirken“, „nemlig at man giver Kvinden Tale- og Stemmeret i Menigheden og at man søger at rive ned alle Menighedsgrænſer“, er det ſidſte os aldeles ubekjendt; det førſte er noget, som findes her og der baade indenfor og udenfor Den forenede Kirke. Hvorvidt det er rigtigt (at give Kvinden Tale- og Stemmeret i Menigheden) kan vi jo diſkutere en anden Gang. Hvad vi gjerne vil ſaa et bentfrem og udtømmende Svar paa, er dette Spørgſmaal: Hvad menes med „den gamle Kirkeorden?“ Er den virkelig ſaa dhrebar en Sag og ſaa bindende en Lov som Guds Ord og ſom den lutherske Lære? Dersom den er det, hvorfor er den det, eller naar blev den det?

Hvor gammel er „den gamle Kirkeorden?“

„Lutheraneren“ har ikke funnet eller villet eller turdet forklare, hvad der menes med „den gamle Kirkeorden“. Vi har spurgt ganſe længe og bedet meget pent om Svar.

Men nei, „Lutheraneren“ har svaret os, at vi vidste det nok ſelv. Det er ikke høſligt Svar, men ſaa er det vel ſaa bra, ſom vi har forhørt, og vi er deraf vel fornøjet.

Vi maa althaa prøve uden „Lutheraneren“'s Hjælp at give en lidet Uldredning — af og til — om denne Kirkeorden, ſom pludſelig blev ſaa kostelig for Den forenede Kirke, da dens Formand fik høre om dette nye, ſom spørges efter: Menigheden.

Det høres nofsaa lunt og hyggeligt med „den gamle Kirkeorden“. Det er da Spørgſmaalet, hvor gammel den er, og om den er ſaa god, fordi den er ſaa gammel.

Hvis den Kirkeorden, ſom er ſaa vigtig ſom Maadens Midler og den gamle lutherske Lære, er gammel, ſaa gammel, at den er ærbær-dig paa Grund af Elde, ſaa kan den ikke godt være et Produkt af Den forenede Kirke; thi den har da ialſald ingen Alder. Den gamle Kirkeorden er vel heller ikke ſkabt af Den norske Synode, thi den har jo heller ikke kirkelig Henseende ſlæt meget paa Børneskoene.

Er Kirkeordenen gammel, ſaa er den fra den norske Statskirke; og vi kan ſtanſe der. Thi at gaa længere tilbage vilde føre os over

i Katholiciismen, og ikke engang Den forenede Kirke vilde kunne faa sine Folk til at tro, at det var nogen Fordel for den gamle Kirkeorden, at den skrev sig fra den katholske Kirke. I mange Ting gjør den jo det, det ved alle, som studerer lidt Kirkehistorie; men det er ikke derom her spørges. Vi ønsker kun at grieve denne gamle Kirkeorden paa en Blads, hvor den for de fleste af os er let kjendelig og tilgjængelig, saa alle vores Læsere kan se den ligesom for sine Øine og maale den med Sandhedens Maal i det nye Testamentes Lys.

Og dog er ikke den statskirkelige Orden saa aldeles usorfalsket og usordærret overflyttet fra Norge til Ameriká. Den har gjennem Den norske Synode og „den gamle Retning“ gjennemgaaet visse Forandringer, som vi vilde sige til det værre, ved Flytningen. Thi det Embedsaristokrati, som i Norge opholdtes ved Lovens og den udvortes Magt, maa i vort Land opholdes paa anden Maade, og denne anden Maade er vistnok skadeligere for selve Landsråbet og Menigheden end den udvortes Lovens Twang i det gamle Land. Sammenfattet i et Ord kaldes det Kirkepolitik. Summen af alle de Methoder, som benyttes for at opretholde Kastevæsenet og Prestehøiheden iblandt os. Og eftersom de Midler, som bruges, er mere eller mindre rene og hæderlige, blir da dette underlige Væsen, som bencevnnes Kirkepolitik, mere eller mindre hæderligt.

Vi bryder os ikke om at gaa længere ind paa Spørgsmålet om den gamle Kirkeorden denne Gang. Vi har naaet frem til et forelskligt Svar, som sætter Sagen lige for hver Mands Øje: „Den gamle Kirkeorden“ er den statskirkelige Orden med den forbanskning, som den lider, naar den flyttes ud af sin gamle Ramme og skal opretholdes ved nye Støtter.

Paa Statskirkens Grund.

„Den gamle Kirkeorden“, som er Den forenede Kirkes store og vigtige Klenodie, dens „rene Flag“, er, som vi allerede har bevist, den norske Statskirkes Embedsaristokrati med det eiendommelige Tilsnit, som dette Væsen har faaet ved Hjælp af „Gammelretningens“ og Synoden's Kirkepolitik.

Trods alle Formand Hohmes Kraftudtryk og Slag i Bordet agter vi nu som før at beholde Retten til at undersøge denne Ordens

Kristelighed, og vi tillader os endog at spørge: er det tænkeligt end sige rimeligt, at Statskirkenes Kastevæsen virkelig passer saa godt i en amerikansk Kirke?

Den kongelige Embedsmand i den norske Statskirke er en stor Mand i mange Smaafolks Øine. Værre endda, at han ofte er en større Mand i sine egne Øine. Og endda oftere er han den største Mand i sin Klokkers Øine.

Det har kostet mange Penge og lang Skolegang at komme frem til det forønskede Maal — Embedsksamten; det har været længe at bie paa Udnævnelsen til det kongelige Embede. Ingen, som ikke har seet det, ved hvilke Næringshørger Far og Mor har havt, før Sønnen kom gjennem den kostbare Skole. Ingen, som ikke har prøvet det, ved hvor mange rare Maader Studenten har maattet udtænke for at tjene lidt selv, saa han kunde opholde sig ved Universitetet.

Nom han endelig igjennem og blev „færdig“, saa var det oftest med Gjeld, nedbrudt Helsbred, udslidt Hjerne og ofte med tomt Hjerter. Sif han saa et Embede, saa var det ikke mere end billigt, syntes han, at han sif Bederlag for det han havde lidt. Han burde nu nyde Embedsværdigheden, Folkets Arbødighed for Presten, den husslige Lykke i en koselig Prestegaard og — Hvile og Ro for de trætte Nerber. Han havde ikke studeret for at due til Arbeide; han havde jo studeret for at faa et kongeligt Embede.

Og det kongelige Embede betrygger og beskytter ham ganske meget. Jalfald gjorde det for en 30—40 Aar siden. Mange Ting har forandret sig i Norge paa det sidste.

Digteren Garborg ved lidt om, hvorledes norske Bønder betragtede Prestegaarden og dens Beboere. Han figer ofte om den unge Bondegut, som træder ind i Prestehaven og Prestehuset:

„Daniel hadde voret med Far sin inn paa Prestegården eitpar Gaanger, so han visste det. Der var so reint og fint, at ein maatte tru dei vaftad Golvet kvar Dag; og Stolar og Bord var gjorde av Tre, som blenkte, og der var Blomar i Vindaugo, fagre som i Paradis, og Gardin so lette og hvite som Kveldskyer paa Himmelten, og paa Væggen var der eit Vilcete, som var so reint ulike den Tomfru Maria og den Keifar Nicolaus, som dei hadde heime, at der var ikkje Lits-nament; og blanke Messinghamrar i Dørerne, og Glasskaap med rau-de og blaae og forghylte Bøker, og eit stort underlegt Spel, som dei

klunkad paa so vent, at ein kunde graata, og eit kvitt Marmorhubud uppe paa ei Hylla, og so mange, mange fine Ting, som han ikkje visste Namn paa — og hver det heile ein Daam, nokot reint og mildt og himmelskt, ein fin Ange, som han ikkje kunde forklara seg, ein linn, funn, sineikjande Varme, som ikkje tyngjer og som ein ikkje vart svevnug av — aa, aa — det var ikkje til aa utsegja.“

Det har sin Tilstrækning for Kjød og Blod. Mangen Klokker har tænkt i sit stille Sind: den som bare var Prest!

Kan nogen undres, om der er dem, som lifer dette for sin egen Del og gjerne vil have det saaledes, om det er faldt i deres Lod at blive Prester, om det saa var i Amerika?

Det er en ganske naturlig Ting, at alle de, som er blevne Prester uden at drives af Guds Land, gjerne vil have det saaledes. Alle de, som har søgt Standen og Embedet og Leveveien, vil gjerne have det saaledes. Endogsaa nogle af dem, som virkelig fra Begyndelsen søgte det bessignede Arbeide og den salige Ejendom for Gud og hans Menighed, ligger under for Fristelsen til Kjødelig Storhed, Ere og Nydelse, naar Leilighed frembynder sig.

Men læg nu hertil det, som for mange Prester af „den gamle Kirkeorden“ er Hovedsagen, dette at de er Folgets religiøse Formydere, de som har „Nøglerne“, saa de lukker Himmerige op og igjen for Menneskene, og det er ikke noget Under, om de som først er grebne af Embedshøihedens Tanke, ikke vil give den op. Thi det at have en religiøs Magt over Menneskesjælene, det er i sig selv uden Hensyn til udvortes Fortrin, som følger med, dog den største Herlighed.

Gjennem det hele gaar som den røde Traad Embedshøiheden. Latinssolen og Universitetet og Eksaminerne er Trappetrinene, som løfter op i denne høiere Sære, hvor kun Embedsfolk eller Storfolk bevæger sig. Den almindelige Mand bør om ikke netop legemligt saa dog aandeligt staa med Hatten i Haanden for dette Bæsen. Presten er den lærde, for hvem den ubidende bøier sig. Presten er den hellige, for hvem den verdslige Mand bøier sig. Presten er den, som har Adgang til den høieste Helligdom, Folket maa andeagtigt se ham langt fra.

Saaledes er „den gamle Kirkeorden“. Dette er Den forenede Kirkens vinkende Jane og „rene Flag“, dersom vi tør tro Formanden.

Der er noget vist trofylldigt mangesteds i Norge forbundet med

denne Orden. Thi Presterne behøver jo kun den kongelige Udnævnelse og den verdslige Lov for at holde sig oppe. Og desuden var der mange, som helt enfoldigt saa op til „han Far“, uden at ræsonnere stort over, enten „han Far“ virkelig var saa ophøjet et væsen eller ei.

Dette trofylldige Præg falder bort fra „den gamle Kirkeorden“ i Amerika. Under vores frie Forholde er der ingen Kongemagt, som holder Embedet højt over Folket. Der maa findes andre Støtter. Men ikke den overordentlige Fører for et stort Samfund har sin Rød i denne Trang til nye Støtter for den gamle Embedsmagt?

Vilde det ikke passe godt til dette Formaal at udelukke dem, som spørger efter Menighed?

Men der er ogsaa mange andre Midler, som bruges for at opnaa det store Maal. Vi behøver ikke at nævne dem. De fleste, som har fulgt med den kirkelige Udvikling iblandt os, kender til lidt af hvært i denne triste Historie.

Den gamle Kirkeorden og Presteuddannelsen.

Det er Aarhundreders Misbrug, som er samlet sammen i „den gamle Kirkeorden“.

Dens Indslydelse viser sig deraf ogsaa paa alle Kirkelivets Domraader. Og nu, da denne gamle Kirkeorden er blevet en Hoveddag for den store Majoritet, er det nødvendigt at behøve den fra forstjellige Sider, om det kunde være til nogen Formaning. Thi det vilde være bedrøveligt, om vor norske lutheriske Kirke i Amerika skulde blint gaa i vrænge Spor, naar dog Herren i sit Ord har vist den en højperligere Vej, nemlig M e n i g h e d e n.

Den gamle Kirkeorden er Resultatet af en langvarig Verdsrig gjørelse af Kirken, eller af et Forsøg paa at forene Kirken og Verden. Menighed og Prest vilde være kristne uden at høre Kors. Det er den indre Fordærvelse, som tører paa Margen baade i Pævekirken og Statskirken.

Vi kan ikke gaa over hele Grunden i en lidt Avisartikel. Men vi kan jo prøve at tage fat paa en enkelt Side ad Gangen.

Presten er efter den gamle Kirkeorden en kongelig Embedsmand; og hans Opdragelse er indrettet derefter. Nu kan man ikke i Ame-

rika faa beholde den kongelige Embedsmænd; men man fastholder i Trofæab mod „den gamle Kirkeorden“, at Presteuddannelsen skal være den samme som i Statskirken.

Man vil holde paa med Latinsskoler og Universiteter efter statskirfeligt Mønster. Kan man ikke faa de unge Mænd op i det kongelige Embede, saa kan man ialtfald ved Hjælp af Latinen faa dem op i „de høiere Lag“.

Det er et højt Maal; thi det er ikke lidet at være den Kongens og Kirkens Repræsentant, som gaar med løstet Nasyn gjennem Skarer af Mænd, som bukkende blotter sit Hoved for den ærværdige.

Derfor er Veien opad steil og brat. De mange Klasser, de døde Sprog, de haarde Eksamener og den høitidelige Ordination er Trappestrin, som hver for sig er besværlige og alle tilsammen næsten uoverkommelige.

Og af den Grund, at det er saa haardt at komme frem, er alle Skoler anlagt paa at vække smaalig Forståelighed og hensynsløs Ergjerrighed og Kappestrid, om man dog funde opnaa gode Resultater, naar den ene anstrengte sig for at komme hurtigere frem og høiere op end den anden.

I Farten blir mange overanstrengte, og de fleste er vel fornøjet af Arbeide, naar de er komne frem til „Embedet“.

Og i Virkligheden er det tvivsamt, om de duer stort til Arbeide, naar de endelig halvt udslidte kommer frem, hvor Arbeidet skulde gjøres. Thi hele Tiden, medens de mente, at de banede sig Vei til de „høiere Lag“, fjernede de sig stedse længere fra Folket og Menigheden og blev fremmede for begge. De forberedte sig heller ikke egentlig til Arbeide; de beredte sig til at faa Eksamens og Embede.

Vi negter ikke hermed, at Statskirken har dygtige Prester. Vi gjør bare opmerksom paa, hvor forkert deres Uddannelse har været, og hvormeget de har maattet lære om igjen, naar de skulde tage fat paa virkelig Arbeide.

Vi negter heller ikke, at mange Mænd kan blive daartlige Arbejdere trods at de fiz en Uddannelse, som var anlagt paa en sundere Plan.

Paa Forhaand er det imidlertid sandhedsligt, at den statskirfelige Presteuddannelse ikke passer hverken i et frit Land eller i en fri

Kirke. Naar vi ikke skal have Kongelige Embedsmænd, hvorfor skal vi da have deres Uddannelse?

Det nye Testamente lægger den kristne Menigheds Vei frem i alle væsentlige Stykker, og Presteuddannelsen danner ingen Undtagelse fra denne Regel.

Kristus har selv opdraget 12 Mænd, som han vilde sætte til at prædike Evangelium. Han var ikke fornøjet med dem, som „såd paa Moses Stol“; han vilde have andre og bedre Arbeidere i sin Høst.

Denne Opdragelse er mørnsterværdig. Det er sandt, at den viser os ikke, hvorledes Disciplene tilegnede sig de menneskelige Kundskaber, som vi finder dem i Besiddelse af. Men Aanden og Voesenet er fremstillet paa en Maade, som ikke levner Twil om, at vi her har et Eksampe til Efterfølgelse.

Gang paa Gang finder vi, at Ergjerrigheden, som nu opføres saa flittig i alle høiere og lavere Skoler, og som er blevet den gruelle Molok, som fortærer vore Børn, ogsaa står frem hos Herrens første og nærmeste Disciple.

Drevne af Ergjerrighed kivedes Disciplene indbrydes om, hvem som skulle være først af dem. De vidste ikke, at de vandrede i den helliges Følge, som snart skulle hænge forsædet for deres Dine.

Grebne af Ergjerrigheden bad Bebedøi Sønner om at faa komme op i de høiere Lag og sidde ved Jesu høje og venstre Side, naar han kom i sit Rige.

Var det da Jesu Vilje, at Disciplene ved ørgjerrig Kappestrud skulle anstrengte sine Kræfter til det yderste for at overgaa hinanden i Kundskaber og faa bedre Eksamens, den ene end den anden?

Han svarede ved at tage et lidet Barn og sætte det midt iblandt de ørgjerrige og kappelystne Disciple, og formanedé dem til at fornædre sig selv som dette Barn.

Han svarede ved at sige, at det er ikke Spørgsmaal om at løfte sig op til den høieste Plads, men om at stige ned til den laveste; det er ikke Spørgsmaal om at begjøre og faa, men om at elske og give.

Og han holder Eksamens af en noget anden Art end Universiteterne, naar han spørger Peter: Simon, Jonaas's Søn, elsker du mig? Og han giver Bidnesbryd og Attest paa sin egen Bis, naar han siger: Nøgt mine Haar!

Det vilde føre for langt at gaa i Detaljer. Vi slutter Hovedsa-

gen, som er, at Jesus opdrager sine Disciple til noget uendeligt høiere end at være kundskabsrige Mænd og til ganske det modsatte af ørgjerrige Hoveder. Han vil ikke bare have dem kundskabsrige, han vil have dem aandsdrevne. Han vil gjøre dem til ydmige Korsdragere, begjærlige efter at frelse Sjæle.

Baade Kundskaberne, som trænges, og Landen, uden hvilken Kundskaberne er til Skade istedetfor til Gavn i Menigheden, kan kun gives i og ved Ordet. Ved Siden af det Ord, som er Land og Liv, er alle døde Sprog uden Værd i Presteuddannelsen. Kun naar Studiet af de døde Sprog staar i det levende Guds Ords Tjeneste, faar det Værd i denne Forbindelse.

Træng ind i Ordet! Træng ind i Skriften! Det er den kristelige og menighedsmæssige og frifirkelige Presteuddannelses Alfa og Omega. Lær at kjende Guds Nabebaring og Guds Land! Lær at elße Jesus, lær at elße Sjælene! Lær at arbeide blandt Menneskene!

Man vil svare, ja men det kan ikke nogen Skole gjøre alligevel. Hver Mand maa lære dette for sig i Livets Erfaring. Kan saa være; og dog kan en Skole, som fører bort fra Maalest være til stor Hinder.

Vi tror, at den vigtigste Kilde til al Kirkestrid iblandt os er netop Uklarheden i dette Hovedpunkt. Mange føler, at de statskirkelige Prester ikke svarer til frie Menigheders Tarb. Gaa ser ind til, hvorledes noget bedre kan sættes istedet. Men fordi det stakkels Augsburg har bovet at prøve en lidet Forandring, dersor forfølges det og trues med Undergang. Mon det er aldeles sikkert, at den gamle Kirkeorden i denne Henseende er netop, hvad der passer i en Frifirkel, og at den derfor vil bringe Fred med sig?

Har Menigheden lidt Skade?

Vi har tidligere sjøgt at vije, at „den gamle Kirkeorden“ har været til stor Skade for Presterne, deres Forhold til Menigheden og deres Uddannelse.

Har da Menigheden ikke lidt nogen Skade ved denne gamle Kirkeorden? Eller er Menigheden en saa solid og usaarlig Organisme, at intet skader den?

Det er allerede Skade for Menighederne mere end nok, at de er

kommet i et sjævt Forhold til sine egne Prester. Det er en Frugt af den gamle Kirkeorden, at mangfoldige Menigheder betragter Presten som et nødvendigt Unde, som man dog af overtroiske Grunde ikke tør afskaffe alligevel. Det er ogsaa en Frugt af den gamle Kirkeorden, at mangestedts ser de saa alvorlige Maend og Kvinder i Menighederne med Mistillid paa Presten som en Mand, der næsten sikkert maa regnes blandt det aandelige Livs Modstandere. Det er ogsaa en Virkning af den gamle Kirkeorden, at meget ofte er der en Kløft imellem Prest og Menighed, som er uoversigelig, fordi Presterne har en Skolegang, som hverken er folkelig eller menighedsmaessig.

Men dette sorgelige Misforhold, under hvilket baade Prester og Menigheder lader omtrent lige meget, enten de nu føler det eller ikke, er aldeles ikke alt. Man kan ikke engang spørge, paa hvilket Punkt har Menigheden lidt Skade? Man maa heller spørge, paa hvilket Punkt har den ikke lidt Skade?

Thi Sagen er, at under den gamle Kirkeorden er Menigheden blevet aldeles ukjendelig, saa ganske har den taget Verdens Væsen ind i sig.

Menigheden er i Statskirken ikke samlet ved Ordet, ved Evangeliets Indbydelse, men med udvortes Tvang og verdslig Lov. Og dette har været øvet gjennem Narhundreder lige siden Konstantin den stores Tid, indtil Tvangen er blevet en Vane, som nu døbes med det vakte Navn: Gammel Kirkeorden.

Men ingen gammel Vane har funnet forandre Menneskenes Hjerner. Og hvormeget det er blevet en Vane at tilhøre Menighed paa udvortes Maade, saa er dog hverken sand Bodfærdighed eller levende Tro blevet nogen Vane, og kan aldrig blive det.

Og derfor finder vi, at den gamle Vane hersker blandt vort Folk i en stor Udstrekning; men sand Kristendom og aandeligt Liv er sjælden at finde; og paa de fleste Steder, hvor det findes, er det udsat for Banekristendommens mest indædte Forbitrelse.

Den sovende og verdsliggjorte Kirke er det aandelige Livs bitreste Fiende. Thi den aabenbare Verden er ikke saa bange for at miste sine verdslige Glæder, som den sovende Kirke er bange for at blive forstyrret i sin søde So og raadne Fred.

Dersom dersor Vanen og de tilbante Skifte og Ceremonier i Forbindelse med en Del Trældomsfrygt og Overtro er det Vaand, som

paa mange Steder holder Menighederne sammen, saa er det slet ikke at undres paa, at de faa Mænd og Kvinder iblandt os, som arbeider for en Forandring, er Gjenstand for bitter Forsølgelse.

Denne triste Virb fra Statskirken, at Menigheden mere er en udvortes Skit end en Virkning af Ordets og Nandens samlede Magt, er selvfølgelig en af Hovedaarsagerne til, at der er faa lidens Kristendom inden Menighederne, og at Menighederne udfolder saa lidens aandelig Indflydelse.

Hører er ogsaa Grunden, hvorfor mange spørger saa øengsteligt: Hvad skal vi gjøre for at bevare Ungdommen for den lutheriske Kirke? Gaar vi tilbunds i denne Sag, saa vil vi finde, at Grunden til Ungdommens betenkelsige Lyst til at komme bort fra den lutheriske Kirke ligger netop deri, at Ungdommen er ikke saa bundet ved de statskirkeelige Vaner og har ikke nogen overtroisk Frygt for at bryde „den gamle Kirkeorden“.

Havde vi Menighed, virkelig Menighed med Kristi Nand og Liv i Hjerte og Hjem, i Hus og Kirke, saa skulde der ikke være saa store Bansfæligheder i denne Sag.

Men dersom saaledes mange Menigheders Tilblivelse er af tvilsom Værdi i aandelig Henseende, saa er det ikke at undres paa, at vi finder mange mørke Sider ved Menighedslivet under den gamle Kirkeorden. Og det vil ikke være ud af Reien at se lidt nærmere paa de Mangler, vi lader under; thi kun naar vi ser Manglerne, er der noget Haab om at faa dem afhjulvne. Det vil gjøre godt at se paa Forskjellen mellem hvad Menighederne skulde være og i Virkeliginden er; kanse nogen kunde begynde at længes efter en sandere Menighedens Stikkelse, end vi almindeligvis har vænnet os til.

Sagens Kjerner.

Dr. Schmidt dukker endda en og anden Gang op i „Lutheraneren“ og forsøger at lægge et Ord med i Vaget om Menigheden. Det kan da kun ske derved, at han gaar bort fra Sagens Kjerner og opvarter med en Mængde Uefterretligheder.

Sagens Kjerner er denne, som Dr. Schmidt ikke har berørt endda: Er det nye Testamentes Udsagn om Menigheden ligesaa bindende for de kristne som dets Udsagn om det, man har kaldt Ven?

Dersom nemlig ikke det nye Testamente, men Fædrenes Anordning er Lov og Regel for de kristne Menigheder, saa er dermed den Lutheriske Kirke dømt; thi den har opstillet det Princip, at Kristen alene er Regel og Nettetnor, og Fædrenes Anordning er ikke Regel og Nettetnor.

Og dersom Dr. Schmidt sammen med Formand Hohme driffter gammel Vin og tror paa den gamle Kirkeorden med Ligegyldighed for og Forbigaaelse af det nye Testamentes Fremstilling af Menigheden, saa er al Diskussion med ham umulig; thi der er da aldeles ingen Garanti for, hvad han kan finde paa. Uden følles Udgangspunkt og Maalestof er enhver Diskussion umyttig og skadelig.

Kom derfor til Sagens Kjerner, som er Spørgsmaalet om det nye Testamente er i samme Forstand bindende Regel for Menigheden som for Læren. Er dette saa, eller er det ikke saa?

Med det samme skal vi vide, hvad vi mener med Dr. Schmidts Uefterretligheder ved et enkelt Eksempel ud af en utallig Mængde, som kun unødig vil trætte Læserne.

Han siger f. Exs i „Lutheraneren“ for 15de December 1897:

„Formand Hohme havde under Marsmødet ladet falde en Ytring om, at vort Samfund agter at holde sig til „den gamle Kirkeorden“. Det var ikke vanskeligt at forstaa, at dermed sigtedes til alt dette nye og fremmede, som Frikirkenes Venner nu støt kommer med“ o. s. v.

Og lidt nedenfor forhætter han:

„Men vor Modpart griber dette Udtryk om „den gamle Kirkeorden“ og søger ved en Mangfoldighed af direkte Beskyldninger og indirekte Streiflys at faa det dertil, at vort Samfund under Navn af „gammel Kirkeorden“ fastholder og forsvarer omtrent alt det gale, som har været til i Verden før i Skikkelse af nogenslags Kirkeorden, det være sig i Synoden eller i Lutheriske Statskirker eller i Middelalderens Hierarki eller endog i Jødekirken haade under Kaifa i Kristi Tid og under alle de falske Profeter i de ældre Tider.“

Dette er uesterretligt og uhæderligt Snat. „Den gamle Kirkeorden“ var ikke en Ytring, som Formand Hohme „lod falde“ under Marsmødet. Og Dr. Schmidt ved, at dette ikke er sandt. „Den gamle Kirkeorden“ er en Del af Formand Hohmes officielle og skriftlige Indberetning til Den forenede Kirkens

Narsmøde. Og han lod ikke denne Frase „falde“; aa nei, han heisede og løftede den høit og kaldte den „det rene Flag“. Er nu Flaget faldt, saa er det sandelig ikke Høymes Skuld; det er Dr. Schmidt, som „lader det falde“.

Heller ikke er det bare Høyme, som er ansvarlig for „den gamle Kirkeorden“. Narsmødet har fattet to Beslutninger, som begge har med denne Sag at gjøre, og som stadsæster Høymes Ord. Narsmødet besluttede at „tilstemme Formandens Udtalelser om Augsburgs Venners saakaldte Trifirke“, deri indbefattet selvfølgeligt, som enhver kan se, ogsaa Udtalelsen om „den gamle Kirkeorden“.

Narsmødet besluttede ogsaa: „Bed Guds Raade vil Den forenede Kirke holde fast ved Bekjendelsen og den med denne stemmende Kirkeorden“.

Den sidste Frase var, som de der var tilstede vil erindre, et andet Ordelag for „den gamle Kirkeorden“.

Aa nei, Høyme var ikke alene om „den gamle Kirkeorden“, og den „faldt“ aldeles ikke under Narsmødet; man støttede den baade kraftigt og dygtigt, saa den blev staende. Har nogen ladet den falde, saa er det skeet efter Narsmødet.

Heller ikke er det sandt, at „Folkebladet“ har „grebet dette Udrykt“ og lagt ind i det, hvad der ikke var ment.

Vi har god Rekord i denne Sag, og Dr. Schmidt ved, at han bruger uhæderligt Sprog, naar han siger det modsatte.

Vi begyndte med at spørge „Lutheraneren“, et Organ, som sandelig ikke er ufkjent for Dr. Schmidt, om den vilde sige os, hvad der mentes med den gamle Kirkeorden. Dertil svarede „Lutheraneren“, at „Folkebladet“ vidste det ligejaa godt selv. Vi spurgte atter og biede længe paa andet og bedre Svar; men vi fik intet. Vi havde altsaa Øøste paa, at vort Svar var godt nok for „Lutheraneren“, og saa gav vi Svaret selv. Og da udtalte vi, at den gamle Kirkeorden kunde ikke strive sig fra Den forenede Kirke; thi da var den ikke gammel. Den maatte netop søges i de lutherske Statskirker, thi til den katholske Kirke vilde vi ikke gaa tilbage, uagtet der kunde være god Grund derfor.

Kan nu Dr. Schmidt sige, hvad Urret vi deri har gjort? Eller er ikke „den gamle Kirkeorden“ netop den gamle statskirkelige Orden med Tillemøning til nye Forholde, under hvilke den stakkels gamle

Orden har faaet nogle snurrige Tilsætninger af højest twisomt Værd?

Men hvis den ikke er dette, hvad er den da?

Derjom nu nemlig Den forenede Kirkes Mænd er villige til at forklare Meningen af sit storlagne Stikord, saa skal vi være taknemmelige, fordi vi ialfald har ovnaet saa meget. Folket kan da iaaer faa rede paa sit „rene Flag“, som Lederne satte op ifjor.

Den gamle Kirkeorden og Menighedsbygningen.

I Statskirken er igrunden Menigheden blevet borte. Statskirvens kongelige Prester har imidlertid sine Embedsdistrikter med lokale og geografiske Grænser, indenfor hvilke altsaa alle Mennesker hører til Sognet; alle som fødes inden disse Grænser, døbes; alle som døbes, konfirmeres osv.

Dette kaldes stundom ved høitidelige Leiligheder „Menighed“; oftest gaar det dog under det beskedne Navn „Kirkesogn“, som atten inddeltes i Hovedsogn og Anneks.

I store Dele af vort Folk i Amerika er dette det Forbillede, som ansees som mørstergyldigt for Menighedsbygningen. Og det er denne Menighedsbygning i Efterligning af det aller daarligste i Statskirken, som nu oppnytes med det høitflingende Navn den gamle Kirkeorden.

For et kristent Blik synes det merkeligt, at et helt Kirkesamfund vil udvælge denne Fordærvelse af Menigheden som sit Maal og Med. Man vil stundom gjerne tro, at Tilstanden er dog ikke saa daarlig, som den males af Frikirkefolket. Men naar Den forenede Kirke baade ved sin Formand og sit Aarsmøde udtaler og beslutter, at dette er netop, hvad man vil, saa er man jo nødt til at tro dem.

Og kanske det ikke er saa underligt, seet fra et verdsligt Synspunkt. Presterne er jo efter den gamle Kirkeorden den egentlige Kirke; for deres Skyld er Menigheden til; Menigheden skal opholde dem, saa skal de være de skinnende Lys i Tidens Mørke, eftersom de „sidder paa Moes Stol“.

Og er da Presterne selv ret gjennemtrængte af Verdens Land og Væsen, saa er det aldeles rimeligt, at de er meget vel fornøjet med en rent verdslig og udvortes Menighedsbygning.

Og ligesom det er den gamle Kirkeordens Betragtningsmaade,

at Menigheden er til for at op holde Presten, saa er det ogsaa dens Anskuelse, at Presterne er til for at holde Messe og udføre ministerielle Forretninger for Menigheden. Så det religiøse er Presten alene virksom, Menigheden er væsentlig modtagende. Deraf er den gamle Kirkeorden ikke alene passende for verdslige Prester, som gjerne vil have Presteembedets Indtægter og Ere, men den samme gamle Kirkeorden, er ogsaa aldeles passende for verdslige Menigheder, som gjerne vil have Religionens Søndagsstas over Hverdagens Urenhed og Verdsrigtighed.

Saa naar vi ser Sagen fra denne Side, saa undres vi ikke, at „mit Folk vil gjerne have det saaledes“.

Men at et Kirkesamfund skal beslutte, at dette er Veien, hvorpaa det vil gaa, — ja det er ikke forunderligt, det er forsædelsigt.

De faa troende og aandsophylste Mænd og Kvinder blandt vort Folk vil forståa det, at naar den gamle Kirkeorden saaledes bifaldes og anbefales og praktiseres af Hundreder af Prester og Menigheder, saa er det en Magt til at hindre Vækfelse og fløve Vandsliv, som ikke kan overburderes med Hensyn til sin Indflydelse.

Vi tror derfor, at Den forenede Kirke ikke har været heldig i Valget af sit Stikord. Den har ved at driske „gammel Vin“ selv og ved at tilraade at vedblive dermed hjulpet mange til at fortsætte i Uretfærdighed; og Menigheden har lidt Skade, fordi den ikke fik bedre Raad.

En Vending i Diskussionen.

Det har været overladt til F. A. S.* at forsøre den gamle Kirkeorden fra Den forenede Kirkes Side. Han er jo helst den som maa gjøre det, som andre ikke synes rigtig godt om. Han har da ogsaa strævet efter Evne med Forsvaret; men det syntes ikke at falde i alles Smag, hvad han bragte frem.

„Folkebladet“ har påavisst, at det er merkeligt, at man i Menighedsagen ved Siden af Guds Ord har opstillet en ny eller anden Authoritet, nemlig „den gamle Kirkeorden“, som Den forenede Kirke vil holde sig til. Thi dette kan kun forklares paa en af to Maader; enten er der ikke i Guds Ord nogen Veiledning om Menigheden, el-

*) F. A. S. er det af Professor Dr. Theol. F. A. Schmidt oftere benyttede Forsattermerke. — Udg.

Ier ogsaa er Den forenede Kirke ikke villig til at følge den Veiledning, som er der.

Saa langt var Diskussionen kommet, og det saa igrunden lidt vanskeligt ud for den gamle Kirkeorden; thi var den det samme som det nye Testamentes Menighed, saa var jo Guds Ord nok, og denne Tilførsel aldeles overflødig. Men var den noget andet end det nye Testamentes Menighed, saa var det meget uheldigt for Kirkeordenen og dens Forsvarere.

Nu ser det ud til, at ialsfald Pastor Kildahl i Chicago ikke er fornyet med den saaledes fremkomne Situation. Han optreder derfor i sidste No. af „Lutheraneren“ med et nyt Forsvar for den gamle Kirkeorden; og han paastaaer nu, at den gamle Kirkeorden er intet andet end Den forenede Kirkes Konstitution. Og det er da ingen Sag at bevise, at Den forenede Kirkes Konstitution med sit aldeles en-sidige Majoritetsherredømme er aldeles udmerket.

Pastor Kildahl har unegtelig hiet noget længe, før han kom med denne Oplysning. Og der trængtes ogsaa nogen Tid, for at en saadan Paastand skulde troes blandt Majoritetens Folk endogcaa. Thi omend Pastor Kildahl tror Paastanden selv, saa er den dog dermed ingenlunde sand.

Hvis Formand Høyme havde ment Den forenede Kirkes Konstitution og den deri bestemte Kirkesforsatning, saa havde han vist Evne til at sige saa selv.

Hvis Den forenede Kirkes Aarsmøde ifjor havde ment Konstitutionen, saa havde vist ogsaa dette Møde Evne nok til at saa sagt det, at Den forenede Kirke fremdeles fastholdt sin Konstitution.

Hvis „Lutheraneren“ ifjor havde vidst, at den gamle Kirkeorden intet andet var end Samfundets Konstitution, saa havde „Lutheraneren“ sagt saa ifjor.

Hvis Dr. Schmidt havde kommet paa den Tanke, at den gamle Kirkeorden var Konstitutionen, saa havde han ikke forsøkket sig hverken om „gammel Vin“, eller om mange andre Ting.

Sagen er, at Formand Høyme taler om den gamle Kirkeorden i Forbindelse med Spørgsmaalet om levende eller døde Menigheder, og i Forbindelse med Spørgsmaalet om Ordets Forklyndelse og Sacramenternes Forvaltning i Menigheden, og i Forbindelse med Spørgsmaalet om Vækfølse eller Sovn i Menighederne.

Sagen er, at saaledes forstod ogsaa Komiteen paa Formandens Indberetning hans Udtalelse, at den stod i den aller nærmeste Forbindelse med Spørgsmaalet om Menighedens Liv og Livskilder. Saaledes forstod ogsaa de faa Mænd Sagen, som paa Aarsmødet ifjor misbilligede Utdrifket „gammel Kirkeorden“. Saaledes har ogsaa Dr. Schmidt og „Lutheraneren“ uttalt sig hele Tiden, at man kan se, at de tænker paa Menighedslivet og Menighedsbygningen, den i strikte Forstand saakaldte kirkelige Stik, naar der tales om „den gamle Kirkeorden“.

Dersom Pastor Kildahl nøie vil gjennemlæse Side 18 af Den forenede Kirkes Aarsberetning 1897, saa vil han med Lethed se, hvad det her dreier sig om.

Det er imidlertid et godt Merke, at Pastor Kildahl ikke forsvarer den gamle Kirkeorden i den Forstand, hvori Formand Hovme og Aarsmødet og F. A. S. taler om den.

Chi enten man er paa den ene eller anden Side i den udbortes Partistilling, et er sikkert, at alle kristne Mennesker og især alle kristne Prester i vore Menigheder føler med Smerte, at „den gamle Kirkeorden“ er en forsædlig Hindring for det aandelige Liv.

Det er rimeligtvis i Følelsen heraf, at Pastor Kildahl gjør sig saa megen Umage med at vise, at han og hans er de rette frikirkeelige Folk.

Vi har altid troet, at Pastor Kildahl, trods alle hans rare Avisartikler, i Grunden var paa den rette Side i Hovedsagen. Vi glæder os over hver en, som i Sandhed blir fri og frikirkelig.

Lider Evangeliet's Forkyndelse?

Det er for lutherske kristne den største af alle kirkelige Sager, at Evangeliet prædikes rent og ret. Derpaa beror Troen og Livet. Hvad der forlanges i den lutherske Kirke er en hel og ubesaaret Forkyndelse af Guds Ord, saa Lov og Evangelium prædikes i sin hele Hylde og hver af dem paa sin rette Plads, saa de kan udføre sin egen Gjerning.

En saa fuldkommen monarchisk Statskirke som f. Exs. den norske, hvor Menighedsfolket slet ingenting har at sige, er „den gamle Kirkeordens“ Indflydelse paa selve Forkyndelsen af Ordet igrunden nof-saa lidet. En alvorlig Prest kan uhindret af den Menighed, som

Kongen har ansat ham i og over, prædike baade Lov og Evangelium, baade Vod og Tro. Mange gudfrygtige Prester gjør det, og blir de end hadde dersor, saa blir de dog ikke forjagede for den Sags Skyld. Lovens sterke Arm beskytter dem.

Anderledes med Kirketugten og Sakramentsforvaltningen, hvilke to Ting paa mange Maader hører næse sammen. Der er i Statskirken ikke Rum for Kirketugt i almindelig Bethydning; de som er Medlemmer af Sognet, har Lovens Ret til at være Medlemmer deraf, og de kan kræve Adgang til frit at benytte Kirkens Goder. Den troende Prest maa finde sig deri og lide Samvittighedskval uafsladeligt, indtil han sløves.

Det blir en Del anderledes med dette, naar den gamle Kirkeorden fastholdes i Menigheder, som er uafhængige af Staten. Det, som her gjerne vil lide først og lide mest er visstnok Forkyndelsen. Man danner — paa statskirkelig Vis — Menigheder af verdslige Mennesker. En Prest vælges og skal prædike for og i disse Menigheder. Menighedslemmerne er i Theorien kristne, siden de er i Menigheden; i Praksis er de verdslige, siden de ikke har Livet i Guds Søns Tro. Presten skal tiltale dem som kristne, behandle dem som kristne, prædike for dem, som om de var kristne. Og, naar det kommer til det laveste Punkt, prædike saaledes, som det tiltaler og behager de verdslige Menighedslemmer. Behager han ikke, saa betaler de ikke.

Dette er den største og alvorligste Fare ved en Fortsættelse i Fri-kirken af Statskirvens Menighedsbygning. Det medfører Fare for selve Ordets Forkyndelse. Og sløves Sverdets Eg, saa blir der ikke ret meget Gavn af dets Unvendelse.

Men ikke Løren om Verdensretsfærdiggjørelsen kom af de verdslige Menigheders Indflydelse paa Forkyndelsen?

Men selv om denne sørgetlige Foretælelse forklares anderledes, saa lører daglig Erfaring de troende omkring i Menighederne, at det ikke er saa ret mange Steder, at man ikke merker den verdslige Majoritets Indflydelse paa Forkyndelsen og Sakramentsforvaltningen og Kirketugten. Vi vil ikke nævne alle de Synder, som Prester her og der har paa sig for sine Ligtaler og tildels andre Leilighedstaler. Men endog den egentlige Ordets Forkyndelse sløves og slappes saa,

at det almindeligvis forståes, at de uomvendte og vantro er en Del Mennesker, som helst er langt borte fra „vor Menighed“.

Alle alvorlige Prester vil have følt den Fristelse, som følger med at staa som en Ordets Forkynder i en sløv og verdslig Menighed. Mange, som begyndte godt, har kanske bukket under for Fristelsen.

Er det da ikke rigtigt at spørge: Er det da ganske sikkert, at „den gamle Kirkeorden“ er et aldeles ubetinget Gode?

I Norge var der engang paa et Kirkemøde Tale om at indføre nogen Forandring i den gamle Kirkeorden ved at afskaffe „Medhjælperne“ og sætte et „Menighedsraad“ istedet. Da reiste en Gammelretningsprest sig og sagde: „Jeg tror, vi gjør rettest i at holde os efter Skriften: „Hold fast ved, hvad du har, at ingen tager din Krone!““ Men en gammel Frihedsmand, Probst var han ogsaa, reiste sig og svarede. „Ja isandhed godt at holde fast ved hvad man har, naar man har noget; men naar man intet har, saa var det vel bedst at prøve at faa fat paa noget.“

Det synes næsten at være lignedan med „den gamle Kirkeorden“. Det vilde være bedst først at være sikker paa, at den var bare et Gode, før man var saa ivrig for dens Bevarelse.

* * *

Vi ønsker at tilføje, at det nu straks vil være slut med vores Betragtninger over den gamle Kirkeorden; vi har mere Trang til at komme over til Menigheden.

Lider ogsaa det kristelige Liv?

Det er forhaabentlig sidste Gang, vi paa nogen Tid behøver at komme tilbage til „den gamle Kirkeorden“.

Vi har seet noget lidet af dens Skrøbeligheder, som kunde afhjælpes ved at „ha' Menighed“. Derned er ikke sagt, at der jo er adstillet i „den gamle Kirkeorden“, som kan være værdifuldt ogsaa for „Menigheden“. Vi tænker paa saadanne Ting som Kirkeaaret, de faste Prædikentefester, forstjellige liturgiske Formularer osv.

Hvad vi kun i al Korthed vil berøre tilslut, er Spørgsmaalet om Kristendommen Lider ved den gamle Kirkeorden? Vi mener ikke denne Gang den kristelige Religion i sin Almindelighed, heller ikke

det kristelige Liv i den gamle Menighedsbygning med de geografiske Grænser; men vi mener denne Gang selve de sande kristnes personlige Kristendom. Lider de kristnes, de troendes, Kristendom noget som følge af den gamle Kirkeorden?

Det ses ofte, at en ødel Plane vantrives, naar den sættes i daa-
lig Ford eller berøres Solskin, Lys og Lust. Den bærer ikke fuld-
kommen Frugt.

Paa samme Maade er ikke altid alle troendes Kristendom lige
meget udviklet, lige ren og stjær og klar. De Vilkaar, under hvilke
den gror, kan være for haarde og kummerfulde. Frelseren taler om
saadan god og ødel Sæd, som falder blandt Torné.

Der er mange kristne Mennesker ogsaa inden den gamle Kirke-
ordens Hegl. Men deres Kristendom lider saa meget, at den blir
svag og ofte endog forkryblet.

Det er mange Ting, som dertil bidrager sit. Vi kan kun nævne
det vigtigste.

Da hele Kirken for den gammeldags statskirkeelige Betragtning
væsentlig er en Indretning eller en Anstalt, i hvilken visse udvortes
Midler er lagt i visse udvortes Personers Hænder, for at disse saa-
kaldte Embedsmænd skal bruge Midlerne paa Kirkens Medlemmer,
saa vil man let forstaa, at der i dette Kirkestel ikke kan blive synnerlig
Tale om Vand.

Presten prædiker Ordet og forvalter Sakramenterne. Menig-
hedslemmerne hører Ordet og modtager Nadveren. Men om den
Helligaands Gjerning i Hjerte og Liv og Arbeide høres der lidet
eller intet, fordi man ikke vil ha' Menighed.

De sande troende under denne Kirkeorden vil derfor uundgaac-
ligt komme til at lide derved, at deres Kristendom er ligesom stanjet
i Bæksten, naar den kommer til et vist Punkt. De har Adgang til at
høre Ordet og tro Ordet, til at modtage Nadveren med Tak og Glæde
i sine Hjerter. Og der stanfer det. Det er ikke passende med Kir-
kens Opgave som „Frelsesanstalt“, at det skulde gaa videre. Thi det
næste Skridt vilde føre ind i den Helligaands Kraft og Salvelse, og
hvad skulde Menighedslemmerne med den, naar de ikke er arbeidende
men betalende?

De som derfor ikke blir med i den gamle Kirkeordens Kristendom,
er det, som f. Eks. Kristus taler om i Joh. 7, 38; „Hvo der tror

paa mig, af hans Liv skal der, som Skriften siger, *fl y d e l e v e n d e B a n d s t r ø m m e*. „Floder af Vand“ staar der i det græsse; mon der er meget af dem, hvor den gamle Kirkeorden faar holde sig rigtig streng?

Vi twiler meget paa det. Forkyndelsen tilskynder ikke dertil. Opmerksomheden henvendes ikke derpaa. Beghynder der at vase sig Tegn til „de levende Bandstrømme“, saa stanses gjerne saadant med de Midler, som staar til Prestens Raadighed: Det blir saa let til Svermeri med dette; det volder saadan Forsyrelse i Menigheden osv. Og meget ofte har de virkelig aandelige kristne faaet Valget mellem enten at slutte med alt Bidnesbyrd og Arbeide eller at „gaa ud“ af den verdslige Menighedsorganisation.

Hvor derfor „den gamle Kirkeorden“ blandt os har været strengt gjennemført efter hele sin verdslige og kjædelige Uandløshed, der har ogsaa Resultatet mange Gange været dette, at Methodister eller Baptister eller Missionærer eller „Fri-fri“ har høstet Frugten af enhver aandelig Rørelse indenfor den saakaldte Menighed.

Land er betenklig, farlig, ubehagelig for „gammel Kirkeorden“. Men Land skaber Menighed og trives i den.

Her er det Modsetningen kommer ind. Og denne Modsetning er ikke fra idag eller igaar. Denne Kamp har længe varet og har langt igjen. Men sikkert er det, at det er første Gang i den kristne Kirkles Historie, at noget Kirkesamfund i sin Helhed ved offentlig Beslutning har traadt over paa gammelt Formbæsens Side. Og undres kan vi ikke over, at der bruser gjennem vort Folk et Stormbeir, som daglig reiser kraftigere Protest i vakte Sjæle mod dette Væsen.

Vi kan stanse for denne Gang. Vi ved, at der er mange, som med os er villige til baade at arbeide og lide for Menighedens Gjenreisning i apostolisk Land og Sandhed.

Vort Haab er, at Staren skal vokse, og at det skal lykkes ialfaald for en Del af vort Kristenfolk at komme fremover mod det Maal, som siden Hans Nielsen Hauge nu i over hundrede Aar har staact manende for norske Kristnes Hjerte og Sind:

Vi l s h a' M e n i g h e d ?

Menighed eller gammel Kirkeorden.

Det er en velprøvet Erfaring i al menneskelig Historie, at Fremstridt ikke kan ske uden Brydninger, og at Brydninger som en Regel har sine akute Kriser, hvor det nye, som skal frem, kommer ligesom i Døds Kamp med det gamle, som vil kæde det. Da ser det altimellem stigt ud. Skal Livet dø, og Døden vinde? Skal Graven lufte sig fort og mørk over det unge, spirende Haab?

Paa ikke saa saa Steder blandt vort Folk er der for Tiden ganske alvorlige Brydninger, tildels voldsomme Kriser. Skal Menigheden, som har prøvet at komme til Gjennembrud, etter kæles under Verdsrigt; eller skal den saa sin Baar og Tribsel iblandt os?

Der er især to Fiender af Menigheden, som har optraadt i vor sorte Kirkehistorie. Og saa ofte som dertil har været Anledning, har disse to Fiender sluttet Forbund og allieret sig med hinanden. Det er Prestevælde og Verdsrigt. Det er jo ogsaa to Skud af samme Rod og Stamme. Tilsammen udgør de, hvad man paa et vist Hold har kaldt „den gamle Kirkeorden“.

Bed „Prestevælde“ tænker vi her paa den Misbrug, som en stor Theolog har stildret saaledes: „Prestevældet søger at gjøre den omsorgsfulde Ledelses Embede til et uaandeligt Herredømme over Menigheden, og det røgter ikke Hjorden, men glæder sig over dens Umhyndighed og søger at udnytte den til den verdslige Ophsielsses og Egennytties hændige Maal.“

Bed „Verdsrigt“ i Menigheden tænker vi paa det Sind, som vil have Menigheden til et religiøst Dække over et kjødeligt og verdsligt Liv, saa at den kan tjene til at beskytte Hjerte og Samvittighed mod Sandhedens skarpe Braad og endog tjene til at garantere dem en evig Salighed, som med ubodfærdigt Sind har staat i den ydre Forbindelse med Menigheden.

Slegtskabet og Veneskabet mellem Prestevælde og Verdsrigt er let nok at se og kjende. Det verdslige Sind er ganske villigt til at indrømme Presten baade Forrang og Fordel, bare han sparer det kjødelige Hjerte og ikke vender Sandhedens Braad derimod. Og den kjødelige Prest er ganske villig til at lade Verdsrigtinden florere i Menigheden, bare den yder ham den Ære og Fordel, som han søger.

Denne vanhellige Alliance, som man som sagt paa et vist Hold

har prydet med Navnet „den gamle Kirkeorden“, er selvfølgelig Menighedens aller farligste Fiende. I rolige Tider er den som „Storebøigen“, noget tungt, slimet, uoverkommeligt noget, som møder op mod Lys og Fremstridt allested. Men gjør nogen Alvor af at kræve Menighedens Væsen, hvor der er Menighedens Navn, saa hvæser Dragen og hugger Ormen og spyr Edder over den dristige Stridsmand, hvor ubethdelig han end maatte være.

Men ikke altid er Presten villig til at bøie sig for Verdslıgheden; og heller ikke er altid Menigheden villig til at bøie sig for Prestevældet. Derfor antager Kampen forskjellige Former og ytrer sig paa forskjellige Maader. Deraf er blandt os kommet Kampen om Lægmandsvirkomheden, om Presteskolen og nu sidst om Menigheden. Det er jo bare forskjellige Trin i den samme Udvikling.

Kampstillingerne er derfor ogsaa nofsaa forskjellige. Der er Prester, som mandigt kjæmper mod Prestevælde og Verdslıghed, ligesaa vel som der er Menigheder, som med synlig Eilfredshed finder sig i begge Dele. Og ombendt. Men under alt dettegaard Brydningerne for sig, og vi nærmer os stedse mere fremover mod et virkeligt Menighedsliv, hvor der gjøres Alvor af Jesu Ord: „I er alle Brødre“, og „den største blandt eder skal være alles Ejener“.

Derfor er det ikke nu nogen Tid til at tage Modet. Detgaard frem; og Farten kan maales ved Modgangsbølgerne, som bruser mod Baaden. Det betyder Fremstridt. Læg Larerne ind og driv med Strømmen, og snart skal Bølgerne synke og Larmen ophøre. Det er Dødens No.

Men ikke altid er Kampen lige haard, selv om det er en uafladelig Kamp, saalænge Liv og Død brydes med hinanden. Det gjælder ikke bare om, at Menigheden kommer frem; det gjælder ogsaa om, at den bevares. Det sidste er ikke noget mindre end det første.

De Seire, som forelsbig er vundne i vort kirkelige Arbeide ved Anerkjendelsen af Lægmandsvirkomheden og den kristelige Presteuddannelse, er af underordnet Bethydning, om de ikke efterfølges af og viser sin Frugt i Menighedslivets Befrielse fra Verdslıghedens Ag.

Er der ikke her noget at virke for? Bør ikke alle kristne tage Del i Arbeidet her?

2. „Vil Æ ha' Menighed?“

[Kilde: Redaktionsartiller i „Folkebladet“ for 29de September 1897; 16de, 23de og 30te Mars 1898. — Udg.]

Er det Hovmod?

J „Lutheraneren“ skriver F. A. S.: „Jo, jeg forstaar, at det er et lovligt stort Stykke af uchristeligt Hovmod og Dømmeshyre, naar „Frifirken“ nu gjør det til sit Slagord: „Vil Æ ha' Menighed?“, som om der ikke fandtes Menighed iblandt os før, men først maatte bringes os ved „Frifirken“s Udsendinger“.*)

F. A. S. mener, at det er Hovmod og Dømmeshyre at spørge: Vil Æ ha' Menighed? fordi et saadant Spørgsmaal kun da var rimeligt, hvis der ikke fandtes Menighed iblandt os før.

Shermed kan F. A. S. selvfølgelig ikke mene, at der paa et af hundrede eller ti af hundrede Steder findes Menighed. Thi det som fandtes paa nogle Steder, kunde jo ikke hjælpe de andre Steder, hvor det ikke fandtes.

Eller dersom vi spurgte en syg Mand: Vil du blive frist? saa

*.) „Lutheraneren“ for 8de September 1897. Citatet findes i en Artikel betitlet „Evang eller Frifried“, der danner Svar paa en Redaktionsartikel i „Folkebladet“ for 1ste September 1897 med samme Overstift. Spørgsmaalet: „Vil Æ ha' Menighed“ blev fremsat under Samtalen over Emnet „Menighed og Menighedsliv“ under Augsburgs Venners Aarsmøde i Fargo, N. Dak., i 1896 og blev paa en Maade „et bevinget Ord“. — Udg.

kunde vel ikke den syge sætte op en fornærmet Mine og svare: Du taler, som om der ikke fandtes friske Folk iblandt os?

J. A. S. maa, om han ellers mener noget andet end at være grov, mene dette, at Spørgsmaalet: Vil Æ h' Menighed? er overslødig overalt, fordi der overalt er Menighed iblandt os. Der er ingen Trang til Forandring, thi overalt blandt Majoritetsfolket er Menigheden virkelig Menighed; den svarer til sit Navn; det er bare „Hovmod og Dømmeshyre“, om nogen mener, at Menighederne sjælden, kanske aldrig, er alt hvad de skulde være og kunde være.

Ta saa maa det vel ogsaa være „Hovmod og Dømmeshyre“, hvad der staar i vor Børnelærdom om „de kristne“:

„Navnet har de vel alle, men Salvelsens Land og Maade flettes de fleste“.

Berden har altid slaaet fra sig Kravet paa sand og levende Kristendom netop med dette Majoritetens Ord: Vi har alt dette i Orden før; det er bare Hovmod og Dømmeshyre, som gjør, at nogle mener, at vi ikke er gode kristne alle sammen.

Dette er den verdslige Kirkes falske Profeti, til alle Tider og paa alle Steder sig selv lig. Her er Fred og ingen Fare. Vor Kristendom er god, vor Lære er ren, vores kristne er gode kristne, og vores Menigheder er gode Menigheder. Kjære Folk, sov i No, sov i No!

Men hvad figer den sande Profet? Fra Herren figer han med gjennemtrængende Alvor: Æ lægger mit Folks Datters Brøst paa Letfærdig Bis, idet Æ figer: Fred, Fred! og der er ingen Fred. Og om sig selv figer den sande Profet: Gid mit Hoved var Vand og mit Øje en Taarekilde, at jeg Dag og Nat kunde begræde mit Folks Datters ihjelsslagne.

Lad os se lidt paa Meningen af dette, som Grifirklen arbeider for, saa kanske det vil vise sig, at Spørgsmaalet efter Menighed er ikke uberettiget midt iblandt os, og at det er mere Hovmod i at rose sig af, at alt er i Orden, end i at erkjende, at vi flettes saare meget paa at være, hvad vi skulde være.

Kanske hvis J. A. S. sik se, hvad Menighed var, at han ikke længer vilde komme med taabelige Vittigheder om, at „Grifirkens Udsendinger“ skulde bringe den med sig. Han ved godt, at der er ingen, som tror noget saadant; men vel tror vi, at Evangeliet bringer den med sig, hvor det faar gjøre sin Gjerning fuldt ud.

Menigheden er Kristi Legeme, fuldt af hans Land og Liv, saa at den baade fremstiller Kristi Skikkelse og gjør hans Gjerning. „Men Æ er Kristi Legeme og Lemmer, enhver for sin Del.“

Vi vil ikke nævne mere end dette ene i denne Forbindelse. Det er dette nemlig, som ikke kan være uden „ved den Helligaand“. Det er Guds Land, som virker dette Under, at i Verdens Mørke er Menigheden Lys; i Verdens Raaddenhed er den Salt. Det er Guds Land, som gjør, at Menigheden er en Samling af Arbeidere i Herrens store Høst, hvor hver og en er virksom i Kjærlighedens store Gjerning, at samle ind fra Verdens Fortabelse til Frelseren og hans Kors.

Vil Æ ha' Menighed? Bethyder dette Spørgsmaal noget ondt? Eller er der nogen, som kan svare: Det har vi nok af før?

Nei nei. Vi har ikke nok af dette før. Vi kan heller ikke her paa Jorden saa nok eller endog formeget. Thi Spørgsmaalet betyder jo aabenbart dette: Vil Æ, som i Navnet og i Formen er en Menighed, ogsaa have Menighedens sande Land og Liv og Virksamhed, saa Æ ikke længere er bare betalende Medlemmer af en Forening, som opholder Kirke, Prest og Kirkegaard, men virkelig er aandelige Lemmer paa Kristi Legeme, virksomme i hans Kjærligheds Arbeide paa Jorden?

Dersom nogen vil svare: Dette har vi tilstrækkeligt af før, mon ikke det betyder, at han er tilfreds med Formen uden Livet og fornøjet med Bogstaven uden Landen?

Thi den som har begyndt at se ind i Sandheden af den guddommelige Bebreidelse: „Jeg ved dine Gjerninger, at du har Navn af, at du lever, og du er død“, han vil nok erfjende, at det er høist nødvendigt at spørge efter Menigheden i Land og Sandhed iblandt os.

Og naar vi tænker paa, hvor mange der er af vore Menigheder og Menighedslemmer, som tager fast Krøst netop af denne Buggesang: Alt er i Orden, sob i Rio, saa fristes vi næsten til at tigge „Lutheraneren“ og Majoriteten og F. A. S. til endelig engang at slutte dermed.

Sagen er denne, at vi staar i vor kirkelige Udvikling ligeoversor en stor Krise, i hvilken dette er det Spørgsmaal, som besvares: Er den gamle statskirkelige Kirkeorden virkelig svarende til Kravet og Behovet i vor Tid og vort Land og vores Forholde eller ei? Det kan være det samme, enten man holder den gamle Kirkeorden for tilstrækkelig eller ei i de gamle Lande og i de gamle Tider. Vi spørger:

Kan den Lutheriske Kirke løse sin Opgave her blandt os ved at fortsætte i de gamle Spor?

Vi siger nei. Det trænges, at vi vaagner op og erkjender, at der behøves Menighed. Det trænges, at der blir alles Deltagelse i Arbeidet, at der blir alvorlig Verdensforsagelse, levende Hjærlighed, brændende Nidkærhed for Sjælenes Frelse, ikke bare hos Presterne, men hos alle Menighedslemmer.

Den aandelige Interesse maa vækkes, næres, udvikles hos alle. Det maa ikke være saa, at f. Eks. Hedningemissionen er en Prestesag, som Presten kommer over Menigheden med som en Fordring paa Offer en Gang om Naret eller to; men at den blir hjør og dyrebar for hvert enkelt Menighedslem, fra Barnet til graahærdet Olding, saa de alle elsker Sagen, lever for den, beder for den, lidet for den, læser om den, sparar til den, ofrer for den. Alle, alle i Arbeide for Jesu Kristi Sag, saa Prestens Gjerning blir den at opmuntre, tilskynde, veilede og undervise. Da har det Menighedens Art, da er Arbeidet menighedsmæssigt.

Na, hvor meget større Kraft, om vi blev Menighed!

Hør J. A. S. hørt om Hermannsburg, hvor Harms blev Nedskab til at fremkalde Menighed? Er det overalt saaledes blandt os? Hvis ikke, hvorfor ikke?

Naar vi da har seet et hrende lidet Gran af, hvad det nye Testamente mener med Menighed, mon vi da ikke har Lov til at tale og vidne om den Sag? Mon det er Hovmod at spørge Folket, om det ikke ønsker at faa det saa, som det nye Testamente fremstiller det kristelige Samfund paa Jorden?

Det kan da vel ikke være mere hovmodigt end at spørge Mennesker, om de vil være kristne. Det betyder jo ikke, at vi kan gjøre dem til kristne; men det betyder, at Gud kan. Saaledes ogsaa med Menighed.

Kraft af den gamle Kirkeorden har det her blandt vort norske Folk været spurgt atter og atter: Vil I ha' Prest? Vil I ha' Vor-nene døbt? Vil I ha' Nadveren forvaltet? Vil I ha' Guds Ord prædiket? Vil I ha' de døde jordfæstet?

Dette var ikke Hovmod og Dømmeshge; det rørte endda ikke direkte ved Samvittigheden. Men naar det nu tages med alt sammen i et eneste Spørgsmaal, og vi ikke bare spørger efter, om der skal gjøres

noget for Folket, men om Folket selv vil være med og gjøre noget for Guds Nands Kraft og Drift, saa skal det være Hovmod og Dømme-hyge. Var det ikke det tweeggede Sverd, som rørte ved det sovende Sind og døde Hjerte? Eller hvorfor denne Ølterhed?

Hvad der i Politiken kaldes Folkesfrihed, det heder i Kirken Menighed. Det betyder alles Deltagelse i Arbeidet og Udviklingen og de dermed følgende Sorger og Glæder. Mon det er galt at agitere den Sag endog i et Spørgsmaals Form?

Vil J ha' Menighed?

Det har været kaldt et tirrende Spørgsmaal; vi vilde heller kalde det et lakkende Spørgsmaal.

Det er et Gode, som hydes, og en Gave, som ingen kan tage uden den, som faar den.

Men al god Gave og al fuldkommen Gave er ovenfra og kommer ned fra Lysenes Fader, hos hvem der ikke er Forandring eller Skygge af Omstiftelse.

Derfor er ogsaa Menighed en Guds Gave, en god og fuldkommen Gave, som Gud giver dem, som har Rum for den.

Thi Menigheden var ikke, før den Helligaand blev udgået. Den Dag Nanden kom over Disciplene paa Salen, blev disse Disciple Menighed.

Om nogen siger, at de har Menighed, men de ikke har Nand, hvad Nytte er der deri? Mon det er Guds Menighed?

Dersom der skal blive Menighed iblandt os, saa maa vi faa Nanden fra Gud, saa vi kan blive ett Legeme og én Nand, en Guds Bolig i Nanden, saa at dersom Nanden er Guds Gave, da er Menigheden ligesaas.

Er det nødvendigt for os at faa Nand? Eller er det nogensinde muligt for nogen hernede paa Jordens overflade at have Nanden paa saadan Maade og i saadant Maal, at han ikke trænger at faa den? Alle, som nogensinde har haft Nand, ved dette, at vi har kun saameget Nand, som vi faar. Men Gud giver dem den Helligaand, som beder ham derom.

Af alle Gaver er denne Gave den største. Hvorfor skulde det da være tirrende at spørge Menneskene, om de vil have den?

Men de, som svarer: Ja, vi vil gjerne have Aand og Menighed, bør betænke, hvad det har paa sig. Thi Guds Aand bringer med sig alt godt, Retfærdighed, Fred, Glæde og alle halige Frugter; men Guds Aand bringer ogsaa med sig Kamp mod Kæsødet, Usred med Verden, Djævelens og Hælbedes rasende Brede. Guds Aand er en Aand, som driver til Kristi Efterfølgelse paa Lidelsens og Korsets Vane, og som tvinger med Guds Kjærligheds Magt til at søge efter det fortabte og arbeide for Sjælenes Frelse.

Derfor er ikke Menighed nogen Dovenstabens og Magelighedens Forening. Det er den levende, kæmpende og lidende Kjærlighedens Forening.

Som Hovedet saa Legemet; som Legemet saa Lemmerne. Har Kristus elsket, arbeidet, ofret og lidt, saa faar hans Legeme og Brud være belavet paa det samme. Elste ham, arbeide med ham, ofre sig selv for ham, lide med ham er Menighedens Kaar og Kald.

Er det nu saa taabeligt at spørge: Bil Æ ha' Menighed?

Eller er det saa sikert, at vi kan slaa os tiltaals med den sven-dhærende Tale: Vi har Menighed før, der behøver ingen at komme til os og tale om Menighed. Det har været den svenende Menigheds Vis til alle Eider at trøste sig med, at alt er i Orden. Men det har altid været en falsov Trøst, og Skriften siger derfor: Naar de siger Fred og Erhghed! — da staar Fordærvelsen pludselig over dem.

Visselig, Spørgsmaalet er berettiget nu som alle Eider. Og vi tør lægge til, det er saa meget mere berettiget, som det er saa meget større Anledning til at faa Menighed. De ydre Hindringer, som stængte for Menighedens Udfoldelse og Åabenbarelse, er bortvegne; Gud har sat en aaben Dør for sit Folk. Der er en Besøgelsens Eid iblandt os, da Herren er at finde for dem, som søger ham, og er nær for dem, som falder paa ham. Det synes os, at ingeninde har Spørgsmaalet været mere betimeligt:

Bil Æ ha' Menighed?

Hvad er Menighed?

Det er visselig en Fornedrelse at maatte spørge om dette. Thi hele det nye Testamente siger jo paa dette, at der skulde blive Menighed.

Gud sendte Sønnen, for at han kunde fremstille sig selv en herlig Menighed, uden Plet eller Rynke eller noget saadant, men hellig og ustraffelig.

Gud sendte Manden for at skabe Menigheden, at Kristi Videlse og Opstandelse skulde have sin fuldkomne Frugt i den.

Kristi Apostoler arbeidede og led for denne Sag, at der skulle blive en Kristi Menighed paa hvert Sted, hvor Evangeliet raf frem.

Derfor er i det nye Testamente alt om den store Hemmelighed, som er Kristus og Menigheden. Og derfor kunde det synes, at hvert Barn i Kristenheden maatte vide, hvad Menigheden er.

Det er ogsaa enfoldigt nok, som alt Guds Evangelium, bare vi ikke var krogede i vores urene Hjerter og syndige tanker.

Det er den gamle Historie, vi vil ikke tilstaa vor Skræbelighed, derfor paastaaer vi simpelthen, at vi er alt, vi skal være, for længe siden. Vi "har holdt Budene fra Ungdommen af"; vi er gode kristne før og behøver ikke at blive det; vi er Menighed før, og vi trænger ingen Forandring i den Sag.

Men er vi Menighed før, saa er det usatteligt, hvad Guds Ord mener med Menighed. Det ene passer ikke med det andet; og siden vi ikke vil rette os efter Guds Ord, saa maa altsaa Guds Ord rette sig efter os; og vi bærer os ad som de daarlige Skomagere, som, naar Skoen ikke passer til Foden, vil faa Foden til at passe til Skoen.

Hvor har man ikke drejet og vendt og snuet paa Skriften og paa den theologiske Samvittighed for at faa det til at passe sammen, som ikke passer!

Det er dybe Sager og en stor Hemmelighed, det er sandt, og dog er det „aabnenbaret for de umyndige“. Menigheden er Kristi Legeme.

At det er en guddommelig Hemmelighed aabenbaret i Evangeliet, er aldeles tydeligt. Og dog er der ingen Kristen Sjæl, som ikke forstaar, at Kristi Legeme er der og fun der, hvor Kristi Mand og Liv er.

Det vil altsaa sige, at Menigheden er et Folk af troende Mennesker, fødte af Guds Mand, for at ogsaa Guds Mand skal bo i dem.

Men Troen baade kommer af „Hørelsen“ og opholdes af den. Guds Ord og Sakramenter er Midler til Menighedens Livsophold; derfor bruges de i Menigheden af store og smaa.

Af Guds Land kommer Guds Kjærlighed. Dersor er Menigheden et Folk i Kjærlighedens Selvopoprelse ligesaabel som i Troens Hengivelse og Hvile.

Dersor er der ikke Menighed uden Naadegaver til at arbeide og tjene med; thi Kjærligheden kunde ikke være, om den ikke fik virke. Men hvor Kjærligheden kommer frem i Arbeide, der er Naadegaven givet.

Der ligger meget i dette, at Menigheden er et Folk i Tro og Kjærligheid. Det er her Hovedforskellen ligger mellem Verden og Menigheden. Alle verdslige Mennesker holder sig til de usynlige Ting og søger sit eget. De troende Mennesker holder fast ved de usynlige Ting og søger Guds Ere og Næstens Gabn for Tid og Evighed.

Og naar vi tænker paa dette og prøver at maale Virkeligheden dermed, saa begynder vi at forstaa, hvad der menes med verdslige og verdsrigjorte Menigheder. Thi er dette Verdens Væsen at trage efter de jordiske Ting og søge sit eget, ja da er der megen Verdsslighed i alle vore Menigheder. Og er dette den rette Menighedens Art at trage efter de usynlige og evige Ting og leve for Guds Riges Sag og Sjælenes Frelse, ja da er der ikke saa ret meget af Menighedens rette Væsen i vore Menigheder.

Kan det blive anderledes? — Vi vil svare med et andet Spørgsmaal: Skal det ikke blive anderledes? Vi ved, at det kan blive anderledes, om de uomvendte ombender sig, om de sovende vaagner op, om de vaagne gaar hen i Bingaarden og arbeider.

Vi ved det kan blive anderledes, bare det blir anderledes med hver en af os.

Dersor er det rigtigt, at der kan ikke blive Menighed uden Vækstelse. Skal sovende Menigheder blive vaagne Menigheder, saa maa de vækkes. Men det er ubehageligt og smerteligt, saa mange verdslige Menighedslemmer høiligt forarges. Og ofte gaar det saa til, at Døden staar Livet saa haardt imod i den verdslige Menighed, at enten hvæles Livet igjen, eller ogsaa drives de valte ud.

Be Verden for Forargelser!

Naar derfor netop nu vort Kirkefolk ryistes i Soldet og det spørges paa mange Steder: Skal vi vaagne op og blive en Guds Menighed? saa gjælder det om, at hver Menighed betænker, hvad der

tjener til dens Fred; thi det gaar ilde med den Menighed, som „ikke
kjender sin Besøgelsestid“.

Kristi Legeme.

Naar Menigheden er Kristi Legeme, saa viser dette baade, hvor uendelig nedladende han er, som er alles Herre, og tillige viser det, hvor uendelig ophøjet det Kald er, hvormed Menigheden er kaldet. Det lægger ogsaa det aller største Ansvar paa alle, som bærer Menighedens hellige Navn.

Hvad vil nemlig Kristus med sit Legeme? Hvad vil Vintræet med sine Grenे? Hvad er det, som tilsigtes?

Det siger sig selv, at Kristus vil give sit Legeme Land og Liv og Salighed og Herlighed. Det siger sig selv, at Vintræet vil give sine Grenе Saft og Kraft. At være med i Menigheden og ikke modtage Land og Liv fra Kristus, det er Formbøsen og Kylleri. Vil nogen være et egte Menighedslem, saa maa han være forsøsst med Kristus for at leve med ham. Død for Verden, levende i Kristi Øpstandelseskraft, saaledes er den rette Stilling i Menigheden.

Men dermed er vel ikke Sagen færdig. Sjælen bor i Legemet, for at den kan give sig tilfjende og være virksom gjennem Legemet. Den usynlige og himmelfarne Jesus lever i sin Menighed for fremdeles ataabnbares og virke i Verden. Grenene paa Vintræet skal ikke bare leve, de skal ogsaa bære Frugt.

Heraf vil vi saa lidt findblik i Menighedens høje Kald, og hvorfor det er saa alvorsfuldt at vandre dette Kald værdigt.

Menigheden skalaabnbaare Kristus i Verden, saa Sjælene kan se ham, kjende ham, tro ham og leve ved ham. Menigheden skal gjøre Kristi Gjerninger i Verden, saa hans Kjærlighed og Varmhjertighed kan føles gjennem hele hans Menigheds Færd og Optreden. Der spørges ikke bare om at være en levende Gren, men om at være en frugbar Gren.

En Del Folk — især Prester og Theologer — slipper saa let fra dette Kald og Ansvar. De siger, ja naturligvis Menighedenaabnbaarer Kristus i Verden; det er derfor den har Prest og Guds Ords Prædiken og Sakramenternes Forvaltning. Naar Menigheden har disse Ting, saa er dens Kald og Opgave opfyldt; og det kostet saa-

meget om Naret, det betales med kontante Penge eller med brugbare Varer.

Fa, det var simpelt nok; lidt for simpelt, lavt, fjsødeligt og hedens! Det er aldeles rigtigt, at uden Ord og Sakramenter kan Menigheden ikke opfylde sit Kald. Men der er en bedre Maade at opfylde de kristnes Vidnepligt paa, end at leie en Mand i sit Sted. Ikke derfor har Menigheden Prest, at den selv skal slippe fra sin Kristenpligt og lægge den over paa Presten. Men derfor har Menigheden Prest, for at Presten skal opmuntre, formane og tilskylde Menigheden til sand og levende Kristendom i Hjerte, Ord og Gjerning.

Desværre, det er nok ikke aldeles uhørt, at Folk har Prest for at kunne sove trægt og synde trægt og dø i den falske Fred. Og det hænder desværre, at der er Prester, som ikke ser Folkets Fare og derfor styrker det i Sovnen og Synden med en død Prædiken; men dermed er hverken Prestens eller Menighedens Opgave opføldt.

Den hele Menighed og hvort enkelt Medlem af den er skyldig at vandre Kristi Evangelium værdigt; og den hele Menighed og hvort enkelt af dens Lemmer er kaldt til at aabenbare Kristus i Verden ved at forkynde hans Øyder, som kaldte dem fra Mørket til sit underfulde Lys.

Dersom der altsaa blandt os findes Organisationer, som kalder sig Menigheder og som vover sig til at tage Guds Ord og Sakramenter i Brug, saa er saadanne Organisationers Ansvar saa stort og helligt som det Navn, hvormed de har kaldt sig. Ve dem, om de tog Navnet, og de ikke svarer dertil. Allerværst, om de ikke alene selv gjør Fordring paa at være Menighed, men endog forbyder andre at være Menighed der paa Stedet, hvor de med Menighedens Navn ogsaa gjør Krav paa at have Menighedens Ret.

Det har ofte været forsøgt blandt vort Folk.

Men dette er altsaa Hovedspørsgsmalet: Svarer vore Menigheder som en almindelig Regel til det Kald, som ligger i Navnet Kristi Legeme?

Aabenbarest Kristus i Verden ved Menighedernes Bidnesshyrd og Færd?

Gjør de Kristi Gjerning og intet andet end Kristi Gjerning?

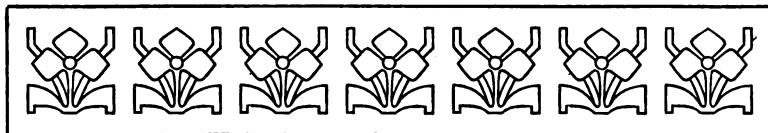
Bærer de alle saadanne Frugter og kun saadanne Frugter, som er Gud velbehagelige?

Eller trænges der nogen Forandring?

Vi hører nok en stor Larm af dem, som knurrer og figer: Her er alt iorden, her trænges ingen Forandring hverken med os eller vore Menigheder.

Men vi hører ogsaa et Suf til Herren fra deres Bryst, som længes efter Menighed i Aaland og Sandhed: Udgyd Aanden over os og vore Menigheder, at vi maatte blive, hvad vi skulde være.

3. „Vore Menigheders bibelske Berettigelse og Guds Børns forhold til en kristelig Menighed.“

[Kilde: Redaktionsartikler i „Folkebladet“ for 14de, 21de og 28de September, 5te, 12te, 19de og 26de Oktober, 2den, 9de, 16de og 23de November og 14de December 1898. Æ de sidste Artikler refererer Forfatteren vistnok ikke direkte til det her omhandlede Foredrag, men da de er strevne i umiddelbar Nællefølge og desuden forsøger netop de samme Grundsandheder, har jeg anset det bedst at tage dem med her. — Udg.]

Nyt Begreb om Menighed.

J „Lutheraneren“ er der nu trykt et Foredrag af Pastor S. Müller-Eggen, som fortjener nogen Opmerksomhed. Foredraget er nemlig ikke at anse som Pastor Eggens private Formening, da det har faaet Den forenede Kirkes Sanktion derved, at dens sidste Marstmøde besluttede, at det skulde trykkes og udbredes i Pamfletform.*)

I denne Tid, da al kirkelig Diskussion iblandt os dreier sig om Menigheden, er det af stor Interesse at faa en Fremstilling af Menigheden, om hvilken det kan siges, at den gjengiver et helt Partis Mening paa en for Partiet selv tilfredsstillende Maade. Det er da Haab om, at de som deltager i Diskussionen, kan komme til at forstaar hinanden, faa de ikke taler ud i Lusten om Ting, som ingen har ment eller sagt.

*.) Foruden som Pamflet findes Foredraget ogsaa trykt i „Lutheraneren“ for 17de, 24de og 31te August og 7de September 1898. — Udg.

Det er umuligt med saa Ord at gjengive Müller-Eggens egentlige Mening om Menigheden; endda mere umuligt at give en nogenlunde rimelig og begrundet Kritik deraf; thi der er saa meget Snak frem og tilbage, op og ned, ud og ind, for og imod samme Sag, at man tilslut staar twisraadig og spørger: Mon Forfatteren har ment noget eller intet? Men vi vil denne Gang kun henlede Folkets Opmerksomhed paa dette merkelige Produkt og saa siden lidt efter lidt se paa de besynderlige Paastande, som Foredraget indeholder.

Dog tager vi neppe feil, naar vi siger, at Meningen med Foredraget og Udgivelsen deraf er at forsvere det bestaaende og de bestaaende Menigheder i Den forenede Kirke. Foredragets Titel er nemlig: „Vore Menigheders bibelske Berettigelse og Guds Børns Forhold til en kristelig Menighed“, saa at Opgaven er sat fra Begyndelsen af, og man ved, hvad man har at vente sig.

Vi tager heller ikke feil, naar vi lægger til, at Virkningen af Foredraget vil være at fremme Død og Søvn i Menighederne. Thi naar det bevises ud af Skriften, at døde Menigheder er kristelige Menigheder og berettigede Menigheder, saa maa vel enhver tænkende Mand og Kvinde kunne se, at deraf vil uomvendte Mennesker kun styrkes i sin Stilling og fatte nyt Mod til at ture frem i sit vante Sind og paa sin gamle Vei. Og har Verdslıgheden mangestedts været halvt bange for at høre sigaablenyst i Menighederne, saa vil den ved dette Foredrag faa stedse større Fræshed, naar det nu læres, at saadan Verdslıghed hører nødvendig med til Menigheden.

Vi har dersor et Alborsord at tale med Den forenede Kirke om denne Sag. Vi ved nok, at vi er smaa Folk mod denne Kjæmpe; men Sandheden er lige kraftig, hvor liden og fattig end dens Talsmænd er. Med Guds Hjælp skal det vel lykkes at faa hortveiret noget lidet af den Taage, som synes at skulle sjule „Staden paa Bjerget“.

* * *

Det var næsten at vente, naar Den forenede Kirke skulde forsvere de bestaaende Menigheders bibelske Berettigelse, at man maatte opstille et eiendommeligt Menighedsbegreb. Thi ellers kunde man vanskeligt faa det til at passe.

Müller-Eggen begynder nemlig sit Foredrag om Menigheden med at erklære, at „den største Del af vore Menigheder er for det meste

Verdens Børn, fremmede for Livet i Gud; tildeles ogsaa aabenbare „Korsets Fiender, hvis Gud er Bugen, og hvis Ere er i deres Skjændsel.“. Naar han da skal prøve at bevise, at saadanne Menigheder er bibelsk berettigede og kristelige, saa er det ikke at undres, om han maa smugle ind et nyt Begreb om Menighed, som aldrig har været anerkendt før hverken som skriftmæssig eller lutherisk.

En kristelig Menighed er efter Eggens Forklaring en Samling af Mennesker, blandt hvilke der er mindst to eller tre Guds Børn og forresten et hvilket som helst Antal Verdens Børn. Thi hvor to eller tre samles i Jesu Navn, der er Jesus midt iblandt dem. Og tydeligvis mener Eggens, at Jesu Nærværelse hos de to eller tre gjør ham ogsaa nærværende hos alle, som hører til samme udvortes Menighed, saa at to eller tre troende kan gjøre to eller tre hundrede eller tusinde vantro Mennesker til en kristelig Menighed. Eggens Ord er nemlig disse: „Hvor der er to eller tre, som samler sig om Jesus, om Ordet og Sakramenterne, der er Jesus, og der er en kristelig Menighed“. Og deri har Eggens fuldkommen Ret, at der er en kristelig Menighed bestaaende netop af disse to eller tre og ikke af flere. Men det er ikke, hvad Eggens mener; thi straks efter siger han:

„Hvor er saa Maalestokken, dersom det skulde være Menighedslemmernes Kristelighed eller ukristelighed, som skulde afgjøre, om en Menighed havde Retten til at være en kristelig Menighed eller ikke? Hvor mange Guds Børn der mindst bør være, har Jesus sagt i sine Ord: Naar to eller tre osv. Men hvor mange Verdens Børn i Menigheden skulde have den Rettigheden til at være en kristelig Menighed, derom har Gud intet sagt.“

Det er da simpelt nok at komme til Eggens store Konklusion:

„Derfor er ogsaa vore Menigheder kristelige Menigheder, fordi Jesus er iblandt os i sine Maademidler. — Overalt er der ialtfald to eller tre, som er forsamlede i Jesu Navn.“

Vi har altsaa den enorme Paafstand, at vore Menigheder er bibelsk berettigede og kristelige Menigheder af den Grund og for den Sags Skyld, at der findes overalt to eller tre, som er forsamlede i Jesu Navn; hvor mange Verdens Børn der er i Menigheden, gjør ingen Forskjel; de to eller tre bringer Jesus med sig ind i Menigheden.

nigheden, og da er Jesus ogsaa midt iblandt alle de Verdens Børn, som kan samles i dette, som Eggen kalder bibelske Menighed.

Har nu Eggen ført noget eneste Bevis for, at dette Menighedsbegreb er bibelsk? Nei, ikke et eneste.

Har Eggen ført noget Bevis for, at Jesu Forjættelse om at være hos to eller tre troende Mennesker, som samles i hans Navn, kan og skal udstrækkes til alle de vantroende Mennesker, som maatte samles i samme Hus eller i samme Forening med de to eller tre? Nei, ikke et eneste.

Jesu Ord om de to eller tre beviser snarere netop det modsatte af det, som Eggen vil have frem. Thi uagtet dette Ord ikke egentlig er sagt om Menigheden, saa er dog saa meget klart af dette Ord, at Jesus er hos sine paa en Maade, som er forskjellig fra den guddommelige Allestedsnærværelse, og paa denne førstfilte Maade er han netop ikke hos de andre, enten de nu er i samme Hus eller Kirke eller Forening eller ei. Med andre Ord, vil man anvende Ordet om de to eller tre paa Menigheden, saa vilde Resultatet blive dette, at var der paa et Sted ikke mere end to eller tre troende, saa var dog disse mange troende nok til at være Menighed. Og alle andre, som sluttede sig til uden at være troende, de blev dog ikke virkelige Medlemmer af Jesu Kristi Menighed.

Eggens Bevis for det nye Menighedsbegreb er aldeles intet Bevis, men kun en falsk Fortolkning og en uforsvarlig Anvendelse af Guds Ord; thi at lære de vantro til at tage til sig og trøste sig med de Forjættelser, som er givne til de troende, det er uguadelig Gjerning, fordi det er at daare Sjælene med falsk Salighedshaab. To eller tre kristne i en Hob af ikke-kristne kan ikke gjøre hele Hoben kristelig. Den forenede Kirke burde ikke udbrede saadanne usande og usunde Paastande blandt Folket.

Der er mange Steder i det nye Testamente, som klart viser, at Menigheden er ikke en Hob verdslige Mennesker med to eller tre kristne i. Vi vil senere komme tilbage til det bibelske Menighedsbegreb, saa vi skal her kun nævne nogle saa ud af de mange Steder: Joh. 15, 5: „Jeg er Vintræet, I er Grenene.“ 1 Kor. 12, 27: „I er Kristi Legeme og Lemmer, enhver for sin Del.“ Cf. 1, 23: „Menigheden er hans Legeme, hans Fylde, som opfholder alt i alle.“ 1 Pet. 2, 9: „I er en uudvalgt Slegt, et kongeligt Prestefab, et hel-

ligt Folk, et Folk til Ejendom, for at Æ skal forkynde hans Øyder, som kaldte eder fra Mørket til sit underfulde Lys.

Dette kan være nok. Mange andre Steder kan føies til; men hvert enkelt af ovenstaende Steder beviser, at Menighed i bibelskt Betydning bestaar af troende Mennesker, som er sammenføjet med Hovedet Kristus ved Livets Baand, ikke ved udvortes Organisation alene.

Tertil kommer, at Eggens nye Menighedsbegreb er uluthersk; thi Bekjendelsen siger, at Kirken er de helliges eller sande troendes Førsamling, i hvilken Evangeliet rettelig prædikes og Sakramenterne rettelig forvaltes. Intet Under, at Eggen ikke vil have noget med Bekjendelsen at gjøre!

Endelig er Eggens Menighedsbegreb aldeles meningsløst og selv-opløsende. Thi hvis Menigheden er Samlingen af vantroende Mennesker med to eller tre troende i sin Midte, saa er jo hele Verden, alle Mennesker, allerede længe siden en kristelig Menighed; thi længe siden var der allerede to eller tre troende paa Jorden, og som Eggen siger: Overalt er der to eller tre osv. Og: „Hvormange Verdens Børn i Menigheden skulde børøve den Rettigheden til at være en kristelig Menighed, derom har Gud intet sagt.“ Altaa skulde efter denne Forklaring al Verden allerede for længe siden være en kristelig Menighed, hvilket er Nonsense og derfor ikke kristelig Sandhed eller bibelskt Begreb om Menighed.

Vi faar stanse for denne Gang. Vi vil næste Gang forsøge at vise, at Eggen er paa galt Spor, naar han vil bruge Feil og Mangler i de apostoliske Menigheder til Bevis for vore Menigheders bibelske Berettigelse og Kristelighed.

Forsvar for Ugudelighed.

Det Foredrag om Menigheden, som Den forenede Kirkes Aarsmøde anbefalede til Udbredelse blandt vort Folk, er bestemt til at forsvare Menighederne saadan som de er; det skal, som det heder, være „os til Trøst eller Veroligelse“.

Efterat Eggen først har sagt: „Vi maa frygte for, at den første Del af vore Menigheder for det meste er Verdens Børn, fremmede for Livet i Gud; tildels ogsaa aabenbare Korssets Fiender, hvis Gud

er Bugen, og hvis Ære er i deres Skjændsel“, saa vil han bagefter gjennem hele sit Toredrag give disse samme Menigheder Trøst og Beroligelse!

I Sandhed, vort Folk maa være foragteligt i Eggens og Aarsmødets Nine, naar de kan behandle det paa en saadan Maade. Det har fortjent noget bedre end dette, at man først schildrer Menighederne som vantro og lastefulde og saa giver dem Trøst og Beroligelse, for at de skal sove trængelig i den grufulde Tilstand, i hvilken man har sagt, at de befinder sig. Det forekommer os omtrent, som da Officererne gav Mandsskab og Passagerer paa et sjnkende Skib alt det Øl og Brænderin, de vilde have, for at de skulde glemme Faren.

Men hvad Trøst og Beroligelse kan da en Prest og et Aarsmøde give Menighederne, efterat have utalt Dommen over dem i saa haarde Ordelag?

Ja, det er i Sandhed oprørrende og forsærdeligt at sige, men den Trøst, som man byder Menighederne, er Judas og Ananias og Saffira, Blodskjænderen i Korint og de, som var Skampletter ved de kristnes Kjærlighedsmaaltider, Menigheden i Sardes, som havde Navn at være levende, endog den var død, og Menigheden i Laodicea, som hverken var kold eller varm, men lunken.

Dette er Trøsten. Disse skjændige Eksempler skal forsvare vore Menigheders bibelske Berettigelse og gjøre dem fortjente til at kaldes kristelige. Vi behøver ikke at paavise, hvorledes dette styrker Ugudeligheden i Menighederne og især Presternes Samvittighed. Alle kan føle det, hvorledes de trøstes og beroliges og blir mere og mere ligegyldige for Ugudeligheden i Menighederne, jo længere de tænker paa ovennævnte Trøstegrunde.

Skulde Eggen og Aarsmødet have behandlet disse Skriftenes Vidnesbyrd om Syndens forsærdelige Magt blandt Menneskene paa en ret Maade og omtalt dem med noget lidet af det Alvor, som Skriften bruger, og som Sagen kræver, saa havde de vel tilspillet, hvad Dom der kom over Judas og Ananias og Saffira og Blodskjænderen og Menigheden i Sardes og Laodicea. Saa havde det ogsaa vist sig, at disse Eksempler ikke er sat til Trøst og Beroligelse, men de er netop tjenlige til at vise, at det er svigt sandt, hvad skrevet staar, at

„ugudelige skal ikke bestaa i Dommen, og Syndere ikke i de retfærdiges Menighed“.

Tog et enkelt af disse grufulde Eksempler: Der var en Judas blandt Apostlerne. Eggem tager dette op igjen og op igjen med saadant Behag. For det første var Apostlernes Kreds ikke nogen Menighed. For det andet var Judas en troende Mand, da han blev med i Apostelskaren. For det tredie var der ingen af Apostlerne, som vidste, at Judas blev en Thy, og naar han blev en Thy, før de fik se Udgangen paa hans Liv. For det fjerde har Judas en ganske særegen Plads i Guds Riges Historie. For det femte blev han ikke taalt af Jesus længere, end indtil hans Fal og Synd var blevet aabenbar. Fra den Tid Judas blev aabenbar, indtil han kom ud af Apostelfredsen, hengik der kanske en Dag eller to. Gaar det saa hastigt med at faa de ugudelige ud af Menigheden hos os? Skal Judas's Eksempel bevise nogetomhøst i Forbindelse med Menigheden, saa maa det vel være dette, at de ugudelige skal hastigen komme ud af Menigheden, naar de blir aabenbare.

Eller var det ikke ligedan med Ananias og Saffira?

Eller vil ikke Paulus, at Menigheden i Korint skal udstøde Blodfljønderen?

Dette staar fast som Guds Ords Krav til Menigheden, om den har den Sorg og Skam, at Ugudelighed blir aabenbar i den: Udstøder den onde fra eder selv!

Og ikke de ugudelige Menighedslemmers Ugudelighed, men tvertimod Menighedens Kraft til at udstøde dem skal være et Bevis paa Menighedens Kristelighed og dens bibelske Berettigelse til at bære Menighedens Navn.

Det gaa idetheletaget ikke an hverken logisk eller moralisk at bruge Feil og Synde i Bibelens Menigheder eller hos Bibelens Mænd til dermed at bevise, at vore Menigheder og Mænd er ligesaa gode og berettigede som dem. Man beviser derved kun sin egen Ubidenhed og Umoralitet. Vil nogen bevise, at vore Menigheder er kristelige og bibelsk berettigede, saa kan han ikke gjøre det hverken med deres Feil eller vore Feil, men kun ved at godtøjøre, at vi har samme Tro og samme Dyder som de bibelske Menigheder. Vil man bevise, at vore Menigheder er ligesaa gode som Korintiermenigheden, saa kom ikke med den Talemaade, at vi har lige grove Syndere i vore Menig-

heder, som hine havde. Det beviser ingenting. Men paavis, at vi har samme Aand og Liv og Tro og Kjærlighed og Maadegaver og Kræfter som Korintiermenigheden, og det begynder ialfald at bevise noget.

Det kunde være en Slags Rimelighed i at ræsonnere som saa, at én ugrundelig i Menigheden kan ikke opheve Menighedens Kristelighed. Thi en Judas blandt Apostlerne ødeslagde ikke alle Apostlerne. Men Eggen vil bruge den ene Judas til at forsøre ogsaa dette, at Majoriteten i en Menighed kan være uomvendt, og endda gjør det ikke noget med Hensyn til Menighedens Kristelighed; thi Menighedens Kristelighed beror paa de to eller tre kristne, som findes over alt. — Tror nu da Eggen, at det havde gaaet an, at Majoriteten af Jesu Apostler havde været Judas'er? Hvor var det blevet af „de tolb“, om elleve af dem havde gaaet Jorradens Bei?

Nei, selve det Menighedsbegreb, som Eggen har opstillet og Den forenede Kirke sanktioneret, er saa usandt og vildledende, at alle andre Ting, som knyttes dertil, ogsaa blir skjæve og vildledende. Menigheden er ikke efter sit Begreb en Samling af vantroende Mennesker med to eller tre troende gjemte og begravede derinde i Hoben.

Mylken er den, at Eggen undersøger i Virkeligheden ikke, om det bestaaende er rigtigt og bibelsk, men han gaar ud fra, at han er pligtig til at forsøre det bestaaende, og derfor snur og dreier han Skriften efter sit eget Ydfe, indtil den passer til det daarlige Foretagende, hvortil han vilde have den brugt. Den forenede Kirkes Aarsmøde burde vide bedre end at sanktionere saadant og udbrede saa vildledende Literatur blandt Folket i Kirkens Navn.

Skal Menigheden være ren eller ei?

Naar man læser den første Del af Eggens Foredrag om „vore Menigheders bibelske Berettigelse“, som udbredes efter Beslutning af Den forenede Kirkes Aarsmøde, saa faar man det bestemte Indtryk, at af alt galt er der næsten intet saa galt som at ville have en ren Menighed. Det er imod Jesu Eksempel og imod Apostlernes Arbeidsmaade; det er imod Jesu Lære, og det er imod Kirkehistoriens Dom. Rigtig galt og formasteligt er det at ville have en ren Menighed.

Men naar man læser Slutningen af Foredraget, saa faar man til sin store Forbauselse høre, at det er „vor hellige og ufravigelige Bligt at gjøre, hvad vi formaar for at rense Kirkeageren“; og efter: „Vi er kaldede til at rense og forbedre dem“, nemlig de store Mæssemenigheder.

Hvad Menighed er der i saadant Dobbeltsnak? Hvorfor skal det være galt at ville have Menigheden ren, naar det dog er rigtigt at rense den? Og hvorledes kan det være rigtigt at rense Menigheden, naar det er galt at have den ren?

Enten taler man med to Tunger for at behage baade verdslige og kristelige Folk, eller ogsaa er man saa korttænkt, at man ikke kan faa det sidste til at passe med det første.

Nu er det imidlertid sikkert, at den verdslige Majoritet, som efter Eggens Menighed findes i de fleste af vores Menigheder, med Glæde vil suge i sig den første Del af Foredraget og ikke bekymre sig et Gran om den Menselskab, som omtales sidstpaa. Thi er Menighederne kun da bibelske og kristelige, naar de ikke er rene, hvorfor skulde man da rense dem? Og dersom de, som vil have rene Menigheder, er de værste af alle Svoermere, hvorfor skulde man gjøre sig delagtige med dem?

Paa denne Maade vil den verdslige Majoritet styrkes i sin Verds-lighed ved Eggens Foredrag, og de troende bindes og hindres i deres Arbeide for en bedre Tingenes Orden. Og derfor er det ogsaa nødvendigt for dem, som har vor Kirkess Vel og vort Folks Frelse for Øie at raabe Varsko og se nøie efter, om virkelig det nye Testamente lærer, at det er galt at ville have ren Menighed.

Det er selvfolgelig det samme Spørgsmaal som for den enkelte kristne, om det er galt for ham at ville være ren og hellig.

Om vi skulde tænke lidt alvorligt over den Sag, saa vilde vi vel komme til det Resultat, at Gud vil, at hans Børn skal være rene og hellige, ligesom han selv er ren og hellig. Og det er det let nok for enhver at finde Beviset for i den hellige Skrift. Derfor er det ingen Fejl for en kristen at tragte efter Renhed og Hellighed. Men det er en Fejl, om han indbildes sig at være ren og hellig, før han er blevet det; thi da hindrer han jo selv sin Beset i Renhed og Hellighed.

Ligedan er det med Menigheden.

Jesus vil have en ren Menighed; derom staar der skrevet i Ef.

5, 25: „Kristus elskede Menigheden og hengav sig selv for den, for at han kunde hellige den, idet han rensede den ved Vandbadet i Det, for at han kunde fremstille sig selv Menigheden hørlig, uden Blot eller Kynke eller noget saadant, men hellig og ustraffelig.“

Paulus vilde have en ren Menighed; derom staar der skrevet i Kor. 11, 2: „Thi jeg er nidskjær for eder med Guds Nidskjærhed; thi jeg har trolovet eder med én Mand, for at fremstille en ren Fomfru for Kristus.“

Ogsaa Peter vilde have en ren Menighed; derom skriver han i 1 Pet. 2, 9: „Men I er en udvalgt Slegt, et kongeligt Presteskab, et helligt Folk.“

Ogsaa Johannes vilde have en ren Menighed, derom skrives i 1 Joh. 1, 7: „Men dersom vi vandrer i Lyset, ligesom han er i Lyset, har vi Samfund med hverandre, og Jesu Kristi, Guds Søns, Blod renser os fra al Synd.“

Og paa mange andre Steder og paa mange andre Maader bidner Skriften atter og atter, at Gud vil have en ren Menighed.

Men det fremgaaar ogsaa klart af det nye Testamente, at en af Hindringerne for at faa en ren Menighed er den Indbildning, at man allerede har den rene Menighed.

Der vil Arbeide og Kamp til for at naa frem til Maaleet. Hvorfor skal Eggen og Den forenede Kirke lægge denne Sten til Vrunden, at de erklærer det for noget galt at arbeide for ren Menighed? Hvad Ret har disse til at dømmme, at det er galt, som dog efter Skriftens Bidnesbyrd er Formalet for Kristi Lidelse og Død?

Det er urigtigt at paastaa, at en ren Menighed ikke er nogen kristelig Menighed. Det er ogsaa et Mistag at sige, at en uren Menighed ikke er nogen Menighed. Men værst af alt er det at advare mod at arbeide for ren Menighed.

Men ogsaa her gjælder det, at der er mere end en Maade at arbeide paa, og at ikke alle Maader er lige gode. Man kan arbeide saa, at man modarbeider sin virkelige Hensigt uden selv at vide det. Saaledes med de Ejener, som vilde rykke Klinten op før Høsten. De vilde rense Ågeren; men Herren sagde nei, for at I ikke skal rykke op Hveden. Det var ikke galt at ville have Klinten bort; den maa bort og skal bort; men det gale var at modarbeide sig selv og sit eget Formaal ved at tage feil og rykke op Hvede sammen med Klinten.

At bevare al Hveden indtil Høsten var vigtigere end at rykke op al Klinten før Høsten.

Saa og i Menigheden. Det gaar sent at rense; og det tager Tid at udrydde Forargelser. Det er et Arbeide, som hver enkelt i Menigheden maa holde paa med hos sig selv og for sin egen Del, saa længe han lever. Det er ogsaa noget, som hele Menigheden skal holde paa med indtil Kristi Dag. Færdig skal den enkelte kristen og den hele Menighed først blive i de dødes Opstandelse. Da fuldendes i Høst, hvad der her tog saa lang Tid og endda ikke blev fuldført.

Men Maalat skal naaes. Gud være lovet; thi det er faaledes Guds gode og velbehagelige Vilje. Kristi Legeme skal ikke altid være fornødret og mishandlet. Dets Cres- og Hædersdag kommer; og en ren Tomfru skal være Brud i Lammets Bryllup.

Men ogsaa dette er en merkelig Fejl i Eggens Foredrag, som Den forenede Kirkes Aarsmøde anbefaler, at der i den sidste Del kun tales om, at vi skal rense Menigheden, og vi skal forbedre den. Hvem er disse vi da? Hvorfor er der ingen Tale om den Helligaands Gjerning?

Ta, det er hele Fejlen i en eneste Sum, som her antydes. Der er næsten intet om det, som er Hovedsagen i Spørgsmaalset om Menigheden, nemlig om Guds Land. Men vi kommer til denne Sag, naar vi rækker frem til at tale om det bibelske Menighedsbegreb.

De troende i Menigheden.

Müller-Eggens Foredrag om Menigheden, som Den forenede Kirkes Aarsmøde har funktionseret, og som dens Blad nu forsvarer, har ogsaa en Del Udtalelser om Guds Børn i Menigheden. Disse er ogsaa høist ejendommelige.

Efter det nye, aldeles ubibelske og ulutherske Menighedsbegreb, som Eggen og Aarsmødet har opstillet, er jo nogle troende yderst nødvendige i Menigheden. Ikke mange, isærdeleshed ikke saa mange, at de kommer i Majoritet, behøves. Men nogle faa, dog ikke mindre end to eller tre, er absolut nødvendige; thi uden disse to eller tre er ikke Menigheden Menighed. Det er jo de to eller tre, som skal bethygge hele Hoben, thi hos de to eller tre er Jesus, og da har ogsaa alle de andre ham, bare de er med i samme udvortes Organisation.

Aldrig har nogen opfundet et Menighedsbegreb, hvor nogle saa troende var saa nødvendige, og hvor man paa samme Tid trang saa lidet Antal af dem.

Intet Under, at Eggen og Aarsmødet er bange for at miste de to eller tre troende, som giver Menighederne bibelsk Berettigelse. Hele Foredraget er holdt og trukket og udbredt med den Hensigt, blandt andet i afvald, at saa de kristne til at blive staaende i de mest verdslige Menighedsorganisationer.

Der er ingen Tvil om, at den Fare, som Eggen aner eller siner, er meget truende. Den truer ikke bare Den forenede Kirkes Menigheder; den truer i Virkeligheden den Lutheriske Kirke blandt os i en saa høi Grad, at det er nødvendigt baade at tale om Faren og at handle saa, at den afværges. Thi overalt spores denne Tilbøjelighed hos de gudfrygtige Sjæle i Menighederne, at de helst vil ud af de verdslige Menigheder for at komme ind i et virkelig kristelig Samfund.

Denne Fare er heller ikke ny iblandt os. Det er længe, de har holdt paa med dette, at hvor en Sjæl er blevet valgt og har fundet Kulde og Modstand hos Prest og Menighed, der har „Sekterne“, som man har kaldt dem, saaet Frugten af Mandens Arbeide i disse „bibelske berettigede“ Menigheder, som Eggen ivrer for.

Vi er glade over, at vi nu ser Faren og frygter den. Det er altfor sjærgeligt med den Afkristningsproces, som de saakaldte Lutheriske Menigheder har været utsatte for. Nu spørges det da, om Eggen har fundet den rette Maade at afvende Faren paa.

Eggens og Den forenede Kirkes eneste Raad er at sige til de urolige Hjerter og de betyngede Samvittigheder: Gaa ikke ud, bliv staaende; disse Menigheder er bibelsk berettigede, det er Synd at forlade dem. Og spørger da de forpinte Sjæle, om der ikke er noget at gjøre for selv at redde Livet og saa andre med sig, saa er Svaret efter: Gaa ikke ud, vi har Kirketugt, og blir det for grovt, støder vi de ugadelige ud. Vore Menigheder er bibelsk berettigede. Naturligvis, dersom de ugadelige er i Majoriteten, saa kan ikke Minoritten støde Majoriteten ud, og de troende maa ogsaa da staa i Menigheden, thi „Jesus bad sin Fader for sine Disciple ikke at tage dem ud af Verden“.*)

*.) Müller-Eggens Foredrag, Side 27.

Saa stor er Kniben og Faren, at man endog maa regne sine egne Menigheder for Verden, for at kunne tvinge de troende til at staa i dem.

Saa fortvilet er Stillingen, at Eggen gribet til de mest latterlige Udvieje for at forpligte de troende til at blive i de verdslige Menigheder. Han siger, at naar den troende blir i den verdslige Menighed, da sætter han Øyset paa Stagen; men naar nogen troende staar udenfor en udvortes Menighedsorganisation, da sætter han Øyset under Skjæppen. Han paastaar endog, at dette er Jesu egen Menning. Og endda latterligere, naar Den forenede Kirkes Menigheder fremstilles som "Barrels", [Tønder] i hvilke der er Kjød og Salt og Kjød og Salt Lag om Lag, hvorved skal betegnes de mange uguadelige og faa troende i Menighederne. S disse "Barrels" er alt-saa de troende pligtige til at være for at kunne være Salt.*)

Man ved ikke, enten man skal le af det komiske, eller man skal græde over det bespottelige i saadanne Argumenter.

Men Hovedsummen er denne: Vliv staende, gaa ikke ud! Det er syndigt at splitte.

Nu spørges det, om dette er den rette Maade at tage Sagen paa. Vil det virkelig føre til det rette Maal? Man slaar fast, at de verdslige Menigheder er bibelsk berettigede og kristelige, og faa forlanger man, at de to eller tre troende skal staa i dem for ligesom at sanktionere dem. Vil dette berolige de troende ligesaa sikkert, som det beroliger Verden? Og hvis det beroliger de troende, mon det ogsaa er sikkert, at det er med Rette, at de slaar sig til No?

Det ser ud for os, som om Eggens Krav til de troende er den gamle verdslige Fordring: Vør troende, faa meget du vil; men lad Menigheden og Verden i Fred!

Men det er netop denne Fordring, som driver de troende bort.

*) For at de Læsere, der ikke har Afgang til at gjøre sig bekjendt med Pastor Müller-Eggens Foredrag, kan se, at Indholdet af denne mildest talt meget eiendommelige Udtalelse er rigtig refereret, citeres den her ordhædende: „Et Salt skal de troende være; men hvortil bruger man Saltet: Til at legge blandt Kjødet for at forebygge Fornaadnelse. Man lægger ikke Kjødet i en "Barrel" og Saltet i en anden; men man lægger Lag paa Lag af Salt mellem Kjødet i den samme "Barrel"“. „Lutheraneren“ for 7de September 1898, Side 582. — Udg.

Man betænker ikke, at de er vaagnet op til at se, at det var galt med dem selv, og en Forandring maaatte ske. Hvorledes kan man fordre af dem, at de skal lufte Dinene for, at det er galt med Menigheden, og at en Forandring maa ske?

Man betænker ikke, at de troende har en øm Samvittighed, som ikke taaler al den Løgn og alt det Hykleri, som følger dermed, at rent verdslige Mennesker skal ansees og anerkjendes og behandles som gode kristne, fordi de er komne ind i en udvortes Organisation med Menighedens Navn.

Man betænker ikke, at naar uomvendte Mennesker er Majoriteten i Menigheden, og Menigheden alligevel skal ansees som kristelig Menighed, saa gaar det den Vei, at de faa kristne altid kommer til at være de, som har Uret, og som er urolige Hoveder og Oprørere i Menigheden. Og om en Stund blir Lidelsen uudholdelig. Især naar det gaar som almindeligt, og som Eggen noksaa klart antyder som det rette, at Presten holder med Majoriteten og stjænder paa de troende, fordi de ikke er fornøjet med de „bibelsk berettigede“ Menigheder og deres ofte ukristelige Fremgangsmaade.

Under saadanne Forholde synes det os, at en gammel Prest skulde kunne tale et sandere og bedre Ord, end Eggen gjør til de troende. Saaledes som han taler, er det klart, at Menigheden er altid kristelig, hvor verdselig den end er; men de troende er ukristelige, hvis de ikke staar sig til Sto med, at Menigheden er all right.

Hvad bedre kan der da være at sige? For at komme til det, som kan siges, maaatte man begynde ikke bare med at hevde det bestaaendes Ret, men ogsaa med at paapege det bestaaendes Mangler; og dernæst fremholde de troendes høje Kald og store Ansvar for Tilstanden i Menigheden, og saa paaminde og formane alle Prester og andre Embedsmænd i Menighederne til at gaa foran i alle Bestræbelsler for at fremkalde en Forandring i det bestaaende.

Den som skal kunne gjøre dette med Held, maa imidlertid have lidt klarere Syn paa Menigheden og dens Opgave, Kald og Ansvar, end Eggen lægger for Dagen. Saa maa han ogsaa selv have følt den inderlige Skam og Smerte, som et troende Menneske føler under de nærværende pinagtige Forholde.

Den første Ting som behøves, er derfor troende Prester, som i sin ForkynELSE vidner klart om Veien ud af Synden, Verden, Døden og

Fortabelsen haade for den enkelte og for Menigheden. Derjom ikke den lutheriske Kirke vil begynde at lægge en ganske anden Vegt paa Presternes personlige Kristendom, end hidtil har været almindeligt, saa vil det aldrig lykkes at beholde de troende i Menighederne. Thi man kan ikke forlange, at troende Mænd og Kvinder skal støtte et Menighedsstel, hvor det gaar faaledes for sig, at en verdslig Prest dysser Sjælene i Søvn fra Prædikestolen, og en verdslig Majoritet styrer Menigheden ind i al Slags Verdslyghed gjennem Menigheds-mødrene.

Dette er en Sag af Livs og Døds Alvor for vor Kirke og vort Folk, og Sagen fortjener i Sandhed lidt grundigere Behandling, end den faar af Müller-Eggen.

Eller tror man virkelig, at det i Længden vil gaa an at tvinge troende Mennesker til at handle mod sin Samvittighed? Eller skal Statskirkenes mørke Slagshgge altid blive liggende over vort Kirkeliv?

Man truer de troende med, at det er farligt udenfor Menigheden; ja, men er det da ikke de troende, som er Menigheden, hvorledes kan de da komme udenfor den?

Til Gjengjeld trøster de vantroende sig med, at det er trygt indenfor Menigheden, og mange Prester hjælper dem i dette, som man kan se i Den forenede Kirkels Årsberetning under Diskussionen om Eggens Foredrag.

Man henviser os til H. N. Hauges Eksempel, for at vi skal se, at de troende „gaar ikke ud“. Men kunde Hauge gaa ud? Og derom han kom ud, kunde han danne Menighed efter det nye Testamenteres Krav? Vi har forstaet det saa, at Hauge kunde ikke komme ud af Statskirken uden at reise ud af Landet; og det kunde han ialfald ikke, saalænge han sad fængslet.

Alle saadanne Argumenter viser jo bare, at man ikke ser og ikke vil se den virkelige Stilling iblandt os, som ingen Lighed har med Hauges Tid og Forholde.

Nei, enten maa Menigheder og Prester tage en bestemt kristelig Holdning iblandt os, eller ogsaa vil det vedblive som før, med at kristne Mennesker maa gaa ud af de gamle „Massemensigheder“, som Eggen kalder dem. Knapt om de, som har smagt lidt af Frihedens Land og Evangeliets Sandhed, kan holdes i de Baand, som Eggen karakteriserer som en „Barrel“.

Bibelsk Begreb om Menighed.

Vi har sagt, at Müller-Eggens Menighedsbegreb, som Den forenede Kirkes Varsmøde har funktioneret, er baade ubibelsk og ulutherisk. Vi agter at godtgjøre begge Dele stedse tydeligere. Thi det føles og kjendes nu gjennem alt vort Folk, at nu er Tiden, da Spørgsmaalet om Menighed kræver sin løsning.

Eggens Menighedsbegreb er nemlig dette, at Menigheden er en Samling af Mennesker, blandt hvilke der er to eller tre Guds Børn. Om de, som ikke er Guds Børn i denne Samling, er døbte eller udøbte, hører Ordet eller ikke hører det, bruger Nadveren eller ikke bruger den, derom siger Eggens Forklaring af Menigheden slet intet.

Dette Eggens Menighedsbegreb er lavet saaledes, for at det skal passe overalt; thi „o v e r a l t findes de to eller tre Guds Børn“, paa hvilke det kommer an.

Men Guds Ord siger: „Be dem, som syr Hætter til Hoveder paa Folk af enhver Høide!“ Og saaledes vil det ogsaa lyde Be over dem, som falder enhver Menighed kristelig, hvor vedslig den end er.

Eggen er saa bange, at der ikke skal være nogen, som kan dømme rigtigt om Menighedens Kristelighed, dersom der trænges mere end to eller tre kristne i hver Menighed.

Men sæt nu da, at det er Gud som dømmer, om Menigheden er kristelig eller ikke? Eller kan vi ikke overlade Dominen til ham? Eller blir det ikke ham, som dømmer alligevel, hvormeget end vi prøver at dømme? Og han dømmer efter sit eget Ord, saa vi ved, efter hvilken Regel der skal dømmes.

Derfor er det absolut nødvendigt for os at undersøge Bibelens Lære om Menigheden; thi efter den skal vi og Menighederne dømmes. Det gjælder ikke om at finde ud, hvorledes vi skal dømme andre, men hvorledes vi skal dømme os selv rettelig for ikke at dømmes.

Lad os derfor, om end baade fort og mangefuld, prøve at få sat paa det bibelske Menighedsbegreb, eller rettere Sandheden om Menigheden, saaledes som den er i Kristus, at den kan lyse for os i disse Forvirringens Tider.

Det nye Testamente gjør det saa tydeligt som Sol og Dag, at Menigheden begynder med Landens Udgådelse paa Vinselfestens Dag.

Judas var ikke mere, da Menigheden fædtes, saa til ham tages ikke noget Hensyn i denne Forbindelse.

De, over hvem Nanden kom, var Menigheden; ikke førre og ikke flere.

Saa lød Prædikenen, Ordet fra Gud, med Kraft til at ombende og omstabe Hjerterne; henved tre Tusinde troede og blev døbte, og saaledes lagdes de til Menigheden, idet de fulgte Syndernes Forladelse og den Helligaands Gave.

Menigheden voksede hurtigt hin Dag; men den voksede ikke fra sig selv, heller ikke fra Jesus; thi endda var den „hele de troendes Mængde med ett Hjerte og én Sjæl“.

Dette var en synlig Menighed. Og da den Tid kom, at denne synlige Menighed maatte have udvortes Organisation og Embedsmænd, saa var det „Disciplenes hele Mængde“, som stemte og valgte. Saa synlige og kjendelige var „Disciplene“, at de kunde talles, og de kunde afgive sine Stemmer. Der var først henved tre Tusinde, saa henved fem Tusinde og saa „kom stedse flere til, som troede på Herren“, og saa „havde Guds Ord Fremgang, og Disciplenes Tal formeredes meget i Jerusalem, og en stor Hob af Pressterne blev Troen ihdig.“

Selv kjendte disse sig selv og kjendte hinanden; men Folket kjendte dem derpaa, at de holdt sig sammen — i Salomons Ruegang — med Daab og Ord og Brødssbrydelse. „Men ingen af de andre turde holde sig til dem, men Folket gjorde meget af dem.“

Vare disse forte Træk fra Apostlernes Gjerningers føls første Kapitler er i stand til at give et ganske tydeligt Lys over Menigheden.

Det er Guds Land, som frembringer Menigheden. Dersor er Kristus dens Hoved, og dersor er Menigheden Kristi Legeme, thi Nanden sammenfører de troende Hjerter med den opstandne og himmelfarne Frelser. Hvor der ikke er Nand, Kristi Nand, der er ikke Kristi Legeme, der er heller ikke Kristi Menighed.

Men Guds Nand gives ved Ordets Prædiken; Evangeliet og Daa-ben er Nandens Midler. Dersor stabels og vokser Menigheden ved dem, hvor de faar Rum i Hjerterne, som Paulus skriver: „Var det ved Lovens Gjerninger, I annamme Nanden, eller ved Troens Forkyndelse?“ og atter: „I er jo alle Guds Børn ved Troen paa

Kristus Jesu; thi Æ, saa mange som er døbte til Kristus, har iført eder Kristus.“

Bibelsk er altsaa den Sandhed, at Menigheden er de troende, og de troende er Menigheden. Og Gud er den ufeilbare Dommer derom; thi „Herren kjender sine“. Guds Aand er en bevidst Aand, som ved, i hvilke Hjerter han bor, og hvor han har sin Gjerning.

Bibelsk er ogsaa den Sandhed om Menigheden, at den kjendes blandt Mennesker paa Aandens Virknings og paa Aandens Midler. „Vi hører dem tale om Guds store Gjerninger i vore Tungemaal“, er Mængdens Vidnesbyrd om Menigheden. „Men de var varagtige i Apostlernes Undervisning og Samfundet og Brødsbrydelsen og Bønnerne“, det er den synlige Menighed.

Gud kjender Hjerterne og den Helligaands Virkning i dem; blandt Mennesker kjendes Menigheden ved Aandens Midler og Aandens Gaver og deres retsfindige Brug.

Bibelsk er ogsaa den Sandhed, at uomvendte Mennesker kan findes indblandede i Menighedens udvortes Organisation, uden at de kan berøve de troende noget af deres Ret til Menighedens Navn og Gavn. Men de uomvendte øger kun sit Ansvar og sin Dom ved at blande sig ind i Guds Menighed, og faar de ikke ved det øgede Ansvar føle sin Synd, saa vil deres Forbindelse med den udvortes Menighed og deres Brug af Academidlerne ikke være aldeles uwirksom, men vil forhærde dem, hvilket ogsaa er Part af Aandens og Menighedens Kald efter 1 Pet. 2, 7. 8.

Bibelsk Sandhed om Menigheden er det ogsaa, at den er „organiseret“ af Gud selv ved hans Aands Gaver, før Menigheden organiserede sig ved at vælge sine Embedsmænd. Gud selv har nemlig udrustet de troendes Menighed med saadanne Gaver, som kan udføre Tjenestens Gjerning og tjene til de helliges fuldkomne Veredelse, Kristi Legemes Opbyggelse. Den som for at lære noget om Menigheden og dens bibelske Skikkelse, vil læse bare de 16 første Vers af Efeserbrevets fjerde Kapitel, skal finde ud, at Paulus kjender en levende Menighed med levende Lemmer og med en aandelig Organisation, som er dannet ved Guds Aands egen Virksomhed.

Bibelsk er til sidst den Sandhed om Menigheden, at den hverken er syndefri eller fuldkommen, medens den er her tilhuse. Derfor rennes den daglig i Jesu Blod formedelst en sand og levende Tro. Der-

for vokser den ogsaa Legemets Bekst, indtil den paa Kristi Dag naar Maalet. Derfor er ogsaa en død Menighed ikke mere Menighed, end et dødt Mennekske er et Menneske, eller en død Tro en virkelig Tro.

Derfor kan Menigheden her paa Jorden aldrig ophøre at bede: „Tilkomme dit Rige!“ Thi Menigheden er kun saa meget, som den stadig bliver; den har nemlig kun den Guds Land, som den stadig faar.

Heraf fremgaar det klart nok, at siden Menigheden er Guds Landes Gjerning, og siden Menigheden er Kristi Legeme med sin „Organisation“ ved de aandelige Raadegaver, saa er Menighedens udvortes Organisation kun forsaavidt en berettiget Menighed, som den falder sammen med Landens Gjerning og Arbeide. Hvad vi gjør paa udvortes Maade, blir mere eller mindre kristeligt, eftersom vi følger Landens egen Gjerning og adlyder Kristi Vilje, efterdi kun han er Menighedens Hoved.

Med bibelsk Menighed menes altsaa en Samling af troende Mennesker med Evangeliets rette Forkyndelse og Sakramenternes rette Forvaltning, eller med Raadegavernes og Raademidernes rette Brug. Og saa meget som her mangler paa et eller flere af disse Kjendetegn, saa meget mangler der paa Menighedens bibelske Berettigelse eller dens Kristelighed.

Et vantrø Menneske i en Menighed er straks en Skade og et Tab. En Majoritet af uomvendte er omrent Menighedens Ødelæggelse, dersom disse uomvendte virkelig sætter sin Vilje igennem i Menighedens Ledelse.

En ukristelig Forkyndelse, som syr Puder under Armene paa Folket, saa de sover sikkert Syndens Søvn midt paa lyse Dagen i Evangeliets Solstkin, fordærver Guds Menighed paa utrolig kort Tid.

Der kan findes kristne Mennesker i en saadan verdslig Menighed, men Menigheden selv fortjener ikke længer at kaldes enten bibelsk eller kristelig.

Men Gud er den, som dømmer, og efter hele hans Ords Vidnesbyrd vil han dømme Menigheden efter det Ansvar, som følger med det gode og sjælne Navn. Derfor se hvert Menighedslem og hver Menighed til, at de virkelig svarer til det Navn, hvormed de er kaldte. Og hvert uomvendt Menighedslem betænke, at den som fordærver Guds Tempel, ham skal Gud fordærve; thi Guds Tempel er helligt.

Derfor lyder Formaningen saa indtrængende til alle sovende Menighedslemmer: Vaagn op, du som sover, og staa op fra de døde, og Kristus skal lyse for dig!

Lutherst Beareb om Menighed.

Det nærmer sig sterkt til Reformationsfesten igjen. Og det er derfor betimeligt at minde om den Kamp, som Luther og Reformatorerne førte om Menighedens Væsen og sande Skikkelse.

Da Luther og Lutheranerne var sat i Van af Paven og dømt til Døden af Keiseren, da begyndte Spørgsmaalet om Kirken eller Menigheden at blive ganse alvorligt for dem. Katholikerne erklærede dem for „Kirkeløse“, som fordi de var udstødte af Kirken, derfor heller ikke havde noget Haab om Salighed; thi „udenfor Kirken er der ingen Frelse“.

Lutheranerne var nødt til at godtgjøre, at de var ikke udenfor Kristi Kirke, fordi om de var udenfor Pavens Majoritetskirke. Og Lutheranernes Hovedbevis i denne Sag var dette, at Kirken bestaar af de sande troende, enten de saa er indenfor den katholske Organisation eller udenfor den, saasandt som Menigheden er den Hellig-aands Gjerning ved det sande Evangelium og de rette Sakramenter.

Om dette aandelige Menighedsbegreb stod Striden i Reformationstiden, og det ser ud til, at Striden maa kjempes over igjen.

Den katholske Kirke læerte, at Kirken var en rent udvortes Organisation, indenfor hvilken alle Medlemmer var sande og egte, og udenfor hvilken der ingen Lemmer paa Kristi Legeme kunde findes. Naar Lutheranerne bekjendte, at Kirken er de helliges eller sande troendes Førsamling, saa svarede Katholikerne herpaa, at dette var falskt, fordi man altsaa stilte de onde og Syndere fra Menigheden. For at være et sandt og egte Medlem af Kirken trænges kun, at man tilhører den paa en udvortes Maade ved Sakmenternes udvortes Brug. Til Gjengjeld var da ogsaa de, som var affaarde fra den udvortes Kirke, dermed affaarde fra Kristus.

Dette var og er Katholikerne egentlige Hovedlærdom eller rettere Hovedbildfarelse. Med denne Baastand havde de indtil Luther holdt Sjælene i Frygt og Folkene i Trældom. Hvor forsærdelig var nemlig ikke denne Magt, som „Kirken“ sad inde med! Den kunde

saliggjøre sine Medlemmer, var de end aldrig saa raa og grove, om det og skulde gaa gjennem haard Skjørsild. Den kunde ogsaa fordomme evindeligt dem, den banlæste, var de end aldrig saa fromme og guðfrægtige.

Den store Frihedskjæmpe Luther saa klart igjennem hele Forvringen og Forkavlingen. Han saa, hvorledes den Sats, at alle, som hørte til den udvortes Organisation, var sande og egte Medlemmer af Kristi Menighed og Legeme, nødvendigvis dyssede Sjælene i Sovn og nedscænkede Menneskene i Synd og Last. Han saa ogsaa, hvorledes den Sats, at den som skilte sig fra „Kirken“, skilte sig fra Kristus, holdt mange Sjæle i en nedværdigende Trældom under Paven og den katholske Geistlighed.

Ridkærhed for Sjælens Frelse og en uslukfelig Frihedsstrang drev Luther til baade at arbeide og lide for den kristelige Sandhed om Menigheden. Det var ikke hans Sag at vælge den Side, hvor Fordel og Magt og Majoritet lokkede. Han spurgte efter Sandheden, vis paa, at den var til Folkets sande Vel, hvorsomhelst den lyste og skinnede. Luther vidste jo, at der var en utallig Mængde af Sjæle, som havde tryggelig Syndens Sovn, fordi de havde lært at slaa sig til ro med Ordets og Sakramenternes udvortes Brug. Han kendte Menneskenes naturlige Afsky for Bod og Tro. Han vidste, at det gjaldt om paa alle Punkter at møde Løgnen i det katholske System.

Derfor blev det Lutherst Befjendelse, at Kirken er de helliges eller sande troendes Forsamling, i hvilken Evangeliet rettelig forlyndes, og Sakramenterne rettelig forvaltes. Og med udmerket Klarhed og gjennemtrængende Skarphed forsvarede Melanchton Befjendelsen. Han negter ikke, at Hykler og onde er „indblandede i Kirken“ i dette Liv; men han siger, at Kirken er Kristi Legeme, „derfor er de, i hvem Kristus intet virker, ikke Kristi Legeme“. „Desuden er Kirken Kristi Rige i Modsetning til Djævelens Rige. Dersom nu Kirken, som er Kristi Rige, adskilles fra Djævelens Rige, saa følger deraf med Nødvendighed, at de uguadelige, da de er i Djævelens Rige, ikke er Kirken“.

Intet kan siges bedre eller tænkes klarere om Kirken i egentlig Forstand. Den bestaar af de troende, som ved den Helligaand er forbundne med Hovedet Kristus, og af ingen anden. Den udvortes Organisation kan hverken indlemme eller udelukke af Kristi virkelige Legeme. Vil da nogen vide, hvor de troendes Menighed findes, saa

er Evangeliet rette Forkendelse og Saframenternes rette Forvaltning skjendetegn derpaa.

Heraf kan nu enhver se, hvorledes Kampen atter staar om samme Sag. Thi efter Müller-Eggens Mening er jo alle Medlemmer af de udbortes Menigheder sande og egte, naar de kun hører til Menigheder, i hvilke der findes to eller tre Guds Børn. Dette er væsentligt samme Anskuelse, som den katholske Kirke havde og fremdeles har. Forskjellen er kun den, at Katholikerne kræver Saframenternes udbortes Brug, medens Eggens og Den forenede Kirkes Marsmøde ikke engang gjør dette Krav.

Som Luther saadt, at det katholske Kirkebegreb holdt Folket i Uvidenhed og Trældom under Presterne, i Synd og Last, i Frygt og Ubished, saa er der samme Fare den Dag idag, hvor man forbansker og forkvæller Guds Ords Sandhed om Menigheden og indbilder Folket, hvad der er kjærest for de uomvendte og ubodfærdige at høre, at der behøves hverken Bod eller Tro for at være et ret Medlem af Guds Menighed.

„Forholdstallet?“

Det holder paa at blive vanskeligt for Den forenede Kirke at forsvare Müller-Eggens Menighedsbegreb.

En Spørger S. kommer da frem i sidste Nummer af „Lutherane-ren“ og skal hjælpe lidt paa en daarlig Sag. Han synes tilbørlig til at opgive den Ide, at to eller tre troende kan gjøre et hvilket som helst Antal ikke-troende til en „bibelstt-berettiget“ og „kristelig“ Menighed.

Men for at sætte „Folkebladet“ i Knibe saa spørger han: „Derfor nu to eller tre ikke er nok, hvad er da Forholdstallet?“ Det vil sige, hvor mange maa de troende være i Forhold til de ikke troende i samme Forsamling, „dersom denne ikke skal miste al Ret til at faldes en kristelig Menighed?“

Dette skal formodentlig være et af de fiffige Spørgsmaal, som skal sætte Modparten fast.

Men Guds levende Sandhed kan ikke gjøres tilssamme ved fiflige Spørgsmaal, ligesaalidt som ved noget andet.

Vi har aldrig antydet, at der var noget „Forholdstal“. Vi har kun sagt, at to eller tre troende Menneskers Forjættelse kan ikke

hjælpe de ikke-troende. Og der er intet „Forholdstal“, som foran- drer den Sag; thi om der var hundrede troende og en ikke-troende, saa blev den ene ikke hjulpet af de andres Tro og Forjættelse; han maatte selv blive troende, saa blev Forjættelsen hans.

Menigheden bestaar af de troende paa samme Maade, som Hve- deageren bestaar af Hvede. Ugræsset er kun blandet deri, og intet Forholdstal kan forandre den Sag eller forvandle Ugræsset til Hvede. Men det er sandt, at tager Ugræsset overhaand, saa blir det snart et Ugræsstykke med Hvede i, istedetfor en Hvedeager med Ugræs i.

Paa lignende Maade kan det gaa med en Menighed. Efterhvert som de ikke-troendes Tal tager til, saa mister Menigheden mere og mere sin kristelige Karakter. Derom er vel ingen i Evil.

Hvad Tid Menigheden mister al Rest til at **f a l d e s** en kristelig Menighed, derom kan Meningerne være delte. Det er ialfald sikert, at naar alle kristelige Merker er borte, saa er al Rest til Navnet ogsaa borte.

Men hvad hjælper det, om en Forsamling **f a l d e s** kristen? Og hvorfor er S. saa ivrig for at faa Menighedens Navn til at passe paa en Samling, ventelig af ubodfærdige og vantrø? Er det virkelig blevet de ledende i Den forenede Kirke om at gjøre at arbeide efter Lavmalet i denne Henseende?

Er det ikke en værdigere Bestrebelse at prøve at naa frem til Mands Modenhed, til Kristi Hyldes Alders Maal, som bestaar i, at vi alle naar til Enhed i Guds Sons Tro og Erfjendelse?

Men skal vi faa Menigheder, som volser Legemets Besst til sin Opbyggelse i Kjærlighed, saa spørges der efter levende Menigheder; thi kun det levende volser. Hvad hjælper saa den Trøst, at ogsaa en død Menighed kan **f a l d e s** en Menighed?

Tænk om Den forenede Kirke med sin vidtrækende Indflydelse vilde arbeide for vort Folks aandelige Reisning, istedetfor at benytte sit Blad til at holde det borte fra at stræbe efter det Maal, som kun naaes ved aarvaagen Ramp!

Sagens Vigtighed.

Der er vel kanske nogle af vore Læsere, som synes, at vi har holdt paa ganske længe med Menighedsagen og især med Müller-Eggens Foredrag derom.

Vi ønsker derfor gjerne at faa sige lidt om, hvorfor Sagen er saa vigtig.

Indenfor Kristendommen er for det første intet af saa stor Bethydning som selve den kristelige Sandhed. Uden den blir der ingen personlig Kristendom og intet aandeligt Liv. Og hvor der mangler aldrig saa lidet af Sandhedens hele og usorfalskede Vidnesbyrd, der er der saa meget af et Smuthul for det kjødelige Sind, som altid lurer paa, hvorledes det kan slippe bort fra det hele, ubetingede, Sandhedens Krav.

Skal ikke Kristenlivet blive vanskabt og forfrøblet, saa maa Sandhedens Lys falde ind over Hjerte og Sjæl baade helt og fuldt og saa at sige fra alle Sider. Prøv at holde en Plante bare i blaat eller rødt Lys, og se, hvorledes den vantrives! Eller prøv at sætte den saa, at den kun faar Lys fra en enkelt Side, og se, hvor skjævt og „ensidigt“ den vokser.

Saaledes i det aandelige, alt beror paa Guds Lys og Sandhed, at de faar sinne over Sjælene, saa kan Livet arte sig paa den rette Maade.

Saaledes ikke mindst med Menigheden, det nye aandelige Samfund, som er af Nanden og ved Nanden.

Man taler om at „rense og forbedre“ Menigheden. Man siger endog, at „vi er kaldte“ til dette Arbeide. Men dette Arbeide begynder ialfald med at sige den hele, fulde bibelske Sandhed om Menigheden. Man har absolut ingen Ret til at vente nogen Forbedring af Menigheden, naar man ikke vil fremstille et sandt og egte Menighedsbegreb ud af den hellige Skrift. Thi det er ikke vi, som skal forbedre Menigheden, men det er Guds Nand; men vi stænger for Nanden, dersom vi ikke taler Sandheden i denne Sag.

Detgaard derfor ikke godt an at lade et saa falskt Menighedsbegreb som det af Müller-Eggen fremstillede gaa uimodsgagt iblandt os, naar det vinder en saa almindelig Tilslutning. Heller ikke gaar det an at lade Folk leve i den Tro, at Menighederne er apostoliske,

naar de har de apostoliske Menigheders Feil, medens intet siges om deres Dyder.

Dernæst vil en slov og slap og verdslig Opfatning af Menigheden have en slovende Indflydelse paa mange Sjæle i deres Salighedsfag. Naar verdslige Folk faar høre, at det verdslige Menighedsstiel iblandt os er godt og sandt og bibelst og kristligt, og at Feilen er hos de troende, at de ikke er saa rolige, som de burde være, saa maa jo Folgen være den, som vi daglig kan se med vore Øine, at de verdslige Mennesker anser sig som gode kristne, fordi de er gode Menighedslemmer. Thi Verden er ikke saa dum, at den ikke ved, at kristne Menigheder bestaar af kristne. Naar da Presterne lader dem forstaar, at de er gode Menighedslemmer, ja bedre end disse urolige troende, som stundom vil ud af „Menighederne“, saa maa jo Slutningen komme af sig selv, at da er de ogsaa gode kristne.

Paa den Maade dygger man altsaa Sjælene i dybere og dybere Sovn, og selve Menighedsforbindelsen hjælper dem fremover paa Veien til Fortabelsen.

Fremdeles har ogsaa under vore Forholde Menighedens udvortes Organisation, dens Sammensætning, dens Medlemmer og deres aandelige Tilstand en saa uhøre Indflydelse paa hele Arbeidet, den kristelige Forkyndelse, Disciplinen, Sakramentsforvaltningen og hele Udvillingen, at der ikke kan lægges nok Vegt paa Bidnesbyrdet om og Arbeidet for Menighedens rette Væsen og Stikkelse.

Før at nævne et Eksempel: Hvorledes gik det ikke til i Nænhon og Gol netop af denne Marsfag, at der ikke var nogen sand Erkendelse af Menigheden? Alle Menighedslemmer var vant til at behandles som „gode kristne“, fordi de var Menighedslemmer; da de ikke længer fik samme Behandling, saa blev der den voldsomste Kamp, og Principet som det dreiede sig om, var netop dette, at de som var Medlemmer af den ydre Menighedsorganisation, skulde ogsaa behandles som gode kristne i Sakramentsforvaltningen, selv om det var aldeles aabenbart for dem selv og andre, at de ikke var kristne uden i Navnet.

Sagen er jo den, at i vores udvortes Menighedsorganisationer afgjøres alt med Majoritet. Presten og hans Forkyndelse, hans Optræden i Församlingen og i den private Sjælesorg, hele Strellsen er undergivet Majoritetens Bestemmelse og Behag. Og derpaa er

ikke andet at sige, end at da kommer det an paa, om Guds Ord og Vand virkelig raader i denne styrrende Majoritet.

Men dersom denne Majoritet er verdslig, som Müller-Eggen paastaar, at den er, hvorledes kan man vente andet, end at en verdslig Menigheds Majoritet vil have en verdslig Prest og en verdslig Forkyndelse og en verdslig Omgaengelse blandt Medlemmerne?

Dg nu er det vistnok sandt, at ingen norsk Prest lettelig trues til Verdsrigtighed; men det er ogsaa sandt, at han altfor let drages ned deri, siden det baade sparer ham selv og bevarer det „gode Forhold“ til Majoriteten i Menigheden.

Baade i Statskirken og i Pavekirken har Presten ialfald sommetider en Beskyttelse fra Styrelsens Side for sin kristelige Forkyndelse, som han her blandt os ofte maa savne. De troende i Menighederne har ingen Indflydelse; forsøger saa en alvorlig Prest virkelig at prædike Kristendom, saa blir den verdslige Majoritet fornærmet, saa holder den sig borte fra Kirken, saa slutter den at betale, saa blir Presten overladt til sig selv eller op sagt.

Skal det gaa paa den Maade, som det nu gaar, siden Kirkepolitiken er blevet saa meget og Sandheden saa lidet i vor Kirke, saa blir det snart en aldeles saltløs Forkyndelse og et saltløst Menighedsliv.

Derfor gjælder det blandt os ikke bare, at den „usynlige“ Menighed maa være kristelig og sammensat af kristne, men det gjælder sandelig om, at den „synlige“ eller udvortes Menighedsorganisation er sammensat af kristne. Ellers gaar det galt med selve Hovedsagen i Kirken, som er Evangeliets Forkyndelse.

De som ikke ser dette, eller ikke behylder sig om dette, de har ikke megen Indsigts i Kirkens sande Vel, ei heller har de megen Behymring for Ejelenes Frelse. I vor kirkelige Stilling kommer det an netop paa dette, om Menigheden er saa kristelig, at den fræver og fordrer en kristelig Forkyndelse og et kristeligt Arbeide i sin Midte. Men det er umuligt, at Menigheden blandt os kan bevares i saa megen Kristelighed, dersom ikke det bibelske Menighedsbegreb blir fremsat helt og ubeskaaret i Tale og Skrift.

Derfor er vi noget nidkjære i denne Sag. Ventelig langtsra ikke nidkjære nok.

Men det forstaar vi dog, at vort Folks aandelige Vel fræver

baade et sandt Vidnesbyrd om Menigheden og en sandere og sundere Præfis end den, som er gjoengie. Og det forstaar vi meget godt, at i frie Forhold er det kun Ordet og Ordet og efter Ordet, som kan hjælpe. Blir Sandheden talt, saa finder den nok Rum, og der blir Frugt deraf i Præfis. Men begynder vi at lægge Skul paa Guds levende Sandhed, saa blir det umuligt med en Smule Kærfetugt at afvende den kirkelige Løgns naturlige Frugter.

Hvad er da Meningen?

I „Folkebladet“ for 26de Oktober staar det, at efter Müller-Eggens Fremstilling af Menigheden „er jo alle Medlemmer af de udvortes Menigheder sande og egte, naar de kun hører til Menigheder, i hvilke der findes to eller tre Guds Børn.“*)

Dette er en vis S. i „Lutheraneren“ meget misfornøjet med og skriver tre Spalter i „Lutheraneren“ om „Fordrejelseskunster og Bagvæskelseshyster“ og andre lignende Læster.

Vi hverken kan eller vil kappes med S. i Grovhed; men vi vil kun spørge: Dersom Eggen ikke har ment, at alle som tilhører de „bibelsk berettigede“ og „kristelige“ Menigheder, er sande og egte Menighedsmedlemmer, hvad er da Meningen? Er det hans Mening, at Menigheden kun bestaar af de to eller tre troende, som findes „overalt“, og saaledes kun disse to eller tre er sande og egte Menighedsmedlemmer, hvorfor har han ikke sagt saa?

Men det er netop ikke hans Mening; thi isaafald maatte han med sine Præmisser komme til den Erkjendelse, at der mangler særdeles meget paa den bibelske Berettigelse og Kristeligheden hos de bestaaende Menigheder.

Hele hans Foredrag skal jo netop vise dette, at ogsaa de andre, ikke-troende, Medlemmer af Menighederne er rette Menighedsmedlemmer, og at dersor Menighederne, saaledes som de er, alle uden nogen Undtagelse, er bibelsk berettigede og kristelige.

Eller kan Menighederne være bibelsk berettigede og kristelige, naar de næsten ingen berettigede og kristelige Medlemmer har?

*) Se ovenfor, Side 214. — Udg.

Müller-Eggen medtager dem, som burde udstødes; thi han indrømmer, at der trænges mere Kirketugt end der nu øves.

Når S. vil have det til, at dermed har vi sagt, at Den forenede Kirke lærer, at „*Vod og Tro er overflødig til Delagtighed i Kristus og hans Frelse*“, saa er det hans Ord og ikke vores.

Vi påaftaaer fremdeles, at det er Summen af alt, som Müller-Eggen siger i sit Foredrag, at de uomvendte Menighedslemmer er sande og egte Lemmer af den udvortes Menighedsorganisation, som er en „bibelsk berettiget og kristelig Menighed“. Hvis dette ikke er Meningen, hvorledes kunde man da ogsaa i Den forenede Kirke praktisere et absolut Majoritetsstyre baade i Menigheden og Samfundet? Thi det påaftaaer Müller-Eggen, at „vi maa frygte for, at den største Del af vore Menigheder fordetmeste er Verdens Børn.“

Dersom nu alligevel den verdslige Majoritet kan frembringe et berettiget og kristligt Majoritetsstyre, saa maa vel denne verdslige Majoritet selv være berettiget, eller, som vi sagde, „sand og egte“. Hvis ikke, hvad er den da?

Botemidlet.

Det indrømmes endog af meget ivrige Forsvarere af det bestaaende Kirkestel, at der trænges „Renselse og Forbedring af vore Menigheder“.

Man foreslaar som Botemiddel lidt mere Kirketugt.

Men oprigtig talt, er der nogen Mening i at tale om Kirketugt, dersom „den største Del af vore Menigheder fordetmeste er Verdens Børn?“

Dersom nemlig en Del stikkelige Verdens Børn renser „Menigheden“ ved at udelukke de mest usikkelige Verdens Børn, hvad andet udrettes derved, at man styrkes i sin Fariseisme og Egenretshærdighed? Thi de som tugter og renser, maa vel anse sig selv som rette og sande Medlemmer af Menigheden.

Med den gamle statskirkelige Kirkeorden, som ikke sjender til Menighed uden som Prestens Tilhørerstørke, passer i Grunden ikke Kirketugt. Det hele Kirkearbeide er jo i Virkeligheden ført tilbage til Missionens første Stadium, da man kun prædiker for en Samling af verdslige Folk, blandt hvilke der er to eller tre troende.

Men paa dette missionerende Stadium passer ikke Kirketugten synderligt.

Nu er det en Kjendsgjerning, som ikke disputeres om, at vore Menigheder i Regelen ikke er komne ret meget ud af den statskirke-lige Umyndighed. Enten vi anser det for godt eller galt, saa hersker den gamle Kirkeorden ganske almindeligt, og, som Formand Høyme siger, mange foretrækker den for den frie Menighed.

Forholdet er paa det allernærmeste dette, at det som kaldes Menighed, er Prestens Tilhørerstfare. Og hvis det er saa, saa kan man jo fra en Side seet kun sige: Godt og vel, at de kommer alle, jo flere des bedre!

Men pryder man denne Tilhørerkreds med Menighedens Navn og spørger, hvad der kan gjøres, for at den bedre kan svare til Navnet, saa kan ikke Svaret blive: Kirketugt, Kirketugt!

I vore Menigheder, saadan som de faktisk er, enten de nu er „bispens berettigede“ eller ei, saa er vel det første og vigtigste Botemiddel det uforståelige Sandhedens Vidnesbyrd i Ord og Vandel.

Og ifølge hele den gamle Kirkeorden har Presterne en saa indflydelsesrig Stilling, at det i denne Forbindelse først og fremst maa spørges efter deres Vidnesbyrd i Ord og Vandel.

Skal Tilhørerkredsen uden Brud og Splittelse blive til Menighed, saa maa Presterne stille sig aldeles uforbeholdent paa Sandhedens Grund og vidne baade i offentlig og privat Sjælesorg om Kristendommens Krav baade til den enkelte og til Menigheden. Jaar saadant Vidnesbyrd Rum i Hjerterne, saa lykkes det, at Tilhørerstaaten blir Menighed, og Splittelse i nogen Udsættning undgaaes.

Selvfølgelig vil en saadan Prest med Glæde søge Hjælp i det vanskelige og kritiske Arbeide i en aandelig Lægmandsvirksomhed.

Og hvilken troende Prest skulde ikke ønske dette Fremskridt fra den gamle Kirkeorden til den frie Menighed? Og hvorledes skulde de troende i Menigheden være beskafne, som ikke skulde bistaa en troende Prest i denne glædelige Forandring og Overgang?

Men naar man gaar ud fra, at man set ikke vil ud af den gamle Kirkeorden, og at alt er, som det bør være, i vort Menighedsstel, kan man da vente, at det vil gaa fremover med Kristenlivet? blir man da ikke gaaende og væsser i Dødvandet og kommer aldrig længere alligevel?

Eller er det ikke med dette at bevare den statskirkelige Orden og dog forlange kristeligt Liv omrent som med en Mand, der har fært Heste og Vogn ned i en Sump, og som nok slaar paa Hestene, at de skal stampe og trælle, men ikke tillader dem at trække Vognen ud af Sumpen; nei, i samme gamle Sump skal det gaa rundt hele Tiden.

Kan man vente Liv og Arbeide og Kraft og Land i Menighederne, dersom man holder dem i den statskirkelige Sump hele Tiden? Hvorfor ikke give Landen Rum til at skabe en fri Menighed?

Men det er vel desværre altfor sandsynligt, at paa mange Steder er Menighederne saa styrkede i sin falske Indbildung om, at alt er i Orden, at de slet ikke vil taale en kristelig Prest og hans kristelige Forkyndelse. Og da blir der vel Brud?

Og det er vistnok ogsaa Tilfælde paa mange Steder, at Presterne er saa uvillige til at stille sig sammen med de troende paa Vaerkfæsarbeidets Side, at de valte drives ud af Menighederne. Man kan kalde det Uforstand, men er det da sikkert, paa hvilken Side der er mest af denne Uforstand?

Men hvordan det nu er eller ikke er med den Splittelse, som kan ske, derom burde dog alle Lutheriske Prester og Menighedslemmer være aldeles enige, at det første og vigtigste Botemiddel for vor Kirkes Brøst er og maa være en værkende Forkyndelse, som peger bestemt baade paa den enkeltes Ombendelse og Helliggjørelse og paa Menighedens Fremvejst og Kristi Legemes Opbyggelse.

Med andre Ord, skal vi begynde ret, saa burde vi begynde med „Levende Prester“. Det er blandt os den rette Vej, om Gud vilde lade det lykkes.

Hvad er der fra bibelsk eller Lutherisk Standpunkt at indvende mod dette Botemiddel? Men hvis der ikke er noget at udsætte paa Botemidlet, hvorfor har man kjæmpet saa ivrigt mod Augsburg, som har forsøgt denne Sag, faalænge det har været til?

Det næste Spørgsmaal blir om „levende Menighed“.

Luther og Menigheden.

Hvad kan være Grunden til, at der i den Lutheriske Kirke næsten slet ikke tales om Menigheden uden enten som en rent ydre Organisation, som alle ved, hvor den er henne, og hvortil alle de uden Undtag-

gelse hører, der har fundet for godt at lade sig optage, eller som noget usynligt, soin ingen ved hvor det er henne, og hvis Medlemmer ingen kjender?

Er Grunden den, at Bibelen ikke kjender til noget tredie? Eller har der i den kirkehistoriske Tid slet ikke eksisteret noget tredie?

Det er vel nu næsten unødig at påvise, at Bibelen og den apostoliske Tid kun kjender, hvad der her menes med det tredie, nemlig en synlig Menighed, hvortil kun de troende hører.

Alle ved, at der meget tidlig sneg sig Hyltere og vantro Mennesker ind i Menigheden. Men allerede det, at saadan måtte snige sig ind, vidner jo klart nok om, at de slet ikke havde noget der at gøre, at de ikke hørte hjemme i de troendes Førsamling.

Og Apostelen Paulus er da virkelig ogsaa klar nok i sit Menighedsbegreb til at udelukke enhver Tvil med Hensyn til, hvad han mente om, hvem der burde udgjøre Menigheden.

Man tænke sig blot Apostelen Paulus tilstede ved et Menighedsmøde, — f. Exs. i Korint — paa en Tid, da nye Medlemmer skulde optages i de troendes Førsamling, at nogle — Antallet er jo ifølge det moderne Menighedsbegreb ligegyldigt — aabenbart verdselige Mennesker ansøgte om Optagelse i Menigheden, og at denne, idet den henvendte sig til Apostelen med Spørgsmalet om, hvorvidt dette gik an, fik dette Svar: „Det gjør selvsløgtig ingenting. Nogle vantro Mennesker fra eller til i eders Menighed er ikke det, som bestemmer eders Menigheds Karakter. Ær naturligvis ligefuld en god kristelig Menighed, selv om der er nogle vantro i Menigheden. Ja, igrunden saa er Æn god, kristelig Menighed, selv om der kun er to, tre levende, medens alle de andre er vantro.“

Man tænke sig et saadant Svar fra Apostelen Paulus!

Men — kan der indvendes — selv om Bibelen og den apostoliske Tid kjender netop kun en saadan Menighed, som ogsaa netop derfor er en bibelsk eller apostolsk Menighed, saa er vores Menigheder — daarlige som de kan være i mange Stylter — dog lutherske Menigheder og netop derfor gode nok til at lage et luthersk Kirkesamfund af; thi „Luther begyndte ikke at føre Kamp imod den bestaaende Kirke paa Grund af Uenighed med den angaaende Kirkeforsatningen“.

Det ovenfor citerede stod i „Lutheraneren“ for 8de Oktober 1897.

Af en saadan Paastand om Luthers Stilling til Kirkens Forsat-

ning maa man jo ubilkaarlig faa det Sindtryk, at det set ikke var Luther noget om Kirkens Forsatning at gjøre. Det fremholdes da ogsaa tidt og sterkt nok, at det var Kirkens Afsigelser i Salighedsloren, som drev Luther til at optræde imod den.

Det er vel ogsaa de førreste af det norrøn Lutherske Kirkefolk, der kjender til, at Luther i Januar 1526 udgav et Skrift om „Den tyske Messe og Ordning af Gudstjenesten“, hvori det heder: „For det andet har vi den tyske Messe og Gudstjenesten, som vi nu skriver om, og som maa indrettes for de ensfoldige Lægfolks Skyld. Men disse to Slags*) maa vi altsaa lade foregaa saaledes, at de holdes offentlig i Kirkerne for alt Folket; inden dette er der mange, som endnu ikke tror eller er kristne, men Størstedelen af dem staar og gaber for at faa se noget nyt, affurat som om vi holdt Gudstjeneste blandt Tyrker eller Hedninger paa aaben Blads eller ude i Marken. For her er endnu ingen ordnet og bestemt Församling, hvori man kunde styre de kristne efter Evangeliet, men det er en offentlig Tilsynshandelse til Troen og Kristendommen. Men den tredie Art, som skulde have den rette evangeliske Ordning, maatte ikke holdes saa offentlig og frit, men de som for Alvor vilde være kristne og bekjende Evangeliet med Haand og Mund, maatte indtegne sit Navn, og de kunde samle sig for sig selv i et Hus til Øen og til at læse, døbe, modtage Sakramentet og udføre andre kristelige Gjerninger. Under saadan Ordning kunde man fjende dem, som ikke teede sig kristelig, straffe, forbære, udstøde eller sætte i Van efter Kristi Regel, Matt. 18, 15 flg.

Ser kunde man ogsaa paalægge de kristne en fælles Almissé, som man gav viliig og uddelte blandt de fattige efter St. Paulus's Eksempel, 2 Kor. 9, 1. 2. 12.

Ser trængtes ikke megen og lang Sang. Ser kunde man ogsaa paa en kort og smuk Maade holde Daab og Sakrament og indrette alt med Ordet og Ønnen og Kjærligheden for Øie.

Ser maatte man have en god kort Katekisme over Troen, de ti Bud og Faderbor.

Kort sagt, havde man Folkene og Personerne, som med Alvor begjærede at være kristne, da var Ordningen og Maaden snart færdig.

*) Han har før talt om den latinske Messe.

Men jeg kan og vil endnu ikke ordne ellers indrette en saadan Menighed eller Forsamling. For jeg har endnu ikke Folkene og Personerne dertil; heller ikke ser jeg mange, som føler Trang dertil. Men før det, at jeg maa gjøre det og tvinges dertil, saa jeg ikke med god Samvittighed kan lade det være, saa vil jeg gjerne gjøre mit dertil og hjælpe det bedste jeg kan."

Saa langt Luther.

Af disse Udtalelser maa det da vel kunne sees klart nok, baade at Luther havde et klart opfattet og helt evangelist Menighedsbegreb, og at han havde sine gode Grunde for at sige, at han paa sin Tid ikke fandt sig foranlediget til at gjøre Arbeidet med at faa frem en sand, levende Menighed til sit Livs Hovedopgave. Det vilde ogsaa isandhed have været et Sørshn, om Luther ikke havde haft netop dette klare og bibelske Menighedsbegreb.

Men hvad skal man sige om hans Arvtager, den Lutherske Kirke, som ikke alene ikke har gjort noget for at faa frem den levende Menighed, Luther saa klart peger paa, men som synes aldeles at have overseet, at Luther idetheletaget har sagt noget om denne levende Menighed? Og hvad Slags Lutheranere kan de være, som forsvarer den nu almindeligt gjældende Menighedsordning med dette, at „Luther ikke begyndte sin Kamp med den bestaaende Kirke paa Grund af Uenighed med den angaaende Kirkeforfatningen?"

Eller skal man slutte, at de har kjendt dette Lutherske Menighedsbegreb, men af velforstaaede Grunde ikke har villet gjøre noget for, at det kunde realiseres?

Luther selv vilde det; men han manglede Folkene og Personerne. Men mon tro ikke den Lutherske Kirke i Øabet af snart fire Aarhundreder vilde have funnet udrette mere, end den har gjort, i nævnte Retning, hvis den for fuldt Alvor havde troet og tænkt og villet det samme, som Luther troede og tænkte og vilde?

Og skal det da nu være galt at gjøre et Forsøg paa at faa Lutherske Kirkefolk til at tænke lidt alvorligt paa det Punkt i Luthers Program, som angaar en levende og fri Menighed? Det var da virkelig ikke formegent eller for tidligt, om disse Spørgsmaal fik et ørligt og ligefremt Svar.

Bør den synlige Kirke være synlig?

Det klinger kanskje lidt underligt. Men vi finder nu, at en vis „S.“ i „Lutheraneren“ først lærer, at Kirken er usynlig, dernæst at der er „en sand synlig Kirke“, som dog kun er synlig for Gud, alt-saa usynlig for os Mennesker, og saa endelig er der en synlig Kirke, som dog er saa skjult af Verden, at det blir omrent umuligt at sjelne den derfra.

Nu er der mellem os ikke nogen Strid om den usynlige Kirke. Alle kristne er enige om, at „Guds Rige er indeni eder“, og at det Liv, som er skjult med Kristus i Gud, ikke kan ses i sig selv, men kun i sine Virkninger. Vi kan ikke se den Helligaand, kun hans Virkninger kan iagttages.

Men Striden dreier sig om den synlige Kirke, som er Menigheden, om den virkelig skal være synlig, d. v. s. om den skal træde frem som et fra Verden forskjelligt Samfund med et Formaal, som er modsat Verdens, med en Vandel, som er netop det omvendte af Verdens og med Midler, som Verden foragter og vrager. Er det nødvendigt for Menigheden at stille sig saaledes fra Verden, at den kan skjernes fra Verden?

Hvad nemlig Müller-Eggen paastaar og hans Forsvarere forsvarer, er dette, at Menigheden er bibelsk berettiget og kristelig, naar der er to eller tre kristne i en stor Skare af verdslige Mennesker, og hvor denne verdslige Majoritet styrer Menigheden efter sit Godthylle. Da forekommer det os, at Verden skuler Menigheden, saa den ikke er synlig, d. v. s. den er ikke synlig som Menighed, den aabenbarer ikke Jesu Kristi Legeme og dets eiendommelige Art og Væsen.

Jo, siger man, Menigheden er dog synlig som Menighed ved Presten, som prædiker Ordet og forvalter Sakramenterne. Men det samme kan jo da ogsaa siges om en Missionsmark, hvor en Missionær prædiger, at Menigheden er der, siden Prædikanten er der.

Og det indrømmes villigt, at Ordet er den Sæd, hvorfra Menigheden skal fremspire; men vi kan dog vel ikke sige, at Menigheden er der, fordi om Missionæren er der.

Med andre Ord: vi mener, at Menigheden skal være synlig ved Ordets og Sakramenternes rette Brug, ikke ved deres Misbrug. Men nu siger Jakob: Border Ordets Gjørere og ikke dets Hørere

alene, hvorved \mathfrak{I} bedrager eder selv. Dersom vi altsaa forklarer, at Menigheden er kjendelig ved Ordets Hørelse, uanseet Menighedens Vandel og Omgjængelse, saa vilde jo Forklaringen udsette Menigheden bort ud for Selvbedragets Fare. Det kræves ikke bare at høre, men at gjøre. Dette er Guds Ords Fordring til Menigheden, hvorledes kan da Menigheden være bibelsk berettiget, naar den ikke tilfredsstiller Fordringen?

Hør hvad Paulus skriver til Filippenserne: „Kun at \mathfrak{I} vandrer Kristi Evangelium værdig, for at jeg, hvadenten jeg kommer og ser eder eller er fraværende, kan høre om eder, at \mathfrak{I} staar fast i én Stand og strider med mig af én Sjæl for Evangeliets Tro, og ikke lader eder i nogen Tid forførde af Modstanderne, hvilket er dem et Tegn paa Undergang, men eder paa Frelse, og det fra Gud. Thi eder er det forundt for Kristi Skyld ikke alene at tro paa ham, men ogsaa at lide for hans Skyld, idet \mathfrak{I} har den samme Kamp, som \mathfrak{I} har set paa mig og nu hører om mig.“

Dg efter: „Border mine Efterfølgere, Brødre, og agter paa dem, der vandrer saaledes, som \mathfrak{I} har os til Eksempel!“

Dg mange, mange andre Steder, hvor Paulus kræver af Menigheden en kristelig Vandel, for at den skal svare til sit Skald og være „berettiget“.

Ta, siger „S.“ i „Lutheraneren“, men hvem tør paastaa, at vore Menigheder ikke lever kristeligt; bevis, bevis!! Men det er jo Müller-Eggen, som paastaar, at vore Menigheder ikke lever kristeligt, og dog skal de være kristelige. Vi dømmer intet om Menighederne; vi dømmer kun, at Müller-Eggens Paastand, at Menigheder uden kristelig Vandel er kristelige Menigheder, er Forræderi mod Sandheden.

Kanske da „S.“ vil svare, at ingen kan vide, om Menighederne vandrer kristeligt, og derfor er det bare Sludder, Müller-Eggen farer med?

Men det er dog klart nok, at Paulus venter baade at høre og se Menighedernes kristelige Vandel og vil ikke lade sig nøje med noget mindre. Hvorfor skulde det ikke være muligt nu?

Man siger, vi er skyldige at anse Folk som kristne, indtil vi kan bevise det modsatte. Og det kan saa være; det kommer da an paa, hvad man mener. Vi forstaar det saaledes, at Menighedens kristelige Vandel er en Vandel for Gud istedetfor for Verden, en Van-

del i Verdensforsagelse, Selvfornegelse, Selvopofrelse, en Bandel med Stevne i Himmelten, et Arbeide for Sjæles Frelse og Guds Riges Udbredelse, en Bandel i hensynsløs Ejærighed. Og vi mener, at det lader sig se, i hvilken Retning Folk vandrer, naar Fløkkene gaar hent imod hinanden, som her er tilfælde. Om Folk er Hyllere, indlader vi os ikke paa at bedømme, før det blir aabenbart. Men vi falder det ikke Hylleri engang, naar Folk aldeles aabenbart vandrer i ren Verdsighed, selv om de er med i en udvortes Menighedsorganisation.

Vi negter ikke, at der vil være sem daarlige Bonstuer, naar Herren kommer. Men vi paastaar, at de som hverken har Olje eller Lampe eller bier paa Brudgommens Komme, ikke hører med til den synlige Menighed med nogenlags bibelsk Verettigelse. Og det er saadanne Folk, Müller-Eggen paastaar, udgjør Majoriteten i de fleste Menigheder.

Lad den synlige Kirke blive synlig! Lad Menigheden vinde sin Skikkelse som Jesu Kristi Legeme. Men det kan den aldrig, dersom man ikke vil sige sandt om Menigheden.

Vend om, og gjør de første Gjerninger!

4. „Kan man fjende de troende?“

[Kilde: „Folkebladet“ for 9de og 30te August, 6te og 29de September, 4de og 18de Oktober og 1ste, 22de og 29de November 1899. — Udg.]

Om „levende Menighed.“

Da Den lutherske Frikirke erklærede, at „dens Formaal er at arbeide for alle norske, lutheriske Menigheders Levendegjørelse og Frigjørelse“, blev denne Erklæring med en Gang angrebet med ikke lidet Hestighed.

Udtalelsen syntes for nogle faa altfor radikal, at den kunde simpelthen karakteriseres som Vanvid og Selvmord.

Formand Høyme, som idetheletaget bruger sterke Ord om det gode, han finder hjemme i Den forenede Kirke, og om det onde, han ser udenfor den, udtaler om „vore Menigheder“, at de alle er komne saa langt som Apostelen Paulus, da han skrev til Filippenserne: „Ikke at jeg allerede har grebet det, eller allerede er fuldkommen; men jeg jager derefter, om jeg og kan gøre det, eftersom jeg og er greben af Kristus Jesus“.*.) Efter hans Mening trænger ingen af „vore Menigheder“ Levendegjørelse eller Frigjørelse, og om Frikirkeens Formaal skriver han derfor:

„Man vil levendegjøre ved at sørderive og frigjøre ved at thran-nisere“.

Og han lægger til:

„Men saa er da dette forhaabentlig Toppunktet af al kirkepolitisk Udvikling i det godtroende, ofte bedragne norsk lutheriske Kirkesolk i Amerika. Høiere kan man vel ikke vente at naa i denne Henseende.

*.) Den forenede Kirkes Aarsb. 1898, Side 15.

Dette er dog vel Bygmesterens Forsøg paa at lægge Kransen om Taarnspiret.”*)

Meningen med disse Ord er formodentlig den, at da Menighederne ingen Levendegjørelse eller Frigjørelse trænger, saa er den Mand gal, som taler derom, og han ødelægger kun sig selv, idet alle vil føle sig stødt over, at der tales, som om nogen var død eller bunden.

Det figes nemlig, at hin „Bygmester“ faldt ned og slog sig ihjel. Og det var da vel Tanken, at snart vilde Grifirklen gaa samme Vej.

I midlertid lever og arbeider den endda. Hvor snart den dør, afhænger af Herren, som bruger den i sin Ejendom saa længe eller saa fort, som han selv vil. For os er det kun om at gjøre at befindes tro den Dag, som Gud giver os til Arbeide.

Der reises derfor ogsaa for fuldt Alvor det Spørgsmaal iblandt os: *Hvorledes skal vi bedst arbeide for „levende Menighed“?*

Der viser sig nemlig nogen Forskjel i Arbeidsmaaden, uagtet man siger sig at være enig i Maalelet: „Levende Menighed“.

Denne Forskjel er kommet til orde i en længere Henbendelse til Grifirkelfolket fra Pastor A. Lundeberg. Henbendelsen findes i „Folkebladet“ for 31te Mai dette Åar. Den er hidtil ikke blevet besvaret i Bladene, saavidt vi ved. Uden Tvil har Årsmøderne og deres Referater optaget saameget af Tid og Spalterum, at det ikke har været saa god Anledning til en Diskussion om denne Sag.

Det er ikke desto mindre baade et udmerket Livstegn og et nyttigt Foretagende at diskutere Spørgsmalet om, hvorledes vi bedst skal arbeide for virkelig Menighedsliv iblandt os. Thi ikke alene viser det, at vi ikke agter at lægge Hænderne i Skjødet, men det hjælper ogsaa til at forstaa hinanden og vinde mere Klærhed over selve Sagen.

Men denne Sag om levende Menighed er saa stor og alvorlig, at det ikke er muligt, ei heller nyttigt at seie den af i en Haft. Om derfor „Folkebladet“ vil give os lidt Rum fremover Høsten, vil vi gjerne af og til benytte os deraf for at forklare og forsvare vort Standpunkt ogsaa imod de Indvendinger, som Lundeberg reiser.

Pastor Lundeberg synes at mene, at Grifirklen ikke er radikal nok i sine Udtalelser og sin Arbeidsmaade. Naar den nemlig siger, at den vil arbeide for „alle norske, lutheriske Menigheders Levendegjørelse og

*) Den forenede Kirkes Årsb. 1897, Side 27,

Trigjørelse“, saa indrømmer den, at de bestaaende Organisationer er Menigheder, som kan og bør levendegjøres, medens Lundeberg synes at ville gaa disse Organisationer aldeles forbi og begynde forfra ved at udfinde, hvem der er troende, og saa organisere dem eller saa mange af dem, som vil være med, til Menigheder.

Før vi gaar længere ind i denne Diskussion, vil vi dog indstændigt bede alle om ikke at misforstaa os, som om vi betragtede Pastor Lundeberg som en Modstander, der vil os noget ondt og ønsker vor Undergang. Vi ved, at han oprigtigt ønsker vort bedste, og at intet vilde være ham færere end at hjælpe os til den bedste Arbeidsmaade. Vi takker ham hjertelig for, at han broderligt vil overbevise os med Guds Ord og føre os paa de rette Spor. Vort Ønske er ogsaa kun at forsvare og forklare vort Standpunkt i Guds Ords Lys, og kunde vi derved bidrage til mere Klarhed over Arbeidet for levende Menigheder, saa vilde vi agte det for en stor Lykke og Glæde. Intet er mere ønskeligt i denne Forbindelse, end at de, som vil det samme og virker for det samme Maal, ogsaa forstaar hinanden og arbeider Haand i Haand. Men endog da, naar man ikke kan dele Syn paa alle Ting, kan man dog bevare en usfrømt Høiagtelse, hvor man tjender den oprigtige Stræben for det rette Maal.

Er dette Hovedpunktet i Reformarbeidet?

Pastor Lundeberg skriver i sit Stykke: „Kan man kjende de troende?“^{*)}): „Her er Hovedpunktet i Reformarbeidet for at faa frem den levende Menighed. Er det Meningen, at man ikke kan afgjøre, hvem der er troende paa et Sted, saa kan man straks sryge „levende Menigheder“ fra sit Program“.

Saaledes anskuer han Sagen. Den som vil arbeide for levende Menigheder, maa gjøre det paa den Maade, at han „afgjør, hvem der er troende paa et Sted“ og samler disse til en levende Menighed. Uden dette, mener Lundeberg, er Arbeidet for levende Menigheder ikke alene umuligt, men endog farligt og skadeligt; thi det vil frembringe „Skin uden Kraften“.

Saavidt vi forstaar, mener altsaa Lundeberg, at man skal drive

^{*)} Se „Folkebladet“ for 31te Mai 1899.

Arbeidet for levende Menighed paa den Maade, at man intet Hensyn tager til de gamle Menighedsorganisationer, uden forsaavidt man betragter dem som Hindringer for Livet; derimod skal man „a f g j ø r e“, hvem der er uombendte i Menigheden og faa dem ud, og ligeledes skal man „afgjøre“, hvem der er omvendte udenfor Menigheden og faa dem ind.

Det fremgaar dog ikke af Lundebergs Stykke, hvem „m a n“ er, som kan og skal fående de troende. Og deri ligger allerede en stor praktisk Vanskelighed, som maa løses, dersom der skal arbeides paa denne Plan. Erfaring viser, at forskellige Personer kan opstille forskellige Kjendetegn paa „troende“, saa at det let kan hænde, at hvad den ene vælger, vil den anden vrage. Allerede denne Vanskelighed er saa stor, at den gjør de twisomt, om Menighed kan bygges paa saa vakkende Grund eller ved saa usikret Middel.

Der er en anden Vanskelighed ved denne Arbeidsplan, som heller ikke kan oversees. Pastor Lundeberg mener, at Frikirkelets Arbeide for levende Menigheder vil lede til „Skin uden Kraften“, dersom ikke det afgjøres af Mennesker, hvem der er troende; thi det er om Menneskers Afgjørelse, han taler hele Tiden. Men det kan jo ogsaa let hænde, at denne Afgjørelse blir en Sovepude baade for dem, som afgjør, og for dem, om hvem det blir afgjort, at de er troende. Gaar det an at se bort fra denne Fare, som næsten uundgaaeligt vil medføre Falder? Der er ingen mageligere Maade at vise sin Kristendom paa end at tale med megen Interesse om andres Kristendom eller Mangel paa Kristendom. Og der er intet, som Folk snarere trøster sig med end det, at Presten anser dem for kristne. Og praktisk talt er det vel Presten, som efter Lundebergs Plan blir den, som skal afgjøre, hvem der er troende paa et Sted. Men begynder nu da Folk i Menigheden at trøste sig med, at de maa være troende, siden de faar være i Menigheden, saa har man jo efter „Skin uden Kraften“ i en meget betenklig Form. Og efter maa vi sige, at dette gjør det twisomt, om Methoden er rigtig.

Endelig forekommer det os, at der er noget at lære af vor Kirkes Historie i dette Land. Tag f.eks. Den norske Synode og dens Præfis. Pastor Lundeberg har jo haft nogen Anledning til at se de Resultater, som opnaaes, og han har tydelig givet tilkjende, at han ikke er tilfreds med dem. Men har ikke praktisk talt Den norske Synode

gjort det til et væsentligt Kjendetegn paa Troen, at man hørte til Menigheden? Og fremkommer ikke dette netop paa den Maade, at man siger: Hos os kommer kun troende ind, derfor er de Folk troende, som er i vore Menigheder?

Det er let at se, at Pastor Lundeberg har en ganske anden Mening om, hvem der er troende, end den som almindelig hersker blandt Synodepresterne f. Exs. Men hvor oprigtig en enkelt troende Prest end kan mene det, og hvor alvorligt og grundigt han kan praktisere, saa er det dog let at se, at under en fløvere og mageligere Ledelse vil det snart komme derhen, at siden man bare har troende i Menigheden, saa maa det være et sikret Kjendetegn paa Troen, at man er i Menigheden. Og da faar man snart døde Menigheder istedetfor levende.

Vi nævner disse Vanskeligheder, fordi vi synes, at Lundeberg ikke tilstrækkelig har omtalt dem og vist, hvorledes de skal og kan undgaaes. Os forekommer disse Vanskeligheder saa store, at det er tvilsomt, om det gaar an at betegne det som „Hovedpunktet“ i Reformarbeidet, et man afgjør, hvem der er troende paa et Sted.

Vi er af al Magt for, at de troende skal træde frem og aabenbare Kristi Kraft i Tale og Handling. De er skyldige til at være Verdens Lys og derfor at stille sig fra Verden og Mørket i al sin Færd. Vi deler fuldt ud Lundebergs Syn paa de troendes Ret, Magt og Evne til at kjende sig selv og kjende hinanden som Guds Børn og som Brødre og Søstre i Herren; men vi kan ikke indrømme, at dette Kjendskab er a b s o l u t og ikke traenger Tid og Anledning til at udvikle sig. Derfor er vi heller ikke sikre paa, at dette Kjendskab er tjenligt som Grundlag for Menighedsorganisation.

Hør vi imidlertid udtaler os om, hvad vi efter Skriften anser som Hovedpunktet i Arbeidet for levende Menighed, er det kanse tjenligt at gjøre lidt nærmere Nede for, hvad der menes med synlig og usynlig Kirke. Pastor Lundeberg har taget disse Udtryk med i denne Bindelse for at afoerge deres Misbrug. Han har mindre fremholdt deres rette Brug. Dette kan ogsaa trænges; thi hvor meget Udtrykkene er misbrugt af dem, som helst vil undgaa Vækelse og Liv, saa er det dog sandt, at om de forstaaes saaledes, som den Lutheriske Kirke har ment dem, saa er de i Virkeligheden til Fremme af Menighedsagen og ikke til Hinder for den.

Synlig — usynlig.

Naar man i den lutheriske Kirke har brugt at sige, at Kirken er baade synlig og usynlig, saa har dette ikke meget at gjøre med Pastor Lundebergs Spørgsmaal: „Kan man kjende de troende“?

Naar nemlig den lutheriske Kirke bruger disse Udtryk, saa vil den ikke dermed negte, at de troende maa have Troens Kjendetegn. Men den vil vørge sig mod den k a t h o l i c k e Baastand, at Kirken har ikke noget indre og usynligt Væsen, som er af større Betydning end dens udvortes Organisation. Katholikerne sagde: Hvor den ydre romerske og pavelige Organisation er, der er Kirken; udenom denne Organisation er ingen Kirke; og alt og alle, som er indenfor denne Organisation, er Kirken, som derfor er „lige saa synlig som Kongeriget Frankrike eller Republikken Venedig“. Lutheranerne derimod sagde: Hvor den Helligaand er i de troende, der er Kirken; derfor kan Kirken findes udenom den romerske Organisation, og ikke alt og alle, som er med i den ydre Organisation, er derfor i Sandhed med i Kirken.

Katholikerne mente, at Tro og Land og Liv og idetheletaget indvortes Dhyder havde intet med Spørgsmaalet om Kirken at gjøre. Lutheranerne tvertom mente, at disse indre Egenskaber havde den største Betydning i denne Forbindelse.

Af denne Modsætning er disse meget misbrugte Udtryk komne, og enhver troende vil se, at de har sin Berettigelse, omend Misbrugen ofte har gjort Brugen umulig. Thi vi kan ikke bifalde den romerske Kirkes Baastand, at Pavekirken er den eneste og den saliggjørende Kirke, som tilslut — omend gjennem Skjørsild — fører alle sine Medlemmer ind i Himmelten.

Lutheranerne har derimod, ved at kalde Kirken baade synlig og usynlig, villet sige, at ingen maa trøste sig med, at han hører til den udvortes Organisation; thi det gaar an at være med i Organisationen og bruge Maademidlerne uden at have Landen; men først den, som har Guds Land og Troen og Livet, er virkelig et Medlem af Guds Menighed og delagtig i Herlighedens Haab.

Hvad mener da den lutheriske Kirke med at kalde Kirken synlig? Dermed mener den, at den Helligaands Gjerning skal kjendes og aabenbare sig ved det Vidnesbyrd, som de troende aflægger. Hvor Guds

Børn samles til Bøn og Tak, til Ordets Prædiken og Hørelse, til Sakramenternes Brug, hvor de er virksomme i det kristelige Hjem, i Børnenes kristelige Opdragelse og religiøse Undervisning, hvor de arbeider i Missionen og Varmhjertighedsgjerningen, hvor de taler et Opmuntringens Ord til en Medvandrer, hvor de rækker en hjælpende Haand i Jesu Navn og for Jesu Skyld, der blir Kirken synlig, d. v. s. der aabenbarer dens indre usynlige Væsen sig, saa det kjendes, at her er Kristi Sind og Vand tilstede.

Det er altsaa meget langt fra, at den lutherske Kirke har villet støtte Vantro, Ryggesløshed, Verdslıghed og Ligegyldighed i Menigheden ved at tale om synlig og usynlig Kirke; det er netop for at indfjærpe Nødvendigheden af Vand og Liv i Kirken, at den har brugt disse Ord.

Og det er saa langt fra, at Meningen var, at „den synlige Kirke“ skulde være det verdslige Skal og Dække over de troendes skjulte og ukjendte Førsamling, at det tvertimod var Meningen, at den synlige Kirke skulde være Nabebareljen i Livet af Guds Vand i de troende, saa at Kristus kunde blive kjendt ved Ord og Sakrament og gudfrigting Vandet.

Hvis man faar se Sagen i dette Lys, saa vil man kanske få sjonne, at den lutherske Kirke i Virkeligheden er paa den levende Menigheds Side. Den kjæmper af al Magt imod det For m v e s e n, som følger af, at man negter, at Kirken er synlig, d. v. s. maa have Guds Vand i Hjerterne. Den kjæmper ogsaa mod den Verdslıghed, som følger deraf, at man negter, at Kirken er synlig, d. v. s. maa kjendes som Lys og Salt.

Derimod er det rigtigt, at den lutherske Kirke har ikke egentlig tænkt sig, at Kirken skulde blive synlig netop derved, at man tællede de troende paa hvert Sted, men derved at de troende gav sig tilkjende ved kristeligt Liv og Kirke. Erfaring viser ogsaa, at dette er den praktiske Side af Sagen.

Disse faa og korte bemerkninger om synlig og usynlig Kirke har førekommel mig paakrævede, da det er klart, at der er afdskillig Misianke mod Lutherdommen, fordi den har brugt disse Ord. De har i Virkeligheden været brugt med den Hensigt at betone Nødvendigheden af Liv og Vand i Kirken. At de er blevne saa skammeligt misbrugte, har sin Grund deri, at Statskirken faktisk og praktisk vendte tilbage

til det romerske Kirkestel, og kan ikke i enkelte Højtninger endog sank ned under den romerske Kirke.

Livskilderne.

Alt Arbeide for „Levende Menighed“ er selvfølgelig aldeles forgjøves, dersom man ikke har Livets usforkrænkelige Sæd, ved hvilken de enkelte Sjæle kan gjenfødes til evigt og usforkrænkligt Liv. Men den usforkrænklige Sæd er Guds Ord, som lever og bliver evindelig. Og dette Guds Ord er det, som er forkyndt ved Evangeliet. Og det er vel ikke omtvistet blandt kristne Mennesker, at Evangeliet er ikke uden Daab og Nadver, men medindbefatter selvfølgelig disse Sakramenter; thi Kristus udsendte ikke sit Evangelium i Verden uden Daab og Nadver.

Med disse Livskilder, disse Naadens og Mandens Midler, begyndte Kristi Disciple sit Arbeide efter den himmelfarne Trelsers Besfaling og udrustede med Kraft fra det høje, givet dem ved den Helligaands Udgrydelse. Med disse Midler og ved disse Livskilder er der fra Begyndelsen af blevet en levende Menighed, og ved disse Midler er Livet blevet bevaret i Menigheden indtil nu.

Hvor disse Midler rettelig bruges, er der ialsfald en kristelig Mission, og hvor disse Midler virker det evige Liv i Sjælene, der er Kristi Legeme og hans Menighed tilstede efter sit Væsen, selv om der ikke endda er nogen Menighedsorganisation i det ydre. Og omvendt, hvor meget man end danner udvortes Organisationer, saa er det i Virkeligheden ingen Menighed, selv om den tillægger sig Navn deraf, saalænge der ikke er Mand og Liv fra Gud.

Det er knapt, om der nogetsteds udenfor den lutherske Kirke er saa klar Erfjendelse af denne kristelige Sandhed. Katholikerne har paa sin Side lagt saa stor Vegt paa den udvortes Organisation og den udvortes Brug af Naademidlerne, at de er blevet aldeles ligeglynde om Manden og Livet. De reformerte har ialsfald tildels lagt saa megen Vegt paa Livets Merker og Kjendetegn, at de ikke har agtet selve Livskildernes Værd og Bethydning tilstrækkeligt.

Men hvor klar og gjennemfigtig end den lutherske Kirkes Lære og Erfjendelse er i dette Stylte, saa har desværre den statskirke-lige Praksis forvirret og forplumret alt paa dette Omraade. Og

det er ikke et Gran at undres paa, at mange troende Mennesker staar hyldeligt twilende og mistænkelige ligeoverfor den Lutheriske Kirke, fordi den har præktiseret noget saa forstjelligt fra det, den har lært. Og aldeles selvfølgelig og med fuld Ret har mange vendt sig fra den med Afsky, naar de kun har kjendt Lutherdommen gjennem det Brængedillede, som mange af vore statskirkelige Prester og Menigheder her i Landet giver af den.

Men trods denne falske Fremstilling og gruelige Forvængning, som Statskirken og dens Efterabere her i Landet har frembragt af Lutherdommen, bør vi alligevel vogte os for at „saa Barnet ud med Badevandet“. Thi Livskilderne, Ordet og Sakramenterne, er lige nødvendige og lige betydningsfulde og lige væsentlige for Menighedens Tilblivelse og Opholdelse trods alle de katholske og statskirkelige Misbrug.

Egentlig talt er jo Statskirvens Ulykke denne, at den er blevet staaende paa Missionens Standpunkt og har kaldt det Kirke, som væsentlig kun var Mission. Den har indrettet sig saa, at der ikke er Rum for Menighed. Thi man har og bruger Maademidlerne; men hver Gang der blir levende Frugt og Virkning af disse, saa er man aldeles forlegen. Man har, ialfald enkelte Tider og enkelte Steder, troende Prester, arbejdende Prester, missionerende Prester; men man har ikke Menighed. Virer der da ved Livskildernes Brug troende Mennesker, levende kristne, hvad skal man saa gjøre med dem? De kan ikke alle blive Prester; de kan ikke alle blive Lægprædikanter; de kan ikke alle blive Hedningsemisjonerer; hvad i al Verden skal man gjøre med dem?

Derfor gaar det ofte og selvfølgelig saaledes, at naar Ordet og Sakramenterne har sin rette Virkning, saa der blir Vækfelse og Liv, saa mistet de statskirkelig saakaldte Menigheder de vakte og troende, fordi der er aldeles ingen Plads for dem i „den gamle Kirkeorden“.

Men, som før sagt, det er ikke Lutherdommens Fejl. Derfor lad os komme tilbage til vor Lutheriske Vore og Bekjendelse, fast grundet som den er i Guds Ord. Og da er dette det første og vigtigste i denne Forbindelse, at Livskilderne i Guds Menighed agtes for det, de virkelig er, og sættes paa den Plads, som tilkommer dem. Det er fra og ved disse Livet kommer. Det er ved dem, der alene kan frembringes levende Menighed. Lad ingen bedrage sig selv; intet andet

Middel og ingen anden Foranstaltung eller Reform vil kunne frembringe levende Menighed undtagen Ordet og Sakramenterne, rettelig brugt. Vi legger den største Vegt paa det sidste; thi uden dette Slags Arbeide ved jo ethvert forstandigt Menneske, at de bedste Midler ikke udretter, hvad de skulde og kunde udrette.

Og dertil hører især, at man ikke stænger for Livet, ikke hindrer det fra at spire, vokse, udfolde sig og arbeide. Thi at plante levende Sted og saa hindre den fra at gro ved alslags Mishandling, det er ligesaa vanvittigt og urigtigt, som at syre haardt under en Dampfjedel og ikke give Dampen Bei til at arbeide.

Men dette fører os over til Spørgsmaalet om Ordets og Sakramenternes rette Brug, eller om den rette Maade at arbeide paa; og derom mere en anden Gang.

Levende Prester.

Pastor Lundberg siger i sit Stykke: „Kan man kjende de troende?“ et Ord, som vi før har anført: „Her er Hovedpunktet i Reformarbeidet for at saa frem den levende Menighed. Er det Menningen, at man ikke kan afgjøre, hvem der er troende paa et Sted, saa kan man straks stryge „levende Menigheder“ fra sit Program.“

Vi har pegt paa visse Vanskeligheder ved denne Afgjørelse, som gjør det twilsomt, om den kan betegnes som Hovedpunktet. Nærmere vilde man komme Sandheden ved at sige, at Hovedpunktet er at saa Levende Prester.* Selvfølgelig gaar selve Livskilderne foran alt i Vigthed. Thi uden Ord og Sakrament er der ikke Tale om at saa nogen Menighed, jeg havde før sagt hverken levende eller død. Men efterdi der ligger saa uhyre Vegt paa, at „Evangeliet rettelig forkyndes, og at Sakramenterne rettelig forvaltes“, saa siger det sig til af sig selv, at der ligger den aller største Vegt paa, at Presterne forstaar netop denne vanskelige Gjerning.

*) Da denne og den næste Artikels ganske direkte behandler Spørgsmaalet, der staar i nær Forbindelse med Presteruddannelsen, burde de maaske rettere tages med der, hvor det er tanken at meddele en Del af Forfatterens Udtalelser om denne Sag. Naar de imidlertid medtages her, ffer det for ille at gjøre Brudd paa Sammenhængen i nærværende Artikelrække. — Udg.

Man kan jo sige, hvad man sige vil, det faktiske Forhold er dog dette, at hvor „den gamle Kirkeorden“ hersker, som er Tilfælde næsten overalt iblandt os, der er Presterne de eneste, som har nogen Adgang til at bruge Ord og Sakrament til Menighedens Opbyggelse. Paa de fleste Steder er Lægmandsvirksomheden faktisk indskrænket dertil, at en eller anden stakkels Pilgrim kommer paa Besøg omtrent som en vildfarende fugl, der ikke har hjemme nogetsteds.

Med andre Ord, de statskirfelige Menigheder blandt os er omtrent ganske i sine Presters Haand, naar Spørgsmaalet er om deres aandelige Livs Vækkelse og Bevarelse ved Guds Ord. Og — mere end ved — jo mere død Presten er, desto bedre passer han paa denne sin forfærdelige Magtstilling, desto mere kjæmper han for at holde al levende Forkyndelse borte fra sin Menighed, og desto bitrere forfølger han hver den, som vover at høre nogenanden Prædikant.

Vi gjentager det: Menighederne er i sine Presters Haand, saaledes som Tilstanden er iblandt os. Og skal der blive nogen Forandring i Retning af levende Menighed, saa trænges der „levende Prester“ til at arbeide for Vækkelse og Liv, netop derved at „Evangeliet rettelig forkynnes, og Sakramenterne rettelig forvaltes.“

Kan døde Prester gjøre dette? Nei, aldeles ikke. Guds Ord og Sakramenter er lige kraftige, hvor de er, og hvem som bruger dem, bare de bruges rettelig, men det er jo netop dette som mangler og vil mangle, hvor Presten er uden aandelig Erfaring, uden Bod og Bøn, uden Tro og Kjærlighed, uden Omsorg for Hjorden, en Leiesvend, som hverken fører Hjorden paa de rette Græsgange, ei heller værger den mod den sñderrivende Helvedulv.

Men, siger man: Har ikke Jesu sagt: Paa Moes Stol sidder de skriftkloge og Fariseerne? Ganske vist; men han lod dem ikke sidde der i god Ro. Han oplyerte ande til at prædike sit Evangelium blandt Jøder og Hedninger og i de kristne Menigheder. Og det er Sagen.

Men, siger man: Har ikke den lutherske Bekjendelse sagt, at Ordet og Sakramenterne er kraftige, om de ogsaa meddeles ved onde? Ganske vist; men om de døde Prester siges der i den store Katekismus, at de „heller skulde være Svinehryder og Hundeknegte end Sjælesørgere og Prester“.

Derfor er det netop her, alle de som nogensinde har villet Kir-

kens Vel og dens Forbedring, har maattet tage Tag og prøve at arbeide. Det er paa dette Punkt, der maa arbeides den Dag idag. Thi kun hvor Presten virkelig forstaar sin Gjerning, blir Guds Evangelium rettelig forkyndt og Sakramenterne rettelig forvaltet.

Aldrig, saaengen Guds Kirke har været til, har nogen seet en levende Menighed blive født og udvikle sig og vokse under en død Prests Ledelse. Vis os et enestef Esempel!

Det er aldeles umuligt tilnærmedesvis endog at udtrykke, hvilken Forbandelse en død Prest med sin Forkyndelse er baade for uomvendte og ombendte blandt sine Tilhørere. Vi taler ikke om mange uomvendte Presters forargelige Liv og den Skade, som derved anrettes; alle kjender det. Vi taler om den Skade, som selve deres offentlige Forkyndelse og Sakramentsforvaltning anretter. At de sovende styrkes i sit falske Haab om Salighed, og at de vaagne dysses i Søvn, at de kristelige Stridsmænd svækkes baade paa Klarhøj og Mod, og at de lidende kristne forsager i Trængslerne, alt dette er kun svage Udtryk for de rædsomme Frugter af en udvasket og affustumpet, løb og tom Forkyndelse, saaledes som en uomvendt Prests altid bliver.

Vi mener ikke dermed at sige, at enhver som bare er ombendt, dermed duer til at være Prest. Guds Ord og Erfaringen viser, at det ikke er Tilfælde. Men aldrig har enten Guds Ord eller kristelig Erfaring lært at anse det for en ligegyldig Sag, enten en Prest er en kristen eller ei, bare han har gaaet paa en lærde Skole.

Med levende Prester mener vi simpelthen Mænd, som er Jesu Kristi enfoldige Disciple og Eftersølgere fornemmelig i dette Hovedpunkt, at de lever, arbeider, lider og kjæmper for Mennesketsjæles Frelse i Troskab til Døden. Mænd med Land, Mænd med Kjærlighed, Mænd med den uforståede Sandhedens Forkyndelse, Mænd med hel og fuld Selvopofrelse.

Det er disse, som duer i Arbeidet for levende Menigheder. Mange kan være nidkjære Arbeidere uden dette Sind, derfor leder ikke Arbeidet til dette Maal.

Noget sjælligere Liv kan ikke tænkes end et saadant virkelig Kjærlighedens Liv. Det hører ogsaa den ødelæste Frugt.

Den Blok af Mænd, som nu er almindelig kjendt under Navnet „Grifkirken“, har derfor anset den rette Presteuddannelse for et af

Hovedpunktene i „Reformarbeidet for at faa frem levende Menigheder“. Disse Mænd har baade arbeidet, kjæmpet og lidt — tildels ganske meget — for denne Sags Skyld. De er ikke faa snare til at tro, at alt dette har været en Feiltagelse. Det er mig personligt en stor Glæde, at jeg ved, at Pastor Lundeberg har aabent Øie for denne Side af Sagen ogsaa.

Det næste Spørgsmaal blir da efter min Mening: Hvorledes skal og kan da de rette Arbeidere med de rette Midler bedst arbeide for vores næst lutherske Menigheders Levendegjørelse?

Levende Forkyndelse.

Det er ikke alene sedvanligt, at den statskirkelige Presteuddannelse, som nu atter et sat i Øpisædet i Den forenede Kirke, udstukker det aandelige Liv hos Personerne, saa den frembringer døde Prester; men det er endda almindeligere, at den frembringer en død Forkynndelse. Og af denne døde Forkyndelse er døde Menigheder en selvfølgelig og naturlig Frugt.

Det er vel ikke nødvendigt at forklare, hvad vi mener med død Forkyndelse? Mon ikke alle opvækste Sjæle forstaar, hvad det betyder? Men kanske ikke alle ved, at det er Følge og Frugt af den sedvanlige statskirkelige Presteuddannelse, med sin filosofisk-dogmatiske Methode.

Hvad er da „levende Forkyndelse“, og hvorledes drives den? Erfaringen viser, at der, hvor den drives, har den altid og overalt havt den samme Virkning, at blive „Kristi Bellugt for Gud iblandt dem som frelses, og iblandt dem som fortubes, for disse en Dødens Lugt til Død, for hine en Livens Lugt til Liv.“

Med Rette ssildrer Pastor Lundeberg denne Forkyndelses Art og Virkning saaledes: „Na, dersom man lod Sandhedens Lys fra Ordet faa strømme ud over vort Folk, først over Hjertelivet, saa over det ydre Liv, fra Talerstolen og i Omgang, saa der blev et klart Skille, ogsaaude i det synlige Liv, mellem troende og vanstro, saa hver fil gaa under sit rette Navn og behandles derefter, — hvilken Forandrings her skulde blive!“

Medens nemlig den døde Forkyndelse med alle sine Beskrivelser og Forklaringer altid virker løbende, løvndhørende, beroligende paa

det verdslige Sind, stjæler Kraft og Magt fra Guds Børn og styrker de egenretfærdige, er det den levende Forkyndelses Art, at den virker vækkende og fstillende.

Og dog er der i denne Lundebergs gribende Udtalelse nogen En-sidighed, som let kan blive farlig, og som i Kirkehistorien faktisk har vist sig farlig for Kristenslivet og Menigheden. Jeg mener, at der er her saa skarp Betoning af den *h d r e* og *s h n l i g e* Adskillelse mellem vanTro og troende, at mere overfladiske Naturer vil fristes til at holde sig til denne *ydre* Adskillelse og forsømme den indre. Lad os ikke agte denne Fare ringe; Historien viser, at den kan gjøre megen Skade!

Der er i Virkeligheden ikke noget andet Middel til Menighedens Levendegjørelse end netop den levende Forkyndelse af Guds Ord i den rette og sande Forbindelse med Arbeidet i Bingaarden. Sund og aandelig Næring og kraftigt, tungt og endog selvopofrende Arbeide er det, som skal hjælpe. Det er det Vidnesbryd, som Skriften og Kirkehistorien afgiver.

Den levende Forkyndelse er den, som gjør Alvor af at bruge Ordets skarpe og tweeggede Sverd, som er det rette dømmende og adskillende Middel, og som forstaar at gyde Valsom i Hjertets Saar, saa de virkelig læges. Vi har den klart fremstillet i Jesu egen Maade at behandle Menneskene paa. For Eks. naar Mængden blir begeistret for ham, og Tusinder samler sig om ham og vil følge med ham, da vender han sig til dem og siger: „Om nogen ikke tager sit Kors op og følger efter mig, kan han ikke være min Discipel“, og mange studser og stanser og gaar tilbage. Og atter, naar mange gaar bort, forståret over hans Tale, saa det ser ud til, at han snart vil staar alene, vender han sig til de tolv og siger: Vil ogsaa I gaa bort? Saaledes lader han Ordet skille og dømme ved at vække Menneskene op til Erkjendelse af sin virkelige Stilling.

Med saadan levende, *p e r s o n l i g* Forkyndelse har alle de arbeidet og virket, som har udrettet noget virkeligt for Menighedens Liv. Saaledes arbeidede Luther, Spener, Wesley, Calvin, Knor, Harms, Hauge og alle andre sande og levende Arbeidere i Herrens Bingaard. Med den alvorlige Forkyndelse forbandt de det opofrende, selvfornegtende Liv, saa at deres Vandet ikke forstyrrede Frugten af deres Vidnesbryd, men tvertimod øgede Begten deraf.

Det er Hovedgrunden til, at det staar saaledes til i vort Folk, som det gjør, at den statskirkeelige Forkyndelse er indrettet saaledes, at den passer nogenlunde for alle Landets Indbyggere og behandler dem alle som gode kristne; den saarer ingen, og den læger ingen. Men den lægger sig som klam Taage om de kristnes Sjæle og slukker den rygende Landes lille Gnist, om den kan. Det er som Profeten siger: De syr蒲der under alle Led, og de syr huer, som passer til alle Hoveder. Be dem, lægger han til.

Denne levende, personlige Forkyndelse tager for Prestens Bedkommende ganske særstilt sin Beghyndelse med Konfirmanter under undervisningen. Vor Kirke kjender ingen anden Beghyndelse til levende Menighed end Barnedabben. Det er det Udgangspunkt, hvormed og hvorfra Arbeidet for levende Menighed tager sin Beghyndelse. Derfor sørger vor Kirke med Rette for, at ikke alene Forældre og Lærere, men ganske særstilt Presterne faar Anledning til at handle med de døbte Børn, for at de skal „lære at holde alt det, som Jesus har besat“. Og hvor ilde det end er, at mange Forældre forsømmer sine Børns Undervisning, fordi de stoler paa Prestens, saa er det dog godt, at mange Forældre er rigtig ivrige for, at Børnene skal „gaa for Presten“.

Dersom nu Konfirmantundervisningen blev, hvad vor Kirke har tilsigtet, en vækkende, levende Forkyndelse af Guds Trelsesraad i Kristus, saa vilde et stort Arbeide for levende Menighed blive gjort netop i denne Tid. Men i de statskirkelige Menigheder er jo netop dette det sedvanlige, at baade Undervisningen og selve Konfirmationen er et af de kraftigste Midler til at frembringe død Menighed.

Naar nemlig Slegts efter Slegts og Aarhundrede efter Aarhundrede alle døbte blir konfirmerede, enten de tror eller ikke, enten de lever i aabenbare Laster eller ikke, enten de er grove Spottere eller ikke, saa kan der selvfølgelig ikke optænkes noget udvortes Middel, som er mere skifket til aldeles og totalt at forvirre alle Begreber om Kristendom og saa Folket til at tro, at det er kun om ydre former at gjøre.

Denne Anledning maa gribes i vores Menigheder til at virke for levende Kristendom. Og netop her gjælder det om, at Guds Ord aabner Børnenes Hjerter og Øyne, saa de virkelig lærer at prøve sig selv, om de er i Troen. Og her er Stedet, hvor det er nødvendigt

at indskjærpe Oprigtigheden for Herren, saa ikke Børnene oplores til at lyve for Gud ved deres første Fremtræden i Menigheden.

Og paa samme Maade, som Konfirmantundervisningen maa være vækkende, dragende og prøvende, maa ogsaa al Prestens senere Arbeide og Forkyndelse være af en saadan Art, at den samler ind og stiller ud, virker som Lyset, der frelser og dømmer.

Dette er den rette Slags „Afgjørelse“, saavidt jeg forstaar noget af det nye Testamentes Mening om denne Sag. Ikke at en Prest eller nogle Embedsmænd holder Dom og Afgjørelse, men at Guds Ord selv dømmer og afgjør i Menneskenes Samvittighed. Heilen ligger almindeligvis deri, at man ikke „lader Sandhedens Lys fra Ordet faa strømme ud over vort Folk“.

Men ingen Forkyndelse vil føre til noget virkelig Menighedsliv, dersom ikke det Liv, som virkes ved Ordet, faar Rum til at arbeide. Skal vi fortsætte paa statskirkelig Vis med virksomme Prester og uvirkelige Menigheder, saa faar vi aldrig se nogen virkelig levende Menighed iblandt os. Hvor Menigheden, d. v. s. de troende, planmæssigt hindres fra at arbeide, enten fordi Presten absolut vil gjøre alt, eller fordi man frygter Brud med Verden, der kan det vel tænkes, at en og anden forkrøblet Kristen lever som et Skumpelstuds — kanske endog indtil han nær frem til en salig Død; men der blir aldrig noget Menighedsliv eller nogen levende Menighed.

Liv i Arbeidet.

Nutidens store Løsen i alle Rettninger er: Arbeide, Arbeide. Paa alle Felter anstrenger Menneskene sig til det hørste, og Kræfterne anspændes, indtil det synes, som om alt maatte briste.

Det er en af Kristendommens Virkninger. Det er ved Kristendommen, der er kommet denne Tver for Fremstridt ind i Menneskeheden.

„Vorder Ordets Gjørere!“ er den apostoliske Formaning. „Den som hører disse mine Ord og gjør efter dem,“ siger Frelseren, „er som en viis Mand, der bygger sit Hus paa en Klippe.“

Dersor er det aldeles nødvendigt, at Menigheden maa blive arbejdende, naar den faar Lov til at udvifie sig frit. En levende Menighed maa være en Samling af Arbeidere i Bingsaarden.

Den statskirkeelige Forestilling, at Presten var Lærer og Folket Tilmørkere, maa vige for den kristelige Forestilling om Menigheden som et Samfund af troende Mennesker, der ofrer sit Liv og sine Kræfter i Guds Kjærligheds Ejendom.

Og her er efter Guds Ord baade en Prøvesten, hvorpaa Menighedernes Liv prøves, og et Middel, hvorved Livet øves og bevares.

Er der da noget at gjøre? Er der mere at gjøre end det, som Presten gjør?

Mange spørger saaledes paa Spot; men nogle ogsaa for Alvor. Men hvad mente da Herren, naar han sagde, at Himmeriges Rige er ligt en Husbonde, som gik aarle ud om Morgenens for at leie Arbeidere i sin Binggaard? Han laster jo dem, som staar ledige paa Torvet, skulde han da ikke have Arbeide nok for alle sine troende?

Alle, som har prøvet lidt af Aandens Drift og Arbeidets Uendelighed, ved det af faar og tung Erfaring, at Høsten er stor, men Arbeiderne er faa. Det er meget mere Arbeide, som skulde gjøres og ikke blir gjort, end det, som blir gjort. Men det naturlige Menneske satter det selvfølgelig ikke, og derfor er der mange som synes, at det snart blir formeget Snak om kristeligt Arbeide.

Naar der da er Spørgsmaal om, hvad der kan gjøres for at faa „Levende Menighed“, saa kommer ogsaa denne Prøve og dette Middel til Anvendelse. Prester og Menighedslemmer, som virkelig ønsker levende Menigheder iblandt os, maa begynde her, ikke med Lovens Evang, men med Kjærlighedens Lyst. Og ikke faa faa har vel baade begyndt og holdt paa med dette. Dette er ikke frevet, fordi der ingen er, som virker for levende Menighed, men fordi ikke alle virker derfor.

Det gjælder at arbeide selv, og det gjælder at tilskynde, lede og drive andre til Arbeide. Det forholder sig ikke faa, at bare et Menneske er en Kristen, saa er det dermed sikkert, at han ogsaa arbeider alt han kan, og paa den bedste og fuldkomneste Maade. Nei, der ligge mange slumrende Kræfter iblandt os, som trænger Tilskyndelse og Veiledning for at komme rigtig til Anvendelse.

Er der derfor en troende Prest i en af de sedvanlige „statskirkelige“ Menighedsorganisationer iblandt os, saa er det et stort Skridt henimod levende Menighed, om han faar begynde et Arbeide for Sjæles Frelse hjemme ogude med de Kræfter, han kan finde. At

Komme i Forbindelse med dem, som vil virke, kjæmpe og lide for Herrens Sag, at faa Broderskabets hellige Baand knyttet mellem de troende, saa der blir gjenfødig Tillid, og saa at arbeide sammen for sin egen og alle andres Frelse, er en Opgabe, som aller nærmest paa-ligger en troende Prest.

Den aandelige Magt, som saaledes virker, vil snart blive følt. Og som den levende Forkyndelse vil virke enten Tro eller Forhær-delse, saa vil det levende Arbeide enten vinde Fremgang eller vække Modstand.

Det er ikke efter Skriften Vidnesbyrd nødvendigt at begynde med en dømmende Afgjørelse om troende eller vanstro. Det er nødvendigt at begynde for fuldt Alvor med en virkelig kristelig Forkyndelse og med et virkelig kristlig Arbeide, saa skal snart Korset komme og med det Afgjørelsen.

Der er dem, som synes, at paa den Maade gaar det saa altfor sent. De maa faa Sagen ordnet meget snarere. De vil stille sig udenfor alt Arbeide, som har været før deres Tid og begynde med at vælge de Mænd og Kvinder, som de vil have med sig. Vi vil ikke læste dem; de vil faa mange Smarter alligevel. Men vi kan ikke se, at det godt gaar an at anbefale den Fremgangsmaade bestandigt. Vi mener, at ikke enhver troende Prest eller ethvert troende Menig-hedslem kan være kaldet til at begynde det kirkelige Arbeide forfra med en ny Menighedsdannelse. Heller ikke lærer Skriften os at be-tragte dette som den rette Arbeidsmaade; men derom mere en anden Gang.

Sun dette tilslut: Lad os undgaa unødig Strid og Splid; men lad os ikke tænke, at vi kan undgaa Brydninger i Menighederne, der-som der blir Vækfelse i dem. Intet Menneske blir ombendt uden vold-somme og forstærdelige Rystelser, saa blir heller ikke en sovende Me-nighed valgt uden meget sterke Brydninger. Den som derfor sætter høje Fred over alle Ting, han sky og fly Vækfelse, thi med den følger Kamp. Men den som vil have den sande Fred og Liv i Menigheden, han bære usørskerdet aandelige Baaben mod den aandelige Død, det verdslige Sind og al Ondskabens Hær. Saadan Kamp skal og vil lede til den rette Fred.

Skriftens Vei.

Det spørges, om vi i den hellige Skrift kan finde nogen Veiledning med Hensyn til Spørgsmaalet om den rette Arbeitsmaade for at komme frem fra den statskirkelige Form af Menighed til den bibelske. Der var ikke statskirkelige Menigheder i den apostoliske Tid, saa forsaaadt er det vanskeligt nok at finde den Veiledning, vi søger. Og alligevel har vi den Forættelse, at Landen skal give Menigheden alt det Lys og al den Veiledning, den trænger, og derfor gaar vi til den hellige Skrift med Haab om at blive hjulpne ogsaa i denne Nød.

Der er i det nye Testamente ikke bare Eksempler til Efterligning, men ogsaa Eksempler til Advarsel. Der er Eksempler paa nyfødte, aandsfylde Menigheder; men der er ogsaa Eksempler paa ældre, stivnede, døde og døende Menigheder. Følles for dem alle, og ogsaa for dem og Nutidens Menigheder er det, som giver dem Menighedens Navn, nemlig: Brugen af Ordet og Sakramenterne. Forskjellen mellem endog de mest forkomne af de Menigheder, som omtales i det nye Testamente, og de Menigheder, som findes hos os, er denne, at hos os er mange tvungne ind i Menighederne ved Skif og Vane, som er et af de sterkeste Vaand, som findes blandt Mennesker.

Vi tager ikke i Betenkning at paastaa, at Jakobs Brev er skrevet til, hvad man kunde kalde „gamle“ Menigheder. Thi de Menigheder, som Jakob skrev til, havde nok taget mange af den gamle jødiske Synagoges Fejl med sig ind i de nydannede kristne Menigheder. Og sandt er det, at Jakob giver et mørkt Billede af Livet i disse „gamle“ Menigheder.

Ligeledes kan man vel sige, at Brevene i Johannes's Abenbaring til de syv Menigheder (Ab. Kap. 2 og 3), viser os et Billede af Menigheder, som var blevne „gamle“ midt i sin Ungdom, stive, sovende, døende og døde Menigheder.

Til disse Menigheder, som altsaa har Navnet, fordi de har Forfatningen, Ordet og Sakramenterne, udgaar de sterkeste Trusler og de mest gribende Formaninger. Vend om, v e n d o m, v e n d o m! Men hvis ikke, — ja hvis ikke, da bryder Dommen løs, da kommer Herren over dem og tager Lyset fra dem og flytter Lysestagen. Paas den anden Side løkker og tilskynner de med de færligste Ord til end-

da at oplade Døren for den Frelser, som de har stengtude, at han kan komme ind hos dem og holde Madver med dem.

Der er Veiledning i dette for dem, som i disse Tider vil arbeide for Menighed. Her er den rette Fver og Nidkjærhed; her er ogsaa den rette Udholdenhed og Taalmodighed.

Sagen er, at naar en Samling af Mennesker har taget Menighedens Navn og Ordets og Sakramenternes Brug, saa har de dermed ogsaa taget Ansvaret. De er skyldige til at være eller blive det, som de figer, at de er. Og Herren under dem efter sit Ord en Naadetid, en Besøgelsens Tid, en Tid, i hvilken han selv staar for Døren og banker og beder om at komme ind.

Men ikke dette er en Anvisning til Arbeide og Arbeidsmaade for de troende iblandt os, enten de er Prester eller Lægfolk, Mænd eller Kvinder? Det indrømmes villigt, at det er haardt, forfærdelig haardt, at være Medlem af en død og verdslig Menighed, især naar Menigheden ogsaa har faaet Prest efter sit Hjerte, saa baade al offentlig Forkyndelse arbeider til Død og Søvn, og al Lægmandsprediken omhyggeligt udestænges, og forargeligt Liv æder om sig. Og denne Stilling er ikke uhørt iblandt vort Folk, hverken i Fortid eller Nutid. Da føler man som Elias, da han flygtede fra Jesabel og ønskede, at Herren vilde tage hans Sjæl. Men har Herren ført det saaledes for et Menneske, saa er det vel endda nødvendigt at gjøre et Forsøg ialfald paa at arbeide for dem, iblandt hvem man er blevne sat.

Det indrømmes villigt, at det er forfærdelig haardt for en troende Prest at komme til en sovende og død Menighed; men tænk, om Herren vilde have ham til et Middel til Bækkelse og nyt Liv! Mon det ikke har hændt, og mon det ikke kan hænde en Gang til?

Israels Historie og Herrens utrættelige Taalmodighed med sit udvalgte Folk synes at pege i den Retning, at Herren vil have sine Redskaber til at arbeide med Nidkjærhed og Udholdenhed endog under de mest fortvilede Omstændigheder.

Det er sandt, at nogle Bidner paa den Maade er blevne „udsædte af Synagogerne“ og andre er blevne landjagne eller ihjellagte; men deres Liv og deres Død har dog ikke været forgjæves for den Sags Skyld.

Men Skriften viser ogsaa, at der er Tilfælde, hvor det troende

Bidne skal „ryste Støvet af sine Fødder“ og gaa bort; og at der er Tilfælde, da man maa „vende sig til Hedningerne“, efter forgjøves at have vidnet for dem, hvem Guds Ord har været betroet. Kan ikke saadant gjentage sig hos os? Jo visselig kan det tænkes. Men selv da, ikke uden Vidnesbrydets Aflæggelse først. Der skal klare Kjendsgjerninger til for at kunne gjøre det frimodigt og med god Samvittighed.

Man siger: Skal da ikke de troende være de styrrende i Menigheden, eller skal verdslige Mennesker være stemmeberettigede? Maa ikke paa den sedvanlige Maade Verden altid blive herskende i Menighedsorganisationen og hindre alt aandeligt Arbeide? Kan man finde sig i saadant?

Nei, ingen troende er skyldig til at finde sig i saadant. Evertimod er han skyldig til at modarbeide verdsligt Styre og Stel i Menigheden. Altid og uafsladelig at staar paa Vagt og virke for, at Guds Ord faar raade i Menigheden, i alle dens Beslutninger og Handlinger. Altid at virke for, at Guds Ord bliver frit forkyndt, altid at vidne mod, at der leves ufristeligt under Menighedens Mavn og Skul. Saadan er den troende Mandes eller Kvindes Stilling og Opgave, saalænge han eller hun taales.

Men vil dette føre til noget Resultat? Sikkertlig vil det føre til noget Resultat. Guds Ord vender ikke tomt tilbage. Og ved trofast Arbeide vil visselig den Dag oprinde, da enten Søn og Død vil vige for Ordets Magt, eller ogsaa vil Verdens Forbitrelse naa sit Højdepunkt og drive de gudfrygtige ud. I begge Tilfælde blir det deres Befrielsesdag.

Gud truer selv de sovende og døde Menigheder med at „flytte Lysestagen fra dens Sted“; det betyder, at han vil tage Ordets Forkyndelse bort. Det er allerede skeet med mangfoldige af vort Folk, som har vendt sig bort fra Guds Ord og Sakramenter og nu lever uden Evangeliets Forkyndelse. Og det er langtfra, at Gud lader uomwendte og ubodfærdige Menigheder usstraffet. Men han bier og beder og banker, om der dog kunde blive nogen Forandring med Menighederne. Blir der ikke Forandring, saa — „flytter han Lysestagen“.

Derfor er Skriftens Vei denne: „Vaagn op, du som sover, staar op fra de døde, og Kristus skal lyse for dig!“ Mon ikke de fleste Me-

nigheder her trænger netop at følge dette Ord, for at blive Menigheder?

Lidt om Menighedens Udseende.

Naar det har været foreslaact, ikke alene at de troende skal træde frem i Ord og Handling som troende, men ogsaa at „man“ skal afgjøre, hvem der er troende, for at faa frem en synlig Menighed, saa frygter jeg for, at denne „man“, enten det nu er en eller flere, dels ikke er saa let at finde, dels vil være noget for grov i Synet, om jeg saa maatte sige. Jeg mener dermed, at det sandsynlige er, at de finere og spædere Planter i Herrens Tingaard eller Ager let vil blive overset. Alle vil være i stand til at udpege det store Gavnstømmer i Skoven; men ikke alle har Evne til at se de smaa Spirer, som netop titter frem af Jorden. Saaledes ogsaa i det aandelige. Der er prøvede og udprægede kristelige Karakterer, som er at ligne med de store gamle Hjæmptreer i Skoven; saa vil tage feil paa dem. Men en Menighed bestaar ikke bare af saadanne. Er vi Lutheranere, saa er vojt Menighedsarbeide baseret paa Barnedaab, og vi kan ikke vente bare at have voksnede og bevidste kristelige Karakterer; vi maa være belavet paa at finde en hel Del Børn i Kristus med lidet udviklet Kristendom, og neppe findes der nogen paa Jorden, som kan afgjøre, hvem af disse smaa som er troende, og hvem som ikke er. Talskald findes der ikke en saadan Begavelse i hver Menighed.

Naar vi altsaa spørger, hvorledes en levende Menighed ser ud, saa kan vi vel sige, at den er nærmest at ligne med en Have eller Plantning, hvor der er baade stort og smaa, baade ungt og gammelt, baade det som endda ligger som Sæd i Jorden, og det som har sat sine grønne Spirer op af den sorte Muld. Og „min Fader er Gartneren“, figer Jesus. Naar det kommer liges ned til Bunden i denne Sag, saa maa Dom og Afgjørelse høre Herren til.

Men medens vi saaledes ikke kan være med paa at overlade Afgjørelsen af, hvem der er troende, til noget andet Menneske, maa vi desto skarpere betone Nødvendigheden af, at enhver skal prøve sig selv og lade sig prøve af Guds Land. Ikke den som antages af Mennesker, er en kristen, men kun den som Gud antager. Og dernæst lægger vi Begten paa dette, at den som er en kristen, er skyldig at leve som en kristen, arbeide som en kristen og vise sig som en kristen. Derfor

høves ikke bare Tro, der behøves ogsaa Troens Bekjendelse. Skal vi faa levende Menighed, saa at den kan sees og kendes som Stad paa Bjerget og Lys paa Stagen, saa maa Troen ikke gjemmes i Hjertet, men lyse frem i Gjerning og Tale.

Det er almindelig erkjendt, at en Prest duer ikke til sin Gjerning og svarer ikke for sin Stilling, dersom han ikke er en kristen. Ethvert Menighedslem bør dømme ligedan om sig selv: Jeg duer ikke til min Gjerning og holder ikke min Plads, medmindre jeg er en kristen og vandrer som en kristen. Lad hver af os betænke, at den som fordærver Guds Tempel, ham skal Gud fordærve. Og hver uomvendt Månd eller Kvinde i Menigheden falder under denne Dom.

Herren forlanger Frugt af sin Vingaard. Det gælder ikke bare om grønne Blade og prangende Blomster. Herren venter Frugt. Lad os ikke forsvimme at lægge denne Maalestok paa os selv og vores Menighedsliv. Gennem Selbfornegelse og Verdensforsagelse at øve Kjærlighed og taale Lidelse er alle Menighedslemmers hellige Kald. At virke for Synderes Omvendelse og Hedningers Frelse, at bespise de hungrige og klæde de nøgne, kort, at leve for sin Næste og ikke for sig selv, det er Kristi Menigheds rette Maade at aabenbare Kristi Liv paa. Den er jo hans Legeme, som kjæbte den med sin Død. Derfor er det det rette Udseende af Kristi Menighed, naar den bærer sin Frelsers Villedes blandt Menneskene, fuld af Tro, fuld af Kjærlighed, fri fra Verden og nidkjær for Herren, et Lys i Verdens Mørke og et Salt i dens Raaddenhed.

Uden Trængsler ingen Kristendom; derfor heller ingen Menighed. Den levende Menighed ser derfor ikke godt ud i Verdens Øine; den har det ringe Udseende, som Jesus havde i sit Kjøds Dage. Lidelsernes Tornehæk gører om Menigheden og tjener den til Begrensning og Beskyttelse. Tak Herren, naar Trængsler kommer; thi det stadfæster hans Ord og gjør os visse i Troen. Har han ikke sagt det forud?

* * *

Zeg vil gjerne stanse med disse smaa Artikler her. Det har kun været spredte og usammenhængende Bemerkninger. Og daarligt har det lykkes for mig at faa sagt det, som jeg ønskede at sige. Men glad vilde jeg være, om der var nogen, som ogsaa ved dette var bragt

til at tænke paa Menigheden og dens Kald. Det vilde lyse meget, om alle erkendte det uforbeholdent, at kristne Menigheder bestaar af kristne, og at ethvert Menighedslem er skyldig til at være en sand kristen, ellers holder han ikke sin Blads, men forøver Guds Tempel og falder under Herrens Dom.

5. Arbeidet for en levende Menighed.

[Kilde: Redaktionsartikler i „Folkebladet“ for 2den, 16de og 23de Juli, 20de og 27de August og 17de September 1902; 4de Januar og 27de December 1905; 7de Februar 1906. De tre sidste Artikler er offentlig gjorte til forskjellige Tider med lengere Mellemrum, men er taget med her, da der er en organisk Forbindelse mellem dem. — Udg.]

Lidt mere om Veien.

Holkebladet“ er meget fornøjet over den Diskussion om „Veien“, nemlig at faa Menighed, som er begyndt. Det er just i rette Tid; thi Arbeidet ligger der foran os, og det forventes, at vi alle driver det alvorligt og for Herren.

Det Forstag, som blev gjort fra et enkelt Hold, at der ikke kunde blive Tale om mere end én Fremgangsmaade under alle Omstændigheder, nemlig at splitte Menigheden ved at gaa ud, synes ikke at have nogen Forsvarer i „Folkebladet“, saavidt vi kan sejonne.

Det kan jo høres nofsaa greit og simpelt dette: Gaa ud! gaa ud! Men for det første mangler det den Støtte i Guds Ord, uden hvilken en kristen ikke kan handle med Kro og Tillid. Dernæst vil det i Praksis vise sig ikke at svare til Hensigten, nemlig at frembringe en levende Menighed.

Regelen som opstilles, er denne: Da de Organisationer, som findes iblandt os under Navn af Menighed, ikke er Menighed, saa maa det første, en troende Prest skal gjøre, være at finde nogle troende Mennesker i eller udenom disse Organisationer og danne Menighed af dem. Denne Lov er uden nogen Undtagelse og blir at anvende i ethvert eneste Tilfælde. Den Prest, som ikke faaledes gjør,

biser netop derved, at han ikke selv er troende og ikke vil have Menighed.

I denne Form finder Regelen ikke nogen Tilslutning af dem, som i „Folkebladet“ har utalt sig om Sagen hidindtil. Saavidt vi har forstaet dem, har de utalt sig om, hvad et enkelt troende Menneske eller nogle faa maa gjøre, naar Prest og Menighed optræder som Modstandere af sand og levende Kristendom, og der ikke merkes andet end Fremgang til det værre, jo længere det varer.

Og det er i denne Form, vi mener, at Regelen hverken har Skriften for sig, eller har godt Bidnesbyrd af den kristelige Erfaring.

Guds Ord taler jo saare meget om meget daarlige Menigheder, behestede med store Skrøbeligheder baade i det gamle og det nye Testamente's Tid. Men der er endda ikke af nogen paavist noget Ord, som tilraader dette Middel til Forbedring af Tilstanden: Gaa ud, gaa ud! Ingen af Profeterne synes at have arbeidet paa denne Maade, at de samlede nogle troende omkring sig og byggede et nyt Israel. Heller ikke giver det nye Testamente nogen Beretning om nogen Apostel eller Eldste eller Bisshop, som gjorde det paa den Maade. Heller ikke er der nogen Besaling om at arbeide saaledes.

Ta, siger man, men i det nye Testamente's Tid var ikke Menighederne saa skrøbelige, og det gamle Testamente var en anden Husholdning; derfor er der ingen Anvisning om, hvad vi skal gjøre i Menighedsagen.

Dersom nu det er sandt, saa indeholder altsaa Guds Ord ikke en tilstrækkelig Veiledning for Menigheden i vore vanskelige Tider, og vi maa da begynde at spørge efter nye Profeter, siden Skrifterne ikke passer paa vort Tilsælde.

Vel er det saa, at det gamle Testamente er en anden Husholdning, og vel er det saa, at Menighederne i vore Dage har langt større Skrøbeligheder end i det nye Testamente's Tilblivelsestid. Men ikke desto mindre er Guds Ord i den hellige Skrift baade Lys og Lygte, baade Regel og Nettensnor, baade Sverd og Murske, naar det gjælder Menigheden og dens Forsvar og Øphæggelse.

I det gamle Testamente ser vi dette tydeligt nok, at Herrens Misfandhed varer i tusinde Aar, og at Pakten og Forjættelserne og Udvælgelsen fortryrder Gud ikke trods Skrøbelighederne; og hans Arbeide for de enkelte Sjæles Frelse gaar for sig midt inde i det fra-

faldne og forvendte Israels. Paa samme Tid lover han endog, at der skal komme bedre og lydere Dage, Vederkøegelsens Tider, da Herrens Ejener skal lide for Folket og Herrens Land udgħes over de døde Ven og gjøre dem levende.

Og saa kom Tidens Fylde, saa fødtes Frelseren, saa udøstes Landen, saa skabtes den nye testamentlige Menighed. Vederkøegelsens Tider kom; men i sin Begyndelse, ikke i sin Aflutning og Fulddendelse. Derfor ser vi Menigheden i det nye Testamente fuld af Liv og fuld af Kamp, fuld af Land og dog tungt besværet af Kjødet. Og om nogle saa Kar viser der sig ikke bare saadanne Skrøbeligheder, som kommer af det ungdommelige Liv og den opbrusende Begejstring, men til-lige saadanne Skavanker, som hører til gamle Menigheders For-faldsdage. Gaffald ser det svært smaat ud med de Menigheder, som Jakob skriver til; deres Kristendom maa vel bedst karakteriseres som sur og tør.

Formaning og Velcerelse, Tilsynshandelse og Øpmuntring er der saare meget af i det nye Testamente, især da, hvor det ikke gif saa godt i Menighederne. Men denne Formaning at begynde med nye Organisationer, fordi de gamle har mistet Retten til at bære Menighedens Navn, vil man neppe kunne påtvisse. Derimod er denne Formaning at læse saa at sige paa hvert Blad: Begynd forfra i det aandelige, vend om og gjør de forrige Gjerninger, kom tilbage til den første Kjærlighed!

Lad os tænke lidt over dette! Mon ikke Guds Ord viser os Veien, eller maa vi tænke den ud selv?

Og den kristelige Erfaring har ogsaa nogen Berettigelse i denne Forbindelse. Hvilket Sprog fører den med Hensyn til dette Spørgs-maal?

Sæt, at der var en ung og ivrig Prest, som blev kaldt af en af de „gamle“ Menigheder til at virke med Guds Ord; han tog imod Kal-det, lovede at holde sig Menighedens Orden efterretlig, flyttede til Bladsen, fandt at Menigheden mestindels var død, og saa begyndte han efter den Regel, vi ovenfor nævnte, med at samle om sig de troende, forklarede for dem, at de ingen Menighed var, ledede dem ud af den Organisation, som havde kaldt ham, dannede en ny Organisation, hvormeget var da bundet? Uvist at sige; thi ikke alle som følger en ung Prest, er kristne, og ikke alle de kristne følger uden videre en ung

Prest. Erfaringen siger, at under saadanne Omstændigheder ssilles troende fra troende, og ligeledes at der blir saadanne med ogsaa i den nye Organisation, som er uegte, og som om en *Tid* viser sig at være mindre ønskelige Elementer; saa maa der en ny Deling til, saa blir det snart nødvendigt at rense igjen, saa blir Tallet forlidet, Presten flytter; kanske der er mest Ruiner tilbage.

Det er næsten uundgaaeligt, at det gaar omrent som ovenfor ssildret, om det er en Presteplan, som gjennemføres med al den Dyrighed og alt det Alvor, som en nidsjær Prest eier. Men sæt, at Menighedens „Renselse“ udgif fra en nyvalgt Mand eller Kvinde, som efter selv at have faaet Sincene op saa sig omgivet af døde Menighedslemmer. Vilde det gaa saa meget bedre? Den nyvalgte træder op i Menigheden og siger: Enten maa disse ud, eller da maa jeg ud! Men ikke Erfaringen vil tale til en saadan og sige: Dersom for et halvt Aar siden nogen troende i Menigheden havde sagt saaledes til dig: Enten maa du ud af Menigheden, eller da maa vi ud af Menigheden, mon du da havde været frelst idag? Eller har ikke Langmodigheden nogen Plads i det kristelige Arbeide?

Vi kan derfor ikke uden videre og ikke i alle Tilfælde anse det for den rette Bei at begynde med Udtredelse og Splittelse under den Paastand, at de gamle Organisationer slet ikke er Menigheder eller paa nogen Maade kan faldes saa.

Vi er fuldt klar over, at der baade er Tilfælde, hvor en Prest maa nedlægge sit Embede i Menighederne, og at der er Tilfælde, hvor en troende af Hensyn til sin Sjæls Frælse og Guds Riges Fremme maa tilraades at træde ud af en mod Guds Riges Sag fiendtlig Menighed, hvor falso Lære og død Forkyndelse tjener til at styrke de sovende i deres Søvn. Men Undtagelserne kan ikke gjøres til Regel; og desuden maa der vel gaa noget forud, før en Prest eller et andet Menighedslem kan anse sig berettiget til at forlade en Menighed, hvor lidet den end svarer til sit hellige Navn og vandrer værdigt sit høje Kald.

Hvad er da dette, som gaar forud? Intet andet end det „frikirkeelige“ Arbeide, hvormed der efter Frikirkenes egen offentlige Erklæring menes Arbeidet for Menighedens Frigjørelse og Levendegjørelse.

Hvorledes dette bedst kan drives, er for os Hovedsagen. Spørgsmaalet om Udtredelse er ganske underordnet i Forhold til dette positive Spørgsmaal: Hvad vil Herren, at vi skal gjøre?

Arbeide for Menighed.

Der er nær Sammenhæng mellem Arbeidet for Bøffelse og Arbeidet for Menighed, saa at vi hidtil i vores smaa Artikler har skrevet, som om det næsten var det samme.

Det er nemlig sikkert, at den som vil arbeide for Menighed, maa arbeide for Bøffelse, ellers blir der ikke noget Alvor af. Alle som modarbeider Bøffelse, modarbeider med det samme ogsaa Menigheden.

Derimod gaar det nok an at arbeide for Bøffelse, uden at arbejde for Menighed; thi dermed at en Sjæl her og der opvækkes til Frygt for Dom og Fortabelse og Længsel efter Frelse, er der endda langt igjen til Menighed i Ordets egentlige Mening.

Men det gjælder om at begynde med Bøffesesarbeide; thi det er derved de nødvendige Forudsætninger frembringes for Menighedsarbeide.

Kaar der da spørges, om den enkelte troende Mand eller Kvinde kan gjøre noget for Bøffelse i en død Menighed, saa ved vist alle, at det gaar ikke an at sige nei som Svar paa dette Spørgsmaal.

Herren kan bruge et enkelt troende Menneske til sit Redstaf, hvor han selv vil; og i Virkeligheden er det netop, hvad Herren gjør allested.

Med andre Ord, ingen kan undskylde sig med dette, at han er saa alene, eller at der er saa faa. En Ild begynder med en liden Gnist, og en Bøffelse begynder med en Sjæl, som frelses fra Døden, og som siger med Sandhed til sine Medmennesker: Et ved jeg, at jeg som var blind, nu er blevet seende; jeg som var død, er nu blevet levende.

Saaledes gif det for sig i Jesu Røjds Dage, da han fandt Disciple, og Disciplene fandt andre Disciple, og Tallet voksede, fordi alle, som blev frelste, ogsaa blev „Menneskefiskere“, som Jesus kaldte dem

Saaledes har det gaaet for sig alle Tider og alle Steder i Guds Riges Historie paa Jorden, hvor der er blevet en større eller mindre aandelig Bevægelse. Herren har opvakt et Redstaf, og det ene Redstaf er blevet Middel til andres Bøffelse; og som man tænder et lys

med et andet og atter et tredie og et fjerde, saaledes er det ogsaa skeet i det aandelige.

Skal der altsaa blive Liv iblandt os, saa maa de troende være villige til at være Herrens Nedskaber og Tjenere.

Hvad skal de da gjøre for at gjøre Herrens Vilje?

Mon det ikke i sin store Almindelighed kan figes, at det første af alt er at bede? Mand, Kvinde eller Barn, Nybegynder og gammel, kan vel alle, om de mener noget med sin Kristendom og sin Længsel efter at faa arbeide, være med at fremme det aandelige Liv og Guds Riges Sag ved at bede. Ikke bare bede, naar Mennesker hører, og saa at Mennesker hører; men fremfor alt bede, naar Gud alene hører og for at faa af Gud det, som de beder om.

Mon der ikke ofte er mere Klage end Bøn? Eller er der ikke en betydningsfuld Forskjel paa disse to Ting? Vi flager over, at Presten er død, og Menigheden er død; og det er kanske altfor sandt og altfor beklageligt; men med denne Klage er ikke noget gjort for at bedre Sagen. En Mand flager over, at der er en Sump eller Myr paa hans Gaard, hvor intet kan vokse; men det bedrer ikke Gaarden. Sæt, han gravede en ordentlig Grøft istedetfor at flage i aarevis. Nogle Dages Arbeide vilde udrette mere end mange Aars Klage.

Ønsker vi virkelig en Forandring, saa lad os bede Gud om en Forandring. Dersom der blev en stædig, vedholdende, indtrængende Bøn om Forandring til det bedre med os selv, med vor Prest, med vor Menighed, mon det ikke vilde ske? Jo, sandelig! Men læg vel Merke til dette, at vi maa i al saadan Bøn tage os selv med. Thi med Fariseerbønner opnaar vi intet hos Gud. Der er ingen troende, som ikke trænger at bede om mere Land og mere Ejærighed, især om han lever i en verdselig Menighed, hvor saa meget forener sig for at tage Liv og Ejærighed fra ham. Han maa bede om mere Tver og mere Visdom til at aflægge et ret Vidneshyrd i Ord og Gjerninger for alle sine Medmennesker og særlig for dem, som staar ham næر i Livet. Og jo mere vi selv blir kristelige, mandige, frimodige i Tale og Handling, desto mere skal ogsaa vores Bønner for andre blive opfyldte.

Saaledes som Tilstanden er inden vor Kirke med en hurtig voksende Verdsrighed, hvor man sætter saa overordentlig Pris paa det udbortes og ofte afflyr og hader en virkelig Kristendom, mon det ikke

er rigtigt for alle sande troende, Prester og Lægfolk, at blive forligte om dette, at vi vil begynde med at bede mere stadigt og udholdende om en Forandring til det bedre?

Bil vi det, saa er her nogle Sager, som vi daglig burde tænke paa i vort Lønkammer og have for os i vort Hjertes Øen til Gud, „naar vi sidder i vort Hus, og naar vi gaar paa Beien, og naar vi lægger os, og naar vi staar op“:

1. At Gud vilde give sine Øvrn mere Land og Ærlighed, saa de bedre kunde Isæ fin Opgave, at være Lys og Salt.

2. At Gud vilde vække alle sovende Menighedslemmer, og særligt ogsaa Prester, til alvorlig Syndserkjendelse, saa de baade maatte føge Frelse selv og ikke længer være Anstød og Hindring for andre Menneskers Frelse.

3. At Gud vilde give os mere Land til at se og følge Menighedens Kald, saa vi kunde blive bedre skikke til at bygge Staden paa Bjerget, Templet af levende Stene.

Disse enfoldige Ting kunde kanskje mange troende Mennesker blive enige om at bede om, naar de overveiede, hvad der trænges for at læge Josefs Skade og opreiße Davids faldne Hytte og tilmure dens Revner.

Bilr der ved stadig Øen mere virkelig Forbindelse med Menighedens Hoved, saa blir der ogsaa mere Liv og Styrke, saa danues og renses Kristi Legeme ved hans egen Land; og enten der blir mange eller saa levende Stene, Guds Bolig bygges dog af dem og vokser og tilstager, saa det ejendes, at Gud er i dens Midte og frelser den.

Og hvor der er troende Mennesker, som finder og forstaar hinanden paa et Sted, vil det sikkert være af stor Bethydning, at de regelmæssigt kommer sammen for at bede netop om disse Ting. Var det ikke mere end to eller tre, som blev enige om at bede om dette, saa ved vi, at der er særligt Forøjettelse for saadan endrægtig Øen.

Men ikke nogen vil begynde, som hidtil har holdt sig stille?

* * *

Det duer ikke i kristelige Sager at arbeide uden at bede; men saa duer det heller ikke at bede uden at arbeide.

Naar vi derfor har nævnt Ønnen som det første i de troendes Virksomhed for Menighed, saa er det ikke for at give nogen den Undskyldning, at han er saa flittig til at bede, at han maa være fritaget

for at arbeide; men det er meget mere for at lægge den rette Grundvold for alt andet Arbeide for Menighed. Thi "den som beder, han faar"; og noget af det første, han faar, er som oftest Arbeide.

Eller er det ikke saa i det timelige, at den som beder om godt År og rig Grøde, han regner det for et belseignet Svar paa sine Bønner, ret en Bønhørelse fra Gud, naar han faar pløie og saa i rette Tid? Naar vi beder om „dagligt Brød“, regner vi det ikke for en Bønhørelse, naar vi faar dagligt Arbeide?

Saaledes ogsaa i det aandelige. Dersom nogen beder om Liv og Land og Vækkelse i Menigheden, han bør regne det som en Bønhørelse, naar Herren siger til ham: „Søn, gaf hen, arbeid idag i min Vingaard!“

Men hvori bestaar da Arbeidet? Klarligt maa det være noget, som kan og skal gjøres hver Dag, saalønge det heder idag, siden Besfalingen er denne: Gaa idag hen og arbeid! Heller ikke kan der være Evil om, at Arbeidet maa vedvare indtil Dagenes Ende, ellers vilde ikke Herrens Besfaling faa nogen Anvendelse, om der kom en Tid, da de kristne ikke fandt noget at gjøre i Vingaarden.

Der er ikke saa faa kristne, som tager denne Sag anderledes. De synes at mene, at det gaar ikke godt an at arbeide hver Dag; det moner saa lidet; det er bedre at bie, indtil man kan faa i stand en Revival, og da heller gjøre alt med én Gang eller ialfald saa meget mere. Men det er sikkert ikke Herrens Mening. Det er nok saa — kanskje — at der ogsaa i det aandelige Arbeide er Annentider, da der maa arbeides med større Fart, da det virkelig gjælder om at bjerge, hvad bjerges kan paa kortest mulige Tid; men det hindrer ikke, at der dog ogsaa maa arbeides dagligt af alle kristne.

Hvori bestaar da Arbeidet? Sikkertlig i det, som Skriften kalder at „vidne“ eller „bekjende“, hvilket efter Skriften ikke alene er nødvendigt for Arbeidets Skyld, men ogsaa for Salighedens Skyld. Med andre Ord, Vidnesbrydet eller det kristelige Arbeide er en nødvendig Del af vor Kristendom; vi er ikke frelste, medmindre vi er i stand til at vidne; og vi blir ikke salige, medmindre vi bekjender ham, som er vor Frelser.

Det er uundgæeligt, at et brændende lys maa lyse, ja skinne. Man maa sætte det under en „Skæppe“, om det ikke skal lyse for

Omgivelserne. Saa er det nødvendigt for den frelse at vidne om Frelseren.

Derfor er det paa den ene Side sandt, at den kristne vidner uden Ord ved sin Vandel, og Skriften lægger stor Vegt derpaa; paa den anden Side er det aldeles nødvendigt at bekjende Frelseren i Ord; thi „med Munden bekjender man til Saliggjørelse“.

Der er mange verdslige Folk og især kanske verdslige Prester, som er nofsaa vel fornøjet med, at de kristne vidner ved en stille og uafstelig Vandel, men som blir svært misfornøiede, naar den uforfærdede Bekjendelse i Ord kommer til. Men det er ikke at agte paa; det er fordi Braadden stikker i Sambittigheden, at der blir saadan Forbitrelse. Og den kristne maa vidne i Ord; thi ellers vilde han baade komme til at tage Øren selv, og desuden vilde han jo netop gjøre det, som Frelseren har forbudt: sætte sit Lys under en Skæppe.

Frygt ikke for den Forbitrelse, som voldes ved Vidnesbrydet om Jesus. Der er dem, som ikke vaagnet uden først at forbitres. Der er ogsaa mange, som bier, ja længes efter de kristnes mandige og uforfærdede Vidnesbryd, og som glæder sig med stor Glæde paa den Dag de saar se, at der dog er dem, som mener noget med sin Kristen-dom og ikke agter Verdens Spot og Foragt.

Tal derfor ud! Ordene vil nok ofte sidde fast i Hassen; men det maa ikke hindre. Vørst er det kanske i ens eget Hus blandt Søskende, Forældre eller Børn. Vørst at tale, vørst at taale, hvad der følger med. Men det er det rette Sted at begynde alligevel; og det er uundgaaeligt, at der i mange Hjem er en saadan Tingenes Tilstand, at om en af Familien er en kristen eller blir en kristen, saa blir der Kamp og Brydninger saatlige paa Liv og Død. „De forunderer sig“, siger Peter om Hedningerne, „at I ikke løber med til den samme frække Nyggeslæshed, og de spottet eder“. Og desværre, der er nok endda adskillige Hjem, hvor der blir Forundring og Spottegloser, dersom nogen af Familien ikke vil tage Del i de verdslige Fornøielser og umoralske Forlystelser, som er saa almindelige blandt vort Folk. Men tal bare ud, dersom du er en kristen, og bekjend, at du, ikke for Verdens Skyld, ei heller for egen Øres eller Jordels Skyld, men for Kristi Skyld og for at naa frem til det evige Liv maa vandre anderledes end Verdens almindelige Flok. Frygt ikke, der skal være Bel-signelse af Vidnesbrydet, om du er saaledes stillet.

Men der er ogsaa Hjem, mange Hjem, hvor der er Længsel efter kristelig Orden og Omgjængelse, bare Husfaderen vilde tage fat paa det aandelige Arbeide, som paahbiler ham. Kanske du gjør Fordring paa at være en kristen, hvorfor arbeider du ikke i den lille Vin-gaard, som er indenfor dit Hjems Grænser? Gaa hen idag og begynd!

Alt saadant er en Begyndelse til Arbeide for Menighed. Det er først og fremst i Hjemmene, der maa Arbeide til. Det er i Hjemme-ne, de gamle arbeider for Menighed, det i Hjemmene, de unge bevares for Menigheden. Der spørges ikke om Mand eller Kvinde; der er ingen Diskussion hverken om Stemmeretten eller Taleretten; men der er et alvorsfuldt Spørgsmaal om Sjælene og deres Belfærd for Eid og Evighed.

Og det er da aabenbart, at i dette Tilfælde, naar Talen er om Hjemmet og Familien, saa kan der da ikke være nogen Mening i at sige, som nogle siger om Menigheden: Gaa ud! gaa ud! Nei, her maa da vist enhver forblive paa sin Post, saa længe Herren vil, og her maa han eller hun prøve at vinde de Renter af Pundet, som Herren krever.

Lad nu da de, som her staar tilbage, blive vaagne ognidkjære og begynde straks, vel vidende, at naar det lyser af himmelf^s Fld i tur-ind Hjem, saa lyser det over Bygd og Land, og saa meget Kristendom som der findes i Hjemmene, saa meget vil Ungdommen bevares, og saa meget vil vort Folk fortjene Navn at være et kristent Folk.

Lad os huske paa, at vi bor i et Land, hvor ingen verdslig Lov twinger os og vores Efterkommere til en udbortes Fastholden ved Kirke og Prest, Sakramenters Brug og Ungdommens Undervisning; og at derfor intet kan være vigtigere for os end at lægge saadan kristelig Grundbold i Hjemmet og Familien, at der dybt i Barnets Hjerte lig-ger hellige Minder, som holder som sterke Vaand, mangen Gang som faste Ankere, i Livets mangehaande Storme og bevarer fra at sige Farvel til Kristentro og Gudsfrøgt.

Paa fast Grund.

Dersom der skal blive noget af Arbeidet for Menighed iblandt os norske Lutheranere i Amerika, saa er det ikke bare om Principer at gjøre, men ogsaa om Praksis; og omvendt, det er ikke bare om Praksis at gjøre, men ogsaa om Principer.

Tag fast og solid Standpunkt og handle derefter!

Det gjælder om at erkjende, at hvor meget der end behøves en ydre Organisation af Menigheden, saa er dog ikke Medlemskab i den ydre Organisation Bevis for, at et Menneske er en sand troende, heller ikke for, at han er et sandt og ret Menighedslem i Ordets aandelige Mening.

Paa den anden Side maa vi prøve at blive klar over dette, at det tilintetgør ikke Menigheden, om der er et eller flere uomvendte Mennesker, som tilhører den ydre Organisation. Det uomvendte Menighedslem er ikke i stand til at opnøde Menigheden, trods det altid bidrager sit til at „fordærve Guds Menighed“.

Af dette i Guds Ord saa vel grundede principielle Standpunkt følger to Ting.

Først, at det er en Hovedopgave at virke for alle uomvendte Menighedslemmers Omvendelse.

Og for det andet, at Menighedens troende Medlemmer maa gjøre et bestemt, alvorligt og uafviseligt Krav paa, at alt Menighedens Stel og Arbeide skal være efter Guds Ord's Regel og Rettesnor.

Mod begge disse Principer reiser der sig Modsigelse, om man forsøger at praktisere dem.

Nogle siger, at naar de er Medlemmer af Menigheden, saa er det Bevis nok paa, at de er troende, og de vil ikke høre noget om Omvendelse. Al Formaning til Omvendelse maa rettes til dem, som er udenfor Menigheden.

Andre siger, at naar Menigheden anerkjender dem som Medlemmer, saa har den dermed erkjent, at de er gode nok, som de er. De vil leve sit verdslige og ubodsfærdige Liv; er ikke Menigheden fornøjet, saa faar den udelukke dem, men om Omvendelse vil de ikke høre.

Nogle siger, at det er Majoriteten, som skal raade i Menigheden. Er den verdslig og vil have det paa Verdens Bis i enhver Henseende, saa har ingen noget at sige derimod; Majoriteten skal raade.

Andre siger, de troende skal raade i Menigheden. Hvad de blir forligt om, maa enten gaa igjennem, eller ogsaa maa de gaa ud af Menigheden.

Og paa mange Maader prøver man at komme bort fra det enfol-dige Princip, som dog alle skulde blive aldeles forligt om: I Me-nigheden maa alle høie sig for Ordet i de Ting, som Ordet viser Bei i.

Tager man dette faste og uroffelige Standpunkt, at der er en si-ker Regel at gaa efter i Menighedsarbeidet, Guds usvigelige Ord, saa behøver man ikke at frugte for Følgerne. Man kan roligt arbeide for Vækelse og Omvendelse, for Liv og Virksomhed i Menigheden. Man har ingen Hast med at stille og splitte Menigheden; men man har desto mere Hast med at gaa hen og arbeide i Bingaarden — idag.

Kan en Menighed ikke taale Omvendelsens Prædiken eller en tro-ende Prests og troende Menighedslemmers Arbeide, saa vil snart Krisen komme. Men det er værdt at tage sig alvorligt til Hjerte i saadanne Tider og i saadant Arbeide, hvad Jakob siger:

„Men Visdommen herovenfra er først ren, dernæstfredsomme-
lig, billig, lader sig gjerne sige, er fuld af Barmhjertighed og gode
Frugter, upartisif og uden Skrømt.“

Men vi ikke trænger at agte paa denne Formaning?

„Den ene den anden“.

*YMS
J. J. M.
264-26b*
Hvor lidet det gaar til efter Kristen iblandt os! Og vi kalder os dog Lutheranere, og roser os af at have Ordet!

Tag nu bare dette Ord i første Thessalonikerbrev: „Formaner der-for hverandre og opbygger den ene den anden, ligesom I og gjør!“

Blit dette meget efterfulgt iblandt os? Og venter vi virkelig at faa Menighed, naar vi ikke engang gjør dette?

Eller er det ikke kommet saa langt hos os, at det ikke engang taa-les, om det en sjeldent Gang blir gjort?

Vi taler ikke om dette, at vilde og raa Verdensmennesker, opblæsste i Findbildungen om sin egen Godhed, ingen Formaning vil høre. Men hvor faa er der ikke af dem, som vil gjælde for rigtig gode kristne, som taaler at høre et direkte Formaningsord, „den ene til den anden“ paa Kommandshaand?

Og dog er vel intet mere nødvendigt og mere velsignet og mere

stikket til at fremme Menighedsagen end netop dette at formane og opbygge „den ene den anden“, eller som det klinger endda bedre paa græss: „En den ene“, eller som vi vilde sige: En enkelt den enkelte.

Det er neppe muligt, at vi nogensinde kan blive Menighed, medmindre vi lærer baade at gjøre og at taale dette.

Vi strev for ikke længe siden om, at den som vilde arbeide for Menighed, noksaa naturligt maatte tænke paa Presten først og føge at komme i Samarbeide med ham, om han arbeidede for Menighed, eller prøve at „saa ham med“ i Arbeidet, om han ikke var begyndt.

Men detgaard ikke an at stanse der. Den som vilde gaa hjem igjen fra en Samtale med Presten og tænke som saa: „Ja, jeg ser, Presten arbeider, saa behøver ikke jeg; thi Presten gjør det meget bedre“, han vilde ikke gjøre stor Nyttie. Endda mindre den, som vilde tænke: „Ja Presten er imod Arbeidet, saa nyttier det naturligvis ikke, det er bedst at lade det fare og kanske heller gaa ud af Menigheden.“

Nei, detgaard ikke an at tage det paa den Maade. Den private Paamindelse og Opbyggelse Mand og Mand imellem er vi befalet af Gud. Den ligger paa os, og vi maa udføre den, om vi ikke skal findes blandt dem, som graver sit Gund i Jordnen.

Men det er vanskelig, siger nogen, og jeg har ikke Gaverne.

Kanske det i mange Tilfælde vilde være ligesaac redeligt at sige: Jeg har ikke Mod og Kraft. Men alligevel er det ganske sandt, at det er vanskelig og kræver baade Gaver og Mod. Men mere end noget andet kræver det Øvelse, og den kommer ikke uden Praksis. Den som ikke vil gaa i Vandet, før han kan svømme, lærer det ikke nogensinde.

Sagen er den, at norske Mænd og Kvinder liker ikke at forsøge, hvad de ikke kan gjøre godt; og derfor er det ofte, de aldrig lærer, hvad de dog maa lære, om de vil være rette kristne og Menighedslemmer. Det er vel knapt, om der nogetsteds findes et Folk, som er mere bange for at blive beskjæmmet af et mislykket Forsøg end vort eget.

Men det er ikke den kristelige Maade at være paa. Det er kristligt at lære nye Ting, gjøre Erfaringer, blive beskjæmmet, lide Ne-

derlag, prøve igjen, gaa løs paa Sagen i Tro til Gud, vinde over Bansfeligheder og komme igjennem.

Derfor slipper vi ikke fra dette at formane og opbygge den ene den anden med nogen saadan „norsk“ Undsætning, at vi duer ikke og har ikke Gaver. Vi har ikke Lov til at være saa norske, at vi ikke kan være kristne.

„Eders Tale“, siger Apostelen, „være altid hndig, krydret med Salt, saa J ved, hvorledes det bør eder at svare enhver!“ Det vilde være nyttigt at tænke paa, om vi ikke kunde sve os mere deri. Der er mangfoldige Anledninger hver Dag for os til at tale med Folk hjemme ogude. Seet, om vor Tale altid var hndig, krydret med Salt! Det vilde nok have sin Virkning.

Men det gaar ikke altid an at hie paa Anledningen. Ofte maa vi søger den i vor Menighed. Vi fjender til mangt og meget, som ikke er, som det burde og kunde være. Vi har mangt at snakke o m Folk; det vilde være bedre at snakke t i l dem, og tie forresten.

Men Formaning er heller ikke alt. Det gaar an at komme ind i en Skjævhed, om man mener, at det er Hovedsagen at irettesætte sin Broder.

Der er ogsaa Spørgsmaal om at opbygge. Der er en Formaning, som er mere opmuntrende end nedslaaende; den kan ogsaa være til Nytte. Vi tør ofte tro, at en Broder ser sin Skrøbelighed og kjæmper imod den; der kommer en Opmuntring vel med. Nanden begjører og strider mod Kjødet; det er værdifuldt Arbeide, om vi kan hjælpe en kjæmpende til at holde ud i Striden og styrke ham dertil.

Det er ikke Meningen at opfordre til at smigre Mennesker og gjøre dem selv gode og opblæste. Det vilde være feilagtigt. Men vel er det nyttigt at give den trætte et opfriskende Ord fra Gud, saa han etter retter de hængende Hænder og de afmægtige Hæne. Det er godt at give den snublende en sterk og rolig Broderhaand, saa han gjør sikre Trin med sine Fødder. Ja, det er bedst af alt at tage den faldne ved Haanden og bede ham staa op og gaa til sin Fader, hvor han er saa saare velkommen.

Men den som aldrig prøver, han faar det aldrig til. Og saa blir der jo aldrig Menighed af; thi den ene vier paa den anden, og den ene skylder paa den anden, og den ene kritiserer den anden.

Men det er ikke, hvad der staar skrevet. Der staar dette Ord, som vi begyndte med, og som vi vil slutte med:

Formaner derfor hverandre og opbygger den ene den anden, ligesom **S** og **g** i **s**ør!

Om gjensidig Hjælp.

Det er ikke nødvendigt, ikke engang ønskeligt, at hver enkelt Menighed er selvhjulpen i den Forstand, at den ikke trænger og ikke søger Hjælp i sit Opbyggelsesarbeide fra andre Menigheder. Det behynder paa sine Steder ialfald at erkendes som en Nødvendighed for Arbeidet at faa Hjælp af de aandelige Kræfter, som Gud har givet sit Folk, enten de findes i vor egen Menighed eller i en anden.

Denne Venyttelse af gjensidig Hjælp Menighed og Menighed imellem er saa gammel som Menigheden. Vi ser den i fuld Gang i de apostoliske Menigheder, og Kirkehistorien viser det klart, at hver Gang Kristenlivet har været vissent og svagt, saa har ogsaa denne Udvæksling af aandelige Kræfter stanset; men hver Gang Kristenlivet har floreret, saa har det ogsaa været livligt med den gjensidige Venyttelse af de aandelige Gaver.

Skal der blive noget af det aandelige Liv iblandt os, nogen „Menighedens Frigjørelse og Levendegjørelse“, saa er det en Hovedsag, at ikke de troende arbeider bare hver paa sit Sted, men at de ogsaa henter Hjælp, hvor de kan faa den.

Blandt os er det højest denne gjensidige Hjælp, man mener, naar man taler om „Lægmandsvirksomhed“.

Kan der gjøres noget for denne Virksomhed? Saavidt vi stjønner, er den ilde seet og omtrent kvalt i de saakaldte Kirkesamfund. Den norske Synode har altid modarbeidet den. I Den forenede Kirke er den trods alle gode Øøster omtrent umuliggjort, dels fortrængt af Emissærvirksomheden, dels forkrøblet af Presternes „Kontrol“, som det hedder.

Der taarner sig op store Forhindringer for den livlige Udvæksling af de aandelige Gaver. En troende Mand kan mangesteds ikke indbyde til en Opbyggelse i sit Hus, naar han har Besøg af en Guds Ords Forkynder. „Det kunde blive til Forargelse“, „detgaard ikke an at tillhøje Opbyggelse bag Prestens Ryg“ og lignende Talemaader er

betegnende nok for Situationen. Hvor saadanne Ideer er raadende, ser det smaaat ud med Liv og Frihed.

Hvorledes mon det havde seet ud med Kristendommen i Norge, om de troende havde været saa uselvstændige i Hans Nilsen Hauges Dage?

Og naar Kristendommen her hos os paa mangfoldige Steder er ligesaa lidet virkelig, sand og levende som i Norge før Hauges Vælfelse, vil det blive bedre, om de saa troende intet før eller vil eller kan gjøre, fordi „det kunde blive til Forargelse“?

Det vilde være overordentlig interessant at høre fra de troende i Folket, hvad de tænker om denne Sag. Skulde der ikke være et helligt Vaand, som knyttede de virkelige Himmelvandrere sammen herunder i Udlændigheden? Og skulde det ikke være rigtigt, at de trods alle Samfundsgjærder dog hjælpte hinanden og forstod hinanden og samarbeidede for Sjæles Frælse? Og er ikke den egte gammeldags „Lægmandsvirksomhed“, som ikke har noget af Samfundsagentstabet i sig, et værdifuldt Middel til at fremme den fælles Sag?

Efter vor Mening burde der være en Række af troende Brødre og Søstre udigjennem hele vort Folk, som havde dette til sin Opgave at befordre Udvæklingen af de aandelige Gaver og KræFTER fra Menighed til Menighed.

Der er en skrigende Nød mangested, en Trang til Kristendom, som er overvældende. At gjøre noget for at afhjelpe Nøden ved Vælfelsesmøder, Opbyggelser, Lægmandsvirksomhed af nogen Art burde være de troendes Livssag. Vi ved nok, at de paa mange Steder vil blive Gjenstand for Spot og Haan, Raahed af alle Slags; men det er ikke nogen Grund til at nedlægge Arbeidet og lade Hænderne synke. Tændte ikke Gud Lyset, for at det skulde skinne? Er ikke Gilden der, for at den skal brenne?

De spredte troende, som findes blandt Folket, er mangestedes blevne trætte og modløse. De har arbeidet længe, og de er kun blevne, som en udtrykte fig, „et Spektakel i Menigheden“. Saadanne skulde raabe om Hjælp i Arbeidet fra andre Hold og indbydte aandelige KræFTER fra andre Menigheder for at tage et Tag sammen med dem; og hvad en ikke magtede alene, kunde kanskje udrettes ved forenede Anstrengelser.

Lad denne Sag blive forsøgt i stedse større Maalestok og i altid

videre Kredse. Lad den mismodige Slage: „Det nytter ikke“ forstumme, og lad det frimodige Arbeide træde istedet, og ved Guds Naade skal det lykkes. Evighedens Høst skal nok vise rigt Udbytte af Taaresæden.

Hvem skal arbeide?

Det frikirkeelige Arbeide er ikke af politisk men aandelig Art. Det vil sige, det gaar ikke ud paa at frembringe Love og Konstitutioner — ialfald ikke til at begynde med; men dets Formaal er at vække Mand og aandeligt Liv.

De som mener, at vi burde begynde med at „rense Menigheden“ ved at gjøre en udbortes Skilsmissé mellem rene og urene, gode og onde, eller troende og bantro, døde og levende, har dersor ikke forstaet vort Arbeide rigtigt, og dersor heller ikke bedømt os rigtigt, idet de har sagt, at vi „lærer det nok; men vi praktiserer det ikke.“ Vi har aldrig tænkt enten at lære eller praktisere dette, at det skulde paaligge os eller nogen iblandt os at trække en Linje i hver Menighed mellem levende og døde, og saa lade det staa til: Enten skulde de døde ud, eller da de levende, for at der af en uren og blandet Menighed kunde blive en ren.

En saadan Lære og en saadan Praksis har vi ikke funnet finde i den hellige Skrift, og, saavidt vi tjender til, har heller ingen af de troende Fædre fundet den.

Men vi tror og bekjender, at saasandt som ingen Sjæl frelles uden Omvendelse og Tro paa Jesus Kristus, saa er heller ingen Mand eller Kvinde et ret og sandt Menighedslem, en levende og frugtbar Gren paa det sande Vintræ, medmindre han eller hun er et virkelig Guds Barn, levende og frit ved Kroen paa Jesus, virket af den Helligaand.

Vi har nemlig en klar Erfjendelse af den sorgelige Hjendsgjerning, at mange sovende Mennesker, som har en Anelse om, at det igrunden staar daartligt til med dem, tager falsk Trøst af sin Forbindelse med Menigheden. Vi ved, at mange Prester dysser Folk i Sovn ved at lære, at det vi maa gjøre for at blive salige, er at „bruge Raademidlerne“.

Lader man saadan Sovnagtighed og saadan sovndyssende Lære faa Raaderum i Menigheden, saa blir Menigheden en Hindring for

Sjælenes Frelse ismedesfor en Hjælp dertil. Og derfor behøves der, efterdi Djævelen, som er den gamle Slangen, altid arbeider for at dyse Menigheden i Søvn, ogsaa bestandigt et uafladeligt Modarbeide mod dette Satans Væsen, et Arbeide for den enkelte Sjæls Omvendelse og Tro, et Arbeide for Menighedens Levendegjørlse og Frigjørelse.

Dette Arbeide paahviler alle troende, Prester og ikke Prester, Mænd, Kvinder og Børn. Alle kristne er nemlig „et helligt Folk, et Folk til Ejendom, for at de skal forkynde hans Ærde, som kaldte dem fra Mørket til sit underfulde Lys“. Saadanne og mange lignende Ord i det nye Testamente gaar ikke bare paa „de troendes hele Hob“ som en Mængde eller Massé betragtet, men paa hver enkelt troende af denne Hob, til hvilke det er sagt af Herren: „J er mine Bidner, J er Verdens Lys osv.“

Og denne Side af Kristendommen, som med Flid har været stiftet til side af Statskirkerne og deres Efterlignere, er det, som det gjælder om atter og atter at fremholde og gjenoplive. Uden den er der intet virkelig frifirkeligt Liv. Der er ingen anden som kan arbeide for Liv, uden den som selv har det; og saa er heller ingen levende undtaget eller fritaget for dette Arbeide. Alle troende skal være Bekjendere, alle som har faaet Naadens Erfaring, skal være Naadens Bidner, alle som har faaet Land, har ogsaa faaet Naadegave og Kald til at virke.

Og her gjælder det først og fremst hver enkelt Sjæls Omvendelse og Tro. Hver en af os, som har fundet Messias, har ogsaa Kald til at sige til de andre: Kom og se! Kom og se ham, hos hvem der er Frelse og Lægedom at finde. Forældre maa arbeide baade med Børn og Undervisning for sine Børns Frelse. Hvert kristeligt Hjem maa aller først være et Livets Arnested, hvor Guds Børn fødes og opvokser. Det er saadanne kristne Hjem, som danner de egentlige faste Grundpiller i enhver Menighed; uden dem er snart den offentlige Forkyndelses Virkning borte; de er ligesom de smaa Vandbeholdere, hvori Vandet gjemmes for Ager og Eng gjennem Tørkens Tider, indtil en ny Regnssur veder Jorden.

Men dernæst gjælder det den enkeltes Arbeide paa den enkelte, Mabo, Ven eller Kjæring for at faa de letfindige til at betænke sig,

de twilende til at finde Fred og Forvisning, de føgende til at gaa den lige Vej til Maadens Kilde.

Dg ikke mindre ligger det paa hver troende i Menigheden at virke for Menighedens Levendegjørelse og Frigjørelse. Det kan ikke og skal ikke overlades til Presterne alene. Mange Prestier vil ikke have noget af dette Slags Arbeide; de synes, at det gaar ind i deres Embede og Stilling. Men den som virkelig er opvakt og har faaet se den sande Stilling blandt Folket, kan umuligt slaa sig tiltaals med denne Betragtning, at Menigheden vedkommer ikke ham. Han er jo et Medlem af en Organisation, og han deler Ansvar med den for dens Arbeide, baade for dens Glid og for dens Forsommelse. Derfor er han skyldig til at formane og tilskynde alt han formaar. Og naar ikke hans Røst høres, saa gjelder det om ikke at give op, men at føge at drage frem og ind i Menigheden de Naadegaver, som maatte findes, for at ved deres Brug Menighedens Øine maatte oplades for dens Kald og Gjerning paa Jorden.

Naadegavernes Brug er ligesaas vigtig som Naademidlerne; og den Mening, at alle Naadegaver er samlet i Prestens Person, enten han er troende eller vantro, død eller levende, er aldeles fremmed og ukjendt i den hellige Skrift. Og vort eget Folks Erfaring vidner høilyd derom, at det er en Hovedbetringelse for det aandelige Livs Fremvekt og Trivsel, at Naadegaverne nytties i den størst mulige Udstrekning. Og juist paa dette Punkt ligger vi saa uhøre langt tilbage i Amerika. Videt er Naadegaverne udviklet og endda mindre er de benyttet. Ja, mangesteds er man mere beffjæstiget med at kontrollere og regulere dem end med at fremførende og benytte dem.

Men de er et nødvendigt Ønde, siden det er saa vigtigt med Kontrolle? Hvorfor ikke se paa Naadegaverne i Guds Ords Lys og betragte dem som et nødvendigt Gode, som en bessignet Gave fra Gud, som vi høilig skal tragte efter?

Kjære Medkristne, lad os prøve at komme i bedre Gjønge med denne Sag og prøve at være med paa at nedbryde Stængsler, som hindrer Naadegavernes Brug iblandt os. Der høres uhyggelige Rygter om, at man vil binde Lægmandsvirksomheden ved at sætte den under Presternes Kontrol. Lad os mande os op, alle som elsker Frihed og Land, hvad enten vi er Prestier eller ikke Prestier og føge at verne om de kristnes Ret til Arbeide for Kristi Sag.

Presterne og Menighedsagen.

Det er uden Tvil sandt, hvad en Indsender nylig skrev i „Folkebladet“, at det er nofsaa stille med Diskussionen om Menighedssagen. Hvad der end er Grunden dertil, er det dog sikkert, at det ikke er den, at vi er naaet frem til Fuldkommenhedens Maal. Saa det kan nok trænges, at vi fremdeles taler og skriver derom.

Menighedens Liv og Frihed kan ikke opnaaes ved fjsdelige Midler som f. Exs., at et Par Mænd eller Kvinder tager sig til at bestemme, hvem der er kristne, og hvem der skal være med i Menighed og hvem ikke.

Der maa aandelige Midler til for at opnaa aandelige Resultater. Og Menighedens Liv og Frihed, som er et aandeligt Resultat, kan ikke opnaaes uden ved Vandens Virke. Man kan ikke frembringe Kjærelighed ved Ukjærelighed; heller ikke kan man frembringe Frihed ved Evang.

Men Vandens Virke sør gjennem Guds Ord; derfor er Forkyndelsen det Middel, som bringer Menighedens Liv og Frihed tilbage, om den ellers er „som Guds Ord“.

J Virkeligheden er en Menighed saa afhængig af Forkyndelsen i Menigheden, at man kan sætte det ned som en Regel, at som Forkyndelsen er, saaledes er ogsaa Menigheden i sin Almindelighed.

Det er Forkyndelsen, som bygger Menigheden og giver den dens Stilkelse. Hvor der er verdsdig Forkyndelse, blir der en verdsdig Menighed. Kun hvor der er en aandelig Forkyndelse, kan der være Haab om at faa en aandelig og fri og lebende Menighed.

Disse almindelige Sandheder er af stor Betydning baade for Prester og Menigheder og Menighedslemmer, ligesom ogsaa for Prestesolen og den Uddannelse, som Presterne bør have.

Det er ud fra denne Betragtningsmaade, at vi lægger saa stor Vegt paa den rette Presteuddannelse, at vi heller vil lide hvad som helst ondt end at gaa tilbage til den statskirkelige Methode, som nu prises i saa høie Toner.

Dens Andløshed gjør, at den som Regel og efter sit Formaal medfører en andløs Forkyndelse, som ikke hjælper til Liv og Frihed. Vi ved, at der er Undtagelser, thi Gud kan redde Daniels tre Venner ud af den gloende Ildovn; saa redder han ogsaa nogle ud af

de drebende Latinssoler. Men det er ingen Grund til at gjøre Obnen hed og Skolen dødbringende.

Det er derfor, det ogsaa gælder om for Presterne at være agtpaa-givende paa Forkyndelsen, at den virkelig står i „Aands og Krafts Bevisning“. Thi der blir hverken Liv eller Frihed i Menigheden, hvor der ikke er Guds Aand i Forkyndelsen.

Aanden følger ikke med Lovens Bud og Negler, saa at om en Ordets Forkynder lægger noth saa veldigt ud om, hvorledes en kristen skal være, og hvorledes en kristen Menighed skal være, vil der dog hverken blive Liv eller Frihed deraf, dersom Evangeliet om Jesus og hans Forhold til Menigheden mangler.

Derfor er der i dette om en aandelig Forkyndelse meget at bænke for Presten, og især trænger han at spørge sig selv baade sent og tidligt: Prædiker jeg ogsaa virkelig Evangeliet om Jesus og hans Legeme?

Men ikke mindre er det af den største Vetydning for Menigheden at give den aandelige Forkyndelse Rum. Der er mange verdslig-jortede Menigheder, som ikke vil, at deres døde Fred skal forstyrres af et levende Vidnesbyrd.

Saadanne kan ikke vente at blive enten frie eller levende. Ingen blir det i Søvne. Det er livsfarligt for en Menighed ikke at taale en levende Forkyndelse med Salt og Krydder. Lad ingen Menighed tænke, at fordi den har Magten til at jage bort en Guds Ords Forkynder, derfor har den ogsaa Netten dertil, naar alt det, den kan brede Presten, er dette, at den faar ikke længer sove i Fred.

Giv den sande og levende Forkyndelse Rum, og der er Haab om Liv og Frihed. Stans den levende Forkyndelse og sov i Ro, saa er Død og Trældom sikker.

Det vil heraf ses, at det er det regelmæssige inden Kirken, at dens Forbedring og Fremstridt i saare høi Grad er afhængig af Presterne. Men Gud er ikke bundet til dem; han opvækker andre Medskaber, hvor og naar han vil. Men øste modtages disse Medskaber ligesaa ilde af verdslige Menigheder som de sande Prester. Mange steds hjælper de verdslige Prester til med at fordrive aandelige Læg-prædikanter, for at der ingen Uro skal blive i Menigheden.

Lad det derfor forståes rigtig, hvad vi siger som til aandelige: Fordrag den sunde Lærdom, giv Guds Ords levende Forkyndelse

Rum! Men taal ikke derfor Menneskers Tyranni, enten det er Presters eller Lægfolks! Al Myndighed tilkommer Ordet, ikke den Person, som prædiker sine egne Meninger og kræver af Menigheden, hvad Evangeliet ikke kræver.

Hvorledes arbeides der bedst for levende og fri Menighed?

Det er ikke meget værdt at diskutere om Menigheden — dens Liv og Frihed, — derom vi ikke er villige til at arbeide for disse Ting.

Og her er det, det igrunden kniber mest. Der begynder virkelig at vaagne nogen Bevidsthed om, hvad Menighedens Liv og Frihed er; men deres Tal, som vil arbeide for dette, er saa altfor lidet i Forhold til, hvad det haade burde og kunde være.

Her kommer nu først en Røst, som figer: Der kan ikke være noget Arbeide for Menighedens Levendegjørelse og Frigjørelse; thi hvis Menigheden ikke er levende og fri, saa er den aldeles ikke Menighed. Derfor skal der arbeides for Menighed, men ikke for dens Levendegjørelse og Frigjørelse. Alt Arbeide for Liv og Frihed gaar forud for Menighedens Organisation og forud for Indtrædelsen i Menigheden; det stanser med Menighedens Organisation, fordi det ikke trænges mere.

Denne Tale er ikke skriftmæssig. Dersom man vil agte paa, „hvad Nanden figer til Menighederne“, vil man vel ikke kunne negte, at alle rede i Nabenhæringens Bog tales der om en Menighed, som havde Navn af, at den levede, endog den var død, og om en Menighed, som havde forladt sin første Ejærslighed, og om en Menighed, som hverken var kald eller varm, men lunken. Og i Kortint var Tilstanden i Menigheden saadan, at der var mange svage og strøbelige, og en stor Mængde sovende, fordi de forsøgte Selvprøvelsen og nyttede Nadveren paa uret Maade.

Men Apostlerne gav dem ikke op; de arbeidede for disse Menigheders Opvækfelse, Omvendelse og Levendegjørelse.

Man tør meget mere sige, at Arbeidet for Menighedens Levendegjørelse og Frigjørelse er det normale Menighedsarbeide, som trænges til enhver Tid, fordi der altid er Søvn og Død i Menighederne, saalænge de er her i Verden. Man kan ikke slippe fra dette Arbeide ved at sige, at det ene rette er at „forlade Babel“, hvorved man da mener de blandt os organiserede Menigheder.

Dette som her er sagt, er da ogsaa Svar til de mange, som mener, at Tilsstanden i Menighederne er i enhver Henseende tilfredsstillende, som den er. Der traenges hverken Udtroedelse af Menigheden og Oprettelse af nye Menigheder, eller Arbeide for de bestaaende Menigheders Liv og Frihed. Alt er vel, som det er, naar man har Preest og Klokker og Messe. Liv og Land er bare vindige Talemaader, som kun er stillet til at bringe Uro i Menigheden.

Vi nærer ingen Uvil om, at de allerfleste, som fører saadan Tale, ved, at den er ugrundelig og ubibels. Thi den som læser i Evangelierne, hvorledes Jesus talte til Jøderne om Nødvendigheden af, at de ombendte sig, uagtet de var Abrahams Børn og havde Templet i sin Midte, og den som læser Apostlernes Breve og ser, hvorledes de talte til de nytestamentlige Menigheder, som havde haade Ordet og Sakramenterne, maa jo indrømme, at det er bibelskt at virke for de organiserede Menigheders Liv og Frihed.

Men hvorledes skal eller kan det gøres?

Først og fremst ved den evangeliske Forlyndelse. Der kommer ikke Liv og Frihed af Lovens Prædiken. Det er Troen og Troen alene, Troen paa den forsættede Kristus, som er Forudsætningen baade for Liv og Frihed.

Men Troen er den enkeltes Hjertesag, og derfor er Arbeidet med de enkelte Sjæle saa overmaade gavnligt og nødvendigt; og den Virksomhed, som i denne Henseende øves af de enkelte kristne i Familierne, i Venstabsforhold, i den daglige Omgjængelse og de mange Sammentræf med Menneskene, er ligesaa frugtbar for Menighedens Liv og Frihed som den offentlige Prædiken. Man siger: Den Haand, som bugger Barnets Bugge, styrer Verden. Og den gudfrugtige Morder, som leder sine smaa Børn til Jesus, er vel ofte den kraftigste Arbeider for „levende Menighed“. Og idethelethatet at vakte Mennesker paavirker de sovende, at ombendte virker for uomvendtes Omvendelse, at troende hjælper de twilende, at de med glædende Begeistring opildner dem, som er kolde og sløve, alt saadant er Menighedsarbeide, hvad enten det nu paavirker Folk i Menigheden eller udenfor den.

Og her kan det vel ikke gaa an at tie om de Maadegaver, som ikke netop findes i hver Menighed. Utvilsomt er det rigtigt, at den enkelte Menighed søger Verigelse af sit Landsliv ved at benytte Maadegaver fra andre Menigheder. Der bør være saa livlig Udveksling af aan-

delige Kræfter, som i det hele er forenlig med tilstrækkelig Betrygelse for en virkelig Opbyggelse af Kristi Regeme.

Men endnu en Gang: Den Virksomhed, som synes at være den mest velsignede, og som både kan og bør være den almindeligste, er den enkeltes Arbeide paa den enkelte Sjæl. Vir det livligt med dette, saa skal der nok blive noget af den gudelige Uro, som leder til den rette Hjertets Fred, og som er saa absolut nødvendig for Menighedens Liv og Frihed.

6. „En udvalgt Slegt.“

[Kilde: Redaktionsartiller i „Folkebladet“ for 3de, 10de, 17de og 24de Januar og 14de Februar 1906. — Udg.]

Menighedens Udvælgelse.

Hordi om der her og der er saare ufrugtbare Stridigheder om „Udvælgelseslæren“ eller „Maadevalget“ eller „Prædestinatio-nen“, er dog disse Stridigheder ikke tilstrækkelig Grund til at sky og fly et Ord og et Begreb, som saa hyppigt forekommer i den hellige Skrift i Forbindelse med Menigheden.

Den er en „udvalgt Slegt“, som Peter skriver; og det er jo venterligt nok, dersom den er Kristi Legeme og hans Brud.

Det hører med til en ret og grundig Forkydelse om Jesus og hans Legeme at vidne om denne Gudfrygtigheds Hemmelighed, om hvil-ken Paulus siger, at den er stor, at Kristus elskede Menigheden og hengab sig selv for den, for at den skulde frelses og renses og helliges, saa den kunde være en herlig Menighed, hans egen Brud.

De som vil tænke over denne Menighedens Udkaarelse til Kristi Brud, en Udvælgelse fra Evighed, som Jesus selv har virkeliggjort ved sit Liv paa Jorden, ved sin Død, Opstandelse og Aandsudgåelse, vil jo snart se, at denne Udvælgelse er Guds egen Gjerning, som ikke Mennesker har Met til at tage i sin Haand. Kristus fører selv sin Brud ved den Helligaand. Og det er ikke givet noget Menneske at tage Afgjørelsen i sin Haand og sige: Denne Sjæl skal være Jesu Brud, og denne ikke.

Derfor er det ret Forkydelse om Menigheden, at bag alt det,

som her i Tiden virkes og arbeides for Sjæles Frelse og Menighedens Opbyggelse, staar Guds evige Kjærelighed og hans uudgrundelige Visdom, somaabnbareres gjennem Menigheden baade for Mægterne i Himmel og for Syndere paa Jorden.

Men det evige Kjærelighedsraad, som fuldbyrdes i Tiden ved Jesus og hans Legeme, sigter ikke paa en her og to der, som alene skal have Lov til at blive salige; det sigter meget mere paa alle dem, for hvem Jesus er død, og som ved den Helligaand drages ind til ham. Og jo flere, desto bedre; thi Gud ellerskede Verden og sendte sin Søn for at frelse de fortalte Sønner og Østre ved Kroen paa ham.

Om denne Guds Udbælgelse er det vel farligt at tie, men ingenlunde farligt at tale, om det kun står paa den rette Maade. Og dette er Menighedens Udbælgelse, den nye Slegts opreist af Faldet, renset fra Synden ved Blodet, helliget ved Landen, forbundet med Hovedet Kristus til at være hans eget Legeme.

Kan der blive en aandelig Forkyndelse af denne Sandhed? Vi tror, der kan.

Selvfølgelig er det umuligt, dersom man tager Sagen selv kjødeligt, saa at man behynder med den Forudsætning, at hos os er alle udvortes Menighedslemmer sande troende, thi vi tager kun troende ind, og alle vantroende støder vi ud. Thi behynder man med dette, blir jo ikke Guds Udbælgelse den afgjørende, men Menneskenes.

Men dersom Forkyndelsen gaar ud fra Landens trofaste Vidnesbyrd i Ordet, at Gud har udvalgt Menigheden i Kristus, saa at kun de som kommer til ham, den levende Sten, sammenføies i og ved ham til en levende Menighed, saa kan der vel blive Land ogsaa i denne Forkyndelse. Den behøver ikke da at blive en Lovens Forskrift: saa og saa skal Menigheden være for at være Gud velbehagelig, men den kan blive et Evangelium, en venlig Findbydelse: Kom til Jesus og bliv ved Kroen paa ham og Hjertesamfundet med ham et sandt Guds Barn og et levende Lem paa Jesu hellige Legeme!

Sandelig, saadant Vidnesbyrd kan afdægges om Menigheden, uden at det behøver enten at blive en Sovepude for sine Syndere eller en ny Lov til at føre Guds Børn i Trældom.

Vi hjælper jo dem, som vil have Prest for at være trygge i sit Syndeliv. Vi hjælper ogsaa dem, som vil have Menighed for at vinde

fariskeif **Ere**. Men ingen af disse opbygger en levende og fri Menighed.

Det er det sande Evangelium om Guds evige Kjærlighedsraad og dets Aabenbarelse i Jesus Kristus, som meddeler Aand og opbygger Menighed. Kun det kan skabe Liv og Frihed.

Giv det Rum i Hjerte og Menighedsforsamling, og det skal bære sin velsignede Frugt.

Menighedens Liv, eller Kristi Legeme.

Menighedens Udvælgelse, som er fra Evighed af, er virkeliggjort i Tiden derved, at Guds Søn gif i Døden for den, at han „forhvervede sig en Menighed ved sit eget Blod“, saa at hans Død er blevet Menighedens Liv. Men dette, at Jesu Død er blevet Menighedens Liv, er stættet derved, at den forsæstede og gjenopstandne Jæsper har givet Menigheden sin Aand, som binder den sammen med ham selv, som er Hovedet.

I denne Hemmelighed ligger Menighedens Liv. Paa denne Maade var den forsæstede ikke alene opreist fra de døde og opfarende til Himmelten, men han havde en Skare af troende Disciple, som vandrede om blandt Menneskene med Guds Søns Liv i sig. Og de Jæder, som havde forsæstet ham for at blive ham kvit, saa med Forfærdelse Stringer af samme Liv og samme Kraft, som havde vist sig i ham, i de Disciple som han havde efterladt paa Jordens.

Alt saa Menighedens Liv, det som gjør den til Kristi Legeme, er den Helligaand selv.

Det er noget, vi ikke kan se, kansté lidet forstaa; men derfor befjender vi ogsaa, at det er noget, vi tror. Thi efter vor tredie Troesartikel er det den Helligaands første Virkning paa Jordens, at han frembringer Menigheden eller, som det ogsaa heder, den „ene, hellige, almindelige Kirke“.

I enhver enkelt Menighed er der netop saa meget af Liv, som der er af Guds Aand.

Dersom derfor nogen vil arbeide for „levende Menighed“, maa han virke for, at der banes Vej, aabnes Dør og gives Rum for Aanden blandt Menneskene.

Menigheden er født og skabt af Aanden, den kan kun leve ved den samme Aand.

Og dersom Kristi Legeme er Samlingen af dem, som ved den Helligaand er delagtig i Jesu Liv, saa vil enhver lettelsig erkjende, at kun den er et sandt, egte og virkeligt Menighedslem, som er en sand, levende frijen, opreist med Jesu Christus fra de døde og levende for Gud ved hans egen Hånd.

Og hvorfor har Jesus arbeidet og lidt saa meget for at faa dette Legeme? Hvad Nytté gjør idetheletaget Legemet?

Legemet er jo i sin Almindelighed Gjælens Bolig og Landens Redstab, hvorved den giver sig tilhjende og virker. Jesus vil bo i Menigheden, aabenbare sig og arbeide gjennem Menigheden. Da er den ham et Legeme, som svarer til sin Opgabe, naar han kan være tilhuse der og bruge den i sin Tjeneste som sit villige og tjenlige Redstab.

Hør Jesus noget Budskab at bringe? Hør han noget Arbeide, han vil have gjort?

Ja, det ved vi nu alle; men vi vil jo gjerne faa det til saa, at naar vi har valgt en Prest til at aflægge Vidnesbyrdet og gjøre Arbeidet, skulde vi være fri. Er det ikke saa med os? Altfor meget dessværre. Men Guds Land vil ikke have det saa, hvor den faar virke.

Der skal vidnes om Kristi inderlige Kjærlighed baade i Ord og Gjerning. Er det noget, som bare Presten skal gjøre for os? Om Kjærlighed vidnes der jo ikke ved Snak, men ved at elske. Og er vi ikke alle skyldige dertil? Presten kan ikke gjøre det for os.

Der skal arbeides for at søge og frelse det fortalte. Er det bare Prestens Gjerning, er det ikke alle kristnes? Jo, visselig. Det hele Jesu Kristi Legeme, alt som har hans Land og Sind, maa være med i denne Gjerning.

Saaledes med alt Vidnesbyrd og al Gjerning i Jesu Kristi Tjeneste og Samfund. Det som vort Hoved vil have gjort, bruger han hele sit Legeme til; alle Lemmer maa være levende, alle virksomme; men ikke hver paa sin egen Hant uden Sammenhæng med Hovedet; hans Vilje, hans Tanke maa gjennemstrømme alt og alle, om det skal hjendes i Verden, at han er Hovedet og hans Menighed Legemet.

Hvorledes kan da aandeligt døde være sande og egte Menighedslemmer?

Menighedens Frihed, eller Jesu Brud.

Dersom man en si d i g t betoner, at Menigheden er Kristi Legeme, som i alle Ting styrres og bruges af ham som et Redskab i hans Tjeneste, kan det snart føre til den Bildfarelse, at Kristendommen er en Evang, og at Menighedens Forhold til Kristus er en ny Trældom, som selv om den lønnes med evig Hærslighed, dog igrunden er ubørdig for et Menneske.

Det er derfor gavnligt og til Opbyggelse ogsaa at gjøre Menighedens Frihed til Gjenstand for Betragtning. Menigheden er ikke alene Kristi Legeme, den er ogsaa Jesu Brud; og dertil hører dens Frihed.

Baade Livet og Friheden er den Helligaands Virkning; det er den ene af Jesus Kristus udsendte Land, som forbinder de troende til et Legeme. Det er den samme Land, som virker Frihed der, hvor han i det hele taget faar virke. Men aandeligt Liv og aandelig Frihed er ikke derfor netop et og det samme. Der kan være kraftigt Liv og lidens Frihed hos en og samme Person, og endda mere kan dette Forhold findes i en Menighed.

Medens Menigheden som Kristi Legeme er bundet til ham med sterke Baand og maa i Kraft af denne Forbindelse tjene som hans Redskab, er den derimod som Jesu udvalgte — eller paa bedre norst — hans kaarne Brud saa fri, at den vil netop, hvad Jesus vil, fordi Kjærlighed til ham bestemmer dens hele Forhold. Kjærligheden er udslit i Menighedens Hjerte ved den Helligaand. Men den som elsker, føler ingen Evang, endda han kan ikke andet end elskke. Saa sterk er Kjærlighedens frigjørende Magt, at den forvandler ethvert „du maa“ og „du skal“ til et frimodigt: „Ja, jeg vil“. Eller er der ikke stregen, at Jakob tjente syv Aar for Rakel, og de var ham som saa Dage, fordi han elskede Rakel?

Menighedens Frihed har selvfølgelig mange forskellige Sider, fordi der blandt os Mennesker med fuld Ret tales om mange Baand; men alle Baandene er slidte af af den samme Jesu Kristi gjennemborede og blodige Haand, og al Friheden er givet os ved den samme Kjærlighedens Land, som drev Jesus til at ofre sig selv for sin Menighed.

Der er Synden og Loven og Breden — sterke Baand paa et svagt Menneskebarn. Der er Verden og alt, som dertil hører. Der er Kjæ-

det med al dets Magt over Menneskelivet. Der er Familie, Venner, Selskab, Samfund, Parti, Nation, Land og Race osv. Ja, isandhed, der er mange Baand. Men Jesu Brud, hans dyrekjægte Menighed er fri fra dem alle, fordi den løst fra Synden og Verden, Døden og Djævelen har lært at hengive sig til ham, som er „sit Legemes Saliggjører“, den korsfæstede Jesus. „Blodbrudgommen“ er et og alt for Bruden, og ved ham er hun friet fra alle jordiske Baand og trægter kun efter det himmelfse.

Men førstilt trænges kanske her at nævnes Menighedens Frihed fra Menneskeherredømme, enten dette vil trænge sig ind i Form af Prestevælde eller Pengemagt.

Disse to Former af Trældom er der jo praktisk talt stor Fare for og en hel Del af, saaledes som vor Stilling er her i Landet. Begge er til stor Fordærvelse for Menigheden og for dens Virke. Thi Menigheden selv ligger ved denne Trældom, og den er særdeles velfortillet til at gjøre selve Kristendommen til Spot for Verden og saaledes fremkalde en hel Del Fritænkeri.

Bed Prestevælde tænker vi her nærmest paa den noget grove Form deraf, som bestaar deri, at mange Prester betragter Menigheden som bestemt til at op holde „Embedet“ eller Presten. Han har timelig og verdslig Binding eller Ære af sin Stilling, og dertil udnytter han den. Overalt hvor dette sker, der blir det til Menighedens Fordærvelse, fordi det blir ikke Hovedsagen at føre Syndere til Jesus, men meget mere at føre velstaaende og stikkelige Mennesker til Menigheden, saa Presten kan saa det godt. Derfor blir det heller ikke Hovedsagen, at Forkyndelsen tækkes Gud, men vel, at den ikke saarer Mennesker.

Men hvor dette Prestevælde lykkes, saa Presten blir Manden i bløde Klæder med verdsligt Liv og glatte Ord, der er godt ligt af den verdslige Mængde, der lægges hos mange tænkende Mennesker Grund til en Foragt for Religionen, som vanskeligt kan overvindest.

Ikke bedre — ofte ogsaa i nær Forbindelse med denne Slags Prestevælde — er Pengemagten. Den bestaar jo netop deri, at baade Prest og Menighed skal høje sig og bukke for Rigmanden, som kan lægge meget til Menighedens Udgifter. Det hænder vel ikke sjeldent, at de store Pengegaver skal være et Stjul for aabenbar verdslig og endog lastefuld Vandel, og endda oftere, at Menighedens Stel og

Sthyre skal rette sig efter Rigmandens Vilje, haade med Hensyn til Prestevalg og andre Ting.

Er saadan Trældom til Gavn for Menigheden? Er den til Øre og Hæder for Jesu Brud? Ejener den vel til at give Menigheden og Religionen Agtelse i redelige Menneskers Øine?

I sandhed, der trænges et Friheden's Vandepust over hele vor Kirke paa begge Sider af Havet, om ikke Verdslıghed og Trællesind skal tage Overhaand, og vort Folk afkrisnes. Det gaar altid fort, naar det gaar ned ad Bakke, og faa er de frigjorte Sjæle, som ikke høier sig for den moderne Mammon: Materialismen.

Menighedens Arbeide i Verden, eller Nødvendigheden af dens ydre Organisation.

Menigheden har altid voeret synlig lige siden dens Begyndelse.

De troende og bedende Jesu Disciple, som under sit Møde paa Salen i Jerusalem fil Nanden og blev Menigheden, var en velkjendt Klof og blev end mere kjendte og kjendelige, da Nanden kom over dem.

Ikke alene var der „Tunger som af Sild“ paa hver af dem og Vidnessbyrd om Guds store Gjerninger i mange Tungemaal paa deres Leber; men de begyndte ogsaa straks at give sig tilkjende som et udvalgt Folk ved Prædiken, Daab, Nadver, Øsn, Broderfjærlighed osv. Og deres Navne var ikke alene opstrevne og deres Personer talte i Himmelten, men ogsaa paa Jorden blev Navne og Antal opstrevne, saa det var vitterligt for alle, hvilke de Mænd og Kvinder var, som udgjorde den Menighed, der var brygget paa Profeternes og Apostlernes Grundbold. Delvis er Navnelisten opbevaret i det nye Testamente.

Menigheden havde og har et stort Arbeide. Vaade skal den vokse i det indre og udbrede sig i det ydre. Nanden driver dertil, og Kræfter og Evner gives til de enkelte for dette Formaals Skyld. Men Kjødet og Synden lægger Hindringer i veien og truer med at forstyrre Verket ved Ulenighed, Slovhed, Bildsfarelse og mange andre Slags Fristelser og Falder. Heraf kommer det bestemte Krab paa Menighedens ydre Organisation, ikke med det Formaal at gjøre Menigheden synlig, thi det er den jo allerede; men vel med det Formaal at drive

Arbeidet med de rette Nedskaber og paa den rette Maade, saa at ikke den ene kommer i veien for den anden.

Det er Spørgsmaal om, at hver faar bruge sine Gaver, og at Arbeidet blir vel gjort. Under andre Forholde taldes dette „Arbeidets Fordeling“.

Det er vel værd for Menigheden at agte paa dette. Thi det er en af de Ting, i hvilke der har været meget grove Usvigelser fra den bibelske Sandhed om Menigheden.

I den katholske Kirke har der udviklet sig et Presteherreddømme, som i sin Grund er ukristeligt, fordi det er bygget paa den ukristelige Forudsætning, at i Menigheden er der en dobbelt Stand, en verdslig og en geistlig; to forskellige Kaste, Lægfolk og Prester, hvoraf den ene Kaste staar Gud saa uendeligt meget nærmere end den anden, at den lavere kun ved den høieres Hjælp kan nærme sig til Gud, saa Landen og Troen og tilsidst opnaa Saligheden.

I Statskirken har denne Adskillelse trods Luthers veldige Vidnesbyrd derimod dog holdt sig i en noget svækket og afbleget Form. Man har ved Kønstskoler og Embedsbørnehed og mangt og meget saadant opholdt et Prestesfab, om hvilket man endog har opstillet den Lære, at det havde Eneret til at undervise i Menigheden, saa at Presterne passende kunde benævnes Lærere og Lægfolkets Lærere. Og dette har efter voeret anvendt paa den Maade, at Lægfolket var skildt til — ofte imod sin kristelige Overbevisning — at holde Prestens Menings for den ene rette i alt, som vedkom Kirke og Kristendom.

Saadanne tanker og saadan Praksis, parret med menneskelig Forængelighed, har ødelagt mange Prester og bidraget til at forsumpe og forkvalle Menighedslivet. Og dette Misforhold er en af Måsagerne til, at Tritcenkeriet florerer. Thi skal de kristne være pligtige til simpelthen at tage Prestens Tanker og Meninger som sin Lov, saa er det ikke underligt, om mange mener, at det kan være ligesaa godt at faa tænke lidt selv, om det saa maatte ske ved at sige Kirken Farvel.

Men en langt værre Folge af dette Misforhold i den Lutheriske Kirke er den store Sløvhed og Ligegyldighed med Hensyn til Menighedslemmernes personlige Kristendom. Med Nød og neppe anerkjendes det, at Presterne maa være kristne for at være rette Prester. Der er dog nogen Billighed til at erkjende dette, siden Presterne skal

prædike Kristendom. Men mange vil ikke engang erkjende dette. Kommer vi derimod til Spørgsmaalet, om andre Menighedslemmer ogsaa maa være kristne, saa er det næsten selvagt, at dertil af mange svares nei; thi Lægfolket er jo bare „Tilhørere“. Og om Guds Ord's Tilhørere gjælder det: Jo flere desto bedre, onde og gode, uguadelige, ryggesløse og lastefulde, alle uden Undtagelse, kom og hør!

Paa den Maade er det en klar Sag, at det er ingen Nødvendighed, at et Menighedslem skal være kristent, naar det bare skal være og altid vedblive at være en „Tilhører“.

Og da disse Tilhørere skal være betalende Tilhørere, saa er det jo noftaa nærliggende, at det blir vigtigere at faa saadanne Tilhørere, som betaler godt, end saadanne, som har Guds Land's Kraft. Fristelsen blir ofte stor.

Alle kan se, hvorledes et stjært Menighedsbegreb kan blive et Middel til at ruinere Menigheden i Praksis.

Derfor gjælder det om, at det erkjendes helt og usorbeholdt, at Menighedens høje Organisation kræver kristne Mænd og Kvinder, fordi der spørges om Arbeidere i Herrens Bingsgaard, ikke bare om Tilhørere.

At Kirkedøren skal være vid aaben, saa alle kan komme og høre, som bare vil, det forstaar alle kristne. Ring med Klokkerne og kald dem ind! Det er ret og godt. Men lad det saa ogsaa blive prædiken: Border Ordets Gjørere og ikke dets Hørere alene, hvorved S be-drager eder selv! Tal ikke saa, som om det er hele Sagen i Guds Menighed at være „Tilhørere“!

Det er ikke ret at hjælpe Folk til at bedrage sig selv i Salighedssagen. Derfor skal det prædikes med fuldt Alvor, at Guds Rige er ligt en Mand, som gif aarle ud om Morgenen for at leie Arbeidere til sin Bingsgaard.

Og naar da Menighedens Arbeide virkelig drives paa aandelig Vis, saa skal det nok ofte ske, at Arbeidet blir tungt nok for den, som ingen Land eller Ejærighed har. Og sikkertlig skal mangen Mand og Kvinde bøjes i Erkjendelse af sin Uværdighed og Udygtighed, naar Ansvaret lægges paa. Det vil vel vise sig, at ogsaa i det aandelige er Arbeidet et Middel til at holde Mennesket i Tugt og Age. Men erindres maa det, at der er ikke i Guds Ord gibet noget Middel, hvorved det er muligt at rense Menigheden fra vanstro Med-

Iemumer med nogen Grad af Sikkerhed; heller ikke er det besalet den at gjøre det, anderledes end ved Guds Ord.

At gaa alvorligt og bestemt frem ved Menighedens Organisation og ved Optagelse af Medlemmer og at drive en levende Forkyndelse og et aandeligt Arbeide er de Midler, som kan bruges. Faar Ting kan være mere skadelige end at gjøre den ydre Delagtighed i Menighedens Organisation til en Forsikring om Liv og Kristendom. Det er Landen, som er Forvisning og Pant for Guds Børn, ikke Menighedens ydre Organisation.

Ananias og Saffira, eller Menighedslemmernes Ansvar.

Ananias's og Saffiras gruelige Skjæbne er blevet en vel kjendt Pant af Guds Ord om Menigheden.

Alligevel synes der ikke at være mange, som lægger sig denne Aabenbaring af guddommelig Sandhed paa Hjerte, saa de lader sig lede deraf.

Kanske det derfor kan være nyttigt for os at se ogsaa paa denne Side af Menighedssagen.

Vi ved, at det gif Ananias og Saffira ilde; kanske ikke alle har lagt Merke til, hvorfor det gif saa, eller tænkt over, hvad det betyder for os.

Deres Skyld var ikke den, at de ikke gav til Menigheden eller ikke gav nok. Deres Skyld var denne, at naar de gav noget, vilde de have Kredit for at have givet alt. De havde folgt sit Landstykke ligesom Josef, som kaldtes Barnabas, de tog en Del af Pengene og gav til Menigheden, men alligevel vilde de, at det skulde se ud, som om de gav alt de havde faaet for Ejendommen, medens de i Virkeligheden hemmeligt beholdt en Del af Prisen for sig selv.

Det er denne Svigagtighed og Falskhed mod Gud, som Peter bebreider dem, og det er denne Skyld, som Gud straffer med deres hastige Død midt i deres Synd.

Hvorfor er denne forsærdelige Fortælling blevet en Del af Guds Ord? Selvfølgelig fordi det er en Aabenbaring af Guds Raad med Menigheden, og hvad han gjør med uegte Menighedslemmer, om de ikke i Tide vender om. Det hører med til Maadens og Fredens Aabenbaring, at Gud advarer gjennem aabenbare Straffedomme, for

at vi skal føge at undgaa Fortabelsen. Det er, hvad Paulus falder hans Godhed og Strenghed.

Ananias's og Saffiras Historie er derfor ingen Fremstilling af Kirketugten, for at Menigheden skal lære, hvad den skal gjøre med ubørelige og hykkelske Menighedslemmer. Evertimod, det er en Fremstilling af, hvad Gud vil gjøre med alle hykkelske Menighedslemmer, om de ikke ombender sig.

Er der nogen saadanne nu da? Har ikke Ananias's og Saffiras Skjæbne skræmt dem alle bort, saa der ingen slige er tilovers?

Isaafald behøvede det ikke at fortelles i Bibelen, dersom ingen flere falder under Dommen.

Men det var saaledes med den Dom, som rammede Sodoma og Gomorra, at det hændte én Gang og siden aldrig mere? Bar det ikke meget mere et Varsel om dette, at samme Dom vilde ramme alle Kananiter, dersom de fremturede i sine Synder?

Ananias og Saffira er virkelig kun et Eksempel paa den Straf, som de udsetter sig for, som paa ubørdig og hykkelsk Maade vil have Kristennavn uden at være kristne.

Gud fordrer alt, Hjertets hele Hengivelse, det udelte Hjerte og Væsen. Hælvhed og Dobbeltvæsen gaar ikke sammen med hans Kjærsligheds Midkjærhed. Eller er ikke Menigheden hans Brud? Hvorledes kan han da finde sig i, at Hjertet deles?

Dersom nogen er et Menighedslem, har han dette Ansvar, at han enten maa give Hjertet helt til Herren, eller saa blive en Hyller og faa sin Dom med Hyllere, naar Tiden kommer.

Denne Fortælling lærer os ogsaa en anden vigtig Sandhed. Menigheden er ikke saliggjørende i katholisk Bethydning, saa at den udvortes Tilslutning til Menigheden og Jagttagelsen af visse ydre Menighedspligter er Garanti for Saligheden. Det er Hjertets udelte Hengivelse til Herren, som er Salighedens Forudsætning.

Derfor at ville afdøse Gud med en Del former og Ceremonier og Pengegaver og Deltagelse i Kirkestriden og Partisind og alt saadan, medens Hjertet i Virkeligheden er verdsligt, det er en Bespotelse af Gud og hans Land, som er ligesaa farlig og fordømmelig nu som i Apostlernes Dage.

Lad os derfor betanke, hvor stor Fare der er ogsaa under vores Forholde for Hylleriets Synd, og hvor tungt Menighedslemmernes Ansvar er.

Fjerde Afsnit.

[Som alle ved, der hændte ham, var Forfatteren en varm Ven og en utrættelig Forsvarer af Lægmandsvirksomheden, og det ikke bare og ikke først og fremst den saaledte Emissærvirksomhed, men også specielt den Lægmandsvirksomhed, der bestaar i, at de som dertil har faaet Råd og Gaver af Gud, arbeider indenfor sin egen Menighed ved Formaning og Tilsynshandelse af sine Medmennesker. Lægmandsvirksomheden var saaledes for ham en væsentlig Del af Menighedens Øphæggelse. Af denne Grund kom han meget ofte ind paa denne Sag, naar han enten talte eller stred om Menigheden, dens Lebendegjørelse og Frigjørelse. Det er hverken muligt eller nødvendigt at udsondre disse Udtaleller og samle dem paa et særskilt Sted for sig i denne Udgave af hans Skrifter. De vilde derved kun rives ud af den Sammenhang, hvor de naturligen hører hjemme. Thi netop den Omstændighed, at Forfatteren under Behandlingen af de vigtige Spørgsmaal om Menighedens Gjenreisning efter og efter kom tilbage til Lægmandsvirksomheden, leverer det bedste Bidrag til Forståelsen af hans Syn derpaa som en nødvendig Side ved en ret Menigheds Liv. — Det er derfor i dette Afsnit — foruden det sorte Stikkie, Lægmandsvirksomheden Jubilæum — kun medtaget to Artikelsætter, der begge havde sin særegne Foranledning. Det første Stikkie — Lægmandsvirksomheden — blev stredet i anledning Samtalen om denne Sag ved Augsburgs Banners Årsmøde i Willmar, Minn., 1895, og den derover øvede Kritik. Foranledningen til det andet Stikkie — Foreningskomiteen og "Lægmandsvirksomheden" — var Offentliggjørelsen af de Satser, som den af Den norske Synode, Hauges Synode og Den forenede Kirke nedsatte Foreningskomite forfattede og tilstemte om "Lægmandsvirksomheden". — Udg.]

I. Lægmandsvirkssomhedens Jubilæum.

1796—1896.

[Kilde: „Folkebladet“ for 1ste Januar 1896. — Udg.]

Det er umuligt at skrive det nye Årstal — 1896 — uden at mindes, at vi dermed begynder paa den norske Lægmandsvirkssomheds hundredaarige Jubilæum. Thi den norske Lægmandsvirkssomhed med dens usigelige Velsignelser for vort Folk og vor Kirke har sin Oprindelse fra hin merkelige Stund i vort Lands Historie, da Hans Nielsen Hauge kaldtes til at være en raabende Nøs i et Folk, som ved kjødelige Presters Forsørelse holdtes i Dødens Søvn.

Hauges Kaldelse til at være en Bodsprædikant og en Menneskefisker skede den 5te April 1796. Og denne Kaldelse skede samtidig med „det nye Livs Gjennembrud“ hos ham. Herren havde længe draget ham med Kjærlighed og faderlig Godhed, og i Øabet af hans 25de År var det især blevet Alvor med Hauges Omvendelse og hans Søgen efter Herren.

Saa hændte det den 5te April 1796, at han var ude paa Markarbeide og sang, medens han arbeidede, paa Salmen „Jesus, din goede Forening at smage“. Selv fortæller han: „Da jeg havde sunget det andet Vers, blev mit Sind saa opløftet til Gud, at jeg ikke fandt mig eller kan udøsige, hvad der foregik i min Sjæl. Det første min Forstand samlede sig, da fortrød jeg paa, at jeg ikke havde tjent den kjære og over altting gode Gud; nu syntes jeg intet i Verden var at agte. Det var en Herlighed, som ingen Tunge kan udøsige; min Sjæl følte noget overnaturligt, guddommeligt og saligt. Jeg ved alt det gode i min Land, som fulgte paa siden den Stund, især den underlige Kjærlighed til Gud og min Næste, — at jeg havde et ganske forandret Sind, en Sorg over alle Synder, en Begjærlighed, at Menneskene skulde blive delagtige med mig i samme Maade, en sørdeles Øyst til at løse den hellige Skrift, især Jesus egen Lære, samt nyt Lys

til at forstaa den og sammenbinde alle Gudsmaendes Lærdomme til det ene Maal, at Kristus er kommen til at være vor Frelser, at vi skulde ved hans Land fødes paam, ombende os, helliges mer og mer efter Guds Egenskaber til at tjene den treenige Gud alene, for at forædle og berede vor Sjæl til den evige Salighed". „Det var da, ligesom jeg saa Verden ligge nedscenket i det onde, hvilket jeg færgede meget over, og bad Gud skulde forhale med Straffen, saa nogle kunde ombende sig. Jeg vilde nu gjerne tjene Gud og bad, han vilde aabenbare mig, hvad jeg skulde gjøre.“ „Jeg hørte da Herrens Øst, som sagde: Hvem skal jeg sende hen og lade indbyde til min store Nadver og falde fra alle Sider, nord og syd, øst og vest? Jeg sagde: Send mig; thi mit Hjerte brændte af Kjærlighed til alle Mennesker.“ „Det gjenlod i mit indre: Du skal befjende mit Navn for Menneskene, formane dem at ombende sig og føge mig, medens jeg findes, falde paa mig, naar jeg er nær og rører deres Hjarter, saa kunde de ombende sig fra Mørket til Lyset.“*)

Dette er Hauges Kaldelse, som tydeligt nok vidner om, at hans hele Virke hviler paa den levende Erfaring af Frelsen, at hans Bidnefald udgaar af hans Kristenstand og Barnekaar, ikke af Bevidsthed om nogen særlig stor Maadegave, som maatte nytties.

Paa dette Kald gik Hauge. I Tro paa Gud og paa den Opgabe, som var sat for ham, at indbyde Menneskene til at komme til Gud, vandrede han gjennem Norge fra Dal til Dal. Han var vis paa, at Herren havde kaldt ham og sendt ham, derfor kunde han ikke hvile, saa længe Landen drev ham. Ingen kan læse hans Livshistorie uden at føle sig grebet af den mægtige Tro, som var Hans Nilsen Hauge i hans Arbeide og hans Lidelser. Han var kaldt til at vække det norske Folk, og i Herrens Kraft fuldbyrdede han Gjerningen, som kostede ham alt, Vre, Frihed, Helbred og til sidst Livet.

Dette yndige Minde fra det norske Folks Historie taler for sig selv. Lad spotte hvem som vil. Man bedrer ikke sin Sag ved at prise Hauge og udskælde hans smaa og fattige Efterfølgere. For os er det ikke af det allerringeste Værd at brygge Hauges Grab; men derimod er det en Livssag for hele vor Kirke, at den saar gaa frem i Hauges Land, fordi det er et Guds Landepust, som ved ham er

*) A. Chr. Bang, Hans Nilsen Hauge og hans Samtid, Side 21—22.
— Udg.

gaaet hen over vort Folk. Profeternes Grave tager noſt vare paa ſig ſelv; men vi gjør vel, naar vi „kommer vore Veiledere ihu og efterfølger deres Tro, naar vi betragter Udgangen af deres Vandel“.

I hundrede Aar har den norske Lægmandsvirksomhed været et Kjærligedens Virke blandt Folket, et alvorligt Kald fra Gud til Omvendelse og Tro og Frelſe.

I hundrede Aar har den været et Modſigelsens Tegn, ſom Hu-manisterne har foragtet, ſpottet og forfulgt.

I hundrede Aar har den været et Videlernes Kald; mange af Preſteſte ne har forſkudt den, og den raa Hob har kastet Forbandelſer og Stene efter den.

I hundrede Aar har den gjort ſin Gjerning til mange Sjæles Opvækſleſe til Livet; og medens mange af diſſe valte endnu kjæmper for Kronen paa ſin Pilgrimsvandring henimod Evigheden, ſaa er der ogsaa mange af diſſe valte Sjæle, ſom har kjæmpet Kamphen tilende og vundet Seieren og staar for Kronen med Palmegrene i ſin Haand.

Hundrede Aar til, — hvor er vi da? Ja det beror paa, hvad vi er idag og i Resten af vore Dage. Hundrede Aar til, — hvor er det norske Folk og den norske Kirke da? Ja det beror paa, om vi kjender vor Besøgelleſetid, om vi bliver tro i Kaldet. Kristi Land loffer og falder vort Folk til at følge Landens Vei og leve et Liv til Belsignelſe for ſig ſelv og for vore Medmennesker. Kjældet drager og frifter til at synke ned i Synd og Død, i Verdſlighed og Vanekriſtendom, ſaa vi ſkal miſte vort Kald og blive Salt uden Kraft, ſaa vi ikke engang duer til Gjødsel paa Ageren. Skal Kjældet vinde og vi fortabes, eller ſkal Landen feire, os til evig Frelſe?

„Vaagn op, og ſtyrk det øvrige, ſom vil dø!“

2. Lægmandsvirksomheden.

[Kilde: „Folkebladet“ for 9de Oktober, 6te, 13de, 20de og 27de November og 18de og 25de December 1895; 15de Januar 1896. — Udg.]

Willmarmødet og Lægmandsvirksomheden.

At „fremelske Lægmandsvirksomheden“ er en af de Opgaver, som Minoriteten*) søger at løse efter Evne og Leilighed. Og da vi kom sammen i Willmar, saa prøvede vi at udveksle Tanker om denne Sag. Det frie Ord er nu engang et Landens Middel blandt Mennesker, og vi tænkte da, at det var godt at saa høre frie Mænds selvstændige Tanker. Der var baade Prester og Lægefolf, som udtalte sig ganske bænktfrem og usforbeholdent; og jeg kan sige for min Del, at det var en af de gladelste Dage, jeg har oplevet i Amerika, da det endelig engang lykkedes at saa høre, hvad vort Føl egentlig tænker. Thi det kan jeg sige frit ud, at det er ikke ofte paa kirkelige Møder, at det kommer rigtig aandsfriskt og hjertevarmt ud, hvad der bor i vort Føl. Men ved Willmarmødet fik vi da høre om noget, der ialtfald for mig syntes at have den egte Klang. Om alle Udtalelser var korrekt afmaalt efter de mest fortørkede Skoletheorier, kan være det samme; thi derom gjaldt det jo aldeles ikke. Det var Spørgsmaal om at saa høre fra det rent praktiske Kirkefolf, de troende Mennesker iblandt os, hvad deres Tanker var om en Sag, som laa dem på Hjerte, og om hvilken mange af dem havde mere Erfaring end man, gen Prest.

*) Om Betydningen af dette Udtalt, se ovenfor, Side 22 Note. —
Udg.

Det forekommer mig, at det var en god Beghyndelse til at fremstille Lægmandsvirksomheden, at dens Venner saaledes fik samles og udveksle Tanker og skifte Ord. Jeg har lidet Tro paa, at Lægmandsvirksomhedens Uvenner enten kan eller vil fremstille den. Jo mere Kontrol dens Modstandere faar, desto lettere vil man have for at tilintetgjøre den.

Nu figer man, at de i Willmar forsamlede Venner af Lægmandsvirksomheden førte for frit Sprog, at deres Udtalelser var tøilesløse, og at de vilde have Lægmandsvirksomheden tøilesløs. Dette er en fuldstændig Missforstaelse. Jeg hørte de Taler, som blev holdt, og de Ord, som blev brugt, og med den største Glæde iagttog jeg, at der førtes frit Sprog; thi det er sandelig ikke for tidligt, at der tales frit og mandigt iblandt os, uhindret af en eller anden uopdragen Ordstyrer, som ikke har bedre Forstand end at afsbryde Talerne og gjøre dem opmerksom paa, at de er „ude af Orden“ og „udenfor Themae“ og alt deslige Nonsense, som hverken hører hjemme her eller der, men som har været Middel til at forstyrre mangen usædlig Taler og hindre hans Menning fra at komme frem. Men det ved jeg, at de kristne Mænd, Prester og Lægfolk, som talte frit Sprog ved Willmarmødet, de talte ikke tøilesløse Ord for tøilesløs Lægmandsvirksomhed; men de talte sindige og alvorlige Ord, som baade da og senere fandt Gjenklang blandt troende Mennesker.

Og jeg kan ogsaa saare let vise, at den Frihed i Lægmandsvirksomheden, som man udtalte sig for, ikke var og ikke kunde være nogen Tøilesløshed. Thi Udgangspunktet for hele Samtalens om Vækfelse og Lægmandsvirksomhed var dette, at den som selv er blevet frelst, han maa bekjende sin Frelser og virke for andres Frelse. Den som selv er blevet vakt, maa vække andre. Udgangspunktet var altsaa dette, at alle sande kristne, Mænd og Kvinder, har Bidnepligt; og ud af denne levende Trang til at faa andre Mennesker frelst fra Fortabelsen springer den frie, levende Lægmandsvirksomhed, som ikke begrænses af noget andet end af Evne og Gave. Men Maadegaverne er af Guds Land, og derfor er det Guds Land, som her skal drive, lede og kontrollere.

Saaledes faldt Udtalelserne, saaledes var Traaden i Samtalens, Hvor kommer her Tøilesløsheden ind? Er det den kristelige Bidnepligt, som er Drivkraften i Lægmandsvirksomheden, hvorledes kan

da Udøvelsen af denne Pligt blive Tøilesløshed? Eller er det lovlige Orden for os at forbyde og forhindre, hvad Jesus kræver af alle sine Disciple? Saalænge altsaa som vi taler om den rette, egte, sande, levende Opfyldestelse af den kristelige Bidnepligt, saa er der jo ikke Rum for Tøilesløshed. Thi Pligt og Tøilesløshed er hinanden modsatte, saa de udelukker hinanden. Alle kristne har en hel og fuld og ubeskaaret Frihed til at opfylde sin Bidnepligt, og gid de vilde benytte denne Frihed mangfoldige Gange mere og bedre, end de gjør, saa vilde vi ikke have saa megen Søvn og Død hos Menigheder og Prester.

Men nogen kan optræde og prædike uden at være en kristen, som tilfældet er med mange haade Prester og Lægfolk. Denne skællelige Misbrug og grove Synd og Overtrædelse blev ingenlunde forbrigaet i Taushed ved Willmarmødet. Langfra; det blev fremhævet med Styrke og Alvor, at det var en af Hovedgrundene til Søvn og Død, at man tog det altfor let med den Sag. Prester prædikede i aarevis uden at være drevne af Guds Land. Lægfolk optraadte og prædikede, drevne af samme Bevæggrunde som uomvendte Prester. Blev saadan „Tøilesløshed“ bifaldt paa Willmarmødet? Jeg hørte ingen, som mente, at saadan grov Overtrædelse af Guds Lov kunde undskyldes eller forsvares. Men det vilde jo være „Tøilesløshed“ i allerhøieste Grad, om nogen skulle bifalde saadanne Overtrædelsler.

Om Lægmandsvirksomheden er det derfor ret at sige, at den bør være fri, det vil sige drevet af Guds Land. Uden det kan den ikke trives, og ingen kan fremfæste den ved Hjælp af Vaand og Evang og Kontrol; men kun ved Guds Land og hans Frihed og Kjærlighed kan den fremfæstes.

Blik der Vækfælse, saa blir der Lægmandsvirksomhed og omvendt, og da er det aldeles ret og rigtigt, at det er vigtigt i bevedede Tider at prøve Nanderne og at opmunstre det egte og hindre det uegte. Enogen kristen i Vil om den Sag? Men det gaar vel ikke an uden videre at paastaa, at Prest og Menighed er de rette til at prøve Nanderne, naar man ikke lægger Vægt paa, enten de er sande kristne eller ei.

Kan det ogsaa er rigtig at lægge til, at Willmarmødet ikke paa lang Vei har udtømt Emnet. Vil Gud, og vi lever, saa kommer vi sikkert tilbage til den Sag haade i Tale og Handling.

Indvendinger mod den frie Lægmandsvirksomhed.

Efter Wilmarmødet er det blevet mere stille i Majoriteten om de „Iænkebundne Hundehvalpe“, og endog F. A. S. er begyndt at skrive i en rimelig og moderat Tone om Lægmandsvirksomheden.

Naaer det derimod kommer til Minoriteten og Prof. Sverdrup, saa er det forbi baade med Rimelighed og Moderation. At Minoritets Ledere arbeider for Lægmandsvirksomhed, det er kun for Politiks Skyld; „de har udskaaret dette Emne som et kraftigt Agitationsmiddel“; de gaar „udoover den Grænse, som Guds eget Ord har sat for den“.

De Udtalelser, som giver F. A. S. Anledning til en mange spaltet Artikel i „Lutheraneren“ for 31te Oktober er følgende:

„Den frie og levende Lægmandsvirksomhed begrænses ikke af noget andet end af Evne og Gave“.

„Men Naadegaverne er af Guds Land, og derfor er det Guds Land, som her skal drive, lede og kontrollere“.

„Om Lægmandsvirksomheden er det derfor ret at sige, at den bør være fri, det vil sige, drevet af Guds Land“.

Disse Udtalelser skal indeholde en „meget usund og farlig Paastand“. Og hvorfor?

Saavidt det er muligt at forstaa noget af F. A. S.’s Bemerkninger, er det væsentlig af tre Grunde:

1. Fordi Prest og Menighed ikke faar Kontrol.
2. Fordi der er mange Lægprædikanter, som ikke har „den rette Land“, men er „falske Profeter og aandelige Landstrygtere“.
3. Fordi Paulus striver til Korinterne, at der skal være streng Orden i Menighedens Sammenkomster til Øphygelse.

Kan ikke jeg faar Lov til at gjøre nogle Bemerkninger til hvert af disse Punkter.

Dersom Prest og Menighed udelukkes fra at kontrollere Lægmandsvirksomheden, fordi den skal drives, ledes og kontrolleres af Guds Land, saa maa F. A. S. ialtfald kun tænke paa døde Prester og døde Menigheder. De som selv ingen Del har i Guds Land, de kan heller ikke være med at øve Guds Lands Gjerning. Men levende Prester og Menigheder, eller troende Mennesker har Guds Land, og derfor er de Guds Medarbeidere; derfor er de ogsaa del-

agtige i den Gjerning at drive, lede og kontrollere Lægmandsvirksomheden. Det aandløse har ingen Ret til at kontrollere det aandelige, som skrevet staar i 1 Kor. 2, 15: „Men den aandelige bedømmer vel alle Ting, men selv bedømmes han af ingen“. Det er kun døde Menigheder, som vil hindre den levende Lægmandsvirksomhed.

At der er mange daarlige Lægprædikanter, kan vel ikke bevise, at de gode Lægprædikanter, som drives af Guds Aand, maa indførkes i sin Virksomhed? Eller hvad Slags Logik er der i dette: Fordi der er mange uomvendte Prester, deraf maa de troende Prester ikke prædike mere end en Gang om Ugen? At der er mange uduelige Prædikanter, er ikke nogen Grund til at hindre de duelige. Vi har ikke talt om de uredelige Lægmænd, men om de redelige.

At Menigheden i Korint skulde have Orden i sine Sammenkomster kan vel ikke bevise noget mod den frie Lægmandsvirksomhed? Kunde bare J. A. S. skaffe os Profeterne fra Korint, saa blev der vel altid Raad med Ordenen. Men naar vi ingen Profeter har, hvad skal vi da med den Orden, som stænger dem ganske ude? Thi det gjør den almindelige aandløse Menighedsorden, som vi har. Det er vel ogsaa sjeldent at høre om nogen Norden i vore norske Opbyggelser; det er ialsfald endnu aldrig kommet mig for Øre. Men der findes da visst ikke en eneste Lægmandsven, som mener, at Norden i Församlingerne skulde være i Overensstemmelse med „Evne og Gave“. Vi tror, at Gaberne er givne til Opbyggelse, og vi bruger dem dertil. Er der nogen, som foraarsager anden Slags Forvirring end Livets Forstyrrelse af Øden, saa er det ikke af Guds Aand, og saa er det heller ikke efter „Evne og Gave“.

Vil J. A. S. kanske engang for alle sige, hvoraaf det kommer, at naar der nævnes om Guds Aand og aandeligt Liv i Forbindelse med Prester og Menigheder, saa er han saa rede til at advare mod dem, som taler derom, som om de var „himmeliske Profeter“, Åbækere og anden Styghed? Har J. A. S. betænkt, hvad Skade han har gjort Guds Menighed og hele vort Folk ved den Maade, hvorpaa han taler og skriver om aandelige Ting? Mon det ikke snart var Tid til at tænke paa Ansbaret og Regnskabet?

Evolutionslærrens Anvendelse paa Lægmandsvirksomheden.

Det er utroligt, hvad vi nu faar se i „Lutheraneren“ i Kampen om Lægmandsvirksomheden. Ved Siden af et godt Indlæg af Pastor Winther, som vores Lægere tjender fra „Folkebladet“, er der et Stukke fra F. A. S. om at fremstille Lægmandsvirksomhed, hvis Grundtanke er udtalt i følgende Ordelag:

„Det er som en ufravigelig Lov i Vorherres Stremaade, at høiere Gaver ordentligvis ikke faaes ved et Sprang eller ved et Mirakel, men ved en trinvis Fremadskriden fra de lavere til de høiere Lag“.

At denne Evolutionisternes Undlings-theori passer ogsaa paa Guds Stremaade i Maadens Nige, det finder F. A. S. bevist ved Profeternes Fremtræden i Israel, ved Sønnens Fremtræden som Verdens Lys og, til en vis Grad ialfald, ved Dr. Luthers Reformationsgjerning.

Vi maa oprigtig bekjende, at dette forstaar vi ikke, og vil derfor gjerne bede om Forklaring; thi det synes os utroligt, at F. A. S. kan være saa rationalistisk i sin Opsatning, som hans Udtryk tyder paa. Eller er dette virkelig Humanismens modne Frugt iblandt os? Isaaafald er det ikke første Gang, at den har bragt de lærde til at negte eller ialfald bortforklare Underet.

Hvad mener vel F. A. S. med at fortælle, at Profeternes og Jesu Kristi og Luthers Fremtræden er „en trinvis Fremadskriden fra de lavere til de høiere Lag“? Eller hvorledes har dette gjentaget sig i Hans Nilsen Hauge? Hvad menes der overhovedet med de lavere og høiere Lag? Er disse Ordelag brugt i den sedvanlige aristokratiske Mening, saa har vi for vor Del ialfald altid hørt, at baade Jesus og Luther og Hauge sjæld direkte op fra de „lavere Lag“. Og, hvad vi anser for Hovedsagen, vi har altid lært og hørt, at Jesus Kristus og hans Fødsel, Liv og Død og Opstandelse, netop ikke var en „trinvis Fremadskriden“, men et Under, noget nyt, en ny Adam. Skal vi nu tage Underet bort og sætte den „trinvis Fremadskriden“ istedet? Er dette Meningen, saa er isandhed Humanismen kommet lidt for langt iblandt os.

Og saa Anvendelsen paa Presteuddannelsen og Lægmandsvirksomheden!

Om Presteuddannelsen figer F. A. S.:

„Kan vi have Prester, Gud ske Lov, som ved flittig Anstrengelse har erhvervet sig Gaver og Dyrktighed til sin Gjerning, hvorfor skal ikke ogsaa Lægmænd naa frem til at erhverve sig en større Maadegave ved at stræbe efter den?“

Hele Theoriens Anvendelse ligger der. Presterne „erhverver sig Gaver og Dyrktighed ved flittig Anstrengelse“. Ja, det er ligedan som den lovkyndige Mand, som spurgte: Hvad skal jeg gjøre, for at jeg kan arbede?

Eller ligger ikke Selvmodsigelsen klar i selve Udtrykkene? Skal nogen faa Arb, saa nytter ikke Gjerning; den som skal arbe, maa fødes. Og Gaver maa man vel faa, man kan ikke erhverve sig dem ved flittig Anstrengelse.

Men J. A. S. synes at mene, at Lægfolk kan faa Maadegaverne ved Øvelse, især om de er Embedsmænd i Menigheden. De kan behynde med at læse, saa formane, saa tale paa Samtalemøder, saa gjerne paa Bønnemøde, saa kan de kanskje blive Emissærer, og saa Evangelister, naar de „tages i Brug af hele Kredse i Samfundet.“

Dette er da Klokkerens eller Diaconens Evolution, som foregaar ved Øvelse. Alle kan se, at Resultatet af denne Fremgangsmaade vilde blive tillært, selverhvervede Lægmandsprædikener, som vilde være bare en daarligere Udgave af det Slags Presteprædikener, som har været Frugten af „flittige Anstrengelser“ paa Latinstolerne og Universiteterne uden Øen og Land. Men hvad skal vi da med Lægmandsvirksomheden?

Tor os norske Folk ligger Lægmandsvirksomhedens eiendommelige Værdi netop deri, at den ikke er tillært og selverhvervet, men virkelig aandsdrevet og givet af Gud. Og netop derfor maa der Land og Liv og Tro og Øen til for at faa denne Maadegave; derfor er den ogsaa vanskelig at fremfæste; thi det sør ikke hverken ved Lovbud eller Penge eller menneskelige Anordninger; og dog er der en retmæssig Maade, hvorpaa vi kan „træte efter de bedste Maadegaver“, og saa efter Lægmandsvirksomhedens Maadegave.

Om sekterist Lægmandsvirksomhed.

Pastor Paul Winther har fremholdt en særegen Vanfælighed for Lægmandsvirksomheden, nemlig, at den stundom tjener til Opløs-

ning snarere end til Opbyggelse. Hans Indlæg er delvis optaget i „Lutheraneren“, og vi er taknemmelig deraf, uagtet vi nok ser, at ikke engang dette kunde ske uden ondskabsfulde Sidehug.

Opløsende virker Lægmandsvirksomheden da, naar den er selskab bentrem, eller naar den er „ufirkelig“, som det kaldes. Selskaberne har ikke bare Prester, men ogsaa læge Prædikanter i sin Ejendom; de er ikke udgaet bare for at vinde Sjæle for Gud, men ogsaa for at vinde Profeslytter for sit Samfund. Og ingen klager med nogen Ret over deres Arbeide, medmindre de gaar ind i kristne Menigheder og driver Profeslytmageri.

Men ikke dette alene; der er ogsaa en Del Lægprædikanter, Mænd og Kvinder, som uden selv at høre til nogen Menighed eller noget Samfund, reiser rundt og prædiker paa en Maade, som ikke alene er betenklig, men ofte i høj Grad skadelig for sand Kristendom og egte Menighedsliv.

Man spørger mig: Hvad er der at gjøre for at undgaa denne Fare, naar Lægmandsvirksomheden skal være saa fri?

For det første er hertil at svare, at denne Fare oftest har sin Grund deri, at Lægmandsvirksomheden blandt os selv ikke har været kraftig nok eller fri nok.

Maar mange Menigheder er saaledes stillet, at de ikke har nogen Guds Ord's Forkyndelse tiere end tredie eller fjerde hver Søndag, og naar det er dem enten udtrykkeligt eller ved stillende Forstaaelse forbudt og forment at samles oftere omkring Guds Ord end hvergang. Presten kommer reisende, og naar derimod Sammenkomster til Drif og Dans og anden Uterlighed er ganske almindelige, kan man da undres paa, at der er baade dem som synes, at paa saadanne Steder bør hvem som kan prædike og formane, enten han saa er Methodist eller Baptist eller Lutheraner, og at der er dem som synes, at det er bedre Folket kommer sammen til Opbyggelse, om den er noksaa selskab, end at man samles til Raahed og Verdsrigt?

Det første, som er at gjøre, er deraf, at vi prøver at fremme en virkelig egte, fri Lægmandsvirksomhed hos os selv. At lærkebinde vor egen Lægmandsvirksomhed, medens den fremmede er saa fri som fuglen, er der ingen Mening i. Thi med alle vores Regler og Vaand for Lægprædikanterne binder vi jo kun de gode og villige i vores egne Menigheder; de fremmede og vrangle kan vi ikke kontrol-

Iere. Men har vi fuldt op af Lægmandsvirksomhed selv, saa kan ikke den sekteriske og ukirkeelige Lægmandsvirksomhed udrette ret stor Skade. Naar Folket god og kraftig Høde hjemme, saa blir ikke Begejstringen efter fremmede Retter saa levende.

Før det andet er det nødvendigt for os her i Kirken at indrette os paa samme Maade som i de apostoliske Menigheder og som blandt Hauges Venner i Norge. At lade Folk, som ikke selv tilhører en Menighed, reise omkring og prædike i Menighederne, er aldeles uforstårligt. Og at modtage Prædikanter uden godt Vidnesbyrd og paalidelig Anbefaling fra kjendte Brødre, er ligesaa meningsløst. Ikke at vi kan hindre Folk fra at reise; men vi kan forlange, at de reisende skal være rede til at godtgiøre, haade at de har kirkelig Hjemstavn, og at de har Tillid og Agtelse af troende Mennesker, som har kjendt dem i længere Tid.

Thi saa farligt og skadeligt som det er at bortvise dem, som er egte Prædikanter, saa letsindigt og uforstårligt er det at modtage dem, om hvem vi intet andet ved, end at de gjerne vil tale og saa Kollekt. Og vi vil snart gjøre Ende paa den rette Lægmandsvirksomhed, der som vi ikke er strenge i denne Henseende.

Sæt nu da, at vi har en Menighed, som elsker Lægmandsvirksomheden og gjerne vil nytte haade sine egne Maadegaver og modtage Hjælp fra andre Menigheder, saa er altsaa det første dette: Lad Presten og Brødrerne hjælpes ad med at saa livlig og kraftig Lægmandsvirksomhed i Menigheden, saa vil der ikke blive Rum for Sektererne. Indbhd de fremmede som man ønsker, saa vil der ikke komme mange ubudne Gjæster.

Det andet er dette: Naar Prædikanter kommer uden Indbrydelse, saa vær streng i Prøvelsen og Undersøgelsen, indtil Sagen er klar. Lad Prøvelsen se broderligt og upartiell.

Hvor derimod Menighed eller Prest eller begge er imod Lægmandsvirksomheden, der gjelder det for de troende at være dobbelt omhyggelige, at ingen Misbrug skal indsnige sig; thi der sigtes saa meget storpere, og Forargelse indtræder saa meget lettere. Brug de bedste Kræfter og læg Vinn paa at saa hyppige og kraftige Opbyggelselser.

Det er ikke kirkelig Orden men Norden, at Prest eller Menighed sætter sig imod Lægmandsvirksomhed. Derfor er det rigtig for de

troende at komme sammen til Opbyggelse og formane og opmunstre hinanden og bede med hinanden, enten Menighedens Majoritet billiger det eller ej, og ligeledes at indbyde fremmede Kræfter saa ofte som muligt. Men da Fiendskabet ofte er bittert, er det nødvendigt at have de bedste Kræfter og kanskje hellst have en dygtig Komite til at lede Arbeidet. Gjensidig Tillid og mandig Varsomhed mellem de troende vil være betryggende i enhver Henseende.

Edetheletaget vil alle Venner af Lægmandsvirksomheden, jo længere desto mere, finde ud, at Hovedsagen er at drive paa den med Vand og Kraft. Deri ligger i Virkeligheden den rette Betryggelse mod mulige Udskeieler og Banskeligheder. Er der Kjærlighed, saa blir der snart Kjendskab og Fortrolighed, og snart bevæger man sig saa roligt og frit i dette Arbeide som i noget andet, der hører Guds Menighed til.

Presterne og Lægmandsvirksomheden.

Der er nogle som synes, at det ser farligt ud for Presterne, der som der blir saa megen og fri Lægmandsvirksomhed. Man synes at være øengstelig for, at de skal blive oversflødige eller iafald mindre agtet og paaskjønnet.

Og nu er det jo noget sandt deri, at dersom Folket sætter Prismaa Lægmandsvirksomheden, og Presten sætter sig imod den, saa er det ikke aldeles urimeligt at antage, at Resultatet vil være, at der blir Kulde og Ligeghylighet mellem Prest og Menighed, og at et allerede tidligere kjølighed Ufstandsforsynd blir en hel Del kjølighere.

Ta, det var vel ikke saa underligt, om under saadanne Forholde Kirken blev tom, naar Presten prædikede, og fuld, naar en Lægmand talte.

Og dersom nu Lægmandsvirksomheden var noget ondt, saa var der jo intet at gjøre ved den Sag; Presten maatte modstaa det onde, selv om det kostede ham Stilling, Ære, Folkeunst og Penge.

Men vi gaar jo alle ud fra, at Lægmandsvirksomheden er noget godt, som vi skal „fremelleste“. Om da det gode, som vi fremellester, trænger Presterne tilside, hvad saa? Skal vi slutte med at fremelleste det?

Det kunde jo være muligt, at Presterne har taget for stor Blads; kanskje ogsaa at de ikke netop har fundet den rette Blads allestedts.

Det er saa længe, siden dette Spørgsmaal har været under af vorlig Drøftelse, at det kunde tænkes muligt, at der havde indsneget sig adskillige Misforstaaelser.

Dersom vi med Lægmandsvirksomhed mener alt det kristelige Arbeide, som gjøres af andre end Presten, som for Exs. Søndagsstole, Sygebesøg, Opbyggelser, Bønnemøder, kort sagt Opfældelsen af det kristelige Bidnekal'd i videste Uldstrækning, kunde man da ikke sige, at Lægmandsvirksomheden netop var den Frugt, som Prestens Arbeide skulde høre i Menigheden? Og kunde da Presten klage over, at hans Arbeide var Frugt? Eller vilde nogen være fornøjet med det Hvedekorn, som ikke taalte, at der blev Straa og Als, fordi det selv laa useet og kanske glemt i den sorte Jord?

Eller dersom man ved Lægmandsvirksomhed førstilt tænker paa en enkelt Maadegaves Brug og Nytte, forandrer det Forholdet? Vi tænker jo med Lægmandsvirksomhed oftest paa Vækkelsens Gave, som ofte er lidet udviklet hos Presterne. Om nu denne Vækkelsens Gave kom i Anvendelse, og mange flere blev vakte ved en Lægmand end ved Presten, mon det gjør Presten overflødig? Eller er det ikke rigtigere, at Sjælene blir vakte, end at Presten faar Gren for at have vakt de faa, som blir vakte?

Har nogen Lægmand større Gave til Vækkelse end Presten, hvorfor skulde ikke Presten glæde sig derover, støtte til efter Evne, opmuntre og tilskynde, formane og overbevise?

Presten blir ikke derfor overflødig. Der er meget mere at gjøre i en Menighed end at vække de sovende. Og naar der blir Vækkelse, da er det netop Presten faar Hænderne fulde af Arbeide. Vær ikke bange for at miste Bestjærtigelse; blir en Lægmand Middel til Vækkelse, saa sandelig vil Presten faa nok at gjøre, om han ellers er en troende Mand.

Sagen er vel den, at Arbeidet er saa stort, at alle Kræfter trænges. Og Presten skal ikke tage hverken Arbeide eller Gere, om han faar mange Medarbeidere og mange lyshvaghe Menighedslemmer, som gjerne vil være med at vække de andre.

I en Forstand er Presten som en Officer i Hæren. Mon det vilde være en Fordel for Officeren, at alle Soldaterne sov, naar Fienden kom, saa han maatte kjæmpe alene? Eller var det ikke bedre åt anføre vaagne end sovende Soldater?

En Forstand er Presternes Forhold til Menighedslemmerne som Jesu Forhold til Apostlerne, som Paulus har det: Border mine Efterfølgere, Brødre, ligesom jeg er Kristi Efterfølger. Men Jesus var bange for, at hans Apostle skulde blive for virksomme og vinde for mange Sjæle? Men han ikke opmunstrede og tilskyndede dem til at arbeide, men han ikke kaldte og sendte dem til at være Menneskefiskere?

Den Prest, som forstaar sin Stilling ret, vil gjøre ligedan. Han vil lede og styre Bevægelsen, han vil anvende Kræsterne paa rette Sted og til rette Tid, eftersom han faar Visdom og Raade. Han vil ikke nedlade sig til at blive misundelig paa nogen.

Skal Menigheden komme frem og faa sin Skikkelse iblandt os, faa er dette en Hovedsag: Presterne maa ikke frygte for at se Frugt af sin Gjerning. De maa være glade over hver Maadegave, som gror frem i Menigheden, og over al aandelig Vækkelse, som kommer, selv om de faar megen Møie og Smerte deraf. Thi bedre er Livets Uro end Dødens Fred. Og bedre er Livets Smerte end Dødens Følesløshed.

Lægmandsvirksomhed efter Evne og Gave.

Naar nogen i Den forenede Kirke, som jo har sat sig til Opgave at „fremstille den kristelige Lægmandsvirksomhed“, voer at tilskynde lidt til denne Gjernings Uldøvelse, maa han finde sig i baade Spot og Grovheder af Samfundets officielle Organ. Det er „Naragtigheder“ og „Svaermeri“ og „kirkelig Anarkisme“. — Sa, det gaar an nu at forstaa, hvorledes man i vore Kirkeforsamlinger har facet ordnet det saaledes, at det kristelige Lægfolk som en Regel sidder og tier.

Vi skal imidlertid nu, siden Sagen er kommet til alvorlig Diskussion, prøve at tale bent ud af Hjertet om en Sag, som er alvorlig nok for de kristne iblandt os, hvor meget den end gjøres til en Raste-tjæp for Kirkepolitiske.

Liv og Land er Hovedsagen i al Kristendom, derfor ogsaa i al virkelig Lutherdom. Liv og Land er Hovedsagen i alle kristelige Gjøremaal; derfor ogsaa i Lægmandsvirksomheden. En kristelig Virksomhed, som kun er tillært og opsvæt, men fattes den Helligaand, er ikke velbehagelig for Gud og ikke til Besignelse for Menigheden.

Den kristelige Lægmandsvirksomhed har efter Skriften ikke sin

Nod, Grund og Kilde i visse seregne Gaver, enten man nu talder dem overordentlige eller ordentlige Maadegaver. Den kristelige Lægmandsvirksomheds Kilde og Udspring ligger efter Skriften i selve Frelsens levende Erfaring, i selve Landens Meddelelse i Gjennøddelsen, i selve Obergangen fra Mørket til Guds underfulde lys. Den som ikke ved dette, han tjender hverken Skriften ei heller Guds Kraft, saaledes som den erfares i den personlige Frelse eller Obergangen fra Døden til Livet.

Derimod har Lægmandsvirksomheden efter Skriften sin Begrænsning og hele nærmere Bestemthed af den eller de seregne Maadegaver, som hver troende har faaet.

Bidnekaldet, som er Lægmandsvirksomhedens Udspring og Kilde, er nemlig almindeligt og tilkommer og paahviler alle levende kristne; men Maaden, hvorpaa jeg skal udøve mit Bidnekald, beror paa Bund og Maadegave. Alle levende kristne maa øve Lægmandsvirksomhed; men ikke alle paa samme Maade; det bestemmes og begrænses af Evne og Gave.

Dette er efter Skriften. Allerede i det gamle Testamente finder vi det klart nok udtrykt Gang efter Gang, at den som blir frelst af Herren, maa betale Herren sine Løster og øre hans Navn ved Bekjendelse af hans frelsende Undergjerninger.

Over Israels Folk i deits Barndom har Moses utalt det Ønske: „Gid alt Herrens Folk var Profeter, gid Herren vilde lægge sin Land paa dem!“ 4 Mos. 11, 29. Den gamle Guds Mand var ikke misundelig paa nogen og nærede ikke en smaalig Frygt for Lægmandsvirksomhed. Bare der kunde blive nok af den — ved Herrens Land!

Derfor staar det ogsaa som Herrens trofaste Løste over hans Folk i de sidste Dage: „Og det skal ske derefter, at jeg vil udgyde min Land over alt Kjød, og eders Sønner og eders Døtre skal profetere,“ Joel, 3, 1. Mose Ønske skal blive opfyldt, og et Guds Folk skabes, hvor alle sande Medlemmer skal være delagtige i Land og Profeti.

Saa siger David om den rette Tak for Frelsen, som derfor paahviler hver frelst — alt efter Evne og Gave:

„Seg vil kundgjøre dit Navn for mine Brødre, midt i Forsamlingen vil jeg love dig.“ Sal. 22, 23.

„Fra dig udgaard min Prism i en stor Forsamling; mine Løfster vil jeg betale for deres Øine, som frygter ham“. Sal. 22, 26.

„Unddrag min Sjæl fra deres Ødelæggelser, mit enesje fra de unge Øver. Jeg vil prise dig i en stor Forsamling, love dig blandt meget Folk. Sal. 35, 17. 18.

„Jeg bragte Budskab om Retfærdighed i en stor Forsamling; se, jeg lukkede ikke mine Læber; Herre, du ved det. Din Retfærdighed skulde jeg ikke i mit Hjertes Indre, jeg kundgjorde din Trofasthed og din Frelse; jeg dulgte ikke din Missundhed og din Sandhed for en stor Forsamling.“ Sal. 40, 10. 11.

„Kommer, hører, og jeg vil fortælle, alle I som frygter Gud, hvad han har gjort imod min Sjæl“. Sal. 66, 16.

„Halleluja, jeg vil prise Herren af hele mit Hjerte i de oprigtiges Raad og i Menigheden“. Sal. 111, 1.

„Hvormed skal jeg giengjælde Herren alle hans Velgjerninger imod mig? Frelsens Kælf vil jeg løfte og paakalde Herrrens Navn. Mine Løfster vil jeg betale Herren, ja, for alt hans Folks Øine.“ Sal. 116, 12—14.

„Jeg troede, derfor talte jeg“. Sal 116 10.

Disse Steder af det gamle Testamente og mange flere med dem viser aldeles uimodsigeligt, at Frelsen forpligter til lydelig Bekjendelse i Guds Menighed. Herrens store Gjerninger, som den enkelte troende erfarer, lægger Løfte og Forpligtelse og Ansvar paa ham, og han maa op med Takoffer og med Lovprisende Bidnesbyrd i Herrrens Førgaarde og hans Menigheds Forsamling.

Skulde der da være mindre Bidnepligt, mindre Lovsang, mindre Ret og mindre Frihed i det nye Testamente? Kan vi nu blive frelst fra Døden og bære Frelsen i tause Hjerter og med lukkede Læber? Eller tilkommer der ikke Herren Prism, og trænger ikke mange Medvandrere at høre Bidnesbyrdet? Skal vi staa tilbage for Herrrens frelse i den gamle Pakt?

Lad os se paa det nye Testamentes Bidnesbyrd i denne Sag!

Frelseren sætter sin Menighed til at være Jordens Salt og Verdens Lys, en Stad paa Bjerget, som ikke kan skjules, aabenbar ved Sandhedens Bidnesbyrd og Kjærlighedens Gjerninger, Matth. 5, 13—16. Er der nogen som tror, at dette kan ske uden alle troendes Medvirken og Samvirken?

Frelseren siger: „Derfor, hver den som vil bekjende mig for Menneskene, ham vil ogsaa jeg bekjende for min Fader, som er i Himlen“. Matth. 10, 32. Utsaa Mænd og Kvinder, alle som tror, er lige forpligtede — under Saligheds Forlis — til at bekjende Jesus for Menneskene.

Men nogen svarer, ja alle skal vidne ved sit Liv, ved sin vakre Omgjøngelse, ved sine gode Gjerninger, ikke ved Ord og Tale. Men saa kommer Paulus og siger: „Thi dersom du bekjender med din Mund, at Jesus er Herren, og tror i dit Hjerte, at Gud opreste ham fra de døde, da skal du blive salig. Thi med Hjertet tror man til Retfærdighed, men med Mundens bekjender man til Saliggjørelse“, Rom. 10, 9—10.

Og Peter gjør alle de troende til Forkyndere og Prædikanter, naar han siger: „Men I er en udvalgt Slegt, et kongeligt Prestestab, et helligt Folk, et Folk til Ejendom, for at I skal forkynde hans Ærder, som faldte eder fra Mørket til sit underfulde Lysh“. 1 Petr. 2, 9.

Frelsen ved Troen altsaa skaber „Læbers Grøde“, saaledes som Hebræerbrevet ogsaa siger: „Lader os da altid ved ham frembære Gud Lovoffer, det er en Frugt af Læber, som bekjender hans Navn“. Hebr. 13, 15.

Og at Forkyndelsen ikke har nogen anden Grund eller Kilde hos nogen ret og sand Prædikant, enten han er læg eller lærde, Apostel eller Menighedslem, det udtrykker Paulus klart, naar han skriver om sig selv til Korintierne:

„Men efterdi vi har den samme Troens Land efter det, som frevet er: Jeg troede, derfor talte jeg, — saa tror ogsaa vi, derfor taler vi ogsaa“, 2 Kor. 4, 13.

Paulus taler dreven af samme Troens Land, som ogsaa alle troende har. Da han blev troende, blev han et Kristi Vidne. Da udøstes i ham den Kristi Kjærlighed, som siden var den tvingende Magt i hans Livs Virke.

Derfor vil ogsaa Paulus have alle troende med i Arbeide og Vidnesbyrd i Menigheden; og hans „Liturgi“ eller Form for Guds-tjenesten er helt simpel og fri:

„Hvad er da, Brødre, at gjøre? Naar I kommer sammen, har hver af eder en Salme, han har en Værdom, han har en Tale med

Unger, han har en Udlæggelse; lader alt ske til Øpbhiggelse". 1 Kor. 14, 26.

Der er ikke megen Stivhed i Paulus's „Liturgi". Ci heller er Lægmandsvirksomheden udelukket; thi der er jo intet andet end det, vi kalder Lægmandsvirksomhed. Derfor siger han ogsaa: „*Chi* kan alle profetere, den ene efter den anden, for at alle kan lære, og alle blive formanedes." 1 Kor. 14, 31.

Men at Lægmandsvirksomheden skal udøves efter Evne og Gave, det udtrykker Paulus med gribende klarhed:

„Der er Forskjel paa Maadegaver, men Aanden er den samme; og der er Forskjel paa Tjenester, og Herren er den samme; og der er Forskjel paa kraftige Gjerninger, men Gud er den samme, som kraftig virker alt i alle. Men Aandens Aabenbarelse gives enhver til det, som er nyttigt. Thi en gives Visdoms Tale ved Aanden, men en anden Kunstsaks Tale ved den samme Aand, men en anden Tro ved den samme Aand, men en anden Maadegaver til at helbrede ved den samme Aand, men en anden Kraft til Undergjerninger, men en anden Profeti, men en anden at bedømme Aander, men en anden mangehaande Talen med Unger, men en anden at udlægge Talen med Unger. Men alt dette virker kraftig den ene og samme Aand, som uddeler til enhver i Besynderlighed, eftersom han vil". 1 Kor. 12, 4—11.

Og et andet Sted:

„Men efterdi vi har forskjellige Maadegaver efter den Maade, som er given os, saa, hvad enten vi har Profetiens Gave, lader os bruge den i Overensstemmelse med Troen, eller vi har en Tjeneste, lader os tage bare paa Tjenesten, eller om nogen er Lærer, paa Lærgjerningen, eller om nogen formarer, paa Formaningen! Den som meddeler, gjøre det i Enfoldighed; den som er Forstander, være det med Æver; den som øver Varmhjertighed, øve den med Glæde!" Rom. 12, 6—8.

Se, hvor livlig og bevæget, hvor fri og aandelig Paulus vilde have Menigheden! Hvilkens Rørelse! Hvilket Liv! Hvilkens Udfordelse af Evner og Gaver, hvilkens Frihed!

Det følger jo ogsaa med Nødvendighed af det bibelske Grundsyn paa Sagen, nemlig at den som er frelst, er ved selve sin Frelse kaldt til at være et Herrens Vidne og en Menneskefisfer. Thi er noget en

Pligt og et Guds Krab, saa er vel Regelen denne: Hvem lidet er givet, af den skal lidet fræbes; men hvem meget er betroet, af ham skal fordres mere.

Eller skal én ellers mindre end han faar Nand og Naade til, og en anden mere? Er Kjærligheden Guds Gave og Guds Krab, saa er vel Regelen simpel nok: Jo mere, desto bedre.

Saaledes ogsaa med Bidnepligten. Vi har bare taget ud nogle saa Skriftsteder for at vise, hvorledes Sagen staar. Vi troede for en Tid siden, at det var aldeles overslødig blandt kristne at anføre noget Skriftsted for at vise saa simpel en Sag. Norske troende er jo fortrolige med alt dette. Men vor Erfaring af Modstanden mod den frie, kristelige Lægmandsvirksomhed har forvissset os om, at det desværre endda er nødvendigt at lægge Grundbold i denne Sag.

Om Gud vil, skal vi senere vise, hvorledes Guds Børns Erfaring ganske og aldeles stemmer med Skriften i dette Stykke.

* * *

Da Angrebene paa den frie, kristelige Lægmandsvirksomhed antog en saa akut Form, at man kaldte den Sværmeri og Anarkisme, fandt jeg det nødvendigt i sidste No. af „Folkebladet“ at paavise den brede og solide bibelske Grund, hvorpaas Lægmandsvirksomheden hviler. Den staar og falder med den kristelige Bidnepligt. At den antager forskellige former og fremtræder mere eller mindre offentligt, i smaa og store Forsamlinger, i Hjem, Skole og Kirke, det viser baade Bibel og Kirkehistorie. Men dens Udspring og Kilde er i de kristnes Bidnefald.

Vi kommer til de kristnes Erfaring. Thi der er ingen Pligt, som kan paalægges den troende, uden at den ogsaa er en Virkning i ham af den Helligaand. Derfor vil den kristelige Erfaring ogsaa kaste Lys over alle kristelige Sager. Den kristelige Pligt og den kristelige Frihed er overensstemmende med hinanden, og vi forener dem begge, naar vi taler om de kristnes Kald; thi deri ligger baade Gud fræver af dem, og hvad han selv ved Nanden driver dem til.

De troendes Erfaring er nemlig med Hensyn til denne Sag den, at de selv, frelste af Guds Kjærlighed, drives af den Kjærlighed, som frelste dem, til at faa andre frelste med sig.

Det er med hele Erfaringens Underlighed saaledes beskrevet en

Gang for alle i Joh. Ev. 1, 35—52, at det vilde være næsten urigtigt og ialfald overflødigt at fortælle om, hvorledes det samme har gjentaget sig for hver den, som er blevet troende. Johannes fortæller, hvorledes de som f a n d t Jesus, maatte f i n d e hver sin Broder og hver sin Ven og sige til dem: Vi har f u n d e t Messias, kom og se!

Glæden over Frelsen og den levende, sprudlende Kjærlighed driver disse troende Mænd til at finde flere Mennesker, som trænger samme Befrielse, som de selv har erfaret. De har fundet Guds Lam, som bærer Verdens Shnder, og hvor mange, som trænger at finde ham! Dérfor maa de ud og bringe det store, glade Budstab til de nærmeste først.

Kom og se! det er den rette Erfaringsprædiken, og det er og maa være Grundtonen i Lægmandsprædikenen. Men det er jo ogsaa, hvad hver eneste troende baade kan og maa sige i sin Bekjendelse af Jesus.

Der er nemlig to Ting, som fremfor alt andet præger sig ind i den frelstes Bevidsthed; det ene er den gruelige Glendighed og den forsørdelige Fare, hvorfra han er frelst; det andet er den overvættet Naade og salige Glæde, som han har fundet hos Jesus. Og begge disse Erfaringer driver den frelse til at finde dem, som trænger samme Frelse som han selv.

At se Mennesker, som staar os nær i Livet, vandre i blinde paa den brede Vej til Selvede, er aldeles uudholdeligt for troende Mennesker. Vi maa advare dem, enten det faldes Orden eller Norden. Den sovende Kirke faar forarges, saa meget den vil.

Og Kristi Kjærligheds og Naades Kundskab er saa overvættet glædelig, at det er umuligt andet end at lade Shndere høre derom. Troende Mennesker maa bekjende, for at andre kan blive saa lykkelige som de selv.

Men hvorledes dette Vidnefald, som hver troende bærer i sig, skal udøves til først Velsignelse, det heror paa Andens Drift eller paa Evne og Gave. Ikke alle ser lige langt, og ikke alle drives langt ud. Hans Nilsen Hauge maatte ud til Norges yderste Grænser. Og vil Gud, skal vi en anden Gang skrive lidt om, hvorledes Lægmandsvirksomheden ytrede sig paa hans Tid.

Nu er det Hovedsagen at tage fat med Alvor paa alle sovende

Kristne og Menigheder iblandt os, om kanſte Herren vilde lade det lykkes at vække dem op.

Lægmandsvirksomheden i døde Menigheder.

Da Lægmandsvirksomheden kommer af det kristelige Bidnefald, som gives alle troende da, naar de bliver troende; og da dette Bidnefald fremfor alt andet har Hensyn til at vække de sovende af Øndens og Jordsmølleſens Fare, før det er forsent, saa vil det let forſtaes, at den rette, kristelige Lægmandsvirksomhed fornemmelig har Trang til at bryde ind med det vækkende Raab, hvor der er det tykkeſte Mørke og den thngste Søvn og derfor den største Fare.

Hvor ikke Lægmandsvirksomheden har denne Art i sig, der lidder den af en saa betænkelig Grundfæde, at det er et Spørgſmaal, om der er hynderlig Værdi i den. Derfor er det særlig nødvendigt for dem, som reiser omkring og taler Guds Ord, at de oprigtigt og grundigt prøver sig selv, om det er dem mest om at gjøre at komme med Bidnesbårdet paa saadanne Steder, hvor det er mørkt og koldt og dødt, eller om de foretrækker at opſøge de Menigheder, hvor de modtages af troende Venner med Glæde og Gaver.

Men kan det virkelig gaa an for Lægprædikanterne at komme ind i de døde Menigheder, hvor man forſkanſer sig bag „den rene Lære“ og ingen Lægmandsvirksomhed vil have? Skal ikke Lægmanden, som reiser med Guds Ords Bekjendelse, respekttere Menighedsbeslutninger og Prestebefalinger og holde sig langt borte fra saadanne Menigheder?

Nei langtfra. Skulde Hans Nilsen Hauge have hiet paa Tilladelſe fra Menigheder og Prester, saa havde der ingen Lægmandsvirksomhed været. Og detgaard ikke an at lade Mennesker sove i Fred, fordi om de kalder sig en Menighed og holder en død Prest for at hjelpe sig til at sove træggere. Eller naar Folk sover i et brændende Hus, har den vaagne ikke Lov til at skrige Brand! førend han har faaet Kald dertil af de sovende?

Mangfoldige Menigheder har det paa den Maade, at de benytter Presten og Gudstjenesten og hele ſit kirkelige Stel som et Vern og Skjermbræt imod Guds Land og den levende Kristendom. Og kanſte ingen Menighed er aldeles fri for denne Synd; thi Snaren er saa fin, at den lifter sig ind paa de mest aarbaagne for at overrumple

dem. Saaledes er der ogsaa mange Menigheder, som ved selve sin Menighedsorganisation og sin kirkelige Orden børger sig mod Lægmandsvirksomheden. Mange spørger den Dag idag: Hvi døber du da, naar du ikke er Kristus, ei heller Elias, ei heller Profeten? De vil have Orden, kirkelig Orden; Røsten som raaber i Ørkenen, maa ikke forstyrre dem eller deres Orden.

Skal man bøie sig for denne Orden? Skal de sovende sove i Rio, fordi de har en saadan Orden, at ingen skal have Lov til at forstyrre dem? Umuligt, om der ellers er nogen Kjærlighedens Ret. At Folk benytter Guds hellige Menighed som Skjerm mod Landens vækkende Røst, er en Synd, som ingenlunde berettiger dem til at slippe fri for Bodsprædikenen, om der er nogen Vei til at faa den ind til deres Dre og Hjerte.

Dersom der altsaa er nogen Mening i den kristelige Lægmandsvirksomheds Formhelse iblandt os, saa lad os fremfor alt faa se, at den angriber de døde Menigheder, hvor der er mere Forhaanelser at hente end nogen anden Løn. Høres der om nogen Menighed, at den lukker sin Kirke for Lægprædikanter, eller om nogen Prest, at han anser den kristelige Lægmandsvirksomhed for Synd, der er netop Bladsen, hvor det er vigtigere end andetsteds, at den raabende Røst høres. Gaa ind der, om der striges aldrig saa høit paa Lyb og Røver. „Det var, ligesom jeg saa Verden ligge nedænket i det onde,” siger Hauge om sin Kaldelse. Dersor vilde han gaa.

Men ogsaa her gjælder det, at Virksomheden blir „efter Evne og Gave“. Thi ingen kan arbeide længere end hans Syn og Op-gave rækker. Hauge saa udover hele Norge, og intet kunde holde ham tilbage fra at bryde sig Vei frem til Landets yderste Grænser. Han maatte frem overalt, og hans Tro holdt ham uroffeligt oppe, indtil Fængelsmuren stængte mellem ham og hans Birkefreds. Andre faar kanske se sin Opgave snebrere: Sit Hus, sin Familie, sin Menighed, sin Prest, sin Nabo, sin Søndagsskole erkjender de som sin nærmeste Birkefreds ialsfald. Det er ikke alle kristne, som maa reise omkring med Vidnesbrydet. Men ofte maa de, som sidder hjemme, hjælpe andre til at komme ud. Og det ikke mindst, naar det gjælder at trænge ind med Ordet, hvor „den kirkelige Orden“ lægger saa tunge hindringer iveten.

Hvor der er Ørken, der skal den raabende Røst høres. Brødre, hvor er Ørkenen? Eller snarere: Hvor er ikke Ørkenen?

3. Foreningskomiteen og „Lægmandsvirksomheden.”

[Kilde: Redaktionsartiller i „Solstebladet“ for 3de og 10de April 1907. — Udg.]

Om „Lægmandsvirksomheden“.

Den store Fælleskomite, som forhandler om Sammen slutning af Kirkesamfundene, behandlede ogsaa „Lægmandsvirksomheden“ ved sit Møde sidste Høst. Resultatet af Arbeidet er fremstillet i syv Satser, som det siges blev enstemmig antagne af Repræsentanter fra de forskjellige Samfund. Til hver af de syv Satser er føjet et eller flere Bibelsteder eller ogsaa Udtalelser i de lutheriske Bekjendelses skrifter. Sammenhængen mellem Bibelstederne og Satserne er dog saa uthydelige, at der behøves Udlæggelse for at faa dem til at passe sammen.

Satserne taler heller ikke om „Lægmandsvirksomheden“ alene, ikke engang først og fremst. De taler om Menigheden, Maademidlerne, Prædikeembedet, Maadegaverne, det almindelige Prestedømme og tilslut kanſte om „Lægmandsvirksomheden“. Men stjønt der tales om alle disse Ting, er der dog ingen Forklaring, hvorken af hvad der menes med Menigheden eller „Lægmandsvirksomheden“. Ja, vi figer, at der tales i anſke om „Lægmandsvirksomheden“; thi den nævnes ikke ved Navn i nogen af Satserne. Egentlig talt gjætter vi os til, at Sats fem taler om „Lægmandsvirksomheden“, fordi der er enkelte Udtryk, som minder noget om denne Sag, og fordi der anvendes saa stor Omhu paa at faa den rigtig kontrolleret.

Sats 5 lyder saaledes:

„Gud vil ogsaa, at de særegne Naadegaver, han maatte have givet visse Personer i Menigheden, og som derfor er Menighedens Eie, skal tages i Brug af Menigheden, saaledes ogsaa særlig den Naadegave at funne forhylde Guds Ord for en Førsamling. Ifølge Guds Ord skal den, som har faaet denne Naadegave, kaldes til denne Tjeneste i Menigheden ved dens Opfordring eller Samtykke og bruge Gaven under Tilsyn af Menigheden eller dem, som Menigheden har kaldet til at føre Tilsyn med Arbeidet i Menigheden, saaledes som Guds Ord og vor Kirkes Bekjendelse figer.“

Intet er sagt om, hvad der menes med Menigheden, hverken i denne eller i nogen af de andre Satter; fun læser vi i Sats 1, at „Gud har givet Menigheden, ogsaa den enkelte Stedmenighed, Naadens Midler“ osv. Antagelig menes derfor med Menigheden den rent udvortes Organisation, som paa hvert Sted bærer Navn af Menighed, enten den nu fortjener Navnet eller ei, enten den er død eller levende, vaagen eller sovende.

Ser vi da paa Satsen med denne Forudsætning, saa finder vi følgende Paastande, nogle med og nogle uden Bevidnelse om, at de er „ifølge Guds Ord“:

- 1) Naar visse Personer i Menigheden har faaet en Naadegave, saa er denne derfor „Menighedens Eie“.
- 2) Naar nogen har faaet „Gave til at forhylde Guds Ord for en Førsamling“, skal han kaldes til denne Tjeneste i Menigheden ved dens Opfordring eller Samtykke.
- 3) Naar han saaledes er kaldt, skal han bruge Gaven under Tilsyn af Menigheden eller dem, som Menigheden har kaldt til at føre Tilsyn med Arbeidet i Menigheden.

Den første af disse Paastande staar for sit eget Værd; men den anden figes at være „ifølge Guds Ord“; den tredie „saaledes som Guds Ord og vor Kirkes Bekjendelse lærer.“

Vi har ment, at Fælleskomiteen i denne Sats 5 tænker paa „Lægmandsvirksomheden“; thi de Anførelstegn som bruges, maa jo her betegne, at Ordet er taget ud af den almindelige Sprogbrug, som har gjort Ordet saa vel kjendt blandt os; og den blandt os almindelig kjendte „Lægmandsvirksomhed“ kan vel kanske betegnes som

„Naadegave til at forkynde Guds Ord i en Førsamling“, uden at vi derved anerkjender, at Forklaringen er nøiagttig eller tilstrækkelig.

Nu udfiges det i Sats 5, at alle Naadegaver, som Gud har givet visse Personer i Menigheden, derfor er Menighedens Eje. Efter det følgende menes dermed, at Menigheden kan og skal bestemme, om disse Gaver skal bruges, og hvorledes de skal bruges, selvstændig under Ansvar for Gud, men med saadan Magt og Myndighed, at ingen har Ret til at bruge Gaven — ialfald ikke den til at tale i en Førsamling — uden Menighedens Tilladelser.

Hør maa vi spørge: Hvor staar det skrevet, at den enkelte kristens Naadegave er Menighedens Eje? „Alle Ting er eders“, siger Paulus, men det menes da vel om de kristne, ikke om en udvortes Organisation af Mennesker, om hvis Kristendom kun dette kan figes, at de er indskrevne i en Menighedsprotokol? De kristne kan sige, at alt er deres, fordi de er Kristi og Kristus er Guds; men dermed er da vel ikke sagt, at en udvortes Organisation af kristne og ikke-kristne kan raade og byde over alle Ting i Himmelten og paa Jordene og værslift kan bestemme, om den kristne skal bruge sin Naadegave eller ei? Kan en Menighedsbeslutning tage Ansvarret fra den, som har faaet Gaven, saa han ikke behøver at benytte den, fordi Menigheden ikke opfordrer ham dertil? Guds Ord siger, at den enkelte kristne har Ansvarret for sin Naadegave eller sit Talent. Guds Ord siger, at kun den som har Renter af sit Vand, faar gaa ind til sin Herres Glæde, og at den som ingen Renter har, fordi han har gjemt sit Vand saa vel i Jordene, fastes ud i det yderste Mørke, hvor der er Graad og Lænders Gnidsel. Se, den Tale klinger helt anderledes end Komiteens Sats 5, og den giver ingen Undstykldning for det dogne Kjød.

Nei, siger man, Komiteen har ikke ment noget saadtant undtagen om Gaven til at forkynde Guds Ord i en Førsamling. „Lægmandsvirksomheden“ i den haugianske Betydning altsaa er den eneste Gave, som Menigheden skal anerkjende ved Opfordring eller Samtykke, og den som har faaet den, skal rette sig derefter. Saar han Opfordring, skal han tale, faar han ikke Opfordring, skal han tie i en Førsamling.

Hvis nu dette er Meningen, gjør det Sagen bedre? Eller staar det nogetsteds skrevet, at den som har faaet denne Gave, er fri sit Ansvar, naar Menigheden ikke opfordrer ham?

Sæt nu da, at Menigheden sover, og Gud i sin Naade sender en

raabende Røst til at vække den? Eller sæt at Menigheden er død, endog den har Navnet af, at den lever; skal da den, som blev sendt til endog at opvække aandeligt døde, tie, indtil de døde opfordrer den levende til at tale?

Nei, hverken den første Paastand, at Naadegaverne er Menighedens Gie, eller den anden Paastand, at ingen maa bidne i en Forsamling, før han er opfordret af Menigheden, holder stik „ifølge Guds Ord“, som meget mere gjør Bidnepligt afhængig ikke af Menighedskald, men simpelthen og bætfrem af det personlige Kristenkald. Enten Bidnesbyrdet aflægges for en enkelt eller „i en Forsamling“, gjør ingen Forskjel efter Kristen. Lad den, som har Gave til at tale til den enkelte, tale til den enkelte, og lad den som har Gave til at tale i en Forsamling, tale i en Forsamling.

Hvad mener man idetheletaget med „en Forsamling“? Læg Merke til, at der staar ikke Menighedens Forsamling eller Menigheden; men der staar bare „en Forsamling“. Hvor mange udgjør en Forsamling, hvor og naar maa Folk møde sammen, for at det skal blive en Forsamling? Enhver kan sjønne, at saadanne ubestemte Ord kan bruges af en vrang Menighed eller Prest til at undertrykke Guds Ords Forkydelse og alt Bidnesbyrd af enkelte kristne i og udenfor Menigheden. Den franse Lov paa Madagaskar bestemmer, at en kristen Evangelist eller Missionær kan udenfor Kirkebygningen tale Guds Ord for to men ikke for tre; thi tre er en Forsamling. Hjemme i Frankrig siger Loven, at en kristen Prebdkant kan tale Guds Ord udenfor Kirkehuset til nitten men ikke til tyve Personer; thi tyve Personer er en Forsamling. Mon ikke den levende Kristendoms Fiender har samme Art i Amerika som i Frankrig? Og er der ikke mange, mange Menigheder, hvor Majoriteten er imod Lægmandsvirksomheden?

Vi bør ikke indrette vore Regler saa, at Bækkelens Fiender faar saa godt et Tag at holde i som dette. Netop ved saadanne Midler sit man jo i Norge gjort Hauge til en Forbryder, fordi han uden Menighesters Kald talte Guds Ord i Forsamlinger. Skal vi vende tilbage til saadanne Regler, som her i vort Land vel ikke kan bringe en Mand i Bøder og Fængsel, men som dog kan lukke hans Mund, saa han tier, hvor han skulde tale?

Og den sidste Paastand i Sats 5, at Lægmandsvirksomheden skal

øves under Tilsyn af Menigheden eller dem, som Menigheden dertil har valgt, gaar aabenbart i samme Retning. Thi dette Tilsyn maa i Sammenhaengen mene, at Menighed eller Prest eller Menighedsraad har Ret til atter at negte den, som har Gaven, at bruge den, om de saa vil. Det kommer jo ud paa det samme, at Gud nemlig kan give Gave og Kald, men Menneskene kan, fordi de har dannet en udbortes Menighedsordning, forbryde Gavens Brug.

Til alt dette kan Komiteen sige, at den har en Sats 6, som udtaler, at isaafald „lider Menigheden Skade“. Men det dækker ikke Sagen; thi Spørgsmaalet er dette: Kan den, som har faaet Gaven, undlade at bruge den af nogensomhelst Grund, uden at han lider Skade? Og det en Skade, som ifølge Guds Ord bestaaer deri, at „Hænder og Fødder bindes paa ham, og han fastes ud i det yderste Mørke, hvor der er Graad og Tænders Gnidsel.“

Menigheden og Lægmandsvirksomheden.

I forrige Nummer af „Folkebladet“ maatte vi skrive noget om den Maade, hvorpaa den store Foreningskomite behandlede „Lægmandsvirksomheden“. Det er noksaa ubezageligt at maatte tage fat paa saadan misvisende Fremstillinger af en dyrebar Sag; og vi skynder os derfor denne Gang at tale mere positivt om Sagen.

Naar vi da vil tale om Menigheden og Lægmandsvirksomheden, saa er det for at sige, at det er venteligt, at det blir nogen Forskjel ogsaa for Lægmandsvirksomhedens Sag, hvor der blir Menighed.

Bed Menighed mener vi en Samling af arbeidende kristne, som bruger Maademidlerne og Maadegaverne til sin egen og sine Medmenneskers Frelse og Salighed. Hvor der findes en saadan Samling af aktive kristne, blir det ikke Spørgsmaal om at binde og kontrollere Lægmandsvirksomheden og andre Maadegaver, men meget mere om at give dem Rum og Frihed, Anledning og Tilstyndelse, saa de kan komme til den største Trivsel og virksomste Anvendelse.

Her reiser sig da et Spørgsmaal, som der ikke var Anledning til at tale om i forrige Artikels, nemlig: hvem har denne Gave til at tale i en Førsamling, som jo er en af Betingelserne for Lægmandsvirksomhed? Og hvem skal afgjøre, om en saadan Gave er tilstede? Og hvorledes skal saadan Gave bedst opøves og udvikles?

Ser ligge en Vanskelighed, som alle har følt, der med Interesse og Kjærelighed har tænkt paa Lægmandsvirksomheden og dens Triesel. Ikke har enhver faaet Gaven, fordi om han indbilder sig, at han har den. Heller ikke faar nogen Gaven derved, at han blir kaldt af en Menighed til at tale i en Forsamling. Det viser sig jo med en Del af Presterne, at de mener sig selv at have Gaven, og de har ogsaa Menighedens Ræld, men alligevel synes ikke Maadegaven at være tilstede.

Vi har med Hensyn til denne Sag hørt, at Hauges Venner havde den Skit, at nogle af de gamle, prøvede kristne og Guds Ords Forkyndere øvede den Gjerning at prøve Mander og Gaver, og at nye og yngre Præster maatte finde sig i at gjennemgaa en noksaa lang Prøvetid, før de fik en selvstændig Plads i Bidernes Række. Og en lignende Fremgangsmaade bør viistnok tilstræbes ogsaa blandt os. Vi siger „lignende“, thi ganske samme Maade er det vel vanskeligt at opnaa.

Det er klart, at hverken Skole eller Eksamens kan frembringe en Lægprædikant; men heller ikke blir nogen en Lægprædikant derved, at han uden videre slutter med andet Arbeide og gjør det til sit Levebrød at reise omkring og prædike. En reisende Evangelist eller Revivalist, som har dette Arbeide til sin eneste Besjæltigelse og sit Levebrød, er ikke en Lægprædikant i Ordets ældre Betydning. Vi forstaar ogsaa, at de som gjør Prædikegjerningen til sit eneste Arbeide, helst kaldes Emissærer baade i Norge og her hos os.

Udentvil har en Evangelists Gjerning sin store Betydning. Men det er ikke den haugianske Lægmandsvirksomhed. Vi ned sætter ikke den ene Gjerning, fordi om vi skriver anbefalende om den anden.

En Lægprædikant er en Prædikant, som har et Budskab fra Gud at bringe sine Medmennesker, og som ikke uden Utrofik kan tie med det Budskab, Gud har gibet ham at frembære, og som derfor baade i Samtale med de enkelte og i større eller mindre Forsamlinger af forskelligt Slags frembærer dette Budskab. Men han vedbliver at være Lægmand, medens han saaledes prædicer, og har ikke sin Levevei af denne Prædikegjerning.

De drives til at tale og kan ikke lade det være; de begynder, hvor de har Anledning, i sit Hjem og sin Hjembygd; de vandrer fortære

eller længere omkring, og hverken Menighedsbeslutninger eller andre forbud stænger deres Bei.

Selvfølgelig er de afhængige af, hvilken Tillid de vinder, især blandt andre kristne. At give dem Menighedskald er ikke nødvendigt og deraf heller ikke ønskeligt; thi da kunde de ikke indrette hverken Lid eller Tale efter sin Evne og Gave; men de maatte prøve at behage dem, i hvis Sold de var. Men dermed er det ikke udelukket, at Menigheden kan opmuntre og tilskynde dem paa saadan Maade, som den selv finder rigtig og nyttig.

Men deres Gave prøves ved Gabens Brug og bevises ved den Indgang, de vinder. Der er hæderlige og retslafne Veie, paa hvilke deres Indflydelse kan udbides til større Kredse efterhaanden, om de opnaar det herlige at faa de kristnes Tillid. Men at slappe sig en hel Del Attestor, som kanskje gives halvt unwillingt, fordi ingen ønsker at fornærme dem ved at negte dem en Attest, er ofte ensbetydende med Mangel paa virkelig Tillid.

Den egentlige Lægprædikant er uafhængig af Pengegaver. Han har sit timelige Arbeide og sit Livsophold udenom sit kristelige Vidnesbyrd. Deraf er hans Myndighed større og hans Vidnessbyrd ofte mere virksomt blandt mange Mennesker.

Saadanne Mænd staar saa frit og selvstændigt, som det i det hele er forenligt med Kristendom og Broderskab. Og deri ligger deres Værd for Menigheden i ikke ringe Grad. De hører Menigheden til, og de hører Herren til; de drives af Herrens Land til at vidne for dem i Menighed og for dem udenfor Menighed. Menigheden kan ikke uden Overgreb bryde dem at tie, naar det maa erkjendes, at Gud har givet dem Budsskab og Gave; heller ikke kan de fordre af Menigheden, at den skal opholde dem, naar den ikke har kaldt dem. Men det kan ventes, hvor der er fri og levende Menighed, at der baade blir megen saadan Lægmandsvirksomhed, og at der aabnes den stort Rum og fri Unledning. Thi om ikke mange paa hvert Sted har store Gaver i denne Retning, burde dog mange kristne have Land og Kraft til at aflare saadanne Vidnessbyrd, som kunde være dem til Opbyggelse, som hører derpaa.

Vi er aldeles overbevist om, at levende Menigheder vil gjøre vel i at agte paa den apostoliske Regel i 1 Kor. 14:

„Hvad er da at gjøre, Brødre? Naar J kommer sammen, da har

hver af eder en Salme, han har en Lærdom, han har en Tale, han har en Udlæggelse; lad alt ske til Øphyggle!

Og det er vist ikke formeget at sige, at dersom efter denne apostoliske Regel alle kristne blir Frelsens Vidner ogsaa „i en Forsamling“, vil Lægmandsvirksomheden ogsaa trives bedre. Thi for det første kommer Gaverne i Brug paa den rette kristelige Maade, og for det andet kommer ikke en Lægprædikant til at staa saa alene som et „lone Tree“ paa Prærien, hvilket altid er en farlig og kummerfuld Stilling.

Lad der komme lidt Liv i Arbeidet, og det vil da gaa bedre med os i alle Retninger!

Femte Afsnit.

[De i dette Afsnit meddelede Udtaleller af Professor Sverdrup vedrører to meget væsentlige Sider af Menighedens Liv og Livsvirksomhed, nemlig Daab og Konfirmation. Forsatteren har oftere berørt disse Ting i Forbindelse med Spørgsmaalet om Menigheden; se saaledes ovenfor, Side 34. — Det første af de nedenfor medtagne Stykker — Barnedaabens Betydning for Menigheden — er en Række Artiller i „Folkebladet“, hvortil en officiel Udtalelse af Den lutherske Frifirkles Aarsmøde i 1900 danner Udgangspunktet. Det andet Stykke — Om Konfirmationens Frigivelse — er en Pamflet, udgivet i 1870. Den er den fjerde i Rækken af fem „Kirkelige Traktater, udgivne ved Jakob Sverdrup, Cand. theol., Georg Sverdrup, Stud. theol., Georg Schielerup, Cand. theol.“ Næst efter det foran i dette Bind offentliggjorte Foredrag, „Hvilken Kirkeforfatning er den mest paasende for den evangelist lutherske Kirke?“ (Side 39—53), er denne Pamflet saavidt mig bekjendt det første Bidrag til Besvarelse af Kirkelige Principspørgsmaal, som vi besidder fra Professor Sverdrups Haand. Det tredie Stykke — Konfirmationens Farer og Fordele — bestaar af to Artiller i „Folkebladet“ for 1901. Der ligger altsaa et Tidsrum af ikke mindre end 31 Aar mellem disse to Udtaleller om Konfirmationen, og det vil være af Interesse at sammenligne de Tanke, som kommer tilordne i hver af dem. — Udg.]

I. Barnedaabens Betydning for Menigheden.

[Kilde: „Folkebladet“ for 31te Oktober, 7de November og 26de December 1900; 2den Januar 1901. — Udg.]

Lidt om levende Menighed.

Fritirkens Årsmede hjalp visstnok meget til at opklare en Sag, som for nogle har staet mere eller mindre dunkelt, naar Mødet udtaler i Anledning af Formandens Indberetning: „Den levende Menighed begynder med Daaben.“*)

Om denne Sætning er der næsten ingen Menighed blandt kristne Mennesker, uagtet der er nogen Menighed om Barnedaaben, idet Bapstisterne mener, at Menigheden kun kan begynde med de voksne Daab, medens Lutheranerne og de fleste andre Kirkeafdelinger er fuldt forvisset om, at Menigheden begynder ved Barnedaaben.

Iblandt os, som er komne fra en Statskirke, hvor praktisk talt Folk var tvungne til at lade sine Børn døbe, er det selvfølgelig vanfæligt at erkjende Rigtigheden af denne Paastand. Thi Erfaringen godtgjør, at mange, som lod sine Børn døbe, ikke lagde mere Vegt paa Daaben, end de lagde paa Baskinationen eller nogen anden paa-tvungen Skif. Og ligeledes er det tilfælde, at mange som blev døbte som Børn, ikke har bekymret sig det allerringeste om sin Daab. Den statskirkelige Norden har bragt Forvirring ind overalt, saaledes ogsaa i dette.

Det er derfor ikke saa underligt, om nogle har ment, at Menigheden begyndte med Menighedens Organisation og dens Konstitution. Andre igjen har ment, at Menigheden begyndte med Bækkelse og Omvendelse. Saasænge nemlig den legemlige Fødsel og Daaben var saa aldeles nøie forbunden, syntes Daaben mere en Indgang til Folkelivet end til Menighedslivet. Og elhvert kristent Menneske maatte jo straks føle og forstaa, at her maatte være noget ude af Lave.

*) Den lutheriske Fritirkes Årsberetning 1900, Side 73, Punkt 2. — Udg.

Thi saaledes hænger det dog ikke sammen i den nye Paßt, at det borgerlige Folk og Menigheden er et og det samme.

Men denne Forkvaling forandrer ikke selve Sagen. Daaben er virkelig det Middel, hvorved vi blir delagtige i Land og Liv eller forenes med Kristus som Lemmer paa hans Legeme, som er den levende Menighed. Ulykken er, at de døbte Børn behandles saa efter den gamle, statskirkeelige Orden, at Daabslivet maa dø, og Landen udslukkes i de fleste. Dertil behøves kun, at naar Gudslibet ingen Næringsfaa, saa slukner det. Og man kan vel ikke vente, at de som er twungne til at døbe sine Børn, eller som dørber dem for en Skits Skuld, skal have nogen Tanke paa at bevare det aandelige Liv, som er født, naar de ikke engang har den fjernehede Æde om, at saadant Liv eksisterer.

Her er det, en Forandring tilstrænges. Det er ikke nogen Hjælp at afflasse Barnedaaben; det vil kun gjøre ondt værre. Hvad der maa forandres, om vi skal komme ud af Uføret, er at de døbte Børn faa aandelig Livsnærings efter Daaben.

Paa dette Punkt som paa saa mange andre trænges en alvorlig og grundig Vækelse af Ansværfølelsen iblandt os. Først og fremst hos de kristne; thi mange af dem er uforstandige, mange fløve og ligegyldige i Forhold til sine Børns Velst i Naaden. Men ikke mindre trænger de mange verdslige Forældre med døbte Børn til en Vækelse af hele deres Sjæl og Hjerte, saa de maa betænke, at de drøber sine Børns aandelige Liv, naar de ikke sørger for deres aandelige Ernæring.

Vi har hørt det ganske ofte, at Luther skal have sagt, at skal Kristendommen hjælpes paa Jode, maa man sandelig begynde med Børnene. Men hvem skal begynde med Børnene da? Mon sovende Forældre kan begynde?

Dersom vi derfor skal bygge paa den Begyndelse, som er skeet i Daaben, saa er det nødvendigt, at de gamle vender om til sin Daabspaßt, saa Fædrenes Hjerter kan vendes til Børnene og Børnenes til deres Fædre, saa kan der blive et alvorligt Virke for Levene de Menighed.

Om Barnedaab.

Fra Tid til anden i Kirkens Historie kommer der Angreb paa Barnedaaben, idet man mener, at det vil være meget bedre, om man biede med Daaben, indtil Børnene var komne til Skjels Aar og Alder, saa de vidste, hvad de gjorde, eller hvad der blev gjort med dem, naar de døbtes.

Disse Indvendinger mod og Angreb paa Barnedaaben kommer fra to modsatte Hold, som det synes ialfald. Nationalisterne angriber Barnedaaben, dels fordi de mener, at Børnene er saa gode, at de ingen Daab trænger; dels fordi de kun anser Daaben som et vakkert Symbol paa den moraliske Forandring, som foregaar med et Menne-ske, naar det bestemmer sig til at forlade Lastens Vane og vandre Dydens Vei.

Paa den anden Side angribes Barnedaaben af Kristne Mennesker, som lægger saa stor Vegt paa Bevkelse, Omvendelse og bevidst Syndserkjendelse og Tro, at de ikke vil anse nogen som et Guds Barn, der ikke har gjennemgaaet en bevidst og følelig Overgang fra Synde-stand til Raadestand, fra Død til Liv. De mener, at det er at mis-bruge Daaben, naar man dørber smaa Børn; thi de kan ikke blive gjensædte, naar de ikke ved om, at de døbes.

Alhaa de som ikke tror, at Mennesket behøver Gjenfødsel, og de som ikke tror, at Mennesket kan blive gjensødt uden forudgaaende Bevkelse og Omvendelse, mødes her i Angrebene paa Barnedaaben.

Tmod dem begge staar Menighederne fra Apostlernes Dage og indtil nu med den fulde Forvisning, at Jesus ogsaa er Børnenes Frelser, og at de trænger ham, og at enten vi forstaar eller ikke forstaar, er han maegtig til at tage Børnene i Fabn og velsigne dem nu som i hans Kjøds Dage. Hvad som er født af Kjødet er Kjød, og kun den, som er født paanh af Vand og Aand, skal se Guds Rige. Derfor dørber Menigheden de smaa Børn efter Kristi venlige Indby-delse: Lader de smaa Børn komme til mig! og efter det Vidnes-byrd, han afslægger for de voksne: Uden I ombender eder og bliver som Børn, kommer I ingenlunde ind i Himmeriges Rige.

I en Tid som vor, da alt som hører til Kirke og Kristendom, at-ter sigtes og prøves, om det er egte eller ei, gjælder det om at „be-holde det gode“. Det er den fuldt berettigede Konservatisme. Og

herhen hører Barnedaabens Bevarelse. Daarlig Tjeneste gjør de Folket og Menighederne, som affasser Barnedaaben og fremstiller den som noget overflødigt og unyttigt, eller meningsløst og skadeligt.

Der vokser nu op rundt om os en stor Mangfoldighed af udøbte Børn; og som man mente, at de ingen Daab trængte, saa mener man da ogsaa gjerne, at de intet Guds Ord trænger under Øpveksten. Udøbte Børn i religionsløse Hjem og religionsløse Skoler bliver Grundstokken i et stort, mht Hedenstaf, som fremstaar midt inde i Kristenheten. Virkningen deraf kan selvfølgelig kun spores og maales efterhvert; og endda staar Blomstringstiden igjen at bie paa af den misslige Sæd, som er udsaet. Men allerede viser der sig en Del af Følgerne. I Frankrige, England og i de Forenede Stater, hvor der kanst er mest af udøbte Børn, er ogsaa Børnesorbrædernes Antal i en overmaade sterk Tilvekst.

Ingen Statskunst, ingen Almueskole, ingen Dommere og ingen Fængsler vil kunne afhjælpe denne Tingenes Tilstand. Der er kun et Salt, som duer mod den voksende Fordærvelse. Det er Menigheden, den levende Menighed med Ord og Sakramenter. Og „skal Menigheden komme paa Gode, maa man sandelig begynde med Børnene.“

Barnedaaben maa lægge Kristi Liv ind i Barnehjerterne. Men vi maa ikke stanse der. Til Daaben maa komme Ordets Verdom, ellers er vi som Hedningerne, der dræber de nyfødte Børn. Udentvil er det saa, som alle Missionærer enstemmt bevidner, der er en stor Forskjel mellem døbte Kristenbørn og udøbte Hedningebørn. Der er en øm Samvittighed hos de døbte Børn, som er aldeles ukjendt hos de udøbte Hedninger. Endog hvor Daabslivet er sluknet og Barnebønnen forstummet, er dog ofte Braadden i Samvittigheden tilbage. Og hvor stort et Gode er dog ikke dette!

Men begynder Menigheden med Barnedaaben, saa opholdes den ved Ordet. Intet Under, at Paulus formaner Menigheden: Lader Kristi Ord bo rigeligt iblandt eder! Det er jo Menighedens Liv. At døbe uden at lære er meningsløst; og at forsømme at lære de døbte er Synd og Skyld, thi det er at ihjelslaa det Liv, som Gud gav i Daaben. Og dog er det ikke sjeldent, at denne Forsømmelse findes.

Her er Num for manges Arbeide. Forældre og Vætere og Prester vil kunne hjælpes ad.

Vi vil slutte med at anføre et Ord af gamle Bisshop Schreuder, som han udtalte, da han var hjemme i Norge i 1866, efterat han havde væretude paa Missionsmarken i 23 Aar:

„Her skal vi nu ogsaa give tilbørlig Ægt paa den betydningsfulde Forskjel mellem en døbt i Kristenheden og en udøbt Hedning. Han kan vel ogsaa sove, dog kan han vide, at han sover, ved det ogsaa stundom; herom behøver vi desværre ikke at søge langt og længe; men her er det merkelige, at en saadan ofte bræt kan opvækkes ved en Prædiken, ved et Guds Ord eller en Tilstikkelse; thi det at vaagne paa er der, skjønt undertrykt af Syndesvnen, indtil denne ved Guds Kraft og Maade afbrydes.

Denne derimod ved ikke, at han sover, kan heller ikke vide og vil ikke vide, at han sover; bræt opvækkes han ikke; thi det at vaagne brat paa er ikke hos ham; han maa først læres, at han sover, og bringes det, der skal vaagnes paa; derefter kan han opvækkes, og denne Opvækkelse hos ham er som en Skabelse af intet eller af en ubekvem Materie.“

Om Barnedaab og Opdragelse.

Alle tænker paa Vørnene i Julen.*) At glæde og gabne dem er en fjær Pligt for alle alvortige Mennesker.

Tankerne vendes til vores Vørn, fordi „et Barn er os født og en Søn er os given“, Sønnen fra Gud i Betlehems Krybbe.

Ogsaa vores Vørn blir Guds Vørn ved „Gjenførelsens Bad, som ffer ved den Helligaand“. Saa mange Huse og Familier, som endnu bruger Barnedaab, har ved Daaben overgivet sine Vørn til Herren, og de kan ikke længer betragte dem bare som sine og gjøre med dem, hvad de selv vil.

Et Barns naturlige Liv er for menneskelige Forældre snart sagt af uendeligt Værd. Det synes, som om ingen Anstrengelse er for bekværdig og ingen Opofrelse for stor, naar det gjælder et Barns legemlige Liv. I Fare vobes alt; i Sygdom spares intet. Forældres Arbeide, Kræfter, Sundhed ofres og ofres med Glæde for et højt Barn, bare det kan reddes fra Døden.

*) Denne Artikel stod at læse i „Folkebladet“ for 26de December; den var, som det vil ses, strevet under Indtrykket af den nær forestaende Julefest. — Udg.

Før Kristne Forældre skulde deres Børns aandelige Liv være endda vigtigere og kjærere. Desværre, mange falder sig kristne og vil gjælde for gode Menighedslemmer, og dog har de intet af denne Lær i sig for sine Børns aandelige Liv.

Men kan der gjøres noget for det aandelige Liv hos Børnene?

Ja, lad os se, hvormeget der kan gjøres for det naturlige Liv. Jesus har jo vist os, at det går an at bruge Lignelser, og at mangt, som hører til Naturens Rige, har noget tilsvarende i Maadens Rige. Kan vi gjøre noget for Barnets Udvikling i det timelige?

Alle ved, at vi kan. Livet kan vi ikke opholde anderledes end ved at bruge Midler og afvende Farer. Vi kan jo give Mad og Klæder, holde tilbage fra Sild og Vand, vogte for Stød og Falb, saa langt vi rækker. Og vort Arbeide og Ansvar stanse jo ikke der. Vi lærer Børnene, hvad der er nyttigt at vide og kunne for at komme frem i Verden; vi prøver at udfinde deres Begavelse, vække deres Forstand og Tænkning, lede dem til det Virke, som passer bedst for dem. Kan vi ikke selv undervise dem, sender vi dem paa Skole eller leier Lærere for dem. Kort, der er en Mangfoldighed af Ting, som hører til et Barns verdslige Opdragelse, og som synes os at følge af sig selv for den, som har Børn. Et Barns Fødsel lægger saa meget Ansvar paa Forældrene; og de fleste prøver paa en eller anden Maade at tage dette Ansvar paa sig og opfylde sine Pligter saa nogenlunde i alafald.

Fører den aandelige Fødsel ikke Ansvar med sig?

Livet som er født i Daaben, trænger at næres og beskyttes, og det kristne Hjem har Midler dertil, om det vil bruge dem. Og Ordet viser Vei. Sandt nok, Forældre har ikke Magt til at opholde Livet saa at sige med Evangel; men de har Magt og Pligt til at bruge Midler til Livets Ophold og til at afvende Farer.

„Sædrene, opirrer ikke eders Børn, men opføder dem i Herrens Lægt og Formaning!“ staar der skrevet.

Og efter: „Det er umuligt, at Forældre ikke skalde komme; men ve den, ved hvem de kommer. Det var ham bedre, om en Møllesten var hængt om hans Hals, og han var kastet i Havet, end at han skalde forærgen en af disse smaa.“

Blir dette gjort? Eller er der ikke mange Huse, hvor døbte

Børn ingenting faar af Herrens Tugt og Formaning, men derimod overflødig af Forargelse?

Her er det, der trænges Forandring. Uden et kristeligt Husliv forsøger Forældrene sit Ansvar og sin Skyld ved at lade sine Børn døbe, thi de opnaar for sit eget Vedkommende kun dette, at de forarger Herrens smaa ved sit gudløse Liv.

Dersom ikke det kristelige Familieliv gjenoprettes iblandt os, saa vil det i bedste Fald blive kummerfuldt Stel med Arbeidet for Menighed. Presten kan ikke gjøre alt. Et og andet Besøg af en Læg-prædikant vil ikke forslaa til at frembringe Menighed. Det er det jævne, stedige, trofaste Arbeide i Hjemmet, som maa være grundlæggende i denne Sag næst efter Daaben.

Med dette for Øie kan vi dersor godt sige, at alle troende Forældre og Søskende har Arbeide at gjøre, og at alle som ikke er troende, har en ny Opsordring til at vende om, medens det er Tid, for at de ikke skal „forarge disse smaa“ døbte Børn, som volser op rundt omkring dem.

Det er imidlertid ingen let Opgave at opdrage Børn, endda vanskeligere at opdrage dem kristeligt. Og dog maa denne Gjerning gjøres i hvert Hus i Menigheden, om det skal gaa vel. Men hvorledes skal det ske? Derom er der skrevet og kan der skrives Bøger paa Bøger, og dog er det lige besværligt at praktisere.

Begynd med at elske, fortsæt med at elske og fuldend med at elske Børnene, og du er langt paa Vei. Elss deres Sjæle, og tænk paa deres evige Bel fremfor deres timelige.

Guds Børn trænger Guds Kundskab; lad dem faa den ved Undervisning. Guds Børn trænger øvet Sans og fast Vilje; hjælp dem deri ved at vænne dem til sikker og trofast Lydhed. Guds smaa trænger fremfor alt Samvittighed; isøg derfor ikke at sætte Frygt for Forældres Brede eller Straf istedetfor Frygt for Gud. Væk Samvittigheden, at den varer Børnene, naar Fristelsens Stunder kommer.

Men under alt dette, bed om Vand og Maade, for at du selv kan blive i Troen, og for at dit Virke blandt Børnene maa lykkes, at du engang kan staa frelst med dem paa Herrens Dag.

Daab og Skole.

At Barnedaab og Religionsundervisning hører sammen, er selv-følgeligt for alle kristne. Det er Jesu Befaling: Døber dem og lærer dem at holde alt det, som jeg har befalet eder.

Saa klar og bestemt er Sammenhængen mellem Daab og Undervisning, at de Statssamfund, som har brugt tvungen Barnedaab, har ogsaa brugt tvungen Religionsskole. Begge Dele med Urette, thi den borgerlige Lovs Evang har intet med Evangeliet og Menigheden at gjøre. Derfor kommer heller ikke Statens Religionsskole til at blive saadan, som Jesus frøver; thi paa de tvungne Statsfoler lærer man nok Børnene Jesu Befalinger, men detgaard smaat med at lære Børnene at holde dem. Og enhver kan jo se Forskjellen.

Men det er i ethvert Fald klart, at med Barnedaab følger kristelig Undervisning af Børnene. Dels maa den gives i Hjemmet, og dels maa Menigheden som saadan sørge for den ved kristelig Religionsskole. Erfaring viser nemlig, at det er ikke muligt bare at stole paa Hjemmet og Forældrene.

Hos os er der mangestedts en tredobbelts Form for Menighedens Arbeide med de døbte Børns Undervisning. Der er Søndagseskole, Hverdagsskole og Konfirmationsforberedelse. Naturligvis kan Søndagseskole ofte drives uafhængigt af Menigheden; og der er en Del Eksempler paa, at Hverdagsskolen ogsaa drives af private Foreninger eller enkelte Personer. Almindeligt er det dog vel, at Menigheden driver dette Arbeide; det er ogsaa det bedste, hvis Menigheden nogenlunde er sig sit Skald bevidst.

Men at en Ting blir gjort, er ikke uden videre alt, der spørges efter. Den maa også være vel og rigtig gjort. Det vil i denne Sag sige, at Undervisningen maa være saadan, som Jesus har befalet den, ellers er den ikke, hvad den skal være.

Jesus forlanger af sine Disciple, at de skal lære de døbte at holde alt det, som han har befalet. Og her er det, at der er noget at betænke for alle, som underviser i Religion: Haar vi ogsaa dem som undervises, til at holde Jesu Befalinger?

Jesus mener en Undervisning, som over alt andet er praktisk. Den skal prøves paa sine Resultater ikke til Skoleeksamen alene, men i Livet.

Nu er det sandt, at den som skal holde en Besaling, maa kjende Besalingen, vide noagtigt, til Punkt og Prække, hvad der er befalet. Derfor er det uidentvist ret og godt at lære udenad, hvad Jesus har sagt om Veien til det evige Liv. Og i mange Retninger er en forstandig Udenadlesning en særdeles nyttig Ting. Lykkelig priser hver kristen Pilgrim sig, som under sit Livs Vandring har i Minde Bibelsprog og Salmevers, som han læste i Barndommen, og som kommer tilbage til ham i Fristellsens og Prøvelsens Stunder.

Men det er bare en lidet Begyndelse, som er gjort med at lære udenad. Det gjelder om at lære at holde, d. v. s. gjøre det, som Jesus har befalet. Hvad kan vi gjøre for den Sag?

I Grunden er det en af de Ting, som ingen formaar uden den, hvem det blir givet af Gud. Det er en Naadegave at kunne bevæge andre Menneskers Sind, saa de vil gjøre det, som forlanges af dem. Og for alle Lærere og Prester er det nødvendigt haade at have og at faa denne Gave af og ved Guds Aand. Uden stadtig Ørn, uden uafsladeligt Samfund med Gud vil det ikke gaa. Den virkelig gudfrig-
tige Indflydelse paa andre og især paa Ørn kommer af Samlivet med Gud.

Religionsundervisningen med de døbte Ørn maa først og fremst være vækkende. Der er intet Barn, som har saa klar Bevidsthed om sin Stilling til Gud, som det trenger. Aandeligt Liv er givet Barnet i Daaben, men dermed er det ikke bevidst. Opvækelsen til Bevidsthed hører nødvendig med. Synd og Naade er Modsætninger, som er tilstede hos det døbte Barn, men som det ikke altid forstaar, selv om det føler sig uroligt og usympatiske. Guds Ord bringer Klarhed over det taagede og uklare, som Barnesjælen stirrer ind i, naar det føler Himmel og Helvede ligesom brydes inde i sig.

Og ikke bare vækkende; det kræves især, at Undervisningen er oplysende og veileder. Barnehjertet er villigt til at tro, naar Guds store og underfulde Gjerninger fremstilles for det. De guddommelige Læsster og Forjættelser straaler med saa klart Lys og saa absolut Balalidelighed for Sindet. Lad Ørnene faa se det og tro. Lær dem at bede, bede bestandigt, bede i Tro, saa de altid kan leve i Samfund og Omgang med Gud.

Ganske særdeles er Stillingen saadan hos os i denne merkelige Overgangs- og Brydningstid, at de sterkeste Krab til aandfuld Re-

ligionsundervisning stilles til Presternes Konfirmationsforberedelse. Der er ingen vigtigere Gjerning at gjøre for en Prest under vores Forholde end denne. Lykkes den, saa er det til uendelig Belsignelse for Børn, Hjem og Menighed. Derfor er det ogsaa saa nødvendigt, at alle i Menigheden hjælper til, saa Gjerningen kan blive gjort paa forsvarlig Maade. Mange smaa udvortes Ting bidrager sit til et Skolearbeides Fremgang. Man maa have et godt Sted at samles, en bestemt Tid; man maa saa være usorstyrret og saa Anledning til at holde paa, til man er færdig. At nogle Børn kommer en Gang og er borte en anden Gang, at nogle Børn har en Bog og andre en anden, alt saadant har, saa lidet det end synes, dog sin forstyrrende Indflydelse.

Men ikke dette alene maa alle i Menigheden være behjælpelige med, saa Arbeidet kan udføres under gunstige Vilkaar. At hjælpe til med deltagende Sver og troende Forbørn blir det vigtigste. Lad der komme en fuldt alvorlig Forstaaelse af denne Sag, og det skal vel erfares, at meget kan udrettes ved troende Undervisning for den levende Menigheds Rejsning iblandt os.

2. Om Konfirmationens Frigivelse.

[Kilde: Kirkelige Traktater. IV. Om Konfirmationens Frigivelse. Af Georg Sverdrup. Bergen. Forlagt af Ed. B. Gjertsen. 1870. — Udg.]

Den kristne Kirke eller Menighed er et Samfund af troende. Menigheden er ikke en Samling af Mennesker, der bor paa et bestemt Sted og følger visse udvortes Skifte; men den er en Samling af saadanne, der af Hjertet tror paa Kristus og med Mundens befjender ham. Hvo som ikke har Troen, hører ikke til Kristi Menighed. Men hører han ikke Menigheden til, saa kan han heller ikke faa Del i Menighedens Goder. Navnlig kan den, der ikke har Troen, ikke med Rette faa Adgang til Kirkens høieste og helligste Gode, Kristi Legeme og Blod i Nadverens Sakramente. Derfor maa Menigheden gjøre alt hvad den kan for at hindre, at saadanne trænger sig ind i den og frem til dens helligste Goder, som ikke af Hjertet deler dens Tro. Men da Troen er en usynlig Ting, saa kan Menigheden ikke komme til Kundskab om, hvor den findes, uden gjennem dens Virkning eller den personlige Bekjendelse. Menigheden maa derfor kræve, at den der vil optages i den som myndigt Medlem og saaledes faa Del i alle dens Goder, aflægger en Bekjendelse om sin Tro; og den maa endvidere kræve, at denne Mundens Bekjendelse ikke modsiges af hans Liv, som aflægger Bekjendelsen; at ikke hans Liv viser, at han ikke har den Tro, som han befjender. At alle er døbte som Børn, gjør ikke en saadan Bekjendelse overflødig; thi Barnet kan meget vel have forladt Troen, inden det er blevet myndigt. Vor Kirke kræver derfor ogsaa, at de som vil faa Adgang til Nadverens Sakramente og overhovedet vil være myndige Medlemmer af Kirkesamfundet, skal

aflægge en offentlig Bekjendelse om sin Tro. Den kirkelige Handling, hvorved dette sker, falder vi Konfirmation.

Konfirmationen er altsaa Aflæggelse af Troesbekjendelse, en Gjentagelse af Forsagelsen og Troesbekjendelsen ved Daaben. Ved den aflægger Konfirmanden for Gud og Menigheden den høitidelige Bekjendelse, at han har den Tro, hvortil han er døbt, og ved denne Bekjendelse i Menighedens Paahør godtgjør han sit Troessamfund med samme. Konfirmationen er ingen Kundskabsprøve, hvorved Konfirmanden viser, at han ved, hvad Troen er og hvad Kirken lærer; den er heller ikke et Løfte om, at han vil tro; men den er den offentlige Bekjendelse om, at han tror, og et Løfte om, at han vil leve og dø i denne Tro. Den som altsaa med Sandhed skal kunne aflægge denne Bekjendelse, skal kunne konfirmeres, han maa ogsaa virkelig have den Tro, som han befjender. Han maa af egen Erfaring vide, hvad det er at forsage Djævelen og alle hans Gjerninger, og hvad det er at tro paa den treenige Gud Fader, Søn og Helligaand. Han maa med andre Ord være en levende kristen, have Guds Land boende i sit Hjerte, være gjenfødt, være et Guds Barn. Han vil da ogsaa føle Trang til at aflægge den gode Bekjendelse for mange Bidner, og for ham vil da ogsaa Bekjendelsen være til Belsignelse; „thi med Hjertet tror man til Retfærdighed, men med Munden befjender man til Saliggjørelse.“ (Rom. 10, 10). Troen vil ved den offentlige Bekjendelse og ved Menighedens Forbøn befæstes og styrkes. Har Konfirmanden ikke denne sande, levende og oprigtige Tro, saa er hans Bekjendelse naturligvis en Løgn og som saadan en grov Synd baade mod Gud, som derved spottes, og mod Menigheden, som saaledes bedrages. Da nu ingen af sig selv kan komme til Troen, men Troen kommer af Hørelsen, men Hørelsen af Guds Ord (Rom. 10, 17), saa kan ingen konfirmeres, uden at han i Forveien er undervist i Guds Ord. I vor Kirke bliver derfor ogsaa alle de, som ved Daaben er optagne i Kirken, underviste af Presten, førend de konfirmeres. Vel er ved Daaben Troen indplantet i det lille Barns Hjerte; men naar Barnet vokser til, og de onde Lyster begynder at røre sig med Kraft, da maa Ordet træde til, om Barnet skal bevares i sin Daabspakt, ligesom den der er falden ud af sin Daabspakt og er død i Synder og Overtrædelser, kun ved Ordet kan lebendegjøres, føres tilbage til sin Daabsnaade og gjenfødes til et nyt Liv, kun ved Ordet

kan faa Troen. Der maa altsaa nødvendigvis forud for Konfirmationen gaa en Undervisning i Guds Ord, og Meningen med denne Undervisning er da den, at Guds Ord i den skal skabe Troen i de unges Hjerter, for at de i Konfirmationen med Sandhed kan aflægge Bekjendelsen om, at de tror.

Da nu imidlertid Gud ikke twinger nogen til Troen, da ikke enhver som hører Guds Ord, bliver en kristen, og da ingen Undervisning kan gjøre nogen til kristen mod hans Vilje, saa er det klart, at Kirken ikke altid kan opnaa, hvad den ønsker og beder om, nemlig at alle som er døbte og har modtaget den kristelige Undervisning, ogsaa skal befjende, at de har Troen, med andre Ord skal konfirmeres. Troen er en fri Sag, den kan ikke fremtvinges ved noget som helst Middel; derfor kan Kirken heller ikke kræve, at enhver uden Hensyn til sin Overbevisning skal befjende Troen. Thi Bekjendelse uden Tro er en Verdersthyggelighed for Herren. Kirken kan og maa fordré, at alle som vil stedes til Herrens Nadver, som vil være myndige Medlemmer af Kirkesamfundet, skal befjende sig til dens Tro; men den kan og bør aldrig twinge nogen, om han end er døbt og undervist i Ordet, til at aflægge denne Bekjendelse. Naar Kirken, saaledes som Tilfældet er hos os, ikke alene fordrer en saadan Bekjendelse af alle, men ogsaa ved borgerlige Straffe eller ved borgerlige Goder*) søger at fremtvinge en saadan Bekjendelse, da gjør den for det første noget, som er aldeles meningløst. Thi hvad vil man med en Bekjendelse, som ikke er nogen frivillig Bekjendelse? Den betyder jo ingen Ting, den kan ikke give Kirken nogensomhelst Sikkerhed for, at de som konfirmeres, ogsaa virkelig har den Tro, de befjender. Men dette er ikke alt, og dette er ikke det værste. En saadan twungen Bekjendelse er ikke alene meningløs, men den er ogsaa i aller høieste Grad sjælefordærrende og forvirrende. Thi naar Kirken twinger den unge, der ingen Tro har, til med Munden at sige, at han har Tro, saa twinger den ham jo derved til frek Løgn for Gud og Mennesker; den twinger ham til en Synd, som forsøger hans tidligere Skyld i forfærdelig Grad; den twinger ham just til den Synd, som er den vankeligste Synd til igjen at drage ham ud af, nemlig Hykleri. Ingen har van-

*) Som bekjendt er de Lovbestemmelser, som der haade her og paa andre Steder i denne Pamflet sigtes til, i stor Udstrekning ophævet ved senere Lovgivning. — Udg.

ffeligere for at komme til Omvendelse end den, der er en Hylle, og Kirken har gjort sit til at bringe ham i denne Tilstand ved den tvungne Konfirmation. Men ikke alene den enkelte Sjæl drives saaledes ved den tvungne Konfirmation til Synd, men Konfirmationstvangen virker ogsaa forvirrende paa det hele Samfund. Vor Kirkeorden med tvungen Konfirmation og derpaa følgende tvungen Urtgang har bragt det dertil, at mange er komne i den Bildfarelse, at de mener, at naar de er døbte og konfirmerede og har gaaet til Ulters og af og til gaar i Kirke, saa er de gode kristne, som selvfoeligt ved Døden indgaar til det evige Liv. Heri ligger tildels Grunden til den aandelige Sovn, som er saa almindelig i vores Menigheder, og som er saa stor en Hindring for aandeligt Liv iblandt os.

Kirken paadrager sig, naar den med ydre Midler fremtvinger en Mundens Bekjendelse uden Hjertets Tro, et Ansvar og en Skyld, som vil blive tung paa Regnskabets Dag.

Er det altsaa klart, at paa den ene Side den tvungne Konfirmation er en for den enkelte fordærvelig og for Kirkesamfundet skadelig Indretning, medens paa den anden Side Kirken af sine myndige Medlemmer, der skal nyde dens Goder, har Ret til at kræve en Bekjendelse, altsaa beholde Konfirmationen, saa er det givet, at Konfirmationen kun kan beholdes som en frivillig Sag. Kun da, naar Bekjendelsen er fuldstændig og for Alvor fri, kun da kan den have nogen Bethydning for Kirken. Kun som en frivillig Handling kan den være Udtryk for den enkeltes Tro, og dersor berettige til Optagelse i Samfundet af myndige Menighedslemmer.

Vor nærværende tvungne Konfirmation er ikke gammel i Kirken. Den blev indført ved en Forordning af den danske Konge Nar 1736. Den er altsaa ikke endnu halvandet hundrede Nar gammel. Derimod er Konfirmationen selv meget ældre. For nu altsaa at faa Konfirmationen gjort til en fri Sag, saaledes som vi har seet, at den maa være, naar den skal være til Gavn og Belsignelse, maa vi altsaa søge igjen at faa ophævet denne Forordning, der i sin første Paragraaf siger: „Børnenes Konfirmation og Indvielse, samt offentlig Ekamen og Prøve skal være en almindelig Pligt, som alle Børn i Menigheden, ingen undtagen, skal være nødvendig bundne til“.

Denne Forordning med de dertil knyttede Straffebestemmelser, der endog tillader at anvende Tugthusstraf for dem, som ikke vil lade sig

Konfirmere, maa nødvendigvis høves, om Konfirmationen skal blive, hvad den maa og hør være. Den der efter sin Daab er blevet undervist i Guds Ord, maa faa Lov til frit at vælge, enten han ved Konfirmation vil optages blandt Menighedens myndige Medlemmer eller ikke. Paa den anden Side maa Menigheden faa Lov til at holde tilbage fra Konfirmation dem, som den ikke anser modne dertil, eller som lever saaledes, at det er bitterligt for alle, at de ingen sand Tro og Gudsfrugt har.

Men skal det blive Alvor med denne Frihed, saa maa ikke alene hin Straffebestemmelse opføres, men Konfirmation og Altergang maa heller ikke, saaledes som nu er tilfælde, være Betingelse for at kunne nyde visse borgerlige Goder. Thi saalænge som den ukonfirmerede ikke har samme borgerlige Rettigheder som den konfirmerede, saa længe er ikke Konfirmationen en virkelig fri Sag. Enten man tvinger ved Straffe eller loffer ved timelige Fordele, saa bliver der i begge Tilfælde udøvet en Evang., og Konfirmanden staar ikke frit vælgende. De borgerlige Rettigheder, som hos os er afhængige af Konfirmationen, er for dem der hører Statskirken til, Retten til at indgaa i Egteskab, Retten til at drive borgerlig Næring og at blive Embedsmænd. Ingen kan altsaa blive gift i Statskirken, og ingen der hører Statskirken til, kan tage Borgerstab som Handelsmand eller som Haandverker eller blive Embedsmand uden at være konfirmeret. Nu kan enhver forstaa, at det blot vilde være tomt Snak, om Lovgivningen vilde sige, at Konfirmationen fra nu af skulde være en fri Sag, naar den ikke tillige lod ukonfirmerede faa de samme borgerlige Rettigheder som de konfirmerede; thi i Virkeligheden vilde jo da Evangen være der alligevel. Det maa altsaa være Kirkens Pligt at arbeide for, at paa den ene Side den Forordning, der paabyder den almindelige tvungne Konfirmation, opføres, og paa den anden Side for, at ingen borgerlige Goder skal være betingede af Konfirmationen.

Men naar vi altsaa erkjender, at Konfirmationen maa være en fuldstændig fri Sag, der overlades til Konfirmandens frie Valg, saa maa vi dog fastholde, at Konfirmationsundervisningen fremdeles hør beholdes som en for alle døbte tvungen Sag. Kirken kan ikke forsøre at døbe de smaa Børn og faa overlade dem til sig selv. Den som Kirken har døbt, ham maa den ogsaa under hans Opbetst under-

vise i Ordet; thi uden Ordet er det umuligt, at det opvoksende Barn kan blive i sin Daabsplætt, eller om det er faldt ud af denne, igjen kan gjenfødes til nyt Liv. Herrens Befaling i Matth. 28, 19. 20 siger jo heller ikke blot: Gaar hen og døber alle Folk, men den siger: Døber dem og lærer dem at holde alt, hvad jeg har befalet eder. Denne Undervisning maa naturligvis først være en Undervisning i Hjemmet af Forældrene, men den maa ogsaa nødvendigvis være en Undervisning af Presten, Menighedens Læger, for at Menigheden kan være vis paa, at de unge virkelig bliver undervist i Guds Ord. Kun ved Ordet kan Troen bevares, og kun ved Ordet kan Troen hos den frafaldne skabes paanh. Derfor maa Kirken sørge for, at Ordet bliver lagt den døbte saa nær som muligt ved Undervisning af den til Ordets Forkyndelse kaldede Prest i Menigheden. Saa er det da paa den anden Side Forældrenes Pligt at holde sine Børn til at give Agt paa Prestens Undervisning og ikke lade dem faa Lov til at forsømme den. De Forældre som negter at lade sine døbte Børn undervise af Presten, kan ikke blive staaende i Kirkesamfundet. Kirkesamfundet kan ikke forsvare, at de døbte Børn, som hører det til, bliver uden Undervisning i Ordet, og derved bliver sat ud af Stand til med opladte Øyne at afslægge den gode Bekjendelse; og den Fader og Moder, der ikke vil lade sine Børn undervise, har udelukket sig selv af Menigheden. Vi maa husse paa, at herved ikke øbes nogen Evang paa Barnets Samvittighed; men det sættes ved Undervisningen i stand til at vælge mellem Lydhed under Ordet eller Modstand mod samme.

Vi holder altsaa fast ved, at alle døbte maa undervises i Ordet og bibringes den fornødne Kunstdæk i vor Kirkes Lære. Men naar dette er gjort, saa maa det være en fri Sag for enhver at vælge, enten han vil konfirmeres eller ikke, ligesom det paa den anden Side maa staa Menigheden frit for at tilbagevise fra Konfirmation, hvem den finder umoden eller usikkert dertil. De som da ikke ønsker Konfirmation, eller af Menigheden (Prest og Menighedsraad) tilbagevises fra Konfirmation, maa da, naar Undervisningen er afsluttet, faa en Attest fra Presten om, at de har den fornødne Kristendomskundskab, og denne Attest maa da stafte dem samme borgerlige Rettigheder, som om de var konfirmeret. Naturligvis maa da intet være til hinder for, at de senere kan blive konfirmerede, naar de begjører

det, og der ikke i deres Vandet er noget, som er til Hinder for deres Optagelse i den myndige, kommunionberettigede Menighed.

Det staar endnu blot tilbage at vise, hvilke Følger en saadan Ordning vil have. Det er klart, at den vil medføre mange Vanskæligheder, og der gives vel dem, som af Frygt for disse ikke vover at gaa med paa Frigivelsen af Konfirmationen. Men har vi erkjendt, at Friheden paa dette Punkt ogsaa er Sandheden, saa har vi ingen Ret til at frygte for Følgerne. Vor Sag er fun den ved Øen og Arbeide at fremme Sandhedens Sag og isvrigt overlade Sagen til Kirkens Herre, som er Sandhedens Konge, og lade ham sørge.

Naturligvis kan den, der ikke vil konfirmeres, d. v. s. ikke vil bekjende Kirkens Tro, heller ikke betragtes som myndigt Medlem af Kirkesamfundet, og han kan derfor heller ikke stedes til Herrens Nadver, eller overhovedet nyde nogen af Kirkens Goder. Ligesaas viist som han ikke maa udelukkes fra nogensomhelst borgerlig Rettighed, ligesaas viist er det en Selvfølge, at han maa udelukkes fra de Kirkelige Rettigheder. Han kan ikke deltage i Nadveren, ikke faa Kirkelig Bielse, ikke faa Kirkelig Stemmeret. Kirken kan dog alligevel ikke ganske slippe en saadan, fordi han ved Daaben er indlemmet i den; men den maa føge ved Ordet at drage ham til Herren og vække Troen hos ham, for om muligt at frelse ham.

Mere kan ikke Kirken gjøre; thi den har ikke andre Midler end Ordet, hvorved den kan virke paa Sjælene. Bedbliver han da i sin Vantro, saa bliver han ogsaa hele sit Liv staaende udenfor Kirken, medens denne naturligvis bestandig staar med aabne Arme for at modtage ham, om han ombender sig. Det er altsaa klart, at Kirken herved vil faa færre, der falder sig med dens Navn; men den vil ikke derved tabe i Styrke. De ukonfirmerede, som saaledes staar udenfor Kirken, er ikke faa farlige som de konfirmerede Kyllere indenfor den. En aabenbar Fiende er altid mindre farlig end en falsf Ven. At have falske Medlemmer kan aldrig være Kirken til Gavn, men maa altid være til Hinder for dens rette Arbeide paa sin Selvbyggelse. Det er da ogsaa at haabe, at den Udstillelse, som saaledes vil finde Sted ved Konfirmationen, vil vække en Del op af det Selvbedrag og den aandelige Søvnagtighed, hvori de lever, naar de mener, at de er gode Kristne, fordi de staar i det ubortes Kirkesamfund.

Vi ser altsaa, at Konfirmationswangens Ophævelse indeslutter

en dobbelt Frihed, Frihed for den enkelte til med Munden at bekjende, hvad han tror i Hjertet og intet andet, og Frihed for Menigheden til at lade Ordet og det alene være Landens Sverd. Og denne dobbelte Frihed hviler paa den dobbelte Sandhed, at Bekjendelse uden Tro er et tomt Mundsveir, ja mere, er en Shnd, og at twungne Bekjendere kun svækker Menighedslivet, nedbryder Samfundet og strider mod Kirkens eget Væsen og Guds eget Ord.

3. Konfirmationens farer og fordele.

[Kilde: „Folkebladet“ for 6te og 20de Mars 1901. — Udg.]

Der kan mellem lutheriske kristne ikke være den mindste Diskussion om Berettigelsen af Barnedaaaben eller om Nødvendigheden af Religionsundervisning for de døbte Børn. Hvad der trænges, er mere Forstaaelse og Tver; Sagen selv staar for Lutheriske kristne uroffelig fast. Heller ikke er der nogen Evil om, at Menigheden er pligtig til at undervise alle som den døber, saasandt den kan naa dem.

Alle som døbes af eller i en Menighed, bliver ved Daaben Gjenstand for Menighedens særskilte Omhu. Og Prest og Diaconer maa ikke alene holde Vog over dem, men ogsaa Øie med dem, at de ikke forsømmes og kommer bort. Det vilde være en god Plan at give alle Forældre, som vil have sine Børn døbte af eller i en Menighed, klar Rede paa den Sag, at de ved Daaben har forpligtet sig til baade selv at opdrage sine Børn kristeligt, og at de har indrømmet Menigheden Ret til at se efter, om det blir gjort, og at Menigheden kan og maa forlange af dem, at de er tro i dette Arbeide. Thi Menigheden har ingen Ret til at døbe dem, som den ikke har en rimelig Sikkerhed for, at de ogsaa blir undervist.

Anderledes er det, naar der er Tale om Konfirmationen selv, jeg mener den enkelte Handling med Troesbekjendelse, Forsagelse og Øsste ledsgaget af alle de gribende Ceremonier, hvoraf den hos os er omgivet. Den er ikke meget gammel i den norsk lutheriske Kirke og hører ikke med til de oprindelige Lutheriske Kirkeliste eller Kirkeordener. Ærke destominstre er den blevet overmaade vigtig for Statskir-

ferne siden dens Indførelse, og tildels viistnok ejer for det almindelige Folk.

Der er derfor god Anledning for lutheriske kristne til at have forskellige Meninger om Konfirmationen, hvorvidt den i det heletaget er tjenlig, og hvorledes man høst bør have den, paa hvilken Maade, i hvilken Alder, med hvilke Ceremonier osv. Ingen bør dømmes som ulutherisk, fordi om han har den Mening, at man kan undvære Konfirmationen; thi da vilde ialfald Luther ikke være lutherisk. Og omvendt, man bør ikke være ubillig i sine Domme om dem, som vil beholde Konfirmationen, som den er; thi dens Indførelse skyldes uidentvil Mænd med varmt Hjerte for sand og levende Kristendom.

Kunde derfor Diskussionen om Konfirmationen føres med Sindighed, vilde det sikkert være til største Gavn just nu. Paa nogle Steder har man gjort nogle Forandringer med Hensyn til Konfirmationen; og det er viist ikke andet, end enhver Menighed har Ret til. Af disse Forandringer er der tildels kommet nogen Uenighed og Uro. Der danner sig ofte helt behynderlige Forestillinger blandt Folk, idet man har saa vanskeligt for at fatte, at der er Frihed iblandt kristne Mennesker i de Ting, som ikke er besalet i Guds Ord, saa at den ene Menigheds Praksis ikke er en Evang eller Lov for den anden Menighed.

Alligevel er der noget sandt i den Betragtning, at hvad der er tjenligt for én Menighed, er sandsynligvis tjenligt for en anden; og der er derfor god Mening i, at der udveksles Tanker, for at man kan høste Gavn af hverandres Erfaring.

Nu, da Kirkens har valgt en Liturgikomite til at foreslaa de nødvendige Forandringer i Statskirvens Ritual og Alterbog, er det sørdeses ønskeligt, at mange vilde udtale sig om, hvad der trænges, naar der skal blive Tale om en menighedsmæssig Liturgi.*). Denne Overgang er kanske vanskeligere, end de fleste tror, og det var derfor godt, om Sagen blev drøftet offentligt.

* * *

Som vi har Konfirmationen nu, er den ikke meget gammel. I denne Skikkelse skriver den sig fra Pietismens Reformbestræbeler, og den blev i den danske-norske Kirke indført i 1736.

*) Komiteens Forslag findes trykt i Den lutheriske Kirkernes Mæsseskrift 1902, Side 31—40. — Udg.

Den katholske Konfirmation havde Lutheranerne affaffet, og i dens Sted havde de indført den Regel, at før den første Altergang skulde Presten overhøre den, som vilde gaa tilalters, om han eller hun havde den fornødne Kristendomskundskab. Og denne Overhøring skulde ikke foretages bare en Gang, men oftere skulde de unge overhøres af Presten i Katekismen, for at de ikke skulde vølfe op i Ubidenhed.

Pietisterne var et Vækkelses- og Reformparti; de fandt, at det lutheriske Menighedsfolk var dybt nedsunket i Ubidenhed, og det gjaldt om at sprede baade kristelig Kundskab og kristeligt Liv inden Kirken, om Gud vilde give Land og Maade dertil. Med dette Maal for Øje virkede de med al Magt for at faa indført lovbunden Undervisning og tvungen Konfirmation for alle døbte, og paa de fleste Steder lykkes dette for dem; førstilt da ogsaa i Danmark og Norge.

Konfirmationen blev da udøvret med stor Høitidelighed og mange Ceremonier, og adskillige borgerlige Fordele fulgte med den, lige som der var ialfald store Ulemper forbundne med ikke at blive konfirmeret. Ikke alene Altergang, men Egteskab og mangt andet var negtet den, som ikke var konfirmeret. Baade den store Høitidelighed og de mange Fordele i Forbindelse med Konfirmationen rodfæstede snart dens Anseelse blandt Folket, og den blev det egentlige Skillemerke i Folkebevidstheden mellem Barn og voksen. Den var, som B. Bjørnson etsteds siger, et Maalestic som den unge maatte smyge igjennem, og naar han kom ud af Kniben, kunde han voksen ud og blive stor og bred, thgge Tobak, bandede og være Kær.

Lidt efterhvert er endog i Statskirkerne Ebangen faldt bort. Der er ikke længer nogen rent verdsdig Nødvendighed for at blive konfirmeret. Alle alvorlige kristne har set, at Konfirmationen ialfald maa være en fri Sag i det borgerlige uden Lovens Ebang og uden loffende Fordele. Men Kirken fastholder den som Betingelse for første Altergang; og Folkeskolen fastholder endda paa mange Steder Konfirmationen som en Nødvendighed for Ungdommen; og den staar mangesteds endda som den egentlige Obergang fra Barn til voksen.

Det er ikke saa underligt, om der i denne Tingenes Tilstand after er vaagnet en hel Del Kritik over Konfirmationen. Heller ikke, at mange synes, at der endda er altfor meget igjen af Ebangen. Thi hvad er Konfirmationen, saaledes som vi har den?

Den er en Bekjendelse om sand og levende Tro; et Øøste om at blive i Troen til Døden; og endelig en Haandspaalæggelse, hvorved Troen skal styrkes. Dette er dens Væsen hos os, og det springer i Øinene, at en saadan Handling maa fremfor alt være fri og ikke omgjøres til det mest tvingende af alt: en Folkestif. Æ alle Folkefærd paa Jorden er Folkestiften mere tvingende og bindende, mere sikker paa at blive gjennemført end nogen Lov, menneskelig eller guddommelig.

De som derfor er bange for Hylkeri og Sambittighedstwang, indvender mod Konfirmationen, at den er for tvungen og bundet, og den medfører saa sørgetlig meget Hylkeri, fordi alle Børn twinges til at befjende Troen og love Øøftet, enten de mener noget dermed eller ej.

Fremdeles indvender man mod Konfirmationen, at den virker endog i bedste Fald en Missforstaelse, nemlig denne, at dette at gjen-tage eller bekræftes i sin Daabspakt er noget, som et Menneske kan gjøre en Gang, og dermed er det gjort; med andre Ord den hindrer den rette og sande Erfjendelse, at et Menneske hver Dag skulde leve i sin Daabspakt og især da være nødig og sambittighedsfuld heri i den modnere Alder, som følger paa Konfirmationen og Nadvernydelsen. Men istedet derfor viser Erfaringen, at det oftest er, som om alt Alvor stryges bort, naar Konfirmationen er over. Og det er venteligt, naar Konfirmationen fremstiller sig som det ene store Tag, som den unge maa tage, og naar det er over, saa er han færdig med Daabspakten og Kristendommen for en lang Tid ialfald.

Der er meget i dette, og det fortjener Overveielse af alvorlige Folk.

Paa den anden Side er det med Rette fremhævet, at der dog ogsaa er Fordeler ved Konfirmationen. Det hører indrømmes, at idethale er der blevet mere Kristendomskundskab i den lutheriske Kirke efter Konfirmationens Indførelse. Der er heller ingen Evil om, at netop det store Krav, som Konfirmationen stiller til de unge paa deres personlige Kristendom, har været en Spore for mange Prester og mange Konfirmanter til at tage Sagen rigtig alvorligt og sambittighedsfuldt. Og siden den udvortes Evang er faldt bort, er det jo blevet lettere for Presterne at advare de unge mod at aflagge Bekjendelse og Øøfte, hvis de ikke mener noget med det.

Uenigheden er der imidlertid; og skal vi haabe paa at faa en Ordning, som Menigheder og Prester kan slutte sig om i Endrægtighed, maa der kanske søges en saadan Ordning, som forebygger Ulemperne uden at horttage noget af Nyheden.

Hjette Affnit.

[Som Affslutning paa dette Bind er der i dette Affnit taget med en Række Foredrag, der alle — med Undtagelse af det sidste — blev holdt ved Augsburgs Borners og Den lutheriske Frifirkles Aarsmøder. Det sidste Foredrag — De troendes Enhed — blev strevet for et kirkeligt Møde i Hatton, N. Daf., Vinteren 1907. Da det imidlertid ikke blev muligt for Forfatteren personlig at være tilstede, blev Foredraget op læst af en af Mødets Delta-gere. Det blev senere offentliggjort i „Lutherist Tidsskrift“. — Udg.]

I. Menighed og Menighedsliv.

[Kilde: Beretning om det 4de Møde af Augsburgs Bänner, 1896, Side 59—70. — Udg.]

Menighed.

„Hvo har hørt saadant? Hvo har seet saadanne Ting? Kommer et Land til Verden paa een Dag, eller fødes et Folk paa een Gang?“
Ej. 66, 8.

Den Undergjerning, som Esaias saaledes behyder, er Menighedens Gødsel ved Vandens Udgylde paa Vinsefesten. Menigheden kom ikke ved nogen menneskelig Kraftanstregelse eller klog Beregning; den kom som en Maadegave fra Gud, en herlig Frugt af Jesu Kristi Ødb og Opstandelse; thi den himmelfarne Frelser opfylde Forøjelsen, han gav Disciplene før sin Ødb, om Talsmanden, han skulle sende, og Sandhedens Vand, som han skulde give dem; og da Vand kom, og da Stormen bruste med Bælde, og da Tunger som af Ild satte sig paa hver af Disciplene, og da Vandens liflige Vidnesbyrd

om Guds store Gjerninger løb i de mange Tungemaal, da stod Menigheden der, „et helt Folk født paa én Gang“.

Men Menigheden er ikke uden sin Forberedelse. Denne nye „Husholdning i Tidernes Hylde“, denne „Kristi Hemmelighed“ var skjult i Gud fra Verdens Begyndelse og Gjenstand for hans evige Raad, hans „velbehagelige Beslutning, som han forud fattede hos sig selv“.

Derfor er den ogsaa bebudet og forjættet ved Profeterne ned igjennem hele den gammeltestamentlige Tid; „thi den Herre, Herre gjør ikke noget, uden at hanaabenbarer sit hemmelige Raad for sine Ejendere, Profeterne“. (Am. 3, 7). Fra Moses til Malakias lyder Forjættelsens Røst ved alle Profeterne, om Dagen som kommer, da Guds Bolig skal være blandt Menneskene, og han skal bo hos dem, og de skal være hans Folk, og Gud selv skal være med dem og være deres Gud. Det er den Dag, om hvilken David synger i sine sidste Ord: „Som Morgenens Lys, naar Solen gaar op, en Morgen uden Skyer; ved Solskin, ved Regn spirer Græsset frem af Jorden.“ (2 Sam. 23, 4). Og efter: „Dit Folk morder villig frem paa din Vældes Dag; i hellig Prædelse kommer din Ungdom til dig, som Dugg ud af Morgenrødens Skjød“. (Salme 110, 3). Om Guds Menighed er det Profeten Mika taler, naar han siger i det 5te Kapitel: „Og Jakobs Røst skal være midt iblandt mange Folk som en Dugg fra Herren, som Regnbøger paa Urter, der ikke bier paa nogen og ikke venter paa Menneskenes Børn. Og Jakobs Rest skal være blandt Hedningefolkene, midt iblandt mange Folk, som en Løve blandt Skovens Dyr, som en ung Løve blandt Faarehjorden, hvilken, naar den farer frem, træder ned og sønderriger, og der er ingen som redder.“ — Om Menigheden profeterer Zefanias, naar han siger i det 3de Kapitel: „Men jeg vil levne i din Midte et elendigt og ringe Folk, og de skal forlade sig paa Herrens Navn“, og til dette elendige og ringe Folk siges der: „Herren er i din Midte, du skal ikke se noget ondt ydermere. Herren din Gud er i din Midte, en vældig som frelser; han frødner sig over dig med Glæde, han tier i sin Kjærlighed, han jubler over dig med Fryderaab.“

Tiden vilde flettes, om vi skulle opregne alle de gode Ord, med hvilke Herren har bebudet Menigheden i det gamle Testamente; kun dette Sakarias's Ord skal vi hidsette:

„Sverd, vaagn op over min Hyrde, og over en Mand som er min

næste, siger den Herre Zchaot; Slaa Hjernen og Faarene skal adspredes, og jeg vil føre min Haand tilbage over de smaa. Og det skal ske i alt Landet, siger Herren, at to Trediedele deri skal udryddes, skal opgive Landen; men den tredie Del skal levnes deri. Og jeg vil føre den tredie Del i Alden og liture den, som man luterer Sølvet, og prøve den, som man prøver Guldet; den skal paakalde mit Navn, og jeg vil svare den; jeg siger: Den er mit Folk; og den skal sige: Herren er min Gud." (Sal. 13, 7—9).

Dersom vi da vil betænke, hvor dyrebar, udvalgt og elskelig for Herren hans Menighed er, saa stiller det sig frem for os, at det evige Raad om den nytestamentlige Husholdning, som er Menigheden, det er blevet virkeligjort ved den treenige Guds Kjærligheds Aabenbrelse og Virksomhed ned gjennem alle Slegter.

Med den Hensigt at frembringe Menigheden i Eidernes Hylde gav Gud Forjættelserne, kaldte Abraham, udvalgte Israels, førte sit Folk paa underlig Vis; Riger opstod og Riger gif tilgrunde, Afguds-templer reistes og sank atten i Grus, Folkene ødede sin Kraft i forgjæves Forsøg paa at brygge et evigt Rige og sumle uforgjængelig Visdom og Magt; men Herren havde sit Rige og sin Menighed for Sie med det altsammen, og da Verdens Magt var bevist at være Afmagt, og dens Visdom Daarlighed, og dens Glæde idel Forsøngelighed, da var Herrens Time kommen til at byde den udtørnte og fattige Verden Maadens Rigdom ved Sønnen og Landen.

Og er allerede dette stort og kosteligt at se, hvorledes hele Faderens Verdensstyrke peger henimod Menigheden og dens Tilblivelse og Vækst, uendelig meget større bliver dog Menighedens Vær, naar vi betænker, at den er kjøbt med Sønnens Blod. Thi saa har Gud elsket Verden, at han gav sin Søn den enbaarne hen i Døden for dens Frelse, og saa har Sønnen elsket, at han kom for gjennem sit Liv i Eiderser og sin Død paa Korset at forhverve sig Menigheden med sit eget Blod. Sønnens Fødsel, Død og Opstandelse har dette ene Formaal, at Guds Rige som er Menigheden, skulde komme, Gud til Gre og Pris, Menneskesjæle til evig Salighed. Thi han selv, den Guds enbaarne Søn, vilde være Hvedekornet, som faldt i Jordens og døde for at vokse op og bære megen Frugt, en Frugt der viser sig udoover Jordens i Menigheden, som er den Guds Ager, hvis herlige Grøde er de Sjæle, som frelses af Guds Kjærlighed og Maaden i Kristus Jesus.

Før at Menigheden skulle blive til, gif Jesus til Faderen for fra ham at sende den Helligaand. Aanden kom, og Menigheden fødtes. Ordet til Nikodemus sit sin skjønneste Opførsel: „Vinden blæser hvor den vil, og du hører dens Sugen; men du ved ikke, hvorfra den kommer eller hvor den farer hen; saaledes er det med hver den, som er født af Aanden.“

Det er den treenige Guds hellige Gjerning, vi staar ligeoverfor, naar vi betrakter Menighedens underfulde Tilblivelse. Synden havde forstyrret Guds Skaberverk; Døden var blevet Herre over den faldne Skabning; Guds Brede over Synden lagde usigelig Lidelse over det Menneske, som var skabt til Salighed. Guds evige Raad om Hus holdningen i Tidernes Hylde var et Kjærlighedens og Naadens Raad; thi det gjaldt om at gjenoprette al den Skade, som Synden havde bevirket; det gjaldt at opnæve Syndens og Dødens og For dømmelsens Magt over Menneskene; det gjaldt om at giengive Dødens bundne Slaver Liv og Usorkrænkelighed. Derfor kunde der ingen Menighed fødes, intet Samfund af. Guds frigjorte Børn skabes uden Forsoning ved Kristi Død, Liv af døde ved Kristi Opstandelse, Forening med Gud og hans Søn ved den Helligaand. Guds frie og levende Folk paa Jorden har til sin aller nærmeste Forudsætning Guds Søns Død og Opstandelse og Foreningen med ham ved den Helligaand.

Det er derfor, den er Kristi Legeme; den himmelfarne Frelser bor ved den levende Tro, som virkes af Aanden, i sine troende. Han var død, og se, han er levende i al Evighed. Saa maa det ogsaa kunne siges om hver den, som i Aand og Sandhed vil høre hans Legeme til: Denne var død, og se, han lever. Det Kristi Liv, som gjennemstrømmer Menigheden ved den Helligaand, er den opstandnes Liv; det er Livet efter Døden, det evige Liv, som ikke dør mere. Ingen er delagtig deri uden den, som selv er død og opreist med ham. Den levende Tro er en Død fra Verden paa Kristi Kors og en Levendegjørelse for Gud ved Kristi Opstandelse.

Dette er Kristi Hemmelighed og Menighedens hellige Gaade: Død med ham og opreist med ham er Guds Menighed ikke af Verden og dog i Verden. Og fordi Menigheden saaledes er Samfund med den opstandne og himmelfarne Frelser, derfor er dette Samfund uafhængigt af de jordiske Kaar og Betingelser. Menigheden er ikke et

jordisk Folk, saa det kommer an paa at have den rette menneskelige Stamfader eller den rette Farve, eller det rette jordiske Fædreland eller det rette Sprog. Ikke heller er det en særstilt Kaste eller Klasse eller Alder eller Dannelsestrin. Thi Menigheden er ikke en høiere Form af Verdenslivet eller et mere eller mindre udviklet Trin i Civilisationen; men den er et nyt Gudsliv blandt Menneskene, et Liv, som kun kan findes, hvor der er stuet en Afsøen fra Verden. De menneskelige Staar kommer kun forsævidt i Betragtning, som det falder thynge for dem, som e r noget og har noget i Verden at dø fra det verdslige og saa Guds Liv. Derfor er ikke mange vise, ikke mange rige, ikke mange fornemme blevne med i Menigheden; thi det kostede dem formeget at miste alt for at vinde Guds Rige. Derfor er der heller ikke indenfor Menigheden Rang eller Kaste, høiere eller lavere Lag. Der er den væsentlige Lighed, som følger af at have samme Fader, medens der er den nødvendige Forskjel, som følger af at en er ung, en anden gammel, en har én Gave til Arbeide, en anden en anden Gave. Der er den væsentlige Enhed, som hører Jesu Kristi Legeme til ifraast af den ene Land. Der er ogsaa den Forskjel og Mangfoldighed, som kommer deraf, at den ene Land uddeles sine Gaver, og giver til hver enselt troende Gaverne, eftersom han vil.

Men er saaledes Menigheden Liv af døde eller den opstandne Herres Jesu Kristi Liv, saa følger deraf, at Menigheden kan ikke mere dø. Dens egentlige og væsentlige Liv er det Jesu Kristi Liv, som allerede har været gjennem Døden og derfor ikke dør mere. Ikke alene er Menigheden i Besiddelse af Livskraft nok til at eksistere, saalænge Jordnen staar og Tiderne varer; men gjennem alle Tider og alle Slegter og alle Evighederaabenhæres og prises og øres Gud gjennem Menigheden, som er hans Søns, vor Herres Jesu Kristi levende Legeme, som vel kan lide, pinnes og forståstes af Verden, men som trods al Mishandling dog lever den opstandnes evige Liv midt i Forkænkelighedens Verden.

Menighedsliv.

Dersom da Menigheden er Maalet for Faderens Styrrelse, for Sønnens Fødsel, Død og Opstandelse, for Landens Udgårdelse; der-

som Menigheden er den rette udvalgte Slegt, det kongelige Preste-skab, det hellige Folk, Ejendomsfolket, Guds Bolig i Aanden, Staden paa Vjerget og Lyset paa Lyfestagen, saa er det ikke underligt, at Paulus, som var fastet i Fængsel og lagt i Lænker for denne Menigheds Skuld, i Hølelsen af det store Ansvar skriver til dem, som var Menighed og kaldte sig Menighed: „Jeg formaner eder derfor, jeg, den bundne i Herren, at I v a n d r e r d e t K a l d v e r d i g, med hvilket J e r k a l d t e.“ Det som vi her mener med M e n i g h e d s - I v, er ikke noget andet end den Vandel, som svarer til Menighedens høie Kald. Dette Kald hviler nemlig først og fremst paa hver enkelt Menighed paa hvert Sted, hvor kristne samles om Guds Ord og Daab og Nadver. Har en Samling af troende Mænd og Kvinder taget Menighedens hellige Navn og begyndt dens hellige Gjerning med Ord og Sakrament paa et Sted, saa har de derved ogsaa taget Kaldet og Ansvar; og Gud vil dømme dem derefter, som Paulus skriver til Korintierne: „Bed J iffe, at J e r Guds Tempel, og at Guds Aand bor i eder? Dersom nogen fordærver Guds Tempel, skal Gud fordærve ham; thi Guds Tempel er helligt, hvilke J e r.“

Der er saa mange, som prøver at slippe fra det store og forfærdelige Ansvar, som hviler paa Menigheden, derved at de tænker paa hele den kristne Kirke istedetfor paa den lille enkelte Menighed, og ved at føste Opmerksomheden paa dette store og vidstrakte Samfund blir den enkelte Menighed saa forsvindende, at det synes som om dens Liv og Vandel og Omgjængelse ikke kunde være af saa stor Værdning, og den kunde derfor slippe lettere og billigere fra Kaldet og Ansvar. Men intet kan være fordærveligere end en saadan Tænkmaade. Ligesaalidt som den enkelte Sjæl kan frelses i Mængden og Massen af kristne uden at være kristen selv, ligesaalidt kan den enkelte Menighed slippe fra sit Kald og sit Ansvar i Mængden af Menigheder. Hvor Kristus er, der er han enten hel, eller han er der slet ikke. Hvor Kristendommen er, der er den hel, eller ogsaa er den der slet ikke. Og hver enkelt Menighed for sig har netop selv samme Kald og Opgave og Ansvar, som den hele kristne Kirke, og saa tungt veier Ansvar, som om den var den eneste Menighed og den hele Samling af Menigheder.

Lad os prøve under vor Betragtning af Menigheden at holde dette fast, saa ingen skal have Anledning til at unddragte sig Kaldet

med den falske Trost, at der er saa mange om det, at det er ikke saa nøsie med hver enkelt.

Hvorledes skal da Menigheden vandre sit Kald værdig?

Det høie Kald at være den opstandne Frelsers Legeme og Guds Nands Bolig, kræver den største Ndmighed; thi kun i Bevidstheden om egen Uværdighed og Udygtighed bliver der Rum for Guds Nand og Guds Ere.

Det altomfattende Kald at samle alle Sjæle ved Jesu Kristi Kors, at de kan renses ved Blodet og forliges med Faderen, kræver den største Kjærlighed; thi kun i Kristus er Frelsen, og derfor er det kun Kristi Kjærlighed, som kan twinge os til at føge Sjælenes Frelse.

Det ene store Maal at samle alle ind i Kristi Samfund og fremstille hvert Menneske fuldkomment i Kristus Jesus, kræver én Nand og en Mangfoldighed af Gaver, saa at der trods de mange Ejener og Kræfter dog ikke blir nogen Forvirring eller Adspredelse, men de mange smaa Evner og Gaver arbeider ved den Helligaands forbindende og ordnende Kraft imod det samme Maal.

Forsøger vi da lidt nærmere at orientere os i denne Menighedens Virksomhed for at svare til sit Navn og sit Kald, saa vil det kanskje være nofsaa helbemt at dele den i to Grene, som dog staar i den inderligste Forbindelse med hinanden:

1. Kristi Legemes indre Bekst til sin Opbyggelse i Kjærlighed.
2. Kristi Legemes Bekst udadtil for at omfatte alle Mennesker, den hele faldne Slekt.

Der er nemlig Rum for Bekst eller Fremstridt i begge Retninger. I sin jordiske Tilværelse før Kristi Gjenkomst er Menigheden aldrig fuldkommen eller fuldendt eller færdig. Den fuldendes netop ved Kristi Gjenkomst, derfor er den ikke fuldkommen paa noget tidlige Tidspunkt. Indtil den Tid er den stadig i Fremgang og Udvilning.

I det indre Menighedsliv er der altid den Mangel ved den jordiske Menighed, at ikke hos alle, som drages ind i Menigheden og slutter sig til den, er der en virkelig Overgang fra Døden til Livet; mange døde og sovende Mennesker følger med ind i den udbortes Menighed, eller vokser op i dens Midte. Det er en uundgaaelig Ulhylle, som derfor Frelseren har beredt os paa gjennem sin Abenbaring. Det danner naturligvis ingen Undskyldning hverken for dem, som med

verdsligt Sind gaar ind i Menigheden, ei heller for dem, som endog bover at bruge kjødelige og verdslige Overtalelsesmidler for at bøge nogen til at slutte sig til Menigheden.

Der er ikke hos nogen en absolut fuldstændig Afståen fra Verden og Hjælpet. Derfor er der heller ikke hos nogen en fuldstændig og fuldkommen Delagtiggjørelse i den opstandnes Liv. Det gaar med de troende til alle Tider som med Paulus, der siger: „Saa tjen jeg da Guds Lov med Sindet, men Shyndens Lov med Hjælpet.“

Derfor er der til alle Tider Rum for Vækst i Menigheden. Bestandig fremad er de kristnes og den kristne Menigheds Løszen indtil Kristi Tilkommelse.

Og i ydre Henseende er der altid, haade hjemme i Kristenheten og udenom dens Grænser, en stor Mængde Sjæle, som kan samles til Menigheden ved Evangeliet. Paa Veien og ved Gjærderne er der mange forkomne og elendige Mennesker, mange forlorne Sønner og Østre, som skalde nødes til at komme ind. Og tænk, tænk paa Hedningernes Millioner, som ikke har hørt og ikke hører Christi velsignede Evangelium! Der er Rum for Vækst, Rum for Fremskridt, Rum for Kamp og Rum for Seier.

Men skal et Legeme volse, saa kræves særdeles to Ting, det er

Næring og Organer.

Gud har sørget for begge Dele. Menigheden har faaet Ord og Sakrament. Ved disse faar den Næring og Livskraft; Modstandsraft mod Verden og Shynden og Døden, saa den trods alt Fordærvelsens Smitsstof dog kan holde sig levende og sund; Arbeidsraft, saa at den ikke behøver at synke magtesløs under det vældige Arbeides Møje og Besvær.

Menigheden er ogsaa udrustet med mange Lemmer, som alle er Organer, gjennem hvilke Menigheden modtager Land og udfører Arbeide. Den Missforstaelse, at Menigheden har kun et eneste Organ, som er Presten, strider haade imod Skriftenes Bogstav og dens Land. Alle kristne, Mænd og Kvinder, voksne og Børn, er kaldt og sat og begavet til at være Arbeidere i Bingsaarden. Der er Hvile og Fred i Guds Menighed; der er Travlhed og Liv og Virksomhed tilslige. Der er idel Rørelse og Frihed i Menigheden. Mange er frugt-

agtige for en saadan Menighedsfrihed; men det er, fordi de ikke kjenner den Helligaands Gjerning og Kraft; thi Guds Land er mægtig til ved Guds Ord at give hvert Lem dets Virksomhed.

Bilir derfor Ordets Forkyndelse ret kraftig og aandfuld, skriftmæssig og alsidig, og Hjerterne oplades og Menighedslemmerne blir nidsjære i Ord og Gjerning, saa vil Menigheden vokse Legemets Bekst baade indad og udad. Erfjendelse og Indsigt vil tiltage, og Kjærligheden vil blive mere inderlig og mere omfattende. Og Menigheden vil vinde større Tilslutning og drage flere til sig, naar alle Menighedslemmer kun lever for dette ene: Sjælenes Frælse og Guds Riges Udbredelse.

Menighedens indre Bekst vil derfor vise sig i en kraftigere Afsondring og Udfællelse fra Verden, større Forsagelse og Selvsforengelse og mere oposrende Kjærlighed til Sjælene, saa at paa den ene Side Lyset staar skarpt ud fra Mørket, og paa den anden Side Lyset drager og lokker dem, som endda vandrer i Verdens Kulde og Mørke. Men dette er en Virksomhed, som først af alt øves inden Menigheden. Der skal de døbte Børn opdrages, oplæres, oplyses, saa de kan blive paa den trange Forsagelsens og Troens Vei; der skal de sovende vækkes; der skal de troende styrkes og veiledes, opmuntres og formanes. Og saa udad i Hedningeverdenen, der er Arbeide nok for at faa Evangeliet forklyndt. Og den Menighed, som ikke missionerer, den er ikke Menighed uden i Navn; thi Guds Land er en Land, som driver til Arbeide for Guds Riges Udbredelse indtil Jordens Ender.

Naar den kristne Menighed saaledes bliver sig sit Kald bevidst og begynder at leve deri, saa vil den stedse mere erfare, at dersom den lever i Kjærligheid, saa lever den under Gud. Ikke alene vil den levende Menighed lønnes af Verdens Had, fordi det er en Fornærmelse mod Verden at arbeide for dens Frælse. Men den levende Menighed vil om muligt blive end mere forhadt af den falske og døde Kirke, som i det vaagne Menighedsliv vil se sin egen Verdslıghed dømt. Gjæerdeleshed vil alle de, som har verdselig Fordel af Menighedens Død og Uvidenhed og Virksomhed, blive bitre Fiender af den frie og levende Menighed. Men de, hvis Lyst det er, at Sjælene fræses og Livet fødes, de vil med Glæde hilse den frie og levende Menighed og fryde sig over at kunne gaa foran, om det saa gives dem, i dens Kamp, Arbeide og Trængsel. Det er Presternes Blads i den frie Menighed.

Der er dem som frygter for, at naar Menighederne vaagner, saa blir det for trængt for Presterne. Frygten er ikke grundet, saasandt Presterne forstaar sin Opgave og sit Kald. Blir der Vækfelse i en Menighed, saa vil den tro Hørde og Sjælesørger finde baade Arbeide og Sympathi, baade Trængsler og Glæder. Men den verdslige Prest vil viistnok finde mange Banskeligheder, hvor Guds Nands Gjerning begynder i Menigheden, og kanske blir Rummet ham for trængt.

Menigheden lever i Haab; thi Fulddendelsen kan ikke udeblive; Kristi Liv kan ikke slukne uden at naa frem til sin evige Blomstring i Herlighed. Det er Vandliljen, som af det grumsede Dyb skyder op til det klare Solskin under Guds Himmel. Det Liv, som springer frem af Kristi dunkle Grav ved hans Opstandelse fra de døde; det Liv af Gud og hans Nands evige Kjærlighed, som leves under Had og Forsølgelse, Trængsel og Foragt, det naar tilsidst frem til den evige Herlighed.

Da fuldendes Menigheden, naar alle dens tro og sande Medlemmer samles for Lamnetsrone, og fra deres Hjerters Dyb bruser frem Lovsangen, kraftig og klængfuld som mange Vandets Lyd. Da skal det nye Jerusalem, den hellige Stad stige ned af Himmelnen fra Gud, beredt som en Brud, der er smykket for sin Brudgom, og da skal Guds Paulus i evig Fuldkommenhed være hos Menneskene, og han skal bo hos dem, og de skal være hans Folk, og Gud selv skal være med dem og være deres Gud! Amen.

2. Betingelserne for Menighedsdannelse.

[Hilfe: Beretning om Den lutheriske Frikirkes 9de Årsmøde, 1905,
Side 86—95. — Udg.]

Meningen med at opstille dette Thema er viistnok at faa Svar paa det Spørgsmaal: Naar er det rigtigt, betimeligt og forsva-
ligt at foretage Menighedsorganisation paa et Sted, og hvilke Per-
soner hør man søge at faa med i Organisationen?

Paa et Spørgsmaal af denne Art kan der selvfølgelig ikke gi-
ves noget Svar, som nedlægger en Regel, der passer paa alle Steder
og til alle Tider, medmindre den gives i Form af et almindeligt
Princip, som maa føges anvendt saa vel som muligt i de enkelte Til-
fælde. Vi kan ikke sige, at en Missionsprest altid maa arbeide et
År med Prædiken, før han søger at faa organiseret Menighed;
heller ikke kan vi sige, at han maa faa stiftet Menighed først af alt,
før han har Ret til at prædike Guds Ord for Folket.

Spørgsmalet er af den Art, at der kun kan gives almindelige
eller principielle Svar.

Og er det dette, som her skal gives, da gjælder det om at fast-
holde, at Frikirken fra Begyndelsen af har hevdet, at Spørgsmaale^{et} om Menigheden og dens Væsen maa klares ud af selve den guddom-
melige Åabenbaring i det nye Testamente, fordi det er, hvad man i
den lutheriske Kirke kalder et **L e r e s p ø r g s m a a l**, i hvilket
Guds Ord er den eneste Regel og Rettesnor.

Og Menighedens rette Organisation staar i en saa nær og næse
Forbindelse med Menighedens Væsen, at man nødvendigvis maa gaa
tilbage til Spørgsmalet om Menigheden selv, naar man vil faa
Greie paa, hvorledes Menigheden og Menighederne dannes.

Og om Menigheden giver det nye Testamente klar og righoldig Oplysning, fordi jo hele den Åabenbaring, som er givet i det nye Testamente efter Kristi Himmelfart, taler om Menigheden og dens Væsen og Virke.

Apostlernes Gjerringer, Brevene og Johannes's Åabenbaring taler jo hele Tiden om Menigheden eller, hvad der er det samme, den Helligaands Gjerning, saa at de som i vore Dage er Menighedens Modstandere og ikke vil vide noget af, at man maa gaa tilbage til Skriften, naar der blir Spørgsmaal om Menigheden, kan ialfald ikke paaberaabe sig, at der i Bibelen er saa lidet om Menigheden, at man ikke der kan faa Lys nok over den Sag.

Som imidlertid Stillingen er hos os, er den jo faktist forkvælet paa saa mangfoldige Maader, at det er ganske rimeligt, at der trænges en stadic og forhat Diskussion om Sagen for om muligt at faa mere Lys over den. Og da hele vort Arbeide er afhængigt af en ret Erfjendelse af Menigheden, saa er intet vigtigere end at drive denne Undersøgelse med al Kraft og al Hast, for at snarest mulig de klareste Resultater kan naaes.

Vi er jo Lutheranere, Brødre, og det betyder først og fremst, at vi staar urokkeligt paa Skriften Grund, saa det er aldeles rigtigt og egte lutherisk at søge den rette Oplysning om Menigheden i selve den hellige Skrift.

Og visselig har Luther selv vist Veien ogsaa i dette Stykke.

Der er ingen Mand, for hvem det har lykkes bedre at samle sine tanker i en fort Hovedsum end Luther. Hans lille Katekismus er i denne Retning det største Meisterverk, som eksisterer inden den kristne Kirke. Som med en Solstraale er det srevebet, hvad der i Katekismen staar, at det er „den Helligaand, som falder, samler, oplyser, hellig-gjør den hele kristne Menighed paa Jorden og opholder den hos Jesus Kristus i den ene og sande Tro.“

Det er grei Tale, og den er skriftmæssig i den allerhøjeste Forstand. Den stemmer ikke bare med Skriften Bogstav, men i Sandhed med dens Aand; og den er ikke bevidnet alene af et Sprog her eller der; men hele Skriften bevidner dette, at det er netop Maalset for al Guds Gjerning, Førelse, Sthrelse og Åabenbaring for og med det faldne Menneske at reise sit Rige paa Jorden eller, som det figes i Skriften, at „erhverve sig en Menighed med sit eget Blod“, og at

denne Menighed er den, som Aanden falder og samler, oplyser og helligjør fra hin Pinsedag af, da han kom med Stormens Kraft og Kjærlighedens Ild over Jesu Disciple og sammenføjede dem til Jesu Legeme, „hvilket er Menigheden“.

Alt fremgaar det af Vidnesbyrdet om Menighedens Begyndelse, at den er Aandens Gjerning i Jesu troende Disciple. Og hvor Aanden ved Ordet faar gjøre sin Gjerning, der dannes og stiftes og konstitueres Menigheden „samme Dag“, saa der er ikke længe at bie. Der blir Daab og Nadver og Brodersamfund og sælles Øen de Kjendetegn, som fremstiller Menigheden synlig for alles Øine, saa den kan merkes og fornemmes baade som et afgrenset Samfund og som en levende og dragende Magt, der samler stedse flere af dem, som vil være med.

Hvem blev da Menighedslemmer, og hvem afgjorde, om de skulle være med eller ikke?

Skriften siger: „De som nu gjerne annammede Peters Ord, blev døbte,“ og saaledes lagdes de til Menigheden. Men Skriften siger ogsaa: „Herr en lagde daglig til Menigheden dem, som freltes.“

Se her to Vidnesbyrd om samme Sag; disse faar vi holde sammen, og jo mere vi forbinder dem paa aandelig Vis, desto klarere vil de ogsaa samstemme i dette, som Luther siger: Det er den Helligaands Gjerning at falde, samle, oplyse og helligjøre Menigheden; thi hvorledes skulle vel dette passe, at de som annammede Ordet, lagdes til, og at Herr en lagde dem til, uden netop saaledes, at Herr en virkede gjennem Ordet, og Aanden drog dem ved falende Ord og gjensødende Daab ind i Menigheden, „som er Kristi Legeme“.

Dette er den naturlige og derfor eneste rette Maade at danne Menighed paa. Og som det begyndte paa denne Maade, saaledes fortettes det ogsaa i den apostoliske Tid. Da „Samaria annammede Guds Ord“ ved de adspredte Kristnes Prædiken, blev ogsaa der Menighed. Ligeledes i Galilæa, ja helt opps i Antiochia i Syrien, hvor kristne af Jøderne og kristne af Hedningerne første Gang forenedes i én Menighed og i et Kristi Legeme, idet „Mellembæggen“ blev nedbrudt, og hvor derfor det nye Samfund fil sit eget nye Navn, idet Disciplene da og der blev kaldt „kristne“.

Og fra dette Antiochia udgik ogsaa Hedningemissionærerne; thi

fra nu af var Anledningen til Menighedsdannelse saa vid og rummelig som hele Verden; og virkelig dannedes der Menigheder ved Pauli Prædiken i utrolig kort Tid i en Mangfoldighed af Øyer baade i Afien og Europa.

Allestedts paa samme Maade; Evangeliets Prædiken stakte selv de nødvendige Forudsætninger, thi Menighederne dannedes af dem, som „blev troende”, som „fik den Helligaand”, som „blev døbte til Kristi Død”. Allestedts ved Landen og Troen, hvilket fra det udvortes betragtet viser sig som den hele og fulde Frivillighed.

Frivillighed.

Man kunde jo gjerne kalde det Selvbestemmelse, forudsat at man forstaar, at det ikke dermed er Meningen at komme i nogen Modsigelse med den kristelige Sandhed, at denne Selvbestemmelse er i sin innerste Grund en Gudsbestemmelse; thi disse som „gjerne annamme Ordet”, er de som Herren har kaldt og udvalgt og givet Troens Lydighed, saa at deres Frivillighed ikke er af dem selv, men af den Helligaand.

Heri altsaa er det apostoliske Princip for Menighedsdannelse klart nok udtalt: Det er Frivilligheden, Landens og Troens Frivillighed. Det gif for sig, som det er skrevet i Åabenbaringens Bog:

„Og Landen og Bruden siger: Kom! Og hvo der hører, sige: Kom! Og hvo der tørster, komme, og hvo der vil, tage Livsens Vand uforstyrldt.“

Som før sagt, det er umuligt bedre at udtrykke den apostoliske Regel for Menighedsdannelse end ved Luthers Ord: „Den Helligaand kalder, samler, oplyser og helligjør den kristne Menighed“.

Med denne Frivillighed lægges da hele Guds Riges Ansvar, d. v. s. Ansvarret for Menighedens Liv og Træsel, dens Arbeide og Ære over paa dem, som kommer til Menigheden, kaldte og dragne af Landen. Thi de kom ind i Menigheden, ikke fordi andre Mennesker dømte dem at være kristne, men fordi de dømte sig selv, og fordi de befjendte Troen paa den forsæstede, som var prædiket for dem. At slutte sig til Menigheden og blive døbt var det samme som at befjende Jesus Kristus som sin Frelser fra Synd, Død og Satans Rig; og dermed fulgte det af sig selv, at den som befjendte Frelsen i

Kristus, han var ogsaa villig til at „betale Herren sine Øyster“ og være et Bidne om ham, „som kaldte os fra Mørket til sit underfulde Lys“.

Det ligger i Sagens Natur, at eftersom Menighederne blev celbre og voksende i Tal og Anseelse, og der blev mange forskjellige Grunde, som kunde bevæge et Menneske til at slutte sig til Menigheden, saa maatte denne søger at værge sig mod den Fare, som ligger i Optagelse af saadanne Medlemmer, som ikke drages til Menigheden af Guds Land, men af fjsødelige Grunde. Alt som lever og vokser, har Selvopholdelsens Drift i sig og søger at holde borte og at fjerne, hvad der kaldes „fremmed Materie“. Det er derfor ogsaa selvsagt, at den høieste og ømtaalgste af alle Organismer, Kristi Legeme eller Menigheden, var omhyggelig baade med Optagelse i og Udstødelse af Menigheden. Og dels gjennem sine Embedsmænd og dels gjennem Menighedens Møder øvede Menigheden den Kontrol, som den erkendte som sin hellige Pligt mod Herren og hans Legeme. Men det stred jo ikke mod Friwillighedens Princip; det lagde jo kun en nødvendig og berettiget Prøve paa Friwillighedens Art, om den var Landens Verk eller Fjødets.

Det er disse aandelige Sandheder om Menighedsdannelsen, som Frikirken prøver at gjenoplive i Luthers Godspor. Og det trænges saa saare; thi vel valgte Luther efter Bevidstheden tillive om, at Menigheden er den Helligaands Gjerning og derfor en Frihedens Sag; men det ved vi jo alle, at den lutheriske Reformation hersedes saa overmaade meget af sin aandelige Karakter ved at fastes i Armene paa Fyrster og Politikere. Og ganske særskilt blev der ikke Rum for Friwilligheden eller Landens Gjerning i Menighedsdannelsen. Kirken blev kun en Del af Statsstrelsen, og Menigheden kun en Side af Folkelivet. Og som Evang altid raader i Staten, blev den selvfolgelig ogsaa raadende i Statskirken.

Følgen heraf blev en ørgelig Forvirring i Begreberne, hvil Sum paa Menighedsspørgsmaalets Omraade kan betegnes saaledes, at Kristendommen blev betragtet som en „Folkesskif“ ligesom de hedenste Religioner blandt de hedenste Folk; og haardere Vaand end Folkestikkens Vaand er det vel umuligt at finde, især blandt et Folk som vort.

Når da disse Statskirkens Børn føler Kristendommen som

Evang og Baand paa sig, saa medfører dette for mange Vedkommende et bittert Håd til Kristendommen. Den synes dem at ligge hindrende i Veien dels for Lysternes Tilfredsstillelse, dels for Tankens frie Udbivling. Især naar ved en aandelig Vækelse Kristendommens Krav lægger sig tungt ind paa Samvittighederne, vaagner ogsaa denne menneskelige Trods og Frihedstrang, som siger: „Lad os sonderrive deres Baand og kaste deres Neb fra os!“

Og ikke ganske faa er de, som ved Overreisen til Amerika slider baade Folkeskikkens Baand og den paatbungne Kristendoms Neb, og de vandrer i Statskirkevæsenets fordærvelige Modsætning: den kjedelige Frihed.

Men saa er der til Gjengjæld en saare stor Skare af Folk, som her i Amerika klynger sig saa meget ivrigere til den statskirkelige Skik, som de føler, at der er Fare i Løsstribelsen fra den statskirkelige Lov. Og det gaar vel ikke godt an at negte, at mange norske Menigheder i Amerika er dannet paa Grundlag af den norske Folkeskik med noget tilsetning af amerikansk Bygdepolitik.

Men midt i al Forvirring og Forkvalling staar dog endnu Herrens faste Grundbold og har sin samme gamle Indskrift: Herren kjender sine, og: Hver den som nævner Kristi Navn, affstaar fra Uretfærdighed.

Derfor er det ikke haabloft at arbeide for Menighedens Gjenreisning og lidt efter lidt at fremstille en frikirkelig Præsis, som vender tilbage til Luther og det nye Testamente og bringer Klæthed i de forvirrede Begreber om Menighedens Væsen og Organisation.

Opgaven er at komme bort fra Evangen og Politiken i Menighedsdannelsen og frem til den sande, aandelige Frivillighed. Men naar vi løsriver os fra Statskirkens Evang og flyr fra dens Brængbillede af Menigheden, saa er det nødvendigt at være paa Vagt, at vi ikke kommer bort fra Lutherdommen og fra Sandheden.

Vi maa uforbeholdent gaa tilbage til Frivillighedens Princip, som er dette, at „Den Helligaand falder, samler, oplyser og helliggjør Menigheden“, og paa samme Tid være varsomme, at vi ikke sætter os selv eller en eller flere Personer i den Helligaands Sted, saa vi mener, at vi kan falde og samle, opbygge og danne Menighed, bare vi faar alt efter vort Hoved.

Lad derfor Indbydelsen lyde, lad Evangeliet klinje frit og fuldt,

lad Jesus være Døren og den Helligaand Dør vogteren, og „nød dem til at komme“ ind gjennem denne ene sande Dør, at Herrens Hus kan blive fuldt.

Dette er Missionsprestens eller Evangelistens Ansvar, dette er hans Kald og hans Gjerning. Læg saa Ansvaret paa dem, som harer Kaldet og Indbydelsen! De er sthldige for Gud til baade at følge Indbydelsen og følge den rettelig, d. v. s. i samme Land, i hvilken den er udstedt. Lad det blive sagt dem, at de maa komme, og at de maa tage Bryllupsklædningen paa, naar de kommer; lad det ogsaa være sagt dem, at de bærer Ansvaret for Herren og ikke for Mennesker i denne Sag. Lad det vidnes høit og klart, at den som er med i Guds Menighed, han gjør derved Fordring paa at være en sand kristen, et Guds Barn, og at baade Menigheden og Verden har Ret til at vente det af ham, at han omgaaes som en kristen, Guds Navn til Ere og Pris blandt Menneskene.

Det nytter ikke at tænke, at vi kan sætte vor Dom om et Menneske istedetfor Herrens Dom. Han har selv Nøglerne og lukker op og lukker til paa den ene fuldkomne Maade; men paa os ligger Ansvaret for det utrættelige Arbeide med at prædike Ordet og vidne om Sandheden i Tide og Utide, saa vil det efterhvert gaa op for Bevidstheden, at Menigheden og dens ydre Skikkelse er en hellig Sag, at den er et Guds Tempel, som ingen maa drioste sig til at fordærve.

Under saadan Frygt for Gud og under Følelsen af dette vældige Ansvar skal al Menighedsorganisation foretages, og klart skal det vidnes, at fri som Menigheden er, er den ogsaa Guds Vilje og Ord Ihdig, og hver den som føler hos sig selv, at det blir en uindholdelig Ebang, han skynde sig at søge Herren, medens han findes, at han af Herren selv kan faa Landens Frihed, som bestaar i den Kjærlighed, som udøses i vores Hjerter ved Syndernes Forladelse og den sonlige Udkaarelse.

Spørges der da: Skal vi bie længe, før vi organiserer Menighed, eller skal vi bie, indtil vi er sikre paa, hvem der er troende, saa vi kan tage dem ind i Menigheden og lade de andre være? saa er Svaret derpaa allerede givet: Følg Herrens Ord, og vi ikke med at danne Menighed af dem, som er døbte til Kristus og befjender Troen paa ham, enten de er mange eller saa, og vi paa Herren, som skal give Best, estersom det er ham velbehageligt.

Det er ikke Tallet, det kommer an paa, det er Manden; det er ikke vor Dom, det kommer an paa, det er Herrens. Og det er den som kommer, som selv bærer Ans�aret for sin Oprigtighed, naar Indbydelsen har lydt til ham i uafkortet Fylde: Kom til Hvile, kom til Arbeide; kom til Nødver, kom til Bryllup; kom til Bingaarden, kom til Gøstarbeidet; kom til Ørset og kom til Kronen!

3. Missionens Betydning for Menigheden.

[Milde: Beretning om Den lutherske Frikirkes 10de Årsmøde, 1906,
Side 91—102. — Udg.]

„Jeg er kommen for at faste Ild paa Jorden,
og hvor gjerne vilde jeg, at den allerede var op-
tændt!“ Luk. 12, 49.

Dette Længselens Suk fra Jesu Hjerte er blevet opfyldt. Hans Liv var ikke spildt, og hans Død var ikke forgjæves. Ilden blev fastet paa Jorden, da Nanden blev sendt og Menigheden blev skabt paa Kristi Døds og Opstandelses urokkelige Grund.

Chi Menigheden er ikke simpelthen en Forening dannet af de første kristne, efterat Jesus var opfaret til Himmelten. Den er Guds Verk og hans Gjerning, en væsentlig Del af Guds Nababerings blandt Menneskene, og dersor en Gjenstand for den Tro, som ikke kommer af menneskelig Forstand, men af Guds Vand. De Hldtunger, som saaes paa dem, som var samlet paa Salen i Jerusalem, da Nanden fra Gud kom over dem, udsprang ikke fra Disciplenes Hjarter og var ikke Udtryk for en menneskelig Begeistring hos dem; Hldtungerne var optændte fra Himmelten og var Udtryk for Nandens Lys og Varme, som herefter skulde bo hos de troende.

Chi Nanden var ikke givet, for at den atter skulde forlade Disciplene. Han var den nye Talsmand, som Jesus havde forjættet sine, den Sandhedens og Kjærlighedens Vand, som skulde blive hos dem evindelig. Dersor er Menigheden ikke alene Nandens Verk og Skabning, men den er ogsaa Nandens Vælg paa Jorden efter det Bidnesbyrd, som Paulus giver Menigheden: Ved S ikke, at S er Guds Tempel, og at Guds Vand bor i eder?

Men Guds Land er ikke uwirksom der, hvor han bor. Han er den levende Guds Kraft, som altid driver dem, i hvem han findes, til al god og Gud velbehagelig Gjerning. Som Samson blev grebet af Nanden og drevet af Nanden til vældige Kraftens Gjerninger, blev ogsaa hin lille Blok paa Salen i Jerusalem grebet af Nanden til at udføre den store Kjærlighedens Gjerning blandt Menneskene at samle dem ind til Faderen i Himmel og forene dem i et Legeme med Jesus Kristus selv som Hoved og Herre.

Thi Nanden er den, ved hvem Guds Kjærlighed udøses i deres Hjerter, som tror paa Jesus den korsfæstede. Og efterdi Guds Kjærlighed er verdensomfattende, er ogsaa Kristi Død for alle og en Forsoning for al Verdens Synder. Derfor gaar det ogsaa med dem, som tror paa den korsfæstede Frelser saaledes, at Kristi Kjærlighed twinger dem til at høge at vinde Menneskene, idet de dømmer dette, at dersom en er død for alle, da er de alle døde, for at de som lever, ikke mere skal leve sig selv, men ham som er død og opstanden for dem.

Jordi altsaa Menigheden er frembragt af Guds Land paa Grundlag af Kristi Død for alle, derfor er det Menigheden fra sin aandelige Fødsel af bærer i sig denne Drift, at den maa „høge at vinde Mennesker“ ved at udbrede iblandt dem Vidnesbyrdet om Guds verdensomfattende Kjærlighed og den Frelse, som han har beregt for alle Folk. Derfor er ikke Missionsdriften en Dyd blandt andre kristelige Øyder, mere eller mindre nødvendig for den kristne; men den er en væsentlig og eiendommelig Livsbytring af Guds Land i og gennem Menigheden.

Eller kan vi glemme den Virkning, som Kristi Kjærlighed havde paa hine Døberens Disciple, som naar de havde fundet Messias ogsaa maatte finde sine Brødre og Venner og føre dem til ham? Der kan ingen have Sandhedens Land og ikke brænde af Æver for at vidne om Sandheden; der kan ingen have Glæden i Kristus og ikke ønske at dele den med andre; der kan ingen have Guds Kjærlighed udøst i sit Hjerte og ikke føle Driften til at virke for alles Frelse og Salighed.

Det er her Forbindelsen kommer ind mellem Menigheden og Missionen eller Guds Rige paa Jorden. Thi det er Evangeliets guddommelige Bestemmelse at sprede Frelsens Lyssstraaler rundt den hele Jord og sende dem ind i Menneskelivets og Menneskehjertets

dunkle Braaer og hemmelighedsfulde Dybder. Og dette Evangelium er betroet Menigheden, ikke for at den skal beholde det for sig selv og grave det i Jorden, saa det kan være vel forvaret som en død Skat, men netop for at Menigheden skal lade det lyse baade hjemme ogude til Menneskejælenes Frelse. Og deri er det først og fremst, Guds Rige bestaaer. Det bærer med sig Retfærdighed, Fred og Glæde i den Helligaand og vinder frem, ikke ved at undertrykke og røve fra Folkene, men ved at frigjøre dem og give dem den himmelske Gave, som er sørket i Menneskehedens Skjød ved Sønnen og Landen.

Guds Rige er et seirende Erobringrsige, men det vinder sine Seire uden Sverdslag og Blodsudghdelse. Vel gaar der ofte Krig og Straffedomme fra Gud over Folk og Riger forud for Evangeliets fredelige og sagtmodige Fremgang i Verden; men med Rette kan det siges, at det er som Jordskjælvet og Silden, som paa Sinai Bjerg gik forud for den sagte Susen, der bragte Profeten til at tilhylle sit Ansigt med sin Kappe. Thi deri var Guds rette Uabenbaring. Men en Erobring er det dog, den fuldkomneste Erobring og den fuldstændigste Seier, som af Fiender gjør Venner, som af Angribere gjør de ivrigste Forsvarere. Det gaar som med den fruhsende vrede Saulus, som blev den nidkjære Arbeider og Apostel Paulus, han som før sin Ombendelse kun begjærede at gjøre ondt mod Jesu og hans Disciple, men efter sin Ombendelse var villig til at lide hvad som helst, naar bare Jesu Navn kunde forherliges, naar bare Menneskejæle kunde frelses ved Kroen paa den forsæstede.

Intet jordisk Rige kan stenge Øren for Evangeliet, naar Herrrens Time kommer til at drage ind. Ingen Forfølgelse kan tilintetgjøre Guds Rige blandt Menneskene, naar det først har fundet Veien ind i et Folk. Ser det end ud, som om det ligge under og blir borte, det er dog kun som naar Svedekornet bliver borte i Jordnen for at gro saameget frødigere deraf.

Men denne hellige Erobring — hvor fredelig den end er — er ikke destominstre Verden imod. Den forstyrrer Hedenskabets Magt og sprænger dets Baand. Den gjør Sjælene fri fra Verdens og Kjødets Herredømme. Den omstyrter Shyndens Thranni og forstyrrer Dødens Søvn. Og Verden vaagner til bitter Modstand og dødeligt Had. Derfor er ogsaa Missionen eller Guds Riges Fremgang paa Jordnen ledsgaget af store Videlser for den lille Flot, som i Jesu

Tro og i hans Efterfølgelse kjæmper for Sandheden og Hjertefreden. Ingen kan være med i at forstyrre Satans Besætninger og Verdens øde Drømme uden at faa Slag og Saar til Gjengjeld. Det vilde ikke være rimeligt at vente; heller ikke er der andet lovet. Men den som feirer, skal ikke angre, at han var med i Kampen, thi Kroen er vel værd Saarene.

Ser vi nu efter dette Blik paa den bibelske Fremstilling af Missionen og dens Sammenhæng med Menigheden og Guds Rige paa den virkelige Tilstand inden Kristenheden, saa finder vi, med Forfærdelse stulde jeg haabe, at der er mange kristne — ialtfald af Navn, som ikke synes at tage nogen Del i denne Krig; ikke lader de dens Trængsler, heller ikke føler de sig gjennembævet af salig Fryd ved dens Seire. Og endda værre — forholdsvis faa er de Menigheder, som helt og fuldt tager Del i Guds Riges Verdenserobring og gjør det til en Hovedsag, et Hovedformaal for sin Tilværelse at gøre Missionsarbeide hjemme og ude.

Det er derfor i høj Grad paafrævet at spørge: Hvilken Bethydning har Missionen for Menigheden? Eller gjør det kanske ingen Forstjel, enten Menigheden tager Del i Missionsarbeidet eller ei?

Og her menes ikke, om Menigheden yder et Offer eller to til Missionen om Naret, men her menes, om det er en Hovedsag for Menigheden at faa Guds Rige længere frem og Guds Evangelium videre ud, saa at den virkelig anstrenger sig i Vøn og Arbeide derfor.

Thi læg vel Merke til, at det er en Krig mod Mørkets Magter, som her tales om; det er en Kamp for at redde Sjæle fra Døden og befri dem fra Satans Bold. Og det lader sig ikke gjøre, uden at det kostet baade Anstrengelse og Opfrelse.

Men har da Menigheden og den enkelte kristen noget Gavn af at tage Del heri?

Paa dette Spørgsmaal var snart svaret, dersom vi kunde stille os paa Katholicismens Standpunkt. Thi for den er ogsaa Missionen et Middel til at udvide Kirkens Magt og øge dens Ære, og selvfølgelig er det af stor Bethydning for enhver tro Kirkens Søn eller Datter at være med i Arbeidet for, at Kirkens Arm kan naa til Jordens fjerneste Egne.

Ikke saa hos os; den evangeliske Hedningemission og Hjemmemission drives ikke, for at Kirken skal blive verdensbeherende, men

for at Guds Rige skal blive udbredt over al Jorden, og frelste Sjæle samles af alle Folkeslag under Himmelnen.

Og dermed faar ikke Missionen mindre Bethydning for Menigheden, men heller større. Thi det gjælder i den evangeliske Kirke ikke om at vinde Magt, men meget mere om at bevare Livet og bære Livets Frugt.

Guds Menighed er bleven delagtig i Guds Liv, og det er dette, som det er Spørgsmaal om at bevare og faa Frugt af. Og dertil behøves det ogsaa at tage Del i Missionen; thi det er jo Guds evige Frelsesraad og hans aabenbarede Vilje, at alle Mennesker skal blive salige og komme til Sandheds Erfjendelse. Og denne evige Vilje fuldbyrdes gjennem Menighedens Missionsarbeide; og Menigheden er først da ret gjennemtrængt af Faderens evige Raad og Hjertelag, naar den blir fuld af Lever for Menneskeslegtenes Opreisning af Faldet og dens Tilbagevenden til Faderens salige Samfund. Det er en Livssag for Menigheden at drifte af denne evige Hjærligheds Væld og styrket deraf at gjøre Guds Gjerning.

Og Faderens Vilje er først og fremst virkeliggjort i Verden ved Sønnen. Hans Liv og Arbeide, hans Lidelse og Død, hans Opstandelse og Himmelfart har altsammen dette ene Formaal at søge og frelse det fortalte. Og dette fortalte er hele den syndige Menneskeslegt og hver enkelt Synd i den. Og ikke alene er det Jesu Formaal at frelse den faldne Slekt; men det er ogsaa hans Befaling til alle hans Disciple, at de skal være med i dette Arbeide. Selv frelste skal de virke for andres Frelse ved Jesu Kristi Evangelium. Og for Menigheden er det derfor et Spørgsmaal om Liv eller Død, naar det kommer til Spørgsmaalet om at være lydig mod Befalingen eller ei. Han som døde for alle, for at alle skulle leve, han vil, at hans Legeme, som er Menigheden, skal virke for hans Formaals Øpnaaelse og hans Viljes Realisation. Den som selv lever paa Kristi Døds Grund, kan kun bevare dette Liv kraftigt og friskt ved at bringe Kristi Kors's Evangelium ud til dem, som sidder i Dødens Mørke; thi Kristi Hjærlighed bevares kun i Hjærlighed til dem, han døde for.

Og Menigheden trænger jo ikke bare at lyde Kristi Befaling om Missionen; den maa i dette Stykke ogsaa følge den Helligaands Drift. Det er farligt at modstaa den Helligaand. Vi ved jo, at Jødefolket gjorde sig skyldig i denne Brøde. De vilde ikke selv tro paa

Kristus, de vilde heller ikke, at Hedningerne skulde tro paa ham. Paa alle Maader sogte de at hindre Frelsen fra at naa Menneskenes Hjerter. Vi ser deres Dom og Straf for vore Dine; men vi skulde vandre paa deres Vei? Nei, naar Guds Aand driver os til at søger Frelse selv og til at virke for andres Frelse, saa lad os følge Kaldet, og Guds Vilje og hans Arbeide skal ikke være os Trældom men Frihed.

Det er ikke vanskeligt paa denne Maade at erkjende, at Menigheden ikke naar til fuld Kraft i sit Liv eller til hel Hengivelse i sit Kald, før den i Arbeidet for Guds Riges Udbredelse kommer i Samflang med den treeenige Guds Frelsesraad og dets Udførelse i Slegtenes Historie.

Og betænker vi Rigets eget Væsen og den Maade, hvorpaa det vokser, saa vil vi snart se, at som Menigheden har stor Betydning for Missionen, saa har ogsaa Missionen stor Betydning for Menigheden.

Jesus har sammenlignet Guds Rige med en Surdeig, som en Hvinde tog og lagde ind i tre Maader Mel, indtil det blev syret altammen. Dersom det nu da viser sig, at Melet ikke blir syret, er det uundgaaeligt at spørge, om Surdeigen har været god. Og dersom det viser sig, at det gaar sent med Hedningeverdenens Evangelisering, bliver det vel et selvstårligt Spørgsmaal, om der er den rette Kraft i Menigheden. Med andre Ord, hvor Missionen er svag, der kommer uvilkaarlig Ansvarret tilbage paa Menigheden.

Guds Rige er, som vi ovenfor saa, et Trobringrsrige. Gaar det ikke seirende frem, saa spørges det, om Hæren er vaagen og virksom? Nødvendigvis maa et kraftigt Missionsarbeide bidrage til at holde Menigheden vaagen og kjæmpende. Og hver enkelt Menighed er en Trop i den hele store Hær, og vi ved alle, at det heles Vel og Fremgang beror paa hver enkelt liden Dels Styrke og Udholdenhed. Menighederne er derfor ansvarlige først og fremst for Gud, men dernæst ogsaa for hinanden i denne Forbindelse. Skal Kristi Arbeide blive udført og Seieren vindes langs hele Linjen, saa gjælder det om hver enkelt Soldats og hver enkelt Trops Trostlab i Kamp og Arbeide. Intet fjærper mere Ansvarsfølelsen end den livlige Deltagelse i hele Kristenhedens store Fællesarbeide. Og intet kan være mere gavnligt for Menigheden end netop denne fjærpede Ansvarsfølelse.

Det er en stor og vigtig Sag, som følger af denne Menighedens Stilling som et Led i den Gurobringshær, der fører Herrens Krige i Verden. Missionsarbeidet er en væsentlig Del i den aandelige Frihedskamp, som føres mod Hedenstabet og Verdseligedens tyranniske Overmagt over det naturlige Sind. Gaar Menigheden for Alvor ind i denne Aandens Frihedskamp, har den deri ogsaa en mægtig Hjælp i Arbeidet for sin egen Frigjørelse. Og dette er overmaade betydningsfuldt netop i vor Tid og i den Stilling, vi idet hele taget har faaet i Tiden. Tyder vi Tidens Legn rigtig, saa er der mere Liv end Frihed. Det gaar an at leve paa et Bis næsten uden Frihed. Men det er kummerfulde Haar for Aanden at være i et Lovvæsens Vaand, halvt kvælt mellem Verdens Krav og Lovens Evang. Og dog er der ikke faa kristne og flere Menigheder, som frister en kummerlig Tilværelse netop paa den Maade. Det er ikke muligt her at gaa ind paa en nærmere Forklaring af dette indviklede og forkvæflede Forhold. Vi kan kun sige, at der er en overmaade stor Trang til Besvarelse og forholdsvis lidet Arbeide for at afhjælpe Trangen. Men her kommer et kraftigt Missionsarbeide Menigheder til god Hjælp. Thi mener først Menigheden det alvorligt med den kristelige Verdenserobring ved Evangeliet, saa vil den ogsaa nødvenligvis komme til Erfjendelse af, at det er Forræderi mod Kristus og Guds Rige at fostre Verdseliged og hedenst Overtro i sin egen Midte, inedens den kjæmper for at overvinde disse Fiender andetsføds. Og intet bidrager mere til Menighedens Frigjørelse, end at den løser Materialismens Vaand og samtidig faar mere Rum for Hjærligheden i Hjerte og Gjerning.

Disse Ting som nu er nævnt, er vel kanske de væsentligste i denne Forbindelse. Men der er desuden en Mangfoldighed af Ting, som "tillegges" for dem, som fastter sig med al Magt ind i Missionsarbeidet.

Det kan være værdt at nævne nogle faa af dem.

Der er Forbindelsen mellem kristne Personer og Menigheder uden Hensyn til Konfessioners og Kirkesamfunds Grænser, idet de stilles ligeoverfor den umaadelige Opgave at gjøre alle Folk til Jesu Disciple og ligeoverfor den navnløse Elendighed, som Hedenstabet medfører for Menneskene. Missionen bringer os stadigt i Forbindelse med udmerkede kristne Mænd og Kvinder af forskellige Befjendelser,

med hvem broderligt Samarbeide øves ofte under saadanne Forholde, hvor det kan faldes uundgaaeligt. Thi hvem skulde ikke ude i Hedenstabet rædsomme Mørke glæde sig ved det broderlige Samfund med Lysets Børn?

Der er en anden Sag som staar i nær Forbindelse med dette; hvor Kristendom og Hedenstabet mødes til Kamp paa Liv og Død, eller hvor det gjælder om at redde Sjæle fra Døden, bliver de kristelige Grundsandheder om Forsoning, Syndsforsladelse, Tro, aandeligt Liv og Herlighedens Haab saa overvældende vigtige, at de Forstjelligheder, som forefindes mellem de evangeliske kristne, nødvendigvis bliver trængt tilbage til en mere underordnet Stilling, og det bereder Veien for en større Enfoldighed i Forkyndelsen i Menigheden og en tilsvarende større Endrægtighed mellem de kristne indbyrdes. Og jo mere denne indre, aandelige Enighed befordres og fremmes, desto mindre Bethydning faar de udvortes Adskillenser og Sammenslutninger, saa at vi nærmer os fremover mod det Maal, som Herren har sat for sine paa Jorden, at de, samlede i Menigheder hver paa sit Sted, dog tilsammen udgjør kun én Hjord under én Hyrde.

Fremdeles vil Missionsarbeidet sætte Menigheden i det rette Forhold til Nationalitets- og Racespørgsmaalet og frigjøre den fra de Baand, hvormed den er bundet i saa Maade. Den Sandhed, som Guds Ord fremholder: „Her er ikke Grafer og Jøde, Omfjærelse og Forhud, Barbar, Skyther, Træl, fri, men Kristus er alt og i alle“, er jo saa sørgetlig tilbagetrængt i Menighedens Bevidsthed. Men Missionen vil atter bringe den frem og gjøre den levende for os gjennem Samfundet i Daab, Evangelium og Nadver.

Menigheden vil ved den levende og aandelige Deltagelse i Guds Riges Arbeide og Kamp blive friet fra Nationaliteternes Baand med deres Partifshed, Uretsfærdighed og Gad. Og fri fra disse elendige Småaligheder vil Menigheden føle den Frigjørelse, som ligger i Guds Riges verdensomfattende Broderskab. Vi vil lære om end smaaat og sent at stamme den herlige Bekjendelse: Her er ikke sort eller hvid, norsk eller svens, thsk eller dansk, engelsk eller amerikansk, men her er vor Herres og Frelsers Jesu Kristi evige Samfund: „S er alle Brødre“.

Kanste nogen synes, at vi mest har haft den høje Mission i Tønder, naar vi her har talt om Missionen og dens Bethydning for Menigheden. Det er dog ikke Tilfælde. Vi har her i vores Forholde

baade Hjemmemission og Hedningemission. Thi Missionens Formaal er Menighedsdannelsse, hvadenten den drives hjemme eller ude. Missionen har naaet sit Maal, hvor Menigheden optager selvstændigt kristeligt Opbyggelsesarbeide. Hvad man i Europa falder Indmission er en anden Gren af Menighedens Virke, som man tildels med større Ret har kaldt Redningsarbeide. Baade Hjemmemissionen og Hedningemissionen udspringer af samme Rod, drives af samme Land, er lige nødvendig for Menigheden og har tildels ialfald samme Værd og Bethydning for dens Erfjendelse og Liv.

Før vort eget Folk og for alle Folkene har vi den ene og samme Besaling fra Herren: Gaar hen og gjør alle Folk til Disciple og døber dem i Navnet Faderens og Sønnens og den Helligaands og lærer dem at holde alt det, som jeg har besalet eder. Der er ikke Forskjel. Og ingen kan vurdere Bethydningen af Lydighed mod Herren og hans Besaling for højt.

Og derfor kan det til Slutning siges som en alvorfuld Formning til os alle: Den hjertelige og kraftige Deltagelse i Missionsarbeidet hjemme og ude er et væsentligt Kjendetegn paa den levende og frie Menighed. Den døde Menighed har Egenkjærlighedens Merke, den arbeider for sin egen høre Velst, thi den kjender ikke nogen indre; den arbeider for sig og sit Parti, sin høre Storhed og Magt. Den levende Menighed virker i Kjærlighedens selboposfrende Tjeneste for Sjæles Frelse, for Guds Riges Udbredelse, for Guds Ere og hans Evangeliums Fremgang. Selv ringe og uanseelig ophøier den ved Selvhengivelsen sin Frelser, og ved med uroffelig Bisped, at naar den hengiver sit Liv i Guds Tjeneste, saa vindes den det; og naar den blir et Hvedekorn, som lægges i Jordens, saa spirer den til usforkænkelig Grøde i Herrens Høst.

Maaatte det lykkes for os, Brødre, om end i stor Skrøbelighed, at fremstille Guds levende og frie Menighed blandt Menneskene og at fremstille os selv i og gennem den som et levende, helligt og Gud velbehageligt Øffer!

Det sse, det sse for Jesu Skyld! Blodigt og sønderrevet synes Øfferdyret paa Alteret; men modtages det saaledes af Herren, skal det lidende og blødende Hjerte nok finde Bod for alle Savn og Lægedom for alle Smærter hos ham, som selv er den Smærternes og Kjærlighedens Mand, Jesus, vor i al Evighed høilovede Frelser. Amen.

4. De troendes Enhed.

[Kilde: „Lutherist Tidsskrift“, 1907 Side 65—74. Se Anmerknin-
gen ovenfor, Side 344. — Udg.]

„*S*er alle Guds Børn ved Troen paa Kri-
stus Jesus.“ Gal. 3, 26.

„*S*er alle een i Kristus Jesus“. Gal. 3, 28.

Naar vi med vor menneskelige Forstand ser ud over den opsplit-
tede og sønderrevne Kristenhed, synes det meningsløst og haab-
løst at tale om de troendes Enhed. Ikke synes den at være tilstede;
ikke heller er der nogen ildsigt til nogensinde at opnaa den her paa
Jorden. Det er overslodig Tidsspilde her at opregne de mangfoldige
Bebiser for denne Menneskeforstanden og Vantroens Menning om
Sagen. Vi har jo hørt dem saa ofte, og de ligger oppe i Dagen for
vor naturlige Sans.

Men dermed er jo ikke Sagen afgjort; thi her er ikke Tale om
en kjødelig Sag, som kan bedømmes af et kjødeligt Sind. Her be-
høves aandelig Sans, som skjønner aandelige Ting. Og sikkert er
det, at dersom de troende kommer frem til en klar aandelig Erkjen-
delse af denne Hovedsag i Kristendommen, saa vil dermed meget være
udrettet til at borttage de Anstød, som Uenighed og Sønderrivelse in-
den Kristenheten volder for mange.

De troendes Enhed frembringes ikke derved, at de troende møder
sammen paa et eller andet Sted og beslutter sig til at være enige eller
til at organisere et udvortes Samfund eller ved nogen anden udvor-
tes Bestræbelse.

De troendes Enhed frembringes ved Troen selv. Før Møder
og Overenskomster, før Forfatninger og Beslutninger er allerede de

troendes Enhed tilstede i og ved deres Tro. Ligesom Menneskeslægten er én ved „Blodets Vaand“, saa er de troende forbundne til en Enhed ved ædlere og finere og derfor ogsaa inderligere og sterkere Vaand.

Det siger sig selv, at denne Lignelse er berettiget, thi det er Gud, som „har gjort, at al Menneskens Slegts af ett Blod bor paa hele Jordens Kreds.“ Og det er den samme Gud som har gjort, at de troende har én Mand og ett Liv allesteds hvor de findes. Den nye Slegts er den gamle Slegts Opredning af Faldet og dens Frelse fra Synden og dens Fordærvelse.

Naaat vi derfor til vor Opbyggelse vil betragte den nye Slegts Enhed, saa træder os først og fremst denne Kjendsgjerning imøde, at alle, som hører den nye Slegts til, har én Fader.

Den samme Fader.

Der kan ikke lægges for megen Vegt paa denne Sag. Staar det til enhver Tid ret levende for de troendes Bevidsthed, at de er „født af Gud“, saa blir de baade fastere i Troen og sterkere i Kjærligheden; deres Samfund med Gud og deres Kjærlighed til Brødrene blir inderligere, jo klarere det staar for dem, at Gud er deres Fader.

Det er den „udvalgte Slegts“ højeste Særkjende, at den er en Slegts født af Gud. Det udskiller den fra Verden, det forbinder den i Manden. Det er netop dette, som er Udvælgelsens rette og sande Hærlighed, at den aabenbarer sig i Fødselen af Gud og Slegtskabet med ham.

Der er en fort Fortælling i den 1ste Samuelsbog, som kanskje ikke har faaet den Opmerksomhed af alle, som den bør have. Der staar i Kap. 10, 10—12:

„Og de (nemlig Saul og hans Dreng) kom til Gibea, og se, en Skore Profeter kom ham imøde; da kom Guds Mand over ham, og han profeterede midt iblandt dem. Og det skede, da alle de, som kjendte ham før, saa at han profeterede med Profeterne, da sagde Folket, den ene til den anden: „Hvad er dog vederfaret Kis' Søn? Er ogsaa Saul blandt Profeterne?“ Da svarede en Mand derfra og sagde: „Hvem er da deres Fader?“ Dersor er det blevet til et Ordsprog: Er ogsaa Saul blandt Profeterne?“

Kunde det vel siges paa en mere gribende Maade, at for en Profet kommer det ikke an paa, om han har Hvis til Fader? Det kommer an paa at have Gud til Fader. Den som er født af Gud, taler ved Guds Aand; og til alle Tider og paa alle Steder er det et Guds Under, naar „ogsaa en Saul er blandt Profeterne“, det vil sige, naar den, som efter sin naturlige Fødsel kun er et fordærvet Syndens Barn, ved Fødselen af Gud er blevet et Maadens Barn, der drives af Guds, sin Faders, Aand i Ord og Gjerning.

„Har vi ikke alle sammen én Fader? Har ikke én Gud skabt os?“ siger Profeten Malakias. Og han taler ikke om den første Skabelse, efter hvilken vi alle er Adams Børn; men han taler om den nye Skabning, ved hvilken Gud skaber nye Mennesker, de rette Abrahams Børn ved Troen.

Denne nye Slegts af Guds Børn er de sande Mennesker. Thi Barnekaaret hos Gud løfter ikke de troende op til en ny overmenneskelig Værdighed, saa de med Foragt kan se ned paa andre Mennesker; nei, det løftet dem netop til den virkelige Menneskeværdighed, saa de efter bliver det, som Menneskene var skabt til at være — Guds Billede. Saalangt fra at gjøre dem stolte og overmodige, us্ফার্লি^ge og egoistiske, fylder Barnekaarets Aand dem med Guds Kjærlighed; og efterdi de selv har begyndt at forstaa, hvor stort det er at være sande Mennesker, er det deres høieste Lyst og Hjertens Længsel at lede andre frem til samme Glæde og Hærlighed, som de selv har erfaret.

Se bare, hvad der staar herom i Ap. Gj. 10, 25—26: „Men da det skede, at Peter gif ind, mødte Kornelius ham og faldt ned for hans Fødder og tilbad. Men Peter reiste ham op og sagde: Sta a op! Ogsaa jeg er et Menneske.“ Ikke om at knuge ned men om at reise op gjælder det for Peter. Saalangt fra at rose sig af at være mere end Kornelius, fordi han var Føde og troende, lægger han netop til side den jødiske Ros, fordi han i Kristus var et sandt Menneske, et Barn af den himmelske Fader.

Den nye Slegts af Guds Børn har altsaa i selve sit Barnekaar dette Kald og denne Drift, at den maa føge at opreise alle de faldne Mennesker og samle dem ind i det Guds Samfund og Slegtskab, hvori den selv er indtraadt. Kjærlighed, Medlidenhed, Varmhjertighed er derfor de Ord, som betegner dens Forhold til Menneskene,

fordi de alle er skabte af samme Gud og alle er af Naturen den samme Faders forlorne Sønner og Døstre, som det gjælder at kalde tilbage til Faderhjemmet.

I dette, at være Børn af én Fader, er imidlertid den nye Slegts langt — langt forud for den gamle. Thi i den gamle Slegts blir dog det indbyrdes Slegtskab fjernere og fjernere, eftersom Tiden gaar, og Slegtsleddenes Tal øges. Sandt som det er, at vi er forbundne med „Blodets Vaand“, ved vi dog baade af Slegtsens Historie og af daglig Erfaring, at det kun er de allernærmeste Slegtninger, som tjender noget til denne Forbindelse; og det er ikke længe, før endog-jaa de, som hører til samme Folk, staar som fremmede ligeoversfor hinanden.

Men ikke saa med Guds Børn. De er til alle Tider i egentligste Forstand hinandens Brødre. Her gjør hverken Slegts eller Folk, Stammes eller Race, Land eller Verdensdel nogen Forskjel. Møder vi en kristen Mand eller Kvinde fra Europa eller Asien, Afrika eller Australien, straks er det kristelige Broderskab der; thi vi har jo den ene og samme Fader, ham som er i Himmelene. De troendes Slegtre-gifter er saa fort, det er bare Barn og Fader og saa ikke mere. Thi Jesus siger: I skal ikke kalde nogen paa Jorden eders Fader, thi én er eders Fader, han som er i Himmelene.

Altfaa kan hverken Tid eller Sted opnæve denne de troendes Enhed, at de har én Fader. Ikke engang den Omstændighed, at de ved forskjellige Redskaber er ledede hjem til Faderen i Himmelene, maa gjøre noget Skaar i denne de troendes Ere og Glæde. Her er det kanskje oftest, der kommer noget ind, som vil forstyrre Enheden. Men om vi er Lutheranere eller Weslehanere eller Swigianere eller Calvinister, har vi dog kun én Fader, han som er i Himmelene, om vi ellers virkelig er Guds Børn. Ikke at det er rigtigt at for-agte de Redskaber, Gud har brugt til vor Frelse; men ikke heller er det rigtigt at sætte disse Redskaber i veien for vort Samfund med Gud og Guds Børn. De hjælper os paa Veien, de hindrer os ikke fra at komme frem, om det ellers gaar rigtigt til. Og kommer vi frem til Faderens Hjerte ved den ene Midler Jesus Kristus, og blir vi ved den ene Land den ene og samme Faders Børn, saa vil den Forskjel, som er mellem de forskjellige Kirkeafdelinger, ikke kunne gjøre Bør-nene fremmede for hinanden.

Det er dermed ikke sagt, at Forstjellen er uden Betydning; men derom skal ikke tales her; kun dette er det nødvendigt her at betone paa det sterkeste, at alle sande troende er forbundne til en levende Enhed, siden de alle er af én Fader.

Men vi kan ikke stanse der i vor Betragtning: Guds Ord og kristelig Erfaring viser os, at de troendes Enhed ikke bare er i Faderen, men ogsaa i hans Søn, idet de kun har én Frelser, Jesus Kristus.

Den samme Frelser.

Her er Kristendommens Centrum; dens egentlige Væsen kan paa den allerkorteste Maade betegnes som Troen paa Kristus. Det er jo Grunden til, at vor Religion kaldes Kristendom, at den netop dreier sig om ham, som kom til Verden for at gjøre Syndere salige. Dersor er det ogsaa, at dette er Svaret paa Sjæleangstens Spørsgsmål: Hvad skal jeg gjøre for at blive salig? „Tro paa den Herre Jesus, saa skal du blive salig.“ Thi Kristentroen er ikke en kold Filosofi, som lader et Menneske blive i sin Elendighed; den er en Frelsesvei, ja en Frelse, som gjør døde levende, og som bestaar netop i dette ene at tro paa den Herre Jesus Kristus. Uden Jesus er der for os ingen Adgang til Faderen; uden Jesus er der for os ingen Mandens Gjerning. I vor Frelsesdag beror alt paa ham, som udgik fra Faderen og kom til Verden, som forlod Verden igjen og gik til Faderen.

Det kan dersor ikke være anderledes, end at de troendes Enhed ogsaa i sit inderste Væsen er Enhed i Guds Søns Tro, ja i Guds Søn, Jesus Kristus selv. Saa inderlig er de troendes Forening i Kristus, at det ikke alene siges om dem i Joh. 17, 20—23, at de skal være ett i Faderen og Sønnen, men i Gal. 3, 28 siges der endog: I er alle én i Kristus Jesus. Ikke bare ett Væsen eller én Natur med Faderen og Sønnen, men kun én Personlighed, idet Jesus er Hovedet for sit Menigheden.

Jesus er nemlig vor Midler og Forsoner, og Troen paa denne forsættede Frelser er en saadan Obergivelse til ham, at vi slipper alt vort eget, vor Vilje og Erfjendelse, vor Tanke og Følelse, vor egen Synd og vor egen Dyd, og griber ham, ham alene med alt han er og har, saa han blir vor og vi hans for Tid og Evighed. De troendes Forbindelse med Jesus er saa inderlig som Jesu Forbindelse med

Faderen, som han selv figer: „at de alle maa være ett, ligesom du, Fader, i mig og jeg i dig.“

Og dette betyder saa meget for de troendes Enhed, som at den ikke fremkommer derved, at de slutter sig sammen, elser hinanden, beder med hinanden og arbeider sammen; men meget mere gaar deres Enhed forud for alle disse Ting og danner Grundbold og Forudsætning for dem. Thi de troendes Sammenslutning, Forening, indbyrdes Kjærlighed og Samarbeide heror altsammen derpaa, at de ved Troen er forenet med Jesus Kristus som Lemmerne med Hovedet til ett Liv og ett Legeme.

Lad os dersor ikke fare vild, Venner, saa vi indbilder os, at vi ved høre, kirkepolitiske Foretagender kan frembringe eller fremstille de troendes Enhed. Den kommer kun ved Troen paa Jesus og ved intet andet Middel. Det er her, den store og fordærvelige katholske Bildfarelse egentlig har sin inderste Rod, idet den katholske Kirke sætter Forbindelsen med Kirken eller Paven istedetfor Forbindelsen med Jesus Kristus, naar Spørsgsmalet er om at frembringe de troendes Enhed. Det er paa den Maade, man kommer bort fra Nødvendigheden af personlig Omvendelse og personlig Tro; man forener sig kun med Menigheden eller Kirken, og Kirken sørger saa for Foreningen med Kristus gjennem Presterne og Bisperne og Paven.

O, hvor fristende for det kjødelige Sind og det naturlige Menneske er ikke denne katholske Opsatning! Den sniger sig ind saa usormerket endog hos de alvorligste kristne, om de ikke stadigt staar paa vagt imod den. Og hvor den slipper ind, der svækker den Troen, stanser Bønnen, udslukker Landen og omdanner Menigheden til et udbortes Samfund af Mennesker med en udbortes Brug af Maadens Midler uden Land og Liv.

Dersor staa paa Vagt, og hold dig altid nær til Jesus selv i enfoldig Tro, i stadig og inderlig Omgang i Bønnen, saa du først og fremst er ett med ham, saa kommer du gjennem ham i Forbindelse, ja i Forening med de troende, ikke gjennem de troende i Forbindelse med Jesus.

Men det er ikke at undres paa, at der er saa faa, som vil gaa denne enfoldige, bibelske og aandelige Vei. Det kostet saa meget mindre for vort Kjød, naar vi kan gaa Catholicismens Vei. Den menneskelige Natur krymper sig ved Troens Vei, fordi den er Korssets Vei.

Det direkte Møde med Frelseren er haardt for Kjød og Blod, naar vi blir staaende ved Korsets God som fattige Syndere, som med Angers Taarer maa bekjende vor Synd og faa Forladelse af usorskylld Maade. Og saa siden at leve og vandre i Troen, saa vi holder fast ved den usynlige, som om vi faa ham; det falder os ofte saa haardt. At opgive sig selv og sin egen Øre og hvile kun paa Jesus og hans Fortjeneste, at opgive sin egen Vilje og følge Jesus efter i de blodige Godspor, at miste den behagelige Følelse af, at vi er Menighedens Velgjørere ved at slutte os til den og støtte den, og til Gjengjæld maatte føle, at vi er fattige Tiggere ved Maadens Dør, ja det er nok tungt for den store, stolte, forængelige gamle Adam. Ja, det er det sandelig; men Kjødets Død er Mandens Liv, og at være afflaaret fra den gamle, syndbevimmelte Slegt og indpodet i den rene, hellige Jesus og have sit Liv af ham og i ham, det er dog større Øre i Virkelig-heden end al Verdens Herlighed. At faa afkastet den gamle, urene, besmittede Kjortel og iføre sig den Herre Jesus, hvad vilde ikke et oprigtigt Menneske give for et saadant Vhyte! Idet hele at slippe det falske Skin og det ynkelige Selvbedrag og komme til det egte, usorfænkelige Væsen, som følger med den levende Tro paa Jesus, hvad er det dog ikke værdt!

Laad os derfor gaa denne direkte Bei! Den er ikke alene den kor-teste; men den er den eneste; ingen anden fører til Maaleet, som er Sjælens salige Liv i Tid og Evighed. Gaar vi i Troen til Jesus og griber ham som han er, saa har vi i ham Forsoneren, Læreren og Kongen. Vi forliges med Faderen og fyldes af hans Kjærlighed, vi lærer at vandre den trange Livets Bei og omgaaes i Kjærlighed, vi faar et Hoved og en Herre, som leder os med den ømmestje Kjærlig-hed og giver os det ørefuldeste Kald, som kan blive et Menneske tildel, at føre Øhsets Kamp mod Mørket og virke for en falden Slegts Gjen-reisning til Guds Herlighed. Og paa den Maade og kun paa den opnaar vi en Enhed mellem de troende, som ikke er afhængig af ydre Ting, ej heller brydes ved Fejl og Skræbeligheder, Anstød og Forar-gelser de troende imellem. Saalænge de endnu hænger ved Jesus, er Enheden der, og kun den som falder bort fra Herren, kommer ud af den Kjæde, som binder Jesu Venner sammen.

Derfor gjælder det om Troen og Troens Lydighed; hvor nemlig Forbindelsen med Hovedet, Jesus, vedbliver, der vedbliver ogsaa Lem-

mernes indbrydelses Forening og Sammenhæng. Og for at denne Forbindelse med Jesu skal være sikker og uafhængig af menneskelig Kraft og Vilje, er der givet Guds Vørn som det tredie sterke Enhedens Baand den ene Aaland, Guds egen hellige Aaland, Troens og Kjærlighedens Aaland, at deres Enhed skal være den treenige Guds Verk.

Den samme Aaland.

Faderen, Sønnen og den Helligaand forbinder alle troende, saa de udgjør det ene virkelige Samfund paa Jordens, et Samfund som ikke oploses i al Evighed.

Der kunde ikke være Samfund med Faderen og Sønnen uden ved Aanden. Der er ikke Tro, Kjærlighed, ikke Haab uden ved Aanden. Alt det som af Kristne sammenfattes i Ordet „aandeligt Liv“, maa og kan kun virkes af Guds egen Aaland.

Synden tog Aanden bort fra Menneskene. „I sin Forvildelse er Mennesket Kjød“, siger Skriften i 1 Mos. 6, 3. Derfor kan Guds Aaland kun gives paa Grundlag af vores Synders Forsoning ved Jesu Kristi Død. Det er Korsdøden, som er Betingelsen for Aandsudhældelsen; og det er den paa Korset og ved Korset ophøiede Jesu, som udsender Aanden forat drage alle til sig. Og saa mange, som ikke modstaar Aanden's kaldende Stemme, den veljsignede Indbrydelse ved Evangeliet, kommer til Kristi Kors og tror paa den forsæstede, og Aanden, som kaldte dem og drog dem, tager Bolig i de sønderknuste og opladte Hjerter og fylder dem med den forsæstede Frelsers Kjærlighed og Sindelag. Der nedbrydes „Mellembæggen“, der dødes „Fiendskabet“, der samles og forenes alle troende til ett Legeme ved den ene Aaland.

Aanden ytrer sig i de enkelte troende som Livsprincip og arbeidslyst. Den virker som en samlende Magt, der binder Hovedet og Lemmerne sammen, den merkes som Frivilighedens Gave, som stiller alle Kristi Disciple i hans frivillige Hær, rede til at tjene ham, fordi han „løste deres Baand“. Salm. 116, 16.

Den Helligaand er Udbølgelsens Princip, som skjerner mellem den udvalgte Slekt og Verden. Derfor er Modstand mod Aanden saa farlig og Bespottelse af Aanden utilgivelig; thi hvor Hjertet lukkes for Aanden, er ingen Frelse mulig.

Hvor derimod Hjertet sønderknustaabner sig for Guds Aand og Kristi Kjærlighed, der blir der en Guds Bolig, et Kristi Lem, som ledes og styrres af hans Vilje og derfor udretter, hvad han vil have gjort.

Og alle disse enkelte Sjæle blir til sammen et aandeligt Hus og et helligt Jesu Kristi Legeme.

Derfor siges det, at alle Guds Børn er én — d. v. s. én Person i Jesus Kristus; thi som Hovedet beherscer det hele Legeme og bruger det til at udtale og udføre sin Vilje, saaledes er Jesus ved Aanden mægtig og virksom i alle sine troende til at lede dem og arbeide gjennem dem.

Selvstædig er de troendes Enhed ikke en Sag, som er under deres Herredømme og Raadighed, saa de kan gjøre dermed, som de vil. Den hører med til deres Liv og Væsen og er en Guds Kraft, som raa der i dem, saalænge deres Tro er levende. En anden Sag er det, at de kan udslukke Aanden, falde bort fra Troen og saaledes ogsaa komme ud af Enheden.

Men Guds Aand i den frelse Sjæl er ikke destominstre Frihed, ikke Freldom. Derfor kalder Kristen de troendes Samfund ikke alene Kristi Legeme, men ogsaa Jesu Brud: Og dette sidste Billede fremhæver ikke mindre end det første de troendes Enhed med Jesus og med hinanden indbyrdes; men det fremhæver samtidigt ogsaa den Frihed, som Kjærlighedens Aand giver. Der er altid en Selvstændighed hos de troende, som gjør, at deres Liv i Kristus er et Frihedens Liv, der kun lever af dem, som altid hengiver sig til ham i Aanden's Lydighed. De kan bryde Forbindelsen — — og miste Livet.

De troendes Enhed vil, siden den er en saadan Virkning af den treenige Gud, vise sig paa en kraftig og kjændelig Maade. Den udvalgte Slegt har sine Merker og sine Opgaver, og det er udentvil be rettiget at tage dem med her, selv om de kun kan nævnes i største Kort hed.

Den kommer af Troen; men Troen er Hjertets Sag; deraf kommer det, at det siges i Ap. Gj. 4, 32: „Men hele de troendes Mængde havde ett Hjerte og én Sjæl.“ Netop fordi de alle troede paa den samme Frelser, derfor var de saa hjerteligt forbundne indbyrdes. Thi én Tro medfører én Erfkjendelse, én Vilje og én Følelse hos dem alle. Og indtræder der hos nogen enkelt af dem en Forstyrrelse eller

Førvirring i deres aandelige Liv, saa føles det gjennem det hele Samfund, og der begynder straks en Virksomhed fra de andres Side for at afhjælpe en saadan Nød.

Det mindste Saar er merkbart i et saa fintfølende Legeme, og der ses straks en Anstrengelse for at saa Saaret lægt. Det kan derfor ikke være anderledes, end at Bildfarelser og Feilrin, som truer Sandheden eller Renheden, søger rettet, snarest ske kan. At have Kains onde Sind, som ikke vilde være sin Broders Bogter, er umuligt at forene med de troendes Enhed eller med Guds Land. En god og sand Bethydning er enhver troende sin Broders Bogter; thi den som bevarer sin Broder fra Bildfarelse og Faln, bevarer han i Samfunds-livet med Jesus, og den som omvender en Broder fra hans Beis Bildfarelse, frelser en Sjæl fra Døden og skjuler Synders Mangfoldighed.

Derfor merkes de troendes Enhed ved deres inderlige og hjerte-lige Omhyggelighed for hverandre i alle Ting. Stort eller lidet gjør ingen Forføjel; den levende Interesse, de har for hinanden, er af gud-dommelig Oprindelse, og Deltagelsen maales ikke med menneskeligt Maal.

Og ikke anderledes er det med Guds Riges Opgaver, som det er betroet hans Menighed at løse. Menneskehønnens Rige har en guddommelig Trang og Drift i sig til at omfatte alle Folk og gjøre dem alle delagtige i Velsignelsen, som er forjættet Abraham og hans Aftkom. De troendes Enhed viser sig deri, at de alle har denne Art, at de søger de fortabtes Frelse, hvadenten de ufrøste er nær hos eller langt borte. Hjemme ogude er de troendes Enhed synlig og kjendelig ved denne Fver for Sjæles Frelse, denne Kamp for Lysets og Livets Rige paa Jorden. Med ett Hjerte og én Tunge priser de troendes Samfund Gud Fader, Søn og Helligaand for Frelse og bekjender Troen paa den treenige Gud. Med ett Hjerte og én Kraft arbeider de for den samme store Rigets Sag: Evangeliets Forkondelse for alle Folk.

Men dermed er ikke sagt, at de ikke tillige er mange og glæder sig høilic over at blive flere. Det har med Rette været sagt, at Gud er Mangfoldighedens Gud og glæder sig ved Mangfoldighed. Hans Skabning er mangfoldig, og dog pulserer samme mægtige Liv igjen-nem den hele. Hans troende er mangfoldige og udrustede med mang-

foldige Gaver; dog gjennemstrømmes de alle af samme Aand og samme aandelige Liv. Lad os derfor vogte os for at blive trange i vore Hjerter og vores Meninger, saa vi dømmer dem fra Livet, som dog Herren kjendes ved, fordi de ikke netop ser ud, som vi synes, de burde. Vi husker Apostelens Formaning i 1 Kor. 12, 15—17, og denne Formaning er ikke overflødig den Dag idag. Der behøves udvidede Hjarter hos Guds Børn, at de kan være saa meget mere lige ham med det store Faderhjerte, som intet har sparet og intet sparer forat drage alle ind i Kjærlighedens Favn.

Derfor, Brødre og Søstre i Herren, lad os give Aanden Rum i vores Hjarter, større og større Rum, saa Faderen og Sønnen kan tage ind hos os og bo og forblive hos os, saaat vi forenede med den freneige Gud og med hinanden indbyrdes kan blive en endrægtig Magt i Synbens og Dødens Verden til at øve Troens og Kjærlighedens Gjerning, saa vi bereder Veien for Riget, som kommer, at

alt Kjød skal se Guds Frelse.

OMWL
BX 8055 .L8 S9x 1909
v.2
Sverdrup
Professor Georg
Sverdrups samlede strifter
i udvalg

AUG 2 '86

